ONDERWIJSVISITATIE

Toegepaste informatica
Informaticamanagement en multimedia

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica en de professioneel gerichte bacheloropleiding Informaticamanagement en multimedia aan de Vlaamse hogescholen

VLHORA

Vlaamse Hogescholenraad

22 maart 2011

De onderwijsvisitatie Toegepaste informatica en Informaticamanagent en multimedia

Ravensteingalerij 27, bus 3
1000 Brussel
tel.: 02 211 41 90
info@vlhora.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLHORA-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
http://www.vlhora.be > evaluatieorgaan > visitatierapporten > huidige ronde

Wettelijk depot: D/2011/8696/9

voorwoord

De visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar oordelen en de daaraan ten grondslag liggende motivering, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij heeft verricht naar de onderwijskwaliteit van de professioneel gerichte bacheloropleidingen Toegepaste informatica en Informaticamangement en multimedia in Vlaanderen.

De visitatiecommissie heeft hierbij de visitatieprocedure *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, februari 2005* gevolgd, waarbij zij niet enkel aanbevelingen en suggesties formuleert in het kader van de continue kwaliteitsverbetering van het hoger onderwijs, maar ook een oordeel geeft in het kader van de accreditatie van de opleiding.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogescholen en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren. De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie. De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogeschool betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan. Tevens is de VLHORA dank verschuldigd aan de voorzitter, de leden en de secretarissen van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Marc Vandewalle
secretaris-generaal

Bert Hoogewijs
voorzitter

inhoudsopgave

voorwoord ... 3

inhoudsopgave ... 5

deel 1 ... 7

Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Toegepaste informatica en Informaticamanagent en multimedia ... 9

1.1 inleiding ... 9
1.2 de betrokken opleidingen ... 9
1.3 de visitatiecommissie ... 9
1.3.1 samenstelling ... 9
1.3.2 taakomschrijving ... 12
1.3.3 werkwijze ... 12
1.3.4 oordeelsvorming ... 14
1.4 indeling van het rapport ... 14

Hoofdstuk 2 Het domeinspecifieke referentiekader Toegepaste informatica ... 15

2.1 inleiding ... 15
2.2 domeinspecifieke competenties ... 15
2.2.1 gehanteerde input ... 15
2.2.2 domeinspecifieke competenties ... 16
2.3 besluit ... 18

Hoofdstuk 3 Het domeinspecifieke referentiekader Informaticamanagent en multimedia ... 19

3.1 inleiding ... 19
3.2 domeinspecifieke competenties ... 19
3.2.1 gehanteerde input ... 19
3.2.2 beroepsspecifieke competenties ... 20
3.3 besluit ... 22

Hoofdstuk 4 De opleidingen in vergelijkend perspectief ... 23

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding ... 23
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie ... 23
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen ... 24
Onderwerp 2 Programma ... 25
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud ... 25
Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma ... 25
Facet 2.3 Samenhang ... 26
Facet 2.4 Studieomvang ... 27
Facet 2.5 Studielast ... 27
Facet 2.6 Afstemming vormgeving - inhoud ... 27
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing ... 28
Facet 2.8 Masterproef ... 28
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden ... 29
Onderwerp 3 Inzet van personeel ... 29
Facet 3.1 Kwaliteit personeel ... 29
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid ... 30
Facet 3.3 Kwantiteit personeel ... 30
Onderwerp 4 Voorzieningen ... 31
Facet 4.1 Materiële voorzieningen ... 31

Facet 4.2 Studiebegeleiding ... 31
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg ... 32
Facet 5.1 Evaluatie resultaten ... 32
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering ... 32
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld ... 32
Onderwerp 6 Resultaten ... 33
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau ... 33
Facet 6.2 Onderwijsrendement ... 33
Hoofdstuk 5 Vergelijkende tabel kwaliteitsaspecten ... 35
deel 2 ... 39
Hoofdstuk 1 Artesis Hogeschool Antwerpen ... 41
Hoofdstuk 2 Erasmushogeschool Brussel ... 75
Hoofdstuk 3 Hogeschool Gent ... 125
Hoofdstuk 4 Hogeschool West-Vlaanderen ... 169
Hoofdstuk 5 HUB-EHSAL ... 211
Hoofdstuk 6 Karel de Grote-Hogeschool ... 247
Hoofdstuk 7 Katholieke Hogeschool Kempen ... 285
Hoofdstuk 8 Katholieke Hogeschool Leuven ... 321
Hoofdstuk 9 Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen ... 363
Hoofdstuk 10 Provinciale Hogeschool Limburg ... 399
Hoofdstuk 11 XIOS Hogeschool Limburg ... 439
deel 3 ... 477
Hoofdstuk 1 Lessius Mechelen ... 479
bijlagen ... 517

algemeen deel

Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Toegepaste informatica en Informaticamanagent en multimedia

1.1 inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de professioneel gerichte bacheloropleidingen Toegepaste informatica en Informaticamanagement en multimedia die zij in het najaar van 2009 en in het voorjaar van 2010 in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

Dit initiatief past in de werkzaamheden van de hogescholen en van de VLHORA met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

1.2 de betrokken opleidingen

De opleiding Toegepaste informatica wordt door 11 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 7, 8 en 9 december 2009	Artesis Hogeschool Antwerpen
- 8, 9 en 10 maart 2010	Erasmushogeschool Brussel
- 19, 20 en 21 oktober 2009	Hogeschool Gent
- 19, 20 en 21 april 2010	Hogeschool West-Vlaanderen
- 5, 6 en 7 oktober 2009	HUB-EHSAL
- 16, 17 en 18 november 2009	Karel de Grote-Hogeschool
- 23, 24 en 25 februari 2010	Katholieke Hogeschool Kempen
- 10, 11 en 12 februari 2010	Katholieke Hogeschool Leuven
- 24, 25 en 26 maart 2010	Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- 25, 26 en 27 mei 2010	Provinciale Hogeschool Limburg
- 1, 2 en 3 februari 2010	XIOS Hogeschool Limburg

De opleiding Informaticamanagement en multimedia wordt door 1 hogeschool aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 5, 6 en 7 mei 2010	Lessius Mechelen (voorheen Katholieke Hogeschool Mechelen)

1.3 de visitatiecommissie

1.3.1 samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld conform de procedure van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, februari 2005*. Meer in het bijzonder werden de richtlijnen van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissieleden opgevolgd. De visitatiecommissie werd samengesteld door het bestuursorgaan van de VLHORA in zijn vergadering van 6 maart 2009.

Professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica:

Deelcommissie 1: commissie die de **Artesis Hogeschool Antwerpen** bezocht heeft.

Voorzitter en domeindeskundige:	Monique De Grauwe
Onderwijsdeskundige:	Ton Kallenberg
Domeindeskundige:	Dirk Leemans
Domeindeskundige:	Guido Van Humbeeck

Deelcommissie 2: commissie die de **Erasmushogeschool Brussel** en de **Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen** bezocht heeft.

Voorzitter en domeindeskundige:	Monique De Grauwe
Onderwijsdeskundige:	Herman Van de Mosselaer
Domeindeskundige:	Firmin Pieck
Domeindeskundige:	Dirk Leemans

Deelcommissie 3: commissie die de **Hogeschool Gent** en de **Katholieke Hogeschool Leuven** bezocht heeft.

Voorzitter en domeindeskundige:	Monique De Grauwe
Onderwijsdeskundige:	Jeanne Schreurs
Domeindeskundige:	Dirk Couck
Domeindeskundige:	Dimitri Gielis

Deelcommissie 4: commissie die de **Hogeschool West-Vlaanderen** bezocht heeft.

Voorzitter en domeindeskundige:	Monique De Grauwe
Onderwijsdeskundige:	Herman Van de Mosselaer
Domeindeskundige:	Guido Van Humbeeck
Domeindeskundige:	Dirk Leemans

Deelcommissie 5: commissie die de **HUB-EHSAL** bezocht heeft.

Voorzitter en domeindeskundige:	Monique De Grauwe
Onderwijsdeskundige:	Ton Kallenberg
Domeindeskundige:	Firmin Pieck
Domeindeskundige:	Eric Op de Beeck

Deelcommissie 6: commissie die de **Karel de Grote-Hogeschool** bezocht heeft.

Voorzitter en domeindeskundige:	Monique De Grauwe
Onderwijsdeskundige:	Ton Kallenberg
Domeindeskundige:	Dirk Leemans
Domeindeskundige:	Guido Van Humbeek

Deelcommissie 7: commissie die de **Katholieke Hogeschool Kempen** bezocht heeft.

Voorzitter en domeindeskundige:	Monique De Grauwe
Onderwijsdeskundige:	Jeanne Schreurs
Domeindeskundige:	Dirk Couck
Domeindeskundige:	Firmin Pieck

Deelcommissie 8: commissie die de **Provinciale Hogeschool Limburg** bezocht heeft:

Voorzitter en domeindeskundige:	Monique De Grauwe
Onderwijsdeskundige:	Ton Kallenberg
Domeindeskundige:	Dimitri Gielis
Domeindeskundige:	Eric Op de Beeck

Deelcommissie 9: commissie die de **XIOS Hogeschool Limburg** bezocht heeft:

Voorzitter en domeindeskundige:	Monique De Grauwe
Onderwijsdeskundige:	Ton Kallenberg
Domeindeskundige:	Dirk Couck
Domeindeskundige:	Guido Van Humbeeck

Professioneel gerichte bacheloropleiding Informaticamanagement en multimedia:

Deelcommissie 1: commissie die de **Lessius Mechelen** bezocht heeft.

Voorzitter en domeindeskundige:	Monique De Grauwe
Onderwijsdeskundige:	Ton Kallenberg
Domeindeskundige:	Dirk Couck
Domeindeskundige:	Firmin Pieck

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

Indien een commissielid omwille van persoonlijke redenen niet kon deelnemen aan een (gedeelte van een) visitatiebezoek, werden diens aandachtspunten behandeld door de andere leden van de visitatiecommissie, eventueel steunend op de vragen en opmerkingen die het commissielid tijdens vroegere bezoeken aangebracht had.

Vanuit de VLHORA werden een projectbegeleider en drie secretarissen aangesteld. Voor de visitatie van de opleiding Toegepaste informatica en Informaticamanagement en multimedia waren dit:

Projectbegeleider:	Sofie Landuyt
Secretarissen:	
Artesis Hogeschool Antwerpen	Freddy De Wit
Erasmushogeschool Brussel	Freddy De Wit
Hogeschool Gent	Magda Kirsch

Hogeschool West-Vlaanderen	Freddy De Wit
HUB-EHSAL	Freddy De Wit
Karel de Grote-Hogeschool	Filip Lammens
Katholieke Hogeschool Kempen	Magda Kirsch
Katholieke Hogeschool Leuven	Freddy De Wit
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	Magda Kirsch
Lessius Mechelen	Magda Kirsch
Provinciale Hogeschool Limburg	Freddy De Wit
XIOS Hogeschool Limburg	Magda Kirsch

1.3.2 taakomschrijving

De commissie geeft op basis van het zelfevaluatierapport van de opleiding en de gesprekken ter plaatse:
- een oordeel over de onderwerpen en facetten uit het accreditatiekader van de NVAO;
- een integraal oordeel over de opleiding;
- suggesties om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering.

1.3.3 werkwijze

De visitatie van de opleidingen Toegepaste informatica en Informaticamanagement en multimedia aan de hogescholen gebeurde conform de werkwijze zoals die is vastgelegd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, februari 2005*.

Voor de beschrijving van de werkwijze van de visitatiecommissie worden vier fasen onderscheiden.

- fase 1, de installatie van de commissie;
- fase 2, de voorbereiding;
- fase 3, het visitatiebezoek;
- fase 4, de schriftelijke rapportering.

Fase 1 De installatie van de visitatiecommissie

Op 25 maart 2009 werd de visitatiecommissie officieel geïnstalleerd.

De installatievergadering stond in het kader van een kennismaking, een gedetailleerde bespreking van het visitatieproces aan de hand van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, februari 2005* en een toelichting van het ontwerp van domeinspecifieke referentiekader. Daarnaast werden een aantal praktische afspraken gemaakt, onder meer met betrekking tot het bezoekschema, de bezoekdagen en de te lezen eindwerken en/of stageverslagen.

Fase 2 De voorbereiding

De visitatiecommissie heeft een domeinspecifiek referentiekader voor de opleiding opgesteld en aan de opleidingen bezorgd.
Elk commissielid heeft het zelfevaluatierapport en de bijlagen bestudeerd, de geselecteerde eindwerken gelezen en haar/zijn argumenten, vragen en voorlopig oordeel vastgelegd in een checklist, waarvan de secretaris een synthese heeft gemaakt. De synthese werd uitvoerig besproken en beargumenteerd door de commissieleden. Op basis van de bespreking en de door de commissieleden opgestuurde vragenlijsten, inventariseerde de secretaris kernpunten en prioriteiten voor de gesprekken en het materialenonderzoek bij de visitatie.

Fase 3 Het visitatiebezoek

De VLHORA heeft een bezoekschema ontwikkeld dat desgevallend aangepast werd aan de specifieke situatie van de opleiding. De bezoekschema's werden opgenomen als bijlage 4. Tijdens de visitatie werd gesproken met een representatieve vertegenwoordiging van alle geledingen die bij de opleiding betrokken zijn. Tijdens de visitatie werd bijkomend informatiemateriaal bestudeerd en werd een bezoek gebracht aan de instelling met het oog op de beoordeling van de accommodaties en de voorzieningen voor de studenten. Tijdens de visitatie werd voor de verdere bevraging gebruik gemaakt van de synthese van de checklist en de vragenlijsten.

Binnen het bezoekprogramma werden een aantal overlegmomenten voor de commissieleden voorzien om de bevindingen uit te wisselen en te komen tot gezamenlijke en meer definitieve (tussen)oordelen. Na de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding hebben de visitatieleden hun definitief (tussen)oordeel per facet en per onderwerp gegeven.

Op het einde van het visitatiebezoek heeft de voorzitter een korte mondelinge rapportering gegeven van de ervaringen en bevindingen van de visitatiecommissie, zonder expliciete en inhoudelijk waarderende oordelen uit te spreken.

Fase 4 De schriftelijke rapportering

De secretaris stelt een ontwerp van opleidingsrapport op, in samenspraak met de voorzitter en de commissieleden en op basis van het zelfevaluatierapport, de checklisten en de motiveringen. Het ontwerprapport geeft per onderwerp en per facet het oordeel en de motivering van de commissie weer. Daarnaast worden, waar wenselijk en/of noodzakelijk, aandachtspunten en eventuele aanbevelingen voor verbetering geformuleerd.

Het ontwerp van opleidingsrapport wordt aan de opleiding gezonden voor een reactie. De reactie van de opleiding op het ontwerp opleidingsrapport wordt door de commissie in een slotvergadering besproken. De commissie stelt tijdens de slotvergadering ook een vergelijkend gedeelte op, waarin ze de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van de visitaties van alle opleidingen vergelijkenderwijs weergeeft.

Het vergelijkende deel en de opleidingsrapporten worden samengebracht in het visitatierapport van de professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica en de professioneel gerichte bacheloropleiding Informaticamanagement en multimedia.

1.3.4 oordeelsvorming

De commissie legt in een eerste fase een oordeel per facet vast. Daarna legt de commissie een oordeel per onderwerp vast op basis van de oordelen van de facetten die van het onderwerp deel uitmaken.

In de oordelen per onderwerp wordt steeds een overzicht gegeven van de oordelen per facet. In geval van een compensatie van facetten, wordt het oordeel op onderwerpniveau gevolgd door een motivering en aangevuld met de weging die de commissie hanteerde in de oordeelsvorming op onderwerpniveau. In de overige gevallen wordt voor de motivering van het oordeel op onderwerpniveau verwezen naar de argumentatie bij de facetten.

De oordelen per facet en per onderwerp hebben betrekking op alle locaties, afstudeerrichtingen en varianten. Daar waar er een onderscheid in het oordeel per afstudeerrichting en/of locatie en/of variant nodig is, wordt dit aangegeven in het rapport.

De commissie houdt in haar beoordeling rekening met accenten die de opleiding eventueel zelf legt, met het domeinspecifieke referentiekader en met de benchmarking ten opzichte van de gelijkaardige opleidingen in andere instellingen van hoger onderwijs.

Alle oordelen en wegingen volgen de beslisregels zoals geformuleerd in *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, februari 2005*. Op het niveau van de facetten volgen de oordelen een vierpuntenschaal: “onvoldoende”, “voldoende”, “goed” en “excellent”. Op het niveau van de onderwerpen en op het niveau van de opleiding in haar geheel geeft de commissie een antwoord op de vraag of er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. Hierbij kan het oordeel “voldoende” of “onvoldoende” luiden.

1.4 indeling van het rapport

Het rapport bestaat uit drie delen. In het eerste deel beschrijft de visitatiecommissie in hoofdstukken 2 en 3 het domeinspecifiek referentiekader op basis waarvan zij de gevisiteerde opleidingen heeft beoordeeld. In hoofdstuk 4 worden de belangrijkste conclusies en bevindingen van de commissie per facet vergelijkenderwijs weergegeven en tot slot worden in hoofdstuk 5 de toegekende scores in tabelvorm samengevat.

In het tweede en derde deel van het rapport brengt de commissie verslag uit over de gevisiteerde opleidingen. Voor elke afzonderlijke hogeschool en dus voor elke afzonderlijk gevisiteerde opleiding kan u een deelrapport terugvinden. De deelrapporten bevatten de aanbevelingen die de commissie doet ten aanzien van elke afzonderlijke hogeschool en zijn gemakshalve geordend naar alfabetische volgorde van de benaming van de hogescholen.

Hoofdstuk 2 Het domeinspecifieke referentiekader Toegepaste informatica

2.1 inleiding

Voor iedere groep van opleidingen wordt een domeinspecifiek referentiekader ontwikkeld dat door de commissie gebruikt wordt bij de beoordeling van opleidingen. De visitatiecommissie is verantwoordelijk voor de opmaak van het domeinspecifieke referentiekader. De VLHORA als evaluatieorgaan geeft de procedure[1] aan voor de opstelling ervan.

Het referentiekader is niet bedoeld om een ideale opleiding te schetsen. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de instellingen heen, veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke opleiding erin slaagt haar eigen doelstellingen te realiseren en dit zowel inhoudelijk als procesmatig. Dit belet niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimumeisen voldoet, die aan de betreffende opleiding worden gesteld vanuit het vakgebied en/of de relevante beroepspraktijk.

2.2 domeinspecifieke competenties

2.2.1 gehanteerde input

referentiekaders van de opleidingen

- Associatie Universiteit Gent
- Associatie Katholieke Universiteit Leuven
- Artesis Hogeschool Antwerpen
- Erasmushogeschool Brussel
- Hogeschool Gent
- Hogeschool West-Vlaanderen
- HUB-EHSAL
- Karel de Grote-Hogeschool
- Katholieke Hogeschool Leuven
- Katholieke Hogeschool Kempen
- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- Provinciale Hogeschool Limburg
- XIOS Hogeschool Limburg

wettelijke bronnen

- Decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04)

brondocumenten onderschreven door werkveld

- VLOR, beroepsprofiel informaticus (toepassingen) (1996)
- VLOR, studie 76: opleidingsprofiel Toegepaste informatica (1998) (http://www.vlor.be)
- VDBA profielen (http://www.vdab.be)
- Agoria, ICT profielen (http://www.agoria.be)
- SERV, beroepsprofielen (http://www.serv.be).
- UVAH ++ Consortium
- http://www.vzw-bachelor.be

[1] De procedure voor het opstellen van het domeinspecifiek referentiekader is beschikbaar op de website van de VLHORA www.vlhora.be onder de rubriek visitatie & accreditatie.

internationale referentiekaders
Taken, functies, rollen en competenties in de informatica, Johan C. Op de Coul, ISBN 90-440-0343-7, ten HagenStam

2.2.2 domeinspecifieke competenties

gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

1. gegevens behandelen

Hij/zij kan, zelfstandig of onder begeleiding en eventueel in teamverband, gegevens, proces- en datagegevens verzamelen, opslaan en ter beschikking stellen, zodanig dat deze op een correcte en gebruiksvriendelijke manier kunnen worden opgevraagd.
Hij /zij heeft een goede kennis van de onderdelen en werking van hardware systemen en software toepassingen.

2. analyseren

Hij/zij kan, zelfstandig of onder begeleiding en eventueel in teamverband, de informatiebehoeften van een organisatie gestructureerd en overzichtelijk weergeven. Daartoe kan hij /zij, gebruik makend van analyse- en modelleringtechnieken:
- de informatiebehoeften van een organisatie identificeren
- deze informatiebehoeften vertalen in concepten, schema's en relaties
- de mogelijke oplossingen documenteren
- de mogelijke oplossingen evalueren
- functionele specificaties opstellen.

en dit in het kader van:
- de software voor pakket_ of maatwerk applicatie
- een databaseontwerp
- de hardware voor een informatiesysteem
- een operating systeem en netwerkdiensten
- een netwerkplan

3. oplossingen uitwerken

Hij/zij kan, zelfstandig of onder begeleiding en eventueel in teamverband, voor de organisatie nieuwe IT-oplossingen uitwerken op basis van een architectuurbeschrijving en functionele specificaties
Daartoe kan hij/zij nieuwe oplossingen of bestaande oplossingen voor systemen, software, hardware databases en netwerk:
- technisch ontwerp maken
- programmeren (gestructureerd, object georiënteerd, gedistribueerd)
- implementeren of installeren zonder de in productie zijnde systemen te impacteren
- documenteren en toelichten
- testen (op het niveau van de deelaspecten en van de integratie)
- beveiligen

4. beheren

Hij/zij kan, zelfstandig of onder begeleiding en eventueel in teamverband, op een adequate wijze IT-oplossingen configureren, beveiligen en aanpassen, zodanig dat ze blijven beantwoorden aan de veranderende behoeften van de organisatie.Daartoe kan hij/zij:

- systemen configureren, integreren, beveiligen en aanpassen
- toepassingen configureren, integreren, beveiligen en aanpassen
- databanken configureren, integreren, beveiligen en aanpassen.
- diensten verlenen zoals overeengekomen in een Service level Agreement (SLA) binnen de gestelde kaders van kwaliteit en financieën.

5. projectmatig werken

Hij/zij is in staat om een opdracht op een projectmatige wijze aan te pakken, zodanig dat de planningen gerespecteerd worden. Daartoe kan hij/zij een projectplan ontwerpen, interpreteren, uitvoeren, aanpassen en toelichten.

6. communiceren

Hij/zij kan mondeling en schriftelijk een correcte en heldere interne en externe communicatie voeren over beroepsgerichte informatie, ideeën, problemen en oplossingen in het Nederlands en Engels en minstens een andere vreemde taal. Hij/zij kan de wens en/of opdracht van de klant omzetten in een concrete ICT-opdracht.

7. professionele ingesteldheid en attitude

Hij/zij is in staat om over het eigen gedrag te reflecteren en op basis daarvan het aan te passen zodanig dat hij/zij in wisselende omstandigheden optimaal kan functioneren.
Hij/zij kan, zelfstandig of onder begeleiding en eventueel in teamverband creatief, vernieuwend en met zin voor initiatief handelen.
Hij/zij kan respectvol en assertief handelen rekening houdend met de belangen van de betrokken partijen

8. kwaliteitsvol handelen en ondernemerschap

Hij/zij streeft naar kwaliteitsvolle taakuitvoering zodanig dat het resultaat voldoet aan de eisen van een steeds wisselende economische en maatschappelijke omgeving.
Hij /zij heeft een goed inzicht in en kan in zijn/haar werkzaamheden rekening houden met de bedrijfsstructuren, de bedrijfsprocessen, bedrijfsspecifieke inzichten en ervaringen en kan handelen conform de regelgeving
Hij/Zij kan producten en diensten in de verschillende domeinen van de IT en multimediamarkt op basis van kwaliteitskenmerken situeren, evalueren en toelichten

9. ontwikkeltalen en ontwikkeltools

Hij /zij kent de basisconcepten van programmeren en kan deze toepassen binnen verschillende types van programmeertalen. Hij/zij kent de meest courante programmeertalen, modellen en strategieën.
Hij/zij kent de meest courante tools, technieken en strategieën die worden gebruikt

opleidingsgebonden / afstudeerrichtingsgebonden competenties

De commissie heeft geen competenties per afstudeerrichting opgelijst omdat zij voorstander is van een opleiding waarin een brede basis wordt gelegd met betrekking tot Toegepaste informatica. Opleidingen die kiezen voor afstudeerrichtingen dienen een brede basis te blijven aanbieden maar kunnen bepaalde competenties in meer of mindere mate uit te diepen.

2.3 besluit

De opleiding professionele bachelor Toegepaste informatica moet een zo breed mogelijke waaier van competenties omvatten met het oog op de verschillende rollen in de ICT arbeidsmarkt. De 12 ICT rollen gedefinieerd door Agoria geven een duidelijk beeld van de hedendaagse behoeften en toekomstperspectieven van de ICT'er. Naast dit 'algemeen' studiepakket moet de student ook de mogelijkheid hebben om zich reeds tijdens de opleiding te richten op een welbepaalde tak van de ICT markt en zich hierin te specialiseren. Hieraan kan worden tegemoet gekomen door het opzetten afstudeerrichtingen, keuzetrajecten, keuzevakken en/of specifieke lessenpakketten.

Er is een duidelijke afname van 'digitaal analfabetisme' waardoor de ICT'er zich steeds meer moet profileren in één of een beperkt aantal domeinen. Het lessenpakket moet hieraan voldoen en dus ook steeds de snel wijzigende markt trends volgen. De opleiding professionele bachelor Toegepaste informatica moet dus de student de mogelijkheid bieden om zich zo goed mogelijk voor te bereiden op de ICT arbeidsmarkt door zowel een meer algemene doch up to date lessenpakket aan te bieden en specialisatie te voorzien.

In een zeer snel wijzigende markt als ICT moet de student er zich van bewust zijn dat levenslang leren een cruciaal begrip is en dat sociale vaardigheden en communicatie uitermate belangrijk zijn. Aansluitend bij de snel wijzigende markt is het belangrijk dat trends en nieuwe ontwikkelingen hun weg vinden naar de opleiding opdat studenten kennis hebben van systemen en methodes die gangbaar zijn in het ICT werkveld. Door de globalisering en meestal multinationale werkomgeving is het belangrijk dat de ICT'er zich bewust is van en goed kan omgaan met verschillende culturen alsook specifieke regelgevingen kan toepassen.

Hoofdstuk 3 Het domeinspecifieke referentiekader Informaticamanagent en multimedia

3.1 inleiding

Voor iedere groep van opleidingen wordt een domeinspecifiek referentiekader ontwikkeld dat door de commissie gebruikt wordt bij de beoordeling van opleidingen. De visitatiecommissie is verantwoordelijk voor de opmaak van het domeinspecifieke referentiekader. De VLHORA als evaluatieorgaan geeft de procedure[1] aan voor de opstelling ervan.

Het referentiekader is niet bedoeld om een ideale opleiding te schetsen. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de instellingen heen, veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke opleiding erin slaagt haar eigen doelstellingen te realiseren en dit zowel inhoudelijk als procesmatig. Dit belet niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimumeisen voldoet, die aan de betreffende opleiding worden gesteld vanuit het vakgebied en/of de relevante beroepspraktijk.

3.2 domeinspecifieke competenties

3.2.1 gehanteerde input

referentiekaders van de opleidingen

- Katholieke Hogeschool Mechelen

wettelijke bronnen

Decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04) (http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/bundel/HOstruct.htm).

brondocumenten onderschreven door werkveld

- VLOR, beroepsprofiel informaticus (toepassingen) (1996)
- VLOR, studie 76: opleidingsprofiel Toegepaste informatica (1998) (http://www.vlor.be)
- VDBA profielen (http://www.vdab.be)
- Agoria, ICT profielen (http://www.agoria.be)
- SERV, beroepsprofielen (http://www.serv.be)

internationale referentiekaders

Taken, functies, rollen en competenties in de informatica, Johan C. Op de Coul, ISBN 90-440-0343-7, ten HagenStam

[1] De procedure voor het opstellen van het domeinspecifiek referentiekader is beschikbaar op de website van de VLHORA www.vlhora.be onder de rubriek visitatie & accreditatie.

3.2.2 beroepsspecifieke competenties

De professionele bachelor die als informatiebeheerder optreedt:
- kan met de gepaste ICT-tools alle soorten informatiebronnen opsporen en selecteert daarin efficiënt de relevante gegevens, verwerkt deze tot in beroepscontext direct bruikbare informatie en doet deze doorstromen naar anderen.
- kan de informatie organiseren.
- kan de informatie-infrastructuur organiseren.

Daartoe kan de professionele bachelor die als informatiebeheerder optreedt:
- de concrete informatie- en communicatiebehoefte bepalen op basis van de strategische, tactische en/of operationele plannen van de opdrachtgever.
- functionele specificaties omzetten naar een praktische implementatie.
- functionele specificaties opstellen en deze omzetten in passende proces- en gegevensarchitecturen (= de ICT-architectuur).
- nuttig gebruik maken van CASE-tools.
- technische specificaties vertalen naar een procedureel of object-georiënteerd ontwerp en implementatie
- een database beheren
- een server beheren.
- maken van een applicatie volgens een gescheiden lagenmodel in functie van de niet-functionele vereisten (Client/server, Thin/client, Smart Client, , ...)
- gegevensstructuren modelleren in het kader van informatieontsluiting,
- het opladen, transformeren, cleansen en onderhouden van een datawarehouse. Via passende regels moet gezorgd worden voor JERI (Just Enough Relevant Info).
- procedures maken voor automatische uitvoering van taken o.a. database monitoring, backup's.
- spontaan en exploratief nieuwe technieken en softwarepakketten aanwenden binnen de beroepscontext.
- de nodige maatregelen ondertekenen voor systeembeveiliging en past deze toe.

De professionele bachelor die als communicator optreedt:
- kan communiceren omtrent een project zowel mondeling als schriftelijk, in Nederlands, Engels en minstens een andere vreemde taal, professioneel met alle betrokken partijen.
- Kan voor een vooropgestelde boodschap en doelgroep de aangewezen communicatiekanalen bepalen en kan daardoor een geschikte communicatiestructuur vormen.

Daartoe kan de professionele bachelor die als communicator optreedt: vlot communiceren, durft vragen stellen, kan probleemoplossend denken en durft hulp inroepen bij het bespreken van een opdracht:
- zijn project vlot duiden, alsook de wijze waarop de invulling ervan tot stand kwam. Hij geeft een onderbouwde presentatie over de inhoudelijke, technische en financiële facetten van het werk.
- op klare en klantvriendelijke wijze aanbevelingen en feedback genereren.
- constructief in een (multicultureel, multidisciplinair) team functioneren, met respect voor de inbreng van de anderen.
- in Nederlands, Engels en minstens een andere vreemde taal communiceren, zowel mondeling als schriftelijk, met medewerkers, klanten, opdrachtgevers, …
- beroepsspecifieke informatie, ideeën, problemen en oplossingen documenteren en deze zowel aan specialisten als aan leken communiceren.
- voor een specifieke boodschap en doelgroep, de meest geschikte communicatiekanalen bepalen.

De professionele bachelor die als organisator/coördinator/ondernemer optreedt:

- kan volgens de basisregels van projectmanagement elke nieuwe beroepsspecifieke opdracht analyseren , deze planmatig aanpakken en hiermee een oplossing bereiken. Hij stelt daarvoor werkbare procedures op voor zichzelf, voor medewerkers, voor de leidinggevende en bevordert op die manier ook het doelgerichte en planmatige handelen bij anderen.
- zijn werk in tijd plannen, prioriteiten stellen en deadlines halen, ook als hij onder (zware) stress staat.
- Kan de visie en managementstrategie begrijpen en de draagwijdte ervan vatten zodat hij de implementatie ervan adequaat kan ondersteunen.
- Kan bijdragen tot de beleidsvoering.
- Kan klantgericht handelen en kan de klantgerichtheid bewaken.

Daartoe kan de professionele bachelor die als organisator/coördinator/ ondernemer optreedt:

- projectmanagement, inclusief de formalisering van inhoudelijke, technische en financiële facetten van het werk formaliseren (business-case) in een offerte rekening houdend met juridische elementen van zijn vakgebied.
- kostprijscalculatie en budgetbeheer.
- hoofd- en bijzaken onderscheiden, en op basis daarvan prioriteiten stellen. Een werkplanning opstellen en deze ook effectief volgen. efficiënt blijven functioneren onder zware werkdruk.
- Inzicht hebben in en kunnen opstellen van ICT-structuren, -procedures en -standaarden als basis voor een goede werking van het bedrijf met het oog op de realisatie van de doelstellingen van ITIL service support processen.
- realisatie van informatieontsluiting via op maat gemaakte rapporten (SQL) en via krachtige ondervragingstools zoals OLAP.
- Heeft inzicht in het proces van change management en in value chain.

De professionele bachelor die als kwaliteitsbewaker optreedt:

- bij de uitoefening van de verschillende beroepsrollen instaan voor de kwaliteit van zijn eigen werkuitvoering.
- bij de uitoefening van de verschillende beroepsrollen een bijdrage leveren tot het verbeteren van de kwaliteit van zijn beroepsomgeving.

Daartoe kan de professionele bachelor die als kwaliteitsbewaker optreedt:

- zich ontwikkelen en bekwamen en alert blijven voor nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied.
- aan kwaliteitszorg doen o.a. via het meten van resultaten
- een kwaliteitsvolle redenering opbouwen , waarbij hij rekening houdt met beroepsspecifieke inzichten, ervaringen, bevindingen en gewoonten.
- Accuraat werken , met aandacht voor alle relevante details.
- een probleemsituatie van een eindgebruiker begrijpen en via een systematische aanpak komen tot een al dan niet tijdelijke oplossing.
- analytisch en gestructureerd de oorzaken van problemen opsporen en definitieve oplossingen voorstellen.
- Lateraal denken
- discreet en ethisch met informatie omgaan.
- in een (project)team de verschillende rollen die voorkomen in zulk samenwerkingsverband hanteren.
- ethische, deontologische en maatschappelijke vragen onderkennen in zijn beroepscontext en hierbij een beredeneerd standpunt innemen.
- creatief en daadkrachtig de beroepsspecifieke problemen benaderen

De professionele bachelor die als creator optreedt (specifiek voor het afstudeertraject Interactive Multimedia Design):

- Zal interesse hebben in maatschappelijke en culturele ontwikkelingen en deze aan zijn eigen opdracht en werk spiegelen.
- Is steeds op zoek naar werk van andere ontwerpers en aanverwante disciplines in een internationale context.
- kan een concept voor een digitaal medium bedenken en verwezenlijken vanuit een eigen idee en visie, maar steeds in samenspraak met andere betrokken partijen.

- kan inhoud doelgroepgericht structureren, presenteren en visualiseren, zodanig dat waardevolle en betekenisvolle informatie ontstaat.
- interactieve scenario's vertalen naar een functionele en ergonomische user interface.

Daartoe kan de professionele bachelor die als creator optreedt:
- zijn grafische output plaatsen in een breed cultureel kader.
- de principes van grafische vormgeving toepassen.
- de vormtaal van bewegend beeld toepassen.
- zijn ideeën en ontwerpen verwoorden, verantwoorden, visualiseren en presenteren.
- een visuele structuur vanuit het medium bedenken en realiseren, in samenspraak met andere betrokken partijen en richt de visuele structuur op een welomlijnde doelgroep.
- functionaliteit naar een ergonomisch verantwoorde vormgeving vertalen.
- technische formaten van audiovisuele materialen correct toepassen.

3.3 besluit

Informaticasystemen en informaticamanagement is een unieke opleiding binnen de Vlaamse hogescholen. De commissie heeft zich bij het opstellen van haar referentiekader gebaseerd op het referentiekader van de opleiding. Zij kan zich grotendeels vinden in dit referentiekader maar wenst de volgende trends onder de aandacht te brengen.

De professionele bachelor Informaticasystemen en Informaticamanagent legt zich vooral toe op een ondersteunende rol van bedrijfsmanagers en projectmanagers. In een steeds meer specialiserende ICT markt en ICT werkomgeving is ook deze rol van zeer groot belang maar bovendien kan de informaticus evenzeer ingezet worden in bedrijfsondersteunende diensten.

Er is een duidelijke trend naar het inzetten van deze specialisten in alle types van ICT projecten als Project Management Office (PMO) of in teams de zich vooral richten op data analyse en conversie.

De combinatie van sterke communicatie- en taalvaardigheden alsook onderlegd zijn in het gebruik van informaticasystemen maakt deze opleiding uniek. Niettegenstaande het unieke karakter van de opleiding zal de commissie ook aandacht besteden aan de verworven competenties en de mogelijkheden die deze competenties bieden aan een beginnende informaticus in het ICT werkveld.

Hoofdstuk 4 De opleidingen in vergelijkend perspectief

Woord vooraf

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de opleidingen tot professionele bachelor in de Toegepaste informatica en de professionele bachelor in de Informaticamanagement en multimedia in Vlaanderen. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht, en aan vaststellingen die zij in meerdere rapporten terug vindt, naast een aantal observaties die zij tijdens de visitatiebezoeken heeft gedaan. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen. Waar relevant, zal de commissie voorbeelden van goede praktijk aanhalen.

Als reactie op de opleidingsrapporten van de commissie lieten de hogescholen weten welke acties sedert het visitatiebezoek reeds gerealiseerd werden voor een aantal facetten. De commissie heeft deze gerealiseerde bijsturingen positief onthaald en heeft ze achteraan in de opleidingsrapporten vermeld.

In dit hoofdstuk worden de elf opleidingen tot professionele bachelor in de Toegepaste informatica en de opleiding professionele bachelor in de Informaticamanagement en multimedia in vergelijkend perspectief beschreven. Dit gebeurt formeel aan de hand van de tabellen die per facet de scores weergeven van de twaalf opleidingen. Daarnaast treft men, eveneens per onderwerp en per facet, een vergelijkende beschrijving aan.

Een aantal instellingen bieden binnen de opleiding tot professionele bachelor in de Toegepaste informatica één of meerdere afstudeerrichtingen aan. Volgende afstudeerrichtingen kunnen worden gevolgd:
- applicatieontwikkeling,
- systeem- en netwerkbeheer,
- software management,
- mobile devices.

Tevens bieden een aantal instellingen de opleiding tot professionele bachelor in de Toegepaste informatica aan in afstandsonderwijs.

De opleiding tot professionele bachelor in het Informaticamanagement en multimedia biedt geen afstudeerrichtingen aan en wordt ook niet in afstandsonderwijs aangeboden.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

Bijna alle opleidingen hebben op associatieniveau gezamenlijke competentieprofielen opgesteld, met een opsplitsing tussen algemene, algemeen beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties.

Een van de opleidingen heeft een competentiematrix opgesteld met voor elke competentie of deelcompetentie een reeks gedragsindicatoren op vier niveaus van toenemende beheersing. De competenties zijn ook geclusterd in een aantal rollen.

Bijna alle opleidingen beschikken over een lijst van (deel)competenties, afgestemd op de aangeboden afstudeerrichting(en).

Over het algemeen zijn de opleidingen in lijn met de vooropgestelde doelstellingen, en zijn de doelstellingen op hun beurt in overeenstemming met de beroepsgerichte competenties en het domein specifiek referentiekader opgesteld door de visitatiecommissie. Het competentiegericht onderwijs is in de meeste opleidingen professionele bachelor in de Toegepaste informatica en de opleiding professionele bachelor in de Informaticamanagement en multimedia voldoende aanwezig. Er is aandacht niet alleen voor kennis en vaardigheden maar ook voor attitudes.

Het is uitermate belangrijk om de opleidingsdoelen kritisch te blijven evalueren en bijsturen en sommige opleidingen slagen hier beter in dan andere.

In enkele opleidingen staat het competentiegericht leren nog in zijn kinderschoenen en de commissie adviseert die opleidingen om hier dringend werk van te maken.

De commissie adviseert eveneens alle opleidingen om bij het opstellen en herwerken van competenties de indicatoren voor niveau 6 opgenomen in het European Qualification Framework en in de Dublin descriptor voor de bachelor (blijvend) in acht te nemen.

Bepaalde opleidingen hebben voor de invoering van competentiegericht onderwijs kunnen rekenen op ondersteuning van de associaties en/of departement. Meestal zijn de missie en lange termijn visie vertaald in een beleidsplan. De aspecten uit dit beleidsplan die geldig zijn voor de opleiding worden op hun beurt overgenomen in het kwaliteitsplan.

PWO en maatschappelijke dienstverlening is niet overal even uitdrukkelijk aanwezig.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De opleidingen hebben tot op een zeker niveau rekening gehouden met de noden van het werkveld en de doelstellingen zijn gealligneerd met de Agoria beroepsprofielen. De meeste opleidingen treden bijvoorbeeld via een resonatiecommissie of een werkveldcommissie in overleg met het werkveld. Ook contacten via de stages worden aangegrepen om de doelstellingen door te praten en af te stemmen op het werkveld. De commissie merkt op dat de opleidingen vooral ICT leveranciers als werkveld kennen. Dit werkveld kan verder worden uitgebreid met eindklanten en dienstverleners. Een aantal opleidingen benchmarkten haar doelstellingen tevens met buitenlandse vakgenoten of buitenlandse hogeronderwijsinstellingen. Andere opleidingen hebben slechts een beperkte internationale vergelijking gemaakt van hun domeinspecifieke eisen, wat de commissie betreurt.

De meeste opleidingen bieden afstudeerrichtingen of keuzevakken aan die een student in staat stellen zich optimaal te bekwamen in een of andere specialiteit. Globaal genomen zijn programmeertalen, netwerktechnologie en data base management of data analyse voldoende aanwezig. Business processen, methodologie en testing doen hun intrede maar kunnen nog meer worden ingeburgerd. Vreemde talen zijn in sommige opleidingen uit het programma verdwenen maar worden opnieuw ingevoerd. Een beginnend Professionele bachelor in de Toegepaste informatica en de professionele bachelor in de Informaticamanagement en multimedia ontbreekt het vooral aan communicatievaardigheden en klantgericht handelen.

Alle opleidingen communiceren de vooropgestelde competenties via onder andere ECTS-fiches aan (toekomstige) studenten, collega-docenten, stageplaatsen en het werkveld. Per opleidingsonderdeel worden de te behalen competenties opgenomen in deze fiches. De commissie vraagt de opleidingen blijvende aandacht te hebben voor het breed bekend maken van de competenties bij de studenten. Vaak kennen studenten de competenties minimaal ook al zijn deze opgenomen in ECTS-fiches. Een extra aandachtspunt is het up-to-date houden van de ECTS-fiches.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud

Bij de meeste opleidingen zijn de doelstellingen en leerdoelen degelijk vertaald in het programma. Competentiegericht onderwijs is aanwezig. De meeste opleidingen beschikken over een goed uitgewerkte competentiematrix waarin de relatie tussen de competenties/doelstellingen en de opleidingsonderdelen wordt verduidelijkt. De commissie waardeert het resultaat van deze arbeidsintensieve oefening.

Er zijn enkele uitschieters waar het competentiegericht onderwijs tot en met de stage toegepast wordt en waarbij ook het stagebedrijf actief wordt betrokken tijdens de beoordeling van de student. Een aantal opleidingen moeten hier meer werk van maken alsook van de communicatie van deze aanpak naar de studenten. In deze opleidingen kan nog meer aandacht gegeven worden aan competentiegericht onderwijs.

Op gebied van aandacht voor de internationale dimensie zijn er grote verschillen te merken. Een kleine groep van opleidingen slaagt er in om zowel studenten als docenten voldoende te motiveren om deel te nemen aan uitwisselingsprojecten. Motivatie van studenten om gedurende weken weg van huis te zijn blijkt moeilijk en via 'Intensive Programs' of 'internationalisation @ home' trachten de opleidingen hieraan tegemoet te komen. In enkele gevallen is de opleiding in gebreke omdat ze het internationaal aspect niet of nauwelijks opneemt in de doelstellingen.

Het feit dat er maar 10 % van de niet-taalgebonden opleidingsonderdelen in een andere taal dan het Nederlands mag worden gegeven, is een belemmerende factor voor de instroom van niet Nederlandstalige studenten of Erasmus uitwisselingen.

In alle opleidingen zijn vakoverschrijdende elementen in het programma aanwezig. Het voorbeeld bij uitstek is de stage en het eindwerk. Maar ook projecten geven de studenten de kans vakoverschrijdend te werken.
Alle opleidingen proberen studenten op een of andere manier kansen te geven tot specialisatie in één of meerdere domeinen van ICT. Zoals reeds eerder weergegeven bieden een aantal opleidingen afstudeerrichtingen aan. Opleidingen die geen afstudeerrichtingen aanbieden geven studenten de mogelijkheid tot specialisatie via keuzevakken. Eén opleiding biedt noch afstudeerrichtingen, noch keuzevakken aan. Studenten in deze opleiding kunnen zich enkel binnen de stage specialiseren in een bepaald domein van ICT.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

De commissie heeft globaal kunnen vaststellen dat, met uitzondering van één opleiding, de professionele gerichtheid voldoet aan de basiskwaliteit. Desondanks is de commissie van mening dat de meeste opleidingen hun programma nog meer professioneel gericht kunnen maken.

Er wordt veel aandacht besteed aan een goede verhouding tussen theorielessen en praktijk. In het algemeen zijn er voldoende practica aanwezig en is er een trend om meer vakoverschrijdend te gaan werken door middel van 'projecten'. Om toch de doelstellingen en de beoogde leerresultaten voor ieder van de opleidingsdoelstellingen te bereiken is een zeer goede afstemming van de verschillende disciplines vereist. De commissie is van mening dat dit de juiste aanpak is en dat deze aanpak juist die extra dimensie geeft die de student nodig heeft als beginnend beroepsbeoefenaar.

De commissie merkt op dat de opleidingen nog veel creatiever kunnen zijn op gebied van 'projectwerking'. De commissie is van mening dat bijvoorbeeld vreemde talen, sociale vaardigheden en klantgerichtheid via projectwerk kunnen worden opgenomen zonder dat hieraan meer extra lesuren dienen te worden gekoppeld.

Samenwerking met het werkveld kan ook onder deze vorm gestimuleerd worden. De commissie heeft een voorbeeld gezien van een goede praktijk waarbij de opleiding alles in het werk heeft gesteld om de studenten in te schakelen tijdens het testen van een nieuwe applicatie bij een bedrijf.

De stage is, globaal gezien, eerder traditioneel van aanpak. De student moet veelal een onderwerp kiezen uit een lijst van aangeboden stageplaatsen. In enkele opleidingen is de student zelf verantwoordelijk voor het zoeken van een stageplaats en stageonderwerp. De bedoeling is dat hij/zij zich verder bekwaamt en de reeds verworven kennis in praktijk omzet. De commissie betreurt dat het stageonderwerp veelal beperkt is tot het programmeren of de netwerktechnologie. Slechts een klein aantal studenten staan open voor stage in het buitenland.

Een aantal opleidingen hebben naast de stage ook een eindwerk of bachelorproef opgenomen in het curriculum. De meeste opleidingen die kiezen voor een eindwerk, linken dit aan de stage. In één opleiding valt de stage in het begin van het academiejaar en is de bachelorproef de eigenlijke afsluiting. Positief is dat de studenten als onderwerp voor deze bachelorproef een onderwerp moeten kiezen dat innoverend en uitdagend is. De bedoeling is dat de student buiten zijn/haar comfort zone treedt en zelfstandig de bachelorproef uitwerkt.

De job van een beginnend Professionele bachelor in de Toegepaste informatica en de professionele bachelor in Informaticamanagement en multimedia evolueert zeer snel en is zeer onderhevig aan markttrends. De meeste opleidingen spelen hier positief op in en zeker op gebied van programmeertalen zijn de cursussen afgestemd op de noden van de markt. Business processen, methodologie en klantgericht denken en werken dienen nog verder te worden ingeburgerd.

Bijna alle opleidingen zijn actief op het vlak van Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek. Een opleiding heeft de erkenning van een bijzonder kwaliteitskenmerk aangevraagd voor de manier waarop zij PWO toepast en de resultaten terugkoppelt naar studenten. Alle opleidingen hebben PWO opgenomen in het curriculum doch er zijn tal van variaties. In de meeste opleidingen zijn de studenten slechts beperkt betrokken bij PWO. Dit varieert van het aanleren van een analyse of onderzoeksmethode aan de studenten tot het betrekken van studenten in projecten onder toezicht van een onderzoekscel.

De commissie heeft zeer mooie voorbeelden van maatschappelijke dienstverlening gezien. Uitschieters waren de opleidingen die zich inzetten voor minder begaafden en hiervoor specifieke websites en/of communicatie tools op basis van duidelijke en begrijpbare icoontjes ontwikkelden. De studenten waren terecht fier en genoten zichtbaar toen ze de resultaten aan de commissie kwamen tonen.

Facet 2.3 Samenhang

De opleidingen kiezen voor een geleidelijke opbouw van kennis en competenties gedurende het driejarig programma. De coherentie is de verantwoordelijkheid van de opleidingcoördinatoren of vakgroep-verantwoordelijken in samenspraak met het onderwijzend personeel.

Sommige opleidingen kiezen er voor om vanaf het tweede of derde jaar een afstudeerrichting in te richten terwijl andere zich beperken tot keuzerichtingen of keuzeopleidingsonderdelen. Een opleiding houdt het op een heel traditioneel programma dat zich voornamelijk toespitst op programmeertalen. De commissie suggereert alle opleidingen om afstudeerrichtingen of keuzeopleidingsonderdelen te voorzien.

Opleidingen die afstandsonderwijs organiseren stemmen dit programma geheel af op het programma van dagonderwijs.

De opleidingen besteden ook aandacht aan de samenhang van het gevolgde curriculum voor de grote en groeiende groep studenten met een individueel of deeltijds traject. De commissie vraagt algemeen blijvende

aandacht voor het organiseren en operationaliseren van individuele studietrajecten. Er dient voorzichtig omgesprongen te worden met de volgtijdelijkheid van deze individuele programma's.

Facet 2.4 Studieomvang

Alle opleidingen bestaan uit drie studietrajecten van elk 60 studiepunten. In totaal wordt een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoen de opleidingen hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professionele bachelor. Wanneer men werkt met semesters, omvat elk semester ongeveer 30 studiepunten. De opleidingen hebben ook oplossingen uitgewerkt voor de behoefte aan flexibiliteit en individuele trajecten.

Facet 2.5 Studielast

De commissie merkte op dat geen van de twaalf opleidingen een sluitend systeem gebruikt voor studietijdmetingen. De meeste opleidingen onderzoeken het aansluiten van de begrote aan de reële studietijd via studietijdmetingen aan de hand van tijdschrijven of schatten achteraf. Een beperkt aantal opleidingen voegen hier focusgesprekken met studenten aan toe. Tijdens deze focusgesprekken wordt dieper ingegaan op de bekomen resultaten van de metingen en de mogelijke betekenis hiervan.

De commissie adviseert de opleidingen om een degelijk meetsysteem voor studietijdmetingen uit te werken. Een groot deel van de opleidingen gaf aan dat vooral in het eerste en het tweede traject de begrote studietijd minimaal aansluit bij de reële studietijd waardoor niet altijd gegarandeerd wordt dat de norm van 1500 studie-uren wordt bereikt.

Algemeen heeft de commissie tijdens de gesprekken met studenten kunnen vaststellen dat er geen problemen zijn inzake studielast. Studenten en afgestudeerden meldden dat de studeerbaarheid mits de nodig inspanningen haalbaar is.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving - inhoud

De opleidingen maken gebruik van actuele en activerende werkvormen zoals de digitale leerplatformen (die nog niet altijd optimaal worden gebruikt), het vakoverschrijdend en projectmatig werken, het creatief werken met multimedia, het werken aan een (e-)competentieportfolio, ... Toch heeft de commissie met enige verwondering vastgesteld dat het overgrote deel van de opleidingen zeer traditioneel onderwijs aanbiedt. Voor een snel evoluerende sector als informatica waar innovatie en creativiteit hoog in het vaandel worden gedragen, verwacht de commissie van de opleidingen een zelfde creativiteit en innovatie bij de keuze en ontwikkeling van onderwijsleermiddelen en werkvormen.

De commissie adviseert de opleidingen om meer innoverende leermiddelen en werkvormen zoals teamwork en werken in multidisciplinaire teams nog meer te hanteren.

De commissie adviseert de opleidingen om bij de keuze van leermiddelen en werkvormen uit te gaan van de vooropgestelde competenties. Vele opleidingen hanteren competentiegericht onderwijs als didactisch concept. In het competentiegericht onderwijs is er een duidelijke link tussen de nagestreefde competenties en de werkvormen en leermiddelen die worden gehanteerd om deze competenties te verwerven. De keuze van de werkvormen en leermiddelen bepaalt in grote mate in hoeverre competentiegericht kan worden gewerkt. Globaal spoort de commissie de opleidingen aan tot meer creativiteit in de onderwijsvormen.

Alle gevisiteerde opleidingen maken gebruik van een stage en/of een eindwerk om de beroepsspecifieke competenties verder te trainen.

Globaal heeft de commissie vastgesteld dat de cursusteksten zowel qua inhoud als qua vormgeving in orde zijn. Een aantal opleidingen betrekken het werkveld in de borging van de kwaliteit (inhoudelijke correctheid, actualiteit en studeerbaarheid) van de cursusteksten. De commissie apprecieert deze manier van werken.

Alle opleidingen maken gebruik van een elektronisch leerplatform, maar het gebruik hiervan verschilt merkelijk van hogeschool tot hogeschool.

Een aantal instellingen bieden de opleiding Toegepaste informatica ook aan in afstandsonderwijs. De inspanningen die qua leermiddelen en werkvormen door sommige instellingen zijn geleverd voor het afstandsonderwijs zijn positief en kunnen volgens de commissie ook hun intrede vinden in het dagonderwijs. Voor andere instellingen adviseerde de commissie dan weer om het didactisch concept van het afstandsonderwijs grondig te evalueren en aan te passen aan de specifieke eisen en noden van deze doelgroep.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De opleidingen streven naar een systeem van competentiegericht evalueren maar staan, met uitzondering van enkele, nog niet ver op dit gebied. Een opleiding heeft reeds een volledig competentie gericht toetsbeleid met e-portfolio dat de afgestudeerde kan gebruiken tijdens de sollicitatie.

Binnen de opleidingen worden verschillende evaluatievormen gebruikt. Naast de traditionele examens hebben ook beoordelingsvormen als permanente evaluatie, zelfevaluatie en peer assessments reeds hun intrede gedaan. Voor deze laatste vindt de commissie het wenselijk dat deze nog meer worden gehanteerd. De meeste opleidingen ontbreekt het echter aan een globaal toetsbeleid dat geënt is op het competentiegericht onderwijs. In meerdere opleidingen heeft de commissie vastgesteld dat de manier van toetsen vaak docentafhankelijk is. De commissie adviseert de opleidingen de objectiviteit van examens beter te bewaken, bijvoorbeeld door toetsen en examens door meerdere docenten te laten beoordelen of door het opstellen van examenmatrixen.

Toetsbeleid voor stages (competentiegericht toetsen) is een aandachtpunt in zo goed als alle opleidingen. Behalve voor stages kunnen de studenten niet goed de link maken tussen verworven kennis en te behalen competenties. Nochtans zijn er voor de meeste opleidingsonderdelen studiefiches of ECTS fiches voorhanden die de te behalen kennis en het competentie niveau weergeven. De stagebegeleiders worden meestal geconsulteerd over de prestaties van de student, in enkele opleidingen kan de stagebegeleider ook scores toekennen.

Meerdere instellingen/opleidingen bevragen studenten over toetsing en beoordeling in studenttevredenheids-enquêtes. Globaal genomen adviseert de commissie de opleidingen om de borging van de toetsing verder op te drijven.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing op een professioneel gerichte bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De opleiding professionele bachelor Toegepaste informatica en professionele bachelor Informaticamanagement en multimedia voldoen aan de decretale bepalingen qua instroom. Daarnaast wordt voorzien in toelatingsprocedures voor personen die niet aan deze voorwaarden zouden voldoen.

Er is eveneens aandacht voor instroom van studenten met een sportstatuut of studenten met functiebeperking.
Op associatie- en hogeschoolniveau werd door allen een EVC-EVK-procedure uitgewerkt. Het is de commissie opgevallen dat studenten afstandsonderwijs, die meestal al geruime tijd actief zijn in de beroepswereld, hier weinig of geen gebruik van maken omwille van de omslachtige procedure.

Vaak is de moeilijkheidsgraad van de opleiding sterk onderschat door beginnende studenten. Hun verwachtingspatroon is eerder in de richting van 'gaming' en programmeren. De ICT Agoria beroepsprofielen zijn niet of nauwelijks gekend bij studenten.

Opleidingen doen veel inspanningen om de instroom en slaagkansen van de student te vergroten. Zij organiseren onder andere informatiedagen, participeren aan SID-in beurzen en maken hun aanbod bekend in het secundair onderwijs. Door de heterogene instroom is het voor de opleidingen een uitdagende oefening om het programma van het eerste semester af te stemmen op het kennisniveau van die heterogene groep studenten. Globaal is er een zeer degelijk instroombeleid en trachten alle opleidingen de instromende studenten op het juiste niveau te krijgen via introductiecursussen voor leerlingen van het laatste jaar secundair onderwijs, voorbereidingscursussen, extra lessen of monitoraat. Via een 'intake gesprek' wordt de individuele studentgewezen op de moeilijkheidsgraad van de opleiding en mogelijke valkuilen. Voor anderstaligen worden taaltesten ingericht met mogelijkheid tot vervolmaking Nederlands via taalcursussen.

De instroom wordt tevens vergroot door het inrichten van afstandsonderwijs.

De commissie heeft vastgesteld dat de instroom overwegend ASO of TSO studenten zijn met een kleine minderheid BSO of andere richtingen. De slaagkansen van deze laatste groepen zijn ook merkelijke kleiner dan voor TSO of ASO studenten.

Het percentage vrouwelijke studenten is zeer klein en haalt soms geen 8%. De commissie merkt op dat de opleiding en een ICT job weinig aantrekkelijk overkomen voor vrouwelijke studenten en medewerkers. Dit blijft zowel voor de opleidingen als voor het werkveld een aandachtspunt.

Onderwerp 3 Inzet van personeel

Facet 3.1 Kwaliteit personeel

De commissie heeft over het algemeen zeer degelijke en gemotiveerde docenten gezien die zeer betrokken zijn en zich inzetten voor de studenten. De commissie is dan ook van mening dat de opleidingen globaal beschikken over de nodige personeelskwaliteit om de basiskwaliteit van de opleiding te garanderen.
Het is gekend dat de financiële middelen voor de opleiding erg gering zijn en dus moet er creatief mee omgegaan worden door onder andere 'gastdocenten' in te schakelen.

Weinig of geen opleidingen hebben een beleidsplan op gebied van competentie of kennisontwikkeling van de docent. Didactische bijscholingen worden vaak op het niveau van de hogeschool of de associatie aangeboden. Meestal ligt het initiatief tot vakinhoudelijke professionalisering bij de docent zelf en/of wordt er overlegd binnen een vakgroep. Nascholing focust zich vooral op het deelnemen aan congressen of didactische cursussen.

Docenten die programmeertalen geven nemen veelal deel aan het jaarlijks congressen hieromtrent. Ook met betrekking tot netwerktechnologie en databases worden instellingen ondersteund door diverse leveranciers.

Ook de kwaliteit van het administratief en technisch personeel voldoet aan de eisen. Het zijn vooral de studenten uit het afstandsonderwijs die de flexibiliteit en beschikbaarheid van het administratief en technisch personeel weten te appreciëren.

In enkele hogescholen zijn er zeer specifieke rollen ingevuld zoals ‘brugfunctie’, ‘diversiteitcoördinator’ of “coördinator afstandsonderwijs” om tegemoet te komen aan het integratie aspect. Bijna alle opleidingen beschikken ook over een coördinator internationalisering.

Het personeelsbeleid valt meestal onder de verantwoordelijkheid van het opleidingshoofd en in bepaalde opleidingen behoort dit tot het takenpakket van het departementshoofd. Nieuwe personeelsleden worden degelijk begeleid.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Sommige personeelsleden hebben al een beroepsloopbaan achter de rug of combineren lesgeven met een deeltijdse baan buiten de opleiding. Daarnaast onderhouden de meeste docenten goede contacten met het werkveld, dit gebeurt voornamelijk via de stages of eindwerken.

Een beperkte groep van docenten staat open voor uitwisselingsprogramma’s of is bereid om les te geven in het buitenland of in het Engels aan de gaststudenten. Ook voor hen is mobiliteit nog een drempel die niet gemakkelijk overschreden wordt.

De werkdruk is soms hoog en in een zeer snel wijzigende ICT markt is het moeilijk om steeds up to date te zijn qua nieuwe trends en marktontwikkelingen. Toch is de commissie van mening dat de meeste opleidingen hier wel degelijk in slagen.

De commissie heeft globaal geconstateerd dat het begrip professionele gerichtheid nog niet algemeen wordt ingevuld vanuit de overtuiging dat professionals actief bijdragen aan kennisontwikkeling, kennisdeling en kennisvalorisatie. In de ogen van de commissie ligt hier een uitdaging voor het management van de hogescholen. De commissie heeft vastgesteld dat in de meeste hogescholen weinig sprake is van toepassingsgerichte praktijkonderzoeken. Ook participatie aan en bijdragen aan (inter)nationale conferenties is zeer minimaal. De commissie vraagt aan alle opleidingen hiervoor aandacht. De bachelor in de Toegepaste informatica en de bachelor in de Informaticamanagement en multimedia zijn professioneel gerichte opleidingen die maximaal dienen aan te sluiten bij de (nieuwe) beroepsontwikkelingen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

De commissie merkt op dat de werkdruk hoog is. Instellingen die beslissen om afstandsonderwijs in te voeren dienen op te letten dat ook hiervoor voldoende personeel ter beschikking wordt gesteld. Sommige docenten ervaren het lesgeven in afstandsonderwijs als meer belastend.

De opleidingen hebben weinig of geen ruimte om een creatief (financieel) personeelsbeleid te

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Bijna alle opleidingen beschikken over degelijke materiële voorzieningen en goed uitgebouwde infrastructuur. Studenten en personeel kunnen beschikken over de nodige werk- en lesruimten met de nodige ICT-infrastructuur. Zij maken ook gebruik van opleidingsspecifieke infrastructuur en didactisch materiaal.

In de meeste locaties is er voldoende gelegenheid om via een draadloos netwerk te werken en is men bezig om van desktop pc's over te schakelen naar laptops.

Opleidingen die netwerktechnologie geven, beschikken ook over een netwerklabo of praktijkruimte waar de student ervaring kan opdoen. Niet alle labo's zijn even degelijk uitgebouwd maar over het algemeen is de basisvoorziening voorhanden.

Enkele opleidingen werden geadviseerd om een meer studentikoze omgeving te creëren. Meestal is er voldoende ruimte voorhanden maar voelen de studenten er zich niet echt thuis.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

In alle opleidingen is er hogeschool breed een beleid van studentenopvolging. De student staat centraal en het contact met het onderwijzend personeel is laagdrempelig. Er is een open en eerlijke communicatie. Na intake gesprekken en eventuele taaltesten is de docent of studiebegeleider altijd het eerste aanspreekpunt. Geschillen kunnen aangekaart worden via de ombudsman en indien deskundige hulp binnen de hogeschool niet aanwezig is, wordt beroep gedaan op externe professionele organisaties.

In enkele opleidingen heeft men het 'tutoring' concept ingevoerd waarbij een senior student coaching en advies kan geven aan de nieuwkomers. Enkele opleidingen doen aan teambuilding met studenten en docenten en richten een teambuilding week in waar zowel sport als onderwijs aan bod komt. Dit is zeer positief onthaald door de studenten en schept een hechte band.

Een opleiding realiseert een integrale studentenbegeleiding waarbij begeleiding gebeurt aan de hand van het portfolio van de student en waar gericht wordt gewerkt aan de competenties die nog ontbreken of die nog niet op een voldoende niveau werden bereikt. De commissie vindt dit een voorbeeld van 'good practice' met betrekking tot studiebegeleiding.

Studenten met functiebeperkingen kunnen in alle opleidingen via SOVO (Sociale Voorzieningen) van de nodige faciliteiten gebruik maken. Studentenvoorziening en SOVO kunnen indien nodig voor een financiële tegemoetkoming of lening instaan.

Specifieke functies als 'brugfunctie' en 'diversiteitcoördinator' zorgen voor de integratie van anderstaligen.
Instroom van buitenlandse studenten via het Erasmus programma wordt eveneens voldoende ondersteund.
Studenten die vroegtijdig afhaken worden in alle opleidingen uitgenodigd voor een exit-gesprek.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Kwaliteitszorg is een belangrijk aspect in de TI sector. De commissie heeft vastgesteld dat het gros van de opleiding qua interne kwaliteitszorg een matig niveau nastreven. De commissie betreurt dit gezien het belang dat hieraan wordt gehecht in de sector. De commissie vraagt alle opleidingen dan ook om van interne kwaliteitszorg een prioriteit te maken.

In het algemeen zijn de hogescholen bekend met de PDCA-cirkel en passen ze het EFQM model toe wat ze concretiseren via PROZA of TRIS. In de meeste gevallen is er een kwaliteitszorgbeleid op hogeschool of departementaal niveau. Er zijn een aantal uitschieters waar ook op opleidingsniveau een zeer doorgedreven kwaliteitszorgbeleid wordt gevoerd met kwaliteitshandboek, doelstellingen, metingen en correctieve acties.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Een aantal opleidingen doorlopen op een systematische wijze de PDCA-cirkel en plannen systematisch maatregelen ter verbetering. Voor de opleidingen waar reeds een doorgedreven kwaltieitszorgbeleid is op opleidingsniveau zijn verbeterplannen aanwezig met aanduiding van de te ondernemen acties, streefdoelen, aanduiding van verantwoordelijken en due dates. Het valt op dat er ondanks dat hier eveneens niet voldoende middelen aanwezig zijn dit toch volledig gedragen wordt door het personeel.

Een aantal opleidingen dienen prioriteiten te leggen in de maatregelen ter verbetering. De meeste van deze opleidingen meten op regelmatige basis en koppelen hieraan wel degelijk maatregelen ter verbetering. De commissie adviseert deze opleidingen om prioriteiten te stellen en de PDCA-cirkel systematisch te doorlopen.

Opleidingen waar kwaliteitszorg minder doorgedrongen is werken meestal op een meer informele en niet gestructureerde manier. Meestal is de wil er om een doorgedreven kwaliteitszorgbeleid in te voeren maar ondersteuning van centraal ontbreekt alsook de nodige middelen om hieraan te kunnen werken. Er zijn ook nog aanzienlijke verbeteringen mogelijk op gebied van bewustwording van de belangrijkheid van kwaliteitszorg.

Alle opleidingen maakten melding van de verbeteracties die ondernomen werden naar aanleiding van de voorgaande visitatie Toegepaste informatica.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Studenten waarderen vooral de betrokkenheid en inzet van het personeel. Via bevragingnen en studentenvertegenwoordigers worden studenten betrokken bij het beleid van de opleiding. Daarnaast is hun inbreng vaak beperkt tot het opstellen van examenroosters en in enkele gevallen worden ze geconsulteerd over de kwaliteit van de cursus. In enkele opleidingen participeren de studenten echter wel in de adviesraad en worden gecoached door een docent zodat ze deze rol optimaal kunnen uitvoeren. De commissie vindt dit een goed concept.

Het onderwijzend personeel is vooral betrokken bij curriculumherzieningen waarbij opleidingscoördinatoren ook participeren in adviesraden of overlegorganen op departementaal of hogeschoolniveau. In enkele opleidingen vindt het onderwijzend personeel dat inspraak in het beleid beperkt is of loopt de informatiedoorstroming minder vlot.

Het werkveld is vooral betrokken via de stage of eindwerk jury's wat de voornaamste bron van informatie is voor de opleidingen. Meestal participeert het werkveld in een adviesraad of een aparte resonantieraad. De commissie is echter van mening dat het werkveld op een meer systematische of gestructureerde manier kan worden betrokken. De diversiteit van de werkveldcomités dient ook kritisch te worden herzien.

Een actieve alumniwerking heeft de commissie in geen van de twaalf opleidingen gezien. Een alumniwerking dient overal nog te worden uitgewerkt en staat meestal laag op de prioriteitenlijst van de opleidingen. Nochtans is er bereidheid vanuit de alumni om meer actief betrokken te zijn bij het beleid van de opleidingen. Afgestudeerden worden doorgaans wel bevraagd.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Uit de gesprekken met het werkveld en de alumni blijkt een grote tevredenheid over het niveau van de behaalde competenties. Het werkveld dringt globaal aan om meer aandacht te besteden aan klantgericht handelen, taalvaardigheid en gestructureerd werken (methodologie) en zin voor kwaliteit. Over het algemeen is de technische kennis volgens de verwachtingen en slaagt de student er in om voorgaande tekortkomingen snel uit de weg te werken.

Toegepaste informatica is nog altijd een knelpuntberoep en de afgestudeerden vinden zeer snel werk. Studenten geven er de voorkeur aan om bij hun stagebedrijf te werken en zijn minder geneigd om uitdagingen aan te gaan en uit hun comfortzone te stappen.

De commissie is van mening dat er toch nog verbeterpunten zijn op gebied van de voorbereiding tot het beroepsleven. De stage geeft een idee van wat er te wachten staat maar de student kan nog meer op de hoogte zijn van de verschillende rollen in ICT en doorgroeimogelijkheden.
Er kan volgens de commissie nog meer aandacht gaan naar internationalisatie. Er zijn weinig bedrijven die geen internationale component hebben en de studenten zijn hier beperkt op voorbereid.

Studenten en docenten zijn minder open voor uitwisselingsprojecten waardoor het aspect van 'internationalisering' moeilijker zijn intrede vindt. Pas afgestudeerden blijven graag dicht bij huis werken en geven de voorkeur aan een eerste job bij hun stagebedrijf. Werken in groteren en internationaal gerichte bedrijven geniet niet hun voorkeur. Een aanzienlijk % van de afgestudeerden studeert verder als master of bachelor na bachelor.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De commissie merkt op dat ondanks alle inspanningen van de hogescholen en het werkveld om het beroep van een beginnend Professionele bachelor in de Toegepaste informatica en de professionele bachelor in de Informaticamanagement en multimedia aantrekkelijk te maken, het aantal instromende studenten niet wezenlijk stijgt. De laatste twee jaar is er zelfs een dalende trend in het aantal inschrijvingen.

Het aantal gediplomeerden Professionele bachelor in de Toegepaste informatica en de professionele bachelor in de Informaticamanagement en multimedia voldoet absoluut niet aan de maatschappelijke noden en wordt het meer en meer een knelpuntberoep. Het beroep en de opleiding hebben mogelijk te kampen met een imagoprobleem als 'enkel voor nerds', 'hard werken en onregelmatige uren', , ...

Verder zijn voor de Vlaamse situatie er geen basisgegevens inzake onderwijsredenement voorhanden.

De meeste opleidingen hanteren geen streefcijfers en exacte cijfers zijn moeilijk te achterhalen. Sommige instellingen/opleidingen vergelijken slaagcijfers met de opleidingen binnen hun hogeschool.

De commissie merkt wel op dat er zeer veel inspanningen gedaan worden om zo veel mogelijk studenten te laten slagen en dit onder andere door het invoeren van het flexibele leertraject, persoonlijke begeleiding en coaching. Het valt wel op dat er een grote uitval is tijdens het eerste jaar. Ondanks inspanning om de studenten het programma en de moeilijkheidsgraad duidelijk toe te lichten blijken er toch nog veel misvattingen te zijn hierover.

Op het ogenblik van de visitatie ware er nog geen uitstroomgegevens gekend voor afstandsonderwijs.

Hoofdstuk 5 Vergelijkende tabel kwaliteitsaspecten

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten wordt in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntenschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntenschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	**Excellent**: de opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor de ze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	**Goed**: het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	**Voldoende**: de opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	**Onvoldoende**: de opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT	Het facet is voor beoordeling van de opleiding **niet van toepassing**.
OK	Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende: de visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende: de visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

Verklaring van de gebruikte afkortingen in de tabel en opsomming van de gevisiteerde afstudeerrichtingen, locaties en eventuele varianten zoals brugopleiding, anderstalige opleiding, …

Artesis **Artesis Hogeschool Antwerpen**
- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica

EhB **Erasmushogeschool Brussel**
- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica

HoGent **Hogeschool Gent**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica, departement Aalst
- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica, departement Gent

HOWEST **Hogeschool West-Vlaanderen**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica
    - @home; professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica, afstandsonderwijs

HUB-EHSAL **Hogeschool-Universiteit Brussel**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica

KdG **Karel de Grote-Hogeschool**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica

K.H.Kempen **Katholieke Hogeschool Kempen**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica

KHLeuven **Katholieke Hogeschool Leuven**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica

KATHO **Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica
    - afstudeerrichting Applicatie-ontwikkeling
    - afstudeerrichting Software-management
    - OHO; professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica, open hoger onderwijs
        - afstudeerrichting Applicatie-ontwikkeling

PHL **Provinciale Hogeschool Limburg**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica
    - afstudeerrichting applicatieontwikkeling
    - afstudeerrichting systeem- en netwerkbeheer
    - afstudeerrichting software management

XIOS **XIOS Hogeschool Limburg**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica
    - afstudeerrichting: applicatie-ontwikkeling en systemen
    - afstudeerrichting netwerkbeheer

Lessius Mechelen (voorheen Katholieke Hogeschool Mechelen)

- professioneel gerichte bacheloropleiding Informaticamanagement en multimedia

PROFESSIONELE BACHELOR TOEGEPASTE INFORMATICA

	Artesis	EhB	HoGent	HOWEST	HUB-EHSAL	KdG	K.H.Kempen	KHLeuven	KATHO	PHL	XIOS	Lessius Mechelen *
Onderwerp 1: Doelstellingen	O	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	O	V	V	V	V	G	G	V	V	V	V	V
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	O	V	V	V	V	G	G	V	V	V	V	O
Onderwerp 2: Programma	O	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	V	V	V	V	V	G	G	V	V	V	V	O
Facet 2.2: Eisen professionele gerichtheid	O	G	G	V	V	V	G	V	G	G	G	V
Facet 2.3: Samenhang	V	V	V	V	V	G	V	V	V	V	G	V
Facet 2.4: Studieomvang	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Facet 2.5: Studietijd	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	V	V	V	PBA TI: V @home: O	V	V	G	V	PBA TI: V OHO: G	V	V	V
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	O	V	V	V	V	V	G	V	V	G	V	V
Facet 2.8: Masterproef	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	V	G	V	PBA TI: V @home: G	V	V	G	V	PBA TI: V OHO: G	V	G	V
Onderwerp 3: Inzet van personeel	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	V	V	V	V	V	G	G	G	V	V	G	G
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Onderwerp 4: Voorzieningen	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	V	V	V	V	V	V	V	G	V	G	V	V
Facet 4.2: Studiebegeleiding	V	G	V	PBA TI: G @home: V	G	G	E	G	V	G	G	G

***Professioneel gerichte bacheloropleiding Informaticamanagement en multimedia**

	Artesis	EhB	HoGent	HOWEST	HUB-EHSAL	KdG	K.H.Kempen	KHLeuven	KATHO	PHL	XIOS	Lessius Mechelen *
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg	O	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	O	V	V	V	V	G	G	V	V	V	V	V
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	O	V	V	V	V	G	G	V	V	V	G	V
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Onderwerp 6: Resultaten	O	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	O	V	V	V	V	G	G	V	V	V	V	V
Facet 6.2: Onderwijsrendement	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Bijzonder Kwaliteitskenmerk											V	
Differentiatie en profilering											G	
Kwaliteit											V	
Concretisering											V	

***Professioneel gerichte bacheloropleiding Informaticamanagement en multimedia**

opleidingsrapporten
Toegepaste informatica

Hoofdstuk 1 Artesis Hogeschool Antwerpen

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding in de Toegepaste informatica aan de Artesis Hogeschool Antwerpen

De Hogeschool Antwerpen is in 1995 ontstaan uit de fusie van veertien instellingen voor hoger onderwijs. Artesis Hogeschool Antwerpen is sinds 15 september 2008 de nieuwe naam van de voormalige Hogeschool Antwerpen.
De professionele bachelor Toegepaste informatica is gegroeid uit opleidingen van het Hoger Technisch Instituut van het Gemeenschapsonderwijs, met vestigingen in Deurne en Turnhout, en de Antwerpse Stedelijke Hogeschool.
Bij het opstarten van het departement Handelswetenschappen en Bedrijfskunde werden de vestigingsplaatsen Antwerpen en Turnhout behouden. Het organiseren van deze opleiding op twee vestigingsplaatsen bleek echter economisch niet haalbaar. Voor het academiejaar 1997-1998 besliste de Departementsraad de opleiding Toegepaste informatica alleen nog in Antwerpen in te richten. Hierdoor kon men de beschikbare middelen beter aanwenden.

De fusie van de departementen Handelswetenschappen en Bedrijfskunde, Lerarenopleiding en Culturele Agogiek en Sociale agogiek tot het departement Bedrijfskunde, Lerarenopleiding en Sociaal Werk, in januari 2000, betekende opnieuw een rationalisatie van de beschikbare middelen. Ook binnen het ICT-domein was dit het geval.

Het departement Bedrijfskunde, Lerarenopleiding en Sociaal Werk is nu één van de zeven departementen van de hogeschool. De onderwijsactiviteiten vinden plaats op twee vestigingsplaatsen in Antwerpen en Lier, verspreid over vier campussen: Campus 't Zuid (Bouwmeestersstraat en Verschansing-Kasteelstraat), Campus Brilschans, Campus Lier en Campus Conservatorium.
Het departement omvat naast de professionele bachelor Toegepaste informatica nog zes andere basisopleidingen.

Het departement Bedrijfskunde, Lerarenopleiding en Sociaal Werk is qua studentenaantal het grootste departement van de Artesis Hogeschool Antwerpen. Gedurende het academiejaar 2007-2008 worden 1861 studenten in de basisopleidingen geteld, en 100 in de voortgezette opleidingen en de bachelor-na-bachelor. Deze studenten zijn verspreid over de studiegebieden Handelswetenschappen en Bedrijfskunde (535 studenten), Lerarenopleiding (996 studenten) en Sociaal Werk (430 studenten).
Tijdens het academiejaar 2007-2008 telt de professionele bachelor Toegepaste informatica 97 studenten.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:
De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:
- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het zelfevaluatierapport wordt aangegeven dat de bacheloropleiding Toegepaste informatica drie categorieën competenties wil verwerven bij de studenten: algemene, algemeen beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties. De opleiding stelt daarbij dat de algemene competenties en de algemeen beroepsgerichte competenties worden bijgebracht in de beroepsspecifieke opleidingsonderdelen.

De commissie is van oordeel dat er te weinig rekening wordt gehouden met zowel de algemene als de algemeen beroepsgerichte competenties zoals opgenomen in het Structuurdecreet. De competenties zijn weliswaar in enkele documenten benoemd, maar zij zijn niet uitgewerkt in gedragscriteria, waardoor zij niet sturend zijn voor het leerproces van de student. De operationalisering van de verschillende competenties is niet beschreven.

In de werkgroep Domein Specifiek Referentiekader Vlaamse Autonome Hogescholen is een consensus bereikt over de beroepsspecifieke competenties. Deze lijst geeft een overzicht van de competenties voor de bachelor in de Toegepaste informatica als beginnende beroepsbeoefenaar. In haar zelfevaluatierapport geeft de opleiding aan dat de door haar gehanteerde beroepsspecifieke competenties een meer gedetailleerde omschrijving vormen van dit consensusmodel.

De volgende beroepsspecifieke competenties worden vooropgesteld door de professionele bachelor Toegepaste informatica van de Artesis Hogeschool Antwerpen:
- een procesanalyse uitvoeren samen met domeindeskundigen;
- een informatieanalyse uitvoeren samen met domeindeskundigen;
- zelfstandig of in teamverband werken aan een ontwikkelproces in klassieke, webgebaseerde en objectgeoriënteerde omgevingen:
    - systeemanalyse;
    - ontwerpen;
    - programmeren;
    - implementatie;
    - onderhoud.

- inzicht in een IT-infrastructuur verwerven en deze beheren:
    - systeembeheer;
    - netwerkbeheer;
    - databasebeheer;
    - beveiliging.
- instaan voor training en begeleiding van eindgebruikers, zowel binnen als buiten de organisatie;
- beveiligingsaspecten van een informatiesysteem evalueren en implementeren;
- omgaan met juridische aspecten met betrekking tot de informatievoorziening binnen een bedrijf;
- door het toepassen van de gepaste methodes en technieken instaan voor de kwaliteit van een informatiesysteem.

De commissie is echter van mening dat de lijst van competenties nagestreefd door de opleiding, beperkter is dan deze opgesteld binnen de werkgroep Domein Specifiek Referentiekader Vlaamse Autonome Hogescholen. De commissie stelt zich veel vragen over de inhoud van het programma, gelinkt met beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties. De opleiding focust al te eng op het programmeren en in nog beperktere mate op het netwerkbeheer. De commissie merkt op dat de doelstellingen te sterk, en bijna uitsluitend, gericht zijn op een erg specifieke groep binnen de arbeidsmarkt met name programmeurs, operatoren en helpdesksupport. Tevens stelt ze vast dat relevante maatschappelijke ontwikkelingen weinig of niet zijn terug te vinden zijn in de doelstellingen. De commissie meent dat een herziening van het huidige opleidingscurriculum nodig is. Hierbij dienen onder meer de volgende competenties explicieter opgenomen te worden of toegevoegd te worden:
- communicatieve vaardigheden;
- sociale vaardigheden;
- kennis en vaardigheden op het vlak van bedrijfsgerelateerde processen;
- kennis en vaardigheden op het vlak van methodiek;
- kennis van vreemde talen en een internationale component in de doelstellingen.

De commissie is van oordeel dat er dringend werk moet gemaakt worden van de uitwerking van de competenties in concrete gedragsindicatoren, met inbegrip van de kenniselementen die bij elke competentie relevant zijn. Een profilering ten opzichte van binnen- en/of buitenlandse opleidingen naar opleidingsdoelstellingen dringt zich op. Dit houdt in dat de opleiding duidelijker doelstellingen moet formuleren in relatie tot de beroepsprofielen die zij voor de afgestudeerden beoogt.

De commissie vindt dat de competenties onvoldoende overeenstemmen met het niveau dat van een professionele bachelor in de Toegepaste informatica wordt verwacht. De keuzes voor de doelstellingen zijn niet helder en expliciet vastgelegd. Net als de competenties op opleidingsniveau zijn de in de ECTS-fiches beschreven doelstellingen per module volgens de commissie ondermaats qua kwaliteit. De commissie wijst erop dat, bij het formuleren van doelstellingen, enkele basiscriteria gelden die gedrag, inhoud, voorwaarden en prestatie verwoorden. De commissie heeft dergelijk geformuleerde doelstellingen niet voldoende aangetroffen.

Wanneer doelstellingen voor sommige opleidingsonderdelen beter zijn beschreven, zijn die beschreven op lage cognitieve niveaus. De commissie refereert hierbij bijvoorbeeld aan een vaak gehanteerde indeling, zoals de taxonomie van Bloom. Bloom onderscheidt de volgende niveaus qua cognitieve doelstellingen: kennis, inzicht, toepassen, analyseren, synthetiseren en evalueren. De commissie stelt vast dat de doelstellingen die door de opleiding worden geformuleerd, niet boven het niveau van ‘toepassen’ uitkomen. Van een bacheloropleiding moet echter meer worden verwacht.
De doelstellingen rond ‘operationeel onderzoek’ zijn op een duidelijke manier beschreven.

De commissie is wel van mening dat de professionele oriëntatie van de opleiding concreet tot uitdrukking komt in de doelstellingen en eindtermen, en richtinggevend is voor het inhoudelijke onderwijsaanbod, georiënteerd op het programmeren.

De commissie vraagt de opleiding met aandrang om de tekortkomingen in de competenties op korte termijn weg te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan de doelstellingen en eindkwalificaties te herformuleren, hierbij bijgestaan door een ervaren onderwijsdeskundige. Hierbij dient aandacht te gaan naar de uitwerking van de competenties in concrete gedragsindicatoren, met inbegrip van de kenniselementen die bij elke competentie relevant zijn.

De commissie adviseert om het huidige opleidingscurriculum te herzien. Bijvoorbeeld de volgende competenties dienen te worden toegevoegd: communicatie vaardigheden, sociale vaardigheden, meer functionele analyse en technische documentatie, omgang met de klant, kennis qua bedrijfsgerelateerde processen, kennis qua methodiek, kennis qua vreemde talen en internationalisering.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:
- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de opleiding voor het opstellen van hun domeinspecifieke referentiekader een aantal documenten bestudeerde.

De opleiding deed bij de selectie van competenties een beroep op de bedrijfsprofielen voor Toegepaste informatica die worden beschreven door de beroepsvereniging Agoria ICT (versie V4.2GL5, 7 april 2008). In dit document worden beschrijvingen gegeven van twaalf profielen. Deze twaalf profielen komen tot stand op basis van een indeling in drie niveaus (fundamental, infrastructure, maintenance). Van elk profiel wordt beschreven wat de kern van de functie is, en welke competenties en vaardigheden voor deze functie nodig zijn. De betekenis van dit document voor de eigen doelstellingen van de opleiding blijft voor de commissie onduidelijk. Van de twaalf profielen selecteert de opleiding er vijf, waaronder in hoofdzaak systeem- en netwerkbeheerfuncties en de softwareontwikkelingfunctie.

Tevens verwijst de opleiding voor de aansluiting bij de eisen van de vakgenoten in haar zelfevaluatierapport naar het consensusmodel van de werkgroep Domeinspecifiek Referentiekader van de Vlaamse Autonome Hogescholen. Uit de analyse van het leertraject concludeert de commissie dat de opleiding dit consensusmodel op een aantal punten niet volgt, waaronder vreemde talen en bedrijfskundige opleidingsonderdelen.
Tijdens de gesprekken erkennen de afgestudeerden dat het ontbreken van vreemde talen een hiaat is. Daarnaast vermelden de afgestudeerden tijdens de gesprekken dat het werkveld merkt dat een aantal competenties niet of te weinig wordt vooropgesteld door de opleiding. Tekortkomingen uiten zich vooral op het gebied van functionele analyse, technische documentatie, communicatievaardigheden en omgang met de klant.

De commissie merkt op dat de doelstellingen te sterk, tot bijna uitsluitend, gericht zijn op een erg specifieke groep binnen de arbeidsmarkt: vooral programmeurs, operatoren en helpdesksupport. Het werkveld dat met de opleiding samenwerkt, is beperkt, zodat de indruk ontstaat dat een ‘besloten kring’ de leerinhouden van de opleiding definieert. Dit resulteert in een eng curriculum, gericht op development, met veel ruimte voor practica.

De commissie is van mening dat er vandaag wel degelijk een niche in de arbeidsmarkt is voor de afgestudeerden in de opleiding, maar benadrukt dat de opleiding haar competenties dient te formuleren dat ze tegemoet zouden komen aan de eisen van een breder beroepenveld, zoals al vermeld bij facet 1.1. Ook indien de opleiding zich blijft richten op een erg specifieke doelgroep zal zij met deze specifieke doelgroep peers uit het beroepen- en onderwijsveld structureel overleg dienen in te plannen, opdat overleg qua aanpak, de actuele inhoud van de job, rendementverhoging en het benutten van synergieën zou kunnen plaatsvinden. Zo zouden voor elk van deze profielen meer specifieke elementen in het curriculum kunnen toegevoegd worden die beter inspelen op de marktvraag (bijvoorbeeld specifieke en veel gevraagde programmeertalen voor de programmeurs, methodologie en klantgerichtheid , issue solving-technieken, klantgerichtheid en taalvaardigheid voor operatoren en helpdesk support…).

Voor de aansluiting bij de eisen van de buitenlandse vakgenoten verwijst de opleiding naar een vergelijkende studie, uitgevoerd door de bovenvermelde werkgroep. Programma's van buitenlandse opleidingen werden op basis van studiepunten vergeleken. Een programmavergelijking bleek volgens de opleiding moeilijk, omdat de structuur van de programma's en ook de context vaak sterk verschillen. Zo is er in Spanje vaak een groot aanbod optionele opleidingsonderdelen, en worden in Finland vaak meer technische en communicatiegerichte opleidingsonderdelen gegeven.
De commissie vraagt met aandrang voldoende aandacht voor de toetsing van de doelstellingen bij een breed werkveld en bij vakgenoten in binnen- en buitenland.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding weinig tot geen aandacht schenkt aan projectmatig wetenschappelijk onderzoek en dienstverlening.

Uit de gesprekken met de studenten tijdens het visitatiebezoek blijkt dat de informatie op het vlak van competenties aanwezig is, maar door hen onvoldoende is gekend. Ook de studiefiches, die onder andere naast een overzicht van de competenties inzicht geven in de verdeling van de studiepunten, zijn weinig gekend. Uit de gesprekken leidt de commissie af dat bij geen enkel proces noch door de docenten, noch door de studenten de competentiefiches – en bijgevolg de competentiedoelstellingen – worden gebruikt/aangehaald. Er bestaat een mismatch tussen de betekenis van vakdoelstellingen en competenties. De aandacht voor competentiegericht leren is beperkt. De commissie vraagt de opleiding voldoende aandacht te schenken aan de communicatie van de competenties aan de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt met aandrang voldoende aandacht voor de toetsing van de doelstellingen bij een breed werkveld, en bij vakgenoten in binnen- en buitenland.

De commissie benadrukt dat de opleiding haar competenties dient te formuleren opdat deze tegemoet zouden komen aan de eisen van een breder beroepenveld. Ook indien de opleiding zich blijft richten op een zeer specifieke doelgroep, zal de opleiding met deze specifieke doelgroep 'peers' uit het beroepen- en onderwijsveld structureel overleg dienen in te plannen opdat overleg qua aanpak, rendementverhoging en het benutten van synergieën zou kunnen plaatsvinden.

De commissie adviseert een profilering van de opleiding ten opzichte van binnen- en/of buitenlandse opleidingen naar opleidingsdoelstellingen en – inclusief recente evoluties en nakende ontwikkelingen – in relatie tot de eigen visie op het beroep/de discipline.

De commissie vraagt een duidelijker formulering van de doelstellingen in relatie tot de beroepsprofielen die de opleiding voor de afgestudeerden beoogt.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: onvoldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	onvoldoende
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	onvoldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. De commissie oordeelt dat zowel facet 1.1 als facet 1.2 onvoldoende scoren, omdat het in het hele competentiegebeuren ontbreekt aan structuur, inhoud en bekendheid, en omdat de doelstellingen duidelijker moeten worden geformuleerd en getoetst bij een breed werkveld en bij partners of vakgenoten in binnen- en buitenland. De commissie meent dat de inhoud van de opleiding niet overeenstemt met het niveau dat van een professionele bachelor in de Toegepaste informatica wordt verwacht. De commissie is ervan overtuigd dat met de nieuwe leiding op hogeschool-, departementaal en opleidingsniveau er wel degelijk potentieel is tot verbetering voor de toekomst.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:
- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat, in het algemeen, de doelstellingen vertaald worden naar eindkwalificaties en vakdoelstellingen. Hierdoor past de inhoud van het programma bij de doelstellingen die de opleiding zelf vooropstelt. De commissie vraagt de opleiding om op het moment dat zij de doelstellingen/competenties van de opleiding opnieuw geformuleerd heeft (zie de opmerkingen bij onderwerp 1), ook een grondige herziening van het programma door te voeren. De opleiding vermeldt in het zelfevaluatierapport dat de vertalingen van de algemene naar de concretere doelstellingen van de opleiding voor de student verduidelijkt worden in de studiegids, en dat ook de inhoud van de respectievelijke (deel)opleidingsonderdelen hierin terug te vinden is. De commissie stelde uit gesprekken met studenten en alumni vast dat deze doelstellingen weinig gekend zijn, en vooral dat de relatie ‘doelstellingen-competenties’ in ruime mate ontbreekt. Verder vond de commissie het zeer merkwaardig dat de implementatie van de competenties gebeurt onder de vorm van reverse engineering.

Er zijn in de opleiding vier inhoudelijke informaticadomeinen: programmeertechnieken, programmeertalen, besturingssystemen en netwerken, en systeemanalyse en databanken. Na grondige analyse van het zelfevaluatierapport vraagt de commissie een herstructurering van het programma. De commissie suggereert een duidelijker explicitering van ‘analyse’ en ‘architectuur’ in het programma. De noemer ‘systeemanalyse’ is onvoldoende omschreven. De commissie vraagt deze term verder te expliciteren en uit elkaar te trekken onder de vorm van ‘databases & databasebeheer’, ‘business process analyse’, ‘applicatiedesign’, ‘functionele analyse’, ‘softwaredesign’ en ‘infrastructuurarchitectuur’, waarbij ‘architectuur’ in het algemeen explicieter aan bod moet komen. Hierbij wordt eerst het globale kader benaderd, om vervolgens in te zoomen op elk aspect. Verder moeten aspecten als ‘projectbeheer’ en ‘testing’ in het programma worden opgenomen. Schriftelijke en mondelinge communicatievaardigheden in vreemde talen moeten eveneens in het programma worden ingelast.

De commissie vindt het positief dat er een zekere set van vakoverschrijdende elementen aanwezig is via stages, projecten, wiskunde en communicatietechnieken. De commissie stelde wel vast dat de opleiding noch over afstudeerrichtingen, noch over keuzeopleidingsonderdelen beschikt. De commissie beveelt aan dat keuzeopleidingsonderdelen overwogen worden om een verruiming van het programma tot stand te brengen. Het programma dient een aantal keuzemogelijkheden aan te bieden, zodat de specialisatie zich niet beperkt tot enkel programmeren of de keuze van de stage. Om aan dit alles een invulling te geven, raadt de commissie aan meer af te stemmen met een representatief werkveld in verband met de noden en de eisen van de beoogde beroepsprofielen. Door contact op te nemen met een representatieve groep van ‘ spelers’ zal de opleiding in staat zijn een analyse te maken betreffende de rol en de verantwoordelijkheid van een operator, een supportteam, een developer enzovoort.

Aan de internationale dimensie wordt beperkt aandacht besteed. De opleiding vermeldt dat zij lid is van de HEDICT-werkgroep van BUSINET. Vanaf het academiejaar 2008-2009 zullen de onderlinge programma’s tijdens

de jaarlijkse conferenties met elkaar vergeleken worden. De commissie is van mening dat op dit vlak geen duidelijk beleid is uitgewerkt. De studentenmobiliteit is nog erg laag. De opleiding heeft enkele samenwerkingsvormen, onder andere in Finland en in Oostenrijk. In het academiejaar 2007-2008 heeft een docent uit Graz (Oostenrijk) de studenten tijdens het deelopleidingsonderdeel interdisciplinaire vaardigheden-informaticaprojecten een week opleiding gegeven over de J2ME-omgeving. Een Finse docent verzorgde een lezing over ICT in Finland. Een van de Vlaamse docenten is door de beide instellingen uitgenodigd en heeft daar een introductie 'Blue-J' gedoceerd.

De participatie van de diverse actoren bij de curriculumontwikkeling, -herziening en -innovatie is erg afhankelijk van de individuele docenten. Door het feit dat de opleiding geen duidelijk beschreven procedures heeft voor curriculumherziening en -innovatie, verloopt dit hoofdzakelijk informeel en op individuele basis. Ook is een betere afstemming van de cursussen op de huidige ICT-inzichten hier zeker op zijn plaats.

Flexibele leertrajecten worden in het begin van het academiejaar samengesteld in overleg met de opleidingscoördinator (en domeinverantwoordelijken) volgens de vigerende procedures voor EVC/EVK. Op basis van een individueel gesprek en de nodige bewijzen van de al verworven competenties, wordt een lijst van nog te verwerven competenties vertaald in een GIST (Geïndividualiseerd Studietraject). Tot op heden komen weinig flexibele leertrajecten voor.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding om op het moment dat zij de doelstellingen/competenties van de opleiding opnieuw geformuleerd heeft (zie de opmerkingen bij onderwerp 1), ook een grondige herziening van het programma door te voeren.

De commissie vraagt een betere explicitering en een duidelijker onderverdeling van een aantal opleidingsonderdelen.

De commissie beveelt aan dat keuzeopleidingsonderdelen – minimaal in de laatste twee semesters – zouden overwogen worden, om een verruiming van het programma tot stand te brengen. Hierbij raadt de commissie aan meer af te stemmen met een representatief werkveld in verband met de noden en de eisen van de beoogde beroepsprofielen. Door contact op te nemen met een representatieve groep van ' spelers' zal de opleiding in staat zijn om een analyse te maken betreffende de rol en de verantwoordelijkheid van een operator, een supportteam en een developer.

De commissie adviseert om de procedure in verband met de curriculumaanpassingen te formaliseren.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:
- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatierapport vermeldt dat de kennisontwikkeling gebeurt via verscheidene kanalen of vormen: contacturen, zelfstudie, projecten, via interne en externe seminaries, bedrijfsbezoeken en stages. Verder vermeldt het zelfevaluatierapport dat per (deel)opleidingsonderdeel de meest geschikte onderwijs- en werkvormen worden gekozen.

De hoofdlijnen van het didactische concept tonen een evolutie van kennis naar vaardigheden, en van begeleid naar zelfstandig werken. De commissie heeft dit didactische concept echter onvoldoende kunnen terugvinden in de leerdoelenmatrices. In deze matrices is in een aantal gevallen een onderscheid tussen het belang van kennis, vaardigheden en attitudes per (deel)opleidingsonderdeel aangetroffen, maar vaak was dit onvolledig.

In het programma zijn verschillende elementen ingebouwd om studenten beroepsvaardigheden te laten ontwikkelen.

Er wordt naar gestreefd om de meest recente versies van de gebruikte software ter beschikking te stellen aan de studenten, en ze te gebruiken in de practica en de projecten. De studenten krijgen zicht op het werkveld via actieve deelname in werkgroepen van Antwerp Digital Mainport. ICT-ontwikkelingen worden voldoende op de voet gevolgd. Deze ontwikkelingen worden ook geïntegreerd in het programma – met deze kanttekening dat het zich weerom beperkt tot programmeren en zuivere technologische aspecten.

In elk semester is er één projectweek voorzien. In semester drie en vier werken de studenten een tweede informaticaproject uit. De projectweken hebben ook als doel de realiteit van een informaticabaan te simuleren. Ofwel komen deze opdrachten vanuit het werkveld, waardoor er regelmatige interactie met het werkveld gerealiseerd wordt, ofwel betreft het automatiseringsopdrachten binnen het departement. In het laatste geval wordt er gewerkt met fictieve klanten om het werkveld te simuleren.

Via de deelname van docenten aan de PWO-projecten worden actuele ontwikkelingen in het vakgebied geïnventariseerd en in het programma ingebed. De commissie is echter van oordeel dat de actuele ontwikkelingen in het vakgebied zo snel gaan, dat participatie in de PWO-projecten alleen onvoldoende garantie geeft om deze ontwikkelingen adequaat te kunnen volgen.

De stage van veertien weken vormt een sluitstuk bij het integreren van de beroepsspecifieke competenties. De stage is ingedeeld bij het domein ‘interdisciplinaire vaardigheden’, omdat de student via de praktijkstage zijn kennis en vaardigheden uit de verschillende domeinen dient in te zetten in een professionele omgeving waarin hij later wordt tewerkgesteld. Belangrijk is volgens de opleiding dat ‘de stage de student toelaat zich verder te specialiseren in zijn/haar gekozen specialisatie’.
De commissie merkt hierbij op dat de stage de enige mogelijkheid is voor de student om zich in een beperkte vorm van specialisatie te verdiepen. De commissie betreurt dit.

Tijdens gesprekken wordt met betrekking tot de criteria voor de kwaliteit van stageplaatsen aangehaald dat een student een stage moet vinden bij een ICT-bedrijf of een groter bedrijf met een grote ICT-afdeling. Daarnaast onderhoudt de opleiding zo veel mogelijk contacten met bedrijven waarvan zij meent dat ze goede stageplaatsen bieden. Studenten mogen ook zelf een stagebedrijf aanbrengen. Hieromtrent is er telefonisch contact tussen het bedrijf en de opleiding over de domeinen die zij aanbieden als stageplaats. De interactie tussen het bedrijf en de school wordt voornamelijk door de student onderhouden via terugkommomenten van de student op de hogeschool. De stagiair moet voldoende ondersteund worden door het stagebedrijf, en komt zo in contact met nieuwe technologieën en met de realiteit van het beroepsleven. Voor de monitoring van de stage gaat de opleiding minstens twee keer langs bij het stagebedrijf. Twee keer komt de student een presentatie geven op de school, waaronder een eindpresentatie. De stagementor krijgt een evaluatieformulier toegestuurd waarna een oordeel wordt vastgelegd.
De commissie wil benadrukken dat de opleiding nog meer aandacht moet besteden aan de borging van de kwaliteit van de stageplaatsen en de stageverslagen/eindwerken door het opstellen van eenduidige criteria,

waardoor de stage beantwoordt aan een reeks vooropgestelde inhouds- en kwaliteitsnormen. Deze criteria dienen te garanderen dat de stage doorgaat binnen een werkveld dat voldoet aan de actuele beroepspraktijk en de actuele ontwikkelingen van het vakgebied en dat aansluit bij dat van een professionele bachelor Toegepaste informatica. De commissie is van mening dat het programma de studenten onvoldoende voorbereidt op de actuele professionele context/werkveld waarbinnen ze als professionele bachelors zullen moeten werken. Reden hiervoor is dat de opleiding onvoldoende mogelijkheden biedt aan de studenten om hun beroepsvaardigheden te scholen op het niveau van een professionele bachelor binnen een stageplaats die de actuele beroepspraktijk en de actuele ontwikkelingen van het vakgebied voldoende opvolgt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie wil benadrukken dat de opleiding nog meer aandacht moet besteden aan de borging van de kwaliteit van de stageplaatsen en de stageverslagen/eindwerken door het opstellen van eenduidige criteria, waardoor de stage beantwoordt aan een reeks vooropgestelde inhouds- en kwaliteitsnormen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:
- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opbouw en de inhoud van het programma zijn opgedeeld in zes semesters met steeds dezelfde domeinen. Deze structuur is vooral het gevolg van eerdere programmahervormingen, waarbij ernaar gestreefd werd om de samenhang en de kwaliteit van de opleiding verder te verbeteren, en beter af te stemmen op de noden en de vragen van het werkveld.

De vijf specifieke domeinen komen gedurende de eerste vijf semesters met een gelijkblijvende studieomvang aan bod, waardoor een consequent evenwicht tussen de verschillende domeinen aangeboden en aangehouden wordt tijdens de volledige opleiding. Het zesde semester bestaat uit een praktijkstage die het volledige semester omvat en die het sluitstuk vormt van dit praktijkgerichte, ervaringsgerichte en naar zelfstudie evoluerende programma.

In de eerste vijf semesters wordt binnen ‘interdisciplinaire vaardigheden’ aandacht besteed aan basisbegrippen uit de sociale en fiscale wetgeving, wiskunde voor informatici, communicatietechnieken en teambuilding (waaronder het specifieke ‘COPER-event’), seminaries en juridische aspecten van informatica. Het grootste onderdeel van dit domein wordt ingevuld met interdisciplinaire en/of vakoverschrijdende projecten. Tijdens het zesde semester krijgt de student de gelegenheid om door de keuze van zijn stageplaats en -opdracht een zekere specialisatie te kiezen.
De commissie betreurt dat bedrijfskundige opleidingsonderdelen in het hele programma ontbreken en dat er geen aandacht besteed wordt aan vreemdetalenonderwijs.
Uit de programma-evaluatie blijkt dat studenten de samenhang van het programma goed beoordelen. Ook de verhouding theorie en praktijk wordt bij sterkte-zwaktegesprekken goed bevonden.

De commissie heeft de indruk dat er wel sprake is van een sequentiële opbouw en coherentie van het programma in termen van het normtraject. Zij stelt wel de toepassing van de volgtijdelijkheid in vraag. De commissie heeft geen duidelijke samenwerkingsvormen met andere instellingen vastgesteld. Een afstemming van het programma met andere instellingen wordt aanbevolen.

Aanbevelingen ter verbetering:

Ook het aanbieden van taal- en bedrijfsgeoriënteerde opleidingsonderdelen zal in de volgende programmaherziening moeten worden verwerkt.

De commissie vraagt aandacht voor de volgtijdelijkheid.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:
- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit drie studiejaren van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:
- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het aantal studiepunten is gelijkmatig verdeeld over de 5 domeinen in de eerste 5 semesters. Het 6e semester wordt voorbehouden voor stage. De globale voorziene studietijd bedraagt 1500 uur per 60 studiepunten, of 25 uur per studiepunt. De studietijd is opgenomen in de studiegids en is het resultaat van een inschatting door de docenten. Uit de docenten- en programma-evaluatie blijkt dat deze getallen realistisch zijn. De commissie kon bevragingen aan studenten inkijken over de (ervaren) studietijd, maar er is nog geen aandacht voor een genormeerde planning van de studietijd, en er is ook nog geen feitelijke, formele en structurele studietijdmeting onder studenten gedaan. Docenten reageren hierop door te stellen dat zij dit op basis van ervaring kunnen doen. Het valt daardoor niet te checken of er sprake is van overeenstemming tussen de begrote en de reële studietijd. Tijdens de gesprekken merken de alumni op dat er geen problemen waren met betrekking tot de studietijd en -belasting. In hun ogen was het makkelijk haalbaar.

Door de aandacht van de opleiding voor de studeerbaarheid en studieloopbaanbegeleiding worden de slaagkansen van de student verhoogd. Toch kunnen er grote verschillen bestaan per (deel)opleidingsonderdeel, afhankelijk van voorkennis en aanleg. Studenten die al een opleiding gevolgd hebben in het secundair onderwijs of al een jaar universiteit achter de rug hebben, ervaren een veel lagere studiebelasting. Dit komt tot uiting in de eerste twee semesters, waarin deze voorkennis nog vrij sterk meespeelt. In de volgende semesters is het effect uitgevlakt.

Er zijn geen uitgesproken studiebelemmerende factoren. Tijdens de sterkte-zwaktegesprekken en de PROZA-bevraging kwamen losse opmerkingen in verband met de infrastructuur en het veelvuldige gebruik van PowerPoint-voorstellingen. Daartegenover staat dat de ondersteuning van studiebegeleiders, de ombudspersoon en de docenten in het algemeen goed scoren.

Acties worden ondernomen om studiebelemmerende factoren op te sporen en te remediëren, namelijk de uitbouw van een kader van studieloopbaanbegeleiding, de verwijzing naar een studiebegeleider, een aanspreekpunt bij studiemoeilijkheden en planningsproblemen, de organisatie van een nabespreking van het examen, de psychosociale begeleiding door Sovoha (Sociale Voorzieningen Hogeschool Antwerpen), de faciliteiten voor studenten met speciale statuten, het streven naar twee lesvrije halve dagen en het vermijden van tussenuren bij het opstellen van de lessenroosters, de splitsing in kleine groepen voor praktische opleidingsonderdelen, en ten slotte het laagdrempelige contact tussen docent en student.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt met aandrang dat de opleiding zou starten met het objectiveren en formaliseren van de studietijdmeting. Dit zal bijdragen tot de verdere uitbouw van de kwaliteit van het programma.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:
- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert een traditioneel, impliciet onderwijsconcept dat vooral gebaseerd is op de eigen ervaring van de docenten. Dit leidt tot een vrij klassikaal onderwijstype, dat nood heeft aan creativiteit.

Het zelfevaluatierapport vermeldt dat de kennisontwikkeling gebeurt via verscheidene kanalen of vormen: contacturen, zelfstudie, projecten, via interne en externe seminaries, bedrijfsbezoeken en stages. Per (deel)opleidingsonderdeel worden volgens de opleiding de meest geschikte onderwijs- en werkvormen gekozen. De onderwijswerkvormen die worden gebruikt, lijken overwegend ‘hoorcolleges’ te zijn. Daarnaast komen in de beschrijvingen ook demonstraties, oefeningen, onderwijsleergesprekken, opdrachten, begeleide zelfstudie en practicum voor. Het geheel maakt een sterk docentgecentreerde indruk. Hier ligt een kans tot integratie van een aantal competenties, door de studenten te laten focussen op het vlak van technical writing en voorstudies.

De leermiddelen die worden gebruikt, zijn voornamelijk handboeken en PowerPoint-presentaties van docenten, die te zien zijn op de elektronische leeromgeving Blackboard. Omdat er veel gebruik wordt gemaakt van presentaties, is het noodzakelijk dat elk lokaal beschikt over ten minste een computer en een beamer.

Voor het oefenen van installaties en netwerkbeheer kunnen de studenten gebruikmaken van een experimenteel netwerk. Hier krijgen ze dan ook toegangsrechten op. Het niet aanwezig zijn van de gebruikelijke afschermingen/beveiligingen van en in dit netwerk, biedt de nodige ruimte aan de studenten tot studie en experimenteren. Het feit om zo te kunnen experimenteren met alle functionaliteiten van een netwerk, zonder dat dit de operationaliteit van gebruikers in gevaar brengt, is essentieel om de competenties netwerkbeheer mee te geven. De commissie ervaart dit element, in het bijzonder het gebruik van 'het computerhuis', als positief.

In de Blackboard-omgeving hebben studenten 50 MB ruimte voor het bouwen van een digitale portfolio. De commissie heeft niet kunnen constateren of studenten deze ruimte gebruiken, en ook niet in hoeverre deze 50 MB volstaan. Opvallend in de elektronische leeromgeving is dat alle tools die standaard in Blackboard ter beschikking staan, niet worden gebruikt. In de cursus communicatietechnieken mag men nochtans verwachten dat tools als blogs, journalen, portfolio's en groepen erg actief worden gebruikt. Ook in andere cursussen treft de commissie geen interactieve werkvormen aan. Het geeft de indruk dat de elektronische leeromgeving zich beperkt tot het plaatsen van documenten, zodat deze gedownload kunnen worden. Desgevraagd geven studenten aan dat zij Blackboard vooral als een 'ad valvas' gebruiken en om wat documenten op te laden.

De commissie heeft bij het inkijken van de cursussen vastgesteld dat een aantal cursussen gedateerd zijn, zoals systeemanalyse en besturingssystemen. Verder mist de commissie in sommige cursussen een duidelijke, professionele en didactische aanpak. De literatuur van de opleiding bestaat uit een aantal boeken uit de boekhandel. Er zijn hoegenaamd geen syllabi in hardcopy aangetroffen, en uit de gesprekken leidt de commissie af dat er geen cursusdienst is.

De opleidingsverantwoordelijken geven aan dat deze opleiding erg toepassingsgericht is. De commissie heeft dit uit de onderwijswerkvormen niet kunnen opmaken, en vindt dat het geheel een sterk docentgecentreerde indruk maakt. De gehanteerde onderwijswerkvormen zijn in essentie hoorcolleges. Het zelfevaluatierapport vermeldt ook demonstraties, oefeningen, onderwijsleergesprekken, begeleide zelfstudie en practicum. De opleiding bevat toepassingsgerichte elementen. Toch is de commissie van mening dat dit nog veel beter kan.

De commissieleden doorzochten de elektronische leeromgeving Blackboard op gebruik door studenten. Opvallend is bijvoorbeeld dat alle tools die standaard op Blackboard ter beschikking staan, niet worden gebruikt. Opvallend is ook dat cursussen die handelen over communicatie de tools zoals berichten, blogs, journalen, portfolio's, groepen en dergelijke niet gebruiken. Ook in andere cursussen trof de commissie geen interactieve werkvormen aan.

Alle eerste- en tweedejaarsstudenten hebben deelgenomen aan de 'COPER-week'. COPER staat voor 'Communicatie- en Persoonlijkheidstraining'. Meerdere gespreksgroepen hebben de commissie overtuigd van het belang van de COPER-week, als onderdeel van de persoonlijke ontwikkeling en de groepsdynamiek van de studenten. Enkele studenten geven ook aan dat zij door deze projectweek enigszins zijn veranderd, voornamelijk doordat zij met elkaar leren samenwerken. Zij zijn erg tevreden ook over de informele contacten met de docenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie is zich bewust van de beperkingen, verbonden met de infrastructuur van het gebouw, maar spoort de opleiding aan tot meer creativiteit in de onderwijsvormen.

De commissie adviseert om het elektronische leerplatform ook daadwerkelijk in te schakelen in de opleiding, en dit niet enkel te beperken tot de functies 'delen van informatie' en 'ad valvas'.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:
- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft bij het inkijken van de examenvragen opgemerkt dat alle examens eenzelfde format hanteren, met in een kader de relevante informatie over de kengetallen van het examen. Veel van de vragen zijn op het toepassingsniveau en corresponderen daarmee met het niveau van de doelstellingen van de opleiding. De meeste examens zijn in opdrachtvorm. De commissie trof ook een examen aan dat het meerkeuzevragensysteem hanteert. In alle gevallen van deze meerkeuzevragen gaat het om een kennisniveau waarbij het begrijpen van de syntaxis van de vraag meer bepalend is voor het geven van een goed antwoord, dan het kennen van de inhoud van de leerstof.

De commissie heeft geen borging van de toetsing vastgesteld. De commissie stelde vast dat er geen criteria zijn voor de beoordeling van (deel)examens door docenten. Docenten beoordelen niet op basis van een format met (gedrags)indicatoren. Elke docent heeft zijn eigen verantwoordelijkheid in de beoordeling van de examens. Dit geldt ook voor de beoordeling door de Examencommissie. Door het ontbreken van duidelijke evaluatiecriteria is er geen duidelijke verantwoording mogelijk over grensgevallen bij al dan niet slagen.

In gesprekken werd bevestigd dat dit ook geldt voor de stages. De stagementor beoordeelt de stage en de tijdens de stage te bereiken competenties van de studenten aan de hand van een daarvoor bestemd formulier. Op dit formulier kan de student worden beoordeeld op een aantal competenties, zoals de algemene competenties, de algemene beroepsgerichte competenties en de beroepsspecifieke competenties. De mentor vult op het formulier een beoordeling in volgens ‘uitstekend’, ‘goed’, ‘voldoende’, ‘onvoldoende’ en ‘niet van toepassing’. De commissie vraagt zich af in welke mate de stagebegeleider voldoende geïnformeerd en opgeleid is om een oordeel te geven over deze competenties. Er wordt namelijk niet beschreven wat er met de betreffende competentie wordt bedoeld. Dit wordt tijdens de gesprekken ook erkend door de gesprekspartners.

Er is geen expliciet beleid om de kwaliteitsbewaking van de toetsing vorm te geven. Er is geen controle op de totstandkoming van een examen, en evenmin is er sprake van een formeel overleg onder collega's. De commissie merkt op dat nauwelijks gebruik wordt gemaakt van verschillende evaluatievormen in relatie tot de doelstellingen van de opleidingsonderdelen en de opleiding als geheel. De commissie vond geen documenten die betrekking hebben op aspecten als concept, gerichtheid van de evaluatie, (geïntegreerd) toetsen van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, en moeilijkheidsgraad.

Studenten geven aan dat zij vooraf geïnformeerd worden over de toetsen. Zij maken echter geen gebruik van metacognitieve vaardigheden – zoals planning, diagnose, verbetering en reflectie – om hun leerproces te reguleren.

Met alle studenten die één of meer tekorten hadden voor de examens van januari werden individuele gesprekken gevoerd, in samenspraak met de dienst Studieloopbaanbegeleiding. Daaruit bleek dat vooral studieplanning nog een groot probleem is voor veel studenten. Na elke examenperiode (januari, juni, september) krijgen de studenten alle examenresultaten, ook die van de (deel)opleidingsonderdelen. Onmiddellijk nadien kunnen de studenten die dat wensen met de titularis hun examens inkijken. De commissie vindt dit positief.

De commissie vraagt dringend werk te maken van de borging van het niveau van toetsen en examens. Hiervoor is een uniformering van de beoordelingscriteria noodzakelijk, met een explicitering van ‘waarop’ er gemeten

wordt, ‘hoe’ er gemeten wordt via formele criteria. Een integratie van de ‘soft-skills’ in de evaluatie dringt zich op, en op het vlak van evaluatie van de stage vraagt de commissie een eenduidig schema van quotering.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt dringend werk te maken van de borging van het niveau van toetsen en examens. Hiervoor is een uniformering van de beoordelingscriteria noodzakelijk, met een explicitering via formele criteria van waarop en hoe er wordt gemeten. Een integratie van de *soft skills* in de evaluatie dringt zich op. Op het vlak van evaluatie van de stage vraagt de commissie een eenduidig schema van quotering.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professioneel gerichte bachelor.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:
Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:
- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Een diploma secundair onderwijs vormt de basistoelatingsvoorwaarde tot de opleiding. Het programma sluit aan bij de instroom, aangezien de eindtermen van secundaire opleidingen als startcompetenties beschouwd worden om de eerste twee semesters van deze opleiding te kunnen volgen. Gezien de diversiteit van de instroom wordt geen specifieke voorkennis van de informaticavakken gevraagd. Alle nodige basisbegrippen en inzichten worden vanaf het begin opgebouwd. Voor wiskunde en communicatietechnieken wordt gestart op basis van de minimale eindtermen secundair onderwijs. Er zijn geen voorbereidingsprogramma’s.
De grootste groep instromende studenten volgde TSO in het middelbaar, gevolgd door een bijna even grote groep ASO. Instroom vanuit het BSO varieert van 3 tot 18 procent. Studenten kunnen per (deel)opleidingsonderdeel vrijstellingen krijgen op basis van de EVC/EVK-procedure van de associatie AUHA. Sinds het academiejaar 2004-2005 werden bijzondere maatregelen genomen om professioneel actieve studenten de kans te geven de opleiding Toegepaste informatica te volgen. In het begin van het academiejaar kunnen kandidaat-studenten het bijzondere statuut van professioneel actieve student Toegepaste informatica (PASTI) aanvragen aan de opleidingscoördinator. Studenten die van dit statuut genieten, zijn vrijgesteld van de verplichte aanwezigheid in de hoorcolleges en practica, en kunnen eventueel vervangopdrachten voor de practica krijgen. Het is aan de studenten zelf om contact met de docenten op te nemen om hierover de nodige afspraken te maken.
Een onthaalavond wordt georganiseerd waarop de docenten zich voorstellen en initiële afspraken kunnen worden gemaakt. Dit gebeurt vooral wanneer het aantal PASTI-studenten relatief groot is. Tijdens de onthaalavond leren

ze elkaar ook kennen, zodat ze mogelijk op elkaar kunnen steunen. De actuele lijst van PASTI-studenten wordt in het begin van het academiejaar gecommuniceerd naar de docenten via e-mail en Blackboard.

Studenten geven aan dat zij voor deze opleiding hebben gekozen op basis van praktijkgericht onderwijs en infrastructuur, en ook omdat het een kleine opleiding is en studenten zo de indruk hebben dat zij persoonlijk worden behandeld en geen nummer zijn. Uit de antwoorden van de studenten concludeert de commissie dat zij juist voor deze opleiding kiezen omdat hier (veel) meer tijd aan programmeren wordt besteed, en in veel gevallen ook omwille van het feit dat er geen vreemde talen gegeven worden, wat voor sommige studenten een struikelblok kan vormen.

Wat het beleid in verband met de diversiteit van de instroom betreft, is een begin gemaakt met de aanpak van vroegtijdige uitvallers. De hogeschool startte een onderzoek rond diversiteit en gelijke kansen; de opleiding analyseert de exitformulieren. Die aanpak zal gerichter kunnen verlopen zodra de onderzoeksgegevens geïnterpreteerd zijn.
De commissie beveelt aan om meer aandacht te besteden aan de instroom van alle kansengroepen. Dit zou onder andere kunnen door taaltesten en taalcursussen academisch Nederlands aan te bieden aan studenten met onvoldoende kennis van het Nederlands.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie raadt aan meer werk te maken van instroombegeleiding en leerattitudetesten. De opleiding zal meer aandacht moeten besteden aan de voorkennis van de studenten, door een duidelijke omschrijving in de onthaalbrochures en studiegidsen.

De commissie adviseert de opleiding om voorbereidende cursussen te organiseren.

De commissie beveelt aan om meer aandacht te besteden aan de instroom van alle kansengroepen. Dit zou onder andere kunnen door taaltesten en taalcursussen academisch Nederlands aan te bieden aan studenten met onvoldoende kennis van het Nederlands.

Oordeel over onderwerp 2, programma: onvoldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	onvoldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	onvoldoende
facet 2.8, masterproef:	niet van toepassing
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. De visitatiecommissie maakt een negatieve afweging, en stelt dat de opleiding in de huidige stand van zaken onvoldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen. De commissie beoordeelt het programma als onvoldoende, onder andere door het gebrek aan keuzemogelijkheden, het onvoldoende breed gericht zijn op een beginnend niveau van professionele bachelor, een onduidelijke explicitering en onderverdeling van een aantal opleidingsonderdelen, en het gebrek aan borging van het niveau van toetsen en examens. De commissie is er echter van overtuigd dat er een potentieel aanwezig is om deze scores in de toekomst op te trekken.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:
- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat er geen expliciet beleid is met betrekking tot het inzetten van personeel voor onderwijsactiviteiten. Individuele initiatieven vormen de basis van de professionalisering. Er is geen expliciet beleid geformuleerd. De commissie vond ook geen expliciet beleid om de kennis/ervaring van het onderwijzende personeel te borgen, zowel op vakinhoudelijk als op onderwijskundig en didactisch vlak.
Voor nieuw personeel is een vademecum beschikbaar.

Aangezien de meeste docenten uit de bedrijfswereld komen, is kennis/ervaring op inhoudelijk vlak aanwezig. De opleiding geeft bij de aanwerving de voorkeur aan sollicitanten die beroepservaring kunnen inbrengen. Gezien de grote marktvraag naar informatici en de navenante verloning is het niet altijd gemakkelijk om voldoende kandidaten te vinden.
Het departement stimuleert bijscholingen en reserveert daarvoor dan ook voldoende middelen. Dit kan afgeleid worden uit de curricula vitae. Uit deze cv's blijkt ook dat het departement zelf algemene en onderwijsgerelateerde opleiding voorziet tijdens de departementale studiedagen.
De commissie meent dat de aangehaalde thema's niet steeds in overeenstemming zijn met de concrete, actuele noden. De laatste academiejaren zijn onderwerpen aan bod gekomen als diversiteit en gelijke kansen, PWO in het departement, de algemene onderwijsregeling academiejaar 2007 - 2008, informatie met betrekking tot preventie en veiligheid, en de stijl van het huis (met onder andere cursussen en communicatie, studiefiches, studiewijzer, openleercentrum, en mogelijkheden en beperkingen). De commissie concludeert dat individuele initiatieven de basis vormen van de professionalisering. De commissie vond ook geen expliciet (professionaliserings)beleid om de deskundigheid van het onderwijzende personeel te borgen, zowel op vakinhoudelijk als onderwijskundig en didactisch vlak.

De commissie is van mening dat een opleiding van het docentenkorps zich opdringt op het vlak van de richtlijnen, verwachtingen en normen die zich binnen de opleiding zelf bevinden op het vlak van IKZ en Europese normen. Kennis nemen van het Europese kwalificatiekader is een eerste cruciale stap. Hierbij moet de centrale organisatie een ondersteunende en sturende rol spelen.

Tijdens de functioneringsgesprekken peilt de opleidingscoördinator naar de interesses en kwalificaties van de docenten, en zorgt hij ervoor dat alle vereiste specialisaties van de docenten in het programma aan bod komen.
Voor bevordering is een procedure voorzien op hogeschoolniveau. Maar tot op heden lieten de financiële middelen geen effectief bevorderingsbeleid toe in het departement Bedrijfskunde, Lerarenopleiding & Sociaal Werk. Het gemis aan bevorderingskansen werkt volgens de commissie weinig stimulerend en motiverend.
Er gebeurden formele evaluaties van het personeel in 1999 en 2004. Voor de opleiding Toegepaste informatica behaalden alle docenten een voldoende. De opleiding voorziet een tweejaarlijks functioneringsgesprek door het hoofd Studiegebied of de opleidingscoördinator.

Hoewel ze niet formeel beschreven staat, streeft de werkwijze voor het toewijzen van taken duidelijk naar een evenwichtige taakverdeling. Het is een werkwijze die met het Departementaal Overlegcomité besproken is en

waarover overleg in de opleiding mogelijk is. Voor het academiejaar 2008-2009 wordt een nieuw taakmodel uitgewerkt. Op basis van de budgettaire mogelijkheden stelt het hoofd Studiegebied een globale taakverdeling op. In juni wordt die aan de personeelsleden bezorgd. De docenten kunnen dan nog wijzigingen vragen of deze in onderling overleg voorstellen. De weekroosters worden door de cel Planning opgemaakt met maximale aandacht voor de desiderata van de docenten. In de praktijk hebben de meeste docenten dan ook een 'goed' lessenrooster.

Uit de algemene personeelstevredenheidsenquête blijkt dat de algemene tevredenheid in de lijn ligt van de algemene tevredenheidsindex.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan de functioneringsgesprekken uit te breiden en over te gaan tot meer competentiemeting.

De commissie vraagt aandacht voor de professionalisering van het onderwijzend personeel op onderwijskundig en didactisch vlak. Het opstellen van een professionaliseringsbeleid en het formaliseren van de opleidingsbudgetten dringt zich op.

De commissie adviseert de kwaliteit van het personeel te borgen en te stimuleren via een daadwerkelijk bevorderingsbeleid.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:
- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De meerderheid van de docenten (80 procent) combineert een praktijkloopbaan met een onderwijsloopbaan of komt uit de privésector. De commissie stelt vast dat de docenten beschikken over professionele ervaring en kennis van de beroepspraktijk, doordat zij zelf ook vaak nog in het bedrijfsleven werken. De onderzoeksdeskundigheid en -activiteit zijn echter niet sterk ontwikkeld. Dit geldt ook voor de onderwijskundige gerichtheid.

De commissie is van mening dat er een grote waaier aan specialisaties aanwezig is bij de docenten om het vakgebied dat de opleiding vooropstelt, voldoende af te dekken. Bij seminaries wordt gebruikgemaakt van onderwijsinbreng vanuit het beroepenveld.
De commissie heeft niet kunnen vaststellen dat docenten in actieve zin een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de eigen schoolorganisatie, de opleiding of de beroepsgroep op het didactische en/of vakinhoudelijke vlak.

Er is een aanvraag voor een PWO-onderzoek op het terrein van M-learning. De commissie ervaart dit als een sterk punt, omdat het onderwerp erg actueel is. Het is voor de commissie niet duidelijk of de opleiding hierin een voortrekkersrol speelt, of dat deze aanvraag voortvloeit uit de persoonlijke interesse van een docent.

Een aantal regelmatig terugkerende evenementen en studiedagen worden door meerdere leden van het team gevolgd (Microsoft, IBM …).

De commissie stelt vast dat samenwerking op nationaal en internationaal vlak op het gebied van Toegepaste informatica een noodzaak is. Hiervoor kan de participatie van het personeel in diverse netwerken en samenwerkingsverbanden gestimuleerd worden. Een beter beleid rond de te volgen opleidingen, een afstemming in functie van het programma en interne onderlinge rapportering, samen met formele afspraken rond budgetten, zullen bijdragen tot de kwaliteit.

Uit het curriculum van de docenten blijkt dat zij beperkt participeren in internationale conferenties. Enkele docenten hebben in een vorige functie deelgenomen aan een internationale conferentie. De cursussen en conferenties waaraan zij hebben deelgenomen, zijn voor het overgrote deel gebaseerd op inhoudelijke vakspecifieke onderwerpen. Wel participeert de opleiding in BUSINET (www.businet.org.uk). De meeste docenten nemen niet deel aan internationale contacten. Deelname aan internationale conferenties is niet aan de orde. Dit wordt ook bevestigd door docenten en medewerkers van de afdeling Internationalisering. Op departementaal niveau zijn op dit vlak geen key performance indicators (KPI's) geformuleerd.

De commissie spoort de opleiding aan werk te maken van samenwerking op nationaal en internationaal vlak op het gebied van Toegepaste informatica. Professionele contacten zullen bij het personeel gestimuleerd worden, met terugkoppeling naar het onderwijs, participatie aan internationale netwerken, samenwerkingsverbanden met binnenlandse en buitenlandse partnerinstellingen. Een betere formalisering van de te volgen opleidingen, een onderlinge afstemming in functie van het programma en minder op basis van eigen interesses en eeninterne onderlinge rapportering met doorgeven van de interessante topics en aspecten zullen bijdragen tot de kwaliteit.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie spoort de opleiding aan werk te maken van samenwerking op nationaal en internationaal vlak op het gebied van Toegepaste informatica. Professionele contacten zullen bij het personeel gestimuleerd worden, met terugkoppeling naar het onderwijs, participatie aan nationale en internationale netwerken, en samenwerkingsverbanden met binnen- en buitenlandse partnerinstellingen.

Een a) betere formalisering van de te volgen opleidingen, b) onderlinge afstemming in functie van het programma en minder op basis van eigen interesses en c) een interne onderlinge rapportering met het doorgeven van de interessante topics en aspecten zullen bijdragen tot de kwaliteit.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:
- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het opleidingsteam bestaat uit 15 docenten. Eén lid neemt de functie van opleidingscoördinator waar.
Rekening houdend met het deel van de docentenopdracht binnen de opleiding Toegepaste informatica telt de opleiding 5,54 VTE's. De IKZ-werking binnen de opleiding bedraagt 0,30 VTE's. Dit leidt tot een ratio van 16,44 studenten per docent.

De meeste docenten ervaren de gemiddelde werkdruk als normaal , maar er zijn piekmomenten.
Het docententeam wordt departementaal ondersteund door drie netwerkbeheerders en één administratief medewerker voor de studentenadministratie.

Uit de voorgelegde documenten stelt de commissie vast dat de verdeling qua geslacht bij de docenten 30 procent vrouw en 70 procent man is. Er zijn slechts 5 van de docenten benoemd, en ongeveer de helft werkt voltijds voor de hogeschool maar slechts gedeeltelijk in de opleiding TI.

Er is een goede mix tussen collega's met ervaring en jongere collega's.

De commissie merkt op dat voor de IKZ-werking slechts een kleine opdracht beschikbaar is, zeker in verhouding tot de omvang van de taken die hier moeten gebeuren. Er is één persoon op departementsniveau, terwijl meerdere opleidingen volledig herzien moeten worden op het terrein van kwaliteitszorg. Daarnaast is er geen onderwijskundige ondersteuning binnen het departement.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie verzoekt de opleiding een onderwijskundige aan te stellen, die een belangrijke bijdrage kan leveren aan de diverse aspecten van het onderwijsproces – zowel inhoudelijk en didactisch als op het vlak van kwaliteitszorg.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:
- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Op basis van een analyse van het zelfevaluatierapport en het bezoek aan de lokalen merkt de commissie op dat de infrastructuur een erfenis uit het verleden is, wat maakt dat de infrastructuur geen hedendaagse look heeft en geen uithangbord kan zijn voor de opleiding. De school is gehuisvest in een oud gebouw dat niet meer geschikt is voor hoger onderwijs. De hogeschool voorziet echter nieuwbouw op korte termijn. De kwaliteit van de huidige onderwijsruimtes is op dit moment onvoldoende. De commissie is wel van mening dat met de beschikbare middelen al heel wat gerealiseerd is, maar een fundamentele inhaalbeweging blijft nodig. In het huidige gebouw ontbreekt het creatief aanwenden van onderwijsruimtes in het kader van de onderwijsactiviteiten. De commissie vraagt de opleiding en de instelling dan ook met aandrang hiervoor aandacht te hebben bij de nieuwbouw. De commissie scoort dit facet toch voldoende gezien de plannen voor een nieuwbouw aanwezig zijn.

De hogeschool heeft een masterplan ontwikkeld om de nieuwe campus Campus Noord te bouwen. Gezien de grootschaligheid van dit project is de datum van ingebruikneming al enkele keren achteruitgeschoven. Dit heeft tot gevolg dat belangrijke renovatieplannen opgeborgen worden, en dat er enige onzekerheid is over welke onderhoudswerkzaamheden nog kunnen worden uitgevoerd.

Het departement en de opleiding Toegepaste informatica zijn momenteel gunstig gelegen op Campus ’t Zuid. Binnen het departement vult een medewerker Facilitaire Dienstverlening de functie van preventieadviseur in. Zij zorgt ervoor dat de wettelijke voorschriften nageleefd worden en houdt toezicht op de uitvoering van het nodige onderhoud. Voor klein technisch onderhoud zijn twee onderhoudstechnici in dienst. De drie auditoria zijn volledig in orde, de leslokalen niet altijd. De onderhoudstechnici zijn wel voltijds bezig met aanpassingen en renovatie van de lokalen.

Voor de opleiding Toegepaste informatica vinden de onderwijsactiviteiten plaats in de Bouwmeestersstraat. De studenten Toegepaste informatica gebruiken leslokalen, auditoria, projectruimtes en specifieke lokalen voor ICT. De meeste practica vinden plaats in ‘het computerhuis’. De gelijkvloerse en de eerste verdieping worden gebruikt als computerlab. In het laboratorium voor het domein netwerken & besturingssystemen worden de meeste practica gegeven voor de domeinen programmeertechnieken, programmeertalen, besturingssystemen & netwerken, systeemanalyse & databanken en interdisciplinaire vaardigheden. Sinds 2006 is in het computerhuis ook meer ruimte voorzien voor studenten die hun eigen laptop willen gebruiken. Op de tweede verdieping is een experimenteel netwerk opgesteld waar installaties, besturingssystemen, servers en netwerken kunnen worden uitgetest. Het meubilair werd vernieuwd maar slechts in beperkte mate, vanwege het vooruitzicht van de nieuwe campus. De commissie vindt de aanwezigheid van ‘het computerhuis’ positief.

Daarnaast beschikt de campus ’t Zuid over twee zelfstudielokalen met elk 16 multimediacomputers met dvd-cdr/rw. Studenten hebben er toegang tot internet en het intranet van het departement. Door het intensief gebruik kan dit alleen via een strikt reserveringssysteem. Printers, scanners, kleurenprinters, tv- en videotoestellen (met kabel), foto- en filmapparatuur, een videomontagestudio, een multimediaprojector, diaprojector met scherm, dvd- en cd-copier, cd- en cassettespelers, fotokopieerapparaten en fax staan ter beschikking van de gebruikers. Een aantal Telenet-hotspots bieden op de campus beperkte draadloze toegang tot internet.

In de docentenkamer heeft elke docent een postvakje en een persoonlijk kastje. Tevens staan er pc's ter beschikking.

De mediatheek is gevestigd in de Verschansingstraat. In de eerste plaats is de bibliotheek door de specificiteit van de collectie bestemd voor studenten en personeel van de verschillende opleidingen van het departement. Studenten en personeelsleden van andere departementen van de hogeschool en van de associatie, oud-studenten, mentoren en studenten van universiteiten en hogescholen buiten de Associatie zijn echter ook welkom. De bibliotheek heeft ruime openingsuren, ook tijdens vakantieperiodes.
De digitale bibliotheek op Blackboard wordt gebruikt voor zelfstudie. Specifiek voor de professionele bachelor Toegepaste informatica omvat de collectie:

- boeken: ongeveer 1000 titels gerelateerd aan de opleiding (informatica, wiskunde, statistiek, recht).
- bibliografische (of secundaire) databanken zoals Bronco, Swetswise, Web of Science, Zentralblatt Math en Mathematics Didactics Database, met verwijzingen naar fulltext artikels in wetenschappelijke tijdschriften.
- elektronische tijdschriften: fulltext artikels in tijdschriften over computerwetenschap, wiskunde, statistiek, sociaal recht, informaticarecht… via multidisciplinaire en ICT-gerichte tijdschriftendatabanken zoals EBSCO, Science Direct, Springer Online Journals en IEEE Xplore.

De studenten Toegepaste informatica bezoeken de bibliotheek zelden fysiek, maar werken wel erg veel via internet. De commissie vraagt dat het specifieke deel van de bibliotheek gerelateerd aan de opleiding Toegepaste informatica grondig geactualiseerd en geoptimaliseerd wordt.

Binnen het departement wordt een strikte scheiding gemaakt tussen het administratieve netwerk en het educatieve netwerk. Studenten hebben alleen toegang tot het laatste. Het dagelijkse beheer van het domein is in handen van een team van drie personen.

Voor het onderwijzende personeel zijn er, naast hun persoonlijke mappen, op de bestandsservers van het educatieve LAN gepersonaliseerde mappen aangemaakt voor het opslaan van opgave en het verzamelen van afgewerkte opdrachten van studenten. De studenten krijgen ook een beperkte ruimte toegewezen op de server, waar ze hun bestanden kunnen opslaan.
De opleiding heeft een eigen website www.artesis.be/toegepasteinformatica (of www.artesis.be/ti). Die bevat onder andere een informatiefolder voor studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie heeft begrip voor de huisvestingsproblemen in een oud gebouw. Toch vraagt de commissie dat het specifieke deel van de bibliotheek gerelateerd aan de opleiding Toegepaste informatica grondig geactualiseerd en geoptimaliseerd wordt.

De commissie vindt dat de prioriteit voor nieuwbouw zeker aan de orde is.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding zet zich in om maximale slaagkansen te realiseren voor een zo breed mogelijke instroom. Daarvoor worden acties op het gebied van informatievoorziening en studiebegeleiding ondernomen. Deze acties passen in het model 'Studieloopbaanbegeleiding' dat door de centrale administratie van de hogeschool wordt uitgewerkt.
Binnen de hogeschool wordt gebruikgemaakt van een eigen ontworpen leerstijlentest. Het betreft hier een aanpassing van de leerstijlentest van Vermunt. Deze is echter niet wetenschappelijk gevalideerd. De leerstijlentest kan door de student worden ingevuld. De commissie merkt op dat er verder met de testresultaten niet veel gebeurt. De student krijgt hierbij geen begeleiding, en evenmin maken docenten gebruik van de resultaten van deze test bij de uitvoering van hun onderwijs. Deze tool is volledig voor de studenten.
De dienst Studiebegeleiding voorziet een aantal studielessen voor studenten die daar behoefte aan hebben. Bij deze lessen nemen de studenten hun materiaal mee en er wordt even met elkaar overlegd over aanpakgedrag, leermethodiek en dergelijke. De commissie stelt vast dat er geen gerichte leerlessen voorzien worden op het terrein van regulatieve leeractiviteiten door studenten. Evenmin is er sprake van borging door de dienst om te meten of de gepleegde interventie effect heeft gehad. De dienst baseert zich op 'ervaring', wat moeilijk te meten valt. Studenten geven desgevraagd aan dat zij nauwelijks gebruikmaken van de diensten. Studenten geven ook aan dat zij geen problemen hebben en daardoor niet bij de Ombudsdienst terechtkomen.

Voor de eerstejaarsstudenten wordt een onthaaldag georganiseerd. Ze maken dan kennis met de docenten en de infrastructuur. De studieloopbaanbegeleiding legt uit welke vormen van ondersteuning worden aangeboden. Voor zwaardere problemen wordt doorverwezen naar Sociale Voorzieningen HA (SoVoHA). De SoVoHA-medewerker geeft toelichting over de aanpak bij sociale, economische, juridische en psychologische problemen.

De opleiding spant zich in om de studenten te helpen zicht te krijgen op hun beginsituatie ten opzichte van de vereiste instroomcompetenties, de remediëringsmogelijkheden en hun vorderingen/studievoortgang. Anderzijds probeert de opleiding vat te krijgen op de problematiek van de voortijdige schoolverlaters en houdt ze rekening met de diversiteit van de instroom. Dit past binnen de visie van de AHA, die werkt aan een 'belemmeringsarme' hogeschool.

Voor het bijwerken van tekorten binnen specifieke opleidingsonderdelen is – officieel – monitoraat voorzien. Dit zit in de opdracht van elke docent. Elke docent geeft aan het monitoraat een individuele invulling. Dit zorgt ervoor dat er voor sommige onderdelen veel monitoraat is en voor andere minder. Sinds het academiejaar 2007-2008 wordt na een sessie monitoraat via een standaardformulier bij de studenten gepeild naar de kwaliteit van de sessie. Gezien de kleine groepen is het monitoraat niet in een strakke vorm gegoten. Veel vragen en opmerkingen worden beantwoord vóór en na de lessen. De commissie is van mening dat het formaliseren van het monitoraat kan leiden tot hogere slaagcijfers.

De opleiding Toegepaste informatica organiseert elk academiejaar een communicatie - en persoonlijkheidstraining (COPER). In het academiejaar 2007-2008 werd deze training, onder leiding van een ervaren psycholoog, gecombineerd met het uitvoeren van informaticaprojecten. Hiervoor trokken alle studenten TI een weekje naar het natuurcentrum Borzee in La Roche-en-Ardenne. Deze activiteit bevordert ook de informele contacten tussen studenten en docenten.

Sinds het academiejaar 2007-2008 worden de studenten meer individueel opgevolgd. Als een docent merkt dat een bepaalde student begint af te haken, informeert hij bij medestudenten en collega's naar mogelijke oorzaken. In functie van de antwoorden wordt al dan niet de dienst Studieloopbaanbegeleiding ingeschakeld om de student hetzij opnieuw te motiveren of hem te helpen bij het vinden van een meer gepaste opleiding (heroriëntatie). Studenten die zich officieel uitschrijven, vullen een 'exitformulier' in. In 2006-2007 was dit een kort vragenlijstje, maar inmiddels is dit uitgebreid op basis van het model van Tinto (factoren studentenuitval). De antwoorden geven een eerste indruk van de factoren die binnen de opleiding doorslaggevend waren. Departementaal zijn twee ombudspersonen (0,6 VTE) aangesteld. Deze personen zijn vertrouwd met studenten- en examenproblematiek, en bemiddelen in alle aangelegenheden waarin er sprake is van een conflict. Statutair maken ze deel uit van de Examencommissie.

Voor de begeleiding bij internationalisering voorziet het departement Bedrijfskunde, Lerarenopleiding & Sociaal werk een logistieke structuur in de vorm van een informatiekantoor, het International Office (IntOff), waar alle studenten terechtkunnen voor informatie en begeleiding bij de administratieve uitwerking van hun dossier. Vanuit het IntOff worden de studenten jaarlijks via informatievergaderingen geïnformeerd over hun internationale mogelijkheden (Erasmus-mobiliteit, Erasmus Placement…). Via de Blackboard-organisatie Internationalisering BLS kunnen studenten zelf de relevante informatie raadplegen.

Alle informatie over de diensten van SoVoHA is te vinden op de website van SoVoHA (www.artesis.be/sovoha) en via folders die op diverse plaatsen op de campus worden aangeboden.

De opleiding beseft dat bepaalde studenten baat zouden hebben bij (studie)begeleiding maar de weg erheen niet vinden. Schriftelijke, digitale en klassikale mondelinge communicatie hebben niet altijd voldoende effect.
Het model van studieloopbaanbegeleiding, waarbij de opleiding als eerste de verantwoordelijkheid opneemt met het oog op een optimale studievoortgang en daarbij een beroep kan doen op de dienst ‘Kansrijk leren!’, werkt bevredigend. De opleiding streeft naar een betere samenwerking (doorverwijzing, participeren aan bepaalde opleidingsonderdelen, onderzoeken hoe de competentie levenslang leren in het programma geïmplementeerd kan worden enzovoort).

De commissie stelt de inzet en gedrevenheid van het zorgteam op prijs. Dit is een belangrijke schakel in de benadering van de ‘grootstedelijkheid’. De commissie vraagt de verschillende verbetertrajecten te bundelen tot één verbetertraject studieloopbaanbegeleiding en vraagt de oprichting van een specifieke werkgroep studieloopbaanbegeleiding. Een betere integratie van de opleiding met de ‘Zorg-groep’ en meer formele afstemmingsmomenten is zeker een aanbeveling.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de verschillende verbetertrajecten te bundelen tot één verbetertraject studieloopbaanbegeleiding en vraagt de oprichting van een specifieke werkgroep Studieloopbaanbegeleiding. Een betere integratie van de opleiding met de ‘Zorggroep’ en meer formele afstemmingsmomenten zijn zeker aanbevelingen.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:
- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het zelfevaluatierapport geeft de opleiding aan dat kwaliteitszorg zich op verschillende niveaus situeert. Zo zet een IKZ-commissie, bestaande uit een centrale kwaliteitscoördinator en de departementale kwaliteitscoördinatoren op centraal niveau, de lijnen voor kwaliteitszorg uit. Een stuurgroep Kwaliteitszorg is verantwoordelijk voor het departementale niveau en organiseert metingen. Het zelfevaluatierapport stipuleert dat de opleiding zelf verantwoordelijk is voor haar eigen kwaliteitszorg. Meerdere documenten omschrijven de aandacht voor interne kwaliteitszorg: 'Integrale Kwaliteitszorg', 'Draaiboek Kwaliteitszorg Hogeschool Antwerpen' (2003-2004) en 'Beleidsnota IKZ, departement BLS' (2007-2008). De eerste twee documenten worden geüpdatet door nieuwe verantwoordelijken in dit domein.

Tevens stelt de opleiding in haar zelfevaluatierapport dat verschillende metingen worden uitgevoerd, zoals een PROZA-meting, een personeelstevredenheidsenquête en een alumni- en werkveldbevraging.

Een ideeënbus/klachtenbus biedt de mogelijkheid voorstellen te suggereren. Hiervan wordt een overzicht bijgehouden, en ook welke actie werd ondernomen, en wie de opvolging ervan bewaakt en uitvoert. Van de werkgroep IKZ keek de commissie verslagen in. Die zijn vooral gericht op de voorbereiding van de visitatie en accreditatie.

De commissie ervaart uit de gevoerde gesprekken, getoetst aan de onderzochte documenten, dat de opleiding geen geëxpliciteerd kwaliteitsbeleid voert en ook niet beschikt over toetsbare streefdoelen. De aanpak op het vlak van de interne kwaliteitszorg blijft beperkt. De commissie vond geen gedepersonaliseerde samenvattingen van de meetresultaten van de opleiding.
De commissie heeft ervaren dat de kwaliteitscultuur binnen de hogeschool gedurende lange tijd geen prioriteit was. In het gesprek met het departementshoofd en de opleidingsverantwoordelijken blijkt dat zij op korte termijn orde op zaken gaan stellen. Verbeteraspecten zullen op een transparante manier worden geregistreerd en zullen ook ingezien worden door alle beleidsorganen. De opvolging wordt gerealiseerd bij het departement. Zo wordt het departement zowel horizontaal als verticaal verankerd en kunnen de organisatorische processen op elkaar worden afgestemd.

De veranderingen die op hogeschoolniveau zijn ingezet, moeten voor de commissie snel effect hebben op departementaal en opleidingsniveau. De commissie oordeelt dat de evaluatie van de resultaten een grondige aanpak verdienen. Coördinatie, centrale aansturing en ondersteuning, en centrale bewaking van de op te leveren resultaten zijn hierin essentieel. Het huidige team heeft nood aan sturing en ondersteuning.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie volgt de visie van de algemeen directeur en het departementshoofd in hun streven naar een meer centraal ondersteunde en begeleide integrale kwaliteitszorg. Bij de implementatie is een formele gestructureerde aanpak een absolute noodzaak.

De commissie beveelt het opstarten aan van een kwaliteitsbeleid rond toetsbare streefdoelen. Het opstarten van metingen waarvan de resultaten worden geanalyseerd en waarbij conclusies worden getrokken, is een dringende noodzaak. De commissie vraagt aan de opleiding een kwaliteitshandboek op te starten, waarin de procedures en processen in verband met kwaliteitszorg expliciet worden beschreven. Hierin dient de opleiding ondersteuning en sturing te krijgen van de centrale diensten van de hogeschool.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:
- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tot het besluit gekomen dat, vermits er geen streefdoelen in het verleden zijn geformuleerd, zij ook niet kan oordelen over de mate van de realisatie van de streefdoelen uit het verleden.
De verbeteracties op basis van de vorige visitatie zijn uitgebreid beschreven in het ZER. De commissie betreurt dat deze verbeteracties in de praktijk weinig gestructureerd werden verricht, in het bijzonder de toekenning van middelen, de toewijzing van verantwoordelijkheden en bevoegdheden, en de planning en de opvolging in het kader van het projectmanagement. Er is meer sprake van intenties dan van concrete realisaties. Op dat vlak ontbreekt de kwaliteitszorg. Er is geen duidelijk en beschreven bewijs dat er concrete maatregelen tot verbetering zijn ingevoerd.

De commissie merkt op dat de opleiding de resultaten van de metingen onvoldoende analyseert en onvoldoende aanleiding geven tot het opstellen van verbeterplannen. De opleiding dient bij de uitbouw van haar kwaliteitszorgbeleid de uitkomsten van uitgevoerde evaluaties te hanteren als basis voor verbetermaatregelen die bijdragen tot de realisatie van de streefdoelen. De opleiding dient over een procedure te beschikken voor het opstellen van verbeterplannen en het formeel uitvoeren en realiseren van verbetermaatregelen.

De commissie stelt vast dat het systeem van interne kwaliteitszorg door velen nog gepercipieerd wordt als een extra taakbelasting. Er is nood aan coördinatie, aan centrale aansturing en ondersteuning en aan een centrale bewaking van de op te leveren resultaten.

Gedurende het academiejaar 2007-2008 stelde zich een probleem met de continuïteit van het departementaal beleid. Aangezien de functie van departementshoofd niet ingevuld was, werd de taak van departementshoofd gedeeld tussen de algemeen directeur en het adjunct-departementshoofd. Tegelijk werd gestart met het evalueren en bijsturen van de organisatie. Gezien de omvang van dit proces en het beperkte tijdskader waarin dit moest gebeuren, is dit verbetertraject nog niet volledig gerealiseerd.

Zoals reeds bij facet 5.1 gemeld, volgt de commissie de visie van de algemeen directeur en het departementshoofd in hun streven naar een meer centraal ondersteunde en begeleide Integrale kwaliteitszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie volgt de visie van de Algemeen directeur en het departementshoofd in hun streven naar een meer centraal ondersteunde en begeleide Integrale kwaliteitszorg. De opleiding dient bij de uitbouw van haar kwaliteitszorgbeleid de uitkomsten van uitgevoerde evaluaties te hanteren als basis voor verbetermaatregelen die bijdragen tot de realisatie van de streefdoelen. De opleiding dient over een procedure te beschikken voor het opstellen van verbeterplannen en het formeel uitvoeren en realiseren van verbetermaatregelen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:
- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde tijdens haar bezoek vast dat raden en commissies die betrokken zijn bij de interne kwaliteitszorg, vrij informeel functioneren. Dit geldt ook voor de studentenparticipatie.

De betrokkenheid van het personeel bij de besluitvorming en de evaluaties in het kader van de interne kwaliteitszorg is hiermee vergelijkbaar. Tijdens de gesprekken kreeg de commissie het gevoel dat, juist omdat het om zo'n kleine groep mensen gaat, er een cultuur ontstaan is waarbij veel dingen 'tussendoor' worden geregeld.

Via de vertegenwoordiging in de diverse beleidsorganen (Departementsraad, Studentenraad, stuurgroep IKZ,…) participeren de studenten aan het beleid. Zij kunnen daar hun behoeften en wensen kenbaar maken, en feedback geven op activiteiten en resultaten. De betrokkenheid van de studenten bij de besluitvorming en de evaluaties in het kader van interne kwaliteitszorg, in het bijzonder de onderwijsevaluaties en curriculumherzieningen, is beperkt. De Departementale Studentenraad komt volgens de ingekeken documenten slechts twee keer per jaar bijeen. Daarnaast is er op opleidingsniveau ook een groep die twee keer per jaar bijeenkomt. In dit overleg komen reguliere zaken aan de orde die betrekking hebben op de opleiding.
Bij de commissie leeft de indruk dat de vertegenwoordiging van studenten noch bij de opleiding, noch bij de studenten erg leeft.

De betrokkenheid van afgestudeerden en het beroepenveld bij onderwijsevaluaties en curriculumvernieuwingen, en de contacten tussen de opleiding enerzijds en de afgestudeerden en het beroepenveld anderzijds, is beperkt en vooral gebaseerd op informeel contact. Een verbreding van de contacten met het werkveld dringt zich op. Het werkveld dat vertegenwoordigd is in de overlegraden, lijkt gekozen in functie van de eigen visie, die zich in essentie beperkt tot het opleveren van programmeurs. Dit heeft een negatief versterkend effect. Bedrijfsbezoeken bij en contacten met andere bedrijven dan de huidige dringen zich op.

Hoewel de Departementsraad de zelfevaluatierapporten steeds goedkeurt en opvolgt, is dit nog niet het geval voor de jaarlijkse verbetervoorstellen. Dit zou echter het kwaliteitsbeleid dichter bij het departementale beleid kunnen brengen.

Ten slotte stelde de commissie vast dat er een nieuwe wind waait in de opleiding. De commissie is ervan overtuigd dat de nieuwe leiding op diverse niveaus zal bijdragen tot een verbetering van de kwaliteit van de opleiding. De commissie adviseert om tijdens de implementatie van het kwaliteitsgebeuren het volledige team te betrekken om een maximaal resultaat te behalen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie volgt de visie van de Algemeen directeur en het departementshoofd in hun streven naar een meer centraal ondersteunde en begeleide Integrale kwaliteitszorg. De commissie adviseert om tijdens de implementatie van het kwaliteitsgebeuren het volledige team te betrekken om een maximaal resultaat te behalen.

De commissie vraagt aan deze kwantitatief kleine opleiding om in formele zin rekening te houden met de betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en het beroepenveld bij de interne kwaliteitszorg. Dit houdt ook een goed functionerende studentenvertegenwoordiging in. Stel een externe, uitgebreide adviesraad of beroepenveldcommissie samen, die meerdere malen per jaar bijeenkomt en waarin curriculaire onderwerpen besproken worden.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: onvoldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	onvoldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	onvoldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. De visitatiecommissie maakt een negatieve afweging en stelt dat de opleiding onvoldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen. Voor het facet 5.1 scoort de opleiding onvoldoende, bij gebrek aan duidelijke procedures en processen betreffende kwaliteitszorg. Een kwaliteitshandboek en sturing vanuit de centrale administratie kan deze tekortkomingen verhelpen. Wat facet 5.2 betreft, betreurt de commissie dat er geen duidelijk beschreven bewijs is dat de maatregelen tot verbetering zijn ingevoerd. Het verbetertraject is niet volledig gerealiseerd, gezien de omvang van het proces in een beperkt tijdskader.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:
- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit gesprekken met afgestudeerden leidt de commissie af dat zij een goede basis hebben op het vlak van het programmeren, maar dat de confrontatie met de realiteit van het werkveld wel groot is. De studenten beamen dat de opleiding (bijna) uitsluitend focust op het programmeren. Dit geeft aan de commissie de indruk dat de opleiding instaat voor een finaliteit als developers en te weinig informatici.

Binnen de limieten van de visie van de opleiding op de eindkwalificaties is het gerealiseerde niveau in overeenstemming met de nagestreefde competenties. De commissie merkt echter op dat de beoogde kwalificaties niet in overeenstemming zijn met het Europese Kwalificatiekader (EKK), dat stelt dat het bachelorniveau overeenstemt met niveau 6. De eindkwalificaties van de opleiding stemmen volgens de commissie overeen met een niveau 5.

De stageverslagen van de studenten zijn verzorgd. Er wordt gebruikgemaakt van een format waardoor de opmaak van de stageverslagen eensluidend is. Inhoudelijk scoren de stageverslagen volgens de commissie laag. Er worden wel constateringen gedaan, maar de student geeft zelden aan wat hij heeft geleerd en op welke manier dit bijdroeg aan zijn leerproces. In de opvatting van de commissie zou aan studenten moeten worden aangeleerd om op een methodische lijn te reflecteren op wat hij tijdens de stage heeft verricht, en wat dit betekent voor het eigen leerproces en de stageactiviteiten. De commissie stelt tevens vast dat de inhoudelijke eisen die aan een stageverslag gesteld worden, ontbreken. Ook de eisen aan de student betreffende (zelf)reflectie ontbreken.

Van de twaalf derdejaarsstudenten gingen er twee stage lopen bij een bedrijf in het buitenland. De keuze hiervoor is in overleg met een docent tot stand gekomen. Bij internationale contacten kan een student het contact leggen met een instelling in het buitenland. Borging van het niveau van de opleiding is hier niet van toepassing.
Uit meerdere gesprekken blijkt dat docenten van de opleiding zich dringend moeten verdiepen in het Europese Kwalificatiekader (EKK). Het EQF/EKK is in de opleiding niet gekend. Er kan dus ook geen sprake zijn van een vorm van borging van het niveau van waarop de studenten afstuderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de nagestreefde eindkwalificaties te herbekijken en de kwaliteit van de afgestudeerden te borgen op niveau zes van het Europese Kwalificatiekader.
De commissie vraagt de opleiding een verbreding van het beroepenveld in de richting van businessprocessen, -architectuur en -methodieken.

De commissie vraagt de opleiding aandacht voor het inhoudelijke niveau van de stageverslagen. Aan studenten moeten worden aangeleerd om op een methodische lijn te reflecteren op wat hij tijdens de stage heeft verricht, en wat dit betekent voor het eigen leerproces en de stageactiviteiten.

De commissie vraagt tevens om inhoudelijke eisen voor een stageverslag vast te leggen.

De commissie vraagt de opleiding een grotere inspanning te leveren op het vlak van internationalisering, en de uitwisseling van studenten en lectoren.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:
- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebeid en/of opleiding over de jaren. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie stelt vast dat er regelmatig onderzoek gedaan wordt naar de realisatie van rendementen (input-throughput-output) en naar doorstoomanalyses. De commissie adviseert de opleiding om een document op te stellen met streefcijfers voor de opleiding op verschillende terreinen (input-throughput-output).De opleiding beschikt over enkele statistische uitdraaien van rendementen – zoals ‘het aantal credits behaald in het academiejaar’ –, maar naast de statistische uitdraaien zijn er geen documenten waaruit blijkt welke betekenis deze rendementen hebben voor de opleiding. In haar zelfevaluatierapport stelt de opleiding dat een zo hoog mogelijk slaagcijfer wordt nagestreefd, met behoud van het kwaliteitsniveau en rekening houdend met de instroom.

Op het gebied van internationalisering is er geen streefcijfer voor de uitwisseling van studenten. Desgevraagd geeft de coördinator Internationalisering wel aan dat zij ernaar streeft 20 procent te realiseren, in overeenstemming met de Europese norm.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt meer aandacht op het vlak van internationalisering en een meer beleidsmatige houding ten aanzien van rendementscijfers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: onvoldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	onvoldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. De visitatiecommissie maakt een negatieve afweging, en stelt dat de opleiding in de huidige stand van zaken onvoldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen. De commissie hield in haar afweging vooral rekening met het gebrek aan borging van het niveau in het Europese Kwalificatiekader. De eindkwalificaties moeten grondig herbekeken en aangepast worden, met een verbreding van het beroepenveld en een grotere inspanning in verband met internationalisering. De commissie verwacht dat er wel degelijk een potentieel aanwezig is naar verbetering in de toekomst.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	onvoldoende
onderwerp 2, programma:	onvoldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	onvoldoende
onderwerp 6, resultaten:	onvoldoende

is de commissie van mening dat er onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Overzichtstabel van de oordelen

		score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding			onvoldoende
Facet 1.1:	Niveau en oriëntatie	onvoldoende	
Facet 1.2:	Domeinspecifieke eisen	onvoldoende	
Onderwerp 2: Programma			onvoldoende
Facet 2.1:	Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2:	Eisen professionele gerichtheid	onvoldoende	
Facet 2.3:	Samenhang	voldoende	
Facet 2.4:	Studieomvang	OK	
Facet 2.5:	Studietijd	voldoende	
Facet 2.6:	Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7:	Beoordeling en toetsing	onvoldoende	
Facet 2.8:	Masterproef	niet van toepassing	
Facet 2.9:	Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel			voldoende
Facet 3.1:	Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2:	Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3:	Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen			voldoende
Facet 4.1:	Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2:	Studiebegeleiding	voldoende	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg			onvoldoende
Facet 5.1:	Evaluatie resultaten	onvoldoende	
Facet 5.2:	Maatregelen tot verbetering	onvoldoende	
Facet 5.3:	Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten			onvoldoende
Facet 6.1:	Gerealiseerd niveau	onvoldoende	
Facet 6.2:	Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

Artesis **Artesis Hogeschool Antwerpen**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica

Hoofdstuk 2 Erasmushogeschool Brussel

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica aan de Erasmushogeschool Brussel

Het departement Industriële Wetenschappen & Technologie (IWT) is een van de negen onderwijseenheden van de Erasmushogeschool Brussel, Vlaamse autonome hogeschool. Het departement werd in juli 1995 opgericht naar aanleiding van het decreet van 13 juli 1994, dat de fusie van meerdere kleine hogescholen in het Brusselse Gewest en Vilvoorde concretiseerde.

Het departement bestond voor deze fusie als de Industriële Hogeschool Brussel (IHB), en hiervoor als de Industriële Hogeschool van het Rijk - Brabant (ontstaan in 1977 als fusie van het Hoger Rijksinstituut voor Technisch Onderwijs en het Hoger Rijksinstituut voor Kernenergiebedrijven). In 1984 werden de vroegere campussen verlaten voor de huidige campus aan de Nijverheidskaai 170 in Brussel.

Begin jaren zeventig werd de afdeling Systeemanalyse opgericht. De Industriële Hogeschool van het Rijk - Brabant was toen een van de zes hogescholen die deze opleiding mochten aanbieden. Het was een tweejarige opleiding. Het succes van informatica zette ook andere hogescholen ertoe aan een graantje mee te pikken. Vooral vanuit de opleidingen boekhouden en elektronica werden specialisaties informatica opgericht.

Met de hervorming van alle graduaten tot een driejarige opleiding werd een eerste regularisatie van al deze informaticaopleidingen gerealiseerd en ontstond het graduaat Toegepaste informatica. Het aantal hogescholen dat deze opleiding mocht aanbieden, werd ook verhoogd. Met deze hervorming verdwenen ook de verplichte leerprogramma's, en kregen de hogescholen zelf een grote verantwoordelijkheid voor de invulling van het opleidingsprogramma, zodat een hogeschool zelf klemtonen kon leggen. Het departement IWT nam deze mogelijkheid te baat om een totale herziening van het opleidingsprogramma door te voeren. Een werkgroep van tien externe leden uit het informaticawerkveld aanvaardde de opdracht om een opleidingsprogramma voor te stellen dat volledig tegemoet kwam aan de eisen en wensen van het werkveld. Het resultaat hiervan was een vrij grote inkrimping van het pakket wiskunde en boekhouden, een uitbreiding van de informaticavakken naar gegevensbanken, besturingssystemen, datacommunicatie en netwerken, en vooral het invoeren van een fulltime stageperiode van minimaal drie maanden. Dit werd de basis voor een nieuwe structuur van het opleidingsprogramma, waarvan de aparte opleidingsonderdelen jaarlijks inhoudelijk werden geactualiseerd.
De complexiteit van de informatica met nieuwe dimensies zoals netwerken, webtechnologieën en multimedia, en de introductie van nieuwe onderwijsvormen, noopte de opleiding ertoe in 2000 het opleidingsprogramma nogmaals grondig aan te passen. Deze aanpassing resulteerde in een daling van het aantal uren contactonderwijs, ten voordele van projecten die in teamverband moeten worden gerealiseerd. Verder werden er, om verdieping in één van de vele deeldomeinen toe te laten, drie keuzepakketten opgericht: databanken, multimedia en netwerken.

In 2003-2004 werd gestart met de opbouw van de bamastructuur. De professionele bachelor Toegepaste informatica, een driejarige opleiding met 180 studiepunten, wil studenten opleiden tot uitvoerende informatici met een hoge vakdeskundigheid. Het zijn geschoolde informatici die over een voldoende brede basiskennis beschikken en een ruime kijk hebben op het hele informatiseringproces. Door de veelheid aan specialiteiten en deeldomeinen, inherent aan de sector, wil de opleiding de studenten de kans geven zich te specialiseren naargelang hun interesse of de vraag van de markt. De vroegere keuzepakketten, die zich beperkten tot 16 studiepunten, werden uitgebreid tot 'specialisaties' van 32 studiepunten: industriële informatica, multimedia en network management. Om ook de bedrijfskundige informatica aan bod te laten komen, werd in 2006-2007 gestart met de specialisatie IT business management solutions. Een vijfde specialisatie, softwareontwikkeling, is met ingang van 2009-2010 van start gegaan.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:
De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:
- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie noteert dat de opleiding in essentie professionele bachelors wil afleveren die direct inzetbaar zijn, breed geschoold en professioneel. Om het competentiegerichte profiel te definiëren, werd via de kwaliteitswerkgroep Competenties, onder auspiciën van de Opleidingscommissie en met de hulp van het voltallige team, het opleidingsprofiel voor de opleiding Toegepaste informatica opnieuw geformuleerd in termen van eindcompetenties. Hiervoor werd gebruikgemaakt van het handboek ‘Aan de slag met competenties’, en werd verder inspiratie geput uit het ‘Competentiewoordenboek’ van de Vlaamse Overheid. Met ingang van 2007-2008 werd in de opleiding een werkgroep Competenties opgericht, met als doel dit kader jaarlijks te evalueren en bij te sturen. In het opleidingsprofiel worden de competenties toegelicht en onderverdeeld in verschillende niveaus, die de beheersingsgraad bepalen. Hoe hoger het bereikte niveau, hoe verder de competentie wordt uitgediept en/of verbreed.
De commissie stelt vast dat de opleiding haar doelstellingen heeft afgetoetst aan het Structuurdecreet, en dat de algemene en de algemene beroepsgerichte competenties overeenstemmen met het Structuurdecreet.

De opleiding definieert de beroepsspecifieke competenties als volgt:
- begrijpen en beschrijven van de onderdelen en de werking van hard- en softwaresystemen;
- ontwerpen en ontwikkelen van softwaresystemen;
- ontwerpen en ontwikkelen van informatiesystemen;
- ontwerpen en ontwikkelen van digitale multimedia- en webproducten;
- ontwerpen en ontwikkelen van industriële en embedded toepassingen;
- ontwerpen in implementeren van actieve en passieve netwerkcomponenten;
- ontwerpen en ontwikkelen van bedrijfssystemen met behulp van een ERP-systeem.

De specialisaties kunnen één of enkele van deze competenties verder uitdiepen en/of verbreden.

De competenties zijn samengesteld uit 5 opbouwende niveaus. Elk niveau diept de betreffende competentie verder uit. Op die manier worden elk van de 17 competenties van het opleidingsprofiel uitgeschreven in 5 niveaus, die de beheersingsgraad bepalen. Hiermee toont de opleiding meteen ook aan dat ze aandacht heeft voor het competentiegerichte leren in de doelstellingen.

De commissie merkt hierbij op dat de competentiematrix met niveaus wel degelijk bestaat, maar niet online beschikbaar is.
De opleidingsverantwoordelijken deelden aan de commissie mee dat het niet de bedoeling is om elke competentie volledig te bereiken. De aanpak in niveaus houdt de mogelijkheid open om het programma later, geënt op hetzelfde profiel, uit te breiden. Ook hoeven niet alle studenten met dezelfde eindcompetenties en niveaus af te studeren. De specialisaties, de stage en de bachelorproef laten de studenten toe om sommige competenties eerder oppervlakkig te verwerven en andere verder uit te diepen. De opleiding legt de nadruk op een brede basis voor alle afgestudeerden. Voor elke competentie moet een minimum worden gehaald dat door de opleiding is vastgelegd en voor alle studenten telt.

Het is voor de commissie van belang dat het competentiegebeuren beter geïmplementeerd en kenbaar gemaakt worden aan alle actoren. Zowel het opleidingsprofiel als de opleidingsdoelstellingen moeten strikt up-to-date gehouden worden, en zowel op de website als op andere informatiekanalen dezelfde formuleringen inhouden om alle verwarring te vermijden.

De opleiding streeft naar een onderwijsvisie waarbij competentiegerichte opleidingsdoelstellingen nagestreefd worden via een aangepaste mix van werkvormen, die de betrokkenheid en de motivatie van de student verhogen en een uitdagende, eigen onderwijsstijl aanbieden. Projectwerk (ook multidisciplinair), peer assessment en elektronische leeromgevingen dragen al geruime tijd progressief bij aan de modernisering van werk- en evaluatievormen in de opleiding.

De algemene opleidingsdoelstellingen worden gecommuniceerd via de studiegids, bereikbaar via de website van de hogeschool, en informatiebrochures rond de stage en bachelorproef.
Externe belanghebbenden, zoals stagebegeleiders uit de bedrijven, worden op de hoogte gebracht van de opleidingsdoelstellingen via de stagebundel en het individuele contact bij de stagebespreking. Aan bedrijfscontacten wordt gevraagd om feedback of suggesties te geven via een werkveldenquête. De samenwerking tussen het werkveld en de opleiding wordt geformaliseerd via een Bedrijvenraad.
De commissie adviseert om de Bedrijvenraad frequenter samen te laten komen.
De opleiding heeft een vergelijking uitgevoerd van de geformuleerde competenties met die van enkele andere Vlaamse hogescholen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert het competentiegebeuren beter te implementeren en kenbaar te maken bij de studenten en bij de lectoren.

Het is belangrijk om een up-to-date opleidingsprofiel en up-to-date opleidingsdoelstellingen op de website te plaatsen, en om te vermijden dat op verschillende plaatsen verschillende formuleringen van de opleidingsdoelen gehanteerd worden.

Ook naar het werkveld is het belangrijk de te verwachten competenties en competentieniveaus duidelijk te communiceren.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:
- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft overleg gepleegd met de andere professionele bacheloropleidingen Toegepaste informatica binnen de Unie van de Vlaamse Autonome Hogescholen (UVAH). Op dat niveau is een domeinvergelijking gebeurd, zowel op Vlaams als op internationaal niveau. Het eigen domeinspecifieke referentiekader werd, aan de hand van het programma, hiervoor getransformeerd naar een generiek kader. De opleiding Toegepaste informatica richt zich op de vorming van uitvoerende informatici met een hoge vakdeskundigheid en een bedrijfseconomische achtergrond. Zij beantwoordt aan de vraag van de arbeidsmarkt, en vormt analist-programmeurs en beheerders van geïntegreerde informatiesystemen, databanken en netwerken. De opleiding verzorgt ook de opleiding van internetspecialisten, webmasters en ontwikkelaars van webapplicaties met gebruik van multimedia, en vormt integratoren van administratieve systemen. Advies- en opleidingstaken kunnen eveneens door hen worden opgenomen. De opleiding erkent zich in het referentiekader dat door de commissie werd opgesteld.

Met het oog op een coherent opleidingsprofiel en een betere afstemming ervan op verschillende beroepsprofielen, heeft de werkgroep Competenties in 2008 en 2009 een eerste benchmarking uitgevoerd met andere instellingen, zowel nationaal als internationaal. Het resultaat van deze benchmarking heeft de besprekingen gevoed over de beroepsspecifieke competenties en de afstemming van de opleidingsonderdelen hierop via de competentiematrix. De beroepsspecifieke eindcompetenties van de opleiding werden dan ook twee keer herzien, zowel de competenties zelf, de opdeling in niveaus als de specifieke prestatie-indicatoren per competentie en niveau. Een herindeling resulteerde tot een betere dekking van het profiel dat de opleiding beoogt. Deze herwerking gebeurde in grondig overleg met de betrokken collega's en werd ook besproken binnen de Opleidingscommissie.

Omdat het werkveld een belangrijke bewaker is van de kwaliteit van de domeinspecifieke doelstellingen, zou de commissie een intensifiëren van de contacten met verschillende bedrijven op prijs stellen. Deze contacten worden tot vandaag vooral benut voor stages en tewerkstelling van alumni. De contactpersonen worden jaarlijks gevraagd om tijdens of na de evaluaties van de stages een korte enquête in te vullen. Bedoeling is te polsen in hoeverre de opleiding op de actuele trends inspeelt en aan de domeinspecifieke eisen tegemoetkomt.
In 2007-2008 werd een kwaliteitswerkgroep Relatie Opleiding-Werkveld opgericht, met als taak te onderzoeken op welke manier de inbreng van het werkveld in de opleiding kan geïntensifieerd worden. Met dit doel werd ook een Bedrijvenraad opgericht. Ook hier vraagt de commissie om deze raad intensiever te laten vergaderen, met de bedoeling duidelijke actiepunten uit die vergaderingen te distilleren. Van het werkveld vraagt de commissie de nodige inbreng in de samenstelling en/of de bijsturing van het opleidingsprofiel.

De onderwijsvisie en de algemene opleidingsdoelstellingen worden systematisch geëvalueerd en bijgestuurd via vaste informatiekanalen voor interne en externe reflectie. Lectoren formuleren hun suggesties via de Opleidingscommissie of de Departementsraad, in de opleidingswerkgroepen of op de algemene personeelsvergaderingen. Studenten geven jaarlijks feedback via hun vertegenwoordiging in de Opleidingscommissie en/of de Departementsraad. Ze worden ook individueel bevraagd via de jaarlijkse

studentenenquête of, zoals in het academiejaar 2007-2008, via een bevraging in focusgroepen. Ook de alumni-enquête, een bevraging specifiek gericht aan de afgestudeerden, draagt hieraan bij.

De commissie stelt vast dat uit de EFQM/TRIS-scoring enkele sterke punten aan het licht kwamen:
- De opleiding beschikt over een duidelijk en coherent opleidingsprofiel in termen van algemene, beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties, die een vertaling zijn uit de doelstellingen en eindtermen.
- De eindkwalificaties van de afgestudeerden zijn geënt op een duidelijk en actueel beroepsprofiel.

Verbeterpunten zijn, volgens de scoring:
- Een meer systematische vergelijking en controle van het opleidingsprofiel met het werkveld, ook internationaal.
- Een externe analyse van de opleidingsdoelen en de onderwijsvisie moet degelijk worden uitgewerkt.

De opleiding vermeldt acties ter verbetering van de bovenvermelde punten:
- Input van de bedrijven in de samenstelling van zowel het opleidings- als beroepsprofiel wordt geïntensifieerd door de oprichting van een Bedrijvenraad.
- De afstemming van het opleidings- op het beroepsprofiel werd in het najaar 2008 herbekeken door de kwaliteitswerkgroep Competenties.

Benchmarking, zowel tussen de opleidingsprofielen van de Vlaamse autonome hogescholen als internationaal gelijkaardige opleidingen, wordt aanzien als een belangrijk actiepunt ter optimalisatie van het opleidingsprofiel. Een eerste benchmarking is al gedaan en moet jaarlijks worden herhaald. De kwaliteitswerkgroep Internationalisering neemt initiatieven in het kader van internationale benchmarking: elke docentenmobiliteit moet resulteren in het bezit van het meest actuele programma van de betrokken partner, zodat er ook genoeg gegevens voorhanden zijn om een benchmarking te kunnen uitvoeren.
Het departement bouwde in de loop der jaren een beperkt internationaal contactennetwerk uit, dat kan gebruikt worden voor studenten- en docentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit netwerk beter kan worden ingezet en uitgebreid. Dit is een verbeterpunt. De commissie denkt aan activiteiten zoals internationalisation@home, die aan alle studenten een (beperkte) ervaring bieden in het kader van internationale thema's en omgevingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding de beleidslijnen internationalisering op hogeschoolniveau te vertalen naar de opleiding.

Omdat het werkveld een belangrijke bewaker is van de kwaliteit van de domeinspecifieke doelstellingen, zou de commissie een intensifiëren van de contacten met verschillende bedrijven op prijs stellen.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie: voldoende
facet 1.2, domeinspecifieke eisen: voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:
- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft na een hervorming van het opleidingsprofiel in termen van competenties (2004) in een tweede fase (2005-2006) het programma onder de loep genomen. Het aanvankelijk gedefinieerde competentiekader werd aangepast naar een praktischer hanteerbaar competentiekader: een beperkte reeks van duidelijk gedefinieerde competenties met competentieniveaus. Een beperkte groep lectoren, onder leiding van het departementshoofd, werkte een nieuw competentiekader uit dat werd voorgesteld, besproken en aangepast, zowel in een aantal algemene lectorenvergaderingen als finaal in de Opleidingscommissie. Het vastleggen van begin- en eindcompetenties per opleidingsonderdeel is een oefening die regelmatig wordt herzien. De opleiding heeft als doelstelling een competentiegericht curriculum met een aansluitende competentiegerichte evaluatie. De competentiematrix wordt beschouwd als een dynamisch raster in ontwikkeling. Een kwaliteitswerkgroep Competenties past het competentiekader aan op basis van suggesties van diverse stakeholders. De Opleidingscommissie legt het opleidingsprofiel jaarlijks vast. De individuele lectoren enten vervolgens hun opleidingsonderdelen op dit competentiekader in termen van verwachte begin- en beoogde eindcompetenties. Doelstellingen, gewenste begincompetenties en beoogde eindcompetenties worden per individueel opleidingsonderdeel uitgewerkt in de overeenkomstige opleidingsonderdeelfiche. Deze fiches zijn toegankelijk via de studiegids, en worden eveneens opgenomen in de elektronische leeromgeving Dokeos.
Het geheel van competenties waarop het programma is afgestemd, zorgt voor een polyvalente basisvorming.

Deze competenties en het denken in competentietermen moeten beter geïmplementeerd worden in de organisatie. De commissie suggereert daarom dat de verdere implementatie van de competenties op een gestructureerde en projectmatige manier wordt ondersteund en zich richt naar alle lectoren. Zo zal de opleiding vlotter omgaan met competenties en doelstellingen, en zal de borging van de vooropgestelde competentieniveaus op een eenduidige manier worden vastgelegd. Nu stelt de commissie vast dat van de 17 opleidingsdoelen in termen van competenties slechts 7 in het programma afgedekt zijn tot op niveau 5. Twee competenties, waaronder de competentie ‘organiseren en ondernemen’, wordt volgens de competentiematrix in het programma slechts nagestreefd tot op niveau 2.

Het grootste deel van het opleidingsprogramma (148 studiepunten) bestaat uit stamvakken. Dit beschouwt de opleiding als essentieel om een voldoende hoog niveau te kunnen bereiken. De basisvorming wordt in het opleidingsprogramma gegarandeerd door een geheel van klassieke vakken, projecten, een stage en een bachelorproef.
De studiepunten uit de stam van het programma werden verdeeld over 12 deeldomeinen (programmeren, besturingssystemen en netwerken, elektronica, bedrijfsprocessen, communicatie moedertaal, communicatie vreemde taal, wiskunde, gegevensbanken, analyse en ontwerp, stage, multimedia/webprogrammering en andere). De gegevens van de UVAH, aangevuld met andere hogescholen, werden tijdens het academiejaar 2007-2008 naast elkaar geplaatst en vergeleken. Tegenover de andere hogescholen profileert de opleiding zich

duidelijk op het gebied van programmeren, softwareontwikkeling en netwerken. Wat verder opviel, was het ontbreken van enerzijds communicatie in vreemde talen en anderzijds wiskunde. Hieraan werd – mee op vraag van het werkveld – ondertussen verholpen, en werden Frans en Engels opnieuw in het curriculum geïntroduceerd. Het opleidingsprofiel besteedde tot het jaar 2000 nog sterk aandacht aan wetenschappelijke basisvorming – met inbegrip van wiskunde en statistiek.

De commissie stelt vast dat de opleiding zich nu profileert in een opleidingsprofiel zonder wiskundige component, en dus ook in een programma zonder wiskunde. De opleiding is van mening dat een wiskundige basisvorming geen doelstelling op zich is voor een professionele bachelor Toegepaste informatica. Wiskunde, principiële logica en andere principes worden waar nodig wel ingebed in de opleidingsonderdelen die het programma samenstellen. Een dergelijk geïntegreerd aanbod past ook in het aanbieden van competentiegericht onderwijs. Zo komt er meer ruimte vrij om te besteden aan de steeds breder wordende waaier van informaticadomeinen.
Voor een vergelijking van het programma op internationaal niveau werkte de opleiding samen met de Vlaamse autonome hogescholen. Op die manier werden gegevens verzameld van instellingen in verschillende landen – waaronder Nederland, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Zweden, Spanje, Portugal, Roemenië, Polen, Finland en Litouwen. Uit deze vergelijking blijkt een enorme verscheidenheid aan opleidingen en hogere onderwijsinstellingen in Europa, die alle andere accenten en prioriteiten leggen. Waar de Scandinavische landen traditioneel veel aandacht besteden aan elektronica en ingebedde systemen, leggen de zuiderse landen meer nadruk op wiskunde en softwareontwikkeling. Vlaanderen profileert zich hier wat in het midden, met aandacht voor alle deelgebieden zonder specifieke prioriteiten. De gegevens zijn moeilijk bruikbaar in de herziening van het opleidingsprofiel, wegens de te grote variëteit en moeilijke synthese. De opleiding is vragende partij naar een Europees referentiekader vanuit instellingen als EPOS of de VLHORA.
De benchmarking, het vergelijken van het opleidingsprogramma met dat van andere binnen- en buitenlandse instellingen, gebeurt volgens de commissie niet op een systematische manier en wordt door haar als een belangrijk verbeterpunt beschouwd.

De opleiding biedt ook de mogelijkheid een verkort programma IT *b*usiness *m*anagement solutions (SAP) of *n*etwork *m*anagement (CCNA) in afstandsonderwijs te volgen. Het verkorte programma laat specifieke diplomahouders toe om het diploma bachelor Toegepaste informatica te behalen in 73 studiepunten, verspreid over 2 academiejaren. Het programma is verdeeld over 21 studiepunten algemene vakken, 32 studiepunten specialisatievakken en 20 studiepunten voor een bachelorproef (eindverhandeling).
De specialisatie IT business management solutions benadert het automatiseren van bedrijfsprocessen door een ERP-systeem (Enterprise Resources Planning), waarin SAP de marktleider is. Op de arbeidsmarkt is er dan ook een erg grote vraag naar technisch en functioneel geschoolde medewerkers die een SAP-systeem kunnen implementeren, afstemmen op de specifieke gebruikersnoden, integreren met andere applicaties en gebruikers ondersteunen.

De specialisatie IT business management solutions biedt de noodzakelijke functionele kennis over moderne bedrijfsprocessen, maar focust voornamelijk op de praktijk: leren programmeren in het mySAP ERP-systeem met de programmeertaal ABAP (Advanced Business Application Programming).
De specialisatie network management biedt de noodzakelijke opleiding om het certificaat Cisco Certified Network Associate (CCNA) te behalen. De vakken in de specialisatie leggen de nadruk op de praktijk, en worden gegeven in het Cisco-netwerklabo met netwerkapparatuur die de cursist de kans geeft de nodige praktische vaardigheden te ontwikkelen. In het tweede deel van de specialisatie worden servertoepassingen onder de loep genomen in Windows en Linux, en wordt de beveiliging van moderne internetwerken aangekaart.
Enkele stamvakken die analyse, ontwikkeling, programmeren en databanken uitdiepen, zijn toegevoegd aan dit programma.
Ten slotte zal de student ook een bachelorproef als eindverhandeling uitwerken, zelfstandig of in beperkt teamverband.

De algemene competenties, zoals denk- en redeneervaardigheid, verwerken en verwerven van informatie, zelfontplooiing en communiceren, worden in mindere mate aangeraakt via klassieke werkvormen, maar voornamelijk gestimuleerd in zelfstandige taken, projecten, de stage (in binnen- of buitenland) en de

bachelorproef. Beroepsgerichte competenties als teamgericht werken, ondernemen, maatschappelijke verantwoordelijkheid en onderzoek worden eveneens gerealiseerd in projecten, de stage en de bachelorproef.
De commissie stelt vast dat een aantal opleidingsdoelen onvoldoende vertaald wordt in de concrete doelstellingen van de opleidingsonderdelen, en dat het beoogde eindniveau van de competentie 'organiseren en ondernemen' tot op heden vrij laag blijft.
De theoretische kennis en de technische vaardigheden worden aangeleerd in pure informaticavakken. De doelstellingen van de verschillende informaticavakken bieden een uitgebreide vorming in domeinen als organisatie en architectuur van computersystemen, programmeertechnieken, informatieanalyse en gegevensbanken, netwerken en internet- en webtechnologie.
Verder kan een student extra studiepunten verwerven door zich te engageren in de werking en het bestuur van de hogeschool, of in de begeleiding van eerstejaarsstudenten. Wanneer een student zetelt in de raad van bestuur, de Sociale Raad of de Departementsraad krijgt hij automatisch het statuut van studentenvertegenwoordiger, en kan hij zich inschrijven voor het opleidingsonderdeel studentenparticipatie.
Met ingang van het academiejaar 2008-2009 neemt het departement deel aan een tutoring-project, waarbij tweedejaarsstudenten, onder begeleiding van een lector, ingeschakeld worden om eerstejaarsstudenten te begeleiden in hun studies.

Om tegemoet te komen aan de stijgende vraag naar gespecialiseerde afgestudeerden, werd een aantal keuzepakketten uitgebreid tot specialisatierichtingen die elk 32 studiepunten aan gespecialiseerde vorming aanbieden in een van de volgende informaticadomeinen: industriële informatica, IT business management solutions, multimedia, network management en softwareontwikkeling. Om de concrete invulling van de specialisaties af te stemmen op de actuele ontwikkelingen en technologieën, worden speciale programma's gevolgd die aangeboden en gecertificeerd worden door grote internationale spelers op de huidige IT-markt, zoals Cisco Systems en Apple. Binnen elke specialisatie is een project voorzien van 4 studiepunten om het interessedomein van de studenten verder te vervolmaken.

De commissie is van mening dat het werkveld nog niet voldoende betrokken wordt in de stam. De recente oprichting van een Bedrijvenraad gaat in de goede richting.

De internationale component in het programma beperkt zich vandaag tot het gebruik van Engelstalig cursusmateriaal. Met ingang van het academiejaar 2008-2009 werd het opleidingsonderdeel 'internationale activiteiten' ingericht, met als doel alle studenten te laten proeven van de internationale context waarbinnen ze zullen opereren. Dit biedt mogelijkheden zoals een bezoek aan een internationale beurs of bedrijf, seminaries met internationale gastsprekers of een mobiliteit waarbij een deel van het studieprogramma, de stage of de bachelorproef wordt afgelegd bij een van de internationale partnerinstellingen van de opleiding.
De commissie stelt echter vast dat het luik 'mobiliteit' erg zwak scoort. In dat verband ontbreken ook streefcijfers.
Studentenmobiliteit is slechts sporadisch aanwezig in de opleiding. Via een VLIR-UOS-project tussen Vlaanderen en de Hanoi University of Technology in Vietnam, hebben in het verleden al vier studenten een VLIR-UOS-beurs verworven, en zijn zij voor een vijftal weken vertrokken naar Hanoi in het kader van hun bachelorproef. De commissie spoort de opleiding aan om dergelijke initiatieven uit te breiden.

Wat curriculumontwikkeling en -innovatie betreft, hanteert het departement specifieke procedures. Het opleidingsprogramma en de inhoud van opleidingsonderdelen worden periodiek aangepast aan de technologische en pedagogische evolutie. Het beheer van het curriculum wordt toevertrouwd aan de Opleidingscommissie. De interne kwaliteitszorgcoördinator is een van de drie leden van de werkgroep Competenties. Elke lesgever die bij de opleiding betrokken is, kan als adviserend lid aan de commissie worden toegevoegd. De beslissingen worden na debat meestal bij consensus genomen of in sommige gevallen na stemming. De studentenvertegenwoordigers hebben naast hun stemrecht ook een actieve rol in de debatten. Jaarlijks stelt de Opleidingscommissie het opleidingsprogramma samen. Een aantal ingrijpende wijzigingen in het verleden heeft geresulteerd in een programma dat positief geëvalueerd wordt, zowel door de studenten als het werkveld. In de dynamische informaticasector zijn beperkte, jaarlijkse ingrepen noodzakelijk, zeker binnen de sterk evoluerende domeinen van de specialisaties. De verantwoordelijken van de specialisaties adviseren dan ook jaarlijks de samenstelling van hun specifieke programma's aan de Opleidingscommissie. Ook de studenten

geven input in het kader van curriculumontwikkeling, zowel via de Opleidingscommissie als via de jaarlijkse studentenbevraging.
De opleidingsprogramma's van de verschillende specialisaties worden sterk beïnvloed door het werkveld.
Zo werkt de specialisatie industriële informatica nauw samen met Siemens, Kuka en andere internationale spelers op de markt van automatisering en robotica. Het programma van de specialisatie IT business management solutions is volledig gericht op het ERP-systeem mySAP ERP, en werkt samen met Ordina en Cernum. In de specialisatie multimedia wordt samengewerkt met Apple, DesignExpress en Adobe. Het departement IWT is sinds kort ook erkend als officieel Apple Authorised Training Center. Het programma van de richting network management wordt samengesteld in samenwerking met Cisco Systems, en de coördinator van het Cisco Networking Academy Program, waarbinnen de opleiding gecertificeerd is als officiële Cisco Networking Academy.
De commissie beschouwt het als een belangrijk verbeterpunt dat het werkveld een grotere inbreng zou hebben in de stam van het opleidingsprogramma. De inbreng van het werkveld is nu beperkt tot de jaarlijkse werkveldenquête. Met de oprichting van een Bedrijvenraad zal het werkveld meer betrokken worden in de opleiding, en actief deelnemen aan de evaluatie van het opleidingsprofiel.
Verder merkt de commissie op dat er weinig vak- en opleidingsoverschrijdende elementen in het programma aanwezig zijn.
Het afstandsonderwijs is beperkt tot twee keuzetrajecten: IT business management solutions (SAP) of network management (CCNA). Er was op het ogenblik van de visitatie nog geen volledige opleidingscyclus doorlopen, en de curriculumonderdelen van het laatste semester waren nog ter discussie, waardoor het voor de commissie moeilijk is om een finale beoordeling te vormen.

Aanbevelingen ter verbetering:

Het onderwijzende personeel moet meer betrokken worden bij het invoeren van competentiegericht onderwijs, en moet hiervoor de nodige opleiding krijgen. Na het ontbinden van de 'tijdelijke competentiewerkgroep' moeten de nodige procedures, processen en verantwoordelijkheden in voege zijn.

De commissie vraagt voor verschillende opleidingsdoelen een betere vertaling in meer concrete doelstellingen van opleidingsonderdelen en van het programma, en een duidelijke borging van de competentieniveaus – en dit voor alle vormen van aangeboden TI-opleidingen.

De commissie vraagt gebruik te maken van kwaliteitsindicatoren om de afstemming van de inhoud op de doelstellingen te optimaliseren.

De commissie beveelt aan dat het werkveld meer betrokken wordt bij het evalueren van de opleidingsonderdelen in de 'stam' van het programma.

De commissie vraagt een betere promotie van de internationale mobiliteit van studenten en lectoren, ter ondersteuning van een meer doorgedreven internationalisering van het programma.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:
- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Aandacht voor het bijbrengen van beroepsvaardigheden is een rode draad doorheen de opleiding. Dit gebeurt in de eerste plaats doorheen de hoor- en werkcolleges en de labo's. Vanaf het eerste opleidingsjaar worden deze werkvormen aangevuld met projecten waarin studenten in teams samenwerken om beroepskennis- en vaardigheden tot op toepassingsniveau te brengen. Daarbij is er doorheen dit proces ook een ruime aandacht voor algemene competenties als communicatievaardigheden en samenwerken. In het derde opleidingsjaar wordt het bijbrengen van beroepsvaardigheden in sterke mate gerealiseerd door de stage en de bachelorproef.
De opleiding houdt via diverse kanalen voeling met het werkveld, en probeert recente ontwikkelingen in het werkveld een plaats te geven in opleidingsonderdelen of in het programma.
De commissie las in de 'Beleidsnota voor onderwijs van de Erasmushogeschool' dat de professionele gerichtheid van de opleiding het kenmerk bij uitstek is van de professionele bacheloropleiding. De opleiding voorziet in een 'algemene vorming en streeft de verwerving na van professionele competenties die gestoeld zijn op de toepassing van wetenschappelijke kennis, creativiteit en praktijkkennis in een beroep of groep van beroepen'.
De opleiding blijft op de hoogte van de verwachtingen en actuele trends in het beroepenveld. De studenten nemen kennis van de actuele beroepspraktijk via:
- aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie;
- projecten, bedrijfsbezoeken, een bedrijvendag en seminaries;
- een samenwerking met het professionele veld via de stageplaatsen en de specialisaties;
- banden met de culturele sector, de non-profitsector en de bedrijfswereld, aangehaald via maatschappelijke dienstverlening.

De opleiding verwacht van de afgestudeerden dat zij in staat zijn om nieuwe professionele uitdagingen tot een goed einde te brengen. Zij moeten een basiskennis verwerven die de fundering vormt voor de specialisatie die in het beroepsleven zal ingeslagen worden en voor de latere permanente bijscholing. Deze basisvorming biedt de opleiding aan in onderwerpen die gebaseerd zijn op de basiskennis van de informatica, gegevensbanken, netwerken, internet en webtechnologie, multimedia en een gedegen programmeerkennis. Er is aandacht voor de verwerving van maatschappelijk gerichte domeinen zoals communicatievaardigheden en -technieken, en bedrijfseconomie.
De commissie kon vaststellen dat voor elk opleidingsonderdeel actuele kennisbronnen gebruikt worden, zowel in het cursusmateriaal als bij de aangeboden actuele vakliteratuur. Bij elk opleidingsonderdeel wordt minstens één referentiewerk voorzien dat ter beschikking ligt in de departementale bibliotheek. Voor opleidingsonderdelen uit de stamopleiding en voor vele opleidingsonderdelen uit de specialisatierichtingen, wordt gewerkt met studiemateriaal dat rechtstreeks aan de beroepspraktijk ontleend is of aangepast is voor didactische doeleinden.

De opleiding stelt hoge eisen op het vlak van inzichtelijk analyseren, probleemoplossend denken, zelfwerkzaamheid, werken in (internationaal) teamverband, projectmatig werken, sociale vaardigheden, communicatie- en taalvaardigheid. Het belang van vaardigheidstraining blijkt uit een gevarieerde mix van werkvormen met nadruk op beroepsspecifieke vaardigheidstraining. De meeste opleidingsonderdelen worden onderwezen in de vorm van een werkcollege. De studenten leren er analyseren en de gepaste werkwijze kiezen.

Er is veel aandacht voor projectwerking. Studenten werken aan een multidisciplinair jaarproject, authentieke cases en opdrachten.

Sluitstukken van de opleiding zijn de stage en de bachelorproef. De stage is geprogrammeerd in het eerste semester van het derde deeltraject. Normaal gezien wordt de stage enkel gevolgd door de laatstejaarsstudenten, hoewel studenten met een persoonlijk deeltraject die ook kunnen opnemen in hun programma, mits ze voldoen aan de volgtijdelijkheidsvoorwaarden en geen onderwijsactiviteiten hebben in het eerste semester. In een uitzonderlijk geval kan het een student worden toegelaten om de stage te combineren met één vak, mits het stagebedrijf akkoord gaat. Voor de stage worden 17 studiepunten aangerekend, wat overeenkomt met een studieomvang van 476 uren. Deze studiebelasting is berekend op basis van een stageperiode van 12 weken in het stelsel van de 38-uren week (totaal 456 uren) en verder nog op 20 extra uren voor het samenstellen van het stagerapport, en het voorbereiden en geven van de stagepresentatie.

Interactie met de beroepspraktijk is in het opleidingsprogramma ingebouwd. De banden met de bedrijfswereld worden aangehaald via maatschappelijke dienstverlening. Het curriculum voorziet expliciet werkveldervaring via een stage van 12 weken in de bedrijfswereld. Internationale stages zijn beperkt aanwezig. Dit is een aandachtspunt voor de opleiding. Werkveldervaring wordt ook aangeboden via bedrijfsbezoeken en seminaries, verzorgd door professionelen.

Voor de bachelorproef worden 20 studiepunten aangerekend, wat overeenkomt met een studieomvang van 560 uren. Deze studiebelasting is inclusief het schrijven van het verslag en het voorbereiden van de uiteindelijke presentatie en verdediging.
Het uitwerken van de bachelorproef beoogt het kunnen toepassen van de opgedane kennis en de uitbreiding of specialisatie ervan.
De bachelorproef heeft tot doel het verwerven van onder meer volgende competenties en attitudes:

- het vermogen tot redeneren en reflecteren,
- het vermogen tot kritische oordeelsvorming,
- het vermogen tot communiceren en rapporteren,
- het ontwikkelen van het creatieve vermogen,
- het ontwikkelen van de zelfwerkzaamheid en de zelfstudie,
- een professionele attitude tot het zelfstandig functioneren en het probleemgericht werken,
- de individuele verantwoordelijkheid om (eventueel samen met een team) de vooropgestelde resultaten te bereiken.

Afhankelijk van het onderwerp kan de bachelorproef individueel of in beperkt teamverband (twee, hooguit drie studenten) worden uitgewerkt.
De studenten hebben ook de mogelijkheid de bachelorproef af te leggen in het buitenland via een Erasmus-beurs. Deze mogelijkheid werd nog niet vaak benut. Tussen het academiejaar 2002-2003 en 2007-2008 hebben zes studenten wel succesvol een VLIR-UOS-beurs ontvangen om hun eindwerk te voltooien in een ontwikkelingsland, op basis van de internationale contacten. Eén student ging naar Bangkok (Thailand), één naar Ulaan Baatar (Mongolië), en vier studenten gingen naar Hanoi (Vietnam) in het kader van een bestaand VLIR/IUC-project.

In de verschillende specialisatierichtingen wordt nauw aangesloten bij recente ontwikkelingen in het vakgebied. Hiervoor zijn overeenkomsten uitgewerkt met bedrijven, zodat een beroep kan gedaan worden op cursusmateriaal en vakliteratuur dat zij ontwikkelden. Docenten volgen de officiële (trainer)opleidingen die deze bedrijven organiseren, zodat nieuwe ontwikkelingen in het opleidingsprogramma geïntegreerd worden.

De opleiding vervult een actieve maatschappelijke rol in de samenleving. Ze staat open voor interne dienstverlening – binnen de Erasmushogeschool – en dienstverlening aan derden. Een aantal projecten werd gerealiseerd in het kader van de dienstverlening, zowel intern als extern, met als belangrijkste thema's de ontwikkeling van websites, softwareprogramma's en tools, en het netwerkbeheer voor het departement Toegepaste Taalkunde.

Veel lectoren verzorgen informaticatrainingen voor ondernemingen, bedienden en werkzoekenden.
De VDAB-opleiding 'CISCO CCNA Discovery' wordt verzorgd door lectoren van de opleiding.
Het departement organiseert elk jaar een bedrijvendag, waarop bedrijven, studenten en lectoren de kans krijgen elkaar te ontmoeten.

Ook de studenten dragen bij tot maatschappelijke dienstverlening via de bachelorproef en de stage.
De professionele gerichtheid speelt een belangrijke rol in alle facetten van de opleiding. Er is meestal een link met het beroepenveld. De professionele gerichtheid van de opleiding wordt getoetst aan de hand van een jaarlijkse bevraging van het werkveld – via de stagebedrijven – en informele gesprekken met gastsprekers en de verantwoordelijken van de bedrijven die aanwezig zijn op de jaarlijkse bedrijvendag.
Driejaarlijks is er een bevraging van de oud-studenten. Het is de ideale manier om de opleiding in haar geheel te toetsen aan de noden van de beroepspraktijk. Deze informatie wordt in de Opleidingscommissie gebruikt om het opleidingsprogramma in zijn geheel bij te sturen.
De commissie vraagt blijvende aandacht voor de koppeling met de beroepspraktijk die nog consequenter kan verbreed worden, ook internationaal, en sterker geformaliseerd worden. De afstemming met de beroepspraktijk moet ook gebeuren voor het verkorte programma dagonderwijs en het opleidingsprogramma in het afstandsonderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:
- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het reguliere dagonderwijs is het programma onderverdeeld in drie deeltrajecten, die op hun beurt verdeeld zijn in twee trimesters. De opleidingsonderdelen worden verdeeld over de zes trimesters, en hierbij wordt rekening gehouden met een logische onderverdeling en de volgtijdelijkheid.
Het verkorte programma van het dagonderwijs omvat 73 studiepunten voor specifieke diplomahouders, gespreid over 2 academiejaren.
Het afstandsonderwijs loopt eveneens over twee academiejaren, analoog aan het verkorte programma, maar is voornamelijk gebaseerd op zelfstudie in combinatie met contactmomenten.
De volgtijdelijkheid in het programma blijkt uit de naamgeving van de opleidingsonderdelen.
Het 1e deeltraject is een gemeenschappelijke stam. Het 2e deeltraject bestaat uit een stam van 40 studiepunten. Voor de invulling van de overige 20 studiepunten maken de studenten een keuze uit een van de vijf aangeboden specialisaties: industriële informatica, multimedia, network management, softwareontwikkeling en IT *b*usiness *m*anagement *s*olutions. Dit systeem zet zich verder in het 3e deeltraject, waar de stam bestaat uit 20 studiepunten voor de bachelorproef, 17 studiepunten voor de stage, een aantal algemene vakken en nog 12 studiepunten binnen de al gekozen specialisatie.
De studenten volgen een inhoudelijk samenhangend programma, dat naar het verwerven van de eindcompetenties is uitgewerkt.
Het curriculum is concentrisch opgebouwd: de competenties worden op een steeds hoger niveau aangeboden en de complexiteit van aangereikte problemen, opdrachten en toegepaste kennis stijgt. De opleiding beschouwt de

ingebouwde graduele toename van complexiteit als een onderwijscontext waarin competentiegericht leren operationeel wordt. Het voorgeschreven studieverloop is een bewuste didactische en organisatorische keuze. De competenties worden op een steeds hoger niveau aangeboden en het gewenste beheersingsniveau is bepaald. Hierdoor kunnen ondersteunende vakken en studiebegeleiding op geschikte momenten worden aangeboden.
De commissie stelt vast dat de opleiding ervoor kiest studenten een brede basis mee te geven in combinatie met de specialisatie. Dit wordt door de studenten sterk geapprecieerd. De commissie vindt dat het aangeboden programma goed gestructureerd is, maar stelt zich vragen rond de haalbaarheid en het rendement van vijf specialisaties, gezien de grote diversiteit. Daarom vraagt de commissie een studie rond de rentabiliteit van de vijf specialisaties en het verkorte programma. Om het programma beheersbaar te houden, moeten de bestaande middelen optimaal kunnen worden verdeeld. De commissie heeft vooral vragen rond de plaats van de specialisatie 'industriële informatica' in de opleiding. De commissie beseft dat de vraag naar specialisaties zowel vanuit het werkveld als de studenten steeds groter wordt, weliswaar binnen een algemeen kader dat een brede informaticabasis blijft behouden.

De keuzepakketten werden – zoals hoger vermeld – uitgebreid tot specialisaties van 32 studiepunten: industriële informatica, multimedia, network management, softwareontwikkeling en IT business management solutions, deze laatste om een antwoord te bieden op de vraag van het werkveld naar gespecialiseerde afgestudeerden in ERP-systemen. Om te voldoen aan de vraag van het werkveld naar specifiek geschoolde specialisten in ERP-systemen en SAP, werd ook de specialisatie IT business management solutions aangeboden in een verkort opleidingstraject in avondonderwijs. Ook via een postgraduaat kunnen geïnteresseerden de verschillende specialisaties komen volgen.

Naast de specialisaties krijgen de studenten de kans om een persoonlijke invulling te geven aan hun studieloopbaan via de stage en de bachelorproef. Die zijn vrij in te vullen, zolang de stageplaats, het takenpakket en de opdracht voor het afstudeerwerk in de lijn van de opleiding liggen.
De studenten worden niet verplicht om de stage en/of de bachelorproef te doorlopen binnen hun specialisatierichting. Studenten ervaren dit als positief. Het biedt hen de mogelijkheid om zich in meerdere deelsectoren te specialiseren.

Binnen de opleiding is er ruimte voor flexibele leertrajecten – het zogenaamde persoonlijke deeltraject (PDT) – dat, mee door het Flexibiliseringdecreet, een groeiend succes kent. Aan elk opleidingsonderdeel zijn volgtijdelijkheidsvoorwaarden verbonden. De studenten met een persoonlijk deeltraject benutten deze mogelijkheid voor de vakken die zich in de cluster van het programmeren bevinden. De opleiding spant zich in om de doorstroom van studenten zo veel mogelijk te garanderen zonder aan kwaliteit van de leerstof in te boeten. Ook wat de collegeroosters betreft, worden inspanningen geleverd, zodat de studenten zo weinig mogelijk beperkt worden in het volgen van de lessen.
Bepaalde categorieën studenten kunnen aangepaste vormen van het programma volgen. Dit is het geval voor topsporters, maar ook voor studenten die instromen vanuit het Hoger Onderwijs voor Sociale Promotie (HOSP) of met een ander bachelor- of masterdiploma zijn speciale verkorte leertrajecten opgesteld.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt een rentabiliteitsstudie aan betreffende de vijf specialisaties in het dagonderwijs en het verkorte programma.

Er dient continu een evenwicht gevonden te worden tussen het aanbieden van een voldoende breed basisprogramma en flexibiliteit via de specialisatie.

De bestaande middelen moeten optimaal verdeeld kunnen worden om het programma beheersbaar en met een duidelijke volgtijdelijkheid aan te bieden.

De commissie vraagt de nodige analyse te maken betreffende de plaats van industriële informatica in deze opleiding.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:
- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Dagonderwijs: de opleiding bestaat uit 3 studiejaren van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten, en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professionele bachelor. De opleiding kent aan de studenten die zetelen in beleidsorganen en die deelnemen aan tutoring (als tutor) een beperkt aantal studiepunten – 3 – toe.
Verkort programma: het verkorte programma voor specifieke diplomahouders omvat 73 studiepunten, verspreid over 2 academiejaren.
Afstandsonderwijs: omvat 73 studiepunten, verspreid over 2 academiejaren, en behandelt 2 keuzetrajecten: IT business management solutions (SAP) of network management (CCNA).

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:
- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding vermeldt in het ZER dat meerdere pogingen ondernomen worden om de studietijd op een objectieve manier te meten. Zo werden de eerstejaarsstudenten gevraagd een persoonlijke leerfiche bij te houden. In de praktijk bleek dit een (te) grote inspanning voor de studenten. Daaruit leidt de opleiding af dat objectieve metingen moeilijk haalbaar zijn. Uit de resultaten bleek dat de reële tijd die de studenten besteden aan de studie van een opleidingsonderdeel, een gevoelsmatige en dus subjectieve appreciatie, is die moeilijk kwantificeerbaar en veralgemeenbaar is. De inschatting van studieduur en natuurlijk ook de reëel bestede studietijd verschillen nogal sterk van individu tot individu. Concreet werd daarom aan de jaarlijkse onderwijsevaluatie een aantal vragen rond studietijd toegevoegd. Per opleidingsonderdeel geeft de student op een schaal van ‘veel minder’ over ‘ongeveer

evenveel' tot 'veel meer' naar zijn persoonlijke inschatting aan of de begrote studietijd voor het gegeven opleidingsonderdeel correspondeert met de tijd die hij in realiteit aan dit opleidingsonderdeel heeft besteed. Dit leidt tot een eerder kwalitatieve en niet zozeer een kwantitatieve beoordeling.

Uit de evaluaties voor 2006-2007 (waarbij 56 cursussen uit het modeltraject geëvalueerd werden) bleek voor 41 cursussen (73 procent) dat de werkelijke studiebelasting goed overeenkomt met de aangekondigde. Acht waren minder zwaar dan ze zouden moeten zijn, 7 zwaarder dan ze zouden mogen zijn. De resultaten worden meegedeeld aan de betrokken titularis, en er wordt gerekend op 'autocorrectie'. De resultaten van de jaarlijkse onderwijsevaluatie worden verspreid onder het onderwijzende personeel en besproken tijdens een functioneringsgesprek. Studentenklachten met betrekking tot onaangepaste studiebelasting worden onderzocht en opgelost. Aangezien de Opleidingscommissie een studentenvertegenwoordiging voorziet uit elk modeltrajectjaar, volgt men zo het merendeel van de opleidingsonderdelen op.

Voor het afstandsonderwijs werden nog geen studietijdmetingen uitgevoerd.
Bij de opmaak van de opleidingsprogramma's en de academiejaarplanning wordt gestreefd naar een evenredige spreiding van de studielast over de deeltrajecten enerzijds en binnen elk deeltraject anderzijds. Een gelijkmatige gespreide studielast bevordert een vlot studieverloop van de student.
De studielast in het 1e modeltraject wordt bijna automatisch gespreid door de opdeling van het jaar in 3 periodes: 7 lesweken, gevolgd door 1 evaluatieweek; 7 lesweken, gevolgd door 2 evaluatieweken; 14 lesweken, gevolgd door 5 evaluatieweken. Na 7 lesweken volgt onmiddellijk een evaluatieweek, waarin een aantal opleidingsonderdelen gedeeltelijk wordt geëxamineerd. De overgang van het secundair naar het hoger onderwijs verloopt hierdoor gelijkmatiger, wat de studeerbaarheid ten goede komt. Na opnieuw 7 lesweken volgt een uitgebreide examenperiode.
In het 2e semester worden de studenten geacht de studielast zelfstandiger te plannen. Examenvormen zoals permanente evaluaties zetten studenten er bovendien toe aan om op een regelmatige basis te studeren. Vanaf het 2e jaar wordt overgegaan naar een jaarindeling van 2 keer 14 lesweken, gevolgd door meerdere examenweken. Van de studenten wordt dus een grotere zelfstandigheid verwacht, wat de planning van de studielast betreft. Ook in het laatste jaar is een grote zelfstandigheid een noodzaak, gezien het gewicht van de bachelorproef en de stage. De globale onderwijsevaluatie 2006-2007 leert dat 90 procent van de studenten geen probleem heeft met de verdeling van de studiebelasting doorheen de modeltrajectjaren.

Een studiebelemmerende – maar niet te vermijden – factor is de veelvuldigheid aan persoonlijke deeltrajecten. Bij een persoonlijk deeltraject is het samenstellen van een programma niet eenvoudig, gezien het respecteren van het volgtijdelijke karakter van de opleidingsonderdelen binnen de studierichting. De studenten worden in hun keuze voor een persoonlijk deeltraject begeleid door de studie- en trajectbegeleidster.

De reguliere opleiding beschouwt ook de diversiteit aan instroom als een mogelijke studiebelemmerende factor. Studenten uit het ASO, TSO en BSO vinden hun weg naar de opleiding. De voorkennis van studenten is daardoor erg uiteenlopend.
Een studiebevorderende factor is het werken met kleinere groepen. De commissie meent dat de infrastructuur, zoals het Cisco-netwerklabo, de met Mac's uitgeruste multimediaklas en multimediastudio, en de Kuka-robot in het labo industriële informatica enkele voorbeelden zijn van een goede investeringspolitiek.
Wat stimulansen voor de studeerbaarheid betreft, stelt de commissie de volgende sterke punten vast: de inspraak van studenten, de aanspreekbaarheid en motivatie van de lectoren, de intensieve studiebegeleiding en de moderne uitrusting. De studietijdmeting blijft een aandachtspunt, dat al aangehaald werd als verbeterpunt door de opleiding zelf.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om de procedures voor studietijdmeting te verfijnen, rekening houdend met de diverse facetten die hiervoor in aanmerking komen. De commissie is ervan overtuigd dat het nieuw geïntroduceerde systeem heel wat mogelijkheden biedt, maar er moet werk van gemaakt worden om dit realistisch te benaderen.

Studietijdmetingen moeten ook voor OHO-afstandsonderwijs plaatsvinden.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:
- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat het didactische concept van de opleiding in sterke mate gericht is op de competentieontwikkeling van de student. De werkvormen in de meeste opleidingsonderdelen zijn in sterke mate afgestemd op de ontwikkeling van competenties uit het opleidingsprofiel. De opleiding stimuleert een groeipatroon bij de studenten en werkt op die manier aan de invulling van het uiteindelijke competentiekader. De opleiding is erg praktijkgericht. Van bij de aanvang van de studies werkt de opleiding met concrete vraagstukken bij het behandelen van projecten in teamverband.
De professionele kennis en de diverse vaardigheden worden aan de studenten aangebracht via een mix van onderwijswerkvormen zoals:
- hoorcolleges, voornamelijk in het eerste deeltraject en in mindere mate in het tweede en derde deeltraject, aan groepen van maximaal zeventig studenten;
- werkcolleges, waarbij de studenten onder begeleiding aan oefeningen werken. Het gebruik van deze werkvorm zorgt ervoor dat lectoren de studenten in het eerste jaar snel leren kennen, en individueel kunnen opvolgen en remediëren. De studenten werken tijdens de werkcolleges ook samen in werkgroepen die heterogeen zijn samengesteld;
- projectwerk, waarbij de studenten de geziene stof toepassen op probleemstellingen uit het werkveld. Meestal wordt gewerkt met kleine groepjes, zodat grotere en realistischere opgaven kunnen worden uitgewerkt. Dit projectwerk wordt gecoördineerd door één of meerdere begeleidende lectoren. Studenten en alumni appreciëren de aandacht die vooral tijdens deze projecten gaat naar het leren werken in team;
- seminars, die gegeven worden door bedrijven;
- bedrijfsbezoeken;
- stage in het derde deeltraject. De studenten lopen stage gedurende twaalf weken. De student komt er in contact met reële situaties uit de bedrijfswereld;
- de bachelorproef: het sluitstuk van de opleiding. De student bewijst dat hij kennis en vaardigheden kan bundelen in een zelfstandig uitgewerkte opdracht.

Studenten die een tutor-rol opnemen, kunnen credits behalen voor het opleidingsonderdeel tutoring. Dit opleidingsonderdeel werd centraal uitgewerkt en ook in de opleiding Toegepaste informatica met succes geïmplementeerd. De student-tutoren kunnen met coachingvragen terecht bij de begeleider van het tutoring-project, en met inhoudelijke vragen bij de vaklectoren. Ze getuigen dat ze door hun tutor-ervaring hun inzichten in de leerstof verdiepen en hun communicatieve vaardigheden ontwikkelen.

Voor het afstandsonderwijs gelden een grote flexibiliteit en een doorgedreven vorm van zelfstudie. De student wordt begeleid via de elektronische leeromgeving Dokeos en via e-mail. Voor een aantal opleidingsonderdelen zijn oefeningen in een gespecialiseerde labo-omgeving noodzakelijk, en wordt voorzien in een beperkt aantal contactmomenten en remediëringsmomenten op de hogeschool op zaterdagen.

De studenten beschikken over de volgende werkmiddelen:
- syllabi: voor elk opleidingsonderdeel is een syllabus of een handboek voorzien. Om de kwaliteitsgarantie van de syllabi te verzekeren, wordt een 'sjabloon studeerbaarheid' toegevoegd aan elke syllabus;
- handboeken: de meeste handboeken zijn internationaal bekend binnen het vakdomein en zijn vaak een vertaling uit het Engels. In de specialisatievakken maakt de opleiding gebruik van enkele Engelstalige boeken;
- tijdschriften worden hoofdzakelijk elektronisch aangeboden;
- referentiewerken en vakliteratuur – aangeraden bij de opleidingsonderdelen – en andere vakliteratuur, cursussen en naslagwerken zijn beschikbaar in de departementale bibliotheek, en kunnen worden uitgeleend. Om het de inkomende internationale studenten eenvoudiger te maken de leerstof te verwerken, voorziet de opleiding minstens één Engelstalig referentiewerk per opleidingsonderdeel;
- elektronisch studiemateriaal wordt aangeleverd via de elektronische leeromgeving Dokeos, dat ook een medium is om koppelingen te leggen naar websites, aankondigingen te doen, discussies op te starten enzovoort.

De commissie vond kwaliteitsvol cursusmateriaal. Telkens is vakliteratuur en een eigen cursusbrochure voorhanden, soms in het Engels. Ook de cursusbeschrijving geeft gestructureerde info, zoals voorzien in de ECTS-fiches. De onderwijsvormen zijn aangehaald.

De meeste opleidingsonderdelen maken gebruik van computer- en simulatiepakketten die de studenten zelfstandig inzicht laten verwerven in de leerstof. Met e-learning zijn de studenten actiever bij het leerproces betrokken. De onderwijsondersteunende leeromgeving is Dokeos. Ter ondersteuning van oefeningen, projectwerk en de bachelorproef kan de student gebruikmaken van verscheidene softwarepakketten. In veel gevallen kan de student de software niet alleen in de labo- en pc-lokalen gebruiken, maar ook thuis via een VPN-verbinding.
Het concept en de werkvormen worden regelmatig geëvalueerd. Systematisch worden de opleidingsonderdelen gescreend op de overeenkomst tussen beoogde en bereikte doelstellingen door lesgevers en studenten. Dit gebeurt via de overlegorganen (Opleidingscommissie, personeelsvergaderingen…) en aan de hand van enquêtering (alumni-enquête, studententevredenheidsenquête…). Uit besprekingen haalt de commissie enkele sterke punten, zoals een goede mix van onderwijsvormen en de onderwijsmiddelen die up-to-date zijn, ook elektronisch. Het is inherent aan het afstandsonderwijs dat het vooral gebruikmaakt van elektronische leermiddelen.
Hoewel het didactische concept erg actueel is, moet het verder evolueren om ook internationalisering te ondersteunen.
Het opleidingsonderdeel tutoring is een prima initiatief. De commissie doet wel de aanbeveling om de eindcompetenties voor dit opleidingsonderdeel meer realistisch te formuleren en om de vorming van de tutoren meer systematisch aan te pakken en meer body te geven. Een opleidingsonderdeelfiche op maat van de opleiding moet ook vlotter beschikbaar zijn.
De commissie is van mening dat het didactisch concept kan geactualiseerd worden, vooral wat de internationale inbreng betreft. Ook kunnen meer kwaliteitsindicatoren (instroom, leermiddelen, studeerbaarheid en onderwijsrendement) beter aangewend worden om de afstemming tussen vorm en inhoud te optimaliseren, zeker voor het afstandsonderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

Het opleidingsonderdeel tutoring is een prima initiatief. De commissie doet wel de aanbeveling om de eindcompetenties voor dit opleidingsonderdeel meer realistisch te formuleren, en om de vorming van de tutoren meer systematisch aan te pakken en meer body te geven. Een opleidingsonderdeelfiche op maat van de opleiding moet ook vlotter beschikbaar zijn.

De commissie is van mening dat het didactische concept kan geactualiseerd worden, vooral wat de internationale inbreng betreft.

Ook kunnen meer kwaliteitsindicatoren (instroom, leermiddelen, studeerbaarheid en onderwijsrendement) beter aangewend worden om de afstemming tussen vorm en inhoud te optimaliseren, zeker voor het afstandsonderwijs.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:
- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat procedures, reglementen en criteria voor evaluatie en deliberatie gebaseerd zijn op de officiële richtlijnen van de Erasmushogeschool, conform de regelgeving. Ze worden jaarlijks vastgelegd in het algemeen examenreglement. Een aantal departementale specificaties vult deze centrale reglementering aan. Ze hebben onder andere betrekking op specifieke evaluatie- en deliberatiecriteria, overdracht van de resultaten voor permanente evaluatie, de verschillende evaluatievormen en de organisatie van examens. In het geval van betwisting voorziet de hogeschool in een Juridische Dienst voor klachtenbehandeling en beroepsprocedure. Eenvoudige klachten – bijvoorbeeld materiële vergissingen – kunnen onmiddellijk departementaal worden behandeld.

Indien gewenst kunnen studenten tijdens de examenperiodes terecht bij de examenombudspersonen. Die zijn omwille van redenen van discretie en neutraliteit niet rechtstreeks bij de opleiding betrokken. De finale beslissing over het slagen van een student wordt genomen door de Examencommissie, voorgezeten door het departementshoofd, en samengesteld uit alle betrokken lectoren en de examenombuds. De Examencommissie hanteert hiervoor de wettelijke reglementering, aangevuld met departementale, transparante criteria.

De student heeft per academiejaar en opleidingsonderdeel recht op twee examenkansen. Erg uitzonderlijk is er voor een bepaald opleidingsonderdeel – of een deel ervan – slechts één examenkans. De eerste examenzittijd kan bestaan uit meerdere examenperiodes, zodat voorexamens mogelijk zijn. De permanente evaluaties spreiden zich over het academiejaar. Toetsen, taken, projecten, presentaties… binnen de permanente evaluatie worden ten minste tien collegedagen vooraf aangekondigd. De evaluatieperiodes zijn in overleg met de lectoren en studenten gepland. In de loop van het academiejaar hebben de eerstejaars- drie en de tweedejaarsstudenten twee evaluatieperiodes, waarin ze geëvalueerd worden over de afgelopen vakken of onderdelen hiervan. De laatstejaarsstudenten bewijzen hun professionele competenties in een finale examenperiode, tijdens de stage en de bachelorproef. Door deze planning wordt de studiedruk gespreid in de eerste opleidingsjaren. Er is tevens een geleidelijke afname van het aantal toetsmomenten binnen de permanente evaluaties. Dit houdt een nieuwe groeilijn in om de studenten aan te zetten tot timemanagement. Voor de evaluatie van studenten die in het

buitenland studeren, wordt gebruikgemaakt van het internationaal erkende ECTS-systeem. Hierdoor wordt de evaluatie die de student aan een gastinstelling krijgt, ook door het departement erkend.

Wat het afstandsonderwijs betreft, zijn twee examenperiodes voorzien. Tijdens de laatste drie weken van januari worden de vakken van het eerste semester geëxamineerd, tijdens de eerste drie weken van juni zijn de vakken van het tweede semester aan de beurt. De examens vinden plaats volgens het reguliere examenrooster, en worden dus overdag afgenomen.

De commissie meent dat de examens representatief zijn ten opzichte van de aangeboden leerstof. De toetsing van de vooropgestelde competenties moet nog uitgebreid en verfijnd worden, om beter te kunnen evalueren of de studenten op het einde van hun onderwijsrit de competenties ook effectief hebben verworven.

Het toetsmoment hangt deels af van de leerdoelen. De vaardigheidstraining wordt geëvalueerd via permanente evaluatie. Bij de projecten en de bachelorproef speelt het procesverloop een rol in de eindbeoordeling. De overige opleidingsonderdelen worden globaal in de daarvoor voorziene periodes geëvalueerd. De stages van de laatstejaarsstudenten worden in samenspraak met de stagementor van het bedrijf en de opleiding beoordeeld.
De werkgroep Competenties ontwikkelde een toetsmodel. Dit model brengt voor alle te behalen competenties in de opleiding de ideale meetinstrumenten in kaart. De verantwoordelijken van elk opleidingsonderdeel baseerden de evaluatievorm op dit model. Voor het meten van het niveau van kennisverwerving of de beheersingsgraad van de lagere niveaus (kennis en begrip) van de competenties, wordt voornamelijk het klassieke toetsinstrumentarium (mondeling of schriftelijk examen, toetsen, presentatie met audiovisuele ondersteuning, dossier, verslag…) aangewend. Daarnaast gebruikt de opleiding aangepaste evaluatiemethoden (peer assessment, self assessment) om de beheersingsgraad van de andere niveaus te toetsen. Bij de meeste groepsprojecten evalueren studenten elkaar op hun vaardigheden en attitude. Aan de hand van een aantal concrete criteria kennen ze hun peers een score toe, onder of boven het groepsgemiddelde. De resultaten op zich worden als indicatieve ondersteuning gebruikt voor de uiteindelijke quotering. Bovendien vormen ze een ideaal instrument om studenten automatisch bij een self assessment te sturen. Bij de evaluatie wordt steeds meer aandacht besteed aan het proces en niet enkel aan het product (eindresultaat). Deze procesevaluatie laat tevens toe om groepsopdrachten gedifferentieerd te beoordelen, zodat de individuele inbreng van een student in rekening wordt gebracht en zelfprofilering voor de student nog een reële motivatie blijft.
Tijdens de eerste twee modeljaren worden de prestaties van de studenten uitsluitend intern beoordeeld. In het laatste jaar is er een externe beoordeling voor de stages en eventueel voor externe bachelorproeven. Externe beoordelaars krijgen een briefing over de verwachtingen. In het geval van stages wordt de jury bijgestaan door lectoren.
Voor de opleidingsonderdelen met een klassieke onderwijsvorm is veelal de individuele docent verantwoordelijk voor een congruentie tussen zijn didactische aanpak, de inhoud en de evaluatie. Bij andere werkvormen – zoals projecten, bachelorproef en stages – worden de beoordelingscriteria door lectorenteams vastgelegd.

De algemene beoordelingscriteria voor de bachelorproef zijn: probleemstelling, theoretische achtergrond en literatuurstudie, methodologie, bronnenmateriaal, verwerking van de resultaten, omvang en kwaliteit van het geleverde werk, conclusies en resultaten, en de tussentijdse evaluaties door de promotor.

Aangezien het hier vaak om een integrale competentieaanpak gaat, zijn er logischerwijze ook meerdere beoordelaars bij betrokken.
De commissie stelt vast dat de beoordeling van de stage en bachelorproef nog onvoldoende gericht is op de geformuleerde competenties. De commissie kan geen uitspraak doen op dit niveau voor wat OHO betreft, aangezien dit opleidingsonderdeel nog niet aan bod is gekomen.

Na afloop van elke (voor)examenperiode worden de examenresultaten individueel besproken met de verantwoordelijke lector (met inzagerecht van de student in de resultaten van de schriftelijke examens). De traject- en studiebegeleider coördineert de feedback, bespreekt met de student de remediëringsvoorstellen en adviezen, en coördineert de opvolging. De behaalde resultaten worden besproken, en indien nodig wordt ook een verbeterplan opgesteld.

De opleiding streeft ernaar om alle betrokkenen zo goed en volledig mogelijk in te lichten over de eisen en procedures verbonden aan de evaluatie. In de studiegids vinden de studenten de algemene richtlijnen over de evaluatieprocedures en het examenreglement terug. De studiegids wordt al op de onthaaldag, de dag voor de start van het academiejaar, uitgebreid toegelicht. Voor de eerstejaarsstudenten geeft het departementshoofd een infosessie over het onderwijs- en examenreglement.
De specifieke eisen en evaluatierichtlijnen voor de individuele opleidingsonderdelen worden via verschillende kanalen kenbaar gemaakt:

- mondelinge toelichting van de betrokken lector tijdens de eerste en laatste les van het opleidingsonderdeel;
- beschrijving van de examenvormen in de opleidingsonderdeelfiches;
- schriftelijke toelichting en voorbeelden van examenvragen via Dokeos;
- schriftelijke toelichting via de studentenhandleidingen voor projecten, de stage en bachelorproef;
- infosessies over stages en de bachelorproef.

Voor het afstandsonderwijs gebeurt de toelichting via Dokeos of tijdens de contactmomenten.

Voor de aanvang van een examenperiode kunnen de studenten hun wensen kenbaar maken via de Opleidingscommissie en/of een klasafgevaardigde. Ze krijgen zo inspraak in de concrete planning van de eindexamens. Voor studenten met een persoonlijk traject worden individueel aangepaste examenroosters samengesteld in samenspraak met de student.
De opleiding probeert de kwaliteit van het toetsen goed op te volgen en te optimaliseren aan de hand van kwaliteitsindicatoren. Alle intern belanghebbenden, lectoren en studenten, worden systematisch betrokken bij de ontwikkeling, evaluatie en bijsturing van het toetsbeleid via de Opleidingscommissie.
Een aandachtspunt vormt volgens de commissie vooral het competentiegerichte evalueren. Dit wordt beaamd door de lectoren. Hoewel de opleiding duidelijk in de goede richting evolueert, zouden de evaluatie-instrumenten naadlozer bij de vooraf geformuleerde competenties moeten aansluiten. Het personeel beschouwt de evaluatiemethodiek als een reëel aandachtspunt.
In overeenstemming met de doorgevoerde onderwijsinnovatie worden ook de toetsinstrumenten herwerkt en bijgestuurd. Procesevaluatie neemt hierbij een steeds belangrijkere plaats in. De individuele studievoortgang van studenten in kaart brengen en dit proces automatiseren, wordt een belangrijke uitdaging naar de toekomst.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om de evaluaties meer te richten op vooraf afgesproken competenties.
Ook de instrumenten binnen het competentiegericht evalueren dienen hierop naadloos aan te sluiten. De commissie vraagt een doorzichtig proces rond toetsing, en meer transparantie bij de beoordeling van de competenties van stage en bachelorproef.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professioneel gerichte bachelor.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:
Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:
- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bacheloropleiding Toegepaste informatica richt zich tot kandidaat-studenten die in het bezit zijn van:
- een diploma secundair onderwijs,
- een diploma hoger onderwijs korte type met volledig leerplan,
- een diploma hoger onderwijs voor sociale promotie,
- een diploma of getuigschrift dat wettelijk gelijkgesteld is aan de bovenstaande diploma's en getuigschriften.

Kandidaat-studenten die omwille van bepaalde omstandigheden niet in het bezit zijn van een diploma secundair onderwijs, kunnen zich onder specifieke voorwaarden toch inschrijven. De studenten moeten de Nederlandse taal machtig zijn. Indien er twijfel bestaat, kan de student gevraagd worden een taaltest af te leggen.
Voor studenten die over een diploma van het hoger onderwijs beschikken, worden twee verkorte programma's tot bachelor Toegepaste informatica ingericht.
De commissie stelt vast dat een degelijk instroom- en begeleidingsbeleid werd ingezet. De gegevens van de instroom worden verzameld bij de inschrijvingen. De reguliere opleiding beschouwt de diversiteit aan instroom als een mogelijke studiebelemmerende factor. Studenten uit zowel het ASO als het TSO en BSO vinden hun weg naar de opleiding. De voorkennis van studenten is daardoor erg uiteenlopend. Een intensieve studentenbegeleiding tracht dit euvel weg te werken. Ook het tutoring-project, bedoeld om de drop-out tegen te gaan, biedt extra oplossingen. Het inrichten van de brugcursus programmeren, opgestart om de achterstand van eerstejaarsstudenten weg te werken, kan het verschil in startniveau bij het opleidingsonderdeel programmeren II wegwerken.

Nieuwe studenten vullen de vragenlijst van de instroomregistratie in. Daarnaast wordt via de LASSI-tool (Learning and Study Strategies Inventory) gepeild naar de studiemethode en -houding. Een intakegesprek wordt gepland met de studiebegeleider. Alle gegevens worden gebundeld in een digitaal studentvolgsysteem, zodat de studiebegeleider zicht krijgt op het hele onderwijs- en begeleidingsdossier van de student. Dit studentvolgsysteem biedt ondersteuning bij het geven van systematische feedback, en maakt eveneens een sluitende uitvalmonitoring mogelijk. Een systematische analyse van deze gegevens geeft een duidelijk beeld over het profiel van de instromende student. Zo kan het drop-outfenomeen in kaart worden gebracht. Op basis van deze instroomanalyse heeft de opleiding de intentie een aangepaste begeleiding te ontwikkelen. Naast een instroomanalyse is de begeleiding van de eerstejaarsstudenten sterk uitgebouwd, op persoonlijke basis.
Voor het reguliere programma is er geen specifieke voorkennis vereist voor de opleiding Toegepaste informatica. Er wordt van de studenten wel enige affiniteit met ICT verwacht, wat ruimschoots gedekt wordt door de eindtermen voor de eerste graad van het secundair onderwijs. Binnen de opleiding worden geen niveautesten voor bepaalde opleidingsonderdelen voorzien. De meeste eerstejaarsstudenten moeten hun studiemethode aanpassen en verbeteren. Om hen daarbij te helpen, worden sessies studievaardigheden georganiseerd. De opleiding beschikt over procedures voor flexibele leerwegen, die de student toelaten ofwel via het modeltraject ofwel onmiddellijk via een persoonlijk traject te starten. Niet-geslaagde studenten die toch een aantal credits verworven hebben, kunnen via de mogelijkheid tot persoonlijke deeltrajecten de opleiding verder zetten op eigen snelheid, aangepast aan hun persoonlijke situatie. Deze studenten kunnen opleidingsonderdelen die ze opnieuw

dienen af te leggen, aanvullen met een aantal opleidingsonderdelen uit het volgende studiejaar (binnen het modeltraject) of in uitzonderlijke gevallen zelfs het volledige volgende studiejaar. Persoonlijke trajecten en creditcontracten bieden de studenten flexibiliteit. In deze persoonlijke studieprogramma's wordt strikt gewaakt over de interne logica en de afstemming van de opleidingsonderdelen via de volgtijdelijkheidsvoorwaarden.

De trajectbegeleider, samen met de Examencommissie, heeft een grote verantwoordelijkheid bij het uitstippelen en goedkeuren van dit traject. De trajectbegeleider neemt hiervoor de tijd en voert met elke PDT-student (student met een persoonlijk deeltraject) een uitgebreid gesprek, om een zo optimaal en realistisch mogelijk traject uit te werken. Bij de uitstippeling van dit traject wordt ook de verantwoordelijke voor de les- en examenroostering betrokken. Voor het samenstellen van de persoonlijke deeltrajecten hanteert de opleiding een aantal vooraf opgestelde richtlijnen.
De Erasmushogeschool biedt topsporters de kans hun studies te combineren met topsport. In samenspraak met de trajectbegeleider wordt voor hen een persoonlijk programma samengesteld.

Een student kan eerder verworven competenties aanvragen door een portfolio samen te stellen dat volgens de student deze competenties aantoont. Dit dossier wordt ingediend bij de Universitaire Associatie Brussel (UAB), die centraal de commissie samenstelt. Indien de competenties door de UAB erkend worden, kan op basis van het behaalde bekwaamheidsbewijs een aanvraag ingediend worden tot studieomvangvermindering. Bij deze procedure wordt de trajectbegeleider van de opleiding die de student wil volgen, betrokken. De Opleidingscommissie en de Departementsraad hebben de finale beslissing in handen. De informatie voor de studenten is beschikbaar in het EVC-handboek en het ‘Reglement betreffende de erkenning van eerder verworven competenties binnen de Universitaire Associatie Brussel’.
Het erkennen van eerder verworven kwalificaties kan voor studenten een versnelde studievoortgang betekenen. De Erasmushogeschool organiseert de departementale EVK-onderzoeken op basis van de door de student ingediende stukken om het dossier te staven. Hierbij wordt nagegaan of de inhoud en het niveau van de elders behaalde kwalificaties overeenstemmen met die van de opleidingsonderdelen waarvoor een vrijstelling werd aangevraagd. De kandidaat-student kan zich voor een EVK-onderzoek aanmelden bij de inschrijving, en de trajectbegeleider zorgt voor de nodige ondersteuning. De Opleidingscommissie legt een voorstel tot beslissing, na advies van de titularis van de betrokken opleidingsonderdelen, ter goedkeuring voor aan het departementshoofd.
De regelgeving staat omschreven in de ‘Algemene onderwijsregeling van de Erasmushogeschool’. Extra informatie, het tijdspad en een aanvraagformulier zijn terug te vinden op de departementale website onder de rubriek ‘flexibele leerwegen’.

Sinds het academiejaar 2006-2007 biedt de opleiding 2 programma’s aan met studieduurverkorting. Afhankelijk van de specifieke vooropleiding kan de student een programma van 73 of 118 studiepunten volgen, gespreid over 2 academiejaren. Het korte programma van 73 studiepunten, voornamelijk bedoeld voor studenten uit het HOSP informatica, werd aangeboden in avondonderwijs, specifiek gericht op de combinatie met een voltijdse baan en/of een gezinsleven. Een evaluatie van dit programma heeft in de loop van 2008 geleerd dat het avondonderwijs niet het verhoopte succes kende. De opleiding heeft ervoor gekozen om, in eerste instantie het verkorte programma van 73 studiepunten, aan te bieden in afstandsonderwijs.
Met de hulp van de elektronische leeromgeving volgen de studenten een leerpad om cursussen en modules op zelfstandige basis te verwerken en oefeningen uit te voeren. Onlinebegeleiding is er zowel synchroon, via een chatkanaal en contactmomenten op de hogeschool, als asynchroon via een forum en/of e-mail. Om het contact tussen de studenten onderling en met de docent niet te verliezen, en om toch enige voeling met de hogeschool te creëren, worden contactmomenten georganiseerd op zaterdagvoormiddag. Tijdens de contactmomenten kunnen studenten vragen stellen, lossen ze gezamenlijk oefeningen op en voeren ze praktijklabo’s uit. Het verkorte programma in afstandsonderwijs is voor het eerst gelanceerd, en is succesvol te noemen. Er is in totaal een dertigtal studenten ingeschreven. De opleiding hoopt dit aantal nog te kunnen opdrijven via gerichte informatiecampagnes, gestuurd door de centrale dienst Communicatie, in samenspraak met het departement.
De opleiding streeft ernaar om in de toekomst de volledige bacheloropleiding te kunnen aanbieden in afstandsonderwijs.

Om de instroom vanuit andere opleidingen, voornamelijk vanuit de bachelor informatica (K.U.Leuven) en de bachelor computerwetenschappen (VUB) te vereenvoudigen, wordt een precedentendatabank voor EVK ontwikkeld, waarin de relaties tussen de opleidingsonderdelen aan de andere instellingen en de eigen opleidingsonderdelen eenduidig worden vastgelegd. Wanneer een kandidaat-student al een aantal ECTS-credits behaald heeft in een andere instelling, kan bijna automatisch bepaald worden voor welke vrijstellingen op basis van EVK hij of zij in aanmerking komt. Dit systeem kan later ook uitgebreid worden naar andere instellingen. De precedentendatabank voor EVK is in aanbouw.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	goed
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	niet van toepassing
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:
- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de professionalisering van het personeel verloopt op twee niveaus. Het departement wil kennis en competenties optimaliseren via bijscholing en training binnen het vakgebied. Het gaat hier om initiatieven op vraag van de individuele lector. Deze vraag wordt ondersteund indien ze financieel haalbaar en in functie van de opdracht te verantwoorden is. Het optimaliseren van kennis en competenties wordt ook gestuurd vanuit het departementale beleid. Ter ondersteuning van de onderwijsinnovatie worden regelmatig info- en trainingssessies aangeboden voor het voltallige onderwijzende personeel (bijvoorbeeld competenties, het elektronische leerplatform Dokeos…). De Erasmushogeschool organiseert overigens jaarlijks in samenwerking met de VUB een onderwijsinnovatiedag, waarin ingespeeld wordt op actuele trends.

De leiding van het departement en de opleiding realiseert haar personeelsbeleid en -planning aan de hand van kennis- en competentiemanagement. Bij selectie en aanwerving worden de bestaande kennis en competenties geïnventariseerd, en de gewenste kennis en competenties geïdentificeerd. Expertise speelt hierbij een steeds grotere rol. Vacatures worden opgesplitst in een opdrachtomschrijving, een functieprofiel en diplomavereisten. Bijkomende eisen (kunnen) zijn: nuttige beroepservaring, brede inzetbaarheid, bereidheid tot het verwerven van verdere professionele deskundigheid, onderwijskundige en didactische bekwaamheid met bereidheid tot verdere professionalisering op dit terrein, ervaring met internationalisering en toegepast wetenschappelijk onderzoek. Een optimale inzet in functie van de te realiseren onderwijsdoelstellingen wordt gegarandeerd via functioneringsgesprekken. Het bevorderingsbeleid tot hoofd(praktijk)lector impliceert een selectie op basis van selectiecriteria, het functieprofiel, een portfolio en een selectiegesprek.

Personeelsbeleid en -planning worden continu bijgestuurd op basis van probleemsignalering via de diverse overlegorganen of de personeelsbevragingen. De personeelsformatie en taakbelasting worden onderhandeld op het DOC, besproken op de Departementsraad, en jaarlijks geëvalueerd en bijgestuurd. Tijdens gesprekken stelt de commissie vast dat een aantal leden van het OP de werkdruk en taakbelasting als hoog tot te hoog ervaart. Bij enkelen is er ook minder tevredenheid over de evenwichtige verdeling van taken. Als reden voor deze soms hoge werkdruk wordt aangehaald dat de werkdruk voor personeelsleden met uitsluitend een onderwijsopdracht geconcentreerd wordt in 24 lesweken, wat op sommige momenten leidt tot overbelasting. Bovendien doet een aantal zaterdagwerk voor contactmomenten in het afstandsonderwijs. Tijdens deze piekmomenten kan de werkdruk bij sommigen nog stijgen. Het verdelingsmechanisme van de financiële middelen op hogeschoolniveau impliceert ook dat de investeringsmiddelen moeten gevonden worden via besparingen op het personeelsluik. Om die redenen probeert het departement de statutaire personeelskosten te beperken tot maximum 80 procent.

De commissie noteert dat het departement streeft naar de uitbouw van een personeelsformatie waarbij kwaliteit en expertise de aanwervingscriteria bij uitstek vormen. Er is regelmatig feedback en bijsturing over de invulling van de opdracht van de personeelsleden. De personeelsevaluatie steunt op een transparant systeem en correcte informatie via functioneringsgesprekken en studentenbevragingen, die met het personeelslid worden besproken.

De commissie stelt een grote tevredenheid vast over de taakinhoud en -kenmerken. De personeelsleden zijn het erover eens dat de aard van hun taken overeenkomen met hun bekwaamheden en interesses, en dat het duidelijk is wat van hen wordt verwacht.
Het bijscholingsbeleid is stimulerend. De waardering door het personeel voor het volgen van bijscholingen is hoog.
De opleiding beschikt over een jong lectorenkorps. Dit houdt in dat een gebrek aan bedrijfservaring kan ontstaan. Dit kan gecompenseerd worden door het uitnodigen van meer gastprofessoren.
De competentieontwikkeling van de medewerkers wordt verder verbreed. Hierbij dient een bijscholingsbeleid ontwikkeld te worden, waarbij aandacht gegeven wordt aan het opstellen van een persoonlijk ontwikkelingsplan. Het streefdoel is dat binnen drie jaar elk personeelslid tien dagen opleiding, seminaries, bedrijfsstage, , ... per jaar volgt – wat ook de norm is binnen de ICT-sector. De opleiding werkte in 2008-2009 een voorstel tot bijscholingsbeleid uit.

De commissie noteert dat het aanwervings- en selectiebeleid in handen is van een gemandateerde selectiecommissie, die de sollicitatiedossiers analyseert en de kandidaten uitnodigt van wie het profiel voldoet aan de vooropgestelde eisen. Sinds enkele jaren vraagt het departement aan de sollicitant een korte proefles – over een onderwerp dat bepaald wordt door de commissie – te geven, om zo beter de onderwijskundige competenties te evalueren. De Selectiecommissie legt een gemotiveerd voorstel met een rangschikking van de kandidaten voor aan de Departementsraad. Een gemotiveerd voorstel wordt uiteindelijk door de Departementsraad aan het bestuurscollege ter goedkeuring voorgelegd.

Het opleidingshoofd en het departementshoofd voeren functioneringsgesprekken om via dialoog de uitvoering van taken en het functioneren te optimaliseren. Hierbij worden formeel afspraken gemaakt. De gesprekken zijn gebaseerd op de analyses van de studentenbevragingen en probleemsignalering van de Opleidingscommissie, de Ombudsdienst, het opleidingshoofd of de administratie. Op basis van dit gesprek wordt een verslag opgemaakt dat bezorgd wordt aan het personeelslid en bewaard wordt in het personeelsdossier. Het personeelslid heeft het recht correcties aan te vragen op dit verslag of informatie te laten toevoegen aan het personeelsdossier. Tijdens de maand januari 2010 kreeg het departementshoofd een training in het afnemen van functionerings- en evaluatiegesprekken.

Elk tijdelijk personeelslid wordt jaarlijks ‘statutair’ geëvalueerd door het departementshoofd. Vastbenoemd personeel wordt driejaarlijks ‘statutair’ geëvalueerd. Er is ook nog voorzien in een ‘omstandigheidsevaluatie’, die verplicht is bij een vraag tot vaste benoeming. Hier is ook een tussenscore ‘gedeeltelijke voldoening’ mogelijk. Beoordelingen ‘onvoldoende’ kunnen, zoals bepaald in het decreet, aanleiding geven tot ontslag. Er is in een beroepsmogelijkheid voorzien. De beoordeling ‘gedeeltelijke voldoening’ zal de vaste benoeming met één jaar uitstellen.
De personeelsplanning betreft het inzetten van personeel voor onderwijs en onderwijsondersteunende activiteiten. Het departementshoofd, het opleidingshoofd en de Departementsraad omschrijven functies en taken die moeten worden ingevuld. Hiervoor steunen zij op de noden die voortvloeien uit het opleidingsprofiel en het opleidingsprogramma, het onderwijsconcept, de decretale en administratieve vereisten.
Het personeelsbudget daalt noodgedwongen door een vermindering van de toegewezen middelen enerzijds en door de erosie ervan tengevolge van de inflatie anderzijds. Dit is mee het gevolg van de bevriezing van de gesloten enveloppe en de interne verschuivingen van het studentenaandeel van het departement binnen de hogeschool.
Op het ontwikkelde bevorderings- en loopbaanontwikkelingsbeleid kunnen nu weinig of geen medewerkers aanspraak maken wegens de hoge anciënniteitsvoorwaarden (minimaal tien jaar). Dit wordt als negatief ervaren.
De professionele ervaring en kennis van de beroepspraktijk bij het personeel met een onderwijs- of onderwijsondersteunende opdracht zijn aanwezig. Uit de studentenbevraging blijkt dat dit ook heel sterk geapprecieerd wordt door de studenten. Toch wil de opleiding die nog verder uitbouwen. In het voorjaar 2008 werd door de kwaliteitswerkgroep Relatie Opleiding-Werkveld een kwaliteitsverbeterplan uitgewerkt.

Op basis van de resultaten van de personeelsbevragingen stelt de commissie dat er een groot engagement en grote betrokkenheid is van de personeelsleden.

Voor nieuwe medewerkers verduidelijkt het departementshoofd in een inleidend gesprek de onderwijsvisie en het beleid van het departement. De nieuwe collega wordt geïnformeerd over zijn opdracht en de verwachtingen. Nieuwe personeelsleden worden voorgesteld aan de collega's en het opleidingshoofd, die hen in de concrete werking introduceert. Voor nieuwe personeelsleden is er geen gestructureerde begeleiding voorzien. Dat betekent dat een collega bereid moet worden gevonden een introductie te geven in het gebruik van de computerinfrastructuur, de elektronische leeromgeving en de bibliotheek. Binnen het departement werd een onthaalbrochure ontwikkeld met de belangrijkste administratieve procedures.

Een punt van ongenoegen bij een aantal leden van het onderwijzende personeel is de beperkte elasticiteit in hun inkomen en de beperkte mogelijkheden tot bevordering. Dit vormt een probleem bij het aantrekken en vooral behouden van beloftevolle jonge kandidaten. Wegens het tekort aan informatici op de arbeidsmarkt is het vaak moeilijk nieuwe vacatures in te vullen

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding een grotere inspanning te leveren op het vlak van professionalisering op didactisch niveau.

Ook vraagt de commissie om de taakverdeling over de docenten zo evenwichtig mogelijk te verdelen. Het proces is aanwezig, maar conclusies moeten consequenter worden toegepast.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:
- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professionele ervaring en kennis van de beroepspraktijk zijn aanwezig bij een deel van het personeel. Beroepspraktijk is een criterium bij werving. Daarnaast heeft elke lector een opdracht voor verdere professionalisering. Alle lesgevers begeleiden een aantal studenten bij hun stage en staan in contact met de beroepspraktijk. De banden met het beroepenveld worden verder aangehaald via maatschappelijke dienstverlening, toegepast wetenschappelijk onderzoek en samenwerking met bedrijven. De uitwisseling en ervaring die daarmee samengaan, vinden hun weerslag in de inhoud van de opleidingsonderdelen, voorbeelden en illustraties in lessen, en de keuze van praktische projecten.
De lesgevers onderhouden, voornamelijk in de specialisaties, goede contacten met één of meerdere bedrijven. Bezoeken aan ICT-bedrijven en de organisatie van verscheidene seminaries, verzorgd door professionele informatici, verhogen de inbreng van het beroepenveld. De opleiding opteert ervoor om specifieke expertise vanuit het werkveld aan te brengen via de organisatie van seminaries met gastsprekers en bezoeken aan (internationale) ICT-bedrijven. Verdere expertise vanuit het werkveld wordt binnengehaald door het contact van elke lector met de stagebedrijven, de samenwerking voor opleidingsonderdelen met bedrijven en de expertise opgedaan tijdens de vele DAD-projecten ('Dienst aan Derden').

De commissie stelt vast dat het opbouwen van expertise een aandachtspunt is. De opleiding doet ernstige inspanningen om de professionaliteit en de onderzoeksdeskundigheid van het personeel te stimuleren. Zo werd

vanaf het academiejaar 2009-2010 het aantal gastlessen uitgebreid. Het projectmatig wetenschappelijk onderzoek zal de aansluiting van de opleidingen met de professionele wereld verzekeren.
Bij het begin van het academiejaar 2005-2006 startte de opleiding met een toegepast onderzoeksproject waarbij een generieke softwaretool voor het kwaliteitszorgsysteem voor een hogeschool wordt ontwikkeld. De opgedane ervaring met deze nieuwe technologieën en het softwaredesignproces wordt toegepast binnen verscheidene opleidingsonderdelen.
De opleiding organiseerde in 2009 een technologiedag, die jaarlijks zal worden georganiseerd en uitgebreid.
Met ingang van het academiejaar 2009-2010 werd een coördinator (0,45 VTE) aangesteld om het toegepast onderzoek en de dienst aan derden binnen de opleiding te coördineren en te sturen. In een eerste fase wordt ernaar gestreefd om de onderzoeksbasis van de studenten en het onderwijzende personeel uit te breiden door het verder uitbouwen van toegepast onderzoek en de dienst aan derden.
De opleiding wijst erop dat een hoge werkdruk van het onderwijzende personeel een belemmering is voor het uitvoeren van projectmatig wetenschappelijk onderzoek.

De opleiding streeft ernaar dat alle personeelsleden een zekere internationale voeling verwerven en behouden, zowel met het werkveld als met partnerinstellingen. Officieel zijn er samenwerkingsverbanden met onderwijsinstellingen uit Roemenië, Finland, Spanje, Denemarken, Turkije, Polen, Vietnam en Franstalig België. De coördinator Internationalisering, tevens opleidingscoördinator, bezoekt regelmatig internationale partners. Zo werden gastcolleges verzorgd in Roemenië, Finland, Spanje, Turkije en Vietnam. Enkele lesgevers hebben al een internationale uitwisseling ondernomen. Een docentenmobiliteit naar Finland was de aanzet tot het aanbieden van het huidige Cisco Networking Academy Program binnen de specialisatie network management.
De commissie meent dat docentenmobiliteit structureel moet worden uitgewerkt en intensiever aan bod moet komen, en gedragen moet worden door alle docenten. Mobiliteit wordt dan ook bij voorkeur ingebed in de onderwijsopdrachten. De commissie stelt echter vast dat deze internationale samenwerking beperkt is. Volgens de opleiding is dit toe te schrijven aan de verhoogde werkdruk en een daaraan gekoppeld zwaar lessenrooster.
De opleiding wil in de toekomst de contacten en ervaringen van de personeelsleden met de internationale beroepspraktijk nog meer integreren in de opleidingsonderdelen: opgaven van projecten en later de bachelorproeven zullen volledig ontleend worden uit het werkveld, en evaluatiemethodes en eisen uit het werkveld zullen een grotere rol spelen bij de beoordeling. Bedrijfssimulaties en voorbeeldsituaties worden meer geïntegreerd in de colleges.
De opleiding wil het aantal gastlessen, seminaries en bedrijfsbezoeken gevoelig verhogen. Hiervoor worden mensen met uitgebreide beroepservaring aangetrokken. In een eerste fase wordt voor alle projectwerken minimaal één gastles en/of seminarie met gastspreker georganiseerd. Het nieuwe opleidingsonderdeel ‘internationale activiteiten’ voorziet internationale sprekers en bedrijfsbezoeken.
Verscheidene docenten houden ook contact met het internationale werkveld. In het kader van de bestaande contacten met bedrijven zoals Apple, Adobe en Cisco Systems wonen de betrokken lesgevers nationale en internationale conferenties bij, om de contacten levendig te houden en nieuwe informatie te vergaren

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan meer inspanningen te leveren om de professionele ervaring en kennis van de beroepspraktijk binnen het personeel met een onderwijs- of onderwijsondersteunende opdracht up-to-date te houden. Dit is vooral nodig, gezien de laatste jaren door het met pensioen gaan van docenten, heel wat jongeren met minder ervaring werden aangetrokken. Een duidelijk uitgestippeld beleid naar alle lectoren is hierbij een noodzaak.

De commissie beveelt ook aan een beroep te doen op meer gastdocenten uit de bedrijfswereld.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:
- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het departement stelt in het academiejaar 2007-2008 in totaal 53,29 voltijdse eenheden (VTE) tewerk: 36,07 VTE onderwijzend personeel; 11,30 VTE administratief en technisch personeel en 6,50 VTE onderhoudspersoneel.
Met dit personeel verzorgt het departement de volgende opleidingen: een professionele bachelor Toegepaste informatica, een academische bachelor industriële wetenschappen, een master industriële wetenschappen en een master stedenbouw en ruimtelijke planning.
Het is onmogelijk het administratieve, technische en onderhoudspersoneel uit te splitsen over de verschillende opleidingen. Het onderwijzende personeel kan vrij correct toegewezen worden aan de verschillende opleidingen, uitgaande van de opdrachtcoëfficiënten). De opleiding Toegepaste informatica telt 12,86 VTE onderwijzend personeel.
De student-lectorratio schommelt rond 18,5. Er is een belangrijke solidariteit vanuit de opleiding Toegepaste informatica naar de opleiding industriële wetenschappen. Deze solidariteit was grotendeels noodgedwongen, omdat het studentenaantal van de opleiding industriële wetenschappen dalend was en het onderwijzende personeel vastbenoemd, en dus moest opgenomen worden in de personeelsformatie. Deze solidariteit wordt geleidelijk afgebouwd door het niet vervangen van personeelsleden die gepensioneerd zijn.
Sinds de voorgaande visitatie is de opleiding erin geslaagd het aantal studenten per voltijdse eenheid terug te dringen.

Het is de visie van het departement om alle taken in de rand van het onderwijs (onderwijsondersteunende taken en voorzieningen) in de mate van het mogelijke toe te wijzen aan het ATP-personeel. Het gaat hier vooral om de coördinerende taken, trajectbegeleiding, beheer van de website, beheer van de computerinfrastructuur en beheer van de bibliotheek.
Voor bepaalde DAD-overeenkomsten (‘Dienst aan Derden’) wordt – contractueel – personeel aangeworven. In het geval van contractonderwijs wordt dit in de opdracht van het OP verrekend. Bijkomende voorzieningen en ondersteunende taken omvatten voor het academiejaar 2009-2010 kwaliteitszorg (0,35), PWO (1,15), internationalisering (0,05), de ombudsfunctie (0,05) en het opleidingsvoorzitterschap (0,2).
De commissie stelt vast dat het luik internationalisering erg beperkt is.

De opleiding wil streven naar een grote betrokkenheid van het personeel en wil komen tot een lectorenkorps dat de opleiding mee draagt. Het deeltijdse personeel treft men enkel aan in de ‘ondersteunende’ opleidingsonderdelen zoals communicatievaardigheden of management, en bij het personeel dat kiest voor een (definitief) stelsel van verminderde prestaties. In de opleiding Toegepaste informatica wordt het onderwijs verzorgd door lesgevers die statutair verbonden zijn aan de Erasmushogeschool.

De opleiding wordt bevolkt door een jong team. De meeste medewerkers van het onderwijzende personeel situeren zich in de leeftijdscategorieën 20-29 en 30-39. Voor het administratieve en technisch personeel ligt de leeftijd voornamelijk in de categorie 20-29 en 50-59. De relatief lage gemiddelde leeftijd van het lectorenkorps is te verklaren door een recente golf van pensioneringen. Het negatieve aspect is zeker een gemis aan beroepservaring. Maar de commissie stelt het dynamisme en het actualiteitsgehalte van de kennis van dit jonge team op prijs.
Het onderwijzende personeel is verdeeld over de graden docent, hoofdlector, lector en praktijklector. Wegens een bevorderingsbeleid waarvoor weinig of geen lectoren in aanmerking komen, is de graad van hoofdlector slechts minimaal en de graad van hoofdpraktijklector niet ingevuld.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om, bij het berekenen van de student-lectorratio, rekening te houden met alle contacturen en niet alleen met de vaktechnische lestijden.

Het is ook belangrijk om op breder vlak bijscholingen te organiseren om minstens voor alle docenten de gewenste norm te bereiken.

De commissie dringt erop aan om de werkbelasting van het OP door te lichten, en te onderzoeken welke optimalisatie er mogelijk is in verband met het inzetten van OP voor afstandsonderwijs.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:
- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat het campusbeleid valt onder de onmiddellijke verantwoordelijkheid van het bestuurscollege en de raad van bestuur van de Erasmushogeschool. Het is erop gericht zich in het stedelijke weefsel te integreren. De hogeschool wil een campusbeleid ontwikkelen in functie van de noden van de student, en in functie van rationeel en efficiënt onderwijsmanagement. Het aantal locaties zal in een nabije toekomst beperkt worden.
Het departement is gehuisvest binnen de Campus Nijverheidskaai in Anderlecht. De campus is vrij recent (1985), biedt voldoende ruimte en parking en kan zeker nog een belangrijke aangroei van studenten zonder problemen opvangen. Het oorspronkelijke concept strookt niet helemaal met de huidige bezetting. De infrastructuur is aangepast aan mensen met een fysieke handicap en beschikt daarvoor over speciale sanitaire voorzieningen, liften en brede deuren geschikt voor rolstoelgebruikers. De campus is vlot bereikbaar met het openbaar vervoer.
Uit de instroomregistratie blijkt dat de studentenpopulatie van het departement voornamelijk uit pendelstudenten bestaat.
Ondanks alle inspanningen voor huisvesting heeft dit tot nu toe weinig invloed op de studentenpopulatie. De commissie stelt vast dat de omgeving door vele studenten als onveilig wordt gepercipieerd. De onveiligheidsproblemen werden aangekaart bij het Anderlechtse stadsbestuur. Lesuren werden aangepast, zodat studenten 's avonds niet in de buurt hoeven te zijn.
Studenten stellen de vele voorzieningen op prijs, maar vragen met aandrang een degelijke studentenruimte, en een aanpassing en verfraaiing van de nabije omgeving binnen de campus.

De opleiding maakt gebruik van drie gebouwen op de campus. In gebouw A bevinden zich het onthaal, het studenten- en departementaal secretariaat, de ICT-dienst, ICTO, de foyer, acht grote auditoria, meerdere computerklassen en vergader- en seminarielokalen. Dit gebouw is tevens de belangrijkste thuisbasis van het onderwijzende personeel, en huisvest ook de algemene directie van de Erasmushogeschool. Gebouw B bevat de laboratoria, praktijkzalen, computerklassen, de bibliotheek en de centrale Informaticadienst van de Erasmushogeschool. Gebouw D ten slotte huisvest op de tweede verdieping het netwerklab, het multimedialab en twee Mac-computerklassen. In hetzelfde gebouw bevindt zich op de gelijkvloerse verdieping het studentenrestaurant. Theoretische cursussen en hoorcolleges worden gedoceerd in één van de acht auditoria. Er zijn nog enkele kleinere seminarielokalen ter beschikking voor kleine groepen en/of projecten. Het departement beschikt over twaalf computerlokalen voor werkcolleges of projecten. Voor opzoekingwerk staan veertien computers ter beschikking in de bibliotheek.

Het departement beschikt nog over computers voor de administratie, de wetenschappelijke medewerkers en de onderzoekers, en over uitleenbare draagbare pc's voor het onderwijzende personeel. Ook studenten kunnen draagbare computers uitlenen voor presentaties. In totaal beschikt het departement zo over meer dan driehonderd computers. Alle computers zijn verbonden of kunnen verbonden worden met het intranet van het departement en internet. Afdrukmogelijkheden zijn er via centrale printers bij de administratie, op de ICT-dienst, in de bibliotheek en in de lectorenruimte. Er zijn lokale printers in de pc-klassen. Voor bijzondere afdrukmogelijkheden zijn enkele kleurenprinters en een kleurenplotter beschikbaar. De kopieertoestellen kunnen ook gebruikt worden als erg snelle en kwalitatieve printers of scanners.

In de gebouwen B en D van het departement bevinden zich de verschillende laboratoria. Voor de specialisatie network management werd een Cisco-netwerklabo uitgebouwd. De specialisatie multimedia beschikt naast twee lokalen met Mac-computers over professionele faciliteiten, zoals een digitale audiostudio, opnameapparatuur en verscheidene videocamera's, diverse werkstations voor geluids- en videomontage, dvd-authoring en streaming van audio en video, multimediaservers voor streaming, en web- en 3D-ontwikkeling.
De studenten van de specialisatierichting industriële informatica kunnen in de lessen en labo's gebruikmaken van het volgende materiaal: KUKA KR15 robot, een Festo Didactic-sorteersysteem, een Petra3E-bandsysteem, Siemens PLC's, een frequentiegestuurde motor van Siemens, een Siemens-visualisatiesysteem, domoticasystemen zoals Colson, X10, NIKO en IPBuilding, data-acquisitiekaarten, PIC-programmers en PID-controllers.
Binnen de specialisatie IT *b*usiness *m*anagement *s*olutions wordt gebruikgemaakt van het mySAP ERP-systeem, draaiende op een Intel Xeon 3,6 GigaHz Server en een VMWARE Server EAX (dual quadcore CPU, 48 GB RAM), dat gebruikt wordt als virtueel systeem voor examens, en als portal-infrastructuur en NetWeaver.
De labo's en de computerinfrastructuur zijn voor en na de lessen, op verzoek en mits registratie, toegankelijk voor de studenten. Zo kunnen studenten verder werken aan projecten of hun bachelorproef.

Voor de lectoren is er een groot bureaulandschap met een persoonlijke werkpost voor elke medewerker. Elke medewerker krijgt een draagbare computer ter beschikking. Het bureaulandschap biedt naast professionele werkomstandigheden een overlegcultuur en een maximale beschikbaarheid van het personeel.

De hogeschool heeft een hoofdbibliothecaris en een interdepartementale werkgroep bibliotheekbeleid, waarin de verschillende departementale bibliotheken zijn vertegenwoordigd. De hoofdbibliothecaris van EhB staat in voor het algemene beleid. Het departement beschikt over een eigen bibliothecaris die het departementale beleid mee vormgeeft. De bibliotheek van het departement is toegankelijk voor alle studenten, oud-studenten en personeelsleden van de Erasmushogeschool en van de VUB. Lectoren en studenten kunnen er boeken en/of tijdschriften uitlenen. De bibliotheek beschikt over een leesruimte. Er staan veertien computers met internetaansluiting voor het raadplegen van de catalogus en andere bibliografische informatie. Kopieerapparatuur, printers en een plotter kunnen tegen een democratische prijs gebruikt worden. Alle aanwezige boeken en tijdschriften zijn ingevoerd in de onlinecatalogus van de Erasmushogeschool. Afspraken met de VUB geven de studenten en lectoren ook toegang tot de VUB-bibliotheek. Het onderwijzende personeel zorgt ervoor dat hun vakdomein up-to-date vertegenwoordigd is in de bibliotheek. Dit houdt in dat er regelmatig gecontroleerd wordt op gedateerde werken en dat nieuwe ontwikkelingen, technologieën en uitgaven tijdig hun plaats vinden in de bibliotheek. Van alle referentiewerken die worden vermeld in syllabi, is minstens één exemplaar beschikbaar in de bibliotheek. Het departement heeft eveneens verscheidene abonnementen voor tijdschriften, meestal via een onlineaanbod.
De bibliotheek bevindt zich momenteel ter ver van de leslokalen waar de studenten meestal werken, en is niet toegankelijk genoeg. Het departement plant dan ook de verhuizing van de bibliotheek naar het hoofdgebouw.
Het aanbod van de bibliotheek is onvoldoende gekend bij studenten. Vooral eerstejaarsstudenten vinden de weg naar de bibliotheek niet.
Eindwerken worden, beperkt in tijd, bewaard. Sinds 2003 zijn de studenten verplicht een elektronische versie van het eindwerk in te dienen.
Naast de bovengenoemde faciliteiten is er toegang tot een groot aantal onlinebibliotheken. Via het e-learning-platform Dokeos kan men deze bibliotheken raadplegen.
De bibliotheek huisvest eveneens de Cursusdienst. Hier kunnen de aanbevolen handboeken en syllabi in een semesterpakket aangekocht worden door de studenten.
De kwaliteitsbewaking van de diensten van de bibliotheek, de leeszaal en de Cursusdienst gebeurt door een Gebruikerscommissie. Deze commissie is samengesteld uit een aantal afgevaardigden van het onderwijzende personeel, het administratieve en technische personeel en twee studentenvertegenwoordigers. Deze commissie staat in voor het updaten van het boeken- en tijdschriftenbestand van de verschillende specialisaties, het ter beschikking stellen van de referentiewerken per opleidingsonderdeel en het optimaliseren van het gebruikersreglement.
De ICT-dienst van de Erasmushogeschool staat in voor het administratieve computernetwerk en de netwerkverbindingen met de verschillende campussen. Deze centrale dienst handelt ook alle overkoepelende

informaticacontracten af. Verder is hij verantwoordelijk voor voorzieningen zoals e-mailaccounts voor alle personeelsleden, het beheer van mailinglijsten, internet enzovoort.
De departementale ICT-dienst, bemand door twee voltijdse informatici, staat in voor de uitgebreide computer- en netwerkinfrastructuur. Het is ook een publieke dienst naar studenten en lectoren. Elke student en elk personeellid krijgen via een eigen account toegang tot alle informaticadiensten die door het departement worden aangeboden.
Ter ondersteuning van oefeningen, projectwerk en de bachelorproef kan de student gebruikmaken van de verschillende softwarepakketten die ter beschikking staan op elke pc van het departement. In veel gevallen kan de student de beschikbare software ook thuis gebruiken via een VPN-verbinding. Er zijn samenwerkingsverbanden opgezet met bedrijven als IBM, Microsoft en DesignExpress, zodat studenten bepaalde software gratis ter beschikking krijgen. De gebouwen zijn uitgerust met een draadloos netwerk. Na registratie kunnen studenten en lectoren hiervan gebruikmaken.
Een gebruikerscommissie ICT-dienst, met vertegenwoordiging van het onderwijzende, administratieve en technische personeel en studenten, brengt de noden van de verschillende ICT-gebruikers in kaart en evalueert op regelmatige basis de dienstverlening van de ICT-dienst. Op basis van deze informatie vinden bijsturingen aan het ICT-beleid van het departement plaats.

Op de campus bevindt zich een studentenrestaurant. Op de eerste verdieping van het hoofdgebouw A is er een foyer, dat gebruikt wordt bij allerlei activiteiten, zoals de bedrijvendag, recepties, opendeur- en informatiedagen enzovoort.

De campus is gelegen in een onaantrekkelijke buurt, die bovendien te kampen heeft met onveiligheidsproblemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt dat de opleiding een degelijke, aangename studentenruimte beschikbaar stelt, en zorgt voor een studentvriendelijke aanpassing en een verfraaiing van de nabije omgeving binnen de campus.

De commissie stelt vast dat de onveiligheidsproblematiek in de omgeving van de campus werd aangepakt en vraagt deze problematiek op te volgen.

De commissie vraagt een betere bereikbaarheid van de bibliotheek. Het aanbod van de bibliotheek is onvoldoende gekend bij studenten.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Jaarlijks werkt de opleiding een studentenbegeleidingsplan uit voor het komende academiejaar. Studieloopbaanbegeleiding maakt ook deel uit van de studiebegeleiding, en heeft tot doel de optimale studievoortgang van de individuele student te bewaken. Een vakinhoudelijke begeleiding start met de lessen die voor elk opleidingsonderdeel worden gegeven.

De opleiding vindt de aanwezigheid in de lessen belangrijk. Daarom worden tijdens elk werkcollege en sommige hoorcolleges – willekeurig bepaald – aanwezigheden opgenomen. Bij veelvuldige afwezigheid vraagt de studiebegeleider een gesprek aan met de student en wordt gepeild naar de eventuele oorzaken.
Voor elk opleidingsonderdeel uit het eerste deeltraject worden vaste begeleidingsmomenten ingepland in de lessenrooster. Tijdens deze sessies wordt geen nieuwe leerstof behandeld, maar worden moeilijke onderwerpen, die voordien in de hoor- en werkcolleges aan bod kwamen, herhaald. Daarnaast kunnen studenten een afspraak maken met de lectoren voor verdere individuele begeleiding.
Om zich optimaal voor te bereiden op de examens in november, januari en juni worden voorbeeldexamens ter beschikking gesteld, waardoor de student kennis kan maken met de manier van vraagstelling.
Bij de aanvang van een opleidingsonderdeel geeft de lector toelichting bij de doelstellingen, gestelde eisen, de wijze van examineren, de aangewezen studiemethode en het belang van oefeningen. Deze informatie wordt eveneens op het elektronische leerplatform ter beschikking gesteld, samen met het voorbeeldexamen.
De afstand tussen studenten en lectoren is klein. Studenten met vragen kunnen lectoren persoonlijk aanspreken. Lectoren die aanvoelen dat eerstejaarsstudenten extra ondersteuning kunnen gebruiken, spreken tweedejaarsstudenten aan om een tutor-rol op te nemen. Tijdens het academiejaar 2009-2010 begeleiden negentien tweedejaars- ongeveer twintig eerstejaarsstudenten.

De tweede pijler van het begeleidingssysteem is gericht op het aanleren van studievaardigheden en het verfijnen van studiemethodes. Er wordt aandacht besteed aan allerhande problemen die kunnen opduiken bij het instuderen van de leerstof (studieplanning, -methode, -tips,…) en het afleggen van examens (concentratie, faalangst, examentips,…).
Tijdens de maanden oktober en november houdt de studiebegeleider een intakegesprek. De resultaten van de instroomregistratie en de LASSI-test worden als basis voor het gesprek gebruikt. De eerste punten van permanente evaluaties, gegevens over aanwezigheden en opmerkingen van lectoren worden ook vermeld tijdens het gesprek. Bedoeling van het intakegesprek is na te gaan hoe de student zich voelt en of er eventueel problemen zijn opgedoken. Verwijzingen naar SOVEhB en het Huis van het Nederlands, extra uitleg rond speciale statuten – topsport, en handicap en studie – of specifieke training in studievaardigheden zijn mogelijk.
Naast de individuele consultaties wordt jaarlijks een infosessie rond studiemethodes georganiseerd. De studenten kunnen deze sessie op vrijwillige basis volgen. Studenten kunnen op elk moment van hun studieloopbaan een beroep doen op de studie- en trajectbegeleider voor advies en begeleiding bij problemen in verband met de studiemethode en –organisatie.
Studentenbegeleiders, trajectbegeleiders en de Ombudsdienst maken gebruik van een studentvolgsysteem dat recent werd ontwikkeld. De resultaten van de LASSI-test en het studentvolgsysteem zijn voor studenten via hen altijd beschikbaar.
Studentenbegeleiding richt zich tot studenten met persoonlijke problemen, onder meer van psychosociale, juridische en financiële aard.
Deze begeleiding wordt door SOVEhB georganiseerd. De organisatie wordt gekenmerkt door haar laagdrempeligheid. Studenten kunnen met vragen in verband met relaties, seksualiteit, angst, alcohol of drugs terecht op de psychosociale consultatie. De hulpverleners zijn gebonden aan het beroepsgeheim. Die onafhankelijkheid garandeert een volledige scheiding tussen de persoonlijke problematiek van de student en zijn studies. De consultaties zijn gratis. Bij de aanvang van het academiejaar, tijdens de onthaaldag, wordt de werking van SOVEhB uitvoerig toegelicht. Het departement kan rekenen op een goede samenwerking met SOVEhB.
Studenten met een fysieke handicap of een chronische ziekte kunnen het statuut ‘handicap en studie’ aanvragen. Ook hier wordt samengewerkt met de contactpersoon bij SOVEhB. Samen wordt gezocht naar mogelijke voorzieningen die voor de student kunnen worden getroffen. Er is eveneens een statuut ‘topsporter’. In samenspraak met de trajectbegeleider wordt gekeken wat mogelijk is om het studietraject aan te passen.
De pijler studieloopbaanbegeleiding heeft tot doel de optimale studievoortgang te bewaken. Ze bestaat voornamelijk uit een overkoepelende administratieve begeleiding gericht op het samenstellen van een studietraject aangepast aan de individuele student. Studieloopbaanbegeleiding biedt daarenboven ondersteuning bij studie- en keuzeprocessen. Specifieke begeleiding van de studenten met flexibele leertrajecten is momenteel vooral van toepassing op studenten met een PDT-programma. Studenten die niet geslaagd zijn voor een deeltraject maar credits behaalden, hebben de mogelijkheid om in hun programma al opleidingsonderdelen van de daaropvolgende deeltrajecten op te nemen, mits het respecteren van de volgtijdelijkheidsvoorwaarden.

Studenten worden bij de uitstippeling van een haalbaar traject dan ondersteund door de studieloopbaanbegeleiders.

Potentiële studenten kunnen algemene informatie verwerven via de website van de hogeschool en het departement, of via de departementale informatiebrochure. Voor meer gerichte en persoonlijke informatie kunnen zij terecht bij de lectoren die het departement vertegenwoordigen op de SID-In-beurzen, de informatiebeurzen over het studieaanbod in het hoger onderwijs. Het departement organiseert jaarlijks ook één opendeurdag in het voorjaar en drie informatiedagen, en neemt op associatieniveau deel aan de opencampusdagen. Tijdens de opendeur- en informatiedagen wordt door het onderwijzende en administratieve personeel informatie verstrekt over de organisatie van de studies, de inhoud en de doelstellingen van de opleiding, de opleidingsonderdelen in het eerste jaar en de optimale voorkennis. De bezoekers kunnen de syllabi inkijken, en informele gesprekken voeren met het onderwijzende personeel en studenten. Tijdens de opendeurdag maken de toekomstige studenten door middel van demonstraties kennis met de infrastructuur in de auditoria en laboruimtes. De opencampusdagen zijn enkel toegankelijk via een klassikale inschrijving van de voorlaatste- en laatstejaarsleerlingen van de secundaire scholen. Zij maken dan kennis met de gekozen opleiding.

De dag voor de aanvang van het academiejaar wordt de traditionele verwelkomingsdag georganiseerd voor de starters van het eerste jaar. Er zijn uiteenzettingen door het opleidingshoofd, de studie- en trajectbegeleider, de ombudsman, een SOVEhB-medewerker en de preses van de studentenclub. De studenten worden geïnformeerd over de werking van het departement en de aanspreekpunten: lectoren, verantwoordelijken studentensecretariaat, bibliotheek, Ombudsdienst, studie- en trajectbegeleider, en SOVEhB. Voorts worden de starters wegwijs gemaakt in de elektronische studiegids. De onthaaldag wordt afgesloten met een rondleiding: eerst langs auditoria, labo's en bibliotheek, en daarna – voor de geïnteresseerden – met een ludieke tocht door de Brusselse binnenstad op initiatief van de studentenclub. Tijdens deze onthaaldag krijgen de nieuwe studenten een brochure met uitleg over de opleiding.

Tijdens de maand mei wordt voor alle eerstejaarsstudenten een infosessie georganiseerd over de specialisatierichtingen. De verantwoordelijke lector van elke specialisatierichting stelt de opleidingsonderdelen voor van het tweede en derde deeltraject. Per specialisatie wordt eveneens een brochure ter beschikking gesteld die algemene informatie, de beroepsverwachtingen en een beschrijving van de vakken bevat.

In november worden voor enkele opleidingsonderdelen uit het eerste deeltraject tentamens ingericht. Dit laat de studenten enerzijds toe om kennis te maken met de manier van examineren in het hoger onderwijs, en anderzijds om hun studiemethode te testen aan de realiteit. De behaalde resultaten worden gedeeltelijk in overweging genomen voor het eindcijfer van de afgelegde opleidingsonderdelen. Dit zorgt ervoor dat de studenten hun slaagkansen niet verliezen als blijkt dat hun resultaat niet voldeed, zonder dat deze tentamens een vrijblijvend karakter krijgen. Na deze tentamens volgt een opvolgingsgesprek met de trajectbegeleider.
Ten slotte worden gedurende het hele jaar permanente evaluaties ingericht, waarbij op regelmatige tijdstippen naar de kennis van de studenten wordt gepolst. Deze cijfers maken deel uit van het totaalcijfer voor het vak, zij het eerder beperkt. Op die manier is het mogelijk om problemen vroegtijdig te detecteren en te verhelpen, zonder de student te penaliseren.

Elke eerste woensdag van februari wordt een bedrijvendag georganiseerd. Verscheidene bedrijven stellen zich voor en bieden stageplaatsen (voor de tweedejaarsstudenten) en vacatures (voor de laatstejaarsstudenten) aan.
Tijdens de maand februari wordt een infosessie georganiseerd voor de tweedejaarsstudenten over de stage en de bachelorproef.

De ombudsman treedt bemiddelend op in het geval van problemen en conflicten tussen student(en) en lector(en), of bij inbreuken op het onderwijs- en examenreglement. De organisatie, werking en taakomschrijving van de Ombudsdienst zijn vastgelegd en te raadplegen in de studiegids. Problemen met studiebegeleiding worden, naargelang de aard van het probleem, op verschillende wijzen naar het onderwijsbeleid teruggekoppeld. Problemen met colleges en moeilijkheden met bepaalde onderdelen van een cursus worden eerst met de titularis van het vak besproken. Meer algemene problemen worden aan de Opleidingscommissie gesignaleerd.

De Erasmushogeschool heeft een Engelstalige versie van de website voorzien, zodat buitenlandse studenten zich vlot kunnen informeren. Er is onder andere informatie terug te vinden over het bureau Internationalisering, uitleg over de verschillende uitwisselingsprogramma's, cursussen Nederlands, in te vullen documenten, en informatie over de stad Brussel en de studentenvoorzieningen. Vanaf het academiejaar 2008-2009 werd eveneens een Engelstalige versie van de opleidingsonderdeelfiches voorzien.
Het bureau Internationalisering organiseert ook socioculturele en sportactiviteiten voor de buitenlandse studenten aan de hogeschool en coördineert de huisvesting. Momenteel is een studentenhome ter beschikking op de campus in Jette. Er wordt hen eveneens informatie bezorgd over het Brussels International Students Centre van Quartier Latin.
Bij het begin van elk semester is er een onthaaldag waarop de hogeschool en de stad Brussel worden voorgesteld. De coördinator Internationalisering en het bureau Internationalisering staan ter beschikking voor de dagelijkse opvang en begeleiding van studenten. De coördinator stelt een programma op voor deze studenten. Bij hun aankomst worden de buitenlandse studenten voorgesteld aan de lectoren. De buitenlandse studenten genieten van hetzelfde pakket uitgebreide faciliteiten als de reguliere studenten.

De tevredenheid over de intensieve studiebegeleiding is groot. Uit analyse van de slaagcijfers na de eerste zittijd blijkt dat de permanente evaluaties en de daarbij horende begeleiding leiden tot hogere slaagcijfers voor bijna alle opleidingsonderdelen. Uit de kwalitatieve studentenbevraging van eind juni 2008 blijkt dat deze permanente evaluaties en de deelexamens als erg positief worden ervaren.
De studenten betreuren dat niet voor alle opleidingsonderdelen een permanente evaluatie wordt voorzien. Ook pleiten ze ervoor om de permanente evaluaties uit te breiden van werk- naar hoorcolleges. Op basis van deze informatie werd bij de analyse van het studentenbegeleidingsplan 2007-2008 en het opstellen van het kwaliteitsverbeterplan voor studiebegeleiding beslist om de permanente evaluaties uit te breiden in het eerste deeltraject, en die eveneens uitgebreider in te lassen in het tweede deeltraject.
Verder blijkt uit de studentenbevraging dat de studenten die een beroep doen op de andere vormen van studentenbegeleiding, die onverdeeld als positief ervaren. Bij de bespreking van de Ombudsdienst halen zij aan dat die gekend is, maar dat hier in de meeste gevallen geen beroep werd op gedaan.
De studenten vragen meer informatie over de mogelijkheden over internationale uitwisseling.
Ondanks de tevredenheid over de genomen initiatieven en de effectieve resultaten, wil de opleiding haar studiebegeleiding verder uitbouwen met een groter aandeel permanente evaluaties, extra brugcursussen en het tutoring-project, waarbij 'ouderejaarsstudenten' hun expertise en leerervaring gebruiken om eerstejaarsstudenten op een gestructureerde manier te begeleiden op een aantal vlakken: vakinhoudelijk, zelfvertrouwen, motivatie en betrokkenheid. De commissie beschouwt het tutoring-systeem als een sterk punt voor de opleiding. Studenten en alumni geven als tip om vanuit de opleiding en de studiebegeleiding meer aandacht te geven aan het leren plannen van zowel studieactiviteiten (vooral voor eerstejaarsstudenten) als project- en stageactiviteiten (tweede- en derdejaarsstudenten).

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:
- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert een aan het hoger onderwijs aangepaste versie van het EFQM-model als referentiekader. Dit kwaliteitszorgsysteem, gekend als TRIS, reikt instrumenten aan om sterktes en zwaktes systematisch in kaart te brengen, evoluties vast te stellen en een kwaliteitsplan op te stellen, opdat organisaties hun eigen kwaliteitszorg zouden kunnen organiseren en evalueren.
Er is een visie op kwaliteitszorg in de Erasmushogeschool, en er is een goed uitgebouwde structuur om kwaliteitszorg te realiseren in alle geledingen. De werking binnen deze organisatiestructuur kent nog te weinig procedurele vereisten op departementaal vlak. Daarvoor is de implementatie van een kwaliteitsbeleidsplan voor de opleiding en de ontwikkeling van een kwaliteitshandboek aangewezen. Ook Tevens dienen streefcijfers te worden gehanteerd. De opleiding ziet zelf deze drie aandachtspunten: het ontwikkelen van een kwaliteitsbeleidsplan, het opstellen van een kwaliteitshandboek en het hanteren van streefcijfers. De eerste aanzetten hiervoor zijn al gebeurd. Er bestaan kwaliteitsverbeterplannen rond verschillende kwaliteitsitems, er werd een kengetallenkaart voor de opleiding opgesteld en een voorstel tot streefcijfers geformuleerd voor de komende drie jaren. Er zijn procedures ontwikkeld over de werking van de kwaliteitswerkgroepen, en het opstellen van de kwaliteitsverbeterplannen en verslagen.
De centrale dienst Onderwijs richtte een interdepartementale commissie Kwaliteitszorg (KZ) op voor het coördineren van de kwaliteitscontrole. De commissie is samengesteld uit de departementale KZ-coördinatoren en vergadert om de zes weken. Door de wederzijdse aanwezigheid van de kwaliteitsfunctionarissen van de Erasmushogeschool Brussel en de Vrije Universiteit Brussel op de respectieve overlegorganen rond kwaliteitszorg (commissie Kwaliteitszorg EhB, commissie Kwaliteitszorg VUB) wordt ook het kwaliteitsbeleid op associatieniveau op elkaar afgestemd.
Het kwaliteitsbeleid van de opleiding Toegepaste informatica is door de aanwezigheid van de KZ-coördinator in de Opleidingscommissie, de Departementsraad en de diverse werkgroepen verankerd in de bestaande overlegorganen, om zo voor een breed draagvlak te zorgen. De KZ-coördinator informeert en consulteert de betrokkenen uiteraard bij relevante thema's via de kwaliteitszorgvergaderingen. Tijdens deze vergaderingen worden de aandachtspunten geformuleerd en de uitwerking ervan besproken. Sinds 2007-2008 worden de aandachtspunten uitgewerkt door enkele kwaliteitswerkgroepen. Alle leden van het onderwijzende personeel maken deel uit van ten minste één kwaliteitswerkgroep. Een kwaliteitswerkgroep werkt aan de kwaliteitsverbetering van een onderwerp – bepaald in de overkoepelende kwaliteitszorgvergadering – volgens de PDCA-cirkel, stelt nieuw te behandelen verbeterpunten voor of een verbeterpunt dat een nieuwe PDCA-cyclus start, en schrijft deze verbeterpunten uit in een verbeterplan.
Voor het evalueren van zijn processen, waardering en eindresultaten beschikt het departement over een uitgebreid instrumentarium, gebaseerd op de specifieke onderwijsrealiteit in de opleiding.

Aan de hand van de algemene studententevredenheidsenquête wordt semesterieel gepeild naar de tevredenheid van de studenten over de kwaliteit van het onderwijs en de studietijdervaring per opleidingsonderdeel. De enquête gebeurt elektronisch en kan zowel op school als elders worden ingevuld. De studenten worden aangespoord deel te nemen via de studiegids, een persoonlijke mail, flyers, en mondelinge aansporing en motivatie na het laatste examen.

Omwille van inhoudelijke en organisatorische redenen werd beslist om vanaf 2008-2009 een nieuwe hogeschoolbrede studententevredenheidsenquête te ontwikkelen. Het technische luik (software) wordt ontwikkeld via het PWO-project 'ontwikkeling van een generieke tool voor het kwaliteitszorgsysteem' van de opleiding Toegepaste informatica. De nieuwe bevraging laat toe om opleidingsspecifieke vragen toe te voegen. Voor de verwerking en opvolging van de resultaten van deze bevraging, en voor de organisatie van de feedback naar studenten, werkte de commissie Kwaliteitszorg een procedure uit.

Sinds 2006-2007 wordt aan alle nieuwe studenten bij hun inschrijving gevraagd de vragenlijst van de instroomregistratie in te vullen. Hiervoor wordt de generieke tool, ontwikkeld door de opleiding Toegepaste informatica, gebruikt. De bevraging peilt naar de voorgeschiedenis van de student (vooropleiding, taalvaardigheid, sociaal milieu…). De gegevens worden in de eerste plaats gebruikt door de studie- en trajectbegeleider voor de individuele begeleiding van de studenten. Daarenboven geven zij de mogelijkheid het profiel van de instromende studenten in kaart te brengen en acties te ondernemen om drop-out tegen te gaan.

De behoefte-enquête van SOVEhB en de centrale dienst Onderwijs van de Erasmushogeschool peilt naar het gebruik en de bekendheid van de onderwijsondersteunende diensten – Ombudsdienst, studiebegeleiding, trajectbegeleiding en de verschillende diensten van SOVEhB – bij studenten. De bevraging werd voor een eerste keer uitgevoerd met de generieke tool in juni 2008.

In 2006 organiseerde het departement voor het eerst een grote elektronische oud-studentenenquête. Tot dan toe verliep de consultatie van de afgestudeerden via een korte, papieren bevraging bij het afhalen van het diploma. In februari 2008 werd voor het eerst een gezamenlijke alumnibevraging georganiseerd voor de Erasmushogeschool met behulp van de generieke tool. De opleiding had de mogelijkheid om een opleidingsspecifiek luik toe te voegen aan deze bevraging.

In 2007 ontwikkelde het departement een eigen personeelsbevraging.

De bevraging van het werkveld gebeurt systematisch naar aanleiding van het evaluatiegesprek van de stagiair. De opleiding neemt de gelegenheid te baat om bij de stagebedrijven te polsen naar relevante feedback over onder andere de opleidingsprogramma's. Sinds 2006 is ook hiervoor een digitaal sjabloon ontworpen.

Op het niveau van de algemene organisatie en de opleidingsfaciliteiten zijn de studenten tevreden over de interne communicatie, de informatie in de studiegids, de bereikbaarheid, de werking en kwaliteit van het studentensecretariaat, de studie- en trajectbegeleiding en de Ombudsdienst. Een hoge tevredenheid is er over de computerfaciliteiten, de lesinfrastructuur, het digitale leerplatform, de sfeer tussen de studenten onderling en tussen de studenten en lectoren.
De commissie noteert de signalen uit de bevraging over de kwaliteit van het mediatheekaanbod.

Twee focusgroepen werden samengesteld, met studenten uit diverse trajecten en met verschillende achtergronden. De studenten haalden als sterke punten onder andere aan: de praktijkgerichtheid van de opleiding, de actualiseringsgraad, het goede contact met de lectoren, het gemotiveerde lectorenkorps en hun gedegen vakkennis, de goede organisatie en transparantie van de opleiding, de uitbreiding van de permanente evaluaties in het eerste deeltraject en de studiebegeleiding. Als verbeterpunten noteert de commissie de mogelijkheden tot internationale uitwisseling en de transparantie bij de evaluatie van stages.

De resultaten van een behoefte-enquête geven een goed beeld over het bereik van de ondersteunende diensten. Een belangrijk actiepunt is het verder bekendmaken van het integrale systeem voor studiebegeleiding.
Tijdens de EFQM-scoring van 2008 werden de voorwaardengebieden voor kwaliteit, zijnde 'leiderschap', 'beleid en strategie' en 'medewerkers en partners & middelen', en de onderwijsprocessen doorgelicht. 'Leiding' werd geïnterpreteerd op het niveau van het departement en de opleiding, in concreto het departementshoofd en het opleidingshoofd. Uit deze scoring kwamen als sterktes naar voor: de hoge aanspreekbaarheid en de uitbouw van externe partnerschappen. Als verbeterpunten ziet het personeel: de visie van het departement explicieter en

gestructureerder uitdragen, en de terugkoppeling van de verschillende beleidsorganen naar het personeel beter structureren.

Uit diverse enquêtes blijkt dat de werkdruk een belangrijk aandachtspunt is. De taakinhoud en -kenmerken worden erg geapprecieerd. Alle personeelsleden zijn het ermee eens dat de aard van de taken die men uitvoert, overeenkomt met zijn bekwaamheden en interesses, dat men de ruimte heeft om zelf zijn manier van werken te bepalen, dat de toevertrouwde taken een zinvol geheel vormen, waarbij er een gezonde vorm van afwisseling en variatie is in het werk, en men het gevoel heeft dat het werk dat men verricht, zinvol is. Het knipperlicht voor de taakbelasting en werkdruk brandt. Er is wel een significant verschil tussen het AT-personeel, dat vrij tevreden is over de werkdruk en de evenwichtige verdeling ervan. Bij het OP beschouwen enkele leden de werkdruk en taakbelasting als hoog. Hoewel de meeste personeelsleden vinden dat hun loon in verhouding staat tot hun prestatie en opleidingsniveau, vinden ze dat de hogeschool weinig tot geen kansen biedt om er financieel op vooruit te gaan.
De resultaten uit de bevraging van het werkveld, naar aanleiding van de stages, zijn in hoofdzaak een bevestiging van de onderwijsvisie en het curriculum.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om een kwaliteitshandboek te starten waarin procedures en processen rond kwaliteitszorg expliciet worden beschreven. De kwaliteitszorg is aanwezig in de opleiding, maar moet nog doordringen in de organisatie.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:
- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding rekening hield met de aanbevelingen van het laatste visitatierapport uit 2003.

Wat het luik ‘internationalisering’ betreft, is sinds het vorige visitatiebezoek het aantal inkomende en uitgaande studenten erg licht gestegen, maar blijft het aantal nog steeds beduidend laag. Het aantal uitgaande lectoren is toegenomen. Er is voldoende interesse van de lectoren om te onderwijzen in een buitenlandse instelling. Omwille van het kleine aantal beschikbare beurzen, is het niet mogelijk om meer dan twee lectoren per jaar te financieren. De Opleidingscommissie verrichtte werk om de internationale dimensie van het opleidingsprogramma uit te breiden. Wat het personeelsbeleid betreft, werd een nieuwe reeks protocollen – gaande van aanwerving tot bevordering van personeelsleden – ontwikkeld.

Wat kwaliteitszorg betreft, stelde de centrale commissie Kwaliteitszorg een functiebeschrijving op voor de departementale KZ-coördinator en adviseerde de commissie procedures rond studentenenquêtes en de opmaak van het zelfevaluatierapport, en expliciteerde en verankerde ze daarin de rol van de KZ-coördinator. De KZ-coördinator maakt deel uit van de Opleidingscommissie. Dit alles heeft de kwaliteitswerking binnen het departement een duidelijke impuls gegeven.

De afgelopen jaren werd op verschillende terreinen werk gemaakt van verbeteracties aan de hand van kwaliteitsverbeterplannen. Deze acties hebben al geleid tot een effectieve kwaliteitsverbetering:
Jaarlijks werd een studiebegeleidingplan opgesteld dat ook telkens geëvalueerd werd en vervolgens aanleiding gaf tot een volgend begeleidingsplan.
Heel wat andere kwaliteitsverbeteracties zijn in volle gang. Momenteel zijn drie kwaliteitswerkgroepen aan het werk die systematisch werk maken van verbeteracties aan de hand van een verbeterplan:

- op het terrein van competenties: het invoeren van een competentiemodel en het consequent doorvoeren ervan in het curriculum, met inbegrip van competentiegericht evalueren;
- met betrekking tot de relatie opleiding-werkveld;
- met betrekking tot internationalisering.

De commissie apprecieert de gestructureerde aanpak van deze verbetermaatregelen.

Wat interne communicatie en functiebeschrijvingen betreft, stelt de commissie een goede opvolging vast.
De werkdruk bij de lectoren was en blijft nog steeds een gevoelig aandachtspunt. De samenwerking en communicatie met het personeel van de centrale administratie verlopen volgens het personeel nog niet optimaal, maar zijn wel aanzienlijk verbeterd.
De hoge drop-out in het eerste jaar werd opgevangen via het tutoring-project.
De enquêtes worden afgenomen via een generieke bevragingstool, ontwikkeld via een PWO-project binnen de opleiding. De tool automatiseert alle bevragingen van de Erasmushogeschool, en zal de mogelijkheid bieden om meteen na afloop van een bevraging de resultaten automatisch te laten genereren in verschillende uitvoerformaten. Ook wordt het mogelijk trends te genereren. De Erasmushogeschool heeft al haar alumnibevragingen, de instroomregistratie en de behoefte-enquête geïntegreerd in de ontwikkelde softwaretool. In het academiejaar 2008-2009 wordt de studententevredenheidsenquête opgenomen in deze tool. De volledige tool zal uitgewerkt zijn op het einde van het academiejaar 2009-2010. In tussentijd worden de resultaten van de algemene studententevredenheidsenquête wel gebruikt om de perceptie over de studietijd te kennen.

Zoals in facet 5.1 aangegeven, wordt in de kwaliteitswerkgroep gewerkt aan kwaliteitsverbetering, en worden verbeterpunten en -plannen opgesteld. Deze verbeterplannen worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Opleidingscommissie, waarna ze worden voorgelegd aan het departementshoofd. Na het doorlopen van de PDCA-cirkel voor een verbeterpunt stelt de kwaliteitswerkgroep een evaluatierapport op, dat een omschrijving bevat van alle acties die ondernomen werden, de resultaten van de controles en eventueel een nieuw verbeterplan. Tijdens de kwaliteitszorgvergaderingen worden de plannen en (tussentijdse) resultaten van elke kwaliteitswerkgroep voorgesteld aan de personeelsleden. De opleiding geeft aan dat tweemaal per jaar overlegd wordt over de stand van zaken van alle opleidingsgebonden verbeterplannen tijdens een lectorenvergadering. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie ervaren dat een aantal lectoren niet op de hoogte waren van een aantal verbeterplannen.

Via diverse departementale gebruikerscommissies wordt de kwaliteit van verscheidene onderwijsondersteunende diensten bewaakt. Deze commissies volgen de aandachts- en verbeterpunten die in het verleden geformuleerd werden, op.

Wat de realisatie van streefdoelen uit het verleden betreft, heeft de opleiding een volwaardig systeem voor studiebegeleiding uitgebouwd. Verder richtte de Opleidingscommissie haar aandacht op het competentiedenken. Dit is in een ontwikkelingsfase. De opleiding stelde een actieplan op om bijsturingen te realiseren. Naar de toekomst ziet de opleiding een aantal streefdoelen en verbeteracties, op basis van de EFQM/TRIS-consensusvergaderingen: de relatie werkveld-opleiding, het competentiedenken, het internationale aspect in de opleiding en de studiebegeleiding. Voor elk van deze kwaliteitsitems werd een kwaliteitsverbeterplan opgesteld.

De werkgroep Competenties stelde een kwaliteitsverbeterplan op rond vier verbeterpunten:

- de analyse van de competentiematrix op basis van het competentieprofiel van gelijkaardige instellingen en algemene beroepsprofielen, om uiteindelijk te komen tot een geactualiseerde competentiematrix;
- het moderniseren van de werkvormen, rekening houdend met het competentiegerichte onderwijs;

- het moderniseren en standaardiseren van de evaluatievormen;
- het verbeteren van het internationale aspect in de opleiding

Om het kwaliteitsitem studiebegeleiding verder te optimaliseren, formuleert het kwaliteitsverbeterplan drie verbeterpunten:
- de slaagcijfers per opleidingsonderdeel verder verhogen tot minstens 60 procent van de actief ingeschreven studenten;
- de aanwezigheid van studenten tijdens hoor- en werkcolleges verhogen;
- de naambekendheid voor het integrale systeem voor studentenbegeleiding verhogen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om voor de gedefinieerde acties in jaaractieplannen telkens prioriteiten toe te kennen, en een eigenaar en einddatum vast te leggen, zodat de opvolging op een projectmatige manier kan worden uitgevoerd.

Een nog betere communicatie in verband met IKZ en een doorgedreven sensibilisering van alle medewerkers van de opleiding dringt zich op.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:
- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het voltallige lectorenkorps werkt mee aan het kwaliteitszorgbeleid via de verschillende kwaliteitswerkgroepen, en zorgt voor een gedragenheid door iedereen. De KZ-coördinator informeert en consulteert de betrokkenen bij relevante thema's via de kwaliteitsvergaderingen. Binnen het departement is er de maandelijkse Departementsraad, samengesteld uit verkozen vertegenwoordigers van het personeel, drie studenten, een secretaris, drie leden uit de sociaal-economische-culturele sector en het departementshoofd. De Departementsraad heeft in de meeste onderwijsmateries beslissingsbevoegdheid. Indien wenselijk wordt bij het personeel – in een algemene personeelsvergadering of via e-mail – gepolst naar een standpunt, zodat dit mee de discussie kan kleuren. Adviezen van de Opleidingscommissie worden besproken op de Departementsraad. Personeelsleden kunnen zich via de verslagen op de hoogte stellen van de beslissingen.

Op departementaal niveau functioneert een beleidscommissie. Hierin vergaderen het departementshoofd, de opleidingshoofden, de commissievoorzitters en de KZ-coördinator tweewekelijks over de algemene organisatie en werking. Op opleidingsniveau functioneert een Opleidingscommissie. Hierin vergaderen het opleidingshoofd, drie vertegenwoordigers van het onderwijzend personeel en drie studenten over de werking en de organisatie van de opleiding.

De opleiding stimuleert en motiveert studenten om hieraan deel te nemen. Op de onthaaldag worden het belang en de werking van de commissie, en het belang van kwaliteitszorg voorgesteld aan de eerstejaarsstudenten. In het opleidingsaanbod 2008-2009 werd een opleidingsonderdeel studentenparticipatie ingevoerd, waarbij studenten drie credits kunnen verdienen voor hun engagement in bestuursorganen. Verder zijn er enkele

bijkomende departementale gebruikerscommissies – ICT-dienst, website en interne communicatie en bibliotheek – zodat meerdere studenten bij het departementale beleid worden betrokken. De opleidingscommissies en de meeste gebruikerscommissies beschikken over een eigen stek op het elektronische leerplatform.

Om aan de wens van meer betrokkenheid en participatie van lectoren en studenten bij de werking, organisatie en algemeen beleid tegemoet te komen, en om het lessenrooster geen obstakel te laten zijn bij vergaderingen en gezamenlijke overlegmomenten, werd sinds 2002 de maandagnamiddag als volledig lesvrije vergadernamiddag ingevoerd. Op deze namiddag worden alle mogelijke departementale overlegmomenten georganiseerd: algemene personeelsvergaderingen, opleidingscommissies, kwaliteitszorgvergaderingen, vergaderingen van kwaliteitswerkgroepen en gebruikerscommissies. Ondanks alle vergadermomenten vindt het meeste overleg buiten deze formele vergaderingen plaats, in het grote bureaulandschap. De inspraak van de studenten in de Opleidingscommissie brengt moeilijkheden of tekortkomingen in het programma aan het licht. De inspraak komt ook tot zijn recht bij het opstellen van de jaarplanning en les- en examenroosters.

Naast de bevraging van het werkveld naar aanleiding van de stages blijft het overleg met de beroepswereld hoofdzakelijk informeel: contacten met gastsprekers, contacten via de stageplaatsen en bachelorproeven, via bijscholingen en de beroepsorganisaties. De opleiding is gestart met een Bedrijvenraad, om de verwevenheid van de opleiding met het werkveld te optimaliseren.
De commissie betreurt dat zij tijdens het bezoek geen extern lid van de Bedrijvenraad heeft ontmoet.

Uit de personeelsenquête 2007 en de EFQM/TRIS-scoring blijkt dat het personeel dat rechtstreeks betrokken is bij de opleiding Toegepaste informatica globaal tevreden is op het gebied van beleid, leiding, loopbaan, taakinhoud en werkmiddelen. Het personeel is tevreden over de voldoende financiële ruimte die voorzien wordt voor bijscholingen en opleidingen die de verdere professionalisering toelaten. De praktische planning bij het volgen van een opleiding wordt echter als moeilijk ervaren. De betrokkenheid van de personeelsleden van de opleiding is heel groot. De personeelsleden ervaren dat er voldoende mogelijkheden zijn om inbreng te krijgen in de verschillende raden en commissies op alle niveaus.
De commissie stelt het engagement van het personeel op prijs.

De alumniwerking blijft een belangrijk aandachtspunt. Formeel worden de afgestudeerden betrokken bij het beleid via de oud-studentenenquête. Informeel overleg gebeurt bij het terugzien op bedrijvendagen, opendeurdagen en bedrijfsbezoeken. De bevragingen leveren heel wat verbeterpunten op. Belangrijk is om werk te maken van en terugkoppeling te voorzien van punten zoals de bekendheid van het mediatheekaanbod en van de Ombudsdienst, de inbedding van de internationale uitwisseling, transparantie van de evaluatie van stages, de bekendheid van het integrale systeem voor studiebegeleiding, de visie van het departement uitdragen, terugkoppeling van de verschillende beleidsorganen, werkdruk, stress en de financiële situatie van het personeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie dringt aan op het meer formeler betrekken van het werkveld en de alumni in het beleid, en meer specifiek in de curriculumherzieningen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:
- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De doelstellingen van de opleiding op het gebied van gerealiseerd niveau impliceren een streven naar opgeleide studenten die vlot inzetbaar zijn, en over de nodige bagage beschikken om professionele verantwoordelijkheid te dragen en een gevarieerd takenpakket efficiënt te beheren. Om deze doelstelling te realiseren, bouwde de opleiding een opleidingsprogramma dat niet langer louter op kennisoverdracht is gebaseerd. Het programma beoogt het trainen van specifieke tools en het aanbrengen van functionele kennis. De onderwijsvernieuwing vormde een echte trendbreuk met de traditionele onderwijsvisie, die docentgericht was met passieve onderwijsvormen en puur kennisgeoriënteerd was. Het competentiedenken is in een snelle evolutie, waarin de aandacht verschuift naar reflectie en het verfijnen van de concrete onderwijsrealiteit. De opleiding getuigt hiervan door de introductie van een multidisciplinair project, de integratie van een opleidingonderdeel 'internationale activiteiten' in het opleidingsprogramma, het concept van de bachelorproef en de bijsturing naar begeleiding, de regelmatige actualiseringen van de individuele opleidingsonderdelen, zowel naar vorm als inhoud, het uitwerken en verfijnen van alternatieve evaluatietechnieken en de actiepunten rond de relatie werkveld-opleiding.
De opleiding benadrukt de domeinspecifieke eisen, de inhoudelijke invulling van de programma's, het personeelsbeleid, de materiële voorzieningen en de infrastructuur. Professionalisering is en blijft een essentieel aandachtspunt.
De stage en bachelorproef zijn voor de opleiding ideale geïntegreerde werkvormen waarin een student zijn professionele kunnen finaal mag bewijzen. Omwille van deze meerwaarde is er gesleuteld aan de begeleiding, om de inhoudelijke kwaliteit te garanderen en te ondersteunen. Een begeleidingsbrochure voor de bachelorproef en de stage werd ontwikkeld, de begeleiding door de lector bij de bachelorproef werd uitgebreid en de stagiair wordt begeleid door zowel een interne als externe stagebegeleider.

De commissie noteert als sterke punten voor de stage:
- Er is een uitgebreide lijst van stagebedrijven, en er wordt een jaarlijkse bedrijvendag georganiseerd.
- De studenten ontvangen duidelijke informatie vooraf, ze ontvangen richtlijnen en worden goed begeleid tijdens het verloop van de stage.
- De bedrijven zijn tevreden over de stage.

Er blijven voor de commissie een aantal aandachtspunten:
- Het aantal internationale stages is beperkt.
- Er is nood aan meer objectieve beoordelingscriteria.
- Het aantal bevragingen van de stagebedrijven kan worden opgedreven.

Op het ogenblik van de visitatie was er nog geen duidelijkheid rond het stageconcept voor afstandsonderwijs.

De bachelorproef is het sluitstuk van de opleiding, dat alle vooropgestelde algemene competenties en een aantal beroepsspecifieke competenties verder uitdiept.
De beoordeling is een evaluatie van het geleverde werk, het verslag en de presentatie.

De commissie noteert als sterke punten voor de bachelorproef, dat deze proef geënt is op een competentiegericht opleidingsprofiel en samen met de stage de kroon op het werk is van de competentievorming. De bachelorproeven zijn van een hoge en professionele kwaliteit, en de opleiding won al meermaals de Bachelor.be-afstudeerprijs. De commissie apprecieert de continue begeleiding, die de student voldoende ondersteuning geeft bij de ontwikkeling van zijn zelfstandigheid.

Voor studenten met een bachelordiploma Toegepaste informatica werd een verkort programma uitgewerkt met het oog op het behalen van een academische bachelor industriële wetenschappen. Dit diploma geeft toegang tot de masteropleiding industriële wetenschappen, afstudeerrichting elektronica-ICT. Dit programma wordt tijdens een infosessie 'verder studeren' door het departementshoofd voorgesteld aan de laatstejaarsstudenten. Tegelijk wordt meer uitleg gegeven over de schakelprogramma's die studenten aan de VUB kunnen volgen, met het oog op het behalen van een master computerwetenschappen of Toegepaste informatica.
Binnen de Universitaire Associatie Brussel worden twee expliciete vervolgopleidingen aangeboden. Studenten met een diploma professionele bachelor Toegepaste informatica worden op basis van EVK vrijgesteld van een vastgelegd pakket opleidingsonderdelen, en kunnen een programma met studieduurverkorting volgen om de academische bachelor industriële wetenschappen, afstudeerrichting elektronica-ICT te behalen.
Sinds vijf jaar bestaat er een nauwe samenwerking met de vakgroep Computerwetenschappen van de Vrije Universiteit Brussel (VUB) om de doorstroom van de studenten naar een masteropleiding te vereenvoudigen en te bevorderen. Dit resulteert in een aangepast programma, waarbij de student kan opteren om in plaats van één van de vijf specialisaties, voor 32 studiepunten vakken op te nemen uit het schakelprogramma computerwetenschappen van de VUB, verspreid over het tweede en derde deeltraject. Deze mogelijkheid biedt de kans om na de professionele bacheloropleiding het schakelprogramma voor de master computerwetenschappen aan de VUB aan te vangen met een reeks verworven vrijstellingen. Zo kunnen de studenten na hun opleiding een gereduceerd schakelprogramma aanvangen dat later toegang geeft tot de één- of tweejarige masteropleiding. Tot vandaag heeft geen enkele student deze mogelijkheid benut. Uit gesprekken blijkt dat de studenten dit als een zwaar programma ervaren.
Alle laatstejaarsstudenten ontvangen de brochure 'Afgestudeerd en nu, , ...'. Deze brochure bevat informatie over werknemer of zelfstandige worden, het huren of kopen van een huis, het huwelijk en de wettelijke samenwoning, verzekeringen en vaste kosten.

Als aandachtspunten ziet de commissie meer aanmoediging van internationale eindwerken, ook via Erasmus-beurzen. Om een transparantere beoordeling van de bachelorproef te bekomen, werd vanaf het academiejaar 2009-2010 een competentiegericht beoordelingsformulier in gebruik genomen. De commissie adviseert de opleiding om dit te evalueren.
Op het vlak van internationalisering bleef de studentenmobiliteit de afgelopen jaren beperkt. Merkwaardig is wel dat er relatief meer inkomende dan uitgaande studenten zijn. Wat de docentenmobiliteit betreft, zijn de aantallen nog beperkter. Er zijn geen inkomende lectoren genoteerd. De commissie beschouwt dit als een belangrijk aandachtspunt.
Op het ogenblik van de visitatie was er nog geen duidelijkheid rond de bachelorproef voor afstandsonderwijs.

Aan een recente enquête bij 151 afgestudeerden van de voorbije drie jaren namen 38 personen deel. De bevraging omvatte als aandachtsgebieden: de studie, de tewerkstellingskansen, de huidige werksituatie, de bijscholingen na de opleiding en de evaluatie van de opleiding.
Uit deze bevraging en uit de gesprekken met afgestudeerden blijkt dat de afgestudeerden erg snel aan het werk gaan. Geen enkele afgestudeerde is werkloos, en 7,9 procent studeert verder. Een grote meerderheid van de oud-studenten heeft daarenboven een baan die in de lijn ligt van haar diploma. De opleiding biedt ruime perspectieven qua tewerkstelling. Ongeveer 86 procent van de afgestudeerden oefent een baan uit die overeenkomt met of zelfs boven het opleidingsniveau ligt. Op basis van deze indicatoren kan men stellen dat de opleiding zijn primaire doelstelling bereikt: alle afgestudeerden vinden tot eigen tevredenheid werk in de beoogde afzetmarkt.
Een grote meerderheid van de ondervraagden (87 procent) is tevreden tot erg tevreden over de gevolgde opleiding, en zou opnieuw opteren voor de richting Toegepaste informatica aan de Erasmushogeschool.

Tijdens de gesprekken melden de alumni dat zij uitgesproken positief zijn over de geboden praktijkkansen. De stage wordt als bijzonder verrijkend ervaren. De score voor de bachelorproef ligt iets lager: 61 procent is van mening dat die zinvol tot heel zinvol is voor de beroepsbekwaamheid.
Afgestudeerden geven aan dat de opleiding goed tot heel goed de volgende competenties bijbrengt: beroepsrelevante kennis, analytisch vermogen, inzet, presenteren, samenwerken, verantwoordelijkheid nemen, sociale en communicatieve vaardigheden, organiseren, kritische geest en attitude, en een attitude voor levenslang studeren. De opleiding scoort minder goed voor het bijbrengen van de volgende competenties: creativiteit, klantgerichtheid, overtuigingskracht, durf, delegeren en het opereren in een internationale werkomgeving.
Tot slot een aantal van de sterkste punten die uit de enquête voortvloeien, en die bevestigd worden tijdens de gesprekken met de studenten: de praktische gerichtheid van de opleiding, het projectmatig werken, de aanspreekbaarheid en bekwaamheid van de lesgevers, en de degelijke en uitgebreide infrastructuur.
Zwakkere punten zijn volgens de alumni: de schoolomgeving en de ligging, de communicatie over wat er achter de schermen gebeurt, en de objectiviteit bij beoordeling stage en eindwerk.

De commissie acht het voorbarig om het behaalde niveau van het afstandsonderwijs duidelijk in te schatten. Het curriculum is nog niet volledig doorlopen, de toelatingsvoorwaarden zijn sterk EVC- en EVK-gerelateerd en er worden slechts twee keuzetrajecten aangeboden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om het niveau van de professionele bachelor te borgen in de vijf keuzetrajecten en in de finaliteiten van het verkorte dagonderwijs en het afstandsonderwijs.

De commissie beveelt aan werk te maken van een stabiele stam door het verminderen van de ad-hoc curriculumwijzigingen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:
- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebeid en/of opleiding over de jaren. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding streeft ernaar dat minimaal 60 procent van de deelnemende studenten per opleidingsonderdeel uit het eerste deeltraject slaagt. Bovendien wil zij de drop-outcijfers beperken tot maximaal 10 procent van de eerstejaarsstudenten.
De opleiding vergeleek de cijfers die beschikbaar gesteld werden door de opleiding Toegepaste informatica van de andere Vlaamse autonome hogescholen, en daaruit blijkt dat het studierendement binnen de opleiding, samen met de Hogeschool West-Vlaanderen, het hoogst ligt. Dit geldt eveneens voor de academiejaren 2005-2006 en 2006-2007, waarvoor de vergelijking werd opgesteld.

Tijdens het academiejaar 2007-2008 schreven 125 studenten zich in voor (opleidingsonderdelen uit) het eerste deeltraject. Tijdens het academiejaar schreven 14 studenten (11,2 procent) zich uit. Voor deze 'stopzetters' werd een monitoring opgezet door middel van een exitprocedure. Een gestructureerd gesprek en de registratie daarvan bij de uitschrijving laten de opleiding toe na te gaan waarom men de studies stopzet en wat de verdere plannen zijn: studeren, werken… De drop-outcijfers van de laatste drie jaar vertonen hier een daling. Een verklaring hiervan ligt volgens de opleiding in de geïntensifieerde studiebegeleiding die er is bij de studenten uit het eerste deeltraject. Een studentenvolgsysteem is in opbouw. De gegevens uit de studie- en trajectbegeleiding laten toe om in de nabije toekomst een betere uitvalmonitoring en onderzoek hiernaar te doen.
De opleiding meldt dat de slaagcijfers voor de studenten die opleidingsonderdelen voor de laatste 60 studiepunten opnemen, tussen de 83 en 88 procent liggen. Uit de vergelijking met de andere Vlaamse autonome hogescholen blijkt dit een gemiddeld cijfer. De daling van het aantal geslaagden in het academiejaar 2007-2008 is volgens de opleiding te wijten aan studenten uit het verkorte programma die er niet in slagen alle credits te verzamelen op het einde van hun traject.
70,4 procent van de studenten die hun diploma behaalden, heeft dit volbracht in de vooropgestelde drie jaar. 19,2 procent van de studenten had één extra jaar nodig. In vergelijking met de cijfers uit de vorige visitatie is dit een stijging van 5 procent bij de studenten die op tijd afstuderen.
De gemiddelde studieduur voor de opleiding ligt op drie jaar en vijf maanden. Met uitzondering van het academiejaar 2006-2007 wijken de verschillende academiejaren nauwelijks af van dit gemiddelde.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding zorg te dragen voor een expliciete notitie op het terrein van de streefcijfers.

De commissie vraagt een rendementsanalyse per specialisatierichting om de rendabiliteit van de opleiding beter uit te bouwen. Zo kan de opleiding zich beter profileren als 'expert' in het vormen van bepaalde ICT-specialisaties. Dit mag echter niet ten koste gaan van de 'algemene' TI-opleiding voor het gros van de studenten.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau: voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement: voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Het ZER was duidelijk opgesteld, met een groot aantal verwijzingen naar bijlagen en URL's. Enkele van die URL's waren dead links. Het ZER werd ook opgesteld met een Mac-tekstverwerker en werd oorspronkelijk aangeboden in PDF. Later bezorgde de opleiding een Wordversie, maar de lay-out was dan ook erg onregelmatig.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Overzichtstabel van de oordelen

		score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding			voldoende
Facet 1.1:	Niveau en oriëntatie	voldoende	
Facet 1.2:	Domeinspecifieke eisen	voldoende	
Onderwerp 2: Programma			voldoende
Facet 2.1:	Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2:	Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 2.3:	Samenhang	voldoende	
Facet 2.4:	Studieomvang	OK	
Facet 2.5:	Studietijd	voldoende	
Facet 2.6:	Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7:	Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8:	Masterproef	niet van toepassing	
Facet 2.9:	Toelatingsvoorwaarden	goed	
Onderwerp 3: Inzet van personeel			voldoende
Facet 3.1:	Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2:	Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3:	Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen			voldoende
Facet 4.1:	Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2:	Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg			voldoende
Facet 5.1:	Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2:	Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3:	Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten			voldoende
Facet 6.1:	Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2:	Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

EhB Erasmushogeschool Brussel

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica

Hoofdstuk 3 Hogeschool Gent

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding in de Toegepaste informatica aan de Hogeschool Gent

De Hogeschool Gent is een autonome hogeschool die in 1995 ontstond uit de fusie van het hoger gemeenschapsonderwijs (ARGO) in Gent en Aalst, en het Gentse stedelijk hoger onderwijs. In 2001 is ook het provinciaal hoger onderwijs (Mercator Hogeschool) tot de fusie toegetreden.
De Hogeschool Gent is een multisectorale hogeschool en biedt 38 basisopleidingen aan, gespreid over 13 departementen.

De professioneel gerichte bachelor Toegepaste informatica (PBA TI) wordt binnen de Hogeschool Gent aangeboden in twee departementen: BEST (departement Bedrijfskunde Aalst) en BINF (departement Bedrijfsinformatie, gevestigd in Gent). De opleiding Toegepaste informatica werd voor het eerst omstreeks 1975 in BINF en rond 1982 in BEST ingericht. De beide departementen bieden geen afstudeerrichtingen aan, maar in het derde modeltraject bestaat wel de mogelijkheid om een keuzevak te volgen.

De opleiding Toegepaste informatica telde op het moment van het bezoek 700 studenten in BINF en 165 studenten in BEST.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:
De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:
- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleidingsdoelstellingen van de opleiding Toegepaste informatica in BEST en BINF zijn behoorlijk geformuleerd, en kunnen de student brengen tot het beheersen van de algemene, de algemene beroepsgerichte en de beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar.

De doelstellingen van de opleiding werden in april 2008 geactualiseerd en in een opleidingsfiche geformuleerd.

Voor de algemene competenties en de algemene beroepsgerichte competenties verwijst de opleiding naar de algemene en algemene beroepsgerichte competenties zoals bepaald in artikel 58 van het Structuurdecreet voor de opleidingen die leiden tot de graad van bachelor in het hoger professioneel onderwijs.
Voor de beroepsspecifieke competenties, vereist voor een beginnende beroepsbeoefenaar in een van de vele beroepen binnen de ICT, vermeldt de opleiding de volgende competenties:
- het ontwikkelen van informatiesystemen; met name analyseren, ontwerpen en coderen van computerprogramma's;
- het ontwikkelen, onderhouden en ondervragen van databasesystemen;
- het ontwerpen en realiseren van netwerkoplossingen;
- het ontwikkelen en onderhouden van informatieservers voor internet.

Om de competenties te kunnen vastleggen, deed de opleiding onderzoek naar de beroepen waar de opleiding Toegepaste informatica naar leidt. De opleiding baseerde zich daarvoor onder andere op het ‘Competenties en Beroepen Repertorium voor de Arbeidsmarkt’ van de VDAB (COBRA), de beroepscompetentieprofielen van de SERV, de beroepsprofielen van Agoria ICT en informatie bezorgd door alumni, stagementoren en vertegenwoordigers uit het beroepenveld.

Alle competenties (algemene, algemeen beroepsgerichte en specifiek beroepsgerichte) werden verzameld in een competentielijst, waarbij zowel aandacht uitging naar de algemene competenties als naar meer beroepsgerichte competenties, zoals informaticaskills.
Naast de opleidingsdoelstellingen dient de opleiding ook rekening te houden met de algemene doelstellingen die worden geformuleerd door de Hogeschool Gent op het gebied van personeel, onderzoek en onderwijs. De hogeschool wil afgestudeerden afleveren die onmiddellijk inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt.

In de missie en de visie van de Hogeschool Gent is bepaald dat internationalisering essentieel is voor de opleiding. Daarom beogen zij zowel studenten- als docentenmobiliteit, internationale projecten en een internationale dimensie van het programma via een internationale week. Toch komt deze visie te weinig tot uiting in de opleidingsdoelstellingen.

Op onderwijskundig vlak beoogt de opleiding een evolutie van zuiver kennisgericht naar competentiegericht onderwijs. Ook wil de opleiding deze competenties evalueren via nieuwe evaluatievormen zoals peer en self assessment, die al in enkele opleidingsonderdelen worden toegepast. Ook e-learning en afstandsonderwijs worden genoemd als doelstellingen van de hogeschool en de opleiding.

Hogeschool Gent wil zich ook richten op toegepast en projectmatig wetenschappelijk onderzoek. Omdat de professionele bacheloropleidingen geen traditie hebben in onderzoek, werd hogeschoolbreed een aantal opleidingssessies georganiseerd voor de geïnteresseerde lectoren.

De doelstellingen worden aan de individuele lectoren meegedeeld via opleidingscommissies, vakgroepvergaderingen, meetings, interne nota's en digitale documenten via intranet en de elektronische leeromgeving Dokeos. Binnen kleine groepen per departement worden dan voorstellen geformuleerd voor de ECTS- of studiefiches. In deze groepen gebeurt er ook een horizontale en verticale afstemming. Daarna is er overleg tussen de collega's van BEST en BINF en worden de studiefiches die binnen de twee departementen werden opgesteld, besproken op een 'studiefichedag'. De ECTS-fiches bevatten maximaal drie kerncompetenties en maximaal twee algemene competenties per fiche en de manier waarop de competenties worden geëvalueerd. Ze zijn identiek in de twee departementen op het niveau van de doelstellingen en de te bereiken competenties. Er zijn wel verschillen mogelijk wat het gebruikte leermateriaal en de manier van evalueren betreft. De studenten moeten dezelfde competenties behalen, en dezelfde indicatoren om dit te meten worden gebruikt.
De commissie stelde vast dat vooral in de ECTS-fiches voor talen de competenties correct worden gedefinieerd. Voor andere opleidingsonderdelen wordt soms verwezen naar het verwerven van inhoudelijke kennis in de hoofdstukken in de cursus, in plaats van naar te verwerven competenties. Men slaagt er wel in om de studiefiches van de twee campussen voor het overgrote deel gelijk te maken.

De studenten nemen kennis van de beoogde doelstellingen en de te bereiken competenties via het elektronische leerplatform Dokeos, waar ze de studiefiches kunnen vinden, en via de studiefiches in de cursussen. Een groot aantal lectoren besteedt ook tijd aan het verklaren van de ECTS-fiches bij het begin van het academiejaar of het semester.

Het werkveld is op de hoogte van de te bereiken competenties: voor wat de stagementoren betreft via het stageprofiel en de evaluatieformulieren voor de stages, en voor wat het bredere beroepsveld betreft via de Resonantiecommissie en fora.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie meent dat het opstellen van de ECTS-fiches meer efficiënt zou kunnen gebeuren, indien van meet af aan de vakgroepen van de twee departementen zouden samen zitten.

De commissie vraagt ook meer aandacht te besteden aan sommige ECTS-fiches, zowel wat de vertaling van de doelstellingen naar competenties toe betreft, als naar de inhoud die soms niet in overeenkomst is met de benaming van het opleidingsonderdeel en de te bereiken competenties.

De commissie is ook van oordeel dat de visie van de opleiding onvoldoende aanwezig is in de competenties. Zij beveelt daarom aan duidelijker te communiceren rond de missie en visie van de hogeschool en de opleiding.

De commissie waardeert het e-learning-initiatief in BINF, en dringt erop aan dit verder te realiseren en ook zo snel mogelijk in te voeren in BEST.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:
- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Voor het opstellen van het domeinspecifieke referentiekader van de opleiding Toegepaste informatica van de Hogeschool Gent werd gebruikgemaakt van de COBRA-databank, de beroepscompetentieprofielen van de SERV en de beroepsprofielen van Agoria ICT. Verder werd ook de competentielijst van de Associatie Universiteit Leuven gebruikt. De uitgebreide competentielijst werd herleid tot een competentielijst met kern- en algemene competenties. Alle kern- en algemene competenties zijn ondergebracht in een competentiematrix. Elke competentie wordt onder een domeinspecifieke competentie geplaatst, en er wordt aangeduid in welk opleidingsonderdeel de realisatie van deze competentie wordt beoogd.
De opleidingsfiche met de eindcompetenties van de afgestudeerden werd in BEST in 2005 tijdens de fora besproken. In BINF worden in de jaarlijkse vergaderingen van de Werkveldcommissie de doelstellingen van de opleiding en de opleidingsonderdelen met hun inhouden besproken en geëvalueerd.

De opleiding wil in de eerste plaats opleiden tot analist-programmeur, netwerkbeheerder, mainframebeheerder en multimediaontwerper, maar wil de studenten toch een brede basis meegeven, zodat ze ook in andere beroepen terechtkunnen. Daarom beoogt de opleiding de volgende competenties:
- gegevens behandelen,
- analyseren,
- oplossingen uitwerken,
- beheren,
- projectmatig werken,
- communiceren,
- zijn eigen gedrag aanpassen,
- kwaliteitsvol handelen.

Voor elk van deze competenties werden in het ZER de deelcompetenties opgesomd. Wanneer we de kerncompetenties die naar voren worden geschoven in het domeinspecifieke referentiekader van de commissie vergelijken met die van de Hogeschool Gent, stellen we vast dat alleen de ontwikkeltalen en -tools in het domeinspecifieke referentiekader van de Hogeschool Gent niet afzonderlijk worden opgelijst. Ze komen echter wel aan bod onder een van de andere competenties. Wat communiceren betreft, werd Engels als een van de twee te verwerven vreemde talen niet geëxpliciteerd, hoewel dit de facto wel het geval is.

Jaarlijks wordt in beide departementen bij de alumni gepeild naar de competenties die tijdens de opleiding zijn verworven. Ook de stage-instellingen worden jaarlijks bevraagd.
Ook wordt via enquêtes bij lectoren, studenten, stagementoren, oud-studenten en vertegenwoordigers van het werkveld regelmatig nagegaan of de kerncompetenties en de implementatie ervan in het onderwijs op een goede wijze aandacht krijgen. Met de resultaten van de enquêtes, fora en werkveldcommissies wordt rekening gehouden bij de actualisering van de inhouden van de opleidingsonderdelen en de bijhorende competentielijsten. Omwille van de signalen vanuit het werkveld in BINF werd besloten om een keuzepakket m*ainframeapplicaties en -beheer* aan te bieden. Ook werden de programmeertalen Java (ter vervanging van C++) en XML ingevoerd.

De domeinspecifieke doelstellingen werden in de eerste plaats bepaald op het niveau van de Hogeschool Gent en in een latere fase op associatieniveau, meer bepaald in overleg tussen de Hogeschool Gent en de Hogeschool West-Vlaanderen. Er werden ook gesprekken gevoerd met alle Vlaamse autonome hogescholen. De domeinspecifieke doelstellingen werden ook besproken of getoetst aan die van de buitenlandse partners..
Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om duidelijker mee te delen waar de opleiding voor staat en wat juist de verschillen zijn met andere instellingen en opleidingen. Omdat de opleiding beschikt over een vrij groot aantal buitenlandse partners meent de commissie dat de opleiding meer gebruik kan maken van de daar aanwezige expertise om haar doelstellingen en de te bereiken competenties verder te benchmarken en daaraan de nodige conclusies en acties te koppelen.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	voldoende
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:
- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De vertaling van de doelstellingen naar het programma is behoorlijk en een adequate concretisering van de te bereiken competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. De opleiding richt zich naar de student die een professionele loopbaan nastreeft binnen het domein van informatievoorziening voor organisaties. Zij wil een brede basis aanbieden, en heeft er daarom voor gekozen om geen afstudeerrichtingen aan te bieden maar wel keuzepakketten in het derde modeltraject. De opleiding wil studenten afleveren die een duidelijk inzicht hebben in de werking van organisaties, die vlot kunnen communiceren in het Nederlands, Frans en Engels en in deze talen ook kunnen rapporteren en vakliteratuur lezen. Op het vlak van informatica moeten ze actief kunnen meedenken over de informatiebehoeften binnen de organisatie, en over hoe men die behoeften ten dienste stelt van de bedrijfsdoelstellingen en de nodige ondersteunende systemen hiervoor ontwerpt. Met het oog op het behalen van deze algemene doelstellingen is het noodzakelijk om de onderdelen ontwerpen, programmeren, databanken, netwerken, internettoepassingen en ondersteunende vakken meer aan bod te laten komen in het opleidingsprogramma. De vakken uit het bredere kader van bedrijfskunde en management doen hier wel een poging toe.

De verschillende gebieden komen in de drie modeltrajecten aan bod. In het eerste modeltraject wordt een basis gelegd, in het tweede wordt deze basis verbreed om ten slotte in het derde modeltraject te worden uitgediept. In het derde modeltraject krijgen studenten de kans om zich te specialiseren binnen een deelvakgebied.
De commissie waardeert de dynamische studiefiches die in lijn zijn met de markttrends, maar toch gefocust zijn op een brede kennis. Ze stelt wel vast dat het programma grotendeels beperkt blijft tot applicatieontwikkeling en -beheer.

Er is een opleidingsonderdeel sociale en juridische beroepsaspecten. Toch meent de commissie dat de deontologische en algemeen ethische aspecten van het beroep te weinig aan bod komen in het programma. De opleiding rekent hiervoor op de stagebedrijven.

De opleidingscommissies beschrijven in overleg met de vakgroepen de plaats van de opleidingsonderdelen, modules, projecten, keuzeopleidingsonderdelen en stages in het onderwijsprogramma. Ze verdelen de na te streven competenties over de drie modeltrajecten en de opleidingsonderdelen, en zorgen voor de horizontale en verticale afstemming.

De resultaten van diverse bevragingen en de inbreng van werkveld-, vakgroep- en opleidingscommissies en studentenparticipatie kunnen aanleiding geven tot curriculumherziening en -innovatie. Dit gebeurt in eerste instantie binnen de vakgroepen en nadien op het niveau van de opleiding. Vooraleer een wijziging aan het opleidingsprogramma te kunnen doorvoeren, moet de procedure die beschreven staat in het procedurehandboek

van de Hogeschool Gent worden gevolgd. Deze procedure stipuleert onder meer dat er dient van uitgegaan te worden dat:

- wijzigingen duidelijk dienen aan te sluiten bij het geformuleerde beroeps- of opleidingsprofiel;
- wijzigingen dienen rekening te houden met de reëel beoogde onderwijsvorm en de reële studielast;
- het eerste modeltraject binnen de professionele bacheloropleiding een gemeenschappelijk traject is;
- hyperspecialisatie en versnippering via keuzevakken in strijd is met de actuele trend van mobiliteit in het beroepsleven.

Het departementshoofd legt, op advies van de Opleidingscommissie, aan de Departementsraad voorstellen tot wijzigingen in het opleidingsprogramma voor. De algemeen directeur, in samenspraak met het sectorhoofd Onderwijs, legt het betreffende voorstel van beslissing van de Departementsraad ter beslissing voor aan het bestuurscollege en de raad van bestuur.
De commissie meent dat het werkveld te weinig wordt betrokken bij het bespreken van de inhouden van de studiefiches.

In het academiejaar 2002-2003 werd een grondige herziening van het curriculum gestart20022003. Bestaande opleidingsonderdelen werden gehergroepeerd, en nieuwe technologieën – zoals objectgeoriënteerd ontwerpen en analyseren, en de vakoverschrijdende projecten – werden over de drie modeltrajecten geïntroduceerd. Sindsdien heeft de opleiding het curriculum nog herhaaldelijk aangepast. Zo werd tijdens het academiejaar 2006-2007 op vraag van het werkveld het keuzepakket mainframe ingericht. Vervolgens werd in het academiejaar 2007-2008 het opleidingsonderdeel XML als volwaardig opleidingsonderdeel in het curriculum opgenomen, en wijzigde taalvaardigheid Nederlands in het meer op IT-gerichte communicatie in IT.

Het programma is identiek in BEST en BINF, maar er zijn verschillen wat het gebruikte cursusmateriaal en de manier van evalueren betreft. Uit gesprekken met zowel het beleid, de lectoren, studenten als het beroepsveld blijkt dat de noden en het doelpubliek van de twee departementen verschillend zijn. De commissie erkent deze regionale noden en karakteristieken, waardoor het departement in Aalst zijn eigen accenten kan leggen.

Naast het modeltraject bestaat bovendien de mogelijkheid om op een meer geïndividualiseerde wijze een studieloopbaan uit te bouwen, rekening houdend met de volgtijdelijkheid van opleidingsonderdelen.

De vakoverschrijdende elementen zijn aanwezig via de opleidingsonderdelen project I1 (eerste modeltraject) en project II (tweede modeltraject), waarbij de studenten worden voorbereid op de stage (derde modeltraject). Het doel van deze vakoverschrijdende projecten is de studenten een ICT-project te laten ontwikkelen van het begin tot het einde: van een interview met de opdrachtgever tot de implementatie en demonstratie van het eindproduct. Naast de technische vaardigheden – analyseren, ontwerpen, programmeren en beheren van gegevens – verwerven de studenten tijdens deze projecten ook andere vaardigheden, zoals luisteren, interviewen, vergaderen, rapporteren, en presenteren in het Nederlands, Frans en Engels, en wordt niet alleen aandacht besteed aan kennis en vaardigheden maar ook aan attitudes. De studenten worden in een team geplaatst, en wekelijks worden afspraken gemaakt. Omdat de studenten gedurende vier uur per week in groep werken, kunnen de lectoren ze makkelijk observeren en evalueren.
De commissie apprecieert de degelijkheid van deze praktische component van de opleiding.

Om lectoren te helpen bij het begeleiden en evalueren van deze projecten werd binnen de seminaries Onderwijskundige Vorming, die nu op associatieniveau worden ingericht, bijscholing voorzien rond coachen en feedback geven aan studenten. In BINF werd bij de start van het academiejaar 2007-2008 nog een extra intensieve training voor lectoren-projectbegeleiders georganiseerd.

In het academiejaar 2003-2004 werden de keuzepakketten multimedia, netwerken en programmeren gedefinieerd en ingevoerd. In het keuzepakket multimedia wordt extra aandacht besteed aan nieuwe webtechnologieën die gebruikmaken van Flex, PHP enzovoort. In het keuzepakket programmeren wordt ook ingespeeld op SOA-architectuur en webservices.

Het aanbieden van de opleiding via onlineonderwijs werd door verscheidene betrokkenen vernoemd als een van de prioritaire doelstellingen voor de toekomst. De commissie heeft de indruk dat de opleiding momenteel reeds initiatieven op opleidingsonderdelenniveau heeft uitgewerkt maar nog geen geheel programma.

De internationale dimensie van de opleiding komt vooral tot uiting in de mogelijkheid om buitenlandse stage te lopen en in de internationale week (een internationale driedaagse in het departement BINF). Er zijn momenteel geen uitgaande studenten die een studieprogramma – bijvoorbeeld Erasmus Mobility for Study – volgen aan een buitenlandse instelling, hoewel hiervoor akkoorden werden afgesloten. Er zijn wel studenten van het departement BINF die gebruikmaken van de mogelijkheid om een internationale stage te lopen, terwijl die in het departement BEST onbenut blijft, ondanks de mogelijkheid om een voorbereidend talenpakket te volgen. Een beperkt aantal docenten participeert ook aan internationale docentenmobiliteit.

Daarnaast zijn er in het departement BINF ook inkomende buitenlandse studenten en lectoren in het kader van het Erasmus-studenten- en docentenuitwisselingsprogramma.
Om de inkomende buitenlandse studenten optimaal op te vangen, biedt de opleiding Toegepaste informatica in BINF alle opleidingsonderdelen uit het internationale programma BLITS in het Engels aan. Ten slotte werkt het departement BINF aan een aantal internationale onderzoeksprojecten.

Voor de studenten die niet deelnemen aan het uitwisselingsprogramma wordt een internationale week of internationalisation@home voorzien. Dit wordt erg op prijs gesteld door de studenten in BINF, maar komt onvoldoende aan bod in BEST.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie meent dat een meer doorgedreven samenwerking tussen de twee departementen zou kunnen leiden tot synergieën die nu niet worden benut.

Ook meent de commissie dat het beter zou zijn dat de studiefiches werkelijk interdepartementaal zouden worden opgesteld, waardoor de horizontale en verticale integratie van de opleidingsonderdelen van meet af aan kan worden bewaakt.

De commissie adviseert om slechts één opleidingscommissie voor de twee departementen in te voeren. Zo zou men automatisch komen tot meer synergie.

De commissie beveelt aan om de deontologische aspecten van het beroep meer aan bod te laten komen in het programma. Hoewel deze aspecten bij de stage aan bod komen, zou de commissie het appreciëren indien deze aspecten al eerder aan bod konden komen.

Ze meent ook dat het werkveld eerder moet betrokken worden bij het opstellen van de studiefiches.

Hoewel de internationale coördinatoren zeker het nodige enthousiasme aan de dag leggen meent de commissie dat men vooral in BEST een andere strategie dient aan te wenden om meer studenten aan te zetten om deel te nemen aan de uitwisselingsprogramma's of aan andere internationale activiteiten.
Wat BINF betreft, vraagt de commissie om nog meer te diversifiëren qua internationale dimensie en meer aandacht te besteden aan studentenmobiliteit in het kader van de studies en internationale projecten, zoals Intensive Programmes of Curriculum Development.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:
- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma is klaar en duidelijk afgestemd op de beroepspraktijk. De link met het werkveld is aanwezig via de stages en de Resonantiecommissie.

In de studiefiches worden sinds het academiejaar 2005-2006 algemene en kerncompetenties opgenomen, waarvoor telkens indicatoren werden bepaald. Zij worden elk jaar geactualiseerd, rekening houdend met opmerkingen van het werkveld en resultaten van bevragingen, bijvoorbeeld naar aanleiding van de stage.
De studenten verwerven kennis over het beroepsveld via gastsprekers en occasionele bedrijfsbezoeken in het eerste en tweede modeltraject, en via de stages in het derde modeltraject. Ook de projecten I en II dragen bij tot een betere kennis van de beroepspraktijk. De opleiding tracht vaardigheden, zoals het dubbelchecken van informatie uit fora, communities en onlinerartikelen, te stimuleren via BZL-opdrachten (begeleid zelfstandig leren).

De opleiding tracht regelmatig het opleidingsprogramma aan te passen aan de noden van het bedrijfsleven en de trends in het werkveld. Ook houdt ze rekening met gemaakte opmerkingen in verband met te verbeteren competenties bij de afgestudeerden. De voornaamste input daarvoor wordt gegeven via de Resonantiecommissie (BINF) en de Forum-resonantiecommissie (BEST), en de stagebedrijven, maar ook via de alumni, (internationale) congressen en deelname aan onderzoeksprojecten. Dit heeft onder andere geleid tot de invoering van mainframe (keuzevak in het derde modeltraject: mainframeapplicaties en -beheer); XML (opleidingsonderdeel in het tweede modeltraject); C# (opleidingsonderdeel in het tweede modeltraject: dynamische webapplicaties en het keuzepakket programmeren in 3 TI); het gebruik van Ciscomateriaal (opleidingsonderdeel in het tweede en derde modeltraject); de recentste editie en versie van Java (opleidingsonderdeel in het eerste, tweede en derde modeltraject) en opensourcesoftware (keuzepakket multimedia in het derde modeltraject, projecten II in het tweede modeltraject).

Een aantal lectoren in het departement BINF zit zich in binnen een onderzoeksgroep, waarin onder andere wordt gewerkt aan projectmatig wetenschappelijk onderzoek: een PWO-project rond MES-bedrijfsinformatiesystemen – in het bijzonder de scheduling en fijnplanning in biotechnologie en de voedingssector –, een FP7 (Seventh Framework Program van de Europese commissie), eveneens rond scheduling, en een Leonardo-project dat vorig jaar werd beëindigd rond voortdurend leren en IT-validatie. Dit onderzoek resulteerde in het postgraduaat computer system validation. Voor het FP7-project werd een aantal onderzoekers aangeworven. Ten slotte loopt er ook een onderzoek naar ‘afstuderen met een functiebeperking’, in het kader van het Aanmoedigingsfonds voor Beleidsspeerpunten van de Vlaamse regering.

In het departement BEST is men slechts recent aan projectmatig wetenschappelijk onderzoek begonnen. Er is ook een PWO-coördinator aangesteld die aan het hoofd staat van een onderzoekscel. Er loopt momenteel een onderzoeksproject rond ‘failleren in Vlaanderen’, een project naar kwaliteitszorg in HBO5 en een naar trends en innovatie, die in feite minder direct gerelateerd zijn aan de bezochte opleiding. Bij het laatste project is een lector van de opleiding Toegepaste informatica promotor. Bij de andere projecten zijn geen lectoren van de opleiding betrokken.

Ook het project ‘HENDI: een automatische helderheidstool voor Engels en Nederlands discours in parallelle en vergelijkbare teksten’ werd goedgekeurd in 2007. Hier is wel een van de lectoren van de opleiding Toegepaste informatica copromotor van het project.

In beide departementen staat ook een aantal lectoren extern en intern ter beschikking in het kader van maatschappelijke dienstverlening. OP-leden van de vakgroep Informatica geven onder meer lessen voor secundaire scholen en bedrijven.

Daarnaast heeft een aantal lectoren bijscholingen gevolgd die een onmiddellijke positieve impact hadden op de opleiding. Zo volgden twee OP-leden de opleiding tot Cisco-certified Academy Instructor, die er niet alleen toe leidde dat de betrokkenen erkende trainers werden, maar ook dat er Cisco-e-learningmateriaal op school en thuis voor de studenten ter beschikking werd gesteld.

De stages en het stageverslag krijgen samen een gewicht van 27 studiepunten. De stages worden erg behoorlijk georganiseerd. Tijdens het tweede modeltraject van de opleiding wordt een eerste infosessie over de stage gehouden door de stagecoördinator. Hierin wordt aandacht besteed aan het belang van de stage, de timing en de praktische organisatie. De stagecoördinator is het aanspreekpunt van de studenten tot op het ogenblik dat de stageopdrachten worden toegewezen. Nadat aan elke stageopdracht een stagebegeleider is toegekend, worden de studenten verder door de stagebegeleider begeleid.

In het departement BEST moeten de studenten zelf naar een stage zoeken en doen ze zo een eerste sollicitatie-ervaring op. In het departement BINF kiezen de meeste studenten uit een lange lijst met beschikbare stages. In de beide departementen wordt het stageprofiel grondig geëvalueerd vooraleer de stageplaats wordt goedgekeurd. Centraal staat de opdracht die het bedrijf de stagiair aanbiedt en de competenties die hij/zij zo kan verwerven. In BEST krijgen de studenten twee à drie keer bezoek van een stagebegeleider, in BINF vijf à zes keer.

Naast de stagebegeleider is er ook een stagementor, een personeelslid van de stage-instelling dat de studenten dagelijks begeleidt op de werkvloer. Stagementoren kunnen altijd problemen signaleren aan de stagebegeleider.

In de studiefiche van s*tages* staan de volgende doelstellingen:
- efficiënt functioneren in een reële bedrijfssituatie;
- vakkennis toepassen in concrete werksituaties;
- spontaan attitudes als zin voor zelfstandigheid, verantwoordelijkheid, assertiviteit, samenwerking en doelgerichtheid aanwenden.

De stages worden geëvalueerd door de student en de stagementor (binnen het bedrijf) aan de hand van stageformulieren waarin de te behalen competenties maar ook de vooruitgang die de student maakt, worden geëvalueerd. De stageformulieren werden recent eenvormig gemaakt voor de twee departementen. De vertegenwoordigers van het werkveld zijn tevreden over de kwaliteit van de meeste stagiairs en over de manier waarop zij worden begeleid.

De stages zijn voor de opleiding ook een aanleiding om een direct contact te hebben met het werkveld. Enerzijds zijn er de ervaringen van de stagebegeleiders en anderzijds zijn er de evaluaties van de stagebedrijven. Indien zowel stagebedrijven als de Resonantiecommissie aangeven dat er wijzigingen op til zijn op de arbeidsmarkt, kan dat aanleiding geven tot nieuwe opleidingsonderdelen of aanpassingen aan de studiefiches.

De eindwerken in BINF zijn vervangen door de stageverslagen. In BEST zijn er een stageverslag en een scriptie. Er is daar ook een scriptiecoördinator aangesteld voor de opvolging van de scriptie. Elke student neemt tijdens de stageperiode twee tot drie keer contact op met de scriptiecoördinator. In BEST gebeurt de begeleiding van de stageverslagen door de stagebegeleiders.

In het departement BINF lopen momenteel 13 studenten stage in het buitenland (op 100 studenten in het derde modeltraject). Er zijn ook 18 inkomende studenten. Voor deze binnenkomende studenten wordt lesgegeven in het Engels. Daarnaast is er nog een internationale week (driedaagse) in het departement BINF.

Het departement BEST wil meer bedrijven vinden met een internationale dimensie, terwijl het departement BINF de begeleiding van de internationale stages nog wil verbeteren.

Aanbevelingen ter verbetering:

Bij de gesprekken met studenten en alumni bleek dat de beroepsgerichte component in het programma nog zou moeten verhogen via meer gastsprekers en bedrijfsbezoeken in het eerste en tweede modeltraject.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:
- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Er is een behoorlijke samenhang tussen de verschillende opleidingsonderdelen van het opleidingsprogramma. De opleiding steunt op drie pijlers:
- het informaticagedeelte,
- de bedrijfseconomische en communicatieve aspecten,
- de ondersteunende elementen.

Wat het informaticagedeelte betreft, wordt verder een onderscheid gemaakt tussen:
- softwareontwikkeling,
- netwerk- en systeembeheer,
- webapplicaties en –services.

Voor het invullen van de beoogde competenties per opleidingsonderdeel wordt gebruikgemaakt van een competentiematrix. Via een kruistabel wordt de relatie tussen de competenties en de opleidingsonderdelen gevisualiseerd, en wordt een concreet overzicht geboden van welk opleidingsonderdeel voor welke competentie zorgt, of omgekeerd: welke competentie in welk opleidingsonderdeel kan worden behaald.

De opleiding streeft naar een brede gemeenschappelijke basis in het eerste modeltraject. In het tweede en derde modeltraject wordt gezorgd voor een verdere en logische opbouw van de opleidingsonderdelen, met een evolutie van basis naar uitbreiding, eenvoud naar complexiteit, en verwerving naar toepassing.

Om te zorgen voor een coherente en sequentiële samenhang van het programma waken de voorzitters van de opleidingscommissies en de vakgroepen erover dat de onderdelen elkaar zowel horizontaal als verticaal goed aanvullen, en dat er geen storende overlappingen zijn.
Een horizontale controle zorgt ervoor dat collega's die in parallelle groepen lesgeven dezelfde eisen stellen wat de leerstof betreft, en dezelfde competenties en attitudes nastreven. Dit wordt vastgelegd in de studiefiche. De verticale controle bewaakt de vooruitgang binnen vergelijkbare opleidingsonderdelen over de drie opleidingsjaren. Ook bij een curriculumwijziging wordt deze verticale afstemming van de opleidingsonderdelen bewaakt.

In het eerste en tweede modeltraject zijn er geen keuzeopleidingsonderdelen. In het derde modeltraject wordt aan de studenten de mogelijkheid geboden zich via een keuzepakket verder te verdiepen in een van de volgende domeinen: mainframeapplicaties en -beheer, multimedia, netwerken en programmeren. Dit keuzepakket neemt slechts 4 procent van het aandeel in het totale programma in. Daarnaast is er in het derde modeltraject van de opleiding ook een tweede keuzepakket, waarbij de student een andere weg kan bewandelen via het *Studium Generale*, of kiezen voor een uitdieping van de c*ommunicatievaardigheid Nederlands* (2 procent van het totale traject).

Naast het modeltraject bestaat bovendien de mogelijkheid om op een meer geïndividualiseerde wijze een studieloopbaan uit te bouwen, rekening houdend met de volgtijdelijkheid van opleidingsonderdelen. Bovendien kunnen de studenten de opleiding deeltijds volgen. Dit kan op twee manieren:
Horizontaal betekent dat de studenten gedurende het volledige academiejaar (twee semesters) halftijds studeren. Hiervoor wordt het opleidingsprogramma in zes modules van elk ongeveer vijftien credits opgesplitst.
Verticaal kan de student voltijds gedurende een semester per academiejaar studeren. Het eerste academiejaar is dat gedurende het eerste semester voltijds voor ongeveer dertig credits. In het tweede academiejaar wordt het eerste semester overgeslagen, en studeren de studenten gedurende het tweede semester voltijds voor de resterende credits van het modeltraject.

Door de verplichte invoering van semesters voor alle opleidingsonderdelen evolueert men in de richting van een grotere flexibiliteit, omdat de hele opleiding de facto herleid wordt tot een opeenvolging van vijf semesters, gevolgd door een stagesemester.

Behalve deeltijds studeren kan de student ook kiezen voor een individueel traject, omdat hij/zij al vrijstellingen heeft verworven en/of studievertraging heeft opgelopen. Voor het samenstellen van een individueel traject dient de student rekening te houden met de volgtijdelijkheid van de opleidingsonderdelen.
Uit gesprekken met de studenten bleek dat de volgtijdelijkheid duidelijk wordt meegedeeld en gekend is. Toch menen sommige studenten dat het niet-slagen voor bepaalde opleidingsonderdelen met zich meebrengt dat een (te) groot aantal opleidingsonderdelen niet kan worden opgenomen omwille van de volgtijdelijkheid.

Ook studenten met bijzondere faciliteiten, bijvoorbeeld in het kader van studeren met een functiebeperking, kunnen de toelating krijgen om een traject op maat of een individueel traject te volgen. Er zijn ook procedures voor EVC en EVK. Voor de CVO's van Gent en Lokeren werd een proefproject opgezet, om een voorstel voor aanvullingstraject vast te leggen voor wat vanaf dit academiejaar HBO5 is. Dit traject moet jaarlijks herbekeken en eventueel aangepast worden in het kader van curriculumwijzigingen of aanpassingen van de leerinhouden. Voor andere CVO's past men de EVC en EVK-procedure toe.

Dit alles brengt met zich mee dat het aantal studenten met een individueel traject blijft stijgen. Om het opnemen van een individueel traject concreet mogelijk te maken, worden de modeltrajecten in BEST alternerend voor of na de middag geprogrammeerd, en kunnen de studenten in BINF met een individueel traject zelf hun rooster samenstellen, aangezien voor elk modeltraject meerdere klassen worden ingericht.

Omdat de studenten die internationaal mobiel zijn praktisch uitsluitend stage lopen in het buitenland, heeft dit geen gevolgen voor de samenhang van het programma.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie meent dat aan de studenten meer mogelijkheden moeten geboden worden voor het kiezen van opleidingsonderdelen. Momenteel is deze keuze te beperkt.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:
- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit 3 studiejaren van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten, en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:
- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De totale studietijd is begroot op 1500 uur per modeltraject. Om na te gaan of de begrote studietijd overeen komt met de reële studietijd worden studietijdmetingen georganiseerd. Vanaf het academiejaar 2007-2008 wordt een methodiek met een grotere registratiefrequentie voor studietijdmeting gebruikt, via een module geïntegreerd in de ELO-omgeving Dokeos. Uit gesprekken met de studenten en lectoren bleek echter dat het hier in het departement BINF gaat om de methode van tijdschatting en niet tijdschrijven, en dat slechts een beperkt aantal studenten deelneemt aan deze tijdschattingen. Hierdoor zijn de resultaten minder betrouwbaar. In het departement BEST gebeuren de tijdmetingen wel aan de hand van tijdschrijven.

Daarnaast worden in beide departementen systematische studietijdmetingen met resonantiegesprekken via retrospectieve tijdsschatting gehouden, onder leiding van de departementale kwaliteitscoördinator (BINF) of de lectoren (BEST).

Waar de opleiding discrepanties waarneemt tussen de begrote en reële studietijd, worden deze besproken in de Opleidingscommissie en de betrokken vakgroepen. Daar werd gesuggereerd om in de lessen te verwijzen naar de studiefiches, en uit te leggen waarvoor de verschillende uren en codes staan. Zowel in het eerste als het tweede modeltraject wordt het vooropgestelde aantal studie-uren niet gehaald. Maar het verwachte en gepresteerde aantal uren volgen in het tweede modeltraject wel nagenoeg dezelfde curve. Ook in het derde modeltraject zijn de gemeten gemiddelde studietijden voor alle opleidingsonderdelen lager dan de begrote studietijden. De gemeten studietijd was aanvankelijk zowel in BINF als BEST aanzienlijk lager dan de begrote

studietijd. In het departement BEST werd wel in de recente studietijdmetingen een veel hogere studietijd gemeten voor zowel het eerste, tweede als derde modeltraject. In het derde modeltraject was de gemeten studietijd zelfs groter dan de begrote.

Om de gemeten en geprogrammeerde studietijd sterker in overeenstemming te brengen, werd onder andere voor taalvaardigheid Nederlands in het eerste modeltraject een verbeterplan uitgewerkt. Toch bleek dit niet het verwachte effect te hebben. De meer frequente niet-periodegebonden evaluaties hadden echter wel degelijk een effect.

Om de studeerbaarheid te vergroten, werd ook een aantal maatregelen genomen:
- een semesterstructuur met examens op het einde van het semester voor alle opleidingsonderdelen;
- een weloverwogen inroostering van contacturen (geen tussenuren);
- inspraak van de studenten bij het opstellen van het examenrooster;
- het invoeren van opleidingsonderdeeloverschrijdende projecten in het eerste en tweede modeltraject;
- meer en systematischer invoeren van niet-periodegebonden evaluatie (oefeningen, groepstaken…);
- organiseren van monitoraat voor vakgebonden studieproblemen;
- systematisch inroosteren van begeleid zelfstandig leren.

Voor bepaalde opleidingsonderdelen wordt gewerkt met niet-periodegebonden evaluatie, al of niet aangevuld met een examen.

In het academiejaar 2007-2008 is een curriculumwijziging ingevoerd, onder andere om de studeerbaarheid te vergroten. Zo werd het opleidingsonderdeel taalvaardigheid Nederlands vervangen door een nieuw opleidingsonderdeel communicatie in IT, en werden de contacturen evenwichtiger verdeeld over het eerste en tweede semester.

Speciale statuten behoren ook tot de mogelijkheden om studenten met een functiebeperking, een sportstatuut of een bestuursfunctie binnen of buiten de Hogeschool Gent op te vangen en zo de studeerbaarheid voor deze studenten te verhogen.

Uit gesprekken met de studenten blijkt dat door een aantal studenten het eerste modeltraject als erg licht wordt ervaren. Dit werd echter tegengesproken door andere studenten, waaruit blijkt dat de studielast in het eerste modeltraject vooral afhankelijk is van de vooropleiding. Alle studenten zijn het erover eens dat de studielast het zwaarst is in het vijfde semester (het eerste semester van het derde modeltraject). Zij vinden dit echter niet slecht, omdat zij menen dat het een goede voorbereiding is op het echte beroepsleven.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie steunt het voornemen van de opleiding om meer betrouwbare en representatieve tijdsmetingen uit te voeren die niet alleen uitgaan van de minimumstudiebelasting en vraagt om dit effectief te implementeren. Het departement BINF kan daarbij de methode van het departement BEST overnemen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:
- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het ZER wordt niet verwezen naar een duidelijk didactisch concept. Wel wordt aangegeven dat voor de opleiding Toegepaste informatica het curriculum van de Hogeschool Gent is opgebouwd rond twee 2belangrijke assen:
- het optimaliseren van de leer- en verwervingsprocessen,
- het implementeren van de vaardigheden, competenties en attitudes waarover de afgestudeerden moeten beschikken.

Het doel van de opleiding is bij de studenten de vaardigheden, competenties en attitudes te ontwikkelen waarover ze moeten beschikken om in een breed spectrum van beroepsmogelijkheden te kunnen functioneren. Behalve over informaticatechnische competenties moeten de afgestudeerden TI ook beschikken over sociale vaardigheden, en moeten ze zowel individueel als in team kunnen werken.

De werkvormen zijn grotendeels in lijn met de vooropgestelde doelstellingen van competentiegericht onderwijs en het optimaliseren van leerprocessen. Naast het klassikaal of ex-cathedraonderwijs en de praktijkoefeningen en opdrachten, zijn er enkele vakoverschrijdende opleidingsonderdelen, simulaties en rollenspellen en wordt de nodige aandacht besteed aan BZL (begeleid zelfstandig leren), onder andere via de elektronische leeromgeving Dokeos.
De commissie waardeert het gebruik van Dokeos, dat niet alleen gebruikt wordt als een informatieplatform maar voor een aantal opleidingsonderdelen ook functioneert als leerplatform. Beide departementen beschikken hiervoor over de nodige infrastructuur en een draadloos netwerk. Er wordt gebruikgemaakt van diverse software, cd-roms, tutorials, websites enzovoort. De lectoren wiskunde en Engels maken tevens gebruik van de AIM-server voor het ontwikkelen en aanbieden van extra oefenmateriaal.

De commissie stelde vast dat vooral de vakoverschrijdende projecten I en II en het talenonderwijs de student centraal stellen en gericht zijn op competentieverwerving. De opdrachten zijn duidelijk omschreven en trachten de brug te maken tussen onderwijs en de beroepswereld. Theoretische modellen en concepten worden tijdens het werken aan het project *ontdekt* en geëxploreerd, waar nodig in samenwerking met de lector. Volgens de studenten werken de projecten motiverend en leren zij heel veel bij, zowel individueel als van elkaar.

Bij projecten I en II worden de studenten van nabij gevolgd, en niet alleen getoetst op kennis en vaardigheden maar ook op attitudes. Hoewel de competenties per opleidingsonderdeel worden opgelijst, blijft een aantal mogelijkheden onbenut om de competenties op een meer innovatieve manier bij te brengen in een aantal andere opleidingsonderdelen.

In *ICT-management* worden de studenten geconfronteerd met cases uit de praktijk. Dit vindt de commissie positief. Toch meent de commissie dat het gebruikte cursusmateriaal en de inhoud niet beantwoorden aan de benaming van het opleidingsonderdeel.

De commissie meent dat te weinig aandacht wordt besteed aan de inhoudelijke opbouw van sommige cursussen. Ook is het gebruik van innovatieve werkvormen zoals portfolio's nog te beperkt. Dat is eveneens het geval wat interactieve werkvormen betreft.

Over het algemeen zijn de studenten tevreden over de vernieuwde aanpak van het talenonderwijs, dat specifiek aansluit op de latere beroepswereld en meer competentiegericht is dan in het verleden. Toch menen sommige studenten dat het niveau van Frans (vooral in BEST) hoger zou kunnen.

Voor ongeveer de helft van de opleidingsonderdelen wordt een handboek gebruikt. De cursussen worden ter beschikking gesteld door de centrale Cursusdienst, die ervoor zorgt dat de studenten hun handboeken voor het begin van het semester kunnen aankopen tegen een voordelige prijs. Zoals al eerder vermeld, kunnen de cursussen in de twee departementen van elkaar verschillen. De meeste cursussen zijn actueel.

Ook de syllabi worden verdeeld via de Cursusdienst. Voor het eerste modeltraject zijn ze gratis. De bijkomende slides en presentaties die tijdens de lessen worden gebruikt, stellen de lectoren elektronisch ter beschikking via Dokeos.

De aanbevolen literatuur, vaktijdschriften, cd-roms en naslagwerken zijn ter beschikking in de mediatheek/bibliotheek.

De beoordeling van de kwaliteit van het gebruikte cursusmateriaal gebeurt blijkbaar uitsluitend via studentenenquêtes. Uit deze enquêtes blijkt dat ongeveer drie vierde van de studenten tevreden is over het gebruikte cursusmateriaal.

Aanbevelingen ter verbetering:

Voor de afstemming tussen de vormgeving en de inhoud van het programma vraagt de commissie bijzondere aandacht voor de inhoudelijke opbouw van sommige cursussen en voor meer innovatieve werkvormen, zoals portfolio's en meer interactieve werkvormen. Het vakoverschrijdend werken dat duidelijk zijn nut heeft bewezen bij projecten I en II, verdient navolging in andere opleidingsonderdelen.

Om de kwaliteit van de gebruikte leermaterialen te bewaken, kan de opleiding een beroep doen op externen uit het beroepsveld, maar ook op collega's van andere hogescholen of partnerinstellingen in binnen- en buitenland.

De commissie vraagt ook dat wanneer in cursussen kopieën worden overgenomen van bestaande handboeken, er ten minste een bronverwijzing zou aanwezig zijn, voor zover er toelating is voor het gebruik van deze kopieën.

De opleiding moet er ook over waken dat de inhoud van het vak – bijvoorbeeld ICT-management – de lading dekt.

Facet 2.7. Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:
- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In de academische kalender is een blok- en examenperiode voorzien in de maanden januari-februari en mei-juni. De tweede examenperiode vindt plaats eind augustus en begin september. Volgens de studenten die de commissie ontmoette, zijn de examens behoorlijk gespreid in de tijd. De studenten hebben ook inspraak bij het

opstellen van het examenrooster; hier wordt wel degelijk rekening mee gehouden. In het departement BEST mogen de studenten zelfs een voorstel doen.
Bij het begin van het semester krijgen de studenten een overzichtelijke kalender met de geplande toetsen en taken. De Opleidingscommissie gaat na of er voldoende spreiding is in de taken en toetsen. In de studiefiches is bovendien ook aangegeven hoeveel gewicht er gegeven wordt aan permanente evaluatie en andere evaluatievormen.

Het schriftelijk examen is de meest gebruikte toetsingsvorm. Voor sommige opleidingsonderdelen wordt permanente evaluatie – presentaties, paper, gequoteerde oefeningen,… – gebruikt naast een examen.
Sommige opleidingsonderdelen worden geëvalueerd met een schriftelijk examen en één of meerdere opdrachten. De evaluatie in de tweede zittijd gebeurt meestal met een schriftelijk examen.

In het eerste en tweede modeltraject worden in het opleidingsonderdeel p*rojecten I* en *II* multidisciplinaire opdrachten in groepsverband uitgevoerd, waarbij niet alleen technische aspecten, maar ook attitudes en competenties worden geëvalueerd. Niet alleen de lectoren evalueren de studenten. De studenten worden ook beoordeeld via self (zelfevaluatie) en peer assessment (groepsevaluatie). Niet alleen kennis wordt beoordeeld, maar ook attitudes en vaardigheden zoals samenwerken in team, leren luisteren, het schrijven van een rapport en vergaderen komen hierbij erg uitdrukkelijk aan bod. Bij de beoordeling van stages *en* projecten *I* en II worden checklists gebruikt om de competenties te evalueren.
De meeste studenten met wie de commissie sprak, meenden dat zij rechtvaardig werden geëvalueerd bij de projecten I en II en de stages. Toch stelden enkele studenten dat de verschillen in evaluatie tussen de studenten niet altijd duidelijk zijn.

Om na te gaan welke competenties werden behaald, werd in het recente verleden een specifiek hiervoor ontwikkelde tool, namelijk Trace (Trajectory Communication and Evaluation system), in een experimenteerfase als plug-in aangeboden in de elektronische leeromgeving Dokeos. Via deze tool zou aan elke student bij het indienen van een taak of het afleggen van een test, individuele feedback gegeven kunnen worden over de bereikte competenties. Op die manier zou de student een perfect overzicht kunnen krijgen van welke competenties al verworven zijn en aan welke nog moet worden gewerkt. Hoewel de commissie meent dat het hier om een uitstekend instrument gaat, werd het nooit op grote schaal geïmplementeerd na de experimenteerfase.

Een aantal lectoren volgde bijscholing om efficiënt deze nieuwe vormen van evalueren te kunnen toepassen en begeleiden. Zij stelden dat zij vrij goed het groepswerk en de presentaties kunnen evalueren aan de hand van indicatoren, maar tegelijk wezen ze erop dat de manier van evalueren van de projecten nog constant wordt bijgestuurd. Zij benadrukten dat groepswerk een groeiproces is. Daarom houden zij individuele fiches bij per student, waarbij deze regelmatig met zijn eigen functioneren wordt geconfronteerd. Studenten moeten deze fiches ook wekelijks aftekenen.

Studenten met een functiebeperking kunnen genieten van examenfaciliteiten, vastgelegd in een departementale beslissing: mondeling examen, extra examentijd, mondelinge toelichting, gebruik van een laptop van het departement op het moment van het examen…

De commissie waardeert de behoorlijke organisatie van de examenperiodes – de inspraak van studenten, feedback na examens… – en van evaluatievormen als peer en self assessment.
Bij de beoordeling van de examens worden de examencijfers online ingebracht in de database van het deliberatiepuntenpakket. De resultaten worden verzameld per student. Elk lid van de Examencommissie ontvangt bij het begin van de deliberatie informatie en toelichting over de deliberatieprocedure en de afbakening van delibereerbare tekorten.

Na elke examenperiode wordt aan de studenten de kans geboden om op een vast tijdstip met alle vaklectoren te spreken over het hoe en waarom van de examenresultaten, en om hun examenkopijen in te kijken. De meeste studenten die hiervan gebruikmaken, zijn hierover tevreden.

De studenten worden via verschillende kanalen (de studiegids, de website van de Hogeschool Gent, de website van de respectievelijke departementen, de elektronische leeromgeving Dokeos, mentoraatsessies…) geïnformeerd over de evaluatiemethode en -criteria van elk opleidingsonderdeel.

In BINF zijn ongeveer zeven op tien 710van de eerstejaarsstudenten en iets meer dan de helft van de tweedejaarsstudenten tevreden over de timing, de duidelijkheid en de spreiding van de leerstof over de examens. De commissie meent dat de tevredenheidsgraad van de studenten vooral in het tweede jaar vrij laag is en ruimte laat voor verbetering. In BEST liggen de cijfers vooral in het eerste jaar iets hoger.

De lectoren evalueren zelf de kwaliteit van hun examens en toetsen. Op hogeschoolniveau wordt wel gewerkt aan een toetsbeleid, maar dat wordt nog niet toegepast.

Voor de beoordeling van de stage wordt rekening gehouden met de te bereiken eindcompetenties en indicatoren. Deze zijn terug te vinden in de studiefiche. Er wordt geëvalueerd, tussentijds en op het einde, aan de hand van formulieren waarin niet alleen gepeild wordt naar de verworven competenties, en de aanwezigheid van kennis en technische vaardigheden, maar waarin evenzeer aandacht besteed wordt aan attitudes. Volgens de vertegenwoordigers is de kwaliteit van de evaluatieformulieren de laatste jaren aanzienlijk verbeterd. Toch menen zij dat ze nog op een aantal punten kunnen worden verbeterd.

Het werk tijdens de stageperiode en de ontwikkelde applicatie worden op het einde van de stageperiode gepresenteerd voor een commissie, bestaande uit lectoren, medewerkers van de stage-instelling en eventueel andere personen uit het werkveld.

De evaluatie van de stage en de waarde van de onderdelen is verschillend voor BINF en BEST.

In BINF gaat 15 procent naar het stageverslag. De punten worden toegekend door de stagebegeleider en de lector-bijzitter. Er is 15 procent voorzien voor de presentatie. De punten worden toegekend door de stagebegeleider na overleg met de aanwezige commissieleden op basis van inhoud, vlotheid, taalgebruik, presentatie, de gebruikte middelen en het beantwoorden van vragen. Ten slotte gaat 70 procent naar het werk tijdens de stageperiode en naar de ontwikkelde applicatie.

In BEST gaat 10 procent naar de voorbereidende fase (toegekend door de stagecoördinator) en 40 procent naar de stage zelf (toegekend door de stagebegeleider na overleg met de stagementor). Er is 15 procent voorzien voor het stageverslag (toegekend door de stagebegeleider) en 20 procent voor de scriptie (toegekend door de scriptiecoördinator). Ten slotte is er de verdediging van het stageverslag en de scriptie. Vijftien procent wordt toegekend door de stagebegeleider na overleg met de andere leden van de commissie.
De stagebegeleider maakt van elk stagebezoek een verslag, dat zowel door de stagebegeleider als de studenten wordt ondertekend. Door deze transparantie weten de studenten hoe hun werk en zijzelf tussentijds worden beoordeeld. Als er bij de tussentijdse evaluatie negatieve elementen vermeld worden, hebben de studenten nog de kans om bij te sturen. Bij het niet behalen van credits voor het opleidingsonderdeel s*tages* in de eerste zittijd, kan de stageopdracht verder afgewerkt en/of het verslag worden herwerkt. Er volgt een nieuwe verdediging in de loop van de tweede zittijd.

Om na te gaan of alle partijen tevreden zijn over de organisatie en het verloop van de stage, worden diverse bevragingen gehouden. De stagecoördinator bevraagt de stagementoren; de kwaliteits- of stagecoördinator bevraagt de studenten en de stagecoördinator bevraagt de stagebegeleiders.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie meent dat de vraagstelling bij de examens erg traditioneel is. Ze beveelt daarom aan de kwaliteit van de examens te laten beoordelen door derden: collega's in andere hogescholen of vertegenwoordigers van het beroepsveld.

Daarnaast meent de commissie dat het nuttig zou zijn de weging van de examenvragen op alle examens duidelijk aan te duiden.

Ten slotte steunt de commissie het voornemen van de hogeschool om werk te maken van een toetsbeleid.

De commissie meent ook dat een waardevol instrument als Trace zeker zijn nut kan bewijzen in het competentiegericht onderwijs en opnieuw dient gevaloriseerd te worden

Facet 2.8. Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professioneel gerichte bachelor.

Facet 2.9. Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:
Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:
- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de meeste inkomende studenten. In beide departementen kwam in de voorgaande jaren ongeveer 60 procent van de studenten uit TSO en 30 à 35 procent uit het ASO. De laatste jaren is het aandeel ASO-studenten in beide departementen echter weer gestegen naar meer dan 40 procent. Meer dan 95 procent zijn mannelijke studenten. Hoewel er in het verleden erg grote discrepanties waren tussen de slaagkansen van de studenten ASO en TSO, zijn deze verschillen de laatste jaren kleiner geworden.

Voor studenten met een beperkte voorkennis zijn meerdere opvangmogelijkheden voorzien. De studenten kunnen in beide departementen opfrissingscursussen Frans, Engels en wiskunde volgen in de week voor het begin van het academiejaar. Tijdens deze week wordt ook de LASSI-test (Learning and Study Strategies Inventory) op vrijwillige basis aangeboden. Hoewel het percentage studenten dat de LASSI-test doet, is toegenomen, gaat het toch nog steeds maar om 20 procent van de studenten. De LASSI-test bezorgt nieuwe studenten preventieve informatie over hun sterktes en zwaktes op het vlak van studiemethode en -planning, waarbij eveneens per aspect aanbevelingen worden gegeven. Alleen de studenten die erg zwak scoren op sommige aspecten (minder dan 5 procent), worden doorverwezen naar de studiebegeleider5. Voor vakinhoudelijke problemen is er later ook nog het monitoraat. Sinds het academiejaar 2004-2005 worden flexibele leerwegen aangeboden in de vorm van diploma-, credit- en examencontract.

Studenten die al slaagden voor het volledige eerste modeltraject (of alle credits ervan behaald hebben) van de kandidatuur/academische bachelor informatica, ingenieurswetenschappen en industriële wetenschappen, worden meteen toegelaten tot het tweede modeltraject. Sinds de invoering van het Flexibiliseringsdecreet in het academiejaar 2005-2006 werden de flexibele leerwegen uitgebreid en geformaliseerd. In het departement BINF volgt momenteel 41 procent een geïndividualiseerd traject; in het departement BEST is dat 35 procent.

De Hogeschool Gent heeft sinds 2006-2007 een diversiteitbeleid. In de beide departementen wordt gestreefd naar de integratie en begeleiding van studenten met een functiebeperking. Studenten met een functiebeperking kunnen studie- en examenfaciliteiten krijgen in de vorm van extra materiële ondersteuning en/of extra tijd voor een examen. Ook topsportstudenten en studenten in moeilijke socio-economische omstandigheden kunnen een beroep doen op speciale aangepaste studie- en examenfaciliteiten. De commissie stelde echter vast dat er geen of weinig inspanningen gebeuren om allochtone studenten aan te trekken. Studenten die het academisch Nederlands te weinig beheersen,. kunnen zichzelf bijscholen via een taalprogramma, aangeboden via het leersysteem ‘Hot Potatoes’, en via een monitoraat Nederlands
De commissie apprecieert de opfrissingscursus bij het begin van het academiejaar en het behoorlijke beleid inzake individuele leertrajecten.

Er zijn enkele aanvullingstrajecten uitgewerkt voor studenten die een graduaat informatica behaalden via het CVO (het huidige HBO5). Voor de CVO’s waar geen afspraken mee gemaakt zijn, wordt gewerkt met EVC/EVK-procedures. Ook andere studenten kunnen een aanvraag voor vrijstellingen indienen op basis van EVK of EVC. Voor vrijstellingen op basis van EVK dient de student na overleg met de studietrajectbegeleider een aanvraag in bij de Departementsraad. Voor vrijstellingen op basis van EVC moet de student een uitgebreide portfolio samenstellen die zijn/haar competenties moet bewijzen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om meer aandacht te besteden aan de instroom van alle kansengroepen. Dit zou onder meer kunnen door taaltesten en -cursussen academisch Nederlands aan te bieden aan studenten met onvoldoende kennis van het Nederlands. De commissie meent immers dat zelfstudie alleen deze lacunes niet kan oplossen.

De commissie adviseert ook om meer feedback te geven op de LASSI-test. Sommige studenten verwonderden zich erover geen feedback te hebben gekregen, hoewel ze op sommige aspecten niet goed scoorden.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	goed
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	niet van toepassing
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:
- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie ervaart een degelijke deskundigheid bij de meeste lectoren en het administratief en technisch personeel. Toch meent de commissie dat het personeelsbeleid dient te worden bijgestuurd. De personeelsstructuur van de departementen lijkt de commissie vrij ingewikkeld, met opleidingsverantwoordelijken, vakverantwoordelijken en departementssecretarissen die de functie hebben van adjunct-departementshoofden maar niet verkozen zijn. Bovendien meent de commissie dat er te weinig wordt gebruikgemaakt van mogelijke synergieën tussen de twee departementen.

De meeste lectoren hebben voldoende kwalificaties om les te geven in de opleiding Toegepaste informatica. De grootste groep van het onderwijzend personeel in de opleiding Toegepaste informatica, gerekend in VTE's (voltijdse equivalenten), heeft een opleiding informatica/wiskunde genoten. De tweede en derde groep omvatten de lectoren met een taalopleiding of een uit het vakgebied toegepaste economie.
De studenten die de commissie ontmoette, waren het erover eens dat de kwaliteit van de meeste lectoren goed is, maar dat in bepaalde gevallen de docent onvoldoende kennis heeft van de materie. De studenten hebben het gevoel dat het aankaarten van dit probleem eigenlijk niets opbrengt. Anderzijds zijn de lectoren makkelijk bereikbaar; studenten kunnen vragen stellen per e-mail en krijgen meestal ook snel een antwoord.

Ook het administratief en technisch personeel is in staat om in te spelen op de noden van de departementen. Voor iedere functie op het secretariaat is een back-up voorzien, zodat het secretariaat in alle omstandigheden kan functioneren. Voor de permanentie in het openleercentrum in BINF zijn afspraken gemaakt met het CVO; voor de informatici is een wachtdienstregeling voorzien.

Voor aanwerving gaan de departementen in de eerste plaats uit van het reglement '*Werving en selectie*' van de Hogeschool Gent. In de Departementsraad wordt na een behoefteanalyse en na overleg met de vakgroepen beslist over de vacantverklaring en het voorstel tot aanwerving. De selectie wordt vervolgens uitgevoerd door een selectiecommissie die door de Departementsraad is aangeduid. Daarbij wordt enerzijds rekening gehouden met het profiel zoals beschreven door de vakgroep, en anderzijds met aandachtspunten uitgeschreven door de sector Personeel van de Hogeschool Gent.

Het onthaal van een nieuwe collega berust in de eerste plaats bij de opleidingsvoorzitter. Er is ook een infobrochure beschikbaar.

Omwille van de dalende studenteninstroom in de opleiding Toegepaste informatica waren er tussen 2002 en 2007 nauwelijks vacatures. Maar sindsdien is er een kentering en kunnen nieuwe personeelsleden worden aangeworven. Momenteel is er echter een tekort aan informatici op de arbeidsmarkt, en zijn er voor elke vacante betrekking niet altijd voldoende kandidaten. Er wordt dan ook een grote flexibiliteit van het personeel verwacht om hiervoor een oplossing te vinden. Studenten signaleerden dat zij soms de indruk hadden dat sommige lectoren de leerstof samen met hen trachtten te verwerven.

Bij de taakstellingen en de verdeling van de opdrachten wordt in de mate van het mogelijke rekening gehouden met de noden van de student in het kader van de opleiding, de vakspecialisatie van de lectoren en het evenwicht in de belasting van de lectoren, vooral over de semesters heen.

De statutaire evaluatie voor vastbenoemde personeelsleden is volgens het hogeschoolreglement verplicht om de vijf jaar; voor tijdelijke personeelsleden is dit jaarlijks. De evaluatie van de personeelsleden vertrekt van een zelfevaluatie door het personeelslid, gevolgd door een evaluatiegesprek, waarbij de resultaten van de bevragingen van de studenten over de onderwijsactiviteiten informatief beschikbaar zijn. Dit resulteert in een evaluatievoorstel van het departementshoofd en/of vakgroepvoorzitter. De eindbeslissing ligt bij de Departementsraad. Hoewel in het ZER wordt verwezen naar functioneringsgesprekken scheen er verwarring te bestaan tussen functionerings- en evaluatiegesprekken, en schenen de eerste zich te beperken tot een zelfevaluatie of tot functioneringsgesprekken met lectoren waarbij problemen werden gesignaleerd. In de toekomst zal een aantal vakgroep- en opleidingsverantwoordelijken een bijscholing volgen voor het voeren van functioneringsgesprekken.

De lectoren en de gedoceerde opleidingsonderdelen worden door de studenten beoordeeld via bevragingen. Elke lector krijgt zijn eigen resultaten. Het departementshoofd en de vakvoorzitter beslissen autonoom wie wordt geroepen voor een functioneringsgesprek. De studenten met wie de commissie sprak, gaven aan dat de kwaliteit van de meeste lectoren goed is. Maar ze betreuren dat er te weinig verbeteracties volgen als wordt aangegeven dat lectoren de leerstof te weinig beheersen of die niet kunnen overbrengen.

Voor de benoemingen is het reglement van de Hogeschool Gent op ‘benoeming en omstandigheidsevaluatie’ van toepassing; voor bevorderingen is dat het ‘*Reglement bevorderingen onderwijzend personeel* 2007’.

Zowel de vakgroepen als de Opleidingscommissie hebben adviesbevoegdheid voor personeelsbeleid en -aangelegenheden, terwijl de Departementsraad belast is met het formuleren van voorstellen in verband met de aanstellingen en benoemingen voor het OP en ATP.

In de begroting is een bedrag voorzien voor externe opleidingen en kostenvergoedingen voor vervoer. De Departementsraad beslist jaarlijks over de verdeelsleutel voor bijscholing van het personeel. Het initiatief om zich bij te scholen, wordt door het OP-lid zelf genomen op basis van het aanbod. De Navormingscommissie, bestaande uit alle voorzitters van de vakgroepen, keurt de navormingsinitiatieven goed.
De commissie had de indruk dat het nascholingsbeleid te weinig proactief is en niet echt wordt gestuurd, tenzij er een dringende nood is aan een bepaalde expertise. Uit de lijst van gevolgde bijscholingen blijkt dat het vaak dezelfde personeelsleden zijn die bijscholing volgen, en dat slechts weinig lectoren vakspecifieke bijscholing volgen. Bovendien had de commissie de indruk dat bepaalde personeelsleden bij afvloeiingen een groot aantal nieuwe opleidingsonderdelen moesten of wilden opnemen en dat zij dus een groot aantal nascholingen dienden te volgen samen met een totaal nieuwe opdracht.

De ATP-leden volgen ook bijscholing, vooral in verband met computervaardigheden en het leren omgaan met computerpakketten van de Hogeschool Gent.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie dringt aan op meer aandacht voor de personeelsstructuur en het personeelsbeleid. Uit het organogram is niet altijd op te maken wie verantwoordelijk is voor wat, en wie een bepaalde groep aanstuurt.

De functioneringsgesprekken worden niet of te weinig aangewend als beleidsinstrument. De commissie beveelt aan om tijdens de functioneringsgesprekken te peilen naar mogelijke opportuniteiten, vooral daar waar het om informaticaspecialisaties gaat, en die te documenteren en op te volgen aan de hand van bijvoorbeeld een competentiematrix.

Er dienen ook verbeteringsacties te worden opgezet wanneer studenten klagen over te weinig kennis of motivatie van de lectoren.

Ook mogelijke synergieën op het gebied van personeelsbeleid en opleidingscoördinatie tussen de twee departementen moeten beter worden benut.

Het nascholingsbeleid dient nog meer te worden afgestemd op de noden van de opleiding. Daarenboven moeten nog meer lectoren nascholing vormen. De commissie beveelt aan om een competentiematrix van de personeelsleden op te stellen waaruit duidelijk blijkt welke competenties momenteel en in de toekomst nodig zijn en op deze manier een gericht aanwervings- en nascholingsbeleid te ontwikkelen. Een nascholingsfiche per personeelslid is aangewezen om op deze manier na te gaan of individuele personeelsleden behoefte hebben aan nascholing of eventueel elders kunnen ingeschaald worden.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:
- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Er is voeling met nieuwe trends in de markt dankzij de gastsprekers en de contacten van lectoren met het beroepsveld. De commissie stelde vast dat er in het verleden slechts weinig lectoren aanwezig waren met beroepservaring. Dankzij het stijgende studentenaantal heeft de opleiding in beide departementen een aantal lectoren kunnen aanwerven die over recente beroepservaring beschikken.

Een aantal lectoren van de opleiding Toegepaste informatica beschikt over gespecialiseerde kennis. Dit wordt voor een stuk weerspiegeld in de keuzepakketten programmeren, multimedia, netwerken en mainframe. Deze specialisaties zijn ook terug te vinden in de postgraduaten e-design (BEST), toegepast IT-management en computer systems validation (BINF), waar enkele lectoren van de opleiding lesgeven. Daarnaast hebben twee OP-leden van BINF ook de opleiding tot Cisco-certified academy instructor gevolgd. BINF heeft een formele samenwerkingsovereenkomst met IBM.
Toch heeft de commissie de indruk dat vooral in BEST veel specialisaties bij één enkele lector terechtkomen.

De belangrijkste banden van het opleidingsteam met de professionele praktijk worden gevormd door twee kanalen: enerzijds de Resonantiecommissie (BINF) en de Forum-resonantiecommissie (BEST), en anderzijds de stage. Een aanzienlijk deel van het OP-personeel binnen de opleiding is betrokken bij de stage. Dit verplicht de stagebegeleiders verschillende keren een stagebezoek in situ te brengen.

In de beide departementen geven informaticadeskundigen – bijvoorbeeld van Fortis, Europabank, Oracle, IBM en Inbev – gastcolleges. De opleiding heeft ook een goede relatie met Agoria-ICT, de beroepsvereniging van informaticabedrijven. Er zijn geen gastlectoren.

Verder zijn de beide departementen lid van de vzw Bachelor (de vroegere NUG), en heeft BINF ook een lidmaatschap afgesloten met onder meer Biwug (Benelux Information Worker User Group), SAI, Bejug (Belgian Java User Group), Feweb, Voka en Agoria. BEST is eveneens lid van Voka, het Vlaamse netwerk van

ondernemingen, en van Agoria-ICT, beroepsvereniging van informaticabedrijven. Het departement BINF tracht ook contact met het werkveld te onderhouden via de recente alumniwerking.

Een (klein) aantal lectoren van het departement BINF heeft in het kader van de bilaterale samenwerkingovereenkomsten deelgenomen aan de mobiliteit van docenten. Er is ook een overeenkomst met Troy University (VS) maar die leidde niet tot docentenmobiliteit. Voor BEST is er een docentenuitwisseling met MSPU in Moskou en een studentenuitwisseling met Troy University. Toch nam slechts één enkele lector deel aan de lectorenmobiliteit.

Sinds het zogenaamde Structuurdecreet moeten de professionele bacheloropleidingen aan projectmatig wetenschappelijk onderzoek (PWO) doen. In BINF werden de eerste voorstellen al in 2004 ingediend, in BEST pas in 2007. Zowel in BINF als in BEST is een aantal lectoren betrokken bij het PWO. Deze projecten werden al beschreven onder facet 2.2. In de beide departementen wordt ook aan maatschappelijke dienstverlening gedaan. Informaticatechnische opleidingen worden verzorgd bij onder meer Cevora, het OCMW Aalst en de firma Jan De Nul.

Hoewel de mogelijkheid bestaat om bijscholing te volgen, blijkt uit de lijst van bijscholingen dat slechts een klein aantal nascholingen vakspecifiek is. Het gaat vaak om algemene of pedagogische nascholing, of om het bijwonen van congressen en symposia. Daarnaast neemt een aantal lectoren deel aan internationale congressen van onder meer Space (Network of European Institutions of Higher Education) en EAIE (European Association for International Education). Deze congressen zijn nuttig in het kader van het opstellen van bilaterale contracten, maar zijn niet opleidingsgebonden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om de mogelijkheid van gastlectoren in overweging te nemen, omdat zo de link met het werkveld gestructureerd aanwezig is.

De commissie beveelt ook aan om meer aandacht te besteden aan het professionaliseringsbeleid van de lectoren.

Facet 3.3. Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:
- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens het academiejaar 2007-2008 waren in het departement Bedrijfskunde Aalst 56 (46 OP en 10 ATP) en in het departement Bedrijfsinformatie 79 (66 OP en 13 ATP) personeelsleden tewerkgesteld. In het departement BEST zijn daarvan 8,8 voltijdse eenheden (VTE) als OP werkzaam binnen de opleiding Toegepaste informatica. De totale personeelsomkadering voor de opleiding Toegepaste informatica bedraagt 27,05 VTE, gespreid over 52 personeelsleden. In BEST is 90 procent van de OP's en 80 procent van de ATP's vastbenoemd; de overigen zijn tijdelijken. In BINF is 80 procent van de personeelsleden vastbenoemd; bij de ATP's zijn ook 1,5 VTE contractuelen werkzaam. In de beide departementen is de grote meerderheid van de personeelsleden fulltime werkzaam binnen het departement (maar daarom niet de opleiding). Voor BEST is dat bijna het hele OP en 60 procent van het ATP. Voor BINF is bijna 80 procent fulltime werkzaam binnen het departement.

In de twee departementen ligt de student-lectorratio rond de twintig studenten per lector. De opleiding ervaart dit als voldoende. Er waren dan ook geen klachten over de werklast bij de OP-leden. Het personeel van het nieuwe openleercentrum in BINF vreest wel dat men met te weinig is om het grote bezoekersaantal en de ruime bezoekuren het hoofd te kunnen bieden.

De commissie heeft vastgesteld dat sommige personeelsleden in BEST moeten een erg brede waaier aan opleidingsonderdelen verzorgen, wat voor een verhoogde werklast zorgt. Ook de helpdesk van BEST klaagde over een hoge werkdruk.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt erover te waken dat er tijdig wordt gezocht naar OP-leden met de nodige competenties, en te vermijden dat sommige lectoren te zwaar worden belast met een te grote waaier aan specialisaties. Een gericht nascholingsbeleid en het mogelijk aanwerven van gastlectoren en/of contractuelen kunnen daarbij helpen.

De commissie vraagt ook aandacht voor de personeelsbezetting van het nieuwe openleercentrum in BINF. Het grote succes hiervan noodzaakt waarschijnlijk een uitbreiding van het personeel.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:
- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Sinds het academiejaar 2004-2005 organiseert het departement BEST zijn onderwijs in een volledig nieuw gebouw (blok L) in de Arbeidstraat 14 in Aalst. Een aangrenzend gebouw (blok C) werd volledig gerenoveerd en werd in 2006 in gebruik genomen. Het nieuwe gebouw telt drie bouwlagen, en het vernieuwde gebouw telt twee verdiepingen. Er bevinden zich 28 onderwijsruimtes, waaronder 6 computerlokalen voor laptopgebruik, 3 computerlokalen met vaste pc's en 1 netwerk/hardwarepracticumklas. Deze netwerkklas beschikt over 6 nieuwe servers die draadloos bereikbaar zijn door de studenten, zowel vanuit de netwerkklas als van elders op de campus. Verder zijn 4 Cisco-routers en 1 switch aanwezig. Op de 6 servers is MS Windows Server 2003 geïnstalleerd. Verder is de software SemSim CCNA Router Simulator aanwezig.
De commissie stelde vast dat er geen racks aanwezig waren. In de vloeren van de computerlokalen zijn stopcontacten en netwerkaansluitingen verwerkt. Elk lokaal beschikt over een whiteboard en een ad-valvasprikbord.

Er zijn twee VTE aanwezig voor IT-ondersteuning. Zij vormen het Systeam. Het Systeam staat in voor het computeronderhoud en de ondersteuning van hard- en softwareproblemen voor studenten en personeel: herstellen pc's, netwerk beheren, servers installeren, websites programmeren, boekhouding, inventaris, opbouwen/herstellen/renoveren van pc-lokalen, en helpdesk voor studenten en lectoren. Vragen hiervoor komen via e-mail of worden gesteld tijdens de pauzes. Er zijn geen Service Level Agreements (SLA) of Diensten Niveau Overeenkomsten (DNO).

Er is in het nieuwe gebouw in BEST ook een ontmoetingsruimte waar de studenten kunnen werken, lunchen (broodjeslunch) en zich ontspannen. In de gebouwen zijn ook twee auditoria, twee talenpractica, een vergaderruimte, een lectorenkamer, een coördinatorenruimte en secretariaten.

Daarnaast is een mediatheek met zelfstudiecentrum uitgerust met 14 computers. Er is ook een tweetal laptops beschikbaar, die kunnen worden uitgeleend. De studenten kunnen ook in groep werken in deze mediatheek. De boekencollectie is vrij beperkt. Het budget voor het hele departement bedraagt slechts 1000 euro. Het is de Navormingscommissie die beslist over de aankoop van naslagwerken. Anderzijds kunnen de studenten gebruikmaken van de erg uitgebreide elektronische bibliotheek van de Hogeschool Gent, waaraan 80.000 euro per jaar wordt besteed. De studenten kunnen hierop ook thuis inloggen. De bibliotheek beschikt ook over een aantal e-books van Springer. In de bibliotheek werken 2 VTE's (1 VTE + 2 halve VTE) en een assistente. Er vinden 3700 uitleningen per jaar plaats. De studenten krijgen tijdens de onthaalweek informatie over hoe ze in de catalogus kunnen zoeken en hoe ze databanken kunnen gebruiken. Het openleercentrum is alle dagen geopend van 8 tot 17 uur (op vrijdag tot 16 uur). Voor sommige opleidingsonderdelen wordt in BEST gebruikgemaakt van de AIM-server, waarop de lector zelfstudiepakketten met feedback kan ontwikkelen.

Waterfonteintjes zijn ter beschikking van de studenten. Buiten zijn er fietsenrekken en uitleenfietsen die door Sovoreg werden gefinancierd. De commissie apprecieert de aangename atmosfeer in het BEST-gebouw.

Het hoofdgebouw B van BINF dateert van rond 1975 en is aan de buitenkant in een slechte toestand. De laatste drie jaar is er heel wat geïnvesteerd in de renovatie van de binnenkant van het gebouw. Zo zijn de vloeren en muren in de gangen van de drie hoogste verdiepingen vernieuwd. Toch oogt het nog steeds niet aantrekkelijk.
Het gebouw wordt gebruikt door verschillende departementen van de Hogeschool Gent. In totaal zijn er in dit gebouw 4 bouwlagen met ongeveer 144 leslokalen, waarvan 2 lokalen per verdieping uitgebouwd zijn tot auditoria. Voor de opleiding TI zijn er 12 pc-lokalen met vaste desktops, waarvan 2 lokalen voor het opleidingsonderdeel netwerken. BINF beschikt over 4 nieuwe DNS-DHCP-servers die in de 2 netwerkklassen onder meer worden gebruikt voor installatievoorbeelden van Microsoft Commerce/Exchange/Sharepoint. Deze servers worden ook gebruikt voor de gevirtualiseerde Linux- en Windows-omgeving. Er zijn ook 2 grote netwerkkasten voorzien, waarin voor 12.000 euro aan Cisco-apparatuur werd geplaatst. Daarnaast zijn er boxen waarin al het gebruikte materiaal kan worden opgeborgen.
Twee lectoren hebben het Cisco-certificaat behaald; de studenten kunnen ervoor kiezen het Cisco-certificaat te behalen als ze dit deels zelf bekostigen. Slechts 10 procent van de studenten zit in het certificatieproject; de financiële tussenkomst door de Hogeschool Gent wordt op prijs gesteld. Alle pc-lokalen hebben WiFi-voorzieningen. Per pc-lokaal zijn ook 13 vaste lijnen van 100 Mbit voorzien voor laptops die op het CC-Hogent-netwerk zitten, zoals voor de WiFi-faciliteiten. Verder zijn er vier talenpractica, twee klassieke en twee digitale. Ook hier waren er tijdelijke problemen met het draadloze netwerk. De studenten klaagden ook over de te kleine lokalen – of de te grote groepen.

Het Systeam van BINF staat in voor het onderhoud van de pc-klassen en het installeren of updaten van software. Voor de opleiding Toegepaste informatica worden profielen aangemaakt met 40veertig verschillende programma's. In BINF bestaat het Systeam uit één 1halftijds OP-, één 1halftijds ATP-lid en één 1voltijds ATP-lid. Elk lid van het Systeam heeft zijn eigen verantwoordelijkheden: er is 1één systeembeheerder voor het netwerk, één 1voor het programmeerwerk en één 1voor de meer manuele taken, zoals herstellingen. De medewerkers van het Systeam (BINF) hebben een procedurehandboek samengesteld over de hierboven vermelde werkzaamheden. Via een webpagina kunnen lectoren problemen signaleren. Ook hier zijn er geen SLA's, maar het Systeam bepaalt wel prioriteiten voor het oplossen van problemen. Het systeem schijnt goed te werken. De studenten worden ook via hun accounts geresponsabiliseerd voor de gebruikte pc's. De computerfaciliteiten van de Hogeschool Gent zijn ook thuis toegankelijk via VPN.

Naast de Systeams van BINF en BEST is de Sector Informatisering verantwoordelijk voor de firewall, de elektronische bibliotheken en het draadloze netwerk.

Op de campus van BINF zijn er drie restaurants, waarvan een zelfbediening voor warme schotels en broodjes, een voor snacks en een waar men een dagschotel kan krijgen. Er is nog een vierde restaurant in aanbouw. Sovoreg (Sociale Voorzieningen Regio Gent) zorgt voor democratische prijzen.

Het nieuwe openleercentrum is ruim en omvat twee verdiepingen. Naast een groot aantal vaste pc's kunnen de studenten er ook werken met laptops. Het openleercentrum is elke dag toegankelijk van 8 tot 22 uur. Er zijn momenteel al 1200 bezoekers per dag, waardoor het aanwezige personeel onder grote druk staat. De studenten dienen te reserveren via een reservatietool en kunnen maximaal vier uur per dag reserveren. Ze beschikken over een aantal credits per semester. Ook de docenten dienen te reserveren. Zij beschikken over enkele docentendesks. Voor de studenten die in stilte willen werken, is er een stille ruimte. Daarnaast is er ook een aantal studiecellen waar studenten in absolute stilte kunnen werken. De beveiliging werd aan een externe firma toevertrouwd; hiervoor zijn er wel SLA's.

Er is naast het openleercentrum ook een aantal kleine lokalen voor gesprekken en groepswerk. Het ombudslokaal is centraal gelegen, maar biedt weinig privacy omwille van de grote ramen die op het ogenblik van het bezoek niet waren afgeschermd.

Voor de lectoren is een lectorenlokaal uitgerust met vier computers en een aantal zetels. Dit lokaal lijkt echter beter uitgerust voor overleg dan om in stilte te werken.
De beide departementen hebben een infirmerie met een brancard en alles wat nodig is voor EHBO.

Zowel in BINF als BEST kunnen alle lectoren beschikken over een laptop van het departement. Er zijn ook een gratis eerstelijnshelpdesk voor hard- en softwareproblemen door het Systeam en de helpdesk van de dienst Informatisering voorhanden. De lectoren en studenten kunnen bovendien gebruikmaken van het elektronische leerplatform Dokeos. Elk jaar kunnen de studenten en het personeel een laptop met drie jaar 'on site next business day'-garantie aankopen tegen democratische prijzen via de Hnet-website van de Sector Informatisering.

Jaarlijks maken de vakgroepen een planning op voor de materiële middelen die ze willen aankopen. Die wordt vervolgens besproken in de vergaderingen van de Opleidingscommissie (voor BINF) en in de Departementsraad (voor BEST). Voor investeringsgoederen wordt de aanbesteding voorbereid door de vakgroep en besproken met het departementshoofd, die budgethouder is. Verbruiksgoederen worden aangekocht door de budgethouder, in samenspraak met de voorzitters van de vakgroepen en de Opleidingscommissie.

Over het algemeen zijn zowel in BINF als BEST de lokalen behoorlijk uitgerust. De commissie waardeert het feit dat de studenten in BINF worden geresponsabiliseerd voor het gebruik van het materiaal. De commissie waardeert het nieuwe openleercentrum in Gent en de nieuwbouw in Aalst.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan de helpdesk van BEST beter te organiseren. Zij kunnen zich laten inspireren door de procedure die door het Systeam van BINF wordt gebruikt.

De commissie meent ook dat het goed zou zijn te rapporteren over het aantal en het soort tussenkomsten, en op basis hiervan mogelijke proactieve acties te nemen.

Ze beveelt ook aan dat de netwerkklas in BEST zou uitgerust worden met netwerkkasten.

De commissie vindt dat het lokaal van de Ombudsdienst in BINF meer privacy moet kunnen garanderen. Daarnaast vindt ze dat de lectoren in BINF moeten beschikken over een lokaal waar ze ongehinderd kunnen werken.

Facet 4.2. Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De abituriënten worden geïnformeerd over de opleiding via de website van de hogeschool en de websites van de departementen. Er zijn ook centrale en departementale infobrochures met informatie over de opleidingen, de onderwijsfaciliteiten en de flexibele leermogelijkheden. De commissie vindt de opleidingsbrochure goed en aantrekkelijk.

Daarnaast richt elk departement jaarlijks meerdere informatiedagen en een opendeurdag in, waarop de geïnteresseerden terechtkunnen met al hun vragen over de opleiding en het verder studeren. Tevens wordt deelgenomen aan de door het departement Onderwijs georganiseerde SID-In's in de verschillende Vlaamse

provincies. Beide departementen zijn aanwezig op infosessies, georganiseerd door secundaire scholen en verenigingen. Ter voorbereiding op de studiekeuze organiseren de beide departementen 'Live', waarop abituriënten individueel of in groep het departement-in-werking kunnen bezoeken. Het departement BINF biedt het hele jaar door aan laatstejaarsleerlingen de kans om een dag te proeven van het hoger onderwijs. Door de organisatie van workshops laat het departement BINF leerlingen kennismaken met de opleiding. Om jongeren te laten kennismaken met het IT-beroep en de vooroordelen hierover te ontkrachten, werd aan het departement BINF in het academiejaar 2007-2008 '*Pimp IT up!*' georganiseerd.

Voor de opvang van de nieuwe studenten is een introductieweek voorzien, waarin de nieuwkomers via allerlei praktische informatie en een rondleiding wegwijs worden gemaakt. In het departement BEST nemen bijna alle studenten deel aan deze introductieweek. In het departement BINF is de respons kleiner. Sovoreg bezorgt de studenten bovendien jaarlijks informatie over alle mogelijke studentenvoorzieningen aan de hogeschool via de website, een studentmap (stadsplan) en een Blix-agenda. Op het moment van de inschrijving krijgen eerstejaarsstudenten de folder '*Studeer met Suxes!*', waarin informatie over studieadvies en -begeleiding staat. Ze krijgen tevens een brochure over studievaardigheden. Ook de naam, website en bereikbaarheid van de departementale studiebegeleider, de trajectbegeleider en de ombudsman worden onder meer via dit kanaal bekendgemaakt.

Voor de meer informele contacten wordt in BEST, in samenwerking met Sovoreg en de studentenclub, jaarlijks in de eerste week van het academiejaar een studentikoze openingsavond ingericht. Voor de studenten in Gent organiseert de stad Gent een 'Kickoff'-evenement en verwelkomt Sovoreg de studenten met een fuif.

De diversiteit van de instroom wordt vastgesteld door de analyse van de gegevens die de studenten bij hun inschrijving meedelen. Tijdens de introductieweek wordt de heterogeniteit opgevangen door de organisatie van opfrissingscursussen en aanvangstoetsen, onder meer voor talen en wiskunde. In de beide departementen worden voor Frans en Engels online-oefenpakketten aangeboden. Sinds het academiejaar 2006-2007 is in elk departement van de Hogeschool Gent een voltijdse trajectbegeleid(st)er aangesteld. De trajectbegeleider is het hele academiejaar actief bij het begeleiden van het leertraject van studenten. De studie(traject)begeleider geeft in de introductieweek informatie over de mogelijkheden van studiehulp in de ruimste betekenis. Daarin komen mogelijke individuele studie- en trajectbegeleiding, sessies over studiemethode, -planning en faalangst, en ondersteuning bij een sociale en psychische problematiek door de studiebegeleider, Sovoreg of externen aan bod. De groepssessies kenden vooral in het departement BINF weinig succes. Daarom wordt nu meer overgegaan tot individuele begeleiding. Tot vorig jaar bestond er ook een mentoraat, maar dit werd afgeschaft omwille van de lage respons.

In de eerste week ontvangt elke student informatie over de website waarop het studiecontract en de studiegids staan. In de studiegids zijn de studiefiches van alle opleidingsonderdelen, met vermelding van onder meer de doelstellingen, inhoud, didactische werkvormen en evaluatiecriteria, vermeld. Ook de algemene onderwijs- en examenregeling met de departementale aanvullingen worden daarin beschreven.

De eerstelijnsbegeleiding van de studenten ligt bij de lectoren. Zij zijn erg toegankelijk voor de studenten, waardoor deze laatsten van nabij kunnen worden gevolgd en begeleid. Zij kunnen studenten aanbevelen zich te wenden tot het monitoraat, de studiebegeleiding of de trajectbegeleid(st)er. Met het stijgende aantal studenten dat niet langer in een modeltraject zit, wordt het belang van de trajectbegeleiders steeds groter.

De studenten bevestigden dat zij monitoraat kunnen krijgen wanneer zij er behoefte aan hebben. Zij bevestigden eveneens dat de meeste lectoren ingaan op de vraag om meer oefeningen of extra uitleg. Ook op het niveau van de Hogeschool Gent is er een verantwoordelijke voor studieadvies en studiebegeleiding. Hij verzorgt vooral aanvullende coaching en studieadvies, en stuurt de werkgroep Studiebegeleiders aan.

De diensten van Sovoreg zijn voor de studenten van BINF makkelijk te bereiken. Voor de studenten van BEST is er ook regelmatig een maatschappelijk werker van Sovoreg aanwezig, die kan instaan voor actieve hulp en eventueel voor externe hulp kan zorgen bij psychosociale en financiële problemen. De commissie heeft echter

geen verantwoordelijke van Sovoreg ontmoet. Voor studenten met een functiebeperking gebeurt de begeleiding in samenwerking met de GON-begeleiders en eventueel de ouders.

In elk departement is een ombudsman beschikbaar. De ombudsfunctie heeft als doel te bemiddelen bij conflicten tussen studenten en lectoren van de Examencommissie, en te intermediëren bij conflicten tussen studenten en lectoren, en studenten onderling, ook buiten evaluatiemomenten. De departementen hebben besloten om vooral preventief op te treden. Vooral het departement BINF geeft een ruime interpretatie aan de taak van de ombudsman. Toch zijn er per jaar blijkbaar maar tien tot vijftien dossiers. Misschien heeft dit te maken met het weinig discrete lokaal van de ombudsman.

In de beide departementen zijn lectoren vrijgesteld om de studenten tijdens de buitenlandse stages te begeleiden. Hoewel in het departement BEST een bedrag van 500 euro ter beschikking wordt gesteld van studenten die in het buitenland stage willen lopen, zijn er de laatste jaren geen kandidaten geweest.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan dat er nog meer aandacht wordt besteed aan de resultaten van de LASSI-test. Studenten verwachten niet alleen feedback van het programma, maar ook een persoonlijke feedback van de studiebegeleiders.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen :	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:
- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Hogeschool Gent heeft ervoor gekozen zelfevaluatierapporten op te stellen op basis van EFQM en met behulp van de TRIS-methode. In de beide departementen heeft een aantal lectoren de TRIS- assessoropleiding gevolgd.
Op elk niveau – de hogeschool als geheel, de sector, de dienst van de algemeen directeur, het departement en de opleiding – wordt regelmatig een zelfevaluatie uitgevoerd om na te gaan of aan de vooropgezette kwaliteitseisen wordt voldaan, zodat de strategische doelstellingen van de betrokken eenheid worden nagestreefd.
De commissie meent echter dat kwaliteitsmanagement te theoretisch wordt benaderd, en dat de vooropgezette strategische doeleinden te weinig worden gedefinieerd in termen van streefcijfers en toetsbare streefdoelen. Daardoor is het moeilijk na te gaan of de strategische doelstellingen worden gehaald. Er gebeuren ook interne audits, maar die gaan alleen over de procedures en niet over de inhoud. De laatste audit gebeurde drie jaar geleden.

De opleidingen stellen om de acht jaar een evaluatierapport op voor de visitatie. In de Hogeschool Gent werd de afspraak gemaakt dat elke opleiding tussentijds, met name vier jaar na het opstellen van het zelfevaluatierapport voor visitatie, een rapport opstelt voor intern gebruik. Bij het begin van de werkperiode – in het departement is dit het academiejaar, in de centrale diensten het kalenderjaar – wordt een ‘Jaaractieplan kwaliteitszorg’ goedgekeurd door de overeenstemmende bestuursinstantie. De centrale kwaliteitscoördinator (CKC) staat ter beschikking om elke eenheid te ondersteunen bij haar kwaliteitszorg. Elke eenheid bezorgt aan de CKC de verslaggeving van haar zelfevaluatie, inclusief de afgeleide verbeterdoelen, de eigen bevragingsresultaten met een analyse, haar verbeterplannen, haar ‘*Jaaractieplan kwaliteitszorg*’ en het hoofdstuk ‘Kwaliteitszorg’ van haar jaarverslag.
Ondanks dit theoretisch degelijk model stelt de commissie vast dat het kwaliteitsdenken onvoldoende aanwezig is in de opleiding en de hogeschool. Omwille van het feit dat concrete indicatoren ontbreken, is het immers onmogelijk na te gaan of de beoogde resultaten werden behaald.

De belanghebbenden (studenten, alumni, medewerkers van de hogeschool en vertegenwoordigers van het beroepenveld) worden regelmatig bevraagd over de kwaliteit van de opleiding, maar ook daar ontbreken streefcijfers en kengetallen. In het academiejaar 2007-2008 werd een werkgroep opgestart die als doel heeft alle bevragingen inhoudelijk aan te passen.
Hoewel de commissie positief is over het feit dat deze bevragingen plaatshebben, zijn volgens haar de conclusies over de evaluatieresultaten erg slordig en zelfs fout. Zo worden soms de neutrale scores bij de positieve gerekend, of wordt geen rekening gehouden met de studenten die niet antwoordden op de vraag. Zo zegt in 2006-2007 slechts 14 procent van de studenten dat de studiefiches de nodige informatie gaven; 2 procent zegt dat dit niet het geval was. De andere studenten hebben deze vraag niet beantwoord. Dit leidt toch tot een positieve evaluatie. Daarenboven zijn de resultaten soms gesteund op veel te weinig waarnemingen (bijvoorbeeld twee lectoren). Ook wordt bij de resultaatsmetingen te weinig rekening gehouden met de standaardafwijking. Ook wanneer deze erg groot is, stelt men zich geen vragen over de relatief positieve resultaten van de bevraging. De opleiding geeft toe dat de respons op sommige bevragingen maar ook op de tijdsmetingen te beperkt is.

Bovendien gebeurt de analyse van de bevragingen niet eenvormig. De departementale kwaliteitscoördinator en de departementssecretaris (in BINF) of de voorzitter van de Opleidingscommissie (in BEST) zijn verantwoordelijk voor het organiseren van enquêtes bij studenten over de opleiding (om de drie jaar) en opleidingsonderdelen (drie of vier per modeltraject). BINF gebruikt de 'Teleform'-formulieren, waarvan de verwerking door de centrale diensten wordt ondersteund. In BEST wordt een lector TI enkele uren vrijgesteld voor het online plaatsen van de enquêtes en de statistische verwerking ervan. In de toekomst zal de verwerking van de enquêtes uniform gebeuren op centraal niveau.

De departementale kwaliteitscoördinator organiseert verder de enquêtering van de alumni en het personeel (om de vier of vijf jaar), en ook die van het werkveld (stagebedrijven jaarlijks). In BINF organiseert de stagecoördinator de enquêtering van stagebedrijven. De vakgroepvoorzitter Informatica organiseert de vergaderingen van de Werkveldcommissie. In de beide departementen wordt ook bij de lectoren en de studenten gepeild naar de kwaliteit van de stageplaats. Volgens de commissie is de frequentie van sommige enquêteringen te laag (personeel).

Aanbevelingen ter verbetering:

Het kwaliteitsbewustzijn in de hogeschool en de opleiding dient nog te groeien. De commissie adviseert om de strategische doelstellingen voor de hogeschool en de opleiding te definiëren in streefcijfers en kengetallen. Ze vraagt ook om voor elke doelstelling indicatoren vast te leggen, zowel overkoepelend als op het niveau van de opleiding.

De commissie beveelt ook aan dat de analyse van de meetresultaten statistisch correct zou gebeuren, zodat men een eerlijker zicht krijgt op de behaalde resultaten, en verbeteracties gerichter kunnen worden opgezet. Daarbij dient men er ook rekening mee te houden dat resultaten alleen betrouwbaar zijn wanneer ze voldoende representatief zijn.

Ten slotte adviseert de commissie dat de frequentie van sommige bevragingen wordt opgedreven.

Facet 5.2. Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:
- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Elk academiejaar worden zowel in BEST als BINF een jaaractieplan en verbeterplannen opgesteld. In de verbeterplannen staat een tijdspad, en ook de wijze waarop wordt onderzocht of de verbetering werd gerealiseerd.
In BEST is alle informatie in een tekstbestand opgenomen. In BINF staan de verbeterplannen in een tekstbestand en de overige actiepunten in een Excel-bestand.

Als een verbeterplan niet volledig uitgevoerd werd, wordt de reden vermeld en worden de resterende actiepunten opgenomen in het actieplan voor het volgende academiejaar. Zo stelt de commissie vast dat nog niet alle aanbevelingen van de vorige visitatie gerealiseerd zijn. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat voor een

aantal verbeteracties geen meetbare indicatoren of realistische streefdata geformuleerd zijn, waardoor ze telkens weer opduiken in de opeenvolgende verbeterplannen.

De keuze van de verbeterpunten gebeurt jaarlijks door de Opleidingscommissie, na consultatie van de vakgroepen. De departementale kwaliteitscoördinator, die hiervoor 50 procent van zijn opdracht krijgt, plant de verbeteracties na overleg in de stafvergadering. De uiteindelijke beslissing over de verbeterplannen gebeurt in de Departementsraad. Na elk werkjaar maakt de departementale kwaliteitscoördinator een jaarverslag op waarin de balans van elke verbeteractie wordt opgemaakt. Toch kon de opleiding aanvankelijk geen document voorleggen waaruit duidelijk bleek welke streefdoelen al werden gerealiseerd en welke in uitvoering waren. Op vraag van de commissie werd dit document tijdens de visitatie opgesteld.

De commissie vindt het wel positief dat de aanbevelingen van de visitatiecommissie officemanagement werden aangegrepen om over te gaan tot verbeteracties binnen de opleiding Toegepaste informatica. Zo heeft de commissie kunnen vaststellen dat de evaluatiecriteria voor de stage tussen BINF en BEST grotendeels werden gestroomlijnd. Ook werd in de beide departementen ingegaan op de suggestie van de commissie om aan de studenten feedback te geven over de resultaten van de bevragingen. In de beide departementen werd ook het begeleid zelfstandig leren bijgestuurd. In BINF werden een procedurehandboek voor internationalisering en een departementaal kwaliteitshandboek, waarin de processen worden beschreven die belangrijk zijn voor de kwaliteitszorg, opgesteld. In BEST worden de studietijdmetingen nu systematisch georganiseerd.

Daarnaast is een aantal verbeteracties opgezet naar aanleiding van de bevragingen. Zo werd onder meer het verbeterpunt ‘de ondersteunende opleidingsonderdelen sterker afstemmen op de doelstellingen van de opleiding’ omgezet in een verbeteractie, die vooral zichtbaar is in het talenonderwijs.

Ten slotte is sinds het academiejaar 2008-2009 de invoering van een *Kwaliteitscel* – bestaande uit het departementshoofd, de departementssecretaris, de voorzitter van de Opleidingscommissie, de voorzitters van de betrokken vakgroepen en de departementale kwaliteitscoördinator – een eerste stap in de professionalisering van de kwaliteitszorg binnen de hogeschool.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om de streefdoelen, de daaraan gekoppelde verbeteracties en de realisaties op een systematische en eenvormige manier te documenteren. De verbeterplannen van BINF en BEST moeten minstens op dezelfde manier opgesteld zijn.

De commissie stelt voor om aan de hand van een concreet plan met indicatoren en via tussentijdse metingen na te gaan in hoeverre de geplande doelstellingen werden gerealiseerd.

Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:
- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat medewerkers, studenten, alumni en het werkveld bij de kwaliteitszorg betrokken zijn via bevragingen en vergaderingen.

Zowel in BEST als in BINF zijn de medewerkers en studenten betrokken via de Opleidingscommissie. Die vergadert ongeveer één keer per maand. In die commissie zitten verkozen lectoren en studenten. De departementale kwaliteitscoördinator heeft eveneens zitting in die commissie, en in overleg met de voorzitter brengt hij de agendapunten aan in verband met kwaliteitszorg. Alle leden – dus ook de studenten – kunnen voorstellen formuleren rond kwaliteitsverbeteringen. Ook in de vakgroepen, waarvan alle lectoren lid zijn, bestaat de mogelijkheid om voorstellen tot verbetering te formuleren. Tijdens de maandelijkse stafvergaderingen kan kwaliteitszorg eveneens aan bod komen. In BEST zijn de verslagen van de Opleidingscommissie en de vakgroepen te raadplegen in een map in de lectorenkamer, en elektronisch op een platform in Dokeos. In de beide departementen kunnen de medewerkers de notulen van deze vergaderingen inkijken. De Departementsraad keurt het jaaractieplan Kwaliteitszorg goed, en waakt eveneens over de uitvoering van de plannen, onder andere via de goedkeuring van het jaarverslag Kwaliteitszorg.

Op het niveau van de hogeschool zijn er de maandelijkse vergaderingen van alle departementale kwaliteitscoördinatoren, onder het voorzitterschap van de centrale kwaliteitscoördinator. In deze vergaderingen wordt onder meer informatie uitgewisseld (*best practices*), worden knelpunten besproken en wordt gediscussieerd over het hogeschoolbeleid rond kwaliteitszorg.

De algemeen directeur, het bestuurscollege en de raad van bestuur formuleren de visie op kwaliteitszorg en nemen ook concrete initiatieven. In het academiejaar 2007-2008 hebben de departementsraden van BEST en BINF ten behoeve van het bestuurscollege een beslissing genomen over de opvolging van de visitatie van de opleiding officemanagement, omdat een aantal verbeterdoelen die hierin opgenomen werden, niet alleen betrekking hadden op de opleiding Office management maar ook op de opleiding Toegepaste informatica.

Bij de interne zelfevaluatie van Toegepaste informatica, die in BEST en BINF gezamenlijk gehouden werd in 2005 -2006, werden alle lectoren uitgenodigd om deel te nemen aan TRIS-sessies en consensusvergaderingen. Alle lectoren die aanwezig konden zijn – in totaal 43 –, namen deel43. Dit zelfevaluatierapport is ook tot stand gekomen door samenwerking van diverse interdepartementale teams, bestaande uit 21 lectoren van BEST en BINF. Alle lectoren uit de opleiding Toegepaste informatica van BEST en BINF zijn vervolgens uitgenodigd om deel te nemen aan leesgroepen. Tijdens diverse consensusvergaderingen (per onderwerp) van de leesgroepen zijn de voorlopige teksten bijgestuurd en aangevuld.

De studenten participeren rechtstreeks via de Participatiecommissie en via hun vertegenwoordigers in de opleidingscommissies en de Departementsraad. In elk departement is er een Departementale Participatiecommissie, samengesteld uit alle verkozen klasverantwoordelijken. Zij participeren ook onrechtstreeks via de deelname aan enquêtes. Sinds het academiejaar 2006-2007 worden alle studenten uitgenodigd op een uiteenzetting waarin de departementale kwaliteitscoördinator per studiejaar de resultaten van diverse enquêtes bespreekt en toelicht. De voorzitter van de Opleidingscommissie organiseert op regelmatige basis panelgesprekken met studenten uit de verschillende studiejaren, om eventuele knelpunten in verband met het curriculum, leerinhouden, studiebelasting of praktische problemen te detecteren en te bespreken.

De alumniwerking waarmee in BINF in het academiejaar 2006-2007 en in BEST in 2007 is begonnen, maakt het voor de opleiding gemakkelijker om nauwe contacten te onderhouden met de alumni. De alumni participeren ook op regelmatige basis aan schriftelijke enquêtes via internet. Daarnaast richt het departement BEST ten dienste van alumni vakgerichte workshops en bedrijfsvoorstellingen in.

Een vrij grote groep lectoren fungeert als stagebegeleider. Zij bezoeken elk stagebedrijf minstens drie tot vier keer per stageperiodeen hebben daarbij uitgebreide contacten met de opdrachtgever in het bedrijf, die beschouwd kan worden als een vertegenwoordiger van het werkveld. Naar aanleiding van de stages worden de

stagebedrijven uitgebreid bevraagd via een schriftelijke enquête. Daarnaast zitten in BINF vertegenwoordigers van het werkveld in de Werkveldcommissie, die twee keer per jaar vergadert. In BEST nemen ze deel aan het jaarlijkse forum. De commissie onderlijnt het belang van deze resonantiecommissies.
Bij de besprekingen die geleid hebben tot een curriculumvernieuwing, hebben die vertegenwoordigers van het werkveld een erg belangrijke inbreng gehad. Ook hebben deze besprekingen geleid tot het inrichten van het postgraduaat e-design in BEST. In de departementsraden van BINF en BEST zitten een paar vertegenwoordigers van het werkveld, onder wie een oud-student uit Toegepaste informatica.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie heeft vastgesteld dat de laatste bevraging van de medewerkers dateert van 2003. Ze beveelt daarom aan om de bevraging van de medewerkers op een meer regelmatige basis te organiseren. Daarnaast meent de commissie dat de alumniwerking nog moet worden uitgebreid.

Oordeel over onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:
- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Om na te gaan of de nagestreefde competenties worden bereikt qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen, wordt in de beide departementen jaarlijks een bevraging gehouden bij de pas afgestudeerden, het werkveld en de stage-instellingen. De enquêtes gaan over de tewerkstelling (type van bedrijf/instelling, functie waar de afgestudeerde is tewerkgesteld…), de opleiding (de mate waarin de functie aansluit bij de opleiding, beoordeling van de opgedane competenties…) en de stage (onderdeel van de opleiding). Ook hier mist de commissie indicatoren om het behalen van de doelstellingen te meten.

Uit de schriftelijke bevraging van de studenten bleek dat de studenten niet tevreden zijn over de motivatie en vakkennis van een aantal lectoren. Tijdens de gesprekken bleek echter dat het hier slechts om enkele lectoren ging, en de studenten stelden vast dat er meestal het daaropvolgende jaar werd ingegrepen.

De afgestudeerden van de bacheloropleiding Toegepaste informatica zijn werkzaam als softwareontwikkelaar, systeemanalist, multimediaontwerper, databaseadministrator, deskundige technische ondersteuning (ICT), computeroperator en netwerkbeheerder. Zij zijn hoofdzakelijk tewerkgesteld in kleine en middelgrote bedrijven, vooral als programmeur. Uit bevragingen blijkt dat vrijwel alle afgestudeerden een eerste job verwerven die in het verlengde ligt van de opleiding professionele bachelor Toegepaste informatica, in het bijzonder aansluitend op hun stage.

Het werkveld apprecieert het niveau van de afgestudeerden. Ze zijn vooral tevreden over hun onmiddellijke inzetbaarheid, technische kennis en kennis van vreemde talen. Toch meent een aantal vertegenwoordigers van het werkveld dat de communicatievaardigheden, en de kennis en het niveau van Frans nog kunnen verbeteren. Zij stellen de laatste jaren wel een verbetering vast van de communicatieve vaardigheden. De vertegenwoordigers van het werkveld menen ook dat de studenten te weinig weten over de ondersteunende bedrijfsprocessen, en dat hier meer aandacht dient aan besteed te worden. Ook testing, methodologie en documentatie verdienen meer aandacht in de opleiding. Dit werd ook al aangehaald door de lectoren van het derde modeltraject.

Uit de bevragingen blijkt dat de afgestudeerden over het algemeen tevreden zijn over de opleiding, maar dat zij meer technische kennis over hardware en netwerken wensen. Tijdens de gesprekken bleek dat zij in grote lijnen onderschrijven wat het werkveld heeft gezegd. Zij wijzen erop dat zij onmiddellijk inzetbaar zijn. De meerderheid van de aanwezige alumni had al een contract voor men afstudeerde, vaak in zijn stagebedrijf. Bijna alle afgestudeerden zijn van mening dat het schrijven en bijhouden van technische documentatie meer aandacht verdient in de opleiding. Ook zouden studenten meer moeten weten over bedrijfsprocessen. Kennis van methodologie en onder meer tools ter ondersteuning van testing zou eveneens een toegevoegde waarde betekenen. Enkele afgestudeerden menen dat men meer aandacht moet besteden aan virtualisatietechnieken.
De alumni appreciëren het feit dat een echte alumniwerking is opgestart. De opleiding organiseert samenkomsten met bedrijven, waardoor de afgestudeerden de gelegenheid hebben om te netwerken. Daarnaast organiseert de

opleiding een nieuwjaarsreceptie en stuurt ze jobaanbiedingen aan alumni door. Ook bij LinkedIn Alumni is al een aanzienlijk aantal alumni aangesloten.

De voorbereiding op het werkveld gebeurt hoofdzakelijk tijdens de stage. Daarnaast moeten de studenten in het tweede modeltraject van BINF een businessplan opstellen. In het departement BEST werken sinds 2003 studenten small business projects uit. Als voorbereiding hierop nemen de studenten van BEST al in het eerste modeltraject deel aan een businessgame. In het derde modeltraject is er in de opleidingsonderdelen c*ommunicatievaardigheden Nederlands, Frans* en *Engels* ruime aandacht voor sollicitatietraining, en het opstellen van een cv en sollicitatiebrief. Het opleidingsonderdeel s*ociale en* j*uridische beroepsaspecten* besteedt aandacht aan informaticacontracten, bescherming van software, informaticacriminaliteit, arbeidscontracten enzovoort.

Wat de stages betreft, worden de stagiairs in BINF meer bezocht door de stagebegeleiders; in BEST wil men de stagiairs een eerste sollicitatie-ervaring laten opdoen en responsabiliseren. Zowel het beroepsveld als de alumni zijn tevreden over de organisatie, inhoud en evaluatie van de stages. Beide groepen wijzen erop dat de evaluatiedocumenten voor de stages veel verbeterd zijn, en dat er rekening wordt gehouden met de gemaakte opmerkingen. Toch zouden sommige vertegenwoordigers van het beroepsveld nog meer ruimte willen voor opmerkingen die niet in de checklist zijn voorzien. Uit de bevragingen van zowel studenten als het werkveld blijkt echter dat de laatste jaren het aantal studenten en bedrijven dat erg tevreden is over de stage, afneemt.

De commissie stelde vast dat het niveau van de eindwerken voldoende is. Bij de beoordeling van de eindwerken houdt de opleiding niet alleen rekening met de inhoud maar ook met het proces, de taal, de structuur van het eindwerk en in sommige gevallen met de problematiek van de student (bijvoorbeeld autismespectrumstoornis).

Zowel alumni als vertegenwoordigers van het beroepsveld die de commissie heeft ontmoet, zijn lid van de resonantiecommissies. Allen zij ze het erover eens dat de opleiding openstaat voor suggesties, en dat ze hiermee rekening heeft gehouden bij de curriculumhervorming. Zo wijst een aantal alumni op het feit dat het opleidingsonderdeel analyse en ontwerp nu vroeger in het opleidingstraject wordt aangeboden, op vraag van de alumni.

Afgestudeerden met een diploma Toegepaste informatica van de Hogeschool Gent kunnen terecht in het schakelprogramma naar master industrieel ingenieur, om zo in twee jaar een masterdiploma te halen. Een klein derde van deze studenten behaalt ook dit diploma.

Wat internationalisering betreft, wil de commissie een onderscheid maken tussen BINF en BEST. De participatie aan internationalisering in BINF is goed, maar eenzijdig. Studenten nemen alleen deel aan stagemobiliteit. In het jaar van de visitatie waren er dertien uitgaande en achttien inkomende studenten, op een totaal van honderd 100studenten in het derde modeltraject. De dalende tendens van uitgaande studenten is blijkbaar voor het eerst in jaren doorbroken. Het aantal inkomende studenten was over de voorbije jaren sterk gestegen en stagneert nu. Voor de inkomende studenten worden lessen in het Engels gedoceerd (Blits). Daarnaast is er ook nog een internationale week, waaraan alle studenten kunnen deelnemen. Ongeveer drie tot vier lectoren nemen jaarlijks deel aan de docentenmobiliteit. De opleiding werkt ook aan enkele internationale PWO-projecten.

In het departement BEST was er op het ogenblik van de visitatie geen enkele inkomende of uitgaande student. In het academiejaar 2006-2007 waren er nochtans nog vier uitgaande studenten naar Troy University in de Verenigde Staten. Er was in het jaar van de visitatie ook geen docentenmobiliteit. In het verleden bleef de docentenmobiliteit beperkt tot één lector. Het voorziene budget voor internationalisering daalde, maar werd de jongste jaren desondanks nooit opgebruikt. Om de internationalisering in BEST te stimuleren, worden de geïnteresseerde studenten van het departement uitgenodigd voor de infosessie in BINF, waar zij kennis kunnen maken met studenten die hebben deelgenomen aan de internationale mobiliteit. De opleiding opperde zelf de mogelijkheid van internationale ambassadeurs in de persoon van alumni die geëmigreerd zijn.

In geen van de beide departementen is het aspect internationalisering op het gebied van bedrijfsprocessen en -structuren aanwezig

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding een duidelijk schema van de doelstellingen met een aantal indicatoren eraan gekoppeld, op te stellen. Alleen zo kan worden gemeten of de behaalde kwalificaties in overeenkomst zijn met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

De commissie heeft ook vastgesteld dat de beoordeling van de opleiding door de afgestudeerden in 2007-2008 minder positief was dan in het verleden. Zij vraagt erover te waken dat de kwaliteit van de opleiding wordt gehandhaafd, en dat waar nodig verbeteracties worden opgezet. De opleiding kan daarbij rekening houden met de positieve suggesties van alumni en het beroepenveld.

De commissie meent ook dat het departement BEST dringend werk moet maken van internationalisering. De inspanningen die worden geleverd, zijn blijkbaar niet efficiënt. In eerste instantie zou het departement werk kunnen maken van een mobiliteit naar de andere gemeenschappen van België.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:
- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebeid en/of opleiding over de jaren. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De Hogeschool Gent heeft geen echte kwantificeerbare (expliciete) doelstellingen voor onderwijsrendement. Impliciet zijn er wel streefcijfers, zoals: zoveel mogelijk studenten laten slagen, zoveel mogelijk studenten laten slagen binnen gestelde eindkwalificaties of gesteld competentieniveau, streven naar het Vlaamse gemiddelde en studenten optimale/maximale slaagkansen bieden.

Tot en met het academiejaar 2005-2006 werd binnen de Hogeschool Gent een vergelijking gemaakt van de slaagcijfers van de verschillende opleidingen van de hogeschool met die van de Vlaamse hogescholen als totaliteit. Bij vergelijking met slaagpercentage van de eerstejaarsstudenten blijkt dat gemiddeld over de 4 academiejaren (2001 tot 2005) de slaagcijfers van de eerstejaarsstudenten Toegepaste informatica (gemiddeld voor de Hogeschool Gent) hoger zijn: 48,1 procent tegenover 45,3 procent.

Voor bijna alle academiejaren, met uitzondering van het academiejaar 2003-2004, ligt het slaagpercentage van de eerstejaarsstudenten Toegepaste informatica aan de Hogeschool Gent hoger in vergelijking met de Vlaamse hogescholen als totaliteit.

De opleiding heeft oog voor het afhaken van studenten. Uitschrijvingen worden zoveel mogelijk voorafgegaan door een exitgesprek met de studie(traject)begeleider en medewerkers van het studentensecretariaat. De redenen van uitschrijving worden geregistreerd en besproken in de Opleidingscommissie. Er gebeurt wel geen systematisch onderzoek naar de redenen van uitstelgedrag en afhaken.

Aangezien recente gegevens in verband met de Vlaamse hogescholen nog niet werden vrijgegeven, heeft de opleiding cijfermateriaal uitgewisseld met de opleidingen Toegepaste informatica van enkele partnerscholen binnen de Unie Vlaamse Autonome Hogescholen. Bij vergelijking van de percentages 'verworven studiepunten' met de partnerscholen van de Unie Vlaamse Autonome Hogescholen, blijkt dat het behalen van de eerste zestig 60studiepunten voor alle studenten even moeilijk is. Hoe meer studiepunten studenten verworven hebben, hoe groter hun slaagkansen.

Omwille van de invoering van de flexibilisering in het hoger onderwijs heeft de opleiding Toegepaste informatica van BINF een instroomanalyse gemaakt, om een beter beeld te krijgen per opleidingsonderdeel in plaats van per modeltraject. Er is een stijging van de slaagkansen van studenten (eerste modeltraject) voor de verschillende opleidingsonderdelen. Deze stijging is merkbaar bij zowel ASO- als TSO-studenten. Vooral de slaagkansen van deze laatsten zijn gestegen.

Voor BEST werd ook een analyse gemaakt van de slaagpercentages per opleidingsonderdeel van het eerste modeltraject voor de academiejaren 2004-2005, 2005-2006 en 2006-2007. Voor het opleidingsonderdeel t*aalvaardigheid Frans + Engels I* in BEST behaalde net geen 50 procent van de studenten credits. Voor alle andere opleidingsonderdelen behaalde meer dan 50 procent van de studenten credits.

In de beide departementen blijkt dat studenten die kiezen voor een voltijds traject na het behalen van 60 respectievelijk 120 studiepunten, een grotere kans hebben op het verwerven van credits dan studenten die opteren voor een deeltijds traject. De slaagkansen voor studenten die al minimaal 120 studiepunten verworven, zijn erg hoog.

De gemiddelde studieduur in BINF schommelde in de periode 2004-2008 tussen 3 jaar en 6 maanden en 2 jaar en 11 maanden. In BEST bedroeg de gemiddelde studieduur in de periode 2003-2008 tussen 3 jaar en 5 maanden en 2 jaar en 11 maanden.

Gedurende het academiejaar 2002-2003 bedroeg de studie-uitval bij de generatiestudenten in BINF 8,2 procent (gebaseerd op studentenaantallen van 1 februari 2004); in 2003-2004 was dat 7,7 procent en in 2004-2005 17,1 procent. Daar waar in het begin enkel het aantal studenten dat zijn studie voortijdig beëindigde, werd bijgehouden, wordt momenteel door de trajectbegeleider een gesprek gevoerd met de betrokken student om na te gaan wat de reden is om te stoppen. De opleiding wil hier in de toekomst nog meer aandacht aan besteden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie stelt vast dat een aanzienlijk aantal studenten in het academiejaar 2004-2005 afhaakte. Er waren geen cijfers beschikbaar van de volgende jaren.

De commissie steunt het voornemen van de opleiding om nog meer aandacht te besteden aan de exitgesprekken en daaruit verbeteracties te laten voortvloeien. Toch meent de commissie dat het ook belangrijk is het aantal dat afhaakt, te blijven noteren.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport

De opleiding heeft ervoor gekozen om in het ZER via links te verwijzen naar bijkomende documenten. Op het eerste gezicht leek dit praktisch, maar door de overvloed aan links werd de leesbaarheid helemaal niet bevorderd. Bovendien ging het vaak om essentiële elementen – zoals de doelstellingen – die in het ZER niet voorkwamen, en moesten ook al deze links geopend worden, omdat anders essentiële informatie ontbrak. Daardoor kon het ZER in feite alleen online worden gelezen. Ondanks deze overvloed aan informatie ontbraken toch belangrijke elementen, waardoor de commissie genoodzaakt was om ter plaatse bijkomende documenten op te vragen.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op het opleidingsrapport eerste terugmelding geeft de opleiding aan de volgende acties of verbeteringen gepland of uitgevoerd te hebben na het bezoek:

- De werkruimte voor de lectoren, die tijdens het bezoek bezocht werd, is intussen volledig uitgerust met 4 computers, internetaansluiting, een netwerkprinter, dossierkasten, boekenrek,….
- Tegen midden december 2010 wordt enerzijds het kwaliteitshandboek van de Hogeschool Gent gefinaliseerd en aan de Onderwijskwaliteitraad voorgelegd en anderzijds een doeltreffende indicatorenset ontworpen om de kwaliteit van de opleidingen binnen de context van de Hogeschool Gent te meten en te benchmarken.
- Er werd een stafmedewerker datamanagement aangetrokken vanaf 1/9/2009 door de centrale administratie die zorgt voor de statistische verwerking van de gegevens.
- Dit verbeterplan dat over 2 jaar gespreid is, is ondertussen succesvol afgerond. De opleiding heeft beslist om de ganse opleiding aan te bieden via afstandsonderwijs/e-learning.

De commissie heeft op basis hiervan geen aanpassingen van de oordelen doorgevoerd.

Overzichtstabel van de oordelen

		score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding			voldoende
Facet 1.1:	Niveau en oriëntatie	voldoende	
Facet 1.2:	Domeinspecifieke eisen	voldoende	
Onderwerp 2: Programma			voldoende
Facet 2.1:	Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2:	Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 2.3:	Samenhang	voldoende	
Facet 2.4:	Studieomvang	OK	
Facet 2.5:	Studietijd	voldoende	
Facet 2.6:	Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7:	Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8:	Masterproef	niet van toepassing	
Facet 2.9:	Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel			voldoende
Facet 3.1:	Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2:	Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3:	Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen			voldoende
Facet 4.1:	Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2:	Studiebegeleiding	voldoende	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg			voldoende
Facet 5.1:	Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2:	Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3:	Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten			voldoende
Facet 6.1:	Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2:	Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

HoGent Hogeschool Gent

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica, departement Aalst
- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica, departement Gent

Hoofdstuk 4 Hogeschool West-Vlaanderen

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica aan de Hogeschool West-Vlaanderen

De Hogeschool West-Vlaanderen is sinds de start van het academiejaar 2009-2010 ingedeeld in drie departementen:

- het departement Professionele Bacheloropleidingen Brugge (de vroegere departementen Simon Stevin, waarvan de opleiding TI deel uitmaakt, en Lerarenopleiding-Vesalius-Hiss),
- het departement Professionele Bacheloropleidingen Kortrijk (het vroegere departement Hiepso en de PBA-opleiding multimedia en communicatietechnologie uit het departement PIH),
- het departement academische opleidingen Kortrijk (de academische opleidingen uit het vroegere PIH).

De algemene diensten van de hogeschool ondersteunen de departementen vanuit het beleidsniveau.
HOWEST biedt opleidingen aan op vier campussen. In Brugge zijn er twee: een in de Rijselstraat (waar TI een van de aangeboden opleidingen is) en een in de Sint-Jorisstraat. Deze beide campussen vormen dus het departement Professionele Bacheloropleidingen Brugge. De twee andere campussen zijn in Kortrijk. Naast de opleiding TI, worden op de campus Rijselstraat nog zes andere opleidingen aangeboden.

Samen met de Universiteit Gent, de Hogeschool Gent en de Arteveldehogeschool vormt de Hogeschool West-Vlaanderen de Associatie Universiteit Gent. Hogeschool Gent biedt eveneens de opleiding Toegepaste informatica aan.

Op 30 november 2001 lanceerde HOWEST een meerjarenplan om de invoering van de bamastructuur te koppelen aan modularisering qua structuur en aan competentiegerichtheid qua inhoud. Het opleidingsteam heeft van de gelegenheid gebruikgemaakt om een aantal drastische hervormingen in te voeren. Zo werd het idee van het werken rond vijf pijlers gelanceerd, namelijk computer- en communicatiesystemen, Informaticamanagent, softwareontwikkeling, ICT-management en webontwikkeling. Daarnaast werd ervoor geopteerd om alle niet-informaticagerichte opleidingsonderdelen te integreren met de informaticagerichte materie binnen een pijler. Ook werd beslist om grotere integratieprojecten op te zetten die de studenten beter zouden voorbereiden op de stage. Studenten hadden vroeger weinig ervaring met het werken aan grotere projecten in team. Bovendien wilde de opleiding het aandeel van opleidingsonderdelen in het domein van besturingssystemen en netwerkbeheer gevoelig laten toenemen. Op basis van de contacten met het beroepenveld via de stages werd beslist om de veelheid aan ontwikkelomgevingen te reduceren, en twee objectgeoriënteerde programmeertalen en -omgevingen te weerhouden en deze grondig uit te diepen, namelijk C# en ASP.NET in de Microsoft.NET-suite en Java van Sun. De scriptingtaal PHP werd als nieuwe taal ingevoerd, om toe te laten dat de eerstejaarsstudenten op een gemakkelijke manier webgebaseerde applicaties konden ontwikkelen.
Dit academiejaar (2009-2010) werd een curriculumherziening geïmplementeerd in de eerste trajectschijf. Deze herziening beperkt zich niet alleen tot inhoudelijke veranderingen en actualiseringen, maar zal ook invloed hebben op de samenstelling van modules in het curriculum.
In het academiejaar 2008-2009 startte de opleiding met TI@Home. Hier wordt gefocust op werkstudenten. Het curriculum werd herschikt en de eerste modules worden aangeboden. Er neemt een negental cursisten deel aan dit programma.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:
De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:
- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk, het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van de maatschappelijke verantwoordelijkheid die samenhangt met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De doelstellingen van de opleiding beantwoorden aan de 'Missie van de Hogeschool West-Vlaanderen' en aan de 'Opdrachtverklaring van het departement'. Deze missie is vertaald naar de opleiding Toegepaste informatica tot volgende kernzinnen: 'De opleiding tot bachelor Toegepaste informatica wil een praktijkgerichte en stimulerende leeromgeving aanbieden, waarin de student centraal staat en er aandacht is voor internationale contacten en uitwisselingen. Specifiek krijgt de student een wetenschappelijke en economische basis, die het mogelijk maakt de nodige competenties te ontwikkelen om efficiënt te functioneren in het complexe en veelzijdige beroep van informaticus.'
De opleiding is erop gericht de algemene competenties en de algemene beroepsgerichte competenties, zoals geformuleerd in het Structuurdecreet voor de professionele bachelor, te behalen door aan de student competentiegericht onderwijs aan te bieden in een flexibel modulair systeem.

De doelstellingen van de opleiding zijn afgestemd op de competenties van een professionele bacheloropleiding, zoals gespecificeerd in het decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.
De opleiding Toegepaste informatica is een professionele opleiding die praktijkgericht is en bij de beroepsmatige noden aansluit. Ze is vooral gericht op het afleveren van programmeurs/analisten die een gedegen kennis hebben van netwerkbeheer, en voldoende inzicht hebben in bedrijfsadministratieve en bedrijfseconomische aspecten. Het ICT-versus-bedrijf *alignment*-probleem is immers al jaren een *hot topic*.
Vanaf het begin van de opleiding wordt competentiegericht onderwijs verstrekt door middel van integratieopdrachten en -projecten. De student werkt disciplineoverschrijdend en in teamverband. Hij verwerft kennis en vaardigheden om als informaticus in een bedrijfsomgeving te kunnen functioneren. Tijdens de opleiding wordt een internationale dimensie aangeboden door eventuele deelname aan een *Intensive Programme* of het volgen van een stage in het buitenland.
In het academiejaar 2004-2005 startte de opleiding Toegepaste informatica met het aanbieden van modulair en competentiegericht onderwijs in het eerste jaar van de opleiding. Bij deze omvorming werden eerst de te behalen eindcompetenties geselecteerd. Deze competenties zijn geformuleerd in overleg met het beroepenveld. Ze zijn eveneens afgestemd op de opleidings- en beroepsprofielen. In het academiejaar 2006-2007 zijn alle modules van het modeltraject (over zes semesters) competentiegericht ingevuld.
De competenties zijn door alle lectoren van de opleiding goedgekeurd en vanaf 2006-2007 toegepast.

De competentiematrix werd herzien en aangepast; de nieuwe versie zal vanaf het academiejaar 2010-11 worden ingevoerd. Hierbij werd rekening gehouden met de Cedefop-niveaus en zijn telkens competenties op niveau 1 tot 4 gedefinieerd, waarbij level 5 gezien wordt als masterniveau.

De opleiding definieert de beroepsspecifieke competenties als volgt:
- Hij kan, gebruikmakend van wetenschappelijk verantwoorde technieken, gegevens modelleren.
- Hij kan, gebruikmakend van wetenschappelijk verantwoorde technieken, verbanden leggen.
- Hij kan, gebruikmakend van analyse- en modelleringstechnieken, de informatiebehoeftes van een organisatie identificeren.
- Hij kan, gebruikmakend van analyse- en modelleringstechnieken, deze informatiebehoeftes vertalen in concepten, schema's en relaties.
- Hij kan, gebruikmakend van analyse- en modelleringstechnieken, de mogelijke oplossingen documenteren.
- Hij kan, gebruikmakend van analyse- en modelleringstechnieken, testprocedures opstellen.
- Hij kan nieuwe oplossingen voor systemen en software programmeren (gestructureerd, objectgeoriënteerd, gedistribueerd).
- Hij kan nieuwe oplossingen voor systemen en software implementeren.
- Hij kan nieuwe oplossingen voor systemen en software documenteren.
- Hij kan nieuwe oplossingen voor systemen en software testen (op het niveau van de deelaspecten en van de integratie).
- Hij kan op een adequate wijze IT-oplossingen configureren, beveiligen en aanpassen, zodat ze blijven beantwoorden aan de veranderende behoeftes van de organisatie.
- Hij kan systemen configureren, beveiligen en aanpassen.
- Hij kan toepassingen configureren, beveiligen en aanpassen.
- Hij kan databanken configureren, beveiligen en aanpassen.

De opleidingsdoelstellingen en de missie van de opleiding zijn opgenomen in de studiegids. De studiegids staat ter beschikking van de studenten op het elektronische leerplatform Dokeos, meer bepaald op de cursussite Ad Valvas TI. Tijdens de introductieweek, die in de eerste plaats georganiseerd wordt voor de nieuwe studenten, wordt het belang van de studiegids beklemtoond. Bij de start van de lessen van een nieuwe module of partim licht de lector de module- of partimdoelstellingen toe. Hij doet dit aan de hand van de bijhorende studiefiche en kadert het partim in het modulegeheel. Ook de te verwerven eind- en deelcompetenties staan op elke studiefiche. Bovendien worden in het draaiboek van elk project de relevante eindcompetenties opgesomd. Tijdens het eerste mentoraatgesprek wordt het belang van de studiegids toegelicht.
Bij toekomstige studenten worden de opleidingsdoelstellingen duidelijk gemaakt op SID-In-beurzen, informatiedagen en openlesdagen.

Voor de stagementoren is er de stagebrochure, met een voorstelling van het departement en meer specifiek de doelstellingen van de stage in de opleiding Toegepaste informatica, in de vorm van een opsomming van de te verwerven eindcompetenties die getoetst worden op de stage-evaluatie.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan de competenties verder te implementeren en refereert voornamelijk naar functionele analyse, bedrijfsprocessen en vreemde talen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:
- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroeps- of kunstpraktijk). Ze zijn, in het geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Binnen de instellingen van de Associatie Universiteit Gent bestaat de afspraak om samen het domeinspecifieke referentiekader voor gemeenschappelijke opleidingen op te stellen. Het referentiekader werd opgesteld in samenwerking met de Hogeschool Gent.
De input van dit kader werd uit de volgende bronnen gehaald:
- VLOR, beroepsprofiel informaticus (toepassingen) (1996);
- VLOR, studie 76: opleidingsprofiel Toegepaste informatica (1998);
- VDAB-profielen;
- Agoria ICT-profielen;
- SERV-beroepsprofielen;
- Internationale referentiekaders, zoals het *European E-competence Framework*.

De Hogeschool West-Vlaanderen heeft bij de implementatie van de bamastructuur en het Flexibiliseringsdecreet gekozen voor modulair competentiegericht onderwijs, met de nadruk op het opleiden van analist-programmeurs die een gedegen kennis hebben van netwerkbeheer, en ook voldoende inzicht hebben in bedrijfsadministratieve en -economische aspecten. Om onder meer de profilering van de opleiding in kaart te brengen, hebben collega's uit de opleidingen Toegepaste informatica van de Vlaamse autonome hogescholen en in latere instantie de Provinciale Hogeschool Limburg enkele keren vergaderd. Elke deelnemer zou zijn internationale contacten aanspreken en een vragenlijst voorleggen. Omdat de antwoorden uitbleven, werd besloten de gegevens zelf te verzamelen en te verwerken. Dit was ook zo voor de gegevens van de hogescholen die niet bij de samenwerking betrokken waren. Hierbij was het bepalen van het juiste domein vaak niet transparant. De taakverdeling gebeurde op basis van de instellingen waar regelmatig mee wordt samengewerkt.

De vastgelegde domeinen zijn:
- Programming and programming techniques;
- Operating systems and networks;
- Electronics;
- Business processes – Business management;
- Communication in natural languages;
- Communication in foreign languages;
- Mathematics;
- Databases;
- Analyses and desig;n
- Outplacement;
- Multimedia – Webprogramming;
- Other.

De opleidingsonderdelen waarin projectwerk voorkwam, of inhouden (zoals recht) of kennis van producten (zoals Sharepoint en documentmanagementsystemen) zijn ondergebracht in het domein '*other*'. De commissie vraagt

hiervoor een duidelijkere benaming. Deze domeinen komen in grote mate overeen met pijlers van deze opleiding – en onderdelen van de pijlers).
De opleiding structureerde daarom de opleiding op vijf pijlers: computer- en communicatiesystemen, *information management*, softwareontwikkeling, ICT-management en webontwikkeling.
Hierin werd de relatie stage-outplacement en integratieprojecten-*other* niet opgenomen. *Communication in foreign languages* is eveneens niet opgenomen, omdat de inhoud waarop de vreemde talen focussen, afhankelijk is van de pijler.

De opleiding vergeleek de verdeling over de domeinen met de andere opleidingen in Vlaanderen. De opleiding merkt op dat in de opleiding aan de Hogeschool West-Vlaanderen het domein wiskunde en databanken minder dan gemiddeld aan bod komt, terwijl dit voor het domein stage beduidend meer dan gemiddeld is. Ook komt het domein programmeren en programmeertechnieken iets minder dan gemiddeld aan bod, maar dit wordt gecompenseerd door het domein webprogrammatie. Het domein elektronica (hardware) komt het minst aan bod.

Het beoogde beroepenveld werd begin 2002 geraadpleegd, bij de start van de voorbereiding van de modulaire en competentiegerichte aanpak van de opleiding. Bij alle stageplaatsen is een bevraging gebeurd, waarin de stagementoren de voor hen belangrijkste attitudes, algemene competenties en beroepscompetenties konden aanstippen, net als de eventuele tekorten in het opleidingsprogramma. De opleiding concludeerde uit de resultaten dat de veelheid aan programmeertalen moest worden afgebouwd ten voordele van het creëren van een beter evenwicht tussen de technologieën, zoals Microsoft Windows C# en ASP.NET enerzijds, versus Java en PHP anderzijds. In de plaats van analytische wiskunde werd ruimte gemaakt voor het dieper behandelen van netwerktechnologieën en het *open-source* besturingssysteem Linux. Op basis van de bevraging bij de stagementoren en de gesprekken met de Opleidingscommissie zijn dan de uiteindelijke opleidingsdoelstellingen geformuleerd. Deze voorstellen van wijzigingen wat opleidingsdoelstellingen betreft, werden getoetst bij de Opleidingscommissie. Ook voor de volgende curriculumherziening werd het beroepenveld, in het bijzonder de stagebedrijven, geconsulteerd. Op het einde van het academiejaar 2008-2009 werd aan de stagementoren gevraagd om de sterke en zwakke punten aan te halen van de stagiair. Bovendien werd het curriculum voorgelegd, en konden eventuele lacunes of overbodige opleidingsonderdelen worden aangehaald.

Na analyse van het ZER en gesprekken tijdens de visitatie concludeert de commissie dat het profiel van de opleiding sterk gericht is op '*developers* met gedegen kennis van databeheer', en dat de businessprocessen te weinig worden benadrukt. Onderwerpen als 'boekhouden' kunnen geïmplementeerd worden via businessprocessen en -projecten. De commissie suggereert een herschikking van de *management track* met een grondige aanpak van ERP, gegeven door lectoren die betrokken zijn bij informatica.
De integratieprojecten zijn een sterk punt.
De commissie is van mening dat de opleiding bekwame bachelors aflevert. Dit wordt ook bevestigd door het beroepenveld.
Het proces van captering tot implementatie is vandaag nog niet gepland en geformaliseerd. Het zou een grote toegevoegde waarde hebben indien dit wel het geval zou zijn. In de niet-ICT-gerelateerde topics is er een gebrek aan alignatie met wat het beroepenveld vraagt. De commissie meent dat in de cursussen analyse de beginselen van procesmodellering aan bod moeten komen, in functie van het bepalen van de *requirements*. De aandacht die besteed wordt aan standaarden zoals Cobit en ITIL, is verdienstelijk maar mist zijn doel door het gebrek aan een kader en motivering in verband met deze standaarden.

De commissie vraagt dat de beroepscompetenties met betrekking tot functionele analyse, bedrijfsprocessen en vreemde talen, vermeld in het DSR, explicieter worden opgenomen in de opleidingsdoelen. Uit de analyse van het leertraject concludeert de commissie dat de opleiding het consensusmodel, opgesteld in samenwerking met de Vlaamse autonome hogescholen, niet volledig volgt. Competentiegericht leren is een streefdoel dat nog niet volledig werd geïmplementeerd.
Een sterk punt voor de hogeschool is het faciliteren van deze implementatie vanuit de centrale diensten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om de interactie met het beroepenveld te formaliseren, zowel naar organisatie van de bevragingen als naar het documenteren en de formele toetsing.

De commissie vraagt dat de bedrijfseconomische component en de bedrijfsprocessen duidelijker aan bod komen; zij moeten worden afgestemd op de opleiding toegepaste Informatica.

Een betere afstemming op de Agoria-profielen wordt aangeraden.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1: Niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:
- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De doelstelling van de opleiding TI is het afleveren van studenten die over de nodige competenties beschikken om op de arbeidsmarkt meteen aan de slag te kunnen als informaticus. De opleiding levert afgestudeerden af die zich in hoofdzaak profileren als analist-programmeurs, met een gedegen kennis van netwerkbeheer en met inzicht in bedrijfsadministratieve en -economische aspecten.
Sinds het academiejaar 2006-2007 wordt de integrale opleiding aangeboden in de competentiegerichte, modulaire structuur.

Het opleidingsprogramma is opgebouwd rond vijf pijlers.
- In de pijler computer- en communicatiesystemen komen onder meer computerhardware, besturingssystemen, datacommunicatie en netwerkbeheer aan bod. De inhoud is zowel praktijkgericht als inzichtelijk, zodat de student in staat is om bepaalde problemen te verklaren en er een oplossing voor kan bedenken.
- In de pijler Informaticamanagent komt systeemanalyse, het ontwerpen van relationele databanken en objectgeoriënteerde systeemanalyse aan bod, met inbegrip van software design patterns en algoritmes voor bedrijfseconomische problemen in operationeel onderzoek.
- In de pijler softwareontwikkeling komen, naast logica en probleemoplossend denken, en het behandelen van belangrijke algoritmes en datastructuren, de twee programmeertalen C# en Java aan bod, zo veel mogelijk op een niet overlappende manier. Ook ASP.NET komt hier aan bod voor het webgebaseerd programmeren. Aangezien ASP.NET sterk aanleunt bij C# is beslist om dit niet in de pijler webontwikkeling op te nemen.
- In de pijler ICT-management wordt de student voorbereid op het werken in team (rapportering met Office-pakketten, vergadertechnieken en sociale en communicatieve vaardigheden), wordt de bedrijfseconomische kennis aangereikt in bedrijfsbeleid, economie, ERP en ICT-beleid, wordt het belang van de statistiek verklaard, en komt het beheren en configureren van een serverbesturingssysteem volgens de noden van een bedrijf aan bod.
- In de pijler webontwikkeling komt wat rechtstreeks met het web te maken heeft aan bod. Dit zijn de informaticagerelateerde zaken zoals TCP/IP, XHTML, CSS, ontwikkelen van webapplicaties in PHP, configuratie van de webserver Apache, Ajax-technologie en CMS, maar ook informaticarecht. Ten slotte komt in Java het Java Enterprise Edition-platform (JEE5) aan bod, met gebruik van MVC-frameworks zoals Struts.

Het aanleren van communicatie vertrekt vanaf de competenties binnen een module. Bij een recente curriculumwijziging werden de vreemde talen verwezen naar de keuzeopleidingsonderdelen, in ‘concurrentie’ met andere keuzes zoals *Intensive Programme*, ‘opstarten van een onderneming’ en ‘*Cisco Networking Academy* deel 1 en 2’. Wel komt Engels actief aan bod in het programmeerproject voor alle studenten, dat loopt in semester 4 en 5 (draaiboek, bijeenkomsten en schriftelijke neerslag in het analysedossier en de presentaties gebeuren in het Engels). Analoog wordt Frans in het programmeerproject van semester 5 opgenomen, dit eveneens voor alle

studenten. Toch adviseert de commissie het aspect vreemde talen meer aandacht te geven in het programma. Gesprekken met alumni en het werkveld bevestigen het standpunt van de commissie. Anderzijds beschouwt de commissie het *Intensive Programme* als een sterk punt. De commissie beveelt aan dat de diverse stakeholders zouden bevraagd worden over de nood aan meer uitgebreide keuzetrajecten. De projecten kunnen uitgebreid worden om een bredere waaier aan managementgerelateerde vaardigheden aan te bieden.

Een belangrijke deelcompetentie in de opleiding is het levenslang leren, waarbij de student bewust gemaakt wordt van de snelle evolutie in de informaticasector en de noodzaak om zich voortdurend bij te scholen. In het curriculum komt dit naar voren in de module *Capita Selecta*.

In de studiegids worden de begin- en eindcompetenties van elke module/partim geformuleerd, evenals de deelcompetenties per module/partim. Dit geldt ook voor het afstandsonderwijs ICT@Home. Ook hier is de relatie tussen de doelstellingen en de inhoud van het programma voldoende uitgewerkt. Het inrichten van het afstandsonderwijs vindt de commissie een sterk punt.

Het vertalen naar opleidingsdoelstellingen gebeurt op het niveau van elke module en elke partim. Deze doelstellingen worden opgenomen in de studiegids. Het opleidingsprogramma, voorgesteld door het opleidingsteam, wordt goedgekeurd door de Departementsraad en bekrachtigd door het bestuurscollege van de hogeschool. Er is een jaarlijkse evaluatie en verfijning van het programma, rekening houdend met de opmerkingen vanuit het beroepenveld en de studenten, en gebaseerd op eigen bevindingen. Zo werd recent een initiatie webdesign ingevoerd.

Het niveau en de inhoud van de opleidingsonderdelen werden vastgelegd in de studiegids. Daarin wordt per module/partim het niveau omschreven als inleidend, verdiepend of gespecialiseerd, wat min of meer overeenkomt met respectievelijk de Cedefop-niveaus 2, 3 en 4. Het niveau van de te bereiken competenties per partim is ook terug te vinden in de competentietabel. De inhoud en het niveau van de opleidingsonderdelen worden getoetst via diverse externe contacten met het beroepenveld en de oud-studenten (informeel en formeel via bevragingen).Waar nodig leidt dit tot een bijsturing.

De opleiding richt een aantal disciplineoverschrijdende projecten in. Er zijn een ‘programmeerproject’ en een ‘onderzoeksproject’, en een aantal ‘integratieprojecten’. De integratieprojecten beschouwt de commissie als een sterk punt. De stage in het laatste semester is per definitie disciplineoverschrijdend. De diverse aangeleerde (en nieuwe, gespecialiseerde) competenties worden toegepast in een reële werksituatie als finale voorbereiding op het uitoefenen van het toekomstige beroep. De commissie heeft als aanbeveling dat er nog meer werk zou worden gemaakt van disciplineoverschrijdende elementen.

Op het vlak van de internationale dimensie is de opleiding zich bewust van het feit dat een uitbreiding op het vlak van uitwisselingen noodzakelijk is. De kern van de internationale dimensie ligt bij een *Erasmus Intensive Programme* (IP). Gedurende tien werkdagen volgt men samen met studenten uit andere landen cursussen en werkt men in projectteams. Het eerste IP ‘*Cases in ICT-development*’ werd in 2003 georganiseerd door HOWEST, met dit departement als penhouder. Onder coördinatie van dit departement werden nog IP’s (twee ‘*renewals*’) georganiseerd in Kopenhagen (2004) en in Helsinki (2005). Ook dit jaar is de *renewal* goedgekeurd. In een IP is een *renewal* een jaarlijks herbevestigen van het programma. Dit IP vindt plaats in maart 2010 in Utrecht, Nederland. Voor de *renewal* zijn enkel de ICT-partners weerhouden, en is het de bedoeling om een businessgame op te leveren. Zowel op het niveau van elk departement als van elke opleiding fungeert een internationale coördinator. De departementale internationale coördinatoren komen tweemaandelijks samen in de interdepartementale werkgroep Internationalisering. Over de opvolging van dit beleidsplan wordt gerapporteerd in het jaarverslag, en thematisch op het bestuurscollege en in de raad van bestuur. De opleiding trachtte ook een vergelijking op te stellen op Europees niveau, maar stelde vast dat het aantal studiepunten in sommige landen afwijkt van 180, en dat de behandelde domeinen sterk verschillen van land tot land.

Interdepartementaal werd internationalisering al tweemaal bevraagd via het PROZA-model en de PROZA-methodologie. ECTS werd Europees en door het Nationaal Socratesagentschap geaudit en geadviseerd,

respectievelijk in 2002-2003 en 2003-2004. Telkens werd het beleid ter zake als een best practice omschreven. De opleiding is vertaald in ECTS-studiepunten, een creditsysteem dat gebaseerd is op de studiebelasting van de student. Door dit systeem krijgen buitenlandse studenten de garantie dat hun stage en/of studie erkend wordt in hun eigen land. Dit opent duidelijk perspectieven naar de toekomst voor een intensievere uitwisseling van studenten.

In het zesde semester kunnen de studenten ervoor kiezen om een stage in het buitenland te lopen. Wat de lectorenmobiliteit betreft, kan elke lector de nodige informatie terugvinden in de 'Wegwijzer voor de mobiele HOWEST-docent'. Daarnaast wordt *t*eacher *s*taff *m*obility gestimuleerd op studiedagen, georganiseerd door het departement en algemene diensten. In het academiejaar 2008-2009 was er één inkomende lector uit Portugal. Voor het academiejaar 2009-2010 zijn er twee uitgaande lectoren. De opleidingscoördinator is vanaf 2009 Hedict-Chair binnen Businet. Tijdens de Businet-meeting (november 2009) werd overeengekomen om in maart 2011 een themaweek te organiseren rond Green-ICT in Lyon. Dit zal gepaard gaan met lectoren- en studentenmobiliteit. Tot nu toe heeft telkens één lector deelgenomen aan de IP's. Aan het IP in Helsinki heeft ook een tweede lector, onder staff mobility, deelgenomen. Daarnaast is de opleiding ook lid van enkele internationale werkgroepen, of werden internationale projecten ondersteund.

De commissie vraagt dat de doelstellingen nog meer in een internationale context bekeken worden, en vraagt meer aandacht voor de internationale participatie van studenten en lectoren, en voor bijkomende aspecten van analyse en architectuur.

De algemene diensten stelden een procedure voor curriculumherziening en -innovatie op. Een curriculumherziening en/of -innovatie wordt voorgesteld door het opleidingsteam, naar aanleiding van de resultaten van de kwaliteitszorg op de onderwijsprocessen (bijvoorbeeld studentenenquête en/of Opleidingscommissie) of algemene richtlijnen vanuit de algemene diensten. Dit voorstel wordt voor advies besproken door de Opleidingscommissie, die paritair samengesteld is uit de (kern)teamleden van de opleiding en uit evenveel vertegenwoordigers van het betrokken beroepenveld.
De visitatiecommissie merkt op dat de Opleidingscommissie zelden vergadert, en dat het initiatief tot curriculumwijziging vooral vanuit de docenten of op aanraden van de studenten komt. Na positief advies en na controle en positief advies door de dienst Onderwijs en Onderzoek wordt het nieuwe programma goedgekeurd door de Departementsraad, waarna het begin mei al dan niet bekrachtigd wordt door het bestuurscollege.
In procedures is voorzien dat het opleidingsteam, de Opleidingscommissie, de dienst Onderwijs en Onderzoek, de Departementsraad en het bestuurscollege betrokken worden bij elk voorstel van curriculumontwikkeling, -herziening en -innovatie.
De opleiding heeft contacten met de opleidingen van de Vlaamse autonome hogescholen en de Provinciale Hogeschool Limburg, naar aanleiding van een gezamenlijke nationale en internationale benchmarking.

In functie van de geplande herziening van het curriculum in 2009-2010 werd aan het beroepenveld (vooral de stagebedrijven) op het einde van 2007-2008 het huidige curriculum voorgelegd en werd bij hen gepolst naar mogelijke bijsturingen. Ook de laatstejaarsstudenten werden na hun stage bevraagd. Op basis van de reflectie over het huidige curriculum zijn sterke en zwakke punten en inhoudelijke tekortkomingen aangegeven.
De resultaten zijn geanalyseerd en in team besproken, en er werd een voorstel uitgewerkt. In een volgende fase werden meer keuzemogelijkheden bekeken. Dit voorstel zal voorgelegd worden aan de vertegenwoordigers uit het werkveld die in de Opleidingscommissie zetelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie heeft als aanbeveling dat er nog meer werk gemaakt wordt van disciplineoverschrijdende elementen.

De commissie vraagt dat de doelstellingen nog meer in een internationale context bekeken worden, en vraagt meer aandacht voor de internationale participatie van studenten en lectoren, en voor bijkomende aspecten van analyse en architectuur.

De commissie beveelt aan dat de diverse stakeholders zouden bevraagd worden over de nood aan meer uitgebreide keuzetrajecten. De projecten kunnen uitgebreid worden om een bredere waaier aan managementgerelateerde vaardigheden aan te bieden.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:
- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding biedt naast de nodige theoretische kennis een groot aantal uren praktijk (oefeningen, werkcolleges) aan, en legt de nadruk op de integratie van professionele kennis, vaardigheden en attitudes. Geleidelijk aan wordt de trend naar kennisontwikkeling door middel van praktische oefeningen/situaties verder opgetrokken. De kennisontwikkeling in het curriculum gebeurt in de eerste modules vooral via cursusmateriaal en oefeningen die door de lesgever ontwikkeld zijn. Er worden eveneens handboeken gebruikt, en naargelang het traject vordert, wordt ook studiemateriaal gebruikt van de beroepspraktijk. Webgebaseerd cursusmateriaal wordt gebruikt, en de studenten hebben toegang tot Sun Academic Initiatives, Cisco Certified Network Associate en dergelijke. Per cursus worden de referenties opgegeven. In het zesde semester wordt een module Capita Selecta aangereikt, waarin de recente trends in de ICT-wereld aan bod komen. Recente topics waren netwerkbeheer (Strong Authentication), programmeren (.NET 3.5 en SOA) en systeembeheer (Sharepoint-technologie), ICT Auditing (ITIL en ASL) en Server Sizing.

Het programma heeft aandacht voor vaardigheden die het maatschappelijke en beroepsmatige functioneren ondersteunen. Een nieuwe module projectmanagement werd recent toegevoegd met de partim sociale en communicatieve vaardigheden, gezien de noodzaak van communicatieve vaardigheden.

De beroepsgerichte opleiding beoogt in de eerste plaats direct inzetbare professionelen af te leveren aan het beroepenveld. De verwerving van vaardigheden die het maatschappelijke en beroepsmatige functioneren ondersteunen, komt aan bod via de integratieprojecten.

In het programmeerproject dat loopt in het vierde en vijfde semester, worden de specificaties aangeleverd door externen. In 2009-2010 lopen de projecten rond de lagere school en de revalidatiesector. De opdrachtgevers bij die projecten zijn vaak externen, maar de begeleiding wordt door de lectoren verzorgd.

Wat de stage betreft, is zowel de opdracht als de directe begeleiding extern. Tijdens de stage werkt de student op de werkplek aan een probleem uit het bedrijf waarbij hij begeleiding krijgt van een informaticus van het bedrijf (stagementor), maar ook door een lector van de opleiding (stagebegeleider). Stagebegeleiders uit de opleiding TI kunnen door hun contacten met de stageplaatsen nieuwe ontwikkelingen en technieken bevragen en die eventueel implementeren in het opleidingsprogramma. De bevraging van de stageplaatsen gebeurt sinds een aantal jaren systematisch door de enquête 'Bevraging stageplaats'. Wat de buitenlandse stages betreft, was een 6-tal studenten (+/-20 procent) geïnteresseerd, maar zij verkozen alsnog een inlandse stage omwille van diverse redenen (sportstatuut, gemakkelijkere instap bedrijfsleven, kostprijs enzovoort). Gedurende het academiejaar 2007-2008 heeft één student stage gelopen in Helsinki. Voor 2008-2009 waren er twee kandidaten. Eén studente volgt eveneens een stage in Helsinki, de andere kandidaat doet dat in Nairobi in het kader van VLIR-UOS.
Het eindwerk telt mee voor 40 procent van de punten van de module stage. Vertaald naar het aandeel in studiepunten komt dit ongeveer overeen met 11 studiepunten.
Het eindwerk beschrijft, naast het bespreken, omkaderen en situeren van de stageplaats in de bedrijfseconomische context, uitvoerig het stageproject vanaf de inleiding, de specificaties en het vooronderzoek, tot de implementatie en de invoering. Bovendien wordt aan de student een kritische reflectie gevraagd over het uitgevoerde werk.

De inhouden van de partims/modules zijn aangepast aan de recente ontwikkelingen in het vakgebied, dankzij de resultaten van benchmarking, de ideeën opgedaan tijdens bedrijfsbezoeken, de navormingen, de bevragingen van het beroepenveld en de contacten met Agoria. Een eerste stap naar interactie tussen de opleiding en maatschappelijke dienstverlening gebeurt tijdens de integratieprojecten in de vierde en vijfde semesters waar vaak externen de projectdefinitie aanleveren.
De opleiding TI doet aan maatschappelijke dienstverlening door posthogeschoolvormingen te organiseren die openstaan voor een ruimer publiek dan de eigen alumni.

In het kader van projectmatig en wetenschappelijk onderzoek (PWO) is, samen met de opleiding Multimedia en communicatietechnologie, het project 'OSS in het Vlaamse kmo-landschap' opgestart. Het doel van dit PWO-project bestaat erin klaarheid te scheppen in het aanbod van open-source software en het gebruik van deze producten in de Vlaamse kmo-markt. Dit zal worden vergeleken met andere internationale studies. Hieraan werken twee teamleden mee.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding de aanpak van businessgeoriënteerde processen en dus niet ICT-gerelateerde topics te herzien. Hier denkt de commissie vooral aan ERP- en ICT-management.

De commissie vraagt meer aandacht voor een ruimer aanbod aan algemene vaardigheden en meer klantgericht denken.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:
- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding een logische en geleidelijke kennisopbouw aanbiedt in modules en hun partims. Aan de student – zowel de student die inschrijft voor het klassieke traject als de student afstandsonderwijs – wordt een overzichtelijke structuur in vijf pijlers aangeboden. Hij verneemt via de geformuleerde begincompetenties en toelatingsvoorwaarden in elke studiefiche hoe de kennisopbouw in zijn traject evolueert. Binnen elke pijler wordt het competentieniveau stelselmatig opgebouwd. In de eerste twee semesters is het niveau vooral inleidend, in de volgende semesters is dit uitdiepend en gespecialiseerd.
Binnen deze pijlers wordt gestreefd naar integratie. In het vierde en vijfde semester worden pijleroverschrijdende integratieopdrachten aan de studenten gegeven. De pijlers komen overeen met vijf grote domeinen binnen de informatica: computer- en communicatiesystemen (CC), Informaticamanagent (IM), softwareontwikkeling (SO), ICT-management (MA) en webontwikkeling (WO).

De modules en partims binnen een pijler volgen elkaar op naar inhoud en niveau. Per module is een studiefiche opgesteld met de vermelding van de toelatingsvoorwaarden, de begin- en de eindcompetenties. De eindcompetenties zijn overwegend de begincompetenties van de hierop volgende module. De volgtijdelijkheid van de modulaire opbouw is opgenomen in de studiegids. Door de volgtijdelijkheid wordt vastgelegd welke modules een student al moet gevolgd hebben voor hij een bepaalde module in zijn programma kan opnemen. Tijdens de recente curriculumherziening werden overlappingen uit het programma gehaald. Door het invoeren van integratieprojecten worden moduleteams gevormd, zodat lectoren met elkaar samenwerken en cursusmateriaal uitwisselen. Naast het inhoudelijk bijsturen van het opleidingsprogramma wordt de coherentie binnen de diverse modules benadrukt. Wat de vorm betreft, wordt gewerkt met modules die telkens per semester worden afgewerkt. Wat de inhoud betreft, is er in het globale aanbod een balans tussen theorie en praktijk, waarbij de focus doorheen de opleiding verschuift van kennis/inzicht, via toepassing, naar integratie binnen beroepssituaties. Ondanks deze inspanningen zien de studenten niet altijd de samenhang en de beoogde doelstelling van deze modules, en kunnen ze de opleidingsonderdelen niet altijd in de juiste context plaatsen.

Binnen de opleiding TI zijn geen afstudeertrajecten voorzien. Door de curriculumwijziging kan de student nu voor 12 studiepunten een keuze maken. Enerzijds zijn er de twee keuzepartims, waar de student kan kiezen uit Erasmus Intensive Programme (als dit kan doorgaan), Frans, Engels, opstarten van een onderneming, Cisco Networking Academy deel 1 en 2, en project game programming (Java 2D/3D). Anderzijds is er het onderzoeksproject waar de studenten over twee semesters een bepaald onderwerp kunnen uitdiepen. De onderwerpen worden min of meer door het opleidingsteam vastgelegd.
De student is vrij in zijn keuze van de stageplaats in binnen- of buitenland. Een voorafgaande goedkeuring van de stagebegeleiders is hierbij wel nodig. In principe bestaat voor iedere regelmatig ingeschreven student de mogelijkheid om een onderwijs- of een andere leeractiviteit te volgen in instellingen voor hoger onderwijs in het buitenland. Met de buitenlandse partner wordt een learning agreement afgesloten, waarin de benaming van het opleidingsonderdeel met het aantal studiepunten wordt vermeld. In het transcript of records noteert de internationale coördinator de evaluatie die in het eigen land van toepassing is. De internationale coördinator van de opleiding zet die cijfers (of letters) om naar de eigen evaluatie (ECTS-tabel).

Binnen de Associatie Universiteit Gent wordt de opleiding TI ook aangeboden aan de Hogeschool Gent. Met de betrokken opleiding werd overlegd om het domeinspecifieke referentiekader op te stellen. Dit overleg is uitgebreid naar de VAH's (Vlaamse autonome hogescholen) en de PHL (Provinciale Hogeschool Limburg). Er zijn voorlopig geen afspraken om binnen de associatie opleidingsonderdelen te volgen bij de partnerinstelling. Bij de module Capita Selecta worden gastsprekers van bedrijven uitgenodigd.

In uitvoering van het Flexibiliseringsdecreet kan de toegang tot de opleiding soepeler worden via het erkennen van EVK en EVC. Er zijn mogelijkheden om via een geïndividualiseerd opleidingsprogramma of via studieduurverkorting op basis van vrijstellingen een ander opleidingsparcours aan een ander tempo te volgen. Bovendien zijn in het kader van een VLOR-project aanvullingstrajecten opgesteld voor cursisten uit het HOSP die het graduaatdiploma hebben behaald. In 2009-2010 volgt 24,87 procent van de studenten een persoonlijk traject (48 op een totaal van 193 studenten, zowel dagonderwijs als @Home). Van de studenten in het dagonderwijs

volgt 20,11 procent van de studenten een persoonlijk traject. Het merendeel van deze trajecten is een gevolg van het niet-slagen voor opgenomen studiepunten. De overige trajecten zijn een gevolg van toegekende EVK's. Van de studenten in @Home volgt 58,33 procent een persoonlijk traject. Hier is de reden vooral dat men door de combinatie van werk en studeren niet alle modules van een traject opneemt, en omdat men vrijstelling krijgt op basis van EVK (EVC is tot nog toe niet voorgekomen).
Voor studenten met een erkend topsportstatuut of een erkende functiebeperking, werkende studenten en studenten met een ernstige medische en psychosociale handicap voorziet het onderwijs- en examenreglement extra faciliteiten wat de aanwezigheid tijdens de onderwijsactiviteiten en het spreiden of verplaatsen van examens betreft. Voor deze studenten geldt nog meer dat zij het opleidingsparcours volgen op hun eigen ritme.
Studenten afstandsonderwijs merken op dat de samenstelling van het programma voor verbetering vatbaar is, met name dat de sequentie niet altijd goed afgestemd is, waardoor het soms moeilijk is om bepaalde opdrachten (projecten) uit te voeren als één of andere component nog niet of onvoldoende aan bod is gekomen. Een curriculumversnelling zou eveneens niet mogelijk zijn. Meerdere studenten vinden dat de cursussen nog onvoldoende aangepast zijn aan deze doelgroep.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding aandacht te hebben voor meer keuzeopties, onder meer op het gebied van architectuur, businessprocessen en business intelligence.

De commissie dringt aan op het herzien van de bedrijfseconomische cursussen en vraagt dat die meer worden afgestemd op de hedendaagse (ERP-)software pakketten als SAP, Oracle en People Soft.

De commissie vraagt eveneens om meer aandacht te besteden aan het TI@Home-programma, en dit beter af te stemmen op de noden van de student afstandsonderwijs.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:
- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit drie modeltrajecten van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:
- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Een nieuwe 'webbased tool' voor studietijdmeting werd ontwikkeld ter vervanging van de Excel-applicatie. Deze tool werd geïmplementeerd in de hele hogeschool aan de start van dit academiejaar, en vermindert de administratieve werklast voor de kwaliteitsmedewerkers van de opleidingen. Vanuit de webapplicatie worden nu automatische herinneringsmails gestuurd naar studenten, en krijgen kwaliteitsmedewerkers en modulevoorzitter wekelijks de responsratio's automatisch doorgemaild. De studietijdmeting werd bij de start van het academiejaar 2009-2010, in overeenstemming met het vijfjarenplan van de opleiding, opgestart voor een aantal modules. In 2008-2009 werden enkele modules kwantitatief gemeten via tijdschrijven en alle modules kwalitatief via enkele vragen uit de studentenbevraging. De responsratio's van het tijdschrijven bij de meeste modules waren volgens de opleiding ondermaats, zeker na de lesperiode waar de lesgever de studenten niet meer persoonlijk kon aanspreken om de studietijdmeting verder te zetten (blok- en examenperiode). Door de invoering van de huidige tool voor de studietijdmeting liggen de responsratio's veel hoger. De resultaten van die studietijdmeting zijn – waar mogelijk – voorgelegd aan de studenten die de meting hebben verricht.

Concreet werd een aantal aanpassingen aangebracht na de studietijdmetingen: voor datageoriënteerde systeemanalyse is beslist om het aantal studiepunten te verhogen en de inhoud in twee delen aan te bieden, gespreid over informatiesystemen 1 in semester 2 en informatiesystemen 2 in semester 3. Voor seminaries (het vroegere Capita Selecta) is beslist om dit uit te breiden met studiebezoeken, het eventuele bezoek aan enkele firma's of befaamde informaticabeurzen zoals CeBIT in Hannover. Voor de programmeerprojecten van semester 4 en semester 5 is beslist om één programmeerproject te weerhouden, gespreid over die twee semesters.

Uit studentenbevragingen bleek dat sommige piekmomenten (onvoldoende spreiden van taken en opdrachten) worden ervaren als studiebelemmerende factoren. Om die piekbelasting te vermijden, zal de opleiding een semesterplanning opstellen waarin alle startdata en deadlines van projecten, taken en opdrachten zijn opgenomen. Deze planning zal terug te vinden zijn op de Ad Valvas-site van de opleiding. Er wordt ook aan de modulevoorzitters gevraagd om de opdracht zo snel mogelijk beschikbaar te maken. Er werden ook minder 'partims' opgenomen in het vernieuwde curriculum. Dit leidt, samen met tussentijdse toetsen, tot een vermindering van het aantal examens. De opleiding beschouwt dit als studiebevorderend. Andere studiebevorderende factoren zijn: de uitbreiding van de studiegidsen, het mentoraat voor de studenten in de eerste trajectschijf, de bereikbaarheid van de lectoren via e-mail, de afname van de ZOSA-test (Zelfonderzoek voor Studie Attitude), de elektronische examenbank – die ook van thuis te raadplegen is –, de inspraak van de studenten bij het opstellen van de examenroosters, de invoering van de feedbacksessies na de examens en het beleid rond de persoonlijke laptop. Voor TI@Home werden nog geen studietijdmetingen uitgevoerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt frequentere studietijdmetingen aan, zeker bij aanpassingen in het curriculum, en dringt aan op een systematische analyse van de resultaten. Deze metingen moeten zowel voor dag- als afstandsonderwijs worden uitgevoerd.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:
- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **PBA TI: voldoende**
@home: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In de opleiding Toegepaste informatica wordt een duidelijke keuze gemaakt om de studenten met verschillende werkvormen op te leiden. De opleiding is ervan overtuigd dat tijdens de eerste twee semesters de basiskennis moet aangereikt worden op een klassiekere manier via hoor- en werkcolleges, maar aangevuld met meer vernieuwende werkvormen, zoals begeleide zelfstudie en opdrachten. Bij het aanreiken van de basiskennis wordt meestal een link gelegd naar de praktijk door middel van begeleide en individuele opdrachten. Vanaf het eerste semester worden integratieprojecten gebruikt die in groep worden opgelost. Deze integratieprojecten beschouwt de commissie als een sterk punt. Bij het ontwerpen, uitwerken of aanpassen van het curriculum wordt steeds meer de nadruk gelegd op de ontwikkeling van competenties, een evolutie van 'kennen' naar 'kunnen'.
In cursussen die verband houden met communicatietechnieken verwachtte de commissie dat tools als blogs, journalen, portfolio's en groepen actief werden gebruikt. Ook in andere cursussen treft de commissie weinig interactieve werkvormen aan. De commissie heeft de indruk dat de elektronische leeromgeving zich beperkt tot het plaatsen van documenten, zodat deze kunnen worden gedownload.

Vermits alle studenten beschikken over een laptop is vrijwel alle leermateriaal aangeboden in digitale vorm. Het leerplatform Dokeos wordt gebruikt voor alle partims. Om ervoor te zorgen dat de studenten alle relevante ICT-tools vlot kunnen gebruiken, is de nodige software op hun laptop geïnstalleerd. Hiervoor wordt tijd voorzien in de introductieweek. Voor de projecten waar het verwerven en verwerken van informatie net de doelstelling is, reiken de lectoren geen kant-en-klaar studiemateriaal aan. Steeds minder worden de cursussen op papier verspreid. Bijna al het materiaal wordt digitaal aangeboden, maar de student kan wel nog altijd een gedrukte versie krijgen. Op het departement is een eigen drukkerij aanwezig, waardoor de papieren versies van de cursussen kwantitatief en kwalitatief in orde zijn. Tijdens de introductieweek worden de gedrukte cursussen verkocht en wordt ook een boekenverkoop op het departement zelf georganiseerd. Het cursusmateriaal is vanaf de eerste week van het academiejaar ter beschikking van de student. Het cursusmateriaal is degelijk, maar de commissie meent dat er een betere afstemming nodig is met de cursussen van TI@Home.
Alle door de opleiding gebruikte leslokalen zijn uitgerust met een bord, desktop-pc en beamer. Voor elke laptop is er een aansluiting op het elektriciteitsnet, en kan de student via het draadloze netwerk werken.

De commissie is van mening dat de opleiding een vrij traditioneel, impliciet onderwijsconcept hanteert, dat vooral gebaseerd is op de eigen ervaring van de docenten. Dit onderwijstype heeft nood aan creativiteit. De onderwijswerkvormen die worden gebruikt, lijken overwegend hoorcolleges te zijn. Daarnaast komen in de beschrijvingen ook demonstraties, oefeningen, onderwijsleergesprek, opdrachten, begeleide zelfstudie en practicum voor. Het geheel maakt echter een sterk docentgecentreerde indruk. Daar staat tegenover dat er wel veel vrijheid tot initiatief wordt gegeven. De gehanteerde leermiddelen zijn voornamelijk (Engelstalige) handboeken en PowerPoint-presentaties van docenten, die te vinden zijn op de elektronische leeromgeving Dokeos. De studenten ervaren de didactische middelen als klassiek en beperkt. Het didactische kader voor afstandsonderwijs is momenteel te zwak, maar er wordt aan gewerkt. De commissie is van mening dat de implementering van het afstandsonderwijs TI@Home snel moest gaan, en dat hierdoor te weinig tijd beschikbaar was om een specifiek onderwijskader te creëren, inherent aan het afstandsonderwijs. Dit blijkt ook uit de reacties van de studenten TI@Home.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om het didactische concept van het afstandsonderwijs grondig te evalueren en aan te passen aan de specifieke eisen en noden van deze doelgroep.

De commissie spoort de opleiding aan tot meer creativiteit in de onderwijsvormen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:
- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De organisatie van toetsen en examens is duidelijk omschreven in het onderwijs- en examenreglement. Tijdens de introductieweek krijgt elke student toegang tot het onderwijs- en examenreglement en de studiegids. Deze gegevens kunnen via het elektronische leerplatform worden geraadpleegd.

Er is een inspraakprocedure om te komen tot een verantwoord examenrooster. De studenten krijgen de definitieve examenrooster minstens één maand voor de start van de examens. De semesterexamens bieden het voordeel dat de studiedruk van de eerste zittijd wordt gespreid. De modules uit het eerste semester worden geëvalueerd op het einde van het eerste semester, en alle modules uit het tweede semester op het einde van het tweede semester. Aanvullend worden in november voor enkele partims tussentijdse testen georganiseerd om de uitval, te wijten aan onaangepast studeergedrag, tegen te gaan.
Op het einde van het tweede semester volgt een deliberatie over het hele jaar. Op het einde van het academiejaar wordt de tweede examenkans georganiseerd voor alle modules uit het eerste en tweede semester. De evaluatieperiodes worden opgenomen in de academische kalender, die bij het begin van het academiejaar voor alle studenten beschikbaar wordt gesteld. Het examensecretariaat staat in voor de officiële schriftelijke en mondelinge communicatie met de student tijdens de examens, neemt de examenresultaten in ontvangst, houdt de afwezigheden bij, zorgt ervoor dat de deliberaties tijdig kunnen doorgaan, staat in voor de bezorging van de rapporten enzovoort. Een lid van het examensecretariaat is aanwezig tijdens de deliberatie om de administratieve taken op dat moment uit te voeren. Bij de verwerking van de resultaten wordt gebruik gemaakt van Pamflet.

Binnen de opleiding wordt van verschillende evaluatievormen gebruikgemaakt, gerelateerd aan de competenties die in de diverse modules en partims worden beoogd. Dit zijn, naast de traditionele examens: periodieke evaluatie, permanente evaluatie, peer en co-assessment. Bij enkele projecten is een proef gestart met het laten evalueren van relevante competenties. Deze competenties zijn ingegeven op Dokeos, en de studenten kunnen voor zichzelf en voor de anderen per competentie en deelcompetentie de positionering in de groep bepalen. Dit resulteert in een factor die kan gebruikt worden om de individuele score te berekenen.

Voor elke onderwijsactiviteit worden de evaluatiecriteria beschreven in de studiegids. De lectoren lichten, in het kader van hun lesopdracht, de evaluatie toe. Bij de integratieprojecten, stage en eindwerk is er daarenboven een uitgeschreven handleiding met vermelding van de specifieke evaluatiecriteria.

De competenties die door de stagiair verworven zijn, worden op twee momenten gescoord: tussentijds en definitief. De tussentijdse evaluatie gebeurt op het eerste stagebezoek, de definitieve evaluatie gebeurt op het laatste stagebezoek. De tussentijdse evaluatie heeft een remediërend karakter, terwijl de definitieve evaluatie

meetelt voor de scoring van de stage. Aan de stagementor wordt gevraagd om elke competentie en deelcompetentie uit de competentiematrix te scoren met een niveau: 0, 1, 2, 3 of 4. De competenties die tijdens deze stageperiode gemeten worden, tellen mee voor 40 procent van het totaalcijfer van de module stage. De stagementor kan de acht kerncompetenties scoren en daaronder de deelcompetenties. De scoring van de deelcompetenties dient om de score van de competentie te staven. Rekening houdend met de scoring van de competenties en de moeilijkheidsgraad van het project wordt de stageperiode gequoteerd. De vertaalslag tussen het bepalen van het niveau van de competenties en de scoring gebeurt op basis van de volgende stelregel: van een professionele bachelor wordt verwacht dat elke competentie verworven is op niveau 3. Een competentie mag verworven zijn op niveau 2 op voorwaarde dat een andere competentie op niveau 4 is gebracht. Voldoet de student aan deze regel, dan komt dit neer op een goed geëvalueerde stageperiode. Dit is het referentiepunt en dat komt neer op een score van 14. Hoe meer competenties op niveau 4 verworven zijn, hoe hoger de score wordt ten opzichte van het referentiepunt. En hoe meer competenties op niveau 2 verworven zijn, hoe lager de score wordt ten opzichte van het referentiepunt. Indien de student op één of meer competenties 0 of 1 krijgt, is de stage onvoldoende.

Het eindwerk telt mee voor 40 procent van de punten van de module stage. Dit vertegenwoordigt ongeveer 11 van de 180 studiepunten. Het eindwerk beschrijft het stageproject vanaf de inleiding, de specificaties en het vooronderzoek, tot de implementatie. Bovendien wordt aan de student een kritische reflectie gevraagd over het uitgevoerde werk. De analyse van het stageproject geeft op een gestructureerde manier weer welk werk geleverd werd tijdens de stageperiode: een samenhangend geheel onder de vorm van een projectdossier. In het project zijn de fasen aanwezig volgens de Software Development Life Cycle (SDLC). Deze worden gedocumenteerd met de nodige schema's.
De commissie is van oordeel dat de stagebeoordeling goed onderbouwd en competentiegericht is. Dit is een sterk punt.

Elk jaar stelt de departementsraad vóór 1 januari per trajectschijf en per opleiding één examencommissie samen, zoals voorzien in de onderwijs- en examenregeling. Het departementshoofd is voorzitter van de Examencommissie. De leden zijn allen lesgevers in het betreffende jaar. Vooraleer de Examencommissie samenkomt, komen de moduleteams bijeen om te beoordelen of de student de eindcompetenties van de betreffende module beheerst. Deze beheersingsgraad wordt uitgedrukt in een cijfer dat refereert aan de competentiebeheersing.

Er wordt gestreefd naar een zo transparant mogelijke evaluatie. Tijdens de introductieweek worden de belangrijkste delen van het onderwijs- en examenreglement toegelicht. Jaarlijks organiseert het departement een infoavond voor studenten en hun ouders over het onderwijs- en examenreglement, het leerkrediet en diversiteit. De studiefiches expliciteren de evaluatie op het niveau van de modules en de partims: de wijze van evalueren, samenstelling van het cijfer enzovoort. De studenten kunnen hun klachten en problemen voorleggen aan de ombudspersoon, de voorzitter van de Examencommissie of de opleidingscoördinator. De opleiding richt na elke examenperiode een feedbacksessie of remediëring in waarop alle lectoren aanwezig zijn. De studenten krijgen inzage in hun schriftelijke examen of krijgen een toelichting over hun mondelinge examen. Voor de integratieprojecten waaraan in teams werd gewerkt, wordt een aparte feedbacksessie georganiseerd, zodat elk team gezamenlijk feedback over de integratieopdracht krijgt.

De commissie heeft weinig borging van de toetsing kunnen vaststellen. Docenten beoordelen niet op basis van een 'format' met (gedrags)indicatoren. Door het ontbreken van eenduidige evaluatiecriteria is er geen duidelijke verantwoording mogelijk over grensgevallen bij al dan niet slagen. De commissie vond ook geen samenwerking onder de lectoren om eenduidige toetscriteria te hanteren voor de beoordeling van (deel)examens. Elke docent heeft zijn eigen verantwoordelijkheid in de beoordeling van de examens. Dit geldt ook voor de beoordeling door de Examencommissie. De commissie merkt op dat nauwelijks gebruik wordt gemaakt van verschillende evaluatievormen in relatie tot de doelstellingen van de opleidingsonderdelen.
Vanuit de kwaliteitszorg wordt het toetsbeleid per opleidingsonderdeel en per lesgever/evaluator jaarlijks bevraagd in de studentenenquête. Concreet wordt gepeild naar de communicatie betreffende de evaluatie, de inhoudsvaliditeit ervan en feedbackmogelijkheden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie dringt aan op een verdere integratie van het competentiegerichte evalueren van alle opleidingsonderdelen.
De commissie beveelt aan dat op korte termijn een toetsingsbeleid wordt opgesteld dat voorzien wordt van duidelijke, uniforme criteria op het gebied van de borging van het toetsingsproces.
Het toetsbeleid moet eveneens rekening houden met de specifieke noden van het afstandsonderwijs.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professioneel gerichte bachelor.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:
Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:
- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **PBA TI: voldoende**
@Home: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen voor de instroom tot de opleiding.
De studenteninstroom in het academiejaar 2009-2010 bedraagt 106 studenten van wie, volgens vooropleiding: 25 procent ASO (27), 65 procent TSO (69) en 8 procent BSO (8), en 1 procent buitenlands diploma (1)en 1 procent toelatingsonderzoek (1).
Volgens geslacht: 97 procent mannen (103) en 3 procent vrouwen (3).
Volgens generatie: 63 procent generatiestudenten (67) en 37 procent niet-generatiestudenten (39).
In de @Home-opleiding schreven 27 studenten zich in, van wie 93 procent mannen (25) en 7 procent vrouwen (2).Als vooropleiding heeft 41 procent ASO (11) gevolgd, 41 procent TSO (11) en 7 procent BSO (2). Elf procent is toegelaten via het toelatingsonderzoek (3). De opleiding staat open voor instroom van CVO naar afstandsonderwijs. Ook staat het afstandsonderwijs open voor andere kansengroepen. Dit brengt het marktaandeel van HOWEST in de totale IT-studentenpopulatie op 4,53 procent. De toename van het aantal studenten is iets hoger dan het Vlaamse gemiddelde.
Ondanks inspanningen om het aantal vrouwelijke studenten (projecten via ADA, Pimp IT Up…) te vergroten, blijft de opleiding vooral in trek bij de mannelijke studentenpopulatie.

In principe start elke module van het eerste semester zonder specifieke voorkennis. Interesse hebben voor informatica is wel een absolute vereiste. In de studentenenquête wordt gevraagd in hoeverre de vooropleiding van de student voldoende was om aan de onderwijsactiviteit te kunnen deelnemen. 87 procent van de studenten stelde dat de partims uit de eerste twee semesters voldoende zijn afgestemd op hun voorkennis. Voor semester 1 duidde 13,70 procent en voor semester 2 13,40 procent van de studenten aan dat hun vooropleiding niet aansluit. Per partim lopen deze resultaten sterk uiteen. Aangezien geen specifieke voorkennis vereist is, zijn er geen

specifieke activiteiten ten aanzien van de aansluiting vooropleiding-opleiding. De eindtermen van het secundair onderwijs volstaan. De opleiding kan meer initiatieven nemen – zoals het inrichten van vakantiecursussen – om de hoge drop-out te beperken.
Met de invoering van de modulaire structuur en de implementatie van het Flexibiliseringsdecreet worden sommige leertrajecten geïndividualiseerd, gelet op het al dan niet slagen per module(deel) en de individuele situatie van de (werkende) student. Vrijstellingen kunnen gegeven worden tot op het niveau van een partim.
Het aantal deeltijdse en geïndividualiseerde studietrajecten is sterk toegenomen.
Er bestaat een EVC-procedure op associatieniveau. Deze procedure is opgenomen in het OER en werd binnen de AUGent verder verfijnd. Bij het toekennen van vrijstellingen geldt de autonomie van de instellingen binnen de associatie.
De Hogeschool West-Vlaanderen schreef een EVK-procedure uit met de nodige formulieren. De toekenning van vrijstellingen op grond van EVK verloopt op stukken. De EVK-procedure is een essentieel onderdeel binnen het OER. Het is de intentie van HOWEST om de gehanteerde documenten binnen de EVK-procedure uit te breiden en interdepartementaal te stroomlijnen.
Op associatieniveau werd in onderling overleg het Flexibiliseringsdecreet ook vertaald in afwijkende toelatingsvoorwaarden. De procedure van het 'toelatingsonderzoek' kent eveneens een reeks uniforme documenten die binnen de AUGent werden ontwikkeld. De procedure wordt drie keer per jaar opgestart (augustus, december en april).
De Hogeschool West-Vlaanderen hanteert ook de 'toelatingscheck', die het uitzonderlijk mogelijk maakt om abituriënten toe te laten zonder diploma secundair onderwijs. Deze procedure heeft betrekking op abituriënten die niet in aanmerking komen voor het toelatingsonderzoek van de AUGent, maar die zich toch willen inschrijven voor een credit- of examencontract. Een taaltest (Nederlands) bij de aanvang van de studies lijkt aangewezen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om nog meer initiatieven te nemen – zoals het inrichten van vakantiecursussen – om de hoge drop-out te beperken. Een taaltest (Nederlands) bij de aanvang van de studies lijkt aangewezen.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	PBA TI: voldoende @home: onvoldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	niet van toepassing
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	PBA TI: voldoende @home: goed

De visitatiecommissie maakt een positieve afweging en stelt dat de opleiding voldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen. Het gaat hier in hoofdzaak over de afstemming tussen vorm en inhoud in het afstandsonderwijs. De commissie is ervan overtuigd dat de opleiding het nodige zal doen om een degelijke afstelling te realiseren.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:
- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De ontwikkeling van een personeelsbeleid wordt binnen een autonome hogeschool beïnvloed door vele wettelijke bepalingen met betrekking tot de personeelsmaterie. Het personeelsbeleid situeert zich binnen het realiseren van een opdracht, zoals verwoord is in de missie van de hogeschool en de opdrachtverklaring van het departement. Hierbij benadrukt de hogeschool een aangepast wervings- en selectiebeleid, de organisatie van het onthaal van nieuwe medewerkers, een opvolging en bespreking van de werkprestatie, de keuze voor teamgericht werken, een beleid over vaste benoeming, een zich ontwikkelend vormingsbeleid, maar eveneens een zoektocht naar mogelijkheden om de traditioneel 'vlakke loopbaan' te doorbreken en verantwoordelijkheden zo laag mogelijk in de organisatie te plaatsen.
Elk jaar keurt het hogeschoolbestuur de globale personeelsformatie goed. Dit gebeurt na onderhandeling met de vakorganisaties. Bij het opstellen van die formatie wordt rekening gehouden met de personeelsbehoeften van de verschillende opleidingen en de programma's van onderzoek en dienstverlening; maar dit alles binnen de contouren van de aan de hogeschool toegewezen enveloppe.
Bij vacatures wordt op basis van de teambehoeften een functieprofiel en -omschrijving opgemaakt van het aan te werven personeelslid. De vacaturemelding wordt gescreend door de centrale Personeelsdienst, die instaat voor de bekendmaking in alle departementen en diensten van de hogeschool, het doorsturen naar de vacaturedatabank van de VDAB en de eventuele publicatie in persorganen. Voor vacante ambten die gedurende een volledig (academie)jaar worden ingericht, vindt eveneens een openbare publicatie plaats nadat hiervoor een bestuursbeslissing werd genomen.
Nieuwe personeelsleden die bij vorige werkgevers in de private sector al nuttige en relevante beroepservaring hebben opgebouwd, kunnen tot maximaal tien jaar van deze nuttige relevante beroepservaring erkend zien in geldelijke anciënniteit. Een vergelijkbare regeling is voorzien voor nieuwe personeelsleden die al tewerkgesteld waren in de publieke sector.
Bij beslissing van het hogeschoolbestuur worden voor bepaalde functies 'bevorderingsambten' ingericht. Op heden is deze regeling voorzien voor opleidingscoördinatoren, departementshoofden en adjunct-departementshoofden. Om bijzondere inzet en extra prestaties van personeelsleden bij projecten van post-hogeschoolvorming en projecten van maatschappelijke dienstverlening te waarderen, heeft de hogeschool voorzien in een eigen reglementering die het mogelijk maakt dat een persoonlijke vergoeding voor deze extra prestaties wordt goedgekeurd.
Nieuwe collega's worden gebrieft door het departementshoofd wat de praktische aspecten van de job aangaat, en door de opleidingscoördinator wat de inhoudelijke en andere facetten van het functioneren in de opleiding en het team betreft. Door het teamgericht werken is er aanzet tot samenspraak en overleg. Twee keer per jaar wordt een onthaalprogramma aangeboden op hogeschoolniveau.
De jaarlijkse functioneringsgesprekken worden door het departementshoofd gehouden met ieder personeelslid na het eerste semester. Naast een sterktezwakte analyse blikt men in dit gesprek ook vooruit, en heeft de lector de gelegenheid om wensen te formuleren voor de toekomst.
Op termijn wil de hogeschool ook een begeleidingscyclus invoeren, waarbij elke medewerker met zijn coach een proces doorloopt van plannings-, functionerings- en afrondingsgesprek. Tijdens het hele proces zal ook op regelmatige basis feedback worden gegeven. Dit hele proces wordt opgevolgd door het projectteam

Begeleidingscyclus. Tijdelijke personeelsleden moeten jaarlijks, vastbenoemde personeelsleden minimaal driejaarlijks worden geëvalueerd. De evaluatie gebeurt aan de hand van criteria, die specifiek zijn voor onderwijzend personeel, niet-leidinggevend administratief personeel en leidinggevend administratief personeel. De lector wordt gevraagd het document 'voor gezien' te ondertekenen.
Bij de aanwerving van nieuwe personeelsleden wordt veel belang gehecht aan inhoudelijke deskundigheden en werkveldervaring, aan de nodige onderwijskundige en didactische kwaliteiten, aan de interesse in nieuwe onderwijsvormen en aan de bereidheid voortdurend te willen bijscholen op didactisch vlak, in het bijzonder gedurende de eerste jaren na de aanstelling. Verder spelen een communicatieve, creatieve en teamgeoriënteerde instelling een rol, en ook het verantwoordelijkheidsgevoel, het organisatietalent en het studentgericht denken en handelen.
Jaarlijks wordt voor elk personeelslid een opdrachtomschrijving opgesteld die onderwijzende en begeleidingstaken omvat, maar ook (soms) opdrachten toegepast wetenschappelijk onderzoek en maatschappelijk dienstverlening, en organisatorische/administratieve taken. De opdrachtomschrijvingen worden uitgewerkt en aangevuld met de individuele jaardoelstellingen en de voorgestelde en geplande vormingsactiviteiten, en ondertekend terugbezorgd aan de Personeelsdienst. Op heden wordt daarvoor een webgebaseerde ICT-tool ter beschikking gesteld.
Ook voor het administratief en technisch personeel wordt een duidelijke taakomschrijving opgemaakt die de opdrachten van iedereen afbakent. Verder vermeldt de opleiding dat in de schoot van de AUGent een reglementering wordt voorbereid die de personeelmobiliteit tussen de partners moet faciliteren.
Om de didactische deskundigheid van nieuwe personeelsleden en gevorderde lesgevers te ondersteunen, organiseert de hogeschool, in samenwerking met de hogescholen-associatiepartners, jaarlijks een aanbod over thema's zoals competentiegericht opleiden, casusgeoriënteerd werken, projectonderwijs initiëren en implementeren, open leercentra en studielandschappen, en portfolio-evaluatie.
Voor autonome hogescholen heeft de decreetgever voorzien dat de personeelsgeleding uitdrukkelijk betrokken wordt bij de verschillende medezeggenschaps- en bestuursorganen. Decretaal bepaald maken zes personeelsleden, verkozen door het personeel, deel uit van de Departementsraad en acht personeelsleden, eveneens verkozen door het personeel, zijn lid van de raad van bestuur van de hogeschool. Daarnaast is er ook de syndicale vertegenwoordiging in het Hogeschoolonderhandelingscomité (HOC) en het Departementaal Onderhandelingscomité (DOC).
In het departement is er een open beleid bij het verdelen van de opdrachten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen onderwijsopdrachten en onderwijsondersteunende opdrachten. Alle opdrachten worden open gesteld en bij consensus van de teamleden vastgelegd. Voor de onderwijsondersteunende opdrachten is per taak een departementale functieomschrijving gemaakt. De leden van het opleidingsteam nemen niet alleen onderwijsondersteunende opdrachten in de opleiding op zich, maar ook voor het departement.
Het team beschikt op intranet over een teammap waarin alle documenten van de opleiding bewaard worden, en waarin elk teamlid lees- en schrijfrecht heeft.
Het recent invoeren van een begeleidingscyclus voor het personeel verbetert voorts de betrokkenheid van het personeel.
De commissie beschouwt de begeleidingscyclus als een sterk punt.
De hogeschool heeft een HR-adviseur aangesteld en wil zo een degelijk personeelsbeleid steeds meer gestalte geven.
De commissie is van mening dat de opleiding beschikt over personeel dat voldoende gekwalificeerd is voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisaties van het programma.

De commissie vraagt dat het personeel opgeleid wordt om de specifieke noden van het afstandsonderwijs qua inzet en organisatie in te vullen. De commissie beveelt de opleiding aan het beleid rond de vakinhoudelijke en didactische deskundigheid van het onderwijzend personeel te borgen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt dat het personeel opgeleid wordt om de specifieke noden van het afstandsonderwijs qua inzet en organisatie in te vullen.

De commissie beveelt de opleiding aan het beleid rond de vakinhoudelijke en didactische deskundigheid van het onderwijzend personeel te borgen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de teamleden TI vrijwel geen loopbaan hebben in de bedrijfswereld. De contacten met de beroepspraktijk ontstaan via de contacten met stagebedrijven of de bedrijven waarmee samengewerkt wordt in het kader van integratieprojecten, het volgen van seminars of het lidmaatschap van gebruikersgroepen.
In de opleiding zijn er vier lectoren die ook actief zijn in het werkveld. Specifiek gaat het om de partims pc-hardware, webserverconfiguratie, ASP.Net, Java (JEE5) en C#. De meeste lectoren hebben contacten met het beroepenveld om gastsprekers uit te nodigen.
Vanaf het academiejaar 2007-2008 werd een gastlector aangetrokken voor het partim servertechnologie. Ook is voor het academiejaar 2008-2009 voor een vervangingsopdracht een lesgever uit de beroepspraktijk aangetrokken.
Wat onderzoeksactiviteiten betreft, heeft de opleiding TI – als medeaanvrager – een PWO-voorstel ingediend rond het thema ‘Open-source software in de Vlaamse kmo’. Aan dit onderzoek werken twee lectoren mee, elk met een inschaling van 20 procent in het project.
Buiten de onderwijsopdracht verzorgt het ‘kernteam’ onderwijsondersteunende opdrachten die teamgebonden of departementaal gebonden zijn. Dit houdt onder meer in: het opstellen van roosters, het systeembeheer, de coördinatie van de trajectbegeleiding van het departement en een workflowanalyse op hogeschoolniveau. Elke lector heeft zich in de loop der jaren gespecialiseerd in een aantal vakdomeinen die overeenkomen met de vijf pijlers waarop het curriculum is gebouwd.
Actoren uit het beroepenveld zijn betrokken bij de integratieprojecten en de stage. De stagegever of -mentor definieert het project en geeft keuzes door met betrekking tot het ontwikkelplatform. Ook bij de integratieprojecten beginnen bedrijven een beroep te doen op de samenwerking met de opleiding. Het beroepenveld komt ook aan bod bij studiebezoeken. In het kader van de lessen Java (JEE5) in de module webontwikkeling worden professionele seminars gevolgd op Javapolis/Devoxx.
De internationale dimensie is belangrijk voor de opleiding TI. In het vierde semester kunnen de studenten ervoor kiezen om een Intensive Programme te volgen. Bij de organisatie van dit internationale programma is een lector van TI betrokken, en de internationale contacten die hieruit voortvloeien, helpen om de opleiding aan te passen in een internationale context. HOWEST is lid van Businet, een internationaal netwerk van Europese hogescholen die businessgerelateerde opleidingen aanbieden. Binnen dit netwerk is er een working group rond ICT. Vanuit deze werkgroep, toen onder leiding van de opleidingscoördinator, ontstond in oktober 2001 het idee om IP’s te organiseren. Gedurende het IP werden contacten gelegd met hogescholen in het buitenland, waardoor internationale stages mogelijk werden. Tijdens het IP in Helsinki (2005) was er ook een lector die er onder staff mobility studenten heeft begeleid.

Tijdens het Businet-congres 2008 werd de opleidingscoördinator van TI opnieuw verkozen tot *W*orking *C*hair van de ICT-werkgroep. De eerste resultaten zijn een inkomende lector uit Finland voor de opleiding TI, en de consensus om een nieuw Businet-ICT-project op te starten. In maart 2011 wordt een projectweek ingericht met als thema 'Green ICT'. Op de meeting in november 2010 zal ook gestart worden met het opmaken van een databank rond learning outcomes.
Tijdens het IP 'ISTAR-DOT', in maart 2009 in Lissabon, hebben twee lectoren studenten begeleid en tevens een aantal gastcolleges gegeven. Ook in maart 2010 nemen twee lectoren deel aan de derde editie van het IP in Utrecht. Tijdens de tweede jaarhelft van 2008-2009 hebben twee buitenlandse lectoren een gastcollege gegeven aan de opleiding TI. Ambient computing (Finland) en security (Portugal).

De commissie vraagt meer aandacht voor de professionalisering van het onderwijzend personeel via intensieve contacten met het werkveld. De commissie beveelt ook aan een grotere variatie aan onderwijsvormen te hanteren. Tenslotte vraagt de commissie de nodige inspanningen te leveren om de deelname van alle lectoren aan nationale en internationale conferenties en uitwisselingsprogramma's te stimuleren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt meer aandacht voor de professionalisering van het onderwijzende personeel via intensieve contacten met het werkveld.

De commissie beveelt ook aan om een grotere variatie aan onderwijsvormen te hanteren.

Ten slotte vraagt de commissie de nodige inspanningen te leveren om de deelname van alle lectoren aan nationale en internationale conferenties en uitwisselingsprogramma's te stimuleren. De lectoren op hun beurt moeten ook de studenten motiveren voor deelname aan internationale projecten en stages.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:
- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In totaal hebben 21 personeelsleden een opdracht binnen de opleiding Toegepaste informatica. Van hen hebben er 11 enkel een opdracht binnen de opleiding. Het kernteam (minimaal 40 procent inschaling in de opleiding) bestaat uit 7 lectoren. Binnen de opleiding zijn 6 VTE personeel ingeschakeld voor onderwijsopdrachten (OO), en voor ongeveer 1 VTE worden opleidingsgebonden onderwijsondersteunende opdrachten (OOO) uitgevoerd. Van de 7 VTE worden 5 VTE ingevuld door het kernteam. Dit betekent dat 71 procent van de onderwijsopdrachten en opleidingsgebonden onderwijsondersteunende opdrachten binnen de opleiding verzorgd wordt door het kernteam. Bovendien wordt ook voor 115 procent campusgerelateerde onderwijsondersteunende opdrachten door het kernteam uitgevoerd.
Op het moment van de visitatie zijn er 193 studenten in de opleiding, waarvoor 7 VTE onderwijzend personeel worden ingezet. Dat betekent 28 studenten per VTE. De commissie beschouwt dit als een hoge ratio. De totale onderwijsopdracht (in studiepunten) van sommige personeelsleden binnen het team lijkt, bij vergelijking van de tabel uit het ZER, sterk te zijn verhoogd. Dit is het gevolg van het aanbieden van meerdere modules via afstandsonderwijs TI@Home. Het is volgens de commissie nodig aandacht te hebben voor de steeds hogere

werkbelasting van het personeel. Deze werkbelasting moet aangepast worden aan de noden van dag- en afstandsonderwijs.

Van de 21 personeelsleden met lesopdracht binnen de opleiding TI behoort 1 lid tot de categorie ‘hoofdlector’. Vijftien behoren tot de categorie ‘lector’ en 2 tot de categorie ‘praktijklector’. Drie leden behoren ook tot de categorie ‘praktijklector’, hoewel ze instaan voor de vervanging (50 procent) van een lector.

Van de 21 personeelsleden hebben er 14 een voltijdse betrekking aan HOWEST, 2 hebben een opdracht van 50 procent en de 5 andere hebben een kleinere inschaling. Van de 7 teamleden zijn er 7 voltijds actief; 1 lector heeft loopbaanonderbreking (50 procent).

Er zijn geen gastprofessoren ingeschakeld. Vier lectoren hebben tevens een baan buiten HOWEST. Hun opdracht omvat 65 procent inschaling (15 procent benoemd en 50 procent vervanging loopbaanonderbreking).

De lectoren TI situeren zich vooral in de leeftijdscategorie 30-39. Het kernteam daarentegen, bestaande uit 8 lectoren, is meer verspreid over de verschillende leeftijdscategorieën, met een meerderheid boven de 40 jaar.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de nodige aandacht voor de toenemende werkbelasting van het personeel en vraagt die aan te passen aan de noden van het dagonderwijs en het afstandsonderwijs, en aan de strategische doelstellingen die gepland zijn in een nabije toekomst.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:
- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de campus open, toegankelijk en goed onderhouden is. In de voorbije jaren werden inspanningen geleverd om de infrastructuur te verbeteren, te moderniseren en te verfraaien: vernieuwing en uitbreiding van de sanitaire blokken, de installatie van automatische deuren en een lift, de aanleg en beplanting van de binnentuin en de herinrichting van de mediatheek. Naar aanleiding van de uitbreiding van het laptopproject naar de meeste opleidingen van het departement, zijn aanzienlijke infrastructurele werken uitgevoerd. In het hele departement is er nu een draadloos netwerk, en er is geïnvesteerd in de verdere uitbouw van laptoplokalen. Een realisatie specifiek voor de opleiding TI is een labolokaal voor netwerktechnologie.

De commissie is ervan overtuigd dat de voorziene herschikking van de locatie van een aantal diensten in het gebouw een meerwaarde kan geven. Een meer vrolijke en dynamische aankleding, en het inrichten van sfeervolle studentenruimtes zou een stimulans zijn voor een meer studentikoze sfeer. Met de invoering van de modulaire en competentiegerichte opleidingen werd ook werk gemaakt van een leeromgeving die e-learning faciliteert. De ontwikkeling van bibliotheek naar openleercentrum als ‘thuishaven voor de zelfwerkzaamheid’ van de studenten wordt door de commissie op prijs gesteld. De mediatheek van het departement SST is een wetenschappelijk onderbouwde bibliotheek, waar studenten en lectoren toegang krijgen tot verschillende media. De mediatheek speelt een centrale rol in de studies van de studenten en biedt een frisse en dynamische leeromgeving. De link http://bib.howest.be geeft ook toegang tot VubisSm@rt, een van de meest moderne toepassingen voor de ontsluiting van de collecties van bibliotheken. Dankzij dit programma kan de student of lector de volledige catalogus van alle departementen van HOWEST raadplegen. In de mediatheek kunnen de studenten ook werken aanvragen die zich in andere Belgische bibliotheken bevinden. Door deze vorm van interbibliothecair leenverkeer beschikt de mediatheek over een immense virtuele catalogus. In de openleercentra kunnen studenten en personeel elektronische tijdschriftendatabanken raadplegen. Momenteel zijn, naast de VubisSm@rt-software voor de webbased catalogus, ook het elektronische LexisNexis beschikbaar en werden de digitale woordenboeken Van Dale aangekocht.

Alle onderwijsruimten bevinden zich in één gebouw op de campus. Zo hebben studenten van alle opleidingen contact met elkaar. De onderwijsruimtes zijn gelegen op de eerste en tweede verdieping van het gebouw. Minder mobiele studenten kunnen gebruikmaken van een lift om de lokalen te bereiken. In de eerste jaarhelft is er een drukke bezetting van de lokalen, waardoor lessen verplaatsen soms moeilijk is. Om de planning te vergemakkelijken, kunnen de lectoren op het netwerk de lokaalbezetting consulteren. De meeste van de 30 leslokalen zijn uitgerust met een ‘lector-pc’ en een beamer. Overal is draadloos internet beschikbaar, en in 22 leslokalen zijn individuele stroomvoorzieningen voorzien voor de aansluiting van laptops.
De opleiding TI beschikt over een lokaal dat als basic netwerklabo is ingericht. In dit lokaal staat een twintigtal desktop-pc’s opgesteld die als Windows-servers in een apart IP-subnet fungeren. Het lokaal is uitgerust met een L3-switch, een router, een aantal access points voor draadloze netwerktoegang, een Compaq-server met DAT-tapedrive en een netwerkprinter gekoppeld aan een printserver. Van deze infrastructuur wordt gebruikgemaakt in Windows server-technologie’ in semesters 3 en 4 en de partims datacommunicatie en integratie in de module netwerkconfiguratie.
De commissie waardeert de ICT-middelen en in het bijzonder het laptopproject!

Wat de financiële middelen betreft, noteert de commissie dat het departement een jaarlijkse dotatie krijgt. Via de opleidingscoördinator kan de opleiding begin september een voorstel indienen met betrekking tot de aankoop van aangepast didactisch materiaal, de aanstelling van gastprofessoren en de vergoeding voor gastsprekers. Deze voorstellen worden opgenomen in het budgetvoorstel, nadat ze besproken zijn met het departementshoofd en de betrokken opleidingscoördinatoren. De Departementsraad geeft advies over het budgetvoorstel aan de raad van bestuur, die uiteindelijk de begroting voor de hogeschool goedkeurt.
De opleiding TI heeft een aantal navormingsinitiatieven en doet aan maatschappelijke dienstverlening, waardoor extra financiële middelen worden gegenereerd. De afspraak met het departement is dat deze extra gelden terug gebruikt kunnen worden voor de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert een herschikking van de administratieve en onderwijsruimtes in het gebouw, en raadt aan om de omvang en de kwaliteit van de onderwijsruimtes te optimaliseren om de algemene sfeer studentvriendelijker te maken.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **PBA TI: goed**
@home: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

HOWEST neemt deel aan alle SID-In-beurzen (Studie-Informatiedagen) in Vlaanderen. Folders en brochures worden er ter beschikking gesteld. Aan potentiële studenten wordt gevraagd hun naam en adres te noteren, zodat zij daarna persoonlijk kunnen worden uitgenodigd voor de informatiedagen. Via een mailing krijgen abituriënten een overzicht van de mogelijke opleidingen en worden de informatiedagen aangekondigd. Het departement organiseert vier infosessies. Daarnaast worden de laatstejaarsleerlingen van diverse secundaire scholen uit de provincie jaarlijks uitgenodigd op de 'Openlesdag'. De opleiding TI neemt deel aan enkele populariseringsinitiatieven zoals Pimp IT up, BeCreative, Go4IT, I love IT en Robocup.
Geïnteresseerden kunnen surfen naar de website van de hogeschool (www.howest.be), waarop nuttige informatie zoals het opleidingsprogramma, de studiegids en -fiches en het OER te vinden zijn.

De eerste week van het academiejaar is een introductieweek. De eerste dag verwelkomt het departementshoofd alle studenten. De opleidingscoördinator stelt het opleidingsteam voor, legt de organisatie van het academiejaar en het lessenrooster uit, geeft toelichting bij de opleidingsdoelstellingen, het OER, de studiegids en -fiches. Alle administratie wordt afgehandeld en de agenda, de onthaalbrochure en het lessenrooster worden uitgedeeld.
Vervolgens worden de studenten ingedeeld in mentoraatgroepen. Zij maken kennis met hun mentor. De opleiding voorziet in de nabije toekomst ook co-mentoren, namelijk studenten van het tweede of derde jaar, wat leidt tot een snelle integratie. Tijdens de introductieweek volgen nog meer infosessies. De student leert werken met het netwerk, het elektronische leerplatform Dokeos, Outlook en de onlinebibliotheek. De verschillende departementale begeleidingdiensten stellen zich voor. De studiecoach, de talentcoach, de Ombudsdienst en Sovowes leggen uit hoe, waarom en wanneer studenten een beroep op hen kunnen doen. Ook de studentenclub Brihos stelt zich voor, en sluit de introductieweek af met een studentikoze activiteit. In de introductieweek is

ruimte voorzien voor trajectbegeleiding. Wanneer studenten een geïndividualiseerd traject willen volgen, maken ze een afspraak met de opleidingscoördinator/trajectbegeleider en start de aanvraagprocedure.

De studenten kunnen met vragen en problemen met betrekking tot hun opleiding steeds terecht bij de opleidingscoördinator en bij elke lector van het team. Voor problemen van administratieve aard kunnen de studenten aankloppen bij het studentensecretariaat.
Het elektronische leerplatform Dokeos wordt gebruikt als officieel communicatiemiddel. Op de infoschermen verschijnt actuele, praktische informatie.
De studiegids is de leidraad voor de student doorheen de opleiding en bevat alle nodige informatie voor de abituriënt. De studiefiches, vroeger opgenomen in de studiegids, zijn raadpleegbaar vanuit de Dokeos-cursussite van het betrokken partim. De lectoren bespreken tijdens hun eerste contact met de studenten de doelstellingen van hun module/partim en kaderen die in de ruimere doelstellingen van de opleiding.
In de maand november organiseert de departementale werkgroep Studiebegeleiding een infoavond 'Het hoger onderwijs toegelicht' voor ouders én studenten.

Vanaf het ontstaan van de Hogeschool West-Vlaanderen werd een interdepartementale werkgroep Studiebegeleiding opgericht. Conform het OOP werd een nieuwe structuur van studiebegeleiding in de modulaire en flexibele structuur uitgewerkt. Daarin onderscheidt men vijf niveaus:

Op het niveau van het opleidingsonderdeel/module/partim functioneert het monitoraat. Elke lesgever is monitor van zijn eigen cursus en zorgt ervoor dat voorbeelden van examenvragen aan studenten worden aangeboden.
Elke eerstejaarsstudent krijgt een mentor toegewezen. De mentor verzorgt de niet-vakinhoudelijke begeleiding ter bevordering van het succesvol studeren, en fungeert als een vertrouwenspersoon. Via een aantal verplichte en vrijblijvende gesprekken – al dan niet in groep – initieert de mentor 'leeractiviteiten' die hun nut hebben in de modules. Een gespreksronde, na de eerste examenperiode, is bedoeld voor studenten met minder goede resultaten en kan plaatsvinden in groep of individueel. In een opvolgingsfiche noteert en omschrijft de mentor het probleem. Aan de hand van een lijst met veel voorkomende problemen, opgesteld door de werkgroep, kan de mentor een oplossing suggereren of de student doorverwijzen naar bepaalde diensten. Alle mentoren bezorgen hun opvolgingsfiches aan de opleidingsverantwoordelijke Studiebegeleiding, die een samenvatting maakt van de gespreksronden. Na elke gespreksronde bespreekt het team alle opmerkingen en problemen van de studenten. De departementale werkgroep verzamelt feedback van de teams en zorgt voor een update van procedure, draaiboeken en de lijst van veel voorkomende problemen. Op deze manier creëert het TI-team een goede en nauwe band met de student. Het doel is de uitval van de eerstejaarsstudenten zo laag mogelijk te houden. Na het eerste jaar kunnen de studenten blijvend een beroep doen op hun mentor.

Op opleidingsniveau functioneert een trajectbegeleider. Studenten die een 'ander traject' willen volgen binnen hun opleiding kunnen bij de trajectbegeleider terecht. Concreet kunnen studenten die willen instromen en een diploma of werkervaring hebben, bij deze persoon terecht. Ook studenten zonder diploma secundair onderwijs worden naar de trajectbegeleider doorverwezen. Wat doorstroombegeleiding betreft, ondersteunt de trajectbegeleider studenten die een individueel opleidingstraject volgen – bijvoorbeeld studenten met een functiebeperking, studenten die werken en studeren combineren, studenten die een aantal modules hernemen. De trajectbegeleider helpt studenten in al deze omstandigheden om het optimale leertraject uit te stippelen.

Op departementaal niveau functioneert een departementale studiecoach bij wie studenten terechtkunnen rond thema's als studiemethode en studieplanning. De interdepartementale coördinator Studiebegeleiding coördineert de instroom-, doorstroom- en uitstroombegeleiding in verschillende interdepartementale werkgroepen, en vertegenwoordigt de hogeschool extern op het gebied van studiebegeleiding. De laatste jaren wordt studiebegeleiding ook digitaal ondersteund: er is een interdepartementale Dokeos-site 'Studiebegeleiding en diversiteit', met onder andere tijdstippen van navormingen en bijscholingen, de aanvraagprocedure voor onder meer cultuur- en sportstatuut en functiebeperking. In de loop van het eerste semester wordt aan de studenten gevraagd de ZOSA-test in te vullen. De commissie heeft vernomen dat deze test in een nabije toekomst wordt vervangen door de LASSI-test. Deze test stelt hen in staat een zicht te krijgen op hun capaciteiten, studiemethodes, opdrachtverwerking, tijdsplanning, detailstudie, examens en motivatie. Het diversiteitbeleid

HOWEST kiest voor een inclusief beleid met bijzondere aandacht voor enkele specifieke doelgroepen, zoals studenten met een kwetsbaar studieverleden, werkstudenten, studenten met een specifieke individuele of socio-economische achtergrond en studenten met een functiebeperking. Sinds september 2008 heeft het departement een talentcoach. De talentcoach is op de eerste plaats de verantwoordelijke op het gebied van de aanvraagprocedure voor faciliteiten (speciale voorzieningen die het studietraject van de student kunnen vereenvoudigen, zoals het spreiden of verplaatsen van examens en/of stage, mondelinge toelichting bij examens). De talentcoach staat ook in voor de registratie van studenten met een functiebeperking en coacht studenten op het vlak van taal en sociale vaardigheden. Hij bereidt daarnaast de toekomstplannen van HOWEST voor op het gebied van diversiteit.
Een voorbeeld van een dergelijk project is: 'Mijn talent, mijn kans', een samenwerkingsverband van HOWEST met een aantal secundaire scholen om de drempel voor leerlingen secundair onderwijs – met speciale aandacht voor leerlingen uit doelgroepen – naar het hoger onderwijs te verlagen. Een ander toekomstplan is de implementatie van diversiteit in de opleidingsprogramma's.

In het academiejaar 2006-2007 werd een interdepartementale werkgroep Afstandsonderwijs opgericht. Wat uitstroombegeleiding betreft, is er binnen de hogeschool een interdepartementale werkgroep Uitstroombegeleiding actief. Voor de laatstejaarsstudenten heeft de werkgroep de volgende doelstellingen geformuleerd: de student de nodige vaardigheden/competenties laten verwerven om op een efficiënte manier te solliciteren, de student begeleiden in het vinden van een eerste job en een brede waaier aan informatie en begeleiding (HOWEST en associatiebreed) bieden voor de student die wil verder studeren.

Uit enquêteresultaten blijkt dat de studiebegeleiding aan de hogeschool ontwikkelingsfase 3 bereikt heeft, namelijk procesbeheersing op het niveau van professionalisering en kwaliteit op vlak van performantieresultaten.
Bij integratieprojecten worden verplichte coachingmomenten voorzien, waarop gepeild wordt naar de vorderingen van de studentgroepen.

Voor het TI-team fungeren een lector en de opleidingscoördinator als trajectbegeleiders. Voor abituriënten wordt bekeken of er op basis van EVK een studieomvangvermindering mogelijk is.
De mentor fungeert als aanspreekpunt bij alle niet-vakgebonden problemen die de student heeft en verwijst de student door. Studenten die psychosociale begeleiding nodig hebben, kunnen bij Sovowes terecht voor professionele hulp. Sovowes is lid van Psywest, een samenwerkingsverband tussen de studentenvoorzieningen van HOWEST, de KATHO en K.U.Leuven Campus Kortrijk.
Op mondeling en/of schriftelijk verzoek van de student treedt de ombudspersoon op als bemiddelaar bij alle geschillen op het gebied van het studiecontract. De departementale ombudspersoon is ook tijdens de examenperiode gemakkelijk bereikbaar voor de studenten. De ombudspersoon is rechtstreeks door de studenten aanspreekbaar, en kan eveneens gecontacteerd worden via het studenten- en/of examensecretariaat.
Wat de begeleiding van internationale uitwisseling van studenten betreft, heeft de opleiding TI één Waalse en zeven buitenlandse partnerinstellingen.
Inkomende studenten krijgen, als ze dat willen, ondersteuning bij het zoeken van accommodatie. Voor hun afreis ontvangen ze per post een welkomstpakket vanuit de International Office. Dit bevat onder meer het 'Practical information package for incoming students' en een aantal folders in het Engels over de provincie en stad van bestemming. Alle inkomende studenten van HOWEST krijgen de kans om de Erasmus Intensive Language Course (EILC) te volgen. Tijdens hun semester in het departement zijn de teamverantwoordelijke en de departementale verantwoordelijke Internationalisering het aanspreekpunt van de buitenlandse student.
Al vroeg in de opleiding wil de opleiding de eigen studenten stimuleren voor een buitenlandse studie en/of stage. Tijdens semester 4 kan de student kiezen voor deelname aan een Intensive Programme. In de introductieweek van de tweedejaarsstudenten wordt hen uitgelegd wat internationalisering kan inhouden, wat de meerwaarde is, welke de procedure is en vooral waar ze informatie kunnen vinden. Jaarlijks organiseert de hogeschool een interdepartementale infosessie over internationalisering, vooral gericht naar tweedejaarsstudenten en hun ouders.
Wanneer de student opteert voor buitenlandse studie en/of stage, vindt hij uitgebreide informatie op http://howest.be/internationaal, op de Dokeos-site van het International Office en op de ad valvas voor internationalisering.

De commissie beschouwt het degelijke concept op het gebied van studiebegeleiding als een sterk punt. De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten zijn degelijk uitgebouwd. Studenten melden dat in eerste instantie de docenten, die toegankelijk en open zijn, worden aangesproken voor ondersteuning.
Voor het afstandsonderwijs vraagt de commissie meer inspanningen op gebied van communicatie rond -en invoering van- begeleidingsvormen.

Aanbevelingen ter verbetering:

Voor het afstandsonderwijs vraagt de commissie meer inspanningen op het gebied van communicatie rond – en invoering van – begeleidingsvormen.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	PBA TI: goed
	@home: voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:
- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Hogeschool West-Vlaanderen heeft gekozen voor de PDCA-cyclus als methodiek voor kwaliteitszorg. Daarnaast werd door het bestuurscollege van de hogeschool gekozen voor het PROZA-instrument (vertaling van het EFQM-model voor hoger onderwijs), omdat het alle aspecten – management, (kern)processen, resultaten – omvat en als onderwerp heeft, en omdat het in zijn methodiek van bevraging en het formuleren van (prioritaire) verbeterpunten en acties via de consensusvergaderingen alle betrokkenen betrekt.

Een sterk gestructureerd model van interne kwaliteitszorg wordt aangestuurd vanuit de algemene diensten. Centraal fungeert het diensthoofd Onderwijs en Onderzoek als kwaliteitscoördinator, met een vaste voltijdse stafmedewerker. Op departementaal niveau fungeert een departementale kwaliteitscoördinator, en binnen elke opleiding werd een (opleidingsgebonden) kwaliteitscoördinator aangesteld. De kwaliteitscoördinator op opleidingsniveau coördineert de uitvoering van de kwaliteitszorg. Het bewaken van de kwaliteit van de opleiding is daarnaast ook uitdrukkelijk opgenomen in het functieprofiel van de opleidingscoördinator.

Een online bevragingssysteem met geïntegreerde rapporteringsmodule biedt de mogelijkheid om enquêtes op een vlotte wijze af te nemen en te verwerken, en de resultaten snel aan de betrokkenen te bezorgen. Deze software dient bij het opzetten van studententevredenheidsonderzoek, studeerbaarheidsonderzoek, studentenbevragingen in het kader van de evaluatie van het doceer- en begeleidingsgedrag van onderwijsmedewerkers, evaluaties van opleidingsonderdelen, uitstroomonderzoeken bij afgestudeerden, medewerkerstevredenheidsonderzoek, werkveldonderzoek en van onderzoek over samenwerking bij structurele partners.
Concreet ontwikkelde de interdepartementale werkgroep IKZ de voorbije jaren een batterij van eenvoudige documenten en formulieren die de opleidingsgebonden kwaliteitscoördinatoren, opleidingscoördinatoren en lectoren gebruiken bij de activiteiten die zij ondernemen in het kader van interne en externe kwaliteitszorg. Het gaat onder meer om de volgende documenten: de PDCA-meerjarenfiche en de IKZ-jaarplanning. De PDCA-meerjarenfiche illustreert visueel het tweemaal doorlopen van de PDCA-cirkel tijdens de periode van accreditatie.

De IKZ-jaarplanning geeft een beeld van de activiteiten die de opleidingen minimaal elk jaar ondernemen in het kader van kwaliteitszorg. Jaarlijks vinden in het kader van de interne kwaliteitszorg de volgende evaluaties plaats:
- Studentenenquête over leerproces, evaluatie, c.q. stage en eindwerk, en algemene werking van het departement;
- Studiebegeleiding (enquêtering van alle betrokkenen en eerstejaarsstudenten, gevolgd door een consensusvergadering met verbeterdoelen en actieplannen; slaagpercentages; drop-outenquête). Minstens driejaarlijks wordt een alumni-enquête afgenomen.
- De IKZ-verbeterfiche wordt vandaag binnen de hogeschool gebruikt voor het uitwerken van verbeterdoelen. In de fiche wordt stapsgewijs aangegeven welke acties zullen worden ondernomen, met verwijzing naar de eigenaars, het tijdspad, de benodigde middelen en te bereiken resultaten. Daarnaast is in de fiche ruimte voorzien om te rapporteren over de voortgang van de geplande acties. De IKZ-verbeterfiche is een concrete operationalisering van de PDCA-cirkel.

Wat de opvolging van de visitaties betreft, bestond een formulier dat door de stafmedewerker IKZ na het verschijnen van het openbaar rapport werd ingevuld. Op die manier werd bewaakt dat de bevindingen en aanbevelingen van de vorige visitatie werden opgevolgd. Het actualiseren van de bestaande formulieren heeft ervoor gezorgd dat de IKZ-verbeterfiche en de opvolgingsfiche visitaties één geheel vormen. De opvolgingsfiche vormt als het ware de inhoudsopgave van het verbeterplan. Elk verbeterdoel waarvan sprake is in de opvolgingsfiche wordt immers uitgewerkt in een IKZ-verbeterfiche.

De studentenenquête bestaat uit twee delen: een gemeenschappelijke vragenlijst over de opleiding en een vragenlijst per partim. De vragenlijst per partim wordt afgenomen na elk semester, nog voor de studenten hun resultaten voor dat semester kennen. De gemeenschappelijke vragenlijst wordt enkel afgenomen na de even semesters. De studenten antwoorden met 'meer dan voldoende', 'voldoende', 'onvoldoende' of 'niet van toepassing'. De studenten krijgen een oproep voor het invullen van de studentenenquête per e-mail. Zij kunnen de digitale studentenenquête van thuis uit invullen. De departementale IKZ-coördinator volgt nauwkeurig de tussentijdse responsratio's op. Studenten krijgen indien nodig een tweede oproep per mail. Voor het meedelen van de resultaten (juni/juli) wordt aan de studenten die de enquête nog niet ingevuld hebben, gevraagd om dit alsnog te doen. De verwerking van de resultaten gebeurt door de departementale coördinatoren Enquêtes, die de opleidingscoördinator verwittigen als de verwerkte data ter beschikking zijn. Tijdens het academiejaar zijn twee teamvergaderingen exclusief voorbehouden voor de bespreking van de enquêteresultaten en andere kwaliteitsgerelateerde thema's. De studententevredenheid per partim scoort meestal boven 90 procent.

Ook de resultaten van de enquête met betrekking tot de stage wijzen op een hoge tevredenheidsgraad.
De opleiding TI haalt voor de semestriële studentenenquêtes het vooropgestelde interdepartementaal streefcijfer van 70 procent niet in het academiejaar 2007-2008, maar wel in de vorige academiejaren. Tijdens het academiejaar 2007-2008 vonden de studenten TI dat ze te veel bevraagd werden, waardoor de responsratio lager lag dan gewenst.

Elk jaar wordt de kwaliteit van de studiebegeleiding aan een kwaliteitscontrole vanuit de hogeschool onderworpen. In 2007-2008 hebben 34 eerstejaarsstudenten TI deze bevraging ingevuld. De studenten zijn tevreden over de verkregen informatie in verband met monitoraat, mentoraat en studiebegeleiding (88 procent). Ze zijn ook tevreden de werking van het monitoraat en het mentoraat (88 procent) en over de feedback die ze krijgen na de verschillende evaluaties (82 procent). Vijftien studenten hebben een beroep gedaan op de departementale studiebegeleider en gaven aan hierover tevreden te zijn (94 procent). Minder goed scoorden in deze enquête het raadplegen van de Dokeos-site Studiebegeleiding (46 procent) en het afleggen van de ZOSA-test (50 procent), ondanks het feit dat bij het eerste mentoraatsgesprek de mentor het belang van dit onderwerp aanstipt. Ook de 'Wegwijzer' voor studenten met een functiebeperking of een leerstoornis, en een topsportstatuut was bij de studenten onvoldoende (50 procent) gekend. Tijdens het academiejaar 2008-2009 zal meer informatie verspreid worden rond het diversiteitbeleid en werd ook binnen het departement een talentcoach aangesteld.
Uit de gesprekken met de studenten blijkt dat zij verschillende redenen aanhalen om de hogeschool aan te bevelen aan nieuwe studenten. In de eerste plaats zouden ze de hogeschool aanbevelen omwille van het praktijkgerichte karakter van de opleiding, en de klemtoon die binnen de opleiding gelegd wordt op het aanleren van vaardigheden. Op de tweede plaats omwille van het studentvriendelijke karakter en de toegankelijkheid van de lectoren. Ook het feit dat elke student gelijke kansen krijgt, is voor deze groep studenten een reden om de hogeschool aan te bevelen.
De grootste troef van de hogeschool is volgens de studenten Toegepaste informatica het feit dat de campus zich dicht bij huis bevindt (n = 3).

Na de stageperiode werden vorig academiejaar de laatstejaarsstudenten bevraagd. 21 van de 27 studenten vulden de enquête in. Als sterkste punt van de opleiding kwam het gevarieerde en brede programma, en het praktijkgerichte karakter van de projecten naar voren. Het zwakste punt in de opleiding was volgens de studenten het ontbreken van een keuzetraject. De grote integratieprojecten in semester 4 en 5 werden heel positief beoordeeld.

Uit deze bevraging bleek dat ongeveer 80 procent van de studenten de opleiding zou aanbevelen aan nieuwe studenten. De overige 20 procent zou de opleiding niet aanbevelen aan nieuwe studenten omwille van de volgende tekortkomingen in het programma: te weinig netwerktechnologie en grafisch webdesign.

In de maand november na het afstuderen krijgen de studenten een uitstroomenquête per mail. Deze enquête werd interdepartementaal opgesteld, wordt jaarlijks voorgelegd aan de pas afgestudeerden en heeft als thema 'werk en tevredenheid'. De opleiding TI haalt voor de uitstroomenquête het vooropgestelde interdepartementale streefcijfer van 45 procent in het academiejaar 2007-2008 niet. Voor de af te nemen enquête bij de alumni ligt het streefcijfer op 30 procent.
In 2007 werd de PROZA-enquête afgenomen bij een zevental teamleden, ter voorbereiding van het ZER. De gegevens werden verwerkt door de centrale kwaliteitscoördinator, en bezorgd aan de opleidingscoördinator en de departementale kwaliteitscoördinator. Op basis van deze bevraging kwam een aantal aandachts- en sterke punten van de opleiding naar voren.
Sterke punten, waarvoor de opleiding zeker moet zorgen voor de nodige borging, zijn: afstemming van competenties en leerdoelen; curriculumaanpassingen gebeuren in team; disciplineoverschrijdende integratieopdrachten; praktijkervaring via integratieopdrachten en stage; gedifferentieerde onderwijsvormen en gevarieerde evaluatievormen; communicatie met de studenten; gebruik van nieuwe onderwijsmedia en -technologie; goede informatiedoorstroming naar studenten; en de opleiding in afstandsonderwijs.
Enkele belangrijke aandachtspunten voor de opleiding zijn: externen betrekken bij de opleiding; curriculumontwikkeling en -herziening; de effectiviteit nagaan van onderwijsvormen; studietijdmeting; studeerbaarheid, spreiding taken en opdrachten bewaken; in kaart brengen van de al ondernomen acties om studentenuitval tegen te gaan en starten van nieuwe initiatieven; planmatige aanpak van communicatie naar studenten (bijvoorbeeld bij projecten); systematische bevraging van het beroepenveld; profilering van de opleiding ten opzichte van binnen- en/of buitenlandse opleidingen; per opleidingsonderdeel expliciete verbeterdoelen formuleren; en begeleid zelfstandig leren doortrekken naar zo veel mogelijk partims en modules.
Bijna alle aandachtspunten zijn opgenomen in het verbeterplan van de opleiding of het departement.
Vanaf de tweede helft van het academiejaar 2008-2009 startte de opleiding een begeleidingscyclus voor alle personeelsleden. In dit kader zal er jaarlijks een plannings-, functionerings- en afrondingsgesprek zijn met elk personeelslid. De resultaten van de studentenbevraging zullen mee dienen als basis voor deze (functionerings)gesprekken. De commissie ervaart dit initiatief als een sterk punt.

De commissie heeft vastgesteld dat er een degelijk uitgebouwd IKZ-platform aanwezig is op hogeschoolniveau. Het invoeren van een strategisch plan, vertaald in projectfiches, is een sterk punt. Hierbij is de opleiding medeverantwoordelijk voor de realisatie.
De commissie heeft eveneens opgemerkt dat de nodige acties werden ondernomen naar het uitvoeren van metingen en bijhorende analyses. De SWOT-analyse is een mooi voorbeeld hiervan, dat nog verder kan uitgewerkt worden naar duidelijke actieplannen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding een kwaliteitshandboek te starten, waarin de procedures en processen in verband met kwaliteitszorg op het niveau van de opleiding expliciet worden beschreven.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:
- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Binnen de Hogeschool West-Vlaanderen wordt gewerkt met een verbeterplan dat twee types fiches omvat die aan elkaar gelinkt zijn, namelijk de projectfiche IKZ en de opvolgingsfiche. De opvolgingsfiche vormt de inhoudsopgave van het verbeterplan. Door de integratie van de fiches in Infopath op het platform Sharepoint zijn meer geavanceerde toepassingen mogelijk. De verschillende verbeteracties waarvan sprake in de opvolgingsfiche worden uitgewerkt in meerdere projectfiches IKZ.
Interdepartementaal werd afgesproken om de verbeterplannen van de opleidingen te bewaren op de centrale server, zodat opleidingen inspiratie bij elkaar kunnen opdoen. Daarvoor kreeg iedere medewerker binnen de hogeschool leesrechten toegekend op de verbeterplannen. Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een database waardoor de informatie uit het verbeterplan vanuit verschillende perspectieven kan worden bekeken (timing, eigenaars, thema…).
Na de vorige visitatie werd een opvolgingsfiche opgesteld met de sterke en de aandachtspunten. Er werden verbeterdoelen gedefinieerd en een actieplan opgesteld. Binnen dit actieplan werden acties gedefinieerd, middelen bepaald, indicatoren vastgelegd, eigenaars aangewezen en een tijdspad opgesteld. Dit proces was volledig voltooid in het academiejaar 2007-2008. De belangrijkste verbeterpunten werden gerealiseerd.
Vanaf het academiejaar 2007-2008 worden interdepartementale aandachtspunten door de centrale kwaliteitscoördinator in de interdepartementale opvolgingsfiche ingevuld, departementale aandachtspunten in de departementale opvolgingsfiche en opleidingsgebonden aandachtspunten in de opleidingsgebonden opvolgingsfiche.
Het verbeterplan van de opleiding is geen statisch gebeuren. Sommige projectfiches werden herwerkt naarmate meer stappen waren gerealiseerd. Er werden ook drie nieuwe projectfiches opgesteld: één in verband met het geschikter maken van het studiemateriaal voor zelfstudie, één in verband met het transparanter maken van de competentiematrix en het opnieuw toekennen van de niveaus voor competentieverwerving, en één in verband met de verdere uitbouw van internationalisering in het team. Dit verbeterplan vult het departementale en het interdepartementale plan aan.
De commissie is van mening dat er zeker bereidheid is tot verandering.
Er is een formulering van streefdoelen in voorgestructureerde projectfiches, maar de invulling hiervan kan meer worden geëxpliciteerd. Hiermee bedoelt de commissie: ‘Wat is het proces, wie neemt deel en wie heeft welke verantwoordelijkheid, welke taken moeten worden uitgevoerd tegen wanneer, en hoe en wat zijn de te verwachten resultaten?’

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om de best practices die gedoceerd worden in verband met projectmanagement ook toe te passen bij de uitvoering van de projectfiches, die een goed middel zijn tot identificatie en planning op hoog niveau.

Verder vraagt de commissie dat alle stakeholders vertegenwoordigd en aanwezig zijn bij frequentere opleidingsraden.

De commissie vraagt de PDCA-cyclus strikt op te volgen, met de implementatie van verantwoordelijkheden en tijdspad.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:
- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Een belangrijke taak voor de opleiding is het vertalen van het globale actieplan van de hogeschool naar de opleiding. De commissie merkt op dat het kader duidelijk vastligt. Er zijn officiële raden waarin medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld betrokken worden. De realiteit toont echter een ander beeld dan wat in het ZER wordt vermeld. Er is studentenoverleg, de opvolging van enquêtes wordt geagendeerd op vergaderingen en het personeel wordt bij IKZ betrokken via de opleidingsteams. De persoonlijke resultaten van de studentenenquêtes zullen in de toekomst aanleiding geven tot een functioneringsgesprek – in het kader van de begeleidingscyclus – met de betrokken lector. Het opstarten van de begeleidingscyclus is een sterk punt. De leden van het opleidingsteam worden officieel betrokken bij het uitwerken van curriculumwijzigingen, die een positief advies moeten krijgen van de Opleidingscommissie. Deze commissie bestaat paritair uit de leden van het opleidingsteam en vertegenwoordigers van het beroepenveld. De studenten zorgen voor de belangrijkste input van meetgegevens die de onderbouw vormen van de IKZ over de onderwijsprocessen. De semestriële studentenenquêtes bieden gegevens over leerinhouden, evaluatie, diensten, stages en studiebegeleiding. De resultaten hebben geleid tot aanpassingen van de inhoud, didactische aanpassingen en betere afspraken rond communicatie met de studenten. Er is ook opleidingsgebonden studentenoverleg. Elke klasgroep heeft zijn vertegenwoordiger(s) in dit overleg, dat tweemaal per jaar plaatsvindt.
De commissie ervaart dat het overleg met en vertegenwoordiging van studenten wel in orde is, maar dat in de praktijk de inspraak beperkt blijft. Zo worden studentenvertegenwoordigers betrokken bij de goedkeuring van aanpassingen van het curriculum via het opleidingsgebonden studentenoverleg en op de Departementsraad. Deze betrokkenheid is een formele aangelegenheid. In de Opleidingscommissie TI zijn, naast het opleidingsteam en het beroepenveld, ook de alumni vertegenwoordigd. Zo worden zij betrokken bij de bespreking van curriculumvernieuwingen. Hun positief advies is vereist voor het programma goedgekeurd wordt door de Departementsraad en bekrachtigd wordt door het bestuurscollege. Het aantal alumni in de Opleidingscommissie zal nog worden uitgebreid. De meeste contacten met alumni zijn tot nu toe eerder informeel geweest. De commissie meent dat de alumniwerking nog in een startfase zit en dat er nog geen sprake is van een degelijke alumniwerking. Voor de alumni werden door een werkgroep de volgende doelstellingen geformuleerd: de alumni op de hoogte houden van het reilen en zeilen aan HOWEST, om op die manier de band die zij met de hogeschool hadden, aan te houden; de alumni op de hoogte stellen van de diverse navormingsinitiatieven aan HOWEST in het kader van levenslang leren; de alumni informeren over jobaanbiedingen voor afgestudeerden met werkervaring; en de resultaten van de alumnibevraging opvolgen.

Het beroepenveld heeft een inbreng via de stages en de bevraging na de stages. Hier worden eventuele tekortkomingen in de opleiding gevraagd, en kan op basis van deze feedback ook het curriculum worden aangepast. Bijkomende aandacht voor de terugkoppeling van resultaten van bevragingen is een belangrijk aandachtspunt.
De visitatiecommissie is van mening dat het werkveld niet voldoende representatief en niet breed genoeg is. Daarom oordeelt de commissie dat grotere marktspelers kunnen betrokken worden, die een andere visie hebben op ICT en ICT-beleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en het beroepenveld bij de interne kwaliteitszorg verder te formaliseren en te structureren. Dit houdt ook een goed functionerende vertegenwoordiging in, met een uitbreiding van de vertegenwoordigers van het werkveld.

De commissie meent dat er moet werk gemaakt worden van een goed functionerende alumniwerking. Ook adviseert de commissie om tijdens de implementatie van het kwaliteits- en internationalisatiebeleid het volledige team te betrekken om een maximaal resultaat te behalen. Bij deze implementatie is een top-downdoorstroming van essentieel belang om te komen tot uniforme processen over de hele hogeschool op het vlak van IKZ.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

De visitatiecommissie is van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:
- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat tijdens de opleiding wordt opgevolgd in welke mate de studenten de te verwerven competenties behalen. Op basis van een aantal elementen meent de commissie dat de eindkwalificaties overeenstemmen met de beoogde competenties:
- de tevredenheid van externe promotoren, die tot uiting komt in het feit dat de bedrijven elk jaar opnieuw vragende partij zijn om studenten te begeleiden tijdens de stage;
- de tewerkstelling van een aantal studenten in het bedrijf waar ze hun stage liepen;
- de hoge tewerkstellingsgraad van de afgestudeerden, die gemiddeld na drie maanden aan het werk zijn;
- het succesvol verder studeren van een aantal studenten als master informatietechnologie aan dezelfde hogeschool;
- de nominatie van een student TI – afgestudeerd in 2008 – voor de Innovation Awards 2008.

Om studenten zo goed mogelijk voor te bereiden op de instap in het beroepenveld, wordt op hogeschoolniveau een aantal acties ondernomen. Deze acties worden gecoördineerd en gesuperviseerd door de interdepartementale werkgroep Uitstroombegeleiding, bestaande uit de stafmedewerker Onderwijsontwikkeling en experts uit de verschillende departementen. Daarvoor organiseert de hogeschool, in samenwerking met de andere partners van de AUGent, jaarlijks een afstudeerbeurs. Elke laatstejaarsstudent krijgt binnen de hogeschool de kans om een sollicitatietraining te volgen. Binnen de opleiding komt sollicitatietraining aan bod in het partim sociale en communicatieve vaardigheden. Ook tijdens de AUGent Afstudeerbeurs worden presentaties voorzien rond leren solliciteren, en krijgen studenten de kans om bij een expert langs te gaan voor een cv-analyse.
Departementaal is een verantwoordelijke aangesteld die zorgt voor de verspreiding van vacatures naar laatstejaarsstudenten (Jobdienst).

In het laatste semester van hun opleiding lopen de studenten stage en schrijven ze hierover een eindwerk.
De tevredenheid van de stagegevers uit zich onder andere door het feit dat de voorbije jaren meerdere studenten een contractvoorstel op hun stageplaats kregen, en alle stageplaatsen gaven tijdens de stagebespreking aan dat de stagiair voldeed aan de gestelde verwachtingen. Er is een continuïteit op het gebied van het aanbieden van een stageplaats bij de stagegevers. Deze tevredenheid is formeel bevestigd op het einde van academiejaar 2007-2008, na analyse van de resultaten van de bevraging na de stages. De opleiding wil deze bevraging tweejaarlijks organiseren. Uit de resultaten van de studentenenquête blijkt de tevredenheid van de studenten over de kwaliteit van de stage en de tevredenheid over de begeleiding door de stagementor.
De commissie raadt de opleiding aan zich nog meer te verdiepen in de kennis van de businessprocessen, het gebruik van BPM voor het capteren van requirements en het toepassen van testmethodologie.

De commissie apprecieert de degelijke kwaliteit van de stageplaatsen. Er is een brede variëteit aan mogelijkheden. Bevraagd over de criteria voor de kwaliteit van stageplaatsen wordt tijdens gesprekken aangehaald dat ‘een student een stage moet vinden bij een ICT-bedrijf of een groter bedrijf met een grote ICT-afdeling’. Daarnaast onderhoudt de opleiding zo veel mogelijk contacten met bedrijven die degelijke

stageplaatsen bieden. Studenten mogen ook zelf een stagebedrijf aanbrengen. Hieromtrent is er telefonisch contact tussen het bedrijf en de opleiding over de domeinen die zij aanbieden als stageplaats. De interactie tussen bedrijf en school wordt voornamelijk door de docent onderhouden. De monitoring van de stage verloopt als volgt: de opleiding gaat minstens twee tot drie keer langs bij het stagebedrijf; regelmatig komt de student een presentatie geven op de school, de student geeft een eindpresentatie, de stagementor krijgt een evaluatieformulier toegestuurd en daarna volgt het oordeel. De inhoudelijke eisen die aan een stageverslag gesteld worden, zijn duidelijk gecommuniceerd aan het stagebedrijf. De stage wordt competentiegericht geëvalueerd. De stageverslagen van de studenten zijn verzorgd. Er wordt gebruikgemaakt van een format, waardoor de opmaak van de stageverslagen eensluidend is. Inhoudelijk scoren de stageverslagen hoog.

De opleiding TI draagt internationalisering in haar missie. Dit vertaalt zich in de mogelijkheid om een Intensive Programme te volgen en/of een buitenlandse stage te volgen. Vijf studenten namen recent deel aan het IP 'ISTAR-Dot', en zes studenten kunnen deelnemen aan de tweede editie van het IP in Lissabon. Het IP focust op het ontwikkelen van een businessgame voor TI-studenten.
Tijdens het academiejaar 2007-2008 werd slechts één buitenlandse stage aangevraagd. Deze stage vond plaats in het Helsinki Stadia Institute. Tijdens het academiejaar 2008-2009 liep één student stage in Helsinki en één student in Nairobi (Kenia). Er zijn geen inkomende studenten in het reguliere (Nederlandstalige) programma.
Tijdens het IP worden de studenten altijd vergezeld door een lector. Door het instappen in internationale projecten is de opleidingscoördinator betrokken bij twee Tempus-projecten rond e-business. Dit behelst vooral het projectmanagement en de organisatie van de projecten, maar omvat geen echte onderwijsmobiliteit.

Op het vlak van internationalisering werd een aantal streefcijfers geformuleerd door de opleiding en/of de hogeschool, maar die werden nog niet gehaald:
- uitgaande studentenmobiliteit: minstens 25 procent van de studenten heeft bij het afstuderen een internationale ervaring in het buitenland;
- inkomende lectorenmobiliteit: minstens één inkomende lector per academiejaar;
- uitgaande lectorenmobiliteit: minstens één uitgaande lector per academiejaar.

De commissie meent dat een extra inspanning zal nodig zijn vanwege de studenten en de lectoren. De mogelijkheden zijn aanwezig, maar worden niet of onvoldoende benut.

De afgestudeerden TI werken in een bediendestatuut, hoewel sporadisch studenten als zelfstandige beginnen. Allen werken op het niveau van een professionele bachelor.

Interdepartementaal werd een drop-outenquête ontwikkeld, die wordt voorgelegd aan studenten die zich uitschrijven maar ook aan studenten die van opleiding veranderen. Het studentensecretariaat zorgt ervoor dat elke student die zich uitschrijft of van opleiding verandert, de enquête invult. De IKZ-verantwoordelijken groeperen alle informatie en brengen die naar voren op de teamvergaderingen. Aan de hand van deze resultaten kunnen verbeterdoelen worden geformuleerd. De opleiding TI wordt al gedurende vele jaren geconfronteerd met een grote drop-out in het eerste jaar. Die manifesteert zich vooral in het wegblijven uit de lessen en niet deelnemen aan de examens. De studenten schrijven zich echter niet uit. Tijdens de examenperiode in juni 2008 namen slechts 35 studenten van de nog 65 ingeschrevenen effectief deel aan de examens. De ingevulde enquêtes vermelden 'persoonlijke redenen' en 'verkeerde keuze van opleiding'.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding een grotere inspanning te leveren op het vlak van de internationalisering en de uitwisseling van studenten en lectoren.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:
- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebeid en/of opleiding over de jaren. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Op departementaal vlak vergelijken de opleidingen hun slaagcijfers. Bedoeling is de kwaliteit van de studiebegeleiding te beoordelen en waar nodig bij te sturen.
De opleiding TI spant zich duidelijk in, vooral via doorgedreven mentoraat, om alle studenten maximale slaagkansen te geven. Na examens wordt een feedbacksessie georganiseerd.
De hogeschool werkt aan het bepalen van nieuwe streefcijfers wat betreft slaagcijfers, gemiddelde studieduur en drop-out. Deze streefcijfers zullen het minimale kader uitmaken voor de opleidingen. Hierbij wordt rekening gehouden met de Vlaamse cijfers. Op het einde van dit academiejaar worden de streefcijfers voor de opleiding Toegepaste informatica geformuleerd. Hiervoor baseert de opleiding zich op de minimale interdepartementale streefcijfers.
Uit de slaagcijfers blijkt dat ongeveer 40 procent van de eerstejaars slaagt, al dan niet na deliberatie. Bij de niet-geslaagden zijn er veel studenten die hebben afgehaakt. Ze hebben soms aan enkele examens deelgenomen, maar voor de andere examens dienen ze blanco in. Om die reden kunnen deze studenten niet gerangschikt worden bij ‘niet geslaagd zonder examens’.
De slaagcijfers in het 2e en 3e jaar liggen hoog. Voor het tweede jaar bedraagt het slaagcijfer gemiddeld 80 en voor het derde jaar 100 procent. Dit betekent dat, eens de student geslaagd is in het 1e jaar, hij meestal na 3 jaar afstudeert.
Er is nauwelijks een onderscheid te merken in de resultaten van al dan niet-generatiestudenten.
Uit de analyse van de doorstroom blijkt dat over de laatste 2 academiejaren 82,75 procent van de studenten zijn diploma behaalt na 6 semesters. Een kleine groep (3 procent) behaalt het diploma na 7 semesters, en de overige 14,25 procent na 8 semesters. Uit deze cijfers concludeert de commissie dat de studenten via deliberatie en het gebruik van geïndividualiseerde trajecten toch nog een goed studierendement bereiken.

Uit de slaagcijfers 2008-2009 blijkt dat 38 procent van de eerstejaarsstudenten met meer dan 53 opgenomen studiepunten slaagt (100 procent van de opgenomen studiepunten behaald). De commissie stelt vast dat een grote drop-out – al dan niet met officiële uitschrijving – een groot probleem blijft. Het valt wel op dat de gemiddelde studieduur in 2006-2007 nog 3,13 jaar was en nu gestegen is tot 3,48 jaar in 2008-2009. Vier studenten doen er zelfs 5 jaar over. Dit is waarschijnlijk een gevolg van de flexibiliseringsmogelijkheden, die aanleiding geven tot een verlenging van de studieduur.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan gerichte informatie te verstrekken aan toekomstige studenten om een ‘verkeerde studiekeuze’ te vermijden. Een aanbeveling hierbij is om de drop-outanalyse consequent op te volgen en gepaste verbetermaatregelen te treffen.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau: voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement: voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Het Zelfevaluatierapport dat de visitatie ontving was duidelijk en overzichtelijk, net zoals de (geactualiseerde) gegevens en bijlagen en de update van het ZER.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Overzichtstabel van de oordelen

		score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding			voldoende
Facet 1.1:	Niveau en oriëntatie	voldoende	
Facet 1.2:	Domeinspecifieke eisen	voldoende	
Onderwerp 2: Programma			voldoende
Facet 2.1:	Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2:	Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3:	Samenhang	voldoende	
Facet 2.4:	Studieomvang	OK	
Facet 2.5:	Studietijd	voldoende	
Facet 2.6:	Afstemming vormgeving en inhoud	PBA TI: voldoende @home: onvoldoende	
Facet 2.7:	Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8:	Masterproef	niet van toepassing	
Facet 2.9:	Toelatingsvoorwaarden	PBA TI: voldoende @home: goed	
Onderwerp 3: Inzet van personeel			voldoende
Facet 3.1:	Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2:	Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3:	Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen			voldoende
Facet 4.1:	Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2:	Studiebegeleiding	PBA TI: goed @home: voldoende	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg			voldoende
Facet 5.1:	Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2:	Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3:	Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten			voldoende
Facet 6.1:	Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2:	Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

HOWEST Hogeschool West-Vlaanderen

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica
    - @home; professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica, afstandsonderwijs

Hoofdstuk 5 HUB-EHSAL

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding in de Toegepaste informatica aan de HUB - EHSAL

Sinds 1994 behoren de professionele opleidingen van het studiegebied Handelswetenschappen en Bedrijfskunde tot de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst. Het gaat in het bijzonder om de opleidingen Bedrijfsmanagement, Office Management en Toegepaste informatica.

Bij de opleiding Toegepaste informatica horen ook de opleidingen die in het kader van permanente vorming worden georganiseerd: het postgraduaat Informaticamanagement, de langlopende cursussen Cisco Certified Academy Instructor (CCAI), Cisco Certified Networking Associate (CCNA) en Cisco Certified Networking Professional (CCNP), en de informaticaopleidingen in opdracht van het Aanvullend Vormingscentrum voor de Bedienden (CEVORA).

Vanaf 1 oktober 2008 vinden de professionele opleidingen van het studiegebied Handelswetenschappen en Bedrijfskunde hun plaats in de 'Onderwijsgroep Professionele opleidingen' van de Hogeschool-Universiteit Brussel (HUB).

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:
De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:
- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleidingsdoelstellingen voor de bacheloropleiding Toegepaste informatica worden, volgens de commissie, duidelijk geëxpliciteerd.

Op basis van artikel 58 van het Structuurdecreet heeft de opleiding Toegepaste informatica haar competentieprofiel opgesteld. Het is opgedeeld in drie rubrieken: de HUB-competenties (waar HUB staat voor Hogeschool Universiteit Brussel), de algemene competenties en de domeinspecifieke competenties, waarbij in elke rubriek de competenties geclusterd zijn in competentiedomeinen.

De HUB-competenties zijn voor het onderwijsconcept van de Hogeschool Universiteit Brussel zo belangrijk, dat ze in een aparte rubriek worden opgenomen. Alle opleidingen binnen de Hogeschool Universiteit Brussel besteden er aandacht aan. De HUB-competenties en de algemene competenties samen vertalen de algemene competenties en de algemene beroepscompetenties uit het decreet naar de opleiding. Daarbij werd ook rekening gehouden met de omschrijving van de eindtermen voor alle professionele bacheloropleidingen door een werkgroep van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven. De competenties die de studenten Toegepaste informatica op het einde van hun opleiding op een welbepaald niveau moeten hebben verworven, zijn zo geformuleerd dat ze kennis, vaardigheden en attitudes zo veel mogelijk integreren in termen van evalueerbaar eindgedrag, gekaderd in een professionele context.

De opleiding definieert de beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar als volgt:
- Als systeemontwikkelaar, een computer, server, operating-systeem en netwerkdiensten analyseren, evalueren en toelichten.
- Als systeemontwikkelaar een netwerkplan analyseren, evalueren, aanpassen, uitwerken en toelichten.
- Als systeemontwikkelaar en web developer softwareapplicaties analyseren, evalueren, aanpassen, realiseren, integreren en beschikbaar stellen via intranet of internet.
- Als *i*nfrastructure *o*perations & *m*aintenance *e*ngineer, helpdeskmedewerker of IT-technicus een onderdeel van een informatiesysteem installeren, configureren, bedrijfsklaar maken, upgraden, in bedrijf houden en documenteren.

- Als ICT business analyst & consultant de systeemvereisten, het model en het plan van een informatiesysteem analyseren, evalueren, aanpassen, uitwerken en toelichten.
- Als ICT business analyst & consultant de geschikte software voor een informatiesysteem analyseren, evalueren, plannen, bijsturen en toelichten.
- Als ICT infrastructure analyst & architect een databaseontwerp analyseren, evalueren, aanpassen, uitwerken en toelichten.
- Als *ICT infrastructure analyst & architect* de geschikte hardware voor een informatiesysteem, analyseren, evalueren, aanpassen, uitwerken, en toelichten.
- Als projectleider een IT-projectplan interpreteren, uitvoeren, aanpassen, ontwerpen, uitwerken en toelichten.
- Als medewerker van ICT sales & marketing de producten in de verschillende domeinen van de IT- en multimediamarkt op basis van kwaliteitskenmerken situeren, evalueren en toelichten.

De opleiding heeft zelf nog drie competentiedomeinen toegevoegd aan haar competentieprofiel om de opleiding extra in te bedden in het studiegebied Handelswetenschappen en Bedrijfskunde, met aandacht voor economische en bedrijfseconomische vorming, en communicatie in het Nederlands en vreemde talen, met name:
- bedrijfsgebonden informatie verwerken met behulp van passende software;
- een correcte interne en externe communicatie voeren over beroepsgerichte problemen, informatie, ideeën en oplossingen in het Nederlands en minstens twee vreemde talen;
- blijk geven van ondernemerschap.

De verschillende ontwerpversies van de HUB-competenties en de algemene competenties werden in de loop van het academiejaar 2007-2008 besproken en bijgesteld in de vergaderingen van de coördinatiegroep Toegepaste informatica. De definitieve versie werd gepubliceerd op de weblog van de opleiding, waar ze door de docenten van het onderwijsteam kan worden geraadpleegd. Het is ook raadpleegbaar op het studenten- en personeelportaal en in de digitale leeromgeving. De competentieprofielen worden besproken met de stagementoren en de stagebegeleiders, die jaarlijks worden uitgenodigd voor een briefing rond het geïntegreerd werken met algemene en domeinspecifieke competenties. Zij ontvangen een stagehandleiding waarin het competentieprofiel expliciet is opgenomen.

Tijdens de visitatie bleek uit gesprekken met verscheidene actoren dat de internationale gerichtheid iets is waarmee de docenten onwennig omgaan in hun colleges. Enerzijds blijkt dat de docenten van zichzelf vinden dat zij niet echt bewust internationale competenties aanleren, maar anderzijds blijkt bij de inventarisering van de internationale dimensie van de opleidingsonderdelen dat een beperkte internationale component wel degelijk aanwezig is.
In het competentieprofiel van de opleiding Toegepaste informatica zijn er drie competenties die specifiek focussen op internationale gerichtheid:
- het belang van interculturele thema's in de uitoefening van een professionele activiteit kunnen inschatten;
- de impact van internationale factoren op de beleidsprocessen kunnen interpreteren;
- over de startbekwaamheid beschikken om zich in een internationale professionele context te integreren.

De commissie stelde vast uit de gesprekken met diverse actoren dat concretisering en structurering van de communicatie in verband met de competenties ontbreekt. Ook blijkt uit de resultaten van de Prose-accreditatiescan dat de studenten nog het gevoel hebben dat zij de beoogde eindcompetenties van de opleiding onvoldoende kennen. De relatie tussen competenties en de te hanteren richtlijnen hieromtrent blijkt voor de commissie niet helemaal uitgewerkt en beschreven.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert een verdere concretisering en duidelijke structurering van de top-downcommunicatie in verband met de te beheersen competenties, de processen en procedures en de richtlijnen hieromtrent.

De commissie meent dat de docent, aan de hand van de ECTS-fiches, de student nog beter wegwijs kan maken in het competentieleren. De eerste les maar ook de projectweek zijn hiervoor geschikte momenten.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:
- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Voor de opleiding Toegepaste informatica aan de Hogeschool Universiteit Brussel zijn de uitgangspunten voor de beschrijving van de domeinspecifieke competenties het European Qualifications Framework en de eisen die in het Structuurdecreet aan een professionele bachelor worden gesteld. Hieruit leidt de opleiding af dat de professionele bachelor op het einde van zijn opleiding in staat moet zijn:
- te presteren op het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar;
- de theorieën en technieken eigen aan het vakgebied volledig te beheersen;
- de complexe technische of beroepsactiviteiten, of projecten autonoom te managen.

De opleidingen Toegepaste informatica van de Associatie K.U.Leuven stelden een gemeenschappelijke competentiematrix op, waarbij de algemene competenties, de algemene beroepscompetenties en de beroepsspecifieke competenties als één geheel werden behandeld. De opleiding Toegepaste informatica van de HUBrussel koos ervoor om de domeinspecifieke competenties concreter te omschrijven, rekening houdend met de eisen die door het werkveld worden gesteld. In overleg met de resonantieraad Toegepaste informatica werd tijdens het academiejaar 2007-2008 contact opgenomen met de beroepsvereniging Agoria, toonaangevende bedrijven in de IT-sector en andere hogescholen.

Op basis hiervan werd besloten een grondige programmarevisie door te voeren, maar het voorstel werd in eerste instantie niet voldoende gedragen door het volledige docentenkorps, wat ook bleek uit de resultaten van de Prose-accreditatiescan. Na een grondige bespreking met de docenten van de IT-specialisatievakken konden alle betrokkenen zich scharen achter een gemeenschappelijke visie op de informaticus, die als volgt omschreven wordt: ‘Een goede informaticus is iemand die de technische bagage heeft om een informaticaproject te realiseren, en daarenboven over de soft skills beschikt om hierover te communiceren met niet-informatici, zowel op het niveau van het management als de klant.’ Op basis van deze visie bleef enerzijds de focus op technologie behouden, en werden nieuwe opleidingsonderdelen in het programma opgenomen die de afgestudeerde in staat stelt beter te functioneren in een bedrijfscontext.

Op basis van de gemeenschappelijke visie, de IT-jobprofielen van Agoria en de Europese Referentiekaders van EUCIP (een Europese organisatie die certificatietrajecten voor IT-professionals uitwerkt en competentiegerichte

opleidingsschema's voorstelt, in overleg met bedrijven uit de IT-sector) heeft de opleiding Toegepaste informatica zijn domeinspecifieke competenties geformuleerd. Negen van de twaalf IT-jobprofielen van de beroepsvereniging Agoria werden weerhouden, omdat ze duidelijk passen bij een opleiding professionele bacheloropleiding Toegepaste informatica. De opleiding heeft zelf nog drie competentiedomeinen toegevoegd aan haar competentieprofiel om de opleiding extra in te bedden in het studiegebied Handelswetenschappen en Bedrijfskunde, met aandacht voor economische en bedrijfseconomische vorming, en communicatie in het Nederlands en vreemde talen.

De commissie stelde vast dat de diverse actoren binnen de opleiding het eens zijn met de inhoud van het domeinspecifieke referentiekader. De commissie stelde echter ook vast dat de samenwerking met aanverwante opleidingen en vakgenoten in binnen- en buitenland beperkt is en sterk gestuurd wordt door een beperkt IT-beroepenveld. Hierdoor kunnen de neutraliteit en objectiviteit in het gedrang komen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert een verbreding van de contacten, ook met het niet-exclusief IT-werkveld, en de afstemming van de doelstellingen op vakgenoten in binnen- en buitenland.

De laatste jaren werd al een verbreding van de competenties doorgevoerd. De commissie adviseert om dit verder door te zetten op het gebied van architectuur, methodieken en governance, zodat een afgestudeerde in staat is de 'werking' van de klant ook op dit vlak volledig te begrijpen.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	voldoende
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:
- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft een verplicht programma van 173 studiepunten en een aantal keuzeopleidingsonderdelen in het derde jaar (7 studiepunten).

Het competentieprofiel van de opleiding Toegepaste informatica toont drie grote rubrieken waarop het opleidingsprogramma gebouwd is: software & databanken, systemen & netwerken, en beleid & communicatie. Deze rubrieken vindt men terug in elk onderdeel van het modeltraject. Een logische nummering (1A, 1B, 2A, 2B) duidt de volgtijdelijkheid aan. Het luik beleid & communicatie integreert opleidingsonderdelen als professionele communicatie, bedrijfsorganisatie en bedrijfsinformatica, projecten, seminaries, bedrijfseconomie, statistiek, EDP audit, change management, innovation en sales.

In de competentiematrix van de opleiding wordt per opleidingsonderdeel aangegeven aan welke competenties concreet gewerkt wordt, en op welk niveau ze worden ontwikkeld en geëvalueerd. Hiervoor gebruikt de opleiding de competentiepiramide van Miller als referentiekader.

Een eerste analyse toont dat een aantal elementen nog moet worden bijgesteld. De commissie stelt vast dat de grote lijnen van het opleidingsprofiel zich goed vertalen in de competentiematrix.
Uit de studentenenquêtes kwamen de volgende sterke punten naar voren in verband met de inhoud van het programma: de (vreemde) talen, de praktijkgerichtheid, de stage en werkveldervaring, de stevige basis voor de eigen specialisatie later en de polyvalentie van de opleiding. Enige ontevredenheid bleek in verband met statistiek (eerste en tweede jaar), theoretische inleiding tot de informatica (eerste jaar), bedrijfsorganisatie (eerste jaar) en COBOL (eerste jaar). Er was ook een vraag naar een opleidingsonderdeel waarin men de hardware van de computer beter onder de knie krijgt, en er werden hier en daar inhoudelijke overlappingen tussen de opleidingsonderdelen gemeld.

De alumni-enquêtes brachten als sterke punten de praktijkgerichtheid van het programma, de nadruk op programmeren en de afstemming op recente ontwikkelingen in het vakgebied naar voren. De alumni wilden wel meer aandacht voor netwerken en grafische aspecten. Een aantal gesignaleerde problemen werd via tussentijdse programmarevisies opgelost. Het opleidingsonderdeel statistiek wordt aangeboden met behulp van passende software en wordt een keuzevak in het derde jaar. Elementen uit statistiek worden ook verwerkt in andere opleidingsonderdelen zoals databanken. De inhoud en de aanpak van de opleidingsonderdelen inleiding tot de informatica en bedrijfsorganisatie werden bijgestuurd. Het opleidingsonderdeel COBOL komt niet meer voor in het programma, om het aantal programmeertalen te beperken. Er werd ook meer nadruk gelegd op het werken met netwerken.

De bemerkingen van studenten en alumni vormden samen met het nieuwe competentieprofiel de basis voor de herziening van het opleidingsprogramma dat vanaf het academiejaar 2009-2010 wordt geïmplementeerd.

De voornaamste uitgangspunten van de herziening waren:
- De vermindering van het aantal verschillende programmeertalen, met als doel meer gevorderde competenties in het domein programmeren te realiseren en een betere begeleiding van de studenten mogelijk te maken.
- Er komt meer aandacht voor het werken met frameworks, een betere benadering van de taken van verantwoordelijke voor de netwerkinfrastructuur van kleine en middelgrote ondernemingen, of voor de rol van projectmedewerker voor de netwerkinfrastructuur van grotere ondernemingen.
- Het aanbieden van keuzes in het derde jaar.

In het derde jaar van het modeltraject zijn keuzeopleidingsonderdelen aanwezig. De verplichte opleidingsonderdelen IT-project en IT-management beperken zich tot 15 studiepunten. In het eerste semester kiest de student één van de rubrieken en kan hij zich dus specialiseren in software & databanken, systemen & netwerken of beleid & communicatie. Het tweede semester omvat 'werkveldervaring' en een projectweek. Een alternatief biedt de mogelijkheid om in het buitenland stage te lopen of te studeren.

De procedure voor curriculumherziening is opgenomen in het kwaliteitshandboek. Dit betekent dat de curricula één keer per visitatiecyclus van acht jaar grondig zullen worden gereviseerd. Alle actoren worden hierbij geraadpleegd en betrokken.
De commissie is van mening dat één revisie om de acht jaar te lang is in een zo snel evoluerende omgeving.

In de ECTS-fiches, gepubliceerd op www.hubrussel.net, geeft elke docent per opleidingsonderdeel aan, aan welke competentie(s) gewerkt wordt en over welke kennis, vaardigheden en attitudes de student moet beschikken om de competenties op het gewenste niveau te bereiken. Deze informatie wordt bij het begin van elke cursus besproken met de studenten, en zij wordt jaarlijks geactualiseerd volgens een vaste procedure. Uit de gesprekken met studenten leidt de commissie af dat de ECTS-fiches gekend zijn. De commissie stelt vast dat de ECTS-fiches eenduidig zijn en dat zij de leerdoelen duidelijk vermelden. Uit de ECTS-fiches blijkt ook de aandacht die de opleiding besteedt aan de HUB-competenties.
De commissie merkt op dat de 'updatebaarheid' van de fiches via HUBWISE soms tot problemen kan leiden.

De commissie stelt vast dat een aantal IT-opleidingsonderdelen internationale standaarden gebruikt. De docenten gebruiken in hun cursussen ook internationaal erkend materiaal van bijvoorbeeld IBM, Microsoft, Sun, Cisco en Oracle. De samenwerking met internationaal toonaangevende bedrijven staat er garant voor dat de studenten met betrekking tot programmeren en netwerken over de juiste competenties beschikken om in een internationale professionele context actief te zijn. De jaarlijkse internationale ontmoetingsdagen die zowel door Cisco als Oracle georganiseerd worden, brengen de opleiding ook in contact met buitenlandse universiteiten en hogescholen.
De commissie vindt het positief dat de 'netwerk'-opleiding de studenten de mogelijkheid biedt om deel te nemen aan de 'Cisco certificatie'-test, die gelijkstaat met de certificatie van Cisco voor werknemers. De kosten van deze certificatie komen echter ten laste van de student, wat mogelijk het aantal aanvragen tot certificatie negatief zal beïnvloeden.
Hierbij merkt de commissie op dat een grotere spreiding in de contacten met het werkveld te overwegen valt.

De aandacht die het programma besteedt aan communicatievaardigheden Nederlands, maar ook Frans en Engels, biedt de studenten de mogelijkheid om vlot te communiceren in een anderstalige/internationale beroepsspecifieke context.

Sinds 2007-2008 is het departement lid van een netwerk dat gevormd wordt door de Fachhochschule Kempten (D), de Hochschule für Technik und Wirtschaft uit Dresden (D) en de Fachhochschule Nordwestschweiz (CH), en dat wordt aangestuurd door de North Karelia Polytechnical University (SF). In dit netwerk wordt een project voor afstandsleren uitgewerkt.

De commissie stelt vast dat er een beperkte uitwisseling is met de North Karelia Polytechnical University. De commissie begrijpt uit de Prose-accreditatiescan dat er een noodzaak is om de internationale activiteiten beter in te passen in de reguliere lessen.

In het kader van de internationale studentenmobiliteit kunnen de studenten in het zesde semester gedurende vier maanden een internationale ervaring in het buitenland opdoen onder het systeem van Erasmus LLP-study of onder Erasmus LLP-workplacement. De commissie is van mening dat dit nog meer moet gestimuleerd worden bij de studenten om de internationale ervaring op te doen. Want ondanks alle inspanningen blijft de opleiding in zowel de Prose-scan 2008 als bij de alumni-enquête 2004-2005-2006 laag scoren voor het aspect internationalisering. Slechts 8 van de 21 alumni vinden dat de opleiding echt internationaal gericht is. Dit is beduidend minder dan bij de andere opleidingen van het studiegebied. Zeventien respondenten vermelden bovendien dat ze deze competentie slechts beperkt belangrijk tot onbelangrijk vinden.
De commissie beaamt, samen met de opleiding, dat de opleiding beschikt over talrijke mogelijkheden in verband met internationalisering, maar het bewaken van de verankering van de internationale initiatieven in de opleiding en de communicatie over het belang van internationalisering blijven aandachtspunten.

Wat de flexibele leertrajecten betreft, stelt de commissie vast dat bijna alle studenten van de opleiding voltijds studeren op basis van een diplomacontract. Twee studenten hebben zich in het academiejaar 2007-2008 ingeschreven op basis van een examencontract.

De commissie stelt vast dat het werken in teamverband een sterk punt van de opleiding is. Vanaf jaar één wordt hieraan veel aandacht besteed in bijna alle opleidingsonderdelen. Dit vertaalt zich in de werkvormen en de evaluatie. Er wordt veel gewerkt in groep, met aandacht voor procesevaluatie. Ook in de stage en in de geïntegreerde casus is dit een punt dat expliciet aan bod komt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie is van mening dat één grondige programmarevisie om de acht jaar te lang is in een zo snel evoluerende omgeving.

De commissie adviseert om de 'updatebaarheid' van de fiches via HUBWISE gebruikersvriendelijk te maken en die beter op elkaar af te stemmen, zodat ze een coherent geheel vormen.

De commissie adviseert de opleiding om nog meer het internationale karakter van de stages te stimuleren en de uitwisselingsmogelijkheden beter bekend te maken. De commissie betreurt het dat de studenten vandaag niet openstaan voor buitenlandse activiteiten. Het is dan ook wenselijk al bij de werving en instroom hiervan duidelijk de doelstelling te communiceren.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:
- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professionele gerichtheid wordt bewaakt door aan te sluiten bij recente ontwikkelingen in het vakgebied, zodat in de IT-opleidingsonderdelen actuele en voor de beroepspraktijk relevante inhouden worden aangeboden.
Dit gebeurt door regelmatig overleg te plegen met vertegenwoordigers van IT-bedrijven (Dolmen, Oracle, Cisco…), via informatie van het Studiecentrum Automatische Informatieverwerking (SAI), waarvan de opleiding lid is, of via interne opleidingen van Dolmen. Het overleg met het werkveld tijdens de vergaderingen van de Resonantieraad levert eveneens een bijdrage tot de professionele gerichtheid van het programma.

Het opleidingsonderdeel seminaries wordt georganiseerd in het tweede jaar van het modeltraject, en heeft tot doel studenten al tijdens hun opleiding in contact te brengen met de realiteit van het bedrijfsleven in het algemeen en de IT-sector in het bijzonder. Daarvoor wordt een beroep gedaan op externe sprekers uit het werkveld.
De commissie apprecieert het werken met realistische opdrachten en casussen, die een bijdrage leveren tot de praktijkgerichtheid en de businessoriëntatie van de opleiding.
Verder krijgen de professionele gerichtheid en de businessoriëntatie vorm via de jaarlijkse bedrijvendag, die de studenten een realistisch beeld wil bijbrengen van de IT-loopbaan.

De stage in het derde jaar van het modeltraject (zesde semester) duurt zestig dagen (vijftien weken van vier dagen). De vijfde dag van de week bespreekt de student zijn stageactiviteiten en rapporteert hij aan de stagebegeleider. De stage is een belangrijk onderdeel van de opleiding en heeft een omvang van 23 studiepunten. De studenten van het derde jaar van het modeltraject worden door de stagecoördinator geïnformeerd over de relatie tussen de stageopdrachten en de algemene en domeinspecifieke competenties. Ze krijgen de opdracht hun stage te zoeken in functie van de competenties die ze verder willen ontwikkelen. Tijdens de stage bespreken de studenten regelmatig hun competentiegroei met de stagebegeleider, en zij maken aan de hand van een portfolio een zelfevaluatie van hun competenties. De student zoekt zelf een geschikte stageplaats. De stagecoördinator en de docenten adviseren en coachen bij het zoeken naar een geschikte stageplaats. De student houdt er rekening mee dat de uit te voeren taken moeten overeenkomen met de taken die vermeld zijn in het competentieprofiel. Dit betekent dat de stageopdrachten de student in staat moeten stellen de kennis, vaardigheden en attitudes die hij tijdens zijn studietijd verworven heeft, toe te passen in de praktijk, om op die manier zijn competenties verder te ontwikkelen.
In het academiejaar 2007-2008 werden de studenten-stagiairs bevraagd over de kwaliteit van de stageplaats en het stageproces. De diverse aspecten van de bevraging kregen een score van 3,5 op 5 of meer, wat als positief kan worden bestempeld.
De verplichte stage kan eveneens een hulpmiddel zijn om de integratie in een internationale professionele context te bevorderen. Uit het overzicht van de stagebedrijven blijkt echter dat de meeste studenten bij voorkeur stage lopen in eigen land. Sommigen kiezen bewust voor internationaal georiënteerde bedrijven of instellingen.
De opleiding legt geen ‘eindwerk’ op, maar in het derde jaar van het modeltraject werken de studenten in groepjes van vier aan een geïntegreerd project (geïntegreerde casus – 12 SP). Alle opleidingsonderdelen van de opleiding TI komen daarbij aan bod. Op einde van het project leveren de groepen de uitgewerkte projectdocumentatie in en stellen ze het project voor tijdens een groepspresentatie, waarbij de potentiële klant moet worden overtuigd. De geïntegreerde casus dient ook als voorbereiding op de stage. De studenten worden bij de uitwerking van het project begeleid door meerdere vakdocenten.
De commissie adviseert de opleiding om het internationale karakter van de stages en de uitwisselingsmogelijkheden nog beter bekend te maken en te stimuleren.
De commissie wil benadrukken dat de opleiding nog meer aandacht moet besteden aan de borging van de kwaliteit van de stageplaatsen door het opstellen van eenduidige criteria, waardoor de stage beantwoordt een aan reeks vooropgestelde inhouds- en kwaliteitsnormen.

Uit gesprekken met diverse actoren ervaart de commissie dat de betrokkenheid van de beroepspraktijk verder moet verruimd worden op het niveau van planning en beleid. Aspecten van businessoriëntatie zoals business process flows komen weinig aan bod. De commissie stelt vast dat de kennisontwikkeling en de soft skills voldoende aan bod komen, maar dat de opleiding nog meer en sneller moet inspelen op trends in de markt. De

samenwerking met een ruim en gediversifieerd werkveld is beperkt. De commissie is overtuigd dat er meer mogelijkheden van contact met het werkveld kunnen geboden worden vanaf het eerste jaar.
De contacten met een breed werkveld blijven beperkt. Een samenwerking met dit werkveld biedt de mogelijkheid om samen met dit werkveld modules te ontwikkelen en te verankeren in het curriculum (via seminaries, stages, postgraduaat…). Dit biedt ook uitgebreide mogelijkheden om het werkveld uit te breiden naar minder technische bedrijven.

Verder stelt de commissie dat de maatschappelijke dienstverlening voor deze opleiding nog in een beginfase zit. De maatschappelijke dienstverlening krijgt vorm via het geven van cursussen in opdracht van derden. Het gaat om cursussen die gegeven worden door docenten van de opleiding Toegepaste informatica in opdracht van Cevora en de Cisco Networking Academy. In opdracht van Elia (de beheerder van het Belgische hoogspanningsnet, die instaat in voor de transmissie van elektriciteit) gaf een docent IT in 2007 twintig opleidingsdagen over netwerken. De opleiding heeft in samenwerking met de Katholieke Hogeschool Kempen een project ingediend, maar dit werd niet goedgekeurd.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de contacten met het brede werkveld verder te ontwikkelen en uit te breiden, en de studenten nog vroeger in contact te brengen met dit werkveld. Een aantal modules kan ook samen met het werkveld ontwikkeld en verankerd worden in het curriculum, zodat dit voor zowel de student, de opleiding als het werkveld tot een meerwaarde leidt. De belangrijke middelen hiervoor zijn de seminaries, de stages en de permanente vorming via, onder andere, het postgraduaat.

De commissie is ook van mening dat de opleiding meer aandacht moet besteden aan het bijbrengen van bedrijfsgerelateerde processen (business process flows) via praktijklessen en/of keuzeopleidingsonderdelen, wat een meerwaarde zal betekenen voor opleiding in het algemeen en voor de student als startende professionele bachelor TI.

De commissie adviseert om, in samenspraak met het werkveld, een set van criteria te formuleren waaraan een stageplaats moet voldoen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:
- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie ziet een duidelijke opbouw in het programma met een omschrijving in drie luiken: ‘software en databanken’, ‘systemen en netwerken’ en ‘beleid en communicatie’ die in de eerste twee jaar worden aangeboden. Verder stelt de commissie een duidelijke groei vast, doorheen het curriculum, van een inleidend naar een gespecialiseerd niveau.

De commissie stelt vast dat er een goede verhouding en een duidelijke afstemming bestaan tussen het verplichte programma en de keuzeopleidingsonderdelen. In het derde jaar van het modeltraject omvatten de verplichte opleidingsonderdelen vijftien studiepunten. Vijfenveertig studiepunten worden besteed aan een keuzetraject (negentien studiepunten) en de stage. De meeste opleidingsonderdelen worden gedurende de opeenvolgende

semesters van de opleiding systematisch ontwikkeld, zodat coherente leerlijnen ontstaan. De commissie vindt het positief dat de studenten zich in het vijfde semester kunnen specialiseren door te kiezen uit een aantal keuzeopleidingsonderdelen. Er zijn zowel IT- als bedrijfsgerelateerde keuzeopleidingsonderdelen.

De studenten kiezen weinig voor flexibele leertrajecten. De meesten volgen het klassieke traject. De studenten meldden dat de lessenroosters niet altijd rekening houden met de beschikbaarheid van de studenten. Vooral keuzeopleidingsonderdelen die aangeboden worden in het avondonderwijs, zouden moeten aansluiten op het dagprogramma.

De sequentiële samenhang en de coherentie werden aan de commissie duidelijk gemaakt. Er wordt voor studenten een breed programma aangeboden, dat relevant is en een breed spectrum van het bedrijfsleven benadert. De commissie leidt uit de gesprekken met studenten af dat de structuur en de samenhang van het (oude) programma niet altijd duidelijk lijken. Het vernieuwde programma startte pas dit academiejaar en biedt een duidelijkere structuur.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om beter met de studenten te communiceren wat de structuur van het curriculum en de samenhang van de diverse opleidingsonderdelen betreft.

De commissie vraagt de opleiding om bij het opstellen van de lessenroosters nog meer rekening te houden met de beschikbaarheid van de studenten. Keuzeopleidingsonderdelen die ook aangeboden worden in avondonderwijs, moeten bij voorkeur aansluitend op de daglessen worden aangeboden.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:
- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit 3 studiejaren van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten, en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:
- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tot het academiejaar 2006-2007 werd de studietijd om de twee jaar gemeten aan de hand van globale studentenenquêtes. Afwisselend werd telkens een ander studiejaar gemeten. Aan de studenten werd gevraagd om per opleidingsonderdeel de werkelijke studietijd in te schatten. In de studiemetingen van 2005 en 2007 werd aan de studenten gevraagd hoeveel tijd ze met hun studies bezig waren tijdens lesvrije weken (examen- en vakantieperiodes). In alle jaren van de opleiding werd de studielast tijdens die periodes op ongeveer 42 uur per week geschat. De eerstejaarsstudenten beschouwden de moeilijkheidsgraad van de meeste vakken als haalbaar. Tijdens de normale lesweken werkten zij buiten de contacturen minder dan 21 uur per week. In het tweede jaar werden drie vakken als 'een beetje te moeilijk' ingeschat: OOAD, SQL2 en server-sided scripting. De hierboven vermelde opleidingsonderdelen werden intussen aangepast, en sommige afwijkingen werden aangepakt door programmavernieuwing. Het is begrijpelijk dat de werkdruk door de tweedejaarsstudenten als hoog wordt gepercipieerd. Zij moeten immers leren omgaan met deadlines, zoals dat bij IT-projecten het geval is.

De meeste studenten gaven aan dat zij buiten de contacturen meer dan 21 uur aan hun studies besteedden. De derdejaarsstudenten vonden de moeilijkheidsgraad van de meeste opleidingsonderdelen in orde. Projectmanagement werd als 'een beetje te gemakkelijk' ingeschat, en voor JAVA werd meer studiebegeleiding gewenst. Opnieuw werd vastgesteld dat zij de meeste tijd besteedden aan de geïntegreerde casus.
De opleiding heeft in het studiejaar 2007-2008 onder eerstejaarsstudenten studietijdmetingen afgenomen bij de verschillende modules. Uit de analyse blijkt dat er behoorlijke verschillen per module gelden. Zo spreiden de contacturen voor een module van 3 studiepunten zich bijvoorbeeld tussen 15,8 (bedrijfsorganisatie) en 52,3 (Cobol). Uit het overzicht wordt ook duidelijk dat de gemeten tijd per studiepunt voor 15 van de 22 modules lager uitkomt dan de 'norm' tussen 25 en 30 uur.
De commissie stelt vast dat enquêtes onder studenten niet verwerkt zijn in betekenisverlenende informatie, waardoor het onduidelijk is wat de waarde ervan is. Het gevolg hiervan is dat de opleiding zich moeilijk kan verantwoorden over gemaakte keuzes.
Uit de diverse enquêtes bleek dat de studenten de weging van een aantal opleidingsonderdelen – het aantal studiepunten – in vraag stelden. De studielast van het tweede jaar van het modeltraject en de moeilijkheidsgraad werden als te hoog bestempeld. Ook alumni waren van mening dat de studielast in de opleiding erg hoog was.

Bij de recentste programmarevisie werd het opleidingsonderdeel office opgenomen in het opleidingsonderdeel bedrijfsinformatica van het eerste jaar, en worden er minder studiepunten aan toegekend. Voor het opleidingsonderdeel relationele databanken wordt intussen het cursusmateriaal van Oracle gebruikt, met een internationaal vastgestelde studietijd.

De studenten ervaren wel overeenstemming tussen de begrote en de reële studietijd. Zij geven op dit vlak weinig specifieke respons richting de commissie, namelijk dat er op dit vlak 'iets niet goed' zou zijn. Dit geldt ook voor de verdeling van de studietijd in de opleiding. Wel geven studenten aan dat zij soms – aan het einde van het jaar – in tijdsnood komen, omdat in die periode een aantal deadlines moet worden gehaald.
De commissie heeft geen specifieke studiebelemmerende of -bevorderende factoren opgemerkt.

Aanbevelingen ter verbetering:

Met betrekking tot de studietijd adviseert de commissie om de studietijdmetingen zoals gepland uit te voeren en indien wenselijk op te voeren. Aan de resultaten van deze metingen dienen verbeteracties gekoppeld te worden om de gemaakte keuzes beter te kunnen verantwoorden.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:
- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het competentieleren staat in de opleiding centraal. Dit houdt in dat de opleiding het competentieprofiel wil realiseren, maar ook dat studenten in staat moeten zijn nieuwe competenties zelfstandig te verwerven. De opleiding legt ook de nadruk op HUB-competenties en algemene competenties, zoals oplossingsgericht en flexibel werken, leerbereid zijn en het vermogen hebben tot zelfsturing bij het beroepsspecifieke functioneren in de context van levenslang leren. Oriëntatie op de beroepspraktijk en aandacht voor internationale ontwikkelingen zijn de andere klemtonen die gelegd worden in het onderwijsconcept. De opleiding vermeldt hierbij dat een krachtige leeromgeving nodig is, dat wordt uitgegaan van de (inter)nationale beroepspraktijk en dat bij het formuleren van opdrachten duidelijk wordt aangegeven wat de docent van de student verwacht. De studenten kunnen dan door middel van een evaluatie aangeven dat zij door de leeractiviteiten die ze hebben uitgevoerd, een aantal leerresultaten hebben bereikt.

Deze benadering werd niet expliciet in een concept van de onderwijsleersituatie omschreven. De commissie leidt hieruit af dat coherentie en eenduidigheid niet steeds gewaarborgd worden. Op de vraag wat de gevolgen van de invoering van de competenties voor de vormgeving van de onderwijsleersituatie zijn, kreeg de commissie geen duidelijk antwoord. De commissie leidt hieruit af dat het ook voor de opleiding nog niet helemaal duidelijk is.
De opleiding bevordert het zelfstandig leren van de student. Studenten maken zich door middel van zelfstandige opdrachten het ‘zelfstandig leren’ eigen. Bij problemen kunnen zij terecht bij de begeleiders. Deze begeleiders beschikken niet altijd over voldoende didactische methodiek om de problemen aan te pakken.

Vanaf het eerste jaar wordt gewerkt met presentaties en demonstraties met gebruik van een digitaal bord. Een derde tot de helft van de beschikbare studietijd wordt besteed aan opdrachten en laboefeningen met simulaties van reële bedrijfssituaties, waarbij de student zelfstandig of in groep werkt. Er zijn kleine en grotere casussen binnen de opleidingsonderdelen van de verschillende rubrieken van de opleiding. In het tweede en derde jaar van het modeltraject wordt meer projectgestuurd gewerkt, waarbij de student in een gesimuleerde context zelf een bedrijfsprobleem moet oplossen.

De onderwijsvormen zijn hoofdzakelijk toepassingsgericht. Vooral voor wat de typische informaticavakken betreft, verrichten de studenten zelf veel werk en proberen de docenten zich op de achtergrond te houden. Het zelfevaluatierapport meldt als verbeterpunt dat er nog te weinig training voor docenten is in verband met studievaardigheden en leerstijlen, maar de docenten geven hierover aan dat zij zich aanpassen aan wat de student wil en kan. Op het inhoudelijke vlak stelt de commissie vast dat veel afhankelijk is van de initiatieven (en kwaliteiten) van de individuele docent.

De commissie stelt vast dat de kwaliteit van de onderwijsmiddelen wisselend is. De opleiding maakt gebruik van boeken, syllabi en materiaal dat via de elektronische leeromgeving ter beschikking wordt gesteld. De commissie had tijdens het bezoek inzage in een aantal syllabi. De aanwezige syllabi zijn enkelzijdig gekopieerd, en de opmaak is verschillend (pagina's landscape en verticaal afgewisseld) met een beperkte literatuuropgave. De pagina's in sommige syllabi zijn niet genummerd. De commissie is van mening dat richtlijnen en een draaiboek de homogeniteit van de syllabi beter zou garanderen. Studenten geven aan dat zij kunnen beschikken over alle materialen die zij nodig hebben, al of niet via internet). De commissie heeft vastgesteld dat voor bepaalde opleidingsonderdelen het cursusmateriaal vertaald wordt uit het Engels naar het Nederlands. Aangezien er ook nadruk gelegd wordt op vreemde talen en gezien het Engels deel uitmaakt van de dagdagelijkse werkzaamheden van een informaticus, stelt de commissie de toegevoegde waarde van deze vertalingen in vraag. In een nabije toekomst kan het gebruik van e-books de verdeling en het gebruik van cursusmateriaal vereenvoudigen. Voor de afstemming tussen de vormgeving en de inhoud vraagt de commissie bijzondere aandacht voor dit cursusmateriaal. Uit diverse gesprekken blijkt dat bij de aanvang van het academiejaar de beschikbaarheid van cursussen en voornamelijk handboeken niet optimaal is.

Het onderwijsconcept van de opleiding is beschreven in een algemene, inleidende tekst. Het is 'competentiegericht en sterk georiënteerd op de beroepspraktijk, met aandacht voor internationale ontwikkelingen en ervaringen, en ondersteund door een studiebegeleiding die inspeelt op de noden van de individuele student.'
De slagzin 'DDDD' – in de missietekst van de hogeschool 'denken, durven, doen en doorzetten' – blijkt echter voor zowel studenten als docenten nog geen houvast te hebben gekregen.
De commissie adviseert de opleiding om deze inleidende tekst te verduidelijken in een concept van concrete leersituatie.
De commissie is van mening dat de opleiding gebruikmaakt van een variatie aan onderwijsmiddelen, maar dat de kwaliteit hiervan divers is. De commissie vraagt tevens om nog meer aandacht te schenken aan het zelfstandig leren. De commissie vindt het positief dat de opleiding een waaier aan werkvormen hanteert.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie meent dat een grote inspanning moet geleverd worden om de kwaliteit van sommige syllabi en de verkoop van cursusmateriaal en handboeken te optimaliseren.

De commissie vraagt tevens om nog meer aandacht te schenken aan het zelfstandig leren.

De commissie adviseert om de studiewijzer van het onderwijsconcept verder te ontwikkelen en te verduidelijken naar de concrete leersituatie toe.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:
- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Voor wat de organisatie van toetsen en examens betreft, valt het de commissie op dat de opleiding geen eenduidige systematiek kent om de borging van de kwaliteit van de examenvragen en de -beoordeling te garanderen. Lectoren stellen op persoonlijke titel hun examenvragen op en kijken de examens na. Een collega-

lector komt hierbij niet structureel of beleidsmatig aan te pas. De commissie ervaart dit als een belangrijke leemte in de kwaliteitsbewaking van het toetsgebeuren. De resonantiecommissie kijkt echter wel de examenvragen in. Bij het doornemen van een aantal examens en/of werkstukken viel het de commissie op dat de werkstukken en projectdocumenten van studenten er veelal erg verschillend uitzien. Onduidelijk is wat de beoordeling van de docent hierbij is en hoe deze beoordeling tot stand is gekomen.

De examens van de opleiding bevatten een voorblad met daarop aanwijzingen aan de student en enkele velden die door de docent worden ingevuld. De format van de vragen kan per examen verschillen. Er zijn diverse soorten vragen, variërend van meerkeuzevragen, casusvragen, juist/foutvragen en open opdrachten. Dit geeft aan dat er variatie bestaat in het soort vragen. De relatie tussen de vragen en de beoogde competenties/doelstellingen van het vak wordt echter niet beschreven en is ook niet helder terug te vinden. Bij de examenvragen is er een variatie aan types van vragen, maar de afstemming op competenties dient verbeterd te worden, zowel bij de schriftelijke als de mondelinge examenvragen. De examenvragen bij de mondelinge examens waren niet beschikbaar tijdens de visitatie en moesten worden aangevraagd. De commissie vraagt een duidelijke beschrijving van het tot stand komen van een eindcijfer.

In de opmaak van de examens lijkt door de fusie enige uniformiteit in aantocht te zijn. Bij inzage in twee mappen met examenvragen – als representatie van de opleiding – heeft de commissie de indruk gekregen dat de vragen zich vooral op het niveau van kennis, inzicht en toepassen bevinden. Het is moeilijk om te evalueren in hoeverre het niveau van deze vragen gelinkt is aan bijvoorbeeld de piramide van Miller.

Uit de Prose-scan 2008 blijkt dat de studenten een grotere variatie aan evaluatievormen op prijs zouden stellen. Daarom worden vanaf het academiejaar 2008-2009 ook mondelinge examens ingericht.
De commissie steunt de intenties van de opleiding om het competentiegerichte toetsen uit te werken. Uit de gesprekken blijkt dat daarvoor didactische bijscholingen worden gevolgd binnen de opleiding.

Bij sommige opleidingsonderdelen wordt gewerkt met peer en co-assessment. Studenten beoordelen elkaar op bepaalde projecten en geven elkaar feedback. In het bijzonder wordt de feedback met elkaar gemotiveerd besproken. De eerste ervaringen zijn positief.

De stages zijn mooie voorbeelden van competentiegericht toetsen. Dit zou moeten worden doorgetrokken in de andere opleidingsonderdelen. De beoordeling van de stage en het stageverslag vindt plaats door middel van een gesprek. Hierbij vult de docent een beoordeling in over de verschillende gerealiseerde competenties. De commissie stelt vast dat er nood is aan congruentie tussen de beschreven competenties in het boek ‘Studentenhandleiding stageportfolio TI 08-09’ en het beoordelingsformulier ‘Stage gespreksleidraad procesevaluatie TI 0809’. Verder blijkt uit gesprekken met stagebedrijven dat de online-evaluatietool niet al te gebruikersvriendelijk is.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt speciale aandacht voor meer competentiegerichtheid van toetsing en examinering.

Verder moeten de stageportfolio, de onlinebeoordelingstool en de evaluatiecriteria dringend vereenvoudigd en op elkaar afgestemd worden. Hierbij moet een duidelijke beschrijving gemaakt worden van hoe een eindcijfer per onderdeel tot stand komt.

De commissie vraagt de opleiding om werk te maken van eenduidige toetscriteria.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professioneel gerichte bachelor.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:
Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:
- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de opleiding inspanningen doet naar de instromende studenten. Zij heeft aandacht voor het kennisniveau en de motivatie van de studenten. Er is in deze opleiding een beperkt aanbod van flexibele leerwegen (programma voor deeltijdse studenten, programma met vrijstellingen wegens vooropleiding, programma voor werkende studenten). Wel zijn er aanvullende cursussen aanwezig.

Via EVC's en EVK's kunnen andere doelgroepen dan de afgestudeerden uit het secundair onderwijs de studies aanvatten. De instrumenten voor het toelatingsassessment en het toekennen van EVC en EVK werden vastgelegd in de onderwijs- en examenregeling, en uitgewerkt in procedures en steundocumenten in het kwaliteitshandboek. Een centrale medewerker van de hogeschool organiseert assessments, en kan daarbij een beroep doen op drie medewerkers van het studiegebied Handelswetenschappen en Bedrijfskunde die een EVC-assessoropleiding volgden, die georganiseerd werd door de dienst Onderwijsontwikkeling van de K.U.Leuven. Het onderzoek naar EVK wordt gevoerd door de opleidingscoördinator en de studie- en trajectbegeleiders.
De commissie stelde vast dat tot op heden in de opleiding Toegepaste informatica zich nog geen kandidaten hebben aangemeld om op basis van eerder/elders verworven competenties vrijstellingen te verwerven.

Het merendeel van de studenten dat in de bacheloropleiding Toegepaste informatica instroomt, komt rechtstreeks uit het secundair onderwijs (generatiestudenten). De aandacht voor taalachterstand bij instromende studenten is een sterk punt van de opleiding. Om de Nederlandse taalvaardigheid van de instromers die het Nederlands niet als thuistaal hanteren, te ondersteunen, leggen de instromende studenten bij het begin van het academiejaar een taalvaardigheidstest Nederlands af, die werd ontwikkeld in samenwerking met het Huis van het Nederlands. Op basis van de resultaten van die test wordt in een passende remediëring voorzien.

De commissie moedigt de opleiding aan de aandacht voor taalachterstand verder op te bouwen via vakantiecursussen. De initiatieven zoals informatiedagen bij secundaire scholen zijn een positief gegeven. Dergelijke initiatieven mogen verder worden geïntensifieerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de taalachterstand van sommige instromende studenten ook via vakantiecursussen deels weg te werken.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	niet van toepassing
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:
- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding inspanningen doet om het onderwijs te laten verzorgen door gekwalificeerd personeel. De documentatie die de commissie kon inzien, gaf geen duidelijk beeld van het beleid rond aanstellingen, taakstellingen, benoemingen, bevorderingen, evaluatieprocedure, advies en beslissingsorganen. Bijna niemand van de personeelsleden die belast zijn met IT-vakken is er benoemd. Dit is het gevolg van de benoemingscriteria die voor de fusie golden, en van het feit dat een aantal personeelsleden vrij recent in dienst is gekomen.

Sinds het vorige academiejaar is er een nieuwe structuur in verband met de functioneringscyclus (functionerings- en evaluatiegesprek). Er is een taakomschrijving voor elke persoon en elke functie. De commissie heeft gemotiveerde personeelsleden gezien, die erg toegankelijk zijn. Zowel de studenten als de commissie vinden dit een sterk punt van de opleiding. De praktijk en ervaringsgerichtheid van sommige personeelsleden is een sterk punt in het kader van de vorming van de studenten.

De commissie is echter wel van mening dat het aanbod qua vakspecifieke bijscholingen beperkt is. Er is geen beschreven beleid op het terrein van de professionalisering. Initiatieven voor professionalisering worden vaak genomen door docenten zelf. De updating en/of uitbreiding van de vakinhoudelijke competenties is een zaak waarvoor elk personeelslid in eerste instantie zelf verantwoordelijk is. Het personeelslid kan steeds een voorstel tot vorming indienen bij de directeur of de opleidingscoördinator. De vormingsinitiatieven die de docent genomen heeft, worden in rekening gebracht bij de evaluatie van het personeelslid. Cursusevaluaties geven geen aanleiding voor docenten om op (didactische) trainingen te gaan. Er zijn samenwerkingsverbanden met andere opleidingen, maar dit heeft voornamelijk een toevallige samenstelling. Qua didactische bijscholingen is er een aanbod op hogeschoolniveau.

De werklast van het onderwijzende personeel is toegenomen, zeker voor die leden van het personeel die ook betrokken zijn bij het ATP. De lectoren stellen vast dat de laatste jaren het administratieve luik van hun taak een grotere plaats inneemt. Voor wat de onderwijstaakverdeling betreft, stelt de commissie vast dat er gebruik wordt gemaakt van een systeem waarin de onderwijstaken en onderwijsgerelateerde taken worden verdeeld per docent (de dienst Planning). Meerdere docenten zijn naast hun onderwijsgevende taken betrokken bij andere taken op het gebied van begeleiding, advisering en mentoraat. De betreffende docenten volgen hiervoor ook aanvullende cursussen, zoals coaching, om de professionaliteit die hiervoor noodzakelijk is, te kunnen waarborgen. De nieuwe personeelsleden worden tijdens de eerste personeelsvergadering geïntroduceerd bij de collega's en krijgen werkbegeleiding door een collega-mentor (een peter of meter). Hij/zij ondersteunt de nieuwe collega bij de concrete uitvoering van zijn taken. De opleidingscoördinator neemt eveneens de verantwoordelijkheid op voor de introductie en integratie van nieuwe docenten. Qua personeelsbeleid worden nu grenzen overschreden naar andere opleidingen.

De informatica-infrastructuur met betrekking tot de opleiding Toegepaste informatica is in handen van een personeelslid van het studiegebied, dat met de centrale dienst Informatica instaat voor de computerinfrastructuur in de leslokalen. Docenten zijn inhoudelijk bekwaam in hun vakgebied om het onderwijs adequaat te verzorgen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt spoedig werk te maken van een benoemingsbeleid dat stimulerend is voor het onderwijzende personeel.

Het evaluatiesysteem, met functioneringsgesprekken, vereist volgens de commissie een dringende activering volgens het nieuwe systeem.

Ook moet naar het personeel beter gecommuniceerd worden over de organisatie van HUB, en de nieuwe richtlijnen en procedures.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:
- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De internationale contacten van het personeel zijn beperkt. Een drietal docenten neemt jaarlijks deel aan een internationale activiteit. Er zijn weliswaar enkele projecten op het gebied van IT (binnen een netwerk), waarbij er een driedaagse uitwisseling is. Deelname aan internationale conferenties en het bijdragen in de vorm van publicaties of presentaties is niet aan de orde.
Desgevraagd wordt door docenten aangegeven dat zij Brussel zien als een internationale stad. Heel veel internationale bedrijven (Oracle, Cisco) en instellingen zijn er aanwezig voor de internationale contacten. Daarnaast neemt een aantal buitenlandse docenten, onder andere uit Nederland en Oostenrijk, deel aan een practicum (internationalisation@home). Vier lectoren zijn naast hun onderwijsopdracht actief in de professionele IT-sector. Meerdere lectoren hebben ook ervaring opgebouwd in de bedrijfswereld. Sommige docenten nemen deel aan internationale netwerken. Eén docent moet dit vanwege de Oracle-certificatie, en een andere docent neemt deel vanwege het onderhoud van een netwerk, eveneens omwille van de certificatie.

Professionalisering van het onderwijzende personeel moet ervoor zorgen dat de aanwezige competenties op peil blijven of worden uitgebreid. De updating en/of uitbreiding van de vakinhoudelijke competenties is echter een zaak waarvoor elk personeelslid in eerste instantie zelf verantwoordelijk is. Het personeelslid kan steeds een voorstel tot vorming indienen bij de directeur of de opleidingscoördinator.

In de context van de onderwijskundige professionalisering wordt in het academiejaar 2008-2009 aan de docenten van het studiegebeid Handelswetenschappen & Bedrijfskunde twee dagen vorming aangeboden in verband met het coachen van studenten en het geven van feedback. Hiervoor wordt samengewerkt met The School for Management and Coaching.

De commissie stelt dat de continue bijscholing van het personeel – zeker in het vakgebied IT – een absolute noodzaak is. Op diverse plaatsen in het zelfevaluatierapport blijkt dat het initiatief van bijscholingen in de eerste plaats bij de docent zelf ligt. Er worden veel didactische bijscholingen gevolgd, maar minder vaktechnische. De commissie vraagt de opleiding een inspanning te leveren rond het projectmatig wetenschappelijk onderzoek, dat behoort tot een van de takenclusters van het onderwijzende personeel.

Voeling met de praktijk gebeurt aan de hand van seminaries, maar de commissie heeft niet kunnen vaststellen wie deze seminaries volgt (welke docenten, welke studenten, wanneer die werden georganiseerd, welke onderwerpen aan bod kwamen…).

Er worden gastsprekers en gastdocenten ingeschakeld, en vertegenwoordigers van het werkveld worden actief betrokken bij de opleiding als stagementor.

Voor de professionaliseringscontacten met het werkveld stelt de commissie vast dat met niet-IT-bedrijven slechts beperkte contacten tot stand komen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt een ruimer aanbod aan vakspecifieke bijscholingen aan, die gevolgd worden door een groter aantal personeelsleden in een ruimer kader.
Bedrijfsstages voor het onderwijzende personeel zijn een aanrader, in het kader van een visie en een planning op middellange termijn.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:
- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Voor de opleiding Toegepaste informatica worden in het academiejaar 2008-2009 ongeveer 4,25 VTE ingezet. Ongeveer 84 procent van dit volume wordt besteed aan onderwijsverstrekking en stagebegeleiding, 2 procent aan onderwijs- en beleidsondersteunende opdrachten en ongeveer 14 procent aan algemene taken.
De docent-studentratio voor de opleiding Toegepaste informatica bedraagt ongeveer 1/25. Voor de andere opleidingen van het studiegebied is dat respectievelijk ongeveer 1/31 (bedrijfsmanagement) en 1/17 (officemanagement).

Het totale aantal lesgevers in de opleiding bedraagt 18 eenheden, van wie 13 mannen en 5 vrouwen. Dit betekent een duidelijk overwicht aan mannen, terwijl er in het studiegebied een evenwicht is in de man-vrouwverhoudingen.
De leeftijdsklasse met het hoogste percentage is die tussen 50 en 59 jaar, maar we zien dat ook de leeftijdsklasse 30-39 jaar goed vertegenwoordigd is.

Op basis van de cijfers die de commissie inkeek, besluit de commissie dat de omvang van het personeelsbestand – ook in verhouding tot de studentenaantallen – evenwichtig is, hoewel opgemerkt kan worden dat de student-docentratio vrij groot is. De leeftijdsstructuur van de docenten is redelijk verdeeld. Uit de gesprekken met de

lectoren leidt de commissie af dat de werklast, vooral op het vlak van complementaire administratieve taken, steeds hoger wordt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding oog te hebben voor de steeds groeiende administratieve werklast van het onderwijzende personeel en om, wanneer de middelen het toelaten, jonge lectoren aan te werven.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:
- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Campus Koekelberg is een van de zes campussen van de HUBrussel en beschikt over een totale netto vloeroppervlakte van ongeveer 10.000 m². Naast het hoofdgebouw is er ook een sport- en trefcentrum.
Deze campus huisvest op het ogenblik van de visitatie ongeveer 750 studenten die behoren tot de professionele opleidingen van het studiegebied Handelswetenschappen & Bedrijfskunde. Op de campus Koekelberg staan de volgende basisvoorzieningen ter beschikking van de studenten: het onthaal, de dienst Studentenadministratie en Planning, lokale vertegenwoordigers van het Centrum voor Studentenbegeleiding & -Voorzieningen (CSB&V) en de studie- en trajectbegeleiders, de vertegenwoordigers van het Centrum voor Internationalisering en Projecten (CIP), de Cursusdienst, de bibliotheek/mediatheek, de dienst Balie Economaat en de cafetaria.

Voor de docenten is er een personeelskamer en een werkruimte voor docenten die niet over een eigen kantoor beschikken, een parking, het secretariaat van de directeur, vergaderruimtes en kantoren voor onderwijsondersteunende diensten. Vanaf het academiejaar 2008-2009 wordt aan de docenten van de opleiding Toegepaste informatica een kantoor ter beschikking gesteld op de derde verdieping. Docenten en studenten kunnen gebruikmaken van digitale fotokopieertoestellen. De meeste lokalen zijn standaard uitgerust met overheadprojectie, digitale afspeelapparatuur met een tv-monitor en een vaste dataprojector. Voor de projectweken wordt ook gebruikgemaakt van lokalen in het sport- en trefcentrum.

Dit gebouw dateert uit de beginjaren 1980 en heeft ook de uitstraling zoals die destijds gebruikelijk was, met kleine ruimtes en gangen. Het gebouw en de lokalen geven een ‘gesloten’ indruk en hebben weinig frisse lucht. De ruimtes waar veel computers staan, zijn veel te warm. De lokalen zijn laag, hebben weinig lichtinval vanuit de ramen en het meubilair oogt gedateerd – zeker voor de werknemers. Qua onderhoud valt op te merken dat het gebouw dringend aan een opknapbeurt toe is. De commissie heeft begrip voor de situatie, omdat een algemene verhuizing van het departement naar een meer centraal gelegen campus voorzien is in de komende maanden.

Tijdens het bezoek stelde de commissie de bedenkelijke staat vast waarin de bibliotheek zich op dit moment bevindt. De commissie trof veel lege boekenrekken en ruimtes aan. De hele campus is aan herstructurering toe, en een deel van de boekencollectie van de masteropleidingen werd verplaatst naar een andere locatie. De bibliotheek ondersteunt de basisnoden van het onderwijs wat documentatie en informatie betreft, zowel voor studenten als docenten. De catalogus is raadpleegbaar via pc en informeert de gebruiker over de inhoud en de lokalisatie van de werken binnen het netwerk, de eigen bibliotheek en andere netwerken.
De collectie van het studiegebied Handelswetenschappen en Bedrijfskunde wordt regelmatig geactualiseerd en uitgebreid. De opleiding Toegepaste informatica koopt jaarlijks twintig tot dertig boeken aan in verband met programmeertalen, software engineering, computersystemen & netwerken, bedrijfskundige informatica en webdesign. Een deel van de boeken van de opleiding bevindt zich in de centrale bibliotheek van de campus. Toch wordt ervoor geopteerd om ook een laagdrempelige labbibliotheek bij te houden.
Wanneer nieuwe versies verschijnen van software en besturingssystemen worden de sites van de betreffende bedrijven (Cisco, Microsoft…) geraadpleegd om na te gaan welke boeken best worden aangeschaft. Ook onafhankelijke uitgeverijen komen aan bod. De boeken worden in eerste instantie door de docenten als studiemateriaal gebruikt en daarna op de lijst van het aanbevolen studiemateriaal geplaatst en/of geïntegreerd in

het lesmateriaal. Voor de opleidingsonderdelen databanken (Oracle) en computernetwerken (Cisco) dienen de boeken in de labbibliotheken als referentiemateriaal, of als ondersteuning bij het uitwerken van oefeningen.

De centrale dienst Informatica doet inspanningen voor de uitbouw van een adequaat informaticanetwerk en voor de professionele uitrusting van practicalokalen. Op de campus Koekelberg is een personeelslid voor 0,5 VTE aangesteld voor het beheer van de informatica-infrastructuur van de opleiding Toegepaste informatica en voor de ondersteuning van de onderwijsactiviteiten. Daarnaast staat het personeelslid in voor de ondersteuning en de begeleiding van de labs en de projecten, zodat studenten zo weinig mogelijk hinder ondervinden van infrastructuurproblemen, zowel op het vlak van hard- als software. Dit beheer is grotendeels afhankelijk van de centrale vestiging en zorgt voor ondersteuning voor meer dan honderd pc's.
De commissie stelt in dat verband vast dat er geen Service Level Agreements (SLA) gemaakt werden voor de borging van meetbare afspraken. Er is weinig rapportering en een erg beperkte planning van serveronderhoud. Zo werd een nieuwe server geïnstalleerd tijdens de voorbereiding van de examens.

De Centrale Dienst beschikt over een staf van circa vijftien medewerkers (netwerkbeheerders, gegevensbankspecialisten, applicatieontwikkelaars, webbeheerders, instructeurs, en installatie-, onderhouds- en helpdeskmedewerkers). Hij ondersteunt de hogeschool in al haar activiteiten op het vlak van informatie- en communicatietechnologie.

De opleiding Toegepaste informatica beschikt over een eigen netwerk, losgekoppeld van het HUBrussel-netwerk, met een eigen range van externe adressen. Dit is deels omwille van de aard van de opleiding en deels om te voldoen aan de eisen die door de Cisco Regional Academy worden gesteld. Er zijn vier specifieke lokalen voor Toegepaste informatica, die decentraal – op het niveau van de campus – worden beheerd. Samen gaat het om ongeveer honderd pc's. Om de vier jaar worden de pc's vervangen.

De opleiding heeft een aantal servers ter ondersteuning van de onderwijsactiviteiten en de werking: een Oracle-server en een SQL-server die gebruikt worden om les te geven en voor projecten. Hierop bevinden zich ook de databanken die gebruikt worden bij applicaties en toepassingen op de webserver met PHP- en MySQL-ondersteuning. Op deze server werken enkele applicaties voor de opleiding Toegepaste informatica, en het is de bedoeling dat de studenten deze server kunnen gebruiken voor hun webbased projecten. De studenten hebben op de fileserver een homefolder staan van 100 MB voor het eerste jaar en 5 GB voor het tweede en derde jaar.

Zij beschikken ook over aparte accounts voor examens en tests met een homefolder voor de afgewerkte examens of tests. Hiervan wordt steeds een back-up gemaakt. Deze accounts worden apart beheerd, en alleen toegankelijk gemaakt op het moment van een test/examen en alleen voor die studenten die tests of examens hebben.

Elke student heeft ook een e-mailadres van de hogeschool, maar dit wordt centraal aangemaakt door de centrale dienst Informatica. Er is ook ruimte op de servers voor het studiemateriaal dat de docenten in hun lessen willen gebruiken. Deze ruimte is toegankelijk voor de studenten via een koppeling, maar zij kunnen in die ruimte zelf niet schrijven.
Op de webserver bevindt zich een logboek: een applicatie die door de opleiding ontwikkeld werd en die gebruikt wordt door docenten en studenten en in het kader van de studie- en trajectbegeleiding. Het logboek geeft de docenten de mogelijkheid de geziene leerstof per les bij te houden, aanwezigheden te registreren, resultaten van tests bij te houden en observatiefiches in te vullen. De studenten hebben via het logboek zicht op de geziene leerstof, de resultaten van hun tests en een overzicht van hun aanwezigheid in de lessen.

Voor de studie- en trajectbegeleiding bevat het logboek overzichten van de observatiefiches, een module voor het invullen van de vragenlijsten voor hun persoonlijke dossier, de enquête voor het begeleidingsgesprek, de enquête in verband met hun voorkennis, een weergave van individuele enquêtes voor gebruik bij gesprekken, overzichten van enquêtes in de vorm van grafieken – die eveneens kunnen gebruikt worden bij het voorbereiden van de gesprekken –, en de verslagen van de gesprekken met de studenten (begeleidingsgesprek, gesprek na de eerste examenperiode…)

De commissie stelt vast dat de opleiding erg up-to-date IT+materiaal ter beschikking stelt. De commissie vraagt om het huidige gebouw optimaal te gebruiken nu een aantal lokalen is vrijgekomen. Door de aangroei van de studenten in het academiejaar 2008-2009 zijn enkele lokalen wel overbevolkt.

Uit de accreditatiescan van mei 2008 en de bespreking in oktober blijkt dat de studenten de materiële voorzieningen als een sterk punt ervaren: bibliotheek, elektronische leeromgeving, ICT, databanken, onderwijs- en leerruimtes en praktijklokalen worden erg gewaardeerd. Zeker de netwerkinfrastructuur (routers en switches) scoort goed.
De commissie adviseert naar de toekomst een betere benutting van de nieuwste technieken qua virtualisatie van pc's, servers en netwerken, en het gebruik van thin clients. Dit zal de total cost of ownership aanzienlijk verlagen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om het huidige gebouw optimaal te gebruiken nu een aantal lokalen is vrijgekomen, om de overbevolking van een aantal lokalen te vermijden.

De commissie adviseert een betere samenwerking tussen de centrale en lokale diensten die verantwoordelijk zijn voor de werking en het beheer van de IT-infrastructuur. In dat verband adviseert de commissie om werk te maken van serviceafspraken (SLA's) om de nodige kwaliteit te blijven garanderen.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten is degelijk uitgebouwd. Studenten melden dat in eerste instantie de docenten, die erg toegankelijk en open zijn, worden aangesproken voor ondersteuning. Dit is een sterk punt van de opleiding.
Deze dienst aan studenten omvat:
De studiebegeleiding in functie van de kwaliteitsbevordering van het leerproces. De studiebegeleiding is dus geïntegreerd in de primaire onderwijsopdracht. De begeleiding ondersteunt de studenten in het verwerven van de competenties.
De trajectbegeleiding die de studenten ondersteunt bij het nemen van beslissingen in de loop van de studieloopbaan: van bij de instroom over de tussenliggende keuzemomenten tot bij de uitstroom. Het betreft het geven van informatie over te verwerven competenties en mogelijke trajecten om dit te bereiken, en het geven van advies over een aangepast persoonlijk traject.
De studentenbegeleiding concentreert zich op het welzijn van de student als persoon. Zij omvat advies en begeleiding bij studiebelemmerende factoren die van psychologische, sociale, medische, financiële of culturele aard kunnen zijn, en ook initiatieven en activiteiten die gericht zijn op de sociale en academische integratie van studenten.
De *O*mbudsdienst bemiddelt tussen de hogeschool en de student bij problemen in verband met onderwijsverstrekking, onderwijsorganisatie en examens.

De studie- en trajectbegeleiding zijn sterk verweven met de opleiding. Daarom worden ze ook geïntegreerd in de opleiding en vanuit het studiegebied georganiseerd. Deze begeleiding situeert zich zowel bij instroom, doorstroom als de uitstroom van studenten. Het accent ligt op correcte en duidelijke informatieverstrekking op maat van de individuele student, en het inspelen op zijn behoeften.

Tot de instromers worden de abituriënten en hun omgeving, en ook de zij-instromers gerekend. De buitenlandse uitwisselingsstudenten die een studietijd aan een van de opleidingen van het studiegebied doorbrengen, worden eveneens tot de instromers gerekend. Bij de instroombegeleiding wordt de nadruk gelegd op een correcte oriëntering. Die begint in het academiejaar voorafgaand aan de inschrijving.
De abituriënten kunnen zich informeren via de uitgebreide website (www.hubrussel.be) van de hogeschool en van het studiegebied. Die wordt regelmatig geactualiseerd. Zij kunnen zich ook informeren via de informatiebrochures van het studiegebied. De opleidingen nemen deel aan de SID-In's. De informatieverstrekking gebeurt er door vakdocenten, zodat abituriënten gerichte vragen kunnen stellen over de onderwijspraktijk en de inhouden.
Voor de abituriënten en hun ouders worden jaarlijks vier opendeurdagen georganiseerd, waarop de studenten de sfeer van de campus kunnen opsnuiven, handboeken en cursusmateriaal kunnen inkijken en de docenten vragen kunnen stellen over het onderwijs. De studenten van de opleiding worden actief ingeschakeld bij het informeren van de abituriënten door middel van een studenteninformatiestand waar minstens één student van elke opleiding/afstudeerrichting aanwezig is. Naast de opendeurdagen organiseert de hogeschool in elke opleiding een openlesdag in maart, en een negental kennismakingsdagen waarbij de leerlingen kennismaken met webdesign, netwerkmanagement of databaseontwerp. Jaarlijks neemt een 120-tal leerlingen hieraan deel.

In samenwerking met de academische opleidingen van de faculteiten economie & management en toegepaste taalkunde, en de dienst Communicatie van de K.U.Leuven worden jaarlijks infoavonden over hoger onderwijs georganiseerd voor abituriënten, ouders en leerkrachten van het secundair onderwijs en medewerkers van CLB's. Bij het onthaal vóór het begin van het academiejaar maakt de docent-jaarverantwoordelijke de studenten wegwijs in de hogeschool en haar organisatie, en geeft hij de nodige toelichting bij het lessenrooster, de ECTS-fiches, de evaluatietabel en -kalender, de onderwijs- en examenregeling, de academische kalender en de academische zakagenda. De docent-jaarverantwoordelijke staat steeds klaar om samen met de student mogelijke hindernissen of problemen weg te werken.

De docenten Nederlands ontwikkelden, in samenwerking met het Huis van het Nederlands in Brussel, een inschalingstest. De eerstejaarsstudenten schrijven tijdens de eerste lesweek een motivatietekst. Wie daarop minder dan 60 procent scoort, volgt het B-uur Nederlands, dat is ingeroosterd in hun lesrooster. Dit initiatief beschouwt de commissie als een sterk punt.

Het systeem van toetsen en/of tests tijdens het jaar geeft de docent de mogelijkheid de studievorderingen van de student te volgen, zodat problemen snel gedetecteerd worden, en er vlot en spontaan overleg en bijsturing is.
Voor een aantal opleidingsonderdelen (programmeren) worden monitoraten (extra oefensessies) georganiseerd. De begeleiding sluit aan bij de studentenkenmerken en is erop gericht lacunes in de vooropleiding weg te werken.
Om het doorstromen van studenten te bevorderen, werd in de opleidingen van het studiegebied Handelswetenschappen & Bedrijfskunde een laagdrempelig systeem van studie- en trajectbegeleiding ontwikkeld, dat gericht is op het tijdig detecteren en remediëren van studiebelemmerende factoren. In november en april vullen alle vakdocenten een observatiefiche in voor alle eerste- en tweedejaarsstudenten. De studie- en trajectbegeleiders verwerken deze informatie en nemen waar nodig initiatieven.
De studie- en trajectbegeleiders leggen per student een studievoortgangsdossier aan. Het is toegankelijk voor de coördinator Studie- en Trajectbegeleiding, en die oordeelt over welke gegevens de opleidingscoördinator kan beschikken. In het derde jaar vervult de opleidingscoördinator de rol van studie- en trajectbegeleider. Ook hier ligt de focus op probleemgevallen.

De uitstroombegeleiding richt zich naar afstuderenden en afgestudeerden. Voor afstuderenden die willen gaan werken, wordt jaarlijks een bedrijvendag georganiseerd met sollicitatietrainingen en cv-sessies, waarbij de studenten feedback krijgen bij hun sollicitatiebrief en cv.

Het team Studentenbegeleiding heeft het welzijn van de student als persoon voor ogen. Studenten kunnen bij de studentenbegeleiders terecht voor advies en begeleiding bij alle niet-inhoudelijke problemen die hun studievoortgang of doorstroom kunnen hinderen. Zij staan in voor psychologische begeleiding, begeleiding van studenten met een functiebeperking of gezondheidsproblemen en vakoverschrijdende studeervaardigheden.

Afhakers of studiestakers worden door de lokale medewerkers van het CSB&V uitgenodigd voor een exitgesprek. Vooraleer definitief uit te schrijven, wordt hen gevraagd een vragenlijst in te vullen. Tijdens het exitgesprek wordt gepeild naar de redenen voor het staken van de studies en wordt gevraagd naar de toekomstplannen. Indien ze het wensen, wordt met hen ook aan heroriëntering gewerkt.
De Ombudsdienst staat ter beschikking van de studenten, met het oog op de bescherming van hun rechten en de behandeling van klachten.

Het team Sociale Dienst ondersteunt (potentiële) studenten voor wie financiële moeilijkheden of socio-economische omstandigheden een hinderpaal zouden kunnen vormen om de hogere studies te volgen waarvoor zij bekwaam zijn.

De commissie heeft vastgesteld dat informatieverstrekking aan abituriënten, de detectie van functiebeperkingen, de detectie en aanpak van anderstaligen en het snel zicht op de kenmerken van de instroom door middel van de inschrijvingsvragenlijst sterke punten voor de opleiding vormen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:
- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Sinds mei 2000 wordt de interne kwaliteitszorg in het studiegebied Handelswetenschappen & Bedrijfskunde gevoerd op basis van het EFQM-TRIS-model (European Foundation for Quality Management). Vanaf het academiejaar 2007-2008 wordt, in het kader van de HUBrussel, geleidelijk aan de overgang gemaakt naar het ISO-gecertificeerde kwaliteitssysteem dat in de HUBrussel wordt gehanteerd. De kwaliteitsbeleidsverklaring van de HUBrussel verwoordt de uitgangspunten en waarden, de strategische keuzes op de middellange termijn en het organisatorische draagvlak voor de interne kwaliteitszorg. Samengevat komt dit neer op de stapsgewijze uitbouw van een ISO-gecertificeerd kwaliteitssysteem. De dienst Onderwijs en Kwaliteit (DOK) van de HUBrussel is een beleidsvoorbereidende dienst die de directie, de opleidingen en de diensten ondersteunt bij de uitvoering van het beleid rond onderwijs en kwaliteit. De cel Kwaliteitszorg en Accreditering (cel QA) stuurt het kwaliteitsbeleid aan, en treedt coördinerend en faciliterend op. De directeur Onderwijs en Kwaliteit geeft leiding aan de cel Kwaliteitszorg en Accreditering van de studiegebieden. Hij is lid van de stafvergadering, en als lid van de directieraad pleegt hij regelmatig overleg met de directeuren. Hij rapporteert er over de doeltreffendheid van het kwaliteitssysteem, en de voortgang van het strategie- en werkingsplan. Hij is verantwoordelijk voor de coördinatie van het operationele kwaliteitsbeleid. In die hoedanigheid geeft hij ook leiding aan een team van interne auditoren, samengesteld uit docenten en medewerkers van de diensten, die coachend en informerend optreden in het kader van de interne kwaliteitszorg. De cel QA is verder samengesteld uit centrale en decentrale medewerkers. De centrale leden zijn de directeur Onderwijs en Kwaliteit, drie medewerkers van de dienst Onderwijs en Kwaliteit, een coach Studentenparticipatie en een deskundige enquêtering en onderzoek. De decentrale vertegenwoordiging wordt voor de professionele bacheloropleidingen opgenomen door een ankerpersoon Kwaliteitszorg per studiegebied. Voor het studiegebied Handelswetenschappen en Bedrijfskunde is de directeur van het studiegebied zelf ankerpersoon van de cel QA.

Op basis van de volgende instrumenten geven de studenten hun mening over verschillende aspecten van de opleiding:
- De kwaliteitsbarometer. Dit instrument gaat de kwaliteit van de opleidingen na vanuit het perspectief van de studenten.
- De EVADIHA-enquête. In deze enquête evalueert de student per opleidingsonderdeel het didactische handelen van de docent en van de stagebegeleider.
- De evaluatie van de stageplaats en het stageproces. Deze meting werd al in het academiejaar 2007-2008 uitgevoerd en wordt jaarlijks herhaald.
- De meting van de studielast bij de studenten op basis van het instrument METIS.
- De evaluatie van het cursusmateriaal door de studenten.

De personeelsleden kunnen hun mening uitdrukken door middel van de enquête in verband met de arbeidsbeleving. Deze enquête wordt voor het eerst afgenomen in het academiejaar 2009-2010.

De commissie heeft verschillende evaluatiematerialen ingezien (onder andere ‘Stage Toegepaste informatica’ periode februari-mei 2007-2008 / 3e bachelor stage jan-mei 2009). Deze rapporteringen bevatten slechts de frequenties van de antwoorden van de studenten; verder wordt er geen betekenisverlening gedaan. Hierdoor is

het op basis van de documenten niet duidelijk welke rol de resultaten van dergelijke evaluaties en enquêtes hebben in het systeem van interne kwaliteitszorg. Desgevraagd wordt aangegeven dat er wel streefdoelen zijn. Deze zijn echter voornamelijk kwalitatief van aard, en bij de evaluaties gaat het erom dat alleen bij gemiddelde scores van studenten van 3,5 of lager actie wordt ondernomen. Er zijn verder geen kwantitatieve streefgetallen beschikbaar.

Op centraal niveau lijkt het beleidsvoerende vermogen op het terrein van de kwaliteitszorg groter te zijn dan op decentraal niveau. Op centraal niveau is hiervoor specifiek een dienst beschikbaar, terwijl het op decentraal niveau moet komen van de directeur. Er zijn geen documenten beschikbaar gesteld waaruit blijkt dat de modules structureel worden geëvalueerd. Er zijn geen documenten beschikbaar gesteld waaruit fase-, kolom- of curriculumevaluaties aan de orde zijn. De commissie leidt hieruit af dat het kwaliteitsbewustzijn nog niet doorweven is in de opleiding: er is geen sprake van de aanwezigheid van key performance indicators (KPI) of Service Level Agreements (SLA), er is een beperkte betrokkenheid van de docenten bij het zelfevaluatierapport, er zijn geen balanced scorecards en er zijn slechts beperkte toelichtingen bij de mission statement.

De commissie stelt vast dat in eerste instantie op hogeschoolniveau een degelijk kwaliteitsbeleid aanwezig is, maar dat dit moet doorstromen naar de opleiding. De opleiding kan hierbij gebruikmaken van een uitgebouwd instrumentarium. Uit de documenten en de gesprekken blijkt dat al een aanzet is genomen met onder andere de Prose-accreditatiescan en andere metingen. De commissie merkt hierbij op dat aan de resultaten van de metingen concrete verbeterplannen dienen gekoppeld te worden. De diverse beleidsnota's die opgesteld zijn op hogeschoolniveau zijn gekend in de opleiding maar zijn nog niet doorleefd en dienen nog voor de nodige effecten te zorgen in de opleiding. Het kwaliteitsbewustzijn van het volledige team van de opleiding dient nog te groeien.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt aan het volledige team van de opleiding om prioritair het kwaliteitsbewustzijn te optimaliseren, door een klare en duidelijke communicatie van de procedures van de HUB en het opstellen van een concreet actieplan.

De commissie vraagt om het kwaliteitsbeleid zoals uitgewerkt op centraal niveau te operationaliseren op opleidingsniveau.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:
- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding vermeldt een lijst van de verbeteracties naar aanleiding van de vorige visitatie. De belangrijkste aanbevelingen van de visitatiecommissie werden als actiepunten opgenomen door de departementale staf. Vanaf het academiejaar 2008-2009 worden actiepunten opgenomen in het jaarlijkse 'Strategie- en werkingplan'.

Ter voorbereiding van het zelfevaluatierapport en de visitatie werd in mei 2008 een Prose-accreditatiescan uitgevoerd, waarbij drie vertegenwoordigers van het beleid betrokken waren, negen docenten, achttien studenten,

negen alumni en zes externen (leden van de Resonantieraad Toegepaste informatica). Daarbij werd gepeild naar de sterke punten van de opleiding en de mogelijkheden voor verbetering.

Aan de hand van een set stellingen, te beoordelen op een vijfpuntenschaal, en enkele open vragen konden de betrokkenen aangeven wat zij excellent vinden in de opleiding /de organisatie, welke punten prioritair verbeterd moeten worden en welke verbeteringen zij voorstellen.

Volgende thema's scoorden 'zeer goed':
- de Ombudsdienst,
- de studentenfaciliteiten (de bibliotheek, de elektronische leeromgeving, de ICT-infrastructuur en de internettoegang, de praktijklokalen),
- het contact met en de begeleiding en ondersteuning door de docenten,
- de dienstverlening door het administratieve personeel,
- het vakoverschrijdend werken in projecten,
- het niveau van de analysevakken en de programmeertalen,
- de samenwerking met de bedrijven en de constante voeling met de industrie.

De belangrijkste punten ter verbetering waren:
- de voorlichting van de studenten over de doelstellingen en inhouden van de opleidingsonderdelen, het studiemateriaal en de verwachtingen van de docenten ten aanzien van de studenten,
- de aansluiting van het programma bij de startcompetenties van de instromende studenten,
- de didactische deskundigheid van de docenten,
- de gemeten studietijd, die niet in overeenstemming lijkt met de voorziene studietijd,
- de internationale contacten van de opleiding op het vlak van onderwijs en onderzoek,
- de studieprestaties van de studenten en de gemiddelde studieduur,
- de organisatie, begeleiding, communicatie en evaluatie van de stage.

Uit de gesprekken en uit het zelfevaluatierapport blijkt dat er gewerkt wordt aan een aantal verbetermaatregelen. Enkele voorbeelden hiervan zijn:
- de ECTS-regeling voor de studiepunten die aangepast werd,
- de opleidingsonderdelen systemen en netwerken die nu 30 studiepunten tellen,
- de studenten beschikken over een reeks onlinetools,
- de taalvakken worden aangeboden gedurende het hele academiejaar,
- de maatschappelijke dienstverlening is aanwezig, maar in beperkte mate,
- de kwaliteitszorg is nog steeds een aandachtspunt,
- een personeelslid voor 0,5 VTE werd aangesteld voor het beheer van de informatica-infrastructuur van de campus,
- het lectorenteam werd uitgebreid, mee dankzij de aangroei van de instroom,
- het systeem van professionalisering blijft nog een aandachtspunt,
- de beslissingsstructuren werden geformaliseerd,
- het intranet werd operationeel gemaakt,
- het boeken- en tijdschriftenbestand werd uitgebreid, zowel in de bibliotheek als online,
- er is een aanzet tot motivatie van het lectorenkorps, via het oprichten van een postgraduaat informatica-management, en de cursussen CCNA en CCNP.

Voor wat het meten van de studietijd betreft, wordt nu een instrument gebruikt, ontwikkeld door de Associatie K.U.Leuven, dat een meer secure berekening geeft van de studietijd voor de verschillende onderdelen. Op het vlak van de kwaliteitszorg tracht de opleiding de docenten meer te motiveren en te betrekken. Wat het onderwijsrendement betreft, werden streefcijfers vastgelegd.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om een procedure te implementeren en op te volgen om de resultaten van de evaluaties om te zetten in concrete verbeteracties volgens de PDCA-cyclus.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:
- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De betrokkenheid van de personeelsleden bij het systeem van interne kwaliteitszorg werd in het verleden aangemoedigd door de bespreking van de verschillende acties in de stafvergaderingen, personeelsvergaderingen en tijdens de jaarlijkse departementale studiedagen. Het sterker uitgebouwde kwaliteitssysteem binnen de HUBrussel op basis van een kwaliteitshandboek met procedures, steundocumenten en formulieren, waarin beschreven wordt wie wat hoort te doen tegen wanneer en eventueel ook hoe, moet in de toekomst een meer structurele betrokkenheid van alle actoren waarborgen. Dit is een belangrijk aandachtspunt.

In een strategie- en werkingsrapport wordt jaarlijks gerapporteerd over de mate van realisatie van de taakstellingen. Voor de opleiding Toegepaste informatica zal de eerste voortgangsrapportering volgens dit kwaliteitssysteem gebeuren aan het einde van het academiejaar 2008-2009. De betrokkenheid van de medewerkers blijft echter een belangrijk aandachtspunt, en dit wordt ook in het zelfevaluatierapport bevestigd.

De HUBrussel voorziet een formele vertegenwoordiging van studenten in tal van organen.
De commissie heeft de indruk dat de werkelijke betrokkenheid van studenten bij de besluitvorming en de evaluaties in het kader van de interne kwaliteitszorg, te beperkt en niet structureel georganiseerd is. Tijdens studentenraden komt een aantal onderwerpen aan bod, afhankelijk van het toeval van de inbreng. De commissie stelt vast dat het functioneren van de bij de interne kwaliteitszorg betrokken raden en commissies – met inbegrip van de studentenparticipatie – beperkt is.

De betrokkenheid van de opleiding bij het beroepenveld wordt gegarandeerd via de stagebegeleiding, de Resonantie- of Businessraad en via gastprofessoren en gastsprekers. De Businessraad werd opgestart. Tijdens de Resonantieraad zijn onderwerpen aan de orde die handelen over (onder meer) internationalisering, tentamens/examens en vraagstellingen.
Een specifiek segment van het werkveld is intens betrokken bij de opleiding, omdat het zowel leverancier van leerstof is als afnemer van studenten. Verder probeert de opleiding Toegepaste informatica het contact met haar oud-studenten te behouden door in het kader van het levenslang leren een postgraduaat informaticamanagement aan te bieden. In het academiejaar 2008-2009 hebben twee oud-studenten zich ingeschreven.
De commissie betreurt het dat de alumnivereniging HONIMA van het studiegebied Handelswetenschappen & en Bedrijfskunde niet in staat is de afgestudeerden van de opleiding Toegepaste informatica te bereiken.
De commissie heeft begrip voor het feit dat de recente fusie een aantal nieuwe structuren met zich meebracht. Een goed gestructureerde inspraak van alle actoren blijft echter een aandachtspunt.
De commissie merkt op dat zowel de studenten als de docenten betrokken zijn bij de opleiding. Met betrekking tot het werkveld is de betrokkenheid vooral gericht op zuivere IT-bedrijven. Het aandeel niet zuivere IT-bedrijven kan nog vergroten.

Uit de gesprekken met de alumni blijkt dat de betrokkenheid beperkt is tot een eenmalige enquête en het doorsturen van vacatureberichten. De commissie vraagt de opleiding om werk te maken van een alumnibeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

De visitatiecommissie adviseert om een alumniwerking op te starten.
De visitatiecommissie stelt voor om meer directe feedback te geven aan alle betrokkenen van de bevragingen in het kader van de interne kwaliteitszorg. Ook adviseert de visitatiecommissie de studentenparticipatie te verhogen en hen te betrekken in meerdere adviesorganen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:
- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Voor wat de beoogde eindkwalificaties van de student betreft, werkt de opleiding met een overzicht van de competenties 'waar en in welke module wordt aandacht besteed aan de verschillende competenties?'. In dit overzicht wordt een volledige dekking van de competenties per vak gegeven. Doordat de student de betreffende competenties per vak ook realiseert in de verschillende examens, gaat de opleiding ervan uit dat aan het einde van de opleiding de student alle competenties heeft bereikt en dat daarmee ook het eindniveau voldoende is.
Tijdens de stage checken en beoordelen de diverse evaluatoren de verworven competenties. Er bestaat een digitale portfolio voor elke student, waarin zowel de student, de docent als de mentor (vanuit het werkveld) per competentie kan aangeven hoe ver de ontwikkeling en het resultaat van de student op dit vlak staan. De student kan bij elke competentie digitale bewijsstukken toevoegen, zodat een compleet beeld per competentie kan ontstaan. De commissie stelt bij de ingekeken digitale portfolio's vast dat alleen de focuscompetenties zijn beantwoord, en dat veel competenties onbeoordeeld zijn gebleven. Ook blijft de indruk bestaan dat de digitale portfolio's van erg uiteenlopende kwaliteit zijn, zowel vanuit de student als vanuit de begeleiding door de docent of de mentor. Aan het einde van de stage geeft de student een presentatie, waarbij de student wordt beoordeeld op presentatievaardigheden. De beoordeling over de gerealiseerde competenties gebeurt nog niet systematisch. Bovendien is er geen afstemming tussen de formulieren die de studenten in de competentiehandleiding hebben en de formulieren die de docenten gebruiken voor de beoordeling. Hierdoor is het mogelijk dat een student op verschillende aspecten wordt beoordeeld.

In verband met de kwaliteit van de stage stelt de commissie vast dat de stagiairs veelal aan het werk worden gezet in het kader van een bepaald ontwikkelingsproject. Studenten groeien tijdens hun stage, omdat zij in een omgeving terechtkomen waar een bepaalde cultuur heerst. Er is een stagementor die de stage begeleidt (docent van de HUBrussel). Studenten lijken niet te lijden te hebben onder het feit dat er weinig begeleiding wordt gegeven vanuit de HUBrussel op de werkplek.

Voor wat de tewerkstelling van afgestudeerden betreft, is er op dit moment nog geen enkel probleem in de arbeidsmarkt, omdat er een grote behoefte aan informatici is in de huidige conjunctuur. De waardering voor de afgestudeerden door het beroepenveld is positief te noemen. Wel wordt het steeds belangrijker voor afgestudeerden om naast de pure technologie (de onderliggende laag) meer kennis te krijgen van business flows en de bijbehorende applicaties. Als dit het geval is, ontstaat een alumnus die zowel IT-matig als bedrijfsmatig goed onderlegd is. In de ogen van de vertegenwoordigers uit het werkveld voldoen de alumni van deze opleiding hieraan. De afgestudeerden zijn tevreden over de opleiding. Zij hebben weinig kritiek op de opleiding en voelen zich gekwalificeerd voor de werkpraktijk. De opleiding was praktisch gericht in hun ogen, waardoor ze erg op hun eigen werkterrein konden bezig zijn.

Wat de resultaten met betrekking tot de internationalisering betreft, merkt de commissie op dat er initiatieven zijn op het gebied van studenten- en docentenmobiliteit. Zij steunt ook de mening van de opleiding dat hieraan verder moet worden gewerkt. Het aantal uitgaande studenten is erg beperkt en er zijn, op het ogenblik van de visitatie, geen inkomende studenten. De lectorenmobiliteit blijft beperkt. Daarnaast zijn er verschillende uitwisselingen van

een week, waarin een studiereis wordt ondernomen en waarin de studenten in samenwerking bepaalde activiteiten uitvoeren. Er is een Engelstalig programma voor inkomende studenten. Ook Belgische studenten van TI kunnen een aantal modules van het internationale programma volgen (onder andere de module innovation and entrepreneurship). De commissie beschouwt dit als een sterk punt van de opleiding. Ongeveer de helft van de derdejaarsstudenten neemt deel aan een internationale module.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding aandacht te hebben voor de borging van het niveau en voor de verbreding van het beroepenveld in de richting van governance, architectuur en methodieken.
De commissie vraagt de opleiding een grotere inspanning te leveren op het vlak van internationalisering en de uitwisseling van studenten en lectoren.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:
- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebeid en/of opleiding over de jaren. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Tussen 2002 en 2005 lagen de slaagcijfers in het eerste jaar tussen 43 en 47 procent, in het tweede jaar tussen 52 en 60 procent en in het derde jaar tussen 82 en 94 procent.

De invoering van de flexibilisering vanaf het academiejaar 2005-2006 betekende het einde van het traditionele systeem van studiejaren. Van dan af wordt het onderwijsrendement bepaald in functie van het verworven aantal credits ten opzichte van het aantal opgenomen studiepunten. Tot voor het academiejaar 2007-2008 werden geen streefcijfers op het gebied van onderwijsrendement geformuleerd. Vanaf het academiejaar 2008-2009 werkt de opleiding met de streefcijfers zoals die binnen de HUBrussel werden geformuleerd.

Wat de instroom van het academiejaar 2007-2008 betreft, vermeldt de opleiding dat 11 van de 32 nieuwe studenten problemen ondervonden met hun studies. Acht studenten hebben uiteindelijk afgehaakt. De anderen gaan door met hun studies. Het merendeel (ongeveer 75 procent) heeft een redelijke kans om in 2009-2010 zonder studieduurvertraging of met slechts een korte studieduurvertraging af te studeren.

Er kan gesteld worden dat ongeveer 70 procent van de nieuw instromende studenten zijn diploma behaalt, maar de meesten met een half tot anderhalf jaar studieduurverlenging.

De resultaten van deze cohortenanalyse zijn erg gelijklopend met degene die bij andere professionele bachelors van HUBrussel werd uitgevoerd (bijvoorbeeld bachelor orthopedagogie: gemiddeld cijfer 68 procent). De kansen

op slagen worden ook bepaald door de vooropleiding. Voor het academiejaar 2007-2008 blijkt er een overwicht van ASO (37 procent) en TSO (59 procent).
Vooropleiding, taalachterstand en allochtone achtergrond zijn factoren die duidelijk de slaagcijfers van de instromende studenten uit de opleiding Toegepaste informatica negatief beïnvloeden. De HUBrussel-streefcijfers zijn wel geformuleerd, maar het rendement voor het eerste jaar wordt duidelijk niet gehaald. Er is wel een verbeteringsvoorstel gedefinieerd voor september 2009

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de streefcijfers die op HUBrussel-niveau zijn geformuleerd te vertalen naar de opleiding. Hierbij zijn criteria nodig voor de streefcijferformulering.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Het ZER gaf een goed overzicht van de diverse facetten. De commissie betreurt echter dat de opleiding een andere structuur dan de 'klassieke' hanteerde, wat het werk van de commissie bemoeilijkte om alle elementen terug te vinden.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op het opleidingsrapport eerste terugmelding bezorgde de opleiding voor iedere aanbeveling ter verbetering opgenomen in dit rapport een lijst van acties of verbeteringen die gepland of uitgevoerd werden na het bezoek. De commissie heeft op basis hiervan geen aanpassingen van de oordelen doorgevoerd.

Overzichtstabel van de oordelen

		score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding			voldoende
Facet 1.1:	Niveau en oriëntatie	voldoende	
Facet 1.2:	Domeinspecifieke eisen	voldoende	
Onderwerp 2: Programma			voldoende
Facet 2.1:	Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2:	Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3:	Samenhang	voldoende	
Facet 2.4:	Studieomvang	OK	
Facet 2.5:	Studietijd	voldoende	
Facet 2.6:	Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7:	Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8:	Masterproef	niet van toepassing	
Facet 2.9:	Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel			voldoende
Facet 3.1:	Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2:	Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3:	Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen			voldoende
Facet 4.1:	Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2:	Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg			voldoende
Facet 5.1:	Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2:	Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3:	Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten			voldoende
Facet 6.1:	Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2:	Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

HUB-EHSAL Hogeschool-Universiteit Brussel

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica

Hoofdstuk 6 Karel de Grote-Hogeschool

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding in de Toegepaste informatica aan de Karel de Grote-Hogeschool

De opleiding Toegepaste informatica wordt aangeboden door de Karel de Grote-Hogeschool. De hogeschool biedt opleidingen aan in 6 departementen: Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Bedrijfskunde, Industriële Wetenschappen en Technologie, Lerarenopleiding, Audiovisuele en Beeldende Kunsten en Sociaal-Agogisch Werk. De hogeschool biedt in deze studiegebieden meer dan 70 afstudeerrichtingen aan in zowel bachelor- als masteropleidingen. De hogeschool telt meer dan 8000 studenten en meer dan 1000 personeelsleden.

De opleiding Toegepaste informatica behoort tot het departement Handelswetenschappen en Bedrijfskunde. Binnen dit departement worden 3 professionele bacheloropleidingen aangeboden: bedrijfsmanagement, officemanagement en Toegepaste informatica. Het departement is verspreid over de campussen Groenplaats en Stadswaag. Binnen de opleiding zijn er 3 afstudeerrichtingen en 5 keuzetrajecten. De afstudeerrichting applicatieontwikkeling bestaat uit de keuzetrajecten bedrijfsapplicaties en multimedia-applicaties. De afstudeerrichting systeem- en netwerkbeheer bestaat uit de keuzetrajecten systeem- en netwerkbeheer en bedrijfsautomatisering. Tot slot is er ook de afstudeerrichting softwaremanagement. In de opleiding zijn 556 studenten aanwezig en 33 personeelsleden.

De hogeschool behoort tot de Associatie Universiteiten en Hogescholen Antwerpen (AUHA), waartoe ook de Universiteit Antwerpen, de Artesis Hogeschool, de Hogere Zeevaartschool en de Plantijn Hogeschool behoren.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:
De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:
- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding vertaalde de strategische visie van de hogeschool en het departement naar de eigen opleiding. De commissie kon uit de aanwezige documenten afleiden dat deze visie is gebaseerd op zes pijlers. Vooreerst wil de opleiding een duidelijke plaats innemen binnen het departement en de hogeschool, en beoogt zij een samenwerking met de andere (ICT-)opleidingen binnen de eigen instelling. Daarnaast wil zij pionier zijn in haar vakgebied, een belangrijke maatschappelijke bijdrage leveren en ongebonden samenwerken met bedrijven. De opleiding wil dit bereiken door breed inzetbaar personeel aan te werven en talent te ontwikkelen, en dit binnen een duidelijke visie op onderwijs, gedragen door een wetenschappelijk onderbouwd curriculum, dat aansluit bij de competenties die verwacht worden van een bachelor Toegepaste informatica.

Op basis van deze visie formuleerde de opleiding een aantal algemene opleidingsdoelstellingen: de opleiding wil studentgecentreerd en competentiegericht onderwijs aanbieden met aandacht voor een brede basis en gespecialiseerde vorming. Men beoogt een brede inzetbaarheid door het aanbrengen van vaardigheden, zowel in wetenschappelijke als bedrijfskundige context. De opleiding bewaakt de pedagogische en didactische aanpak door nieuwe evoluties op het gebied van onderwijs in de opleiding te integreren. Veel aandacht gaat uit naar de verwerving van vakinhoudelijke en beroepsgerichte kennis, en vaardigheden en attitudes die nodig zijn voor het professioneel functioneren van de afgestudeerde, met speciale aandacht voor het ethisch en sociaal handelen van de student.
De commissie kon uit de gesprekken afleiden dat deze doelstellingen wel worden afgeleid uit contacten met het werkveld en dat de daaruitvolgende ontwikkelingen jaarlijks worden teruggekoppeld naar de resonansgroep van bedrijven op de beroepenveldavonden, maar dat deze niet formeel getoetst worden.

De opleiding ontwikkelde op basis van de visie en de doelstellingen van de opleiding, en rekening houdend met de decretale voorschriften, een competentieprofiel voor de professionele bachelor Toegepaste informatica. Zij definieert een competentie als volgt: ‘Een competentie is het vermogen van een individu om kennis, vaardigheden en attitudes te integreren, om adequaat, doelbewust en gemotiveerd te handelen in welbepaalde situaties.’ Zo wordt een grotere nadruk gelegd op het integrale karakter van kennis, vaardigheden en attitudes, maar ook op het succesvol handelen in beroepssituaties.

Het competentieprofiel is opgebouwd uit drie delen, die corresponderen met de categorieën uit het decreet. Vooreerst zijn er de algemene competenties: denken en redeneren, verwerven en verwerken van informatie, kritisch reflecteren, creativiteit, communiceren in het Nederlands, levenslang leren, intercultureel bewustzijn en ICT-geletterdheid. Daarna zijn er de algemene beroepsgericht competenties: teamgericht werken, uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, projectmatig werken, oplossingsgericht en resultaatsgericht werken, en besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid.

De commissie kon vaststellen dat de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties in de verschillende deeltrajecten van de opleiding aan bod komen. Ze worden geïntegreerd in diverse opleidingsonderdelen en in de stage aangebracht. Door het systematisch invoeren van het begeleid zelfstandig leren en de laptop stimuleert de opleiding bovendien de competentie 'levenslang leren', zodat studenten ook in het snel evoluerende beroepenveld de attitude hebben om bij te blijven. De beroepsspecifieke competenties worden geïntegreerd met andere competenties aangebracht, zowel vanuit een technisch/technologische invalshoek als vanuit een bedrijfskundig perspectief.

Deze competenties worden continue up-to-date gehouden en getoetst aan de realiteit, op basis van vernieuwingen die in de bedrijfs- en ICT-wereld worden opgemerkt. De competenties zijn in een matrix aan elkaar gekoppeld om er op een transparantere manier te kunnen mee werken. Alle actoren zijn verantwoordelijk voor monitoring en bijsturing van de matrix, gezien dit instrument slechts recent in de opleiding werd geïntroduceerd.

Binnen de doelstellingen wil de opleiding ook rekening houden met internationalisering. Dit komt al in een aantal competenties naar voren. In de praktijk werken studenten vaak met producten van internationale bedrijven en komen zij vlot in aanraking met internationale contexten, gezien de mondiale inslag van ICT. Zowel Frans als Engels is opgenomen in het programma, om studenten beter voor te bereiden op internationale toekomstmogelijkheden.
De commissie kon vaststellen dat de doelstellingen op het vlak internationalisering aanwezig waren.

De commissie kon uit de gesprekken met mensen uit de diverse geledingen opmaken dat de doelstellingen van de opleiding op diverse manieren worden bekendgemaakt. Voor studenten is het centrale document hierbij de studiegids. Die bevat het gewenste competentieprofiel, het programma en per opleidingsonderdeel een didactische steekkaart. Deze kaart beschrijft alle relevante gegevens in verband met het (deel)opleidingsonderdeel. Eerstejaarsstudenten krijgen een gedrukte kopie van de studiegids; de leertrajectbegeleider licht die op de introductiedag mondeling toe. De studiegids is ook steeds elektronisch te raadplegen op de website van de hogeschool en op de elektronische leeromgeving. Docenten bespreken bij de aanvang van hun lessen eveneens de doelstellingen en verwachte competenties voor het betrokken opleidingsonderdeel. Docenten zijn vertrouwd met de opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel door de bespreking van deze documenten in opleidingsraden, het vakoverleg en de Departementale Raad. Zij gebruiken deze documenten tevens als uitgangspunt en inspiratiebron voor het uitwerken van hun eigen opleidingsonderdelen. Het beroepenveld wordt formeel en informeel tijdens de 'Beroepenveldavond', tijdens contacten in verband met stage en projecten, en op netwerkevenementen op de hoogte gehouden.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:
- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het competentieprofiel van de opleiding en het domeinspecifieke referentiekader kwamen tot stand op basis van diverse documenten: het VLOR-opleidingsprofiel, het beroepsprofiel informaticus uit 1996, het Nederlandse beroeps- en opleidingsprofiel HBO-I voor bedrijfskundig informaticus, de Dublin-descriptoren, het Europese *Qualification Framework* (EQF), het referentiekader voor taalcompetenties en interculturele competenties van de Nederlandse Taalunie, en het onderwijsconcept van de hogeschool. Contacten met andere opleidingen, (inter)nationale bedrijven, vakverenigingen en organisaties vormden eveneens een belangrijke inspiratiebron. Op onderwijskundig vlak werd voornamelijk input gegeven door de preferentiële Erasmus-partners van de opleiding. Trends worden opgepikt door docenten te laten deelnemen aan conferenties, symposia en congressen, en door het verwerken van vakliteratuur.
De commissie staat positief tegenover deze brede input, en is van mening dat de belangrijkste elementen aanwezig zijn in het competentieprofiel van de opleiding. Zij stelt zich wel vragen over de mate waarin deze doelstellingen het dagelijks handelen sturen.

Door de snel evoluerende ICT-markt zijn de beroeps- en opleidingsprofielen gedeeltelijk verouderd. In dat opzicht gebruikt de opleiding de profielen die door Agoria worden opgesteld en geactualiseerd. Die sectorfederatie verdeelt de arbeidsmarkt op ICT-gebied in drie zones: *fundamental level*, *infrastructure level* en *maintenance level*. Het eerste niveau draait rond processen en research *&* *development*: het ontwikkelen van basiscomponenten op het gebied van hard- en software. Het tweede niveau gaat om applicaties en integratie: het integreren van componenten tot volledige systemen. Het derde niveau betreft onderhoud en operationalisering: het operationeel houden en onderhouden van toepassingen en systemen.
Op basis van deze indeling ontwikkelde Agoria 12 beroepsprofielen voor de toekomstige informaticus. De opleiding leidt rechtstreeks op tot 8 van de 12 beroepsprofielen, waarbij alle profielen van het 2e niveau worden afgedekt en in de andere zones slechts 1 van de 3 profielen wordt beoogd.

Op basis van deze context omschrijft de opleiding de voornaamste eindkwalificaties van een afgestudeerde informaticus als volgt: de informaticus in inzetbaar als informaticadeskundige, als facilitator voor bedrijfsprocessen, als communicator en als lid van een team. Voor al deze rollen en functies formuleerde de opleiding duidelijke deelcompetenties die worden verwacht. Deze beroepsspecifieke competenties zijn: voorstudie, analyse en ontwerp van een softwaresysteem, analyse en ontwerp van een ICT-infrastructuur, implementatie van een softwaresysteem, implementatie van een ICT-infrastructuur, ICT-ondersteuning bieden, software onderhouden en communiceren in een vreemde taal.
Gegeven de evoluties op het gebied van ICT is het steeds noodzakelijker om zich te specialiseren in bepaalde beroepsspecifieke competenties. In dat opzicht heeft de opleiding gekozen voor het aanbieden van afstudeerrichtingen. Afhankelijk van de gemaakte keuze zal de afgestudeerde extra eindkwalificaties verwerven op het gebied van applicatieontwikkeling, softwaremanagement of systeem- en netwerkbeheer.

Ten opzichte van andere opleidingen in binnen- en buitenland wil de opleiding Toegepaste informatica zich profileren door haar vakgebied als geïntegreerd in bedrijfsprocessen te zien, eerder dan dit louter als

technologisch hulpmiddel te beschouwen. Ten opzichte van gelijkaardige opleidingen in Vlaanderen profileert de opleiding zich door het aanbieden van afstudeerrichtingen, de aandacht voor talen, een grote samenwerking met het werkveld, de samenwerking met andere opleidingen en de hoge doorstroom naar masteropleidingen. De opleiding profileert zich ook expliciet als professionele bachelor op het zesde niveau van het *European Qualification Framework*.
De commissie kon vaststellen dat er qua internationale afstemming nog beterschap mogelijk is.

De opleiding toetst haar opleidingsdoelstellingen aan de bevindingen van de beroepsfederatie Agoria. Daarnaast integreert zij ook heel wat informatie uit formele en informele contacten met het bredere beroepenveld. Jaarlijks organiseert de opleiding een forum waarop een breed spectrum van bedrijven wordt uitgenodigd om na te denken over de opleiding. Dit draagt de voorkeur weg van de opleiding, die een Opleidingscommissie te beperkend vind voor een breed beroepenveld als dat van ICT. Op dit forum en op de 'Beroepenveldavond' verzamelt de opleiding informatie over nieuwe evoluties.
De commissie kon uit de gesprekken met het werkveld afleiden dat deze gesprekken in het verleden al een invloed hebben gehad op het programma.

Via enquêtering worden ook de alumni betrokken bij de opbouw van het curriculum. De resultaten van de systematische bevragingen worden steeds verwerkt in het opleidingsprogramma.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2, domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:
- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vanuit de visie en het competentieprofiel van de opleiding werden de diverse nagestreefde eindkwalificaties van de opleiding vertaald in een concreet programma. Dit programma is opgebouwd uit drie afstudeerrichtingen, ingebed in een bedrijfskundige en communicatieve context. Op basis van de competentiematrix, het curriculum en de studiegids is de opleiding gekomen tot een volledig programma. Binnen elk opleidingsonderdeel van het programma zijn de beoogde competenties vertaald in concrete doelen, en zijn die gekoppeld aan onderwijsvormen, middelen en evaluatievormen. Het programma van de bacheloropleiding Toegepaste informatica bestaat uit drie trajecten.
De commissie is van mening dat de doelstellingen op een duidelijke manier zijn vertaald naar een programma en dat de uitgebreide vakfiches daarbij voldoende duidelijk zijn.

Het eerste bachelortraject is erop gericht studenten een brede basis bij te brengen op het gebied van applicatieontwikkeling, systeem- en netwerkbeheer en softwaremanagement. Binnen het eerste domein ligt de nadruk op de fundamenten van programmeren en webapplicaties. Het tweede domein legt zich vooral toe op computer- en netwerkarchitectuur. In het laatste domein focust men vooral op analyse en ontwerp, maar ook op bedrijfskundige, wiskundige en logische vorming. Het sluitstuk van het programma wordt gevormd door talenonderwijs en reflectie op het eigen handelen en de studievoortgang. Om tegemoet te komen aan de diverse instroom wordt voor dit programmajaar geen voorkennis verwacht.

In het tweede bachelortraject zijn dezelfde domeinen terug te vinden. Alle aangebrachte competenties worden in dit jaar uitgediept. Wat applicatieontwikkeling betreft, krijgen de studenten bijkomende programmeertalen en een grondig zicht op internetapplicaties voorgeschoteld. Zo wordt een basis gelegd om andere procedurele of OO-programmeertalen aan te leren. Met betrekking tot systeem- en netwerkbeheer krijgen de studenten een grondig overzicht van de interne werking van de meest gangbare besturingssystemen. In softwaremanagement worden analyse en ontwerp verder uitgediept. In het tweede jaar gaat bijkomende aandacht naar managementprocessen en -technieken, en naar communicatieve vaardigheden en ethische, filosofische, sociologische en religieuze vraagstukken. In het disciplineoverschrijdend project combineert de opleiding de diverse gebieden in één opdracht.

In het derde bachelortraject wordt de opleiding vervolledigd en kiezen de studenten een specialisatie in de vorm van een afstudeerrichting. Er zijn drie afstudeerrichtingen.
De eerste is applicatieontwikkeling. Die is gebaseerd op databanken en *middelware*, plannen en testen, Java-applicaties en *software engineering*. Binnen deze keuze kunnen de studenten nog kiezen tussen de trajecten bedrijfsapplicaties of multimedia-applicaties.
De tweede afstudeerrichting is softwaremanagement. Bij deze keuze krijgen de studenten in plaats van de keuze uit twee trajecten de opleidingsonderdelen softwaremanagement, softwarearchitectuur en *software development*.

De derde afstudeerrichting is systeem- en netwerkbeheer. In deze afstudeerrichting specialiseren de studenten zich in databanken en *middleware*, netwerken en netwerkarchitectuur, datacommunicatie, bedrijfsnetwerken en DBA. In deze afstudeerrichting kan de student kiezen tussen de trajecten systeem- en netwerkbeheer of bedrijfsautomatisering. In het derde jaar krijgt de student ook bedrijfskundige vorming, meer bepaald op het vlak van juridische, ecologische en multiculturele aspecten. Communicatie, talen en commerciële vaardigheden vormen het sluitstuk van het derde bachelorjaar.
De 'stage INF' zorgt ervoor dat alle competenties geïntegreerd worden in een reële bedrijfsomgeving, om de student zo optimaal voor te bereiden op de instap in het werkveld.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding de beleidsnota van de hogeschool omtrent internationalisering verwerkt heeft in het programma. Ze wil daarmee de mobiliteit van zowel docenten als studenten verhogen, en studenten die niet naar het buitenland willen gaan, een internationale ervaring aanbieden. De commissie stelde echter vast dat deze vertaling niet optimaal is gebeurd, en dat de opleiding nog beter moet onderzoeken hoe internationale uitwisseling en benchmarking mogelijk zijn naast de internationale stages.
De dienst Internationalisering van de hogeschool is verantwoordelijk voor de uitwerking van het beleid, de coördinatie van internationale activiteiten, het verstrekken van informatie over de mogelijkheden en het ondersteunen van praktische aspecten. Het departement is verantwoordelijk voor de promotie van deze activiteiten en de selectie van de studenten, en neemt de administratieve verwerking op zich. Studenten van de opleiding kunnen deelnemen aan verschillende programma's: Erasmus, Leonardo da Vinci, Erasmus-Belgica en VLIR-UOS. In principe gebeurt een uitwisseling of stage met preferentiële partners van de opleiding, hoewel studenten zelf een voorstel kunnen doen. Docenten gaan naar het buitenland via bilaterale overeenkomsten, of nodigen buitenlandse gastlectoren uit. Binnen het programma wordt elk jaar een Engelstalige *International Business Course* georganiseerd voor studenten. Studenten kunnen deze als keuzevak volgen.

Binnen de opleiding Toegepaste informatica zijn twee raden actief. De Stafraad, bestaande uit het opleidingshoofd en de coördinatoren, vergadert wekelijks over onder meer het beleid, het programma, de kwaliteitszorg en internationalisering. De Opleidingsraad, die bestaat uit alle docenten, komt maandelijks samen en heeft inspraak in alle onderwijsgebonden onderwerpen. In aparte vakwerkgroepen kunnen bijkomende afspraken worden gemaakt of vergaderingen van de Opleidingsraad worden voorbereid. Jaarlijks vindt een structurele herziening van het programma plaats, gecoördineerd door de Stafraad. Deze wijzigingen worden steeds besproken met de departementsdirectie, de Departementale Raad en het bedrijfsleven. Toch kon de commissie vaststellen dat er geen geëxpliciteerde procedures zijn voor een herziening van het curriculum.
Studenten kunnen een bijdrage leveren door middel van de WOPST-enquêtes en de TI-Studentenraad. Deze curriculumwijzigingen worden ondersteund door de departementale coördinator Onderwijsontwikkeling. De laatste grote wijziging van het curriculum betrof de invoering van de afstudeerrichtingen. Sindsdien werd voornamelijk bijgestuurd. Een grondige doorlichting van het huidige curriculum is gepland in het kader van een verdere implementatie van het competentiegerichte onderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:
- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden, en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Kennis wordt in het programma in het eerste deeltraject op een basisniveau overgebracht. In het tweede en derde normtraject wordt deze kennis gevorderd en gespecialiseerd gedoceerd. Deze kennisoverdracht gebeurt in hoofdzaak ter ondersteuning van de uitbouw van het totale beoogde competentieprofiel.

In het opleidingsprogramma van de opleiding Toegepaste informatica ligt de grootste nadruk op vaardigheden. Vaardigheden die het maatschappelijk en algemeen beroepsmatig functioneren ondersteunen, komen in zekere mate voor in alle opleidingsonderdelen. In het eerste deeltraject komen deze expliciet aan bod in de vakken gestructureerd programmeren, webtechnologie en computerarchitectuur. In het tweede deeltraject is dat in de projecten en in het derde deeltraject in *software development*, *Business Courses*, projectstage en communicatie.
Daarnaast komen in heel wat opleidingsonderdelen ook vaardigheden voor die het specifiek beroepsmatig functioneren ondersteunen. Dit wordt verwezenlijkt door het aanbieden van realistische casussen, en door nauw samen te werken met het werkveld voor stages en projecten. De opleiding bouwt deze casussen geleidelijk op tot volledig authentieke werksituaties in het derde deeltraject.
De commissie kon uit de aanwezige documenten en de gesprekken met studenten en docenten opmaken dat bepaalde domeinen, zoals *software change*, *configuration management* en *business intelligence* nog niet voldoende ingekaderd zijn in het programma. Ook op het vlak van systeem- en netwerkbeheer is de commissie van mening dat dit nog beter kan worden uitgebouwd, eventueel door deze optie al vroeger in het programma te introduceren.

Een nauwe en continue aansluiting van het programma met het beroep wordt eveneens gerealiseerd door het inbrengen van recente ontwikkelingen in de opleidingsonderdelen. Dit realiseert de opleiding door het uitnodigen van gastsprekers, het aanwerven van docenten die gedeeltelijk werkzaam zijn in het bedrijfsleven en door nauw samen te werken met diverse organisaties op het vlak van ICT.
De opleiding bespreekt nieuwe ontwikkelingen en noden van het beroepenveld in het kader van het onderwijsprogramma.
De commissie stond positief ten opzichte van de *diverse contacten* die de opleiding met het beroepenveld organiseert, maar betreurt dat de diverse contacten niet structureel genoeg in de opleiding worden opgevolgd.

De commissie kon uit de diverse gesprekken opmaken dat de projectstage een belangrijke kennismaking is met het beroepenveld. De stage wordt uitgevoerd in een bedrijfsomgeving en heeft de volgende doelstellingen: ontwikkeling van een informatiesysteem, bedrijfservaring, oplossingsgericht denken, teamwork en zelfevaluatie/reflectie. De stage neemt acht weken in beslag. Zij begint met de voorstelling van de projecten door de bedrijven en de ondertekening van een stagecontract. De stage is opgedeeld in twee weken analyse, vier weken implementatie, één week testen en één week documentatie. De begeleiding gebeurt door het stagebedrijf en de opleiding. Er is op regelmatige basis communicatie over de vorderingen van de student. Op het einde van de stage geeft de student een eindpresentatie.

Internationale ontwikkelingen worden opgevolgd door deelname aan internationale congressen en wedstrijden, en door te participeren aan tal van online *communities*. De commissie is van mening dat internationalisering nog

verder kan worden uitgewerkt in het programma. Een grotere formalisering van de contacten lijkt haar hiervoor aangewezen. Een andervoorbeeld voor het opvolgen en integreren van actuele ontwikkelingen in het curriculum zijn de meer internationale gastsprekers kunnen worden aangetrokken.
De opleiding werkt ook nauw samen met bedrijven in het kader van maatschappelijke dienstverlening. In het opleidingsonderdeel projecten INF werd een project in het kader van ontwikkelingssamenwerking uitgewerkt. Voor de stage INF werkten studenten occasioneel samen met non-profitorganisaties, waaronder een mutualiteit, een scholengemeenschap, de Universiteit Antwerpen en de stad Antwerpen. Deze projecten zijn leerrijk voor zowel studenten als docenten, en leveren waardevolle praktijkervaring op.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan bepaalde actuele expertisedomeinen grondiger uit te werken en in te kaderen in het programma.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:
- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het normtraject van de opleiding Toegepaste informatica is sequentieel en coherent opgebouwd. De commissie kon uit de aanwezige documenten afleiden dat deze opbouw te herkennen is vanuit drie perspectieven.
Het eerste perspectief is de evolutie van algemene kennis en inzichten naar een verdiepende inhoud en doorgedreven specialisatie. Hoe verder studenten doorheen het normtraject zijn, hoe hoger het niveau van de competenties dat verwacht wordt van de studenten. Kennis, vaardigheden en attitudes worden geleidelijk aan verworven volgens een duidelijk beschreven volgtijdelijkheid. Deze uitdieping is eveneens te merken in de drie afstudeerrichtingen en de bedrijfskundige pijler.
Het tweede perspectief is gericht op de verwerving van competenties in authentieke beroepsspecifieke situaties. In de laatste twee deeltrajecten wordt hier expliciet aandacht aan besteed in de opleidingsonderdelen stage en projecten, die op een diepgaande manier alle competenties van een beginnende beroepsbeoefenaar integreren.
In een derde perspectief is een evolutie te merken van een grote begeleiding naar een grote zelfstandigheid. Door middel van leertrajectbegeleiding, begeleid zelfstandig leren en *blended learning* verwerft de student de *skills* om zelfstandig te werken. Zo verwerft de student gradueel de vereiste eindkwalificaties van de opleiding.
De commissie stelde vast dat het programma coherent werd uitgewerkt.

Binnen de opleiding kunnen studenten een flexibel leertraject volgen. Om de consistentie van het programma te bewaken, moet rekening worden gehouden met de volgtijdelijkheid en de aanvangscompetenties van de diverse opleidingsonderdelen. Studenten kunnen een persoonlijk deeltraject volgen en deeltijds studeren. De commissie kon uit de gesprekken met de studenten afleiden dat zij voldoende zicht hebben op de volgtijdelijkheid.
Studenten met een persoonlijk deeltraject worden steeds in dezelfde klasgroep ingeschreven, omdat de opleiding gelooft in de voordelen van het leren in groep en ook aandacht wil hebben voor de sociale dimensie van het leerproces. De opleiding biedt bepaalde opleidingsonderdelen meerdere keren per academiejaar aan. Op die manier wil de opleiding een oplossing bieden aan studenten die later instromen en aan de praktische problemen die verbonden zijn aan persoonlijke deeltrajecten.
Uit de diverse gesprekken kon de commissie besluiten dat de opleiding meer dan voldoende aandacht besteedt aan de uitwerking van persoonlijke deeltrajecten.

De opleiding beschikt over procedures op het vlak van eerder verworven kwalificaties en eerder verworven competenties. Die werden in samenspraak met de associatie opgesteld. Voor studenten met een ander diploma ('studieduurverkorters') zijn specifieke programma's ontwikkeld.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding samenwerkt met andere instellingen om schakelprogramma's voor in- en uitstroom te ontwikkelen. Er is een specifiek instroomprogramma voor instromers met een diploma uit het Hoger Onderwijs voor Sociale Promotie (HOSP), en er is een goede samenwerkingsovereenkomst met een aantal centra voor volwassenenonderwijs. De opleiding onderzoekt of leerlingen uit het secundair onderwijs al in hun zevende jaar credits kunnen verwerven uit het eerste traject van de professionele bachelor, om zo de drempel naar het hoger onderwijs voor deze doelgroep te verlagen. De opleiding ziet dit initiatief ook als een eerste stap naar samenwerking met het toekomstige hoger beroepsonderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:
- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: ten minste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit 3 studiejaren van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten, en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:
- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding werkt met een periodesysteem, waarbij het academiejaar is onderverdeeld in vier periodes die acht kalenderweken omvatten. Elke periode bestaat uit zes lesweken en twee inhaal- en evaluatieweken. Na de laatste periode zijn nog drie evaluatieweken voorzien voor eventuele inhaalexamens. De eerste zittijd wordt gevormd door deze vijf evaluatiemomenten. Met deze indeling beoogt men de opleiding meer studentgeoriënteerd en minder sturend te maken. Bij de invulling van de periodes wordt gewaakt over een gelijkmatige verdeling van de studiebelasting. Permanente evaluatie draagt eveneens bij tot een verdeling van de studielast over het academiejaar. Elk opleidingsonderdeel bestaat minimaal uit drie studiepunten, maar kan opgesplitst worden in meerdere deelopleidingsonderdelen. Afhankelijk van de grootte van de cursus kan het opleidingsonderdeel over meerdere periodes worden gedoceerd, hoewel dit niet de standaardprocedure is.

De begrote studietijd van de opleiding Toegepaste informatica is voor de drie opleidingsjaren in lijn met de decretale normen. Op het vlak van studietijdmetingen hanteerde de opleiding vroeger een systeem van paarsgewijze vergelijking. Gezien er een grote discrepantie was tussen de inspanning en het resultaat werkt men sinds een aantal jaren met een beperktere meting als onderdeel van de enquêtes 'Waardering Onderwijsprocessen door Studenten' (WOPST). Deze nieuwe methode is gebaseerd op het schatten van tijd achteraf. De resultaten van deze enquête worden besproken met focusgroepen om te komen tot remediëringsvoorstellen.
De commissie is van mening dat de opleiding in het kader van deze metingen een duidelijkere timing moet vooropstellen om zo te komen tot relevantere cijfers.
Uit de meest recente studietijdmetingen kon de opleiding een aantal conclusies trekken. Over het algemeen vinden de studenten van alle jaren de belasting per studiepunt genoeg of te veel. In het 3e deeltraject geeft iets meer dan een kwart van de studenten aan dat de reële studietijd lager ligt dan de begrote. In het 2e deeltraject denkt 45 procent van de studenten dat de studiebelasting te zwaar is, terwijl 48 procent van de studenten meent dat de totale studietijd lager ligt dan de begrote.
De commissie stelde vast dat de relatie tussen de gemeten en de beoogde studietijd een aandachtspunt is, dat regelmatige aandacht en bijsturing verdient.

De opleiding past in de mate van het mogelijke het onderwijsconcept 'van sterke sturing over gedeelde sturing naar zelfsturing' toe in het kader van studeerbaarheid. De opleiding wil in lijn met de samenhang ook de emancipatie van de student laten toenemen naarmate die vordert in het opleidingsprogramma. De opleiding wil dit onder meer realiseren door te werken met gevarieerde onderwijs- en toetsvormen, leertrajectbegeleiding, structuur van het curriculum, linken met het bedrijfsleven, studentenparticipatie en goede communicatie. Bij al deze aspecten streeft zij ernaar dat dit bevorderende factoren zijn in het leerproces van de studenten.
De commissie is van mening dat virtueel lesgeven in deze context een positieve bijdrage kan leveren aan het onderwijsproces. Ook het periodesysteem, de mogelijkheden qua flexibilisering en faciliteiten en tal van omringende diensten worden beschouwd als studiebevorderende factoren.

De opleiding kampt ook met een aantal studiebelemmerende elementen. Zo ervaart zij dat de instromende studenten uit het technisch onderwijs vaak over minder goede leerattitudes beschikken dan hun collega's, en dat de instroom in de opleiding vaak is gebaseerd op een foutieve perceptie van de inhoud van de opleiding. De opleiding onderneemt tal van acties, zoals die hierboven beschreven staan, om deze belemmeringen zo veel mogelijk weg te werken.
De commissie kon uit de gesprekken met de studenten afleiden dat de diverse instroom zorgt voor een sterk variërende studielast. Studenten uit TSO vinden technische vakken vaak makkelijker, terwijl algemene vakken voor studenten uit ASO vlotter studeren. De commissie kon vaststellend dat deze discrepantie grotendeels verdwenen is vanaf het tweede jaar. Ook het kleine aantal vrouwelijke studenten ervaart de opleiding als een probleem. In dit kader participeert de opleiding aan diverse initiatieven.
Studenten met een persoonlijk deeltraject ondervinden vaak moeilijkheden om aan te sluiten bij de studenten van het normtraject, waardoor bijkomende didactische noden ontstaan in de lesomgeving. Bovendien ervaren deze studenten vaak problemen met de complexiteit van het lessenrooster. Wat het tweede probleem betreft, levert de dienst Planning aanzienlijke inspanningen om dit te minimaliseren. Wat het eerste probleem betreft, worden

studenten met een persoonlijk deeltraject ingedeeld in eenzelfde klasgroep om opnieuw een stabiele groep te construeren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan op regelmatige tijdstippen studietijdmetingen uit te voeren.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:
- Het didactische concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactische concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het didactische concept van de opleiding stelt studentgeoriënteerd leren en *blended learning* centraal. Op basis hiervan heeft de opleiding haar onderwijsprocessen herdacht. Zowel het leren van de student als de materiële voorzieningen moesten voldoen aan nieuwe toepassingen. Hierdoor hebben de docenten een opleiding gekregen om de nieuwe manier van werken optimaal te integreren in de opleiding.

De opleiding legt een grote nadruk op het gebruik van diverse vernieuwende werk- en onderwijsvormen die aansluiten bij de nagestreefde competenties. In de ECTS-fiches van de opleidingen worden de volgende werkvormen vernoemd: les met interactieve vormen, oefeningen, casestudy, probleemgestuurd werken, projecten, groepswerk, presentaties, seminaries en stage, practicum en labo, zelfstudie, lectuur, conversatie, talenpractica, rollenspel en hoorcollege. In dezelfde fiches moeten de docenten eveneens aangeven wat het aanbevolen studiemateriaal is voor de verschillende opleidingsonderdelen.
De commissie kon uit de gesprekken met de diverse groepen afleiden dat de opleiding nog te weinig vernieuwende werkvormen gebruikt. Zij stelde ook vast dat de grootte van de klasgroepen in dit verband vaak hinderlijk werkt. De commissie is tevens van mening dat differentiatie van werkvormen aan de hand van de LASSI-test meer aandacht kan krijgen.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding veel aandacht besteedt aan begeleid zelfstandig leren. De opleiding introduceerde deze activerende werkvorm om studenten aan te zetten om meer te werken en zo hun slaagkansen te verhogen. Bij deze manier van werken worden docentenactiviteiten afgewisseld met verwerkingsactiviteiten door studenten. De opleiding kan zo ook beter aansluiten bij de verschillende beginsituaties van studenten, omdat studenten zelf bepaalde accenten kunnen leggen en op eigen tempo de leerstof kunnen verwerken.

Docenten kunnen zelfstandig kiezen welke werkvorm ze gebruiken in de opleidingsonderdelen waarvoor ze verantwoordelijk zijn. De opleiding is van mening dat het hoorcollege voor kennisoverdracht nog steeds de meest aangewezen onderwijsvorm is. Wat het aanleren van vaardigheden en attitudes betreft, werkt de opleiding bij voorkeur met meer praktisch-technische werkvormen, die zo veel mogelijk gebaseerd zijn op authentieke werksituaties. Bij deze werkvormen legt de opleiding ook een grote nadruk op communicatieve vaardigheden. In dit opzicht onderhoudt de opleiding dan ook een intense samenwerking met het beroepenveld in het kader van projectwerk. Zo worden studenten al tijdens de opleiding geconfronteerd met het bedrijfsleven en worden reële situaties ingebracht in de leerinhouden van de opleiding.

In het kader van *blended learning* heeft de opleiding ook heel wat tijd geïnvesteerd in het inschakelen van ICT-hulpmiddelen. Na grondige evaluatie heeft de opleiding Toegepaste informatica een laptopproject in de opleiding uitgerold, waardoor alle studenten voor het onderwijs nu over een laptop moeten beschikken. Dit levert voor de opleiding een krachtige leeromgeving op, die voldoet aan een aantal eisen: activering van en zelfregulatie door de student, duidelijke doelstellingen, een gediversifieerd aanbod afhankelijk van de individuele student en collaboratief leren.

Qua onderwijsmiddelen maakt de opleiding gebruik van syllabi, cursussen, handboeken en artikelen. Al deze elementen, inclusief bijkomende PowerPoint-presentaties en oefeningen, zijn ook ter beschikking op de elektronische leeromgeving. Hierop kunnen docenten tevens mededelingen posten, verwijzen naar nuttige websites en fora opzetten voor discussies. Bijkomend kunnen de studenten gebruikmaken van een open leerlandschap met mediatheek.
De commissie kon vaststellen dat de gebruikte onderwijsmiddelen van een voldoende niveau waren.

De opleiding en het departement blijven op de hoogte van recente onderwijsontwikkelingen in binnen- en buitenland op basis van contacten en onderzoekswerk met diverse onderwijsinstellingen. Docenten professionaliseren zichzelf door deelname aan studiedagen en nascholingsprojecten. Op het niveau van de hogeschool en het departement zijn er verantwoordelijken Onderwijsontwikkeling, die onderwijs- en curriculumvernieuwing ondersteunen door het geven van interne workshops. Zij ontwikkelden tevens de brochure ‘Onderwijzen met souplesse’. Docenten kunnen ook bijscholingen volgen aan het Expertisecentrum Hoger Onderwijs (ECHO) van de Universiteit Antwerpen. Docenten kunnen bijkomende internationale ervaring opdoen door middel van Erasmus-uitwisselingen.
Ondanks deze contacten is de commissie van mening dat de invloed op de onderwijswerkvormen en -middelen te beperkt is en dat de opleiding hier meer aandacht moet aan besteden.

De kwaliteit van het didactische concept en de bijhorende onderwijsmiddelen wordt gegarandeerd door de professionalisering van het onderwijzend personeel en door de opleidingsgebonden opvolging. De lesgevers komen regelmatig samen in vakwerkgroepen en de opleidingsraden bespreken geregeld de werkvormen en onderwijs- en leermiddelen, de WOPST-enquêtes en de bijhorende behandeling.

Binnen de hogeschool is het mogelijk om een kwaliteitslabel voor onderwijsmiddelen te behalen. Dit kan door de onderwijsmiddelen aan bepaalde kwaliteitscriteria, bepaald door de dienst Integrale Kwaliteitszorg, te laten voldoen. Dit komt de kwaliteit en de eenvormigheid van het cursusmateriaal ten goede.
De commissie is van mening dat dit een positief initiatief is.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan innovatiever om te springen met nieuwe werkvormen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:
- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In respectievelijk het hogeschoolonderwijs- en examenreglement en het departementaal onderwijs- en examenreglement kunnen de studenten de juridische context van toetsing en examens vinden. De examenperiodes zijn vastgelegd in de academische kalender en worden in twee examenzittijden georganiseerd. Elke student die ingeschreven is voor een opleidingsonderdeel heeft recht op een tweede examenzittijd, tenzij de aard van het opleidingsonderdeel dit niet toelaat. Binnen eenzelfde zittijd kan een student maar één keer voor een stage worden beoordeeld.

In de studiegids kunnen studenten per opleidingsonderdeel nagaan wat de evaluatievorm is. Wijzigingen aan de examenvorm tijdens het academiejaar zijn slechts in uitzonderlijke omstandigheden mogelijk. Individuele wijzigingen zijn mogelijk in het kader van faciliteiten voor studenten. Bij wijzigingen worden de studenten zo vlug en goed mogelijk op de hoogte gebracht. Examenroosters worden ad valvas en via de elektronische leeromgeving bekendgemaakt. Bij de opmaak wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met praktische en inhoudelijke aspecten. De planning wordt voorgelegd aan studenten en docenten, die wijzigingen kunnen voorstellen.

De commissie kon uit de diverse gesprekken en documenten opmaken dat de opleiding in lijn met de diverse onderwijsvormen ook gebruikmaakt van diverse evaluatievormen. De keuze van de vorm is afhankelijk van de beoogde doelstellingen van het opleidingsonderdeel en de competenties die hiervoor behaald moeten worden.
De opleiding vermeldt het gebruik van de volgende evaluatievormen: permanente evaluatie in praktische oefeningen, projecten en stage, en schriftelijke, mondelinge en praktische examens. Deze vormen kunnen al dan niet open boek, open of gesloten vragen, oefeningen, opdrachten en/of probleemgestuurd zijn.
De commissie staat positief ten opzichte van het gebruik van permanente evaluatie en het maken van opdrachten. Zij vraagt wel aandacht voor het bekijken van *soft skills* in projectwerk.
Voor veel opleidingsonderdelen brengen studenten vooraf gemaakte opdrachten mee naar het examen. In dit kader ontwikkelde de opleiding een eigen concept om dit vlot en fraudebestendig te laten verlopen. Na examens die afgelegd werden op de computer, moet de student ook soms een mondelinge toelichting geven. Voor de beoordeling van groepswerk en presentaties maakt de opleiding gebruik van *peer* en *co-assessment*.
Examenvragen- en opdrachten worden na elke examenperiode gearchiveerd.
De commissie is van mening dat de toetsing van een behoorlijk niveau is, dat het louter reproduceren overstijgt. Zij vraagt wel aandacht voor de vorm van de examens.
Na elke examenperiode krijgen studenten feedback. Dit is zowel in groep als op individuele basis mogelijk.

Over het algemeen is de lesgever ook de examinator van een opleidingsonderdeel. Bij projecten, stage en de *Business Course* worden ook externe vertegenwoordigers betrokken bij de evaluatie. De evaluatiecriteria worden eveneens in de ECTS-fiche opgenomen. De opleiding evalueert zowel het proces als de behaalde competenties. De commissie stelt zich echter vragen bij de objectiviteit van het toetsen, en is van mening dat de opleiding op dit vlak bijkomende inspanningen moet leveren.
Studenten zijn geslaagd als ze voor een opleidingsonderdeel de helft van de punten halen. De opleiding hanteert bij de deliberatie een procedure waarmee kleine tekorten de studievoortgang niet hinderen. Een deliberatie kan meerdere keren per academiejaar plaatsvinden. Bij elke deliberatie worden de criteria en aandachtspunten toegelicht. Alle studenten worden individueel gedelibereerd.

Wat de stage betreft, kon de commissie vaststellen dat de beoordeling plaatsvindt aan de hand van een stagedossier. In het stagedossier moet de student zowel een rapport als een dossier indienen. In het eerste, dat enkel voor de hogeschool is bestemd, wordt het werk in het bedrijf besproken en geeft de student zijn ervaringen weer. Het tweede betreft de oplevering van het gerealiseerde informatiesysteem. De evaluatie gebeurt door het stagebedrijf in samenspraak met het opleidingshoofd of de stagecoördinator. Op basis van een evaluatieformulier dat de opleiding opstelde, worden diverse criteria beoordeeld. De diverse deelbeoordelingen (procesevaluatie, zelfevaluatie, stagedossier en eindpresentatie) leiden tot een globaal eindcijfer, dat door de hele commissie in consensus wordt gegeven.

De commissie kon vaststellen dat er qua samenstelling en werking van de Examencommissie duidelijke procedures bestaan. Het departementsbestuur duidt per opleiding een voorzitter van de Examencommissie aan, die dan de commissie per opleiding samenstelt. Een examencommissie is samengesteld uit een voorzitter, leden van het onderwijzend personeel, een ombudsman of -vrouw en een secretaris. Deze laatste twee hebben geen stemrecht. Er kan een waarnemer worden toegevoegd aan de commissie, en derden kunnen worden gehoord. De taken van de Examencommissie zijn: het vaststellen van de Examencommissie, studenten al dan niet geslaagd verklaren voor opleidingsonderdelen, bepalen welke opleidingsonderdelen moeten worden hernomen, bindende maatregelen nemen qua studievoortgangsbewaking, studenten geslaagd verklaren voor (een deel van) de opleiding en de graad van verdienste van een diploma vaststellen. De Examencommissie behandelt eveneens alle onregelmatigheden die zich voordoen tijdens een evaluatie.

De kwaliteit van de toetsing en evaluatie van de opleiding wordt op verschillende manier bewaakt. Vooreerst wordt het toetsbeleid bevraagd in de WOPST-enquêtes. Daarnaast heeft de hogeschooldienst Onderwijs de brochure 'Oneindig getoetst' om het competentiegericht evalueren te optimaliseren. Daarnaast spelen de studenten en de ombudsman of -vrouw een belangrijke rol in respectievelijk het vastleggen van de examens in de examenperiode en het controleren of de toetsing gebeurt zoals voorgeschreven in het onderwijs- en examenreglement.
De commissie kon vaststellen dat er evenwel geen onderzoek wordt verricht naar de resultaten van de evaluaties op vak- of faseniveau.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om de objectiviteit van examens beter te bewaken, bijvoorbeeld door toetsen en examens door meerdere docenten te laten beoordelen of door het opstellen van examenmatrices.

Facet 2.8 Masterproef

Niet van toepassing voor een professioneel gerichte bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:
Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:
- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie, of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan de bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon vaststellen dat de opleiding de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor hanteert.

Studenten kunnen kiezen tussen een diploma- of een creditcontract en zich inschrijven als regulier of als examenstudent. Onder bepaalde voorwaarden kunnen studenten die onder de werkloosheidsreglementering vallen, zich inschrijven zonder verlies van uitkering. Kandidaat-studenten moeten een diploma hebben van secundair onderwijs, hoger onderwijs van het korte type, hoger onderwijs voor sociale promotie of een studiebewijs dat gelijkwaardig is met een van de voorgaande diploma's.
De hogeschool heeft een uitgewerkte procedure voor 'bijzondere of afwijkende toelatingsvoorwaarden', om tegemoet te komen aan alle doelgroepen. Deze procedure wordt vermeld in het onderwijs- en examenreglement van de hogeschool en wordt op de website vermeld. Studenten kunnen een schriftelijke aanvraag indienen bij het hoofd Studentenzaken. Een onderzoekscommissie, bestaande uit het adjunct-departementshoofd Academische Zaken en het betrokken opleidingshoofd, beslist over de toelating van de student. Studenten die voor een derde keer hetzelfde opleidingsonderdeel willen volgen, moeten eveneens van het adjunct-departementshoofd toestemming krijgen. Aan de toelating zijn steeds bindende voorwaarden qua studievoortgang gesteld.

De instroom van de opleiding Toegepaste informatica is overwegend mannelijk. Volgens de opleiding is dit te wijten is aan het imago van het beroep. In dit kader participeert de opleiding in het ADA-project, een partnership van vier organisaties die actief bezig zijn met het opleiden van vrouwen in informatica. De opleiding onderneemt ook diverse eigen acties om deze trend te doorbreken.

Qua vooropleiding valt op dat ongeveer driekwart van de instroom van de opleiding afkomstig is uit het TSO. Ongeveer een vijfde is afkomstig uit het ASO en ongeveer 10 procent uit het BSO. Een klein aantal studenten is afkomstig uit een andere vooropleiding of uit het buitenland. De opleiding merkt dat studenten uit het ASO meestal vlot de overstap maken naar hoger onderwijs, in tegenstelling tot hun collega's uit andere opleidingen, waar de ervaringen wisselend zijn.
De opleidingsonderdelen in het eerste jaar vereisen geen specifieke voorkennis en de kennis wordt op een initiërend niveau aangebracht, om iedereen tot eenzelfde niveau te brengen. Desondanks kon de commissie vaststellen dat veel uitvallers een verkeerd beeld hebben van de opleiding en niet beschikken over de vereiste instroomcompetenties.
Diverse problemen op het vlak van studieattitude worden getest aan de hand van een LASSI-test en opgevangen via de studiebegeleiding, hoewel de commissie kon vaststellen dat de studieattitudetest nog niet optimaal wordt benut. Voor het begin van het academiejaar organiseert de opleiding facultatieve instroomcursussen om de vereiste basiskennis wiskunde, logica, bureautica, informatica en HTML op peil te brengen.

Om tegemoet te komen aan de diverse instroom organiseert de opleiding ook gedifferentieerde leertrajecten. Rekening houdend met de volgtijdelijkheid kunnen studenten alle mogelijkheden van het Flexibiliseringsdecreet benutten. Een persoonlijk deeltraject kan worden samengesteld voor een student, rekening houden met zijn capaciteiten. De leertrajectbegeleider staat de student bij in de keuze van zijn persoonlijke deeltraject. Om opleidingsonderdelen te volgen uit een hoger deeltraject moet een student voor minstens één derde van de opleidingsonderdelen waarvoor hij ingeschreven was, geslaagd zijn.
De commissie kon uit de diverse gesprekken tevens vaststellen dat de opleiding begin november een eerste evaluatiemoment met het oog op vroege heroriëntering wil organiseren; zij staat positief tegenover dit initiatief.

De commissie kon uit de diverse gesprekken en documenten vaststellen dat het aanbod in flexibele leerwegen (deeltijds studeren, werkstudenten…) binnen de opleiding beperkt is. Wat eerder verworven kwalificaties betreft, beschikt het departement over een eenvoudige procedure om vrijstellingen te bekomen. De student dient daarvoor een schriftelijke aanvraag in, en voegt de relevante studiebewijzen toe om de gelijkwaardigheid van de opleidingsonderdelen te bewijzen. Na onderzoek door het adjunct-departementshoofd Academische Zaken wordt de vrijstelling al dan niet toegekend. Een overzicht van al goedgekeurde vrijstellingen is ter beschikking op de website van de opleiding. Een klachtenprocedure is mogelijk bij negatief advies.
Wat eerder verworven competenties betreft, moet een bekwaamheidsonderzoek worden aangevraagd bij de validerende instantie van de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen. Deze procedure maakt gebruik van de portfoliomethodiek op basis van een referentiekader. De uitgebreide procedure staat beschreven in drie documenten: 'Handleiding voor de kandidaat', 'Portfolio-opdracht' en 'AUHA-EVC-reglement'. Voor deze procedure krijgt de aanvrager ook een begeleider toegewezen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan de verwachte instroomcompetenties in de externe communicatie naar potentiële studenten duidelijker te expliciteren.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma	goed
facet 2.4, studieomvang	OK
facet 2.5, studielast	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8, masterproef	n.v.t.
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:
- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon uit de aanwezige documenten opmaken dat de hogeschool en het departement over een duidelijk personeelsbeleid beschikken. Het personeelsbeleid is gebaseerd op drie strategische doelstellingen: werven en ontwikkelen van talent, bevorderen van kennisdeling en identificatie met de KdG. Op basis van deze pijlers wil de instelling structureel werk maken van continue curriculumvernieuwing en professionalisering van de dienstverlening. Naar aanleiding van een medewerkersenquête werd recent een humanresourcesafdeling opgericht om processen en structuren op het vlak van human resources binnen de instelling te ondersteunen.

De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat de financiële randvoorwaarden een druk leggen op de opleiding. Op basis van de personeelsbegroting kan het departementshoofd, in samenspraak met het adjunct-departementshoofd Administratieve Zaken een ambt vacant verklaren. De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat de financiële randvoorwaarden een druk leggen op de opleiding. Dit kan zowel intern als extern gebeuren. De vacaturetekst wordt opgesteld door de leidinggevende, en op diverse websites en in de pers bekendgemaakt. Een selectiecommissie, bestaande uit één of meerdere leidinggevenden en de departementsdirectie, beoordeelt het voldoen van de kandidaten aan de formele functievereisten en bepaalt de selectieproeven. De Selectiecommissie selecteert de uiteindelijke kandidaat. Bij aanwerving wordt rekening gehouden met praktijkervaring in het bedrijfsleven, en vakinhoudelijke en onderwijskundige expertise, met een grotere nadruk op competenties dan op diploma. Voor leidinggevende functies wordt de wervingsprocedure aangevuld met een extern assessment.

Op het vlak van evaluatie van het personeel zijn er duidelijke reglementen binnen de hogeschool. De opleiding kan beschikken over een evaluatiematrix en een overzicht van evaluatie- en aandachtspunten in verband met het correct functioneren van personeelsleden. Er zijn duidelijke afspraken over wie wie kan evalueren. In dit kader worden jaarlijks functioneringsgesprekken gevoerd met alle medewerkers en kan er worden bijgestuurd. Bij een negatieve evaluatie wordt eerst een takenverschuiving betracht. Indien dit niet succesvol is, kan een uitgebreide opvolgingsprocedure worden gestart. De hogeschool beschikt over een duidelijk benoemingsbeleid.
De commissie kon deze uitgebreide en duidelijke personeelsomkadering ten zeerste appreciëren.

De taakverdeling van het onderwijzende personeel bestaat voor 85 procent uit onderwijsactiviteiten, voor 10 procent uit onderwijs- en organisatieondersteunende activiteiten en voor 5 procent uit persoonlijke vorming. Het opleidingshoofd is verantwoordelijk voor het verdelen van de vakinhoudelijke en didactische competenties over de verschillende opleidingsonderdelen.
De commissie kon uit de gesprekken met de docenten opmaken dat waar mogelijk rekening wordt gehouden met de desiderata van de personeelsleden. Globaal tracht men docenten voornamelijk voor hun specialisatie in te zetten. Een aantal personeelsleden is verantwoordelijk voor een bredere waaier aan opleidingsonderdelen. Het departementshoofd is de eindverantwoordelijke voor de taakverdeling.
De commissie kon over het algemeen vaststellen dat de docenten vakinhoudelijk heel goed onderlegd zijn, maar dat er op onderwijskundig vlak zeker nog verbetering mogelijk is.

De opleiding investeert in de vakinhoudelijke en didactische professionalisering van zowel het onderwijzende als ondersteunende personeel. Leren in team en op de werkplek heeft daarbij de voorbije jaren steeds meer aandacht gekregen. Jaarlijks organiseert de hogeschool een congres met onderwijsgerelateerde bijscholingsactiviteiten voor het personeel. Uit de gesprekken met de diverse geledingen kon de commissie opmaken dat op vraag van het personeel de hogeschool brochures ontwikkelde op het vlak van nieuwe onderwijs- en toetsvormen, en dat er voor leidinggevenden binnen de hogeschool een professionaliseringstraject bestaat. Docenten kunnen ook binnen de associatie bijkomende cursussen volgen. Op het niveau van het departement worden bijkomende initiatieven genomen en opleidingen georganiseerd. De opleidingshoofden zijn verantwoordelijk voor de vakinhoudelijke nascholing. Van docenten wordt verwacht dat zij zelf initiatief nemen om op regelmatige basis in te gaan op het professionaliseringsaanbod.
Ook op dit vlak stelde de commissie vast dat er qua onderwijskundige aspecten nog verbeteringen mogelijk zijn, en dat bijscholingen zich vaak beperken tot het vakinhoudelijke.

Het administratieve en leidinggevende personeel biedt ondersteuning aan het onderwijs. Vaak hebben personen zowel een onderwijs- als een organisatorische taak. De taakverdeling is duidelijk verdeeld over het departementshoofd en adjunct-departementshoofd, die beiden de managementtaken van het departement behartigen. Het administratieve en technische personeel is verantwoordelijk voor de administratieve, technische en organisatorische omkadering.

De commissie kon uit de gesprekken met de docenten opmaken dat nieuwe personeelsleden zowel binnen de hogeschool, het departement als de opleiding worden geïntroduceerd. Op het niveau van de hogeschool is er een kennismaking met de algemeen directeur, en vindt een sessie plaats over de belangrijkste organen en doelstellingen van de hogeschool. De dienst Onderwijs organiseert tevens een aantal verplichte begeleidende sessies voor nieuwe collega's. Binnen het departement wordt het nieuwe personeelslid geïntroduceerd via de nieuwsbrief ‘TamTam’ en via diverse documenten op Blackboard. Binnen de opleiding wordt een peter of meter toegewezen aan het nieuwe personeelslid. Na enkele weken dienst volgt een gesprek met het departementshoofd en kan er al worden bijgestuurd.

De hogeschool beschikt over een uitgewerkt gelijkekansenbeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:
De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding:
- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daarvoor in aanmerking komende opleidingen moet daarenboven voldoende personeel beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat de meerderheid van de docenten in de opleiding Toegepaste informatica een masterdiploma heeft en dat tevens beschikt over relevante praktijkervaring. Drie docenten hebben een doctoraat. Naast talen en godsdienst zijn de meest voorkomende competentiedomeinen toegepaste industriële wetenschappen, toegepaste economische wetenschappen en handels- en financiële wetenschappen. De commissie stelde vast dat deze samenstelling zowel de aanwezigheid van praktische kennis als een wetenschappelijk-theoretische basis garandeert. Bovendien worden alle leden van het onderwijzende personeel aangemoedigd om deel te nemen aan projectmatig wetenschappelijk onderzoek (PWO). In het academiejaar 2007-2008 werkte een docent al een project uit. Gegeven de professionele gerichtheid van de opleiding wordt het onderwijs – het opleiden van direct inzetbare professionals – als prioritair gezien.

Bij de keuze van de onderwijsopdracht van een docent wordt rekening gehouden met de specialisatie van de docenten. Een groot deel van de docenten heeft een gedeeltelijke functie in een andere opleiding of in het bedrijfsleven. De vakervaring en opvolging van evoluties in de ICT-wereld die zo in de opleiding ingebracht worden, ervaart de opleiding als positief.

Qua personeelsbeleid tracht de opleiding personeel aan te trekken met praktische ervaring in het beroepenveld. Deze professionele kennis en inhoudelijke kennis ervoer de commissie als positief. Ondanks de krappe arbeidsmarkt slaagt de opleiding er tot op heden in voldoende gekwalificeerd personeel met voldoende ervaring aan te trekken. Het interne 'Rekruterings Aanmoedigings Project' (RAP) van de hogeschool beloont het eigen personeel voor het aanbrengen van nieuwe geschikte medewerkers uit zijn persoonlijke netwerk. Op het vlak van rekrutering houdt de opleiding naast het diploma en de werkveldervaring, ook sterk rekening met de vaardigheden en houdingen die aansluiten bij de missie en de waarden van de hogeschool.

Tijdens de 'Beroepenavond' en andere formele en informele contacten met het werkveld ontvangen de docenten heel wat feedback omtrent curriculumopbouw en -vernieuwing. Diverse docenten zijn lid van of hebben contacten met nationale en internationale vakverenigingen en relevante organisaties en netwerken. Jaarlijks werkt de opleiding ook met diverse gastsprekers omwille van een specifieke expertise of praktijkervaring. Al deze contacten helpen de docenten op de hoogte te blijven van de recente evoluties en nieuwe competenties die nodig zijn op de arbeidsmarkt.
De commissie kon uit de gesprekken met de docenten en het werkveld opmaken dat de opleiding goede banden heeft met het beroepenveld.

De commissie kon vaststellen dat het onderwijzende personeel deelneemt aan internationale conferenties, symposia en congressen die relevant zijn voor de opleiding. Ze stelde echter ook vast dat hier nog verbeteringen mogelijk zijn – bijvoorbeeld in het kader van benchmarken van de opleiding – en is van mening dat het formuleren van streefcijfers voor alle personeelsleden bevorderlijk kan zijn op dit vlak.
Binnen het *Erasmus University Charter* zijn er uitwisselingsprojecten aan de gang en in voorbereiding met diverse landen: Finland, Frankrijk, Oostenrijk, Nederland en Ierland. Dit aanbod wordt regelmatig herbekeken en uitgebreid. Binnen het departement is een docent belast met prospectie van potentiële partners. Voor de opleiding Toegepaste informatica is dit niet evident, omdat buitenlandse opleidingen vaak tot de industriële opleidingen dan wel de bedrijfskundige behoren.
De commissie kon uit de aanwezige documenten ook opmaken dat een aantal docenten diverse publicaties op zijn naam heeft staan, en dat enkele docenten al gastcolleges geven in het buitenland.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om streefcijfers te formuleren qua internationalisering.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:
- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het personeelskader wordt bepaald op basis van een forfait, bepaald door de hogeschool en aangevuld met bijkomende opdrachten in functie van het aantal studenten.

De commissie kon uit de aanwezige documenten opmaken dat binnen de opleiding Toegepaste informatica 34 personeelsleden werkzaam zijn, van wie er 33 belast zijn met een onderwijsopdracht en 1 persoon een administratief-technische functie heeft. Gezien het feit dat een aantal medewerkers niet voltijds in de opleiding werkt, bedraagt het aantal voltijdse equivalenten respectievelijk 22,89 voor OP en 0,125 voor ATP. De meeste personeelsleden zijn ook actief in andere opleidingen van het departement of in de opleiding MCT. Alle personeelsleden zijn statutair aangenomen.

De student-personeelsratio van de opleiding bedraagt 23,02 uitgedrukt in VTE en 15,59 uitgedrukt in aantal perrsoneelsleden. Wanneer enkel het onderwijzend personeel gerekend wordt bedraagt deze ratio respectievelijk 23,28 VTE en 16,56 personeelsleden. Binnen het departement ligt deze ratio op 14,73 personeelsleden. Gezien het feit dat docenten ook voor 10 procent opleidingsgebonden deeltaken moeten opnemen, ligt de student-personeelsratio in werkelijkheid beduidend hoger. De aanzienlijke student-personeelsratio vindt haar oorsprong in de verschillende betoelaging van de departementen door de overheid op basis van de onderwijsbelastingseenheden. Hierdoor wordt de opleiding geconfronteerd met erg grote studentengroepen. Hoewel de hogeschool en de coördinator Onderwijsontwikkeling van het departement hiervoor ondersteuning bieden, ervaart de opleiding deze situatie als belastend voor de kwaliteit van de opleiding en de gedoceerde competenties.
De commissie is van oordeel dat de opleiding over voldoende personeel beschikt voor het uitvoeren van de opdracht. Uit de diverse gesprekken met docenten kon zij opmaken dat er slechts een beperkte ruimte is voor het opnemen van niet-onderwijstaken. De commissie vraagt zich echter af of de opleiding op een creatievere manier kan omgaan met de ter beschikking zijnde personeelscapaciteit, door bijvoorbeeld de helpdesk te *mergen*, of de rol en inzet van de coördinatoren te herbekijken.

Binnen de opleiding Toegepaste informatica zijn in totaal 30 lectoren en 3 praktijklectoren tewerkgesteld. De helft van het onderwijzende personeel is voltijds aangenomen. Van de halftijdse personeelsleden zijn er 6 die tewerkgesteld zijn in het departement IWT. Tien personeelsleden geven les in een andere opleiding van het departement. 36 procent van de onderwijzende personeelsleden zijn vrouwen. Met betrekking tot de leeftijdsverdeling valt op dat 41 procent van de personeelsleden ouder is dan 50 jaar. Door de via TBS uitstromende collega's te vervangen door jongere collega's kan deze situatie vlot worden geremedieerd.
De commissie is van oordeel dat deze samenstelling voldoende garanties biedt voor het aanbieden van kwaliteitsvol onderwijs.

Het lage absenteïsme en de hoge retentie zijn een indicator van de grote betrokkenheid en het welbevinden van het personeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan de taakverdeling van de diverse personeelsleden te herbekijken om zo de werkdruk en -verdeling te optimaliseren.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3, kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:
- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het departement Handelswetenschappen en Bedrijfskunde beschikt over twee campussen op wandelafstand van elkaar, die vlot bereikbaar zijn met het openbaar vervoer. Studenten kunnen via de sociale voorzieningen een fiets huren van de Stad Antwerpen. Beide campussen zijn toegankelijk voor personen met een functiebeperking.

Qua financiële middelen beschikt de hogeschool over een duidelijk allocatiemodel, dat onder meer rekening houdt met onderwijsbelastingseenheden. Ondanks beperkte middelen kan het departement door zijn schaalgrootte voldoende didactische voorzieningen aanbieden. De opleiding beschikt over een eigen budget voor het aankopen van materiaal. Inkomsten uit projecten en sponsoring kan de opleiding naar eigen goeddunken aanwenden.

Alle leslokalen zijn uitgerust met computers en *beamers* en hebben toegang tot een centrale server voor het *streamen* van audio en video. Verder zijn er zes aula's, drie open leerlandschappen en cafetaria's. In alle ruimtes is draadloos internet voorzien. Een dienst en comité Preventie en Bescherming op het Werk zorgt voor het naleven van de veiligheidsnormen.
De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat er genoeg voorzieningen zijn, maar is van mening dat de mogelijkheden van het voormalige kantoorgebouw nog niet ten volle ingezet worden voor moderne leervormen.

Er is een mediatheek op de campus Groenplaats. Die is elektronisch verbonden met de andere bibliotheken van de andere hogeschool, en er is regelmatig overleg tussen de bibliothecarissen. De mediatheek is geen bewaarbibliotheek, maar streeft naar een actuele collectie. De docenten fungeren als vakreferenten om de collectie voor hun opleiding actueel te houden. Zij hebben inspraak in de aan- en verkoop van werken. Via e-mail ontvangen docenten informatie over nieuwe boeken en tijdschriften. Per kwartaal ontvangen zij een nieuwsbrief over artikelen uit tijdschriften die niet systematisch worden samengevat. Jaarlijks wordt een boekenbeurs voor docenten georganiseerd. Via instructiemomenten leren de docenten werken met het aanbod van de mediatheek. Nagenoeg de volledige collectie is uitleenbaar. Studenten kunnen de catalogus van de mediatheek raadplegen via internet. Andere catalogi en databanken zijn eveneens via internet raadpleegbaar. Uitlenen is voor studenten gratis binnen de AUHA. Via interbibliothecair leenverkeer kunnen ook werken van andere associatieleden en Antwerpse bibliotheken worden aangevraagd.
De commissie kon uit de aanwezige documenten en een bezoek aan de bibliotheek vaststellen dat de collectie voldoende uitgebreid en gevarieerd is.

De commissie kon vaststellen dat de studenten van de opleiding slechts beperkt gebruikmaken van de mediatheekvoorzieningen. De opleiding verplicht studenten via opdrachten gebruik te maken van de mediatheek om hen kritisch met informatiebronnen te leren omgaan.

De hogeschool biedt aan alle opleidingen een basisservice ICT aan, die ze als een strategische hefboom beschouwt. Er is een hogeschoolbreed computernetwerk dat ook extern toegankelijk is, en diverse diensten aan personeel en studenten biedt. Er is een gestandaardiseerde elektronische leeromgeving, die intensief wordt gebruikt.

De commissie kon echter vaststellen dat de performantie van het systeem soms te wensen over laat. De commissie is ook van mening dat er nog geen faciliteiten aanwezig zijn voor het testen of gebruiken van collaboratiesoftware, monitoring enzovoort.

De commissie kon tijdens de rondleiding vaststellen dat de opleiding beschikt over een labo netwerkarchitectuur (het 'Ciscolokaal'), maar dit voldeed slechts matig aan haar verwachtingen. De opleiding maakt intensief gebruik van de ICT-hulpmiddelen, zoals de elektronische leeromgeving. Studenten krijgen bij de aanvang van het academiejaar een opleiding over het platform. Blackboard fungeert als communicatieplatform en doorgeefluik. Coöperatief werken en afstandsleren worden eveneens gepromoot op basis van dit platform.

Docenten kunnen beschikken over werkplekken en vergaderruimtes op de beide campussen. Een optimalisering van deze infrastructuur wordt uitgevoerd naar aanleiding van bevragingen van het personeel. Docenten kunnen gebruikmaken van eet- en rustruimtes. Fietsrekken en douches zijn voorzien.

De studenten kunnen gedurende het hele jaar studiemateriaal aankopen via een studentenshop. Zij kunnen hier ook diverse didactische materialen uitlenen. Fotokopiëren kan op diverse plaatsen op de campus. Er zijn sleutelkastjes ter beschikking voor studenten en personeel. Via de associatie kunnen studenten gebruikmaken van externe sportfaciliteiten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan de faciliteiten op het vlak van soft- en hardware uit te breiden door onder meer het Ciscolokaal verder uit te bouwen en het aanbod inzake collaboratieve software en modelling tools te vergroten.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Op het niveau van de hogeschool is een dienst Studentenzaken aanwezig, die samen met de departementen een visie en werkwijze uitwerkt omtrent studentenondersteuning en -participatie. Het beleid wordt op het niveau van het departement en de opleiding vertaald in concrete acties. Qua personeel is op het departement een studieloopbaancoördinator, een ombudspersoon en een administratieve medewerker inzake studiebegeleiding werkzaam. Vanuit de vzw KdG Stuvo is tevens een studentenbegeleider gedetacheerd naar de hogeschool voor psychosociale begeleiding.

De commissie kon uit de gesprekken en de aanwezige documenten afleiden dat de opleiding op diverse manieren informatie over de opleiding verspreidt. De opleiding verstrekt informatie over de opleiding aan abituriënten: via een magazine, op de SID-In-beurzen, de Opencampusdag, infodagen en -momenten en via een studie-informatiekrant. Alle media hebben een eigen doel, gaande van de introductie van hoger onderwijs tot specifiek opleidingsgebonden informatie. Gedurende het academiejaar worden bijkomende activiteiten georganiseerd, waaronder infosessies voor ouders, folders over leerkrediet, demolessen voor

laatstejaarsleerlingen secundair onderwijs en inleefdagen voor kwetsbare jongeren. Verder neemt de opleiding deel aan de Wetenschapsweek en diverse privébeurzen. Tot slot kunnen toekomstige studenten alle informatie over de opleiding vinden op de website van de hogeschool, en kunnen zij via deze weg contact opnemen met de opleidingsverantwoordelijke en de studieloopbaancoördinator voor persoonlijk advies en begeleiding.

Qua instroombegeleiding organiseert de opleiding diverse activiteiten. De commissie kon uit de gesprekken met de studenten opmaken dat op de onthaaldag de diverse diensten en personen aan de studenten worden voorgesteld, en dat zij een toolkit ontvangen om hen wegwijs te maken in de hogeschool en de opleiding. Gedurende de opleiding kunnen studenten alle mogelijkheden op het vlak van studiebegeleiding terugvinden op de website, het elektronische leerplatform, de diverse valven en in de kast van KdG Stuvo. Daarnaast kunnen studenten, afhankelijk van de inhoud van de vraag, terecht bij de dienst Studentenzaken, het opleidingshoofd, de docenten, de opleidingscoördinator, het adjunct-departementshoofd Studentenzaken of de leertrajectbegeleider. Studenten ontvangen jaarlijks bij inschrijving het geactualiseerde Hogeschool Onderwijs- en Examenreglement en het Departementale Onderwjis- en Examenreglement, een hogeschoolagenda en de studiegids. Al deze informatie kan ook via een elektronische 'Wegwijzer' online worden teruggevonden. Studenten wordt aangeraden deze documenten grondig na te lezen.

De docenten bieden vakgebonden studiebegeleiding aan. Per opleiding is een leertrajectbegeleider werkzaam die zorgt voor de trajectbegeleiding van individuele studenten. Dit kan zowel in groepssessies als via individuele coaching. De leertrajectbegeleider is het aanspreekpunt voor de student voor alle elementen met betrekking tot studievoortgang, waaronder ook informatieverstrekking over flexibele leerwegen, studieattitudetesten, heroriëntering of uitvalgesprekken en het doorverwijzen naar bevoegde professionele diensten. De leertrajectbegeleider wordt bijgestaan door de studieloopbaancoördinator die vormingen organiseert over onder meer uitstelgedrag, motivatie en individuele trajecten. Met deze vorm van studiebegeleiding wil de hogeschool drop-out verminderen en studentgecentreerde principes binnen de instelling realiseren. Bij vakoverschrijdende studieproblemen, zoals studiemethodiek en timemanagement, is de studieloopbaancoördinator verantwoordelijk voor de opvolging van studenten. Deze dienst is ook verantwoordelijk voor het verder uitwerken van de visie en de concrete acties rond studiebegeleiding binnen de hogeschool.
De commissie kon vaststellen dat er inspanningen geleverd worden voor instroombegeleiding en dat studenten intensief opgevolgd worden door de trajectbegeleider bij het begin van het academiejaar.

Het adjunct-departementshoofd Academische Zaken is verantwoordelijk voor de departementale dienst Studentenzaken, en voor klachten en beroepsprocedures. Hij is de laatste interne beroepsinstantie in het geval van klachten tegen studievoortgangbeslissingen en bij tuchtproblemen. Zo draagt hij ook bij tot de totstandkoming van het hogeschoolbeleid qua studiebegeleiding.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding beschikt over een ombudsdienst en dat deze functie duidelijk omschreven is. De ombudsman fungeert in eerste instantie als bemiddelaar gedurende het volledige academiejaar. De Ombudsdienst is verantwoordelijk voor het bewaken van de rechtspositie van studenten binnen de hogeschool. Begeleiding tijdens evaluatiemomenten ligt in het verlengde van studentenbegeleiding, gezien studenten ook een beroep kunnen doen op de ombudsman wat permanente evaluatie betreft. Verder kunnen studenten terecht bij deze personen met alle problemen met betrekking beoordeling en toetsing. De ombudspersoon woont de deliberaties bij als niet-stemgerechtigd lid, maar kan wel toelichting geven. Geheimhouding is gewaarborgd, tenzij de student toestemming geeft die op te heffen. Jaarlijks licht de hogeschooldienst Studentenzaken pedagogische en juridische aspecten rond examinatie toe voor ombudsen en deliberatievoorzitters.

Qua psychosociale begeleiding organiseert KdG Stuvo interdepartementale sessies rond diverse onderwerpen. Binnen het departement is deze begeleiding in handen van de studentenbegeleider. Die fungeert als eerstelijnsopvang en kan studenten eventueel doorverwijzen naar Psynet, een overkoepelend netwerk van de associatie dat instaat voor psychologische hulp en begeleiding. De commissie kon uit de gesprekken met de studenten opmaken dat deze diensten goed zijn uitgewerkt.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding op het vlak van internationalisering zowel voor inkomende als uitgaande studenten faciliteiten voorziet. De opleiding biedt studenten de mogelijkheid om een stage of opleiding in het buitenland te volgen. De hogeschool stelt hierover een informatiebrochure ter beschikking. Studenten moeten solliciteren bij de dienst Internationalisering. De coördinatoren Internationalisering, het opleidingshoofd en de betrokken docenten selecteren de studenten. Motivatie, talenkennis, persoonlijke rijpheid, kennis en inzet zijn daarbij belangrijke selectiecriteria. De dienst Internationalisering is verantwoordelijk voor de administratieve elementen van de internationale uitwisselingen. In het buitenland wordt de student opgevangen door een contactpersoon, met wie intensief wordt samengewerkt. Op het einde van de internationale ervaring kunnen studenten ervaringen uitwisselen en meedelen aan de opleiding, onder meer in het kader van een evaluatie van de buitenlandse partners. Docenten reizen, zeker bij een eerste uitwisseling, regelmatig naar een buitenlandse instelling om de opvang van en de voorzieningen voor studenten te controleren.
Met betrekking tot inkomende studenten is de dienst Internationalisering verantwoordelijk voor de administratieve opvolging, maar ook voor de informatieverstrekking aan en opvang van buitenlandse studenten. Binnen het departement wordt een *International Business Course* georganiseerd, die elk jaar tientallen studenten de kans geeft om gedurende een jaar in het departement te studeren.

De hogeschool beschikt over een doelgroepenbeleid waardoor studenten een bijzonder statuut bijhorende onderwijs- en examenfaciliteiten kunnen krijgen. Dit statuut kan verkregen worden door studenten met een functiebeperking of een topsportstatuut, door anderstalige nieuwkomers en buitenlandse studenten, en door studenten die deelnemen aan de diverse participatieorganen van de hogeschool. De statuten en de procedure om die te verkrijgen, zijn duidelijk omschreven en uniform binnen de hogeschool. Studenten met een bijzonder statuut worden opgevolgd door de docenten en de dienst Studentenzaken van het departement.

De hogeschool participeert in het ‘Trampoline’-project, waarmee eerstejaarsstudenten tijdens het academiejaar nog kunnen heroriënteren binnen de associatie zonder bijkomend inschrijvingsgeld te betalen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:
- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mee aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat het integrale kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool gebaseerd is op drie pijlers: de klant staat centraal, iedereen is verantwoordelijk en er wordt continu verbeterd op een eenvoudige manier.
Wat de eerste pijler betreft, wil de opleiding zowel studenten, ouders, alumni, het beroepenveld, de overheid als zijn eigen medewerkers kwaliteit bieden. Niet alleen de opleiding maar ook de instelling moeten beantwoorden aan de verwachtingen van al deze doelgroepen. Om dit te realiseren, worden alle personeelsleden beschouwd als kwaliteitsverantwoordelijke. Binnen het team en het takenpakket moet men continu aan kwaliteitsborging en -verbetering te doen. Hiervoor biedt de instelling diverse structuren en middelen aan die kritische zelfreflectie en bijsturing mogelijk maken. Om dit te faciliteren wordt, in het kader van de derde pijler, maximale eenvoud nagestreefd qua terminologie, tools en opvolgsystemen. De PDCA-cyclus wordt aan de hand van eenvoudige projectopvolgsystemen door alle betrokkenen doorlopen en opgevolgd.

Binnen de hogeschool en de opleiding wordt gewerkt met *balanced scorecards* en niet meer met de EFQM-methodiek. Deze methode biedt de mogelijkheid om de strategie van de hogeschool en de opleiding op een gestructureerde manier in praktijk te brengen. Binnen de opleiding werd de *balanced scorecard*-methode getest, waaruit de opleiding qua financieel, klanten-, interne processen- en leer- en groeiperspectief diverse bevindingen kon distilleren.
De commissie kon uit de gesprekken met de docenten afleiden dat werken met performantie-indicatoren nieuw is in de opleiding en slechts geleidelijk is uitgewerkt, om zo iedereen met het instrument te leren omgaan.

In het kader van continue kwaliteitsverbetering worden ook diverse externe bronnen geraadpleegd: benchmarking ten opzichte van gelijkaardige instellingen en opleidingen, beroepsprofielen van vakorganisaties, accreditatiekaders, domeinspecifieke referentiekaders en diverse internationale bronnen.

De commissie kon vaststellen dat het beleid op het vlak van metingen gebaseerd is op eenvoud, flexibiliteit, decentralisatie en snelle verwerking, en dat zo iedereen een bijdrage kan leveren tot de kwaliteitszorg. Metingen worden uitgevoerd via het elektronische leerplatform. Het departement en de opleiding kunnen, ondersteund door experts in bevragingen, eigen enquêtes samenstellen en uitvoeren. Occasioneel worden ook enquêtes op papier uitgevoerd. Bijkomend verzamelt de opleiding informatie uit zelfevaluaties, gegevensanalyse uit interne databanken en verschillenanalyse. Qua verwerking, interpretaties en opvolging van metingen worden opvolgtrajecten opgezet, waarbij de beoogde doelgroepen zo veel mogelijk betrokken worden. Naast kwantitatieve informatie worden ook focus- en resonansgroepen georganiseerd om kwalitatieve gegevens te verzamelen. Op basis van deze gegevens stellen docenten, de Opleidingsraad en het departementsbestuur verbeterprojecten met een tijdspad op. Zowel resultaten, opvolgtrajecten als ondernomen acties worden gecommuniceerd naar de bevraagden en betrokkenen.

De commissie kon uit de gesprekken opmaken dat er een duidelijke taakverdeling is qua kwaliteitszorg, en staat positief ten opzichte van de koppeling tussen het management en de opleiding. Op het niveau van het departement is het departementshoofd verantwoordelijk voor kwaliteitszorg. Inhoudelijk is het opleidingshoofd

samen met de coördinator Kwaliteitszorg verantwoordelijk voor de implementatie van het beleid. De departementale kwaliteitscoördinator vergadert regelmatig met de departementsdirecties, en komt op regelmatige tijdstippen samen met de hogeschoolcoördinator Kwaliteitszorg voor overleg en uitwisseling van informatie. Zij zorgen tevens voor de doorstroom van informatie naar de opleiding, de organisatorische opvolging van verbeterprojecten en het opstellen van zelfevaluatierapporten. Naar aanleiding van de strategische doelstellingen en de accreditatie werd in mei 2007 een grondige zelfevaluatie uitgevoerd, die leidde tot tal van actieplannen voor de opleiding in het academiejaar 2008-2009.

Binnen de hogeschool werd in 2007 een enquête rond personeelstevredenheid gehouden. Vooral betrokkenheid bij het beleid en de taakbelasting werden als problemen ervaren. Naast tevredenheid werden ook de persoonlijke waarden en het gebruik van ICT van het personeel bevraagd. De opvolging van deze enquête werd geïnitieerd door het departementsbestuur en begeleid door een externe procesbegeleider. De concrete opvolging en de uitwerking van verbeterplannen zijn de verantwoordelijkheid van elk personeelslid.

Jaarlijks bevraagt de opleiding diverse opleidingsonderdelen in de drie opleidingsjaren via de 'Waardering Onderwijsprocessen door Studenten'-enquête (WOPST). De commissie kon uit de gesprekken met de studenten vaststellen dat deze metingen op regelmatige basis worden uitgevoerd. Opleidingsonderdelen worden getoetst op inhoud, begeleiding en toetsing, aan de hand van twee open vragen die peilen naar goede en zwakke punten van de onderwijsactiviteit. Resterende punten worden gescoord op een tienpuntenschaal. Maximaal vier curriculumspecifieke stellingen kunnen worden toegevoegd. De andere vragen en stellingen zijn in alle opleidingen gelijk. Factoren die invloed hebben op de keuze van opleidingsonderdelen die worden bevraagd, zijn onder meer het aantal bevragingen, de nieuwheid van opleidingsonderdelen, de vorige scores van opleidingsonderdelen, en vragen van docenten en het opleidingshoofd. Een vierjarige cyclus wordt vooropgesteld.

Pas afgestudeerden worden jaarlijks bevraagd over de opleiding, hun verworven competenties en hun huidige job of studies. In 2008 werd een uitgebreidere alumni-enquête gehouden. Daarnaast werd een PEST-omgevingsanalyse gehouden van de opleiding, waaruit de opleiding diverse nieuwe samenlevingsvragen kon afleiden, die geïntegreerd werden in de opleiding. Jaarlijks organiseert de opleiding een 'Beroepenveldavond' om de communicatie met het bedrijfsleven te promoten. Op basis van deze bevragingen en een SWOT-analyse werd de visie voor de opleiding verfijnd.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:
- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen tot de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon vaststellen dat de diverse projecten en verbeteracties die de opleiding in het vorige zelfevaluatierapport had vooropgesteld, intussen werden gerealiseerd, zowel op het gebied van studenten en onderwijs als op het vlak van personeel en infrastructuur. Een structurele inbedding van kwaliteitszorg werd

eveneens gerealiseerd in alle geledingen. Een groot deel van de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie werd eveneens gerealiseerd. Er werden aanpassingen aangebracht in de infrastructuur, de werking van de studie- en studentenbegeleiding, het personeelsbeleid, het programma en de samenwerking met alumni en het werkveld.

Op het niveau van de hogeschool is er een jaarlijks kwaliteitsplan waarin prioriteiten, verantwoordelijken en een tijdspad worden weergegeven. Het departement, de opleiding, alle medewerkers en studenten kunnen dit plan als kapstok gebruiken voor het uitwerken van persoonlijke maatregelen tot verbetering.

Wat visitatie en accreditatie betreffen, werkte de hogeschooldienst Kwaliteitszorg een draaiboek uit aan de hand van het visitatieprotocol en de ervaringen van de opleidingen. De coördinator Kwaliteitszorg ondersteunt de opleidingen in het schrijven van een zelfevaluatierapport.

De werking van de hogeschool als organisatie wordt verbeterd door de invoering van *balanced scorecards* om de geformuleerde strategische doelstellingen op te volgen en de principes van *business process management* in de organisatie te sturen. Zo kunnen personeel en studenten acties beter kaderen in en aligneren met de beleidslijnen van de hogeschool.
De commissie kon uit de diverse documenten en gesprekken vaststellen dat de PDCA-cirkel geregeld doorlopen wordt op basis van diverse metingen.

Op het niveau van de opleiding zijn het opleidingshoofd en de stafcoördinator verantwoordelijk voor de uitwerking van verbeteracties. De grootste verbetertrajecten werden gerealiseerd op het vlak van onderwijs: het rendement, de invoering van het periodesysteem, de toepassing van nieuwe onderwijsvormen, de invoering van 'Begeleid Zelfstandig Leren' en de introductie van leertrajectbegeleiders voor de begeleiding van studenten.

De zelfevaluatie van de opleiding in 2007 is niet alleen een voedingsbodem voor het zelfevaluatierapport in het kader van accreditatie, maar ook een instrument om de streefdoelen van de opleiding te bepalen en actieplannen op te zetten. In een opvolgingsvergadering werden diverse projecten prioritair geselecteerd. De belangrijkste aandachtspunten van alle metingen zijn: curriculumvernieuwing, inbedding van de mediatheek in het onderwijs, verder uitwerken van internationalisering en een bredere impact van public relations.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:
- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemende beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon uit de gesprekken met de docenten opmaken dat zij op het niveau van de hogeschool qua kwaliteitszorg betrokken zijn bij diverse raden en commissies: het college van bestuur, de Academische Raad, het Hogeschool Onderhandelingscomité en de dienst Integrale Kwaliteitszorg. Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het kwaliteitsbeleid en -plan. De Academische Raad, waarin ook studenten zijn

vertegenwoordigd, is bevoegd voor onderwijskundige elementen, waaronder de materiële voorzieningen, de personeelsformatie, diverse reglementen, studiebegeleiding en opleidingsprogramma's. Deze raad adviseert het hogeschoolbestuur ook over diverse algemene beleidselementen. Het Hogeschool Onderhandelingscomité verleent voornamelijk advies omtrent personeelsmateries. De dienst Integrale Kwaliteitszorg bestaat uit een coördinator Kwaliteitszorg en een opdrachthouder Metingen. Zij structureren het beleid op het vlak van kwaliteitszorg en ondersteunen de andere niveaus op dit vlak. De dossierhouder Metingen voert metingen uit, en ondersteunt de andere niveaus in het uitvoeren en opvolgen van metingen. De coördinator Kwaliteitszorg neemt deel aan activiteiten rond kwaliteitszorg bij de VLHORA, de AUHA en het VVKHO.

Op het niveau van het departement zijn er eveneens vier raden, commissies en opdrachthouders: het departementsbestuur, de Departementale Raad, het Departementaal Onderhandelingscomité en de departementale coördinator Kwaliteitszorg. De commissie kon vaststellen dat deze participatieorganen een duidelijke functie hebben.
Het departementsbestuur, dat voorgezeten wordt door het departementshoofd, is verantwoordelijk voor het kwaliteitsbeleid van het departement en zet het kwaliteitsbeleid- en plan om in concrete projecten en metingen. De Departementale Raad, waarin ook studenten en het sociaaleconomisch veld vertegenwoordigd zijn, bespreekt onder meer organisatorische materies, studiebegeleiding, reglementen, lessenpakketten, de programmering van opleidingen en internationalisering. Het Departementaal Onderhandelingscomité adviseert het departementsbestuur voornamelijk over personeelsmateries. De departementale coördinator Kwaliteitszorg bespreekt de kwaliteitszorgaspecten in het departementsbestuur, en zet die om in projecten die door de opleidingsraden worden geïmplementeerd.

Op het niveau van de opleiding speelt het personeel een cruciale rol in het kwaliteitsbeleid. De docenten zijn verantwoordelijk voor de formulering en uitwerking van verbeteracties. Het opleidingshoofd en de stafcoördinatoren zijn de sturende kracht achter de praktische implementatie.

De hogeschool beschouwt studenten als gelijkwaardige gesprekspartners en vindt dat studentenparticipatie echte inspraak moet opleveren. De commissie kon uit de gesprekken met de studenten deze stelling bevestigen en staat positief ten opzichte van deze aanpak. Op basis van studentenraadsverkiezingen wordt de Departementale Studentenraad samengesteld. Deze raad vaardigt studenten af naar andere bestuursorganen van de hogeschool: de KdG-Studentenraad, de Academische Raad en de Departementale Raad. Studenten vertegenwoordigen de hogeschool ook binnen de Vlaamse Vereniging voor Studenten. Een afvaardiging van studenten zit ook in de algemene vergadering en de raad van bestuur van de vzw KdG Stuvo. Op het niveau van de opleiding is er een TI-studentenraad. Studenten worden gecompenseerd voor deelname aan inspraakorganen.

Personeel, studenten, alumni en het werkveld zijn eveneens betrokken bij de besluitvorming, de onderwijsevaluaties en curriculumvernieuwing. Het personeel is vertegenwoordigd in diverse overlegorganen. Zij krijgen informatie rond het beleid in de nieuwsbrief 'TamTam' via de elektronische leeromgeving.

Studenten hebben inspraak via verschillende kanalen, maar voornamelijk via de TI-studentenraad. Deze raad bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende groepen uit verschillende jaren. Deze raad bespreekt studenten- en opleidingsgebonden materies. Vertegenwoordigers van de Studentenraad verspreiden de informatie naar de andere raden en de bredere studentenpopulatie. Zij beschikken eveneens over een eigen ruimte op de elektronische leeromgeving. Alle studenten worden via WOPST-enquêtes, studietijdmetingen en focusgroepgesprekken betrokken bij de curriculumontwikkeling en de optimalisering van de werking van de opleiding.

De commissie kon vaststellen dat de resonansgroep bestaat uit een breed gamma van bedrijven om de diverse profielen in de ICT sector te vertegenwoordigen met een grote vaste kern om continuïteit in advies te garanderen. De opleiding bespreekt ontwikkelingen in het curriculum plenair en onderzoekt visie en noden van het werkveld rond diverse thema's tijdens werksessies. De input wordt verwerkt in de opleidingsraad en ingebed in de opleidingsonderdelen en curriculum.

Jaarlijks organiseert de opleiding een 'Beroepenveldavond'. Alumni worden jaarlijks bevraagd tijdens de diploma-uitreiking. Zij worden samen met het werkveld regelmatig bevraagd over de actuele nood aan competenties. Daarnaast zijn er ook veel informele contacten met het werkveld en de alumni tijdens stagebezoeken, conferenties, congressen en netwerkevenementen. Tijdens deze contacten worden ook contactgegevens verzameld, zodat de opleiding over een groot adressenbestand beschikt. De resultaten van al deze bevragingen en contacten worden verwerkt in de competentiematrix en gebruikt voor het aanpassen van het curriculum.
De commissie vraagt aandacht te hebben voor de representativiteit van de aanwezige bedrijven. De commissie staat echter wel positief tegenover de workshops die de opleiding met het beroepenveld organiseert.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan de samenstelling van de Adviesraad periodiek te evalueren.

De commissie beveelt de opleiding aan de internationale partners meer te betrekken bij de opleiding.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	goed
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	goed
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:
- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De algemene opleidingsdoelstellingen die de opleiding formuleerde en concretiseerde in de vier pijlers van het programma, worden gerealiseerd in de opleiding. Studenten worden breed gevormd op het vlak van informatica met gespecialiseerde en diepgaande competenties op het vlak van applicatieontwikkeling, softwaremanagement en systeem- en netwerkbeheer. Op het einde van de opleiding hebben alle afgestudeerden de nodige competenties om in te stappen in het werkveld, en mee te groeien gedurende hun hele loopbaan.

Uit de alumni-enquête blijkt dat driekwart van de studenten de stage als leerrijk en nuttig beschouwen en het een goede eerste kennismaking vinden met de bedrijfswereld. Uit de enquête blijkt ook dat studenten vinden dat de stage relevante leerkansen bood en een goed beeld gaf van de situatie. Zeventig procent vond de stage relevant voor de uitvoering van het latere beroep. Uit contacten met de stagebegeleiders blijkt dat ook zij tevreden zijn over de stage. Niet alleen worden veel stageproducten na de stage in productie genomen, ook worden veel studenten na de stage aangeworven door hun stagebedrijf.
De commissie kon vaststellen dat het niveau van de stage van een voldoende hoog niveau is, en dat deze de studenten degelijk voorbereid op de instap in het werkveld. De commissie vraagt wel aandacht voor de selectiecriteria van zowel het stagebedrijf als de stagebegeleider te expliciteren.

Wat internationalisering betreft, merkt de opleiding de voorbije jaren een stijgend aantal studenten dat deelneemt aan een buitenlandse stage of opleiding. De commissie moedigt de opleiding aan haar inspanningen op het vlak van internationale stages en opleiding verder te zetten. Hierbij wordt gedacht aan benchmarking met peers. In het academiejaar 2008-2009 waren er 16 uitgaande studenten, wat neerkomt op 21,05 procent van de studenten. Deelname aan internationalisering wordt gestimuleerd, omdat de verwerving van competenties volgens de opleiding de zelfontplooiing van de student intensiever bevordert. Inkomende studenten volgen *International Business Course*-cursussen in het departement, omdat die in het Engels worden aangeboden. Het aantal deelnemers aan *internationalisation@home* is wisselend. De voorbije jaren was ook een lichte stijging merkbaar van het aantal docenten dat deelneemt aan internationale uitwisselingen.

De opleiding bereidt de studenten voor op de instap in het werkveld via diverse diensten en activiteiten. Desondanks kon de commissie vaststellen dat de studenten niet steeds een accuraat beeld hebben van de realiteit, en ze vraagt zich af of werkplekleren in dit kader geen oplossing kan bieden. De Plaatsingsdienst van het departement biedt een gratis website aan waarop werkgevers en alumni elkaar via vacatures kunnen vinden. Jaarlijks organiseert de hogeschool samen met andere instellingen een jobbeurs in Antwerp Expo waar de VDAB en meer dan 150 bedrijven op aanwezig zijn. De dienst Studentenzaken informeert de studenten uitgebreid over mogelijke vervolg- en schakeltrajecten. Ongeveer een kwart van de studenten kiest ervoor om verder te studeren. Via de website van de KdG kunnen alumni ook informatie vinden over navormingen. Op basis van de alumni-enquête blijkt dat 68 procent van de respondenten tevreden was over de informatieverstrekking over jobmogelijkheden na afstuderen.

De commissie kon vaststellen dat de afgestudeerden makkelijk werk vinden, en dat zij in hoge mate een relevante job uitoefenen ten aanzien van hun opleiding. 89 procent van de afgestudeerden van de opleiding Toegepaste informatica heeft een informaticagerelateerde functie, van wie meer dan de helft in een informaticabedrijf werkt. Van de studenten die geen informaticafunctie hebben, werkt wel 44 procent in een informaticabedrijf. Uit de alumni-enquête blijkt dat 32 procent van de alumni werkt als *developer*, 28 procent als consultant, 28 procent als *engineer* en 5 procent als tester. Qua niveau komen de meeste studenten terecht op het tactische niveau (40 procent). Belangrijke groepen komen ook terecht in het strategische (28 procent) en het operationele (25 procent). Een grote meerderheid (70 procent) van de alumni vindt dat zijn huidige functie aansluit bij zijn opleiding. De commissie kon uit de gesprekken met de alumni besluiten dat zij tevreden zijn over hun opleiding. Uit de gesprekken met het werkveld kon de commissie opmaken dat ook zij heel tevreden zijn van het niveau van de afgestudeerden.

63 procent van de alumni vond op minder dan een maand na afstuderen werk. 21 procent deed er 3 maanden over. Hieruit blijkt een duidelijke waardering voor het programma. Veel stagebedrijven bieden studenten contracten aan. Ook de bereidwilligheid om op te treden als stageplaats wordt ervaren als een appreciatie van de kwaliteit van de opleiding.
Tot slot blijkt uit de alumni-enquête dat 88 procent van de afgestudeerden tevreden tot heel tevreden is over zijn opleiding. Zowel wat de verwerving van kennis als die van vaardigheden als attitudes betreft, wordt sterk positief gescoord. 79 procent van de studenten zou de opleiding opnieuw kiezen indien zij de keuze opnieuw mochten maken.

Inhoudelijk hechten de alumni heel wat belang aan de beroepsspecifieke competenties die ze tijdens hun opleiding meekrijgen. Tachtig procent van de aangebrachte competenties wordt als belangrijk beschouwd. Bij de vaardigheden bedraagt dit percentage 82 tot 93 procent, waarbij vooral functioneren in team, oplossings- en resultaatgericht werken goed scoren. Werken in een multiculturele omgeving werd slechts door 48 procent als belangrijk beschouwd. Bij de attitudes werden vooral flexibiliteit, leergierigheid en initiatief tonen belangrijk bevonden. Over het algemeen vinden de alumni dat er meer aandacht moet gaan naar implementatie, communiceren van informatie aan specialisten en aan leken, werken in projecten, in een team functioneren, oplossings- en resultaatsgericht werken, aandacht voor verantwoordelijkheidszin en initiatief tonen. Evenveel aandacht moet gaan naar analyseren en ontwerpen, onderhouden, toepassen van vakkennis en functioneren in een multiculturele omgeving.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:
- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Door het Flexibiliserings- en Financieringsdecreet moest de opleiding recent haar visie op onderwijsrendement herbekijken. Het hogeschoolbeleid wil studenten die erin slagen hun eerste 60 credits te verwerven, zo vlug mogelijk een diploma laten behalen en de anderen zo vlug mogelijk heroriënteren. De commissie kon uit de diverse gesprekken afleiden dat een hoog rendement zonder in te boeten aan kwaliteit centraal staat in de opleiding. De diensten Onderwijs en Studentenzaken van de hogeschool hebben hiervoor een onderzoek uitgevoerd om uit te zoeken welke factoren een significante invloed hebben op het studierendement. Uit deze studie bleek dat het rendement afhankelijk is van geïntegreerde acties op diverse vlakken, waaronder curriculuminhoud- en organisatie, studiebegeleiding, toetsbeleid, aandacht voor sociale aspecten en een aangepast personeelsbeleid. De hogeschool, het departement en de opleiding spelen op diverse manieren concreet in op deze resultaten. Een continue vergelijking met de gemiddelden van het departement zorgt voor een ijking. Een benchmark met andere opleidingen Toegepaste informatica is tot op heden niet gelukt.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding tot op heden geen streefcijfers heeft geformuleerd.

Uit de aanwezige documenten kon de commissie opmaken dat binnen het tweede en derde jaar van het normtraject de slaagcijfers respectievelijk op 70 procent en 90 tot 100 procent liggen. In het eerste jaar liggen deze cijfers beduidend lager. Uit de cijfers van de opleiding blijkt dat de slaagcijfers voor het volledige eerste deeltraject tussen de 11 en 13 procent lagen in de voorbije jaren. Dit ligt beduidend lager dan het Vlaamse gemiddelde van 48,18 procent. Van de generatiestudenten behaalt wel 52 procent tot 56 procent meer dan 25 studiepunten. Een gedeelte van deze slaagcijfers valt te verklaren aan de hand van de instroom die overwegend uit het TSO afkomstig is. Uit de cijfers blijkt immers dat de slaagresultaten van ASO- bijzonder hoog zijn en die van BSO-leerlingen bijzonder laag. De slaagresultaten van TSO-leerlingen zitten tussen beide in, maar liggen wel beduidend lager dan bij leerlingen uit het ASO. De invoering van het periodesysteem, begeleid zelfstandig leren, de introductie van leertrajectbegeleiders en de persoonlijke contacten van docenten met studenten vormen enkele acties waarmee de opleiding deze lage slaagcijfers wil remediëren.

De gemiddelde studietijd ligt de voorbije jaren op 3 jaar en 5 maanden. Respectievelijk 64, 26 en 8 procent van de studenten deed er 3, 4 en 5 jaar over. De opleiding streeft naar een verbetering van de doorstroomtijd, hoewel die gezien de samenstelling van de instroom en het feit dat veel studenten hun studies combineren met werk, van een behoorlijk niveau is. Op basis van de WOPST-enquête, de uittakegesprekken en de focusgroepen hebben de lage slaagcijfers vooral te maken met onjuiste verwachtingen over de opleiding, onvoldoende studeren en een gebrek aan motivatie, al dan niet door een gebrek aan stimulatie door de ouders.

In de voorbije jaren slaagde 80 procent van de studenten die ingeschreven waren voor een schakeljaar of een master aan de Lessius Hogeschool. Van de alumni die zich inschreven voor een master industriële wetenschappen elektronica-ICT slaagden 2 op de 3 voor het schakeljaar en 100 procent voor het masterjaar.

Studenten die vroegtijdig stoppen, geven aan dat de studies te zwaar waren, dat ze onvoldoende tijd hadden of wilden besteden aan de studies, dat er ze algemeen gedemotiveerd waren of financiële problemen hadden. Deze resultaten vertonen ook een duidelijke positieve relatie met de lage scores van deze studenten uit de LASSI-test.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding ondanks diverse inspanningen tot op heden slechts beperkte successen heeft geboekt wat het voorkomen van studie-uitval betreft. De opleiding voorziet wel een degelijke uitstroombegeleiding, door uitvallers informatie te verschaffen over andere opleidingen en onderwijsniveaus. Zij participeren tevens in diverse projecten die tot doel hebben schakelprogramma's te ontwikkelen naar andere

opleidingen. De opleiding suggereert tevens dat de communicatie omtrent informatica vaak een foutief beeld geeft van het beroep en de opleiding en dat zij dit een ‘gemakkelijke’ richting doet lijken.

Qua internationalisering kon de commissie vaststellen dat de geformuleerde streefcijfers nog niet worden gehaald.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om vroeger in het academiejaar testen te organiseren om een vroege uitval te forceren en zo het rendement te verhogen.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	goed
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

Onderwerp 1: Niveau en oriëntatie:	voldoende
Onderwerp 2: Programma:	voldoende
Onderwerp 3: Personeel:	voldoende
Onderwerp 4: Voorzieningen:	voldoende
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg:	voldoende
Onderwerp 6: Resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Overzichtstabel van de oordelen

		score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding			voldoende
Facet 1.1:	Niveau en oriëntatie	goed	
Facet 1.2:	Domeinspecifieke eisen	goed	
Onderwerp 2: Programma			voldoende
Facet 2.1:	Relatie doelstelling en inhoud	goed	
Facet 2.2:	Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3:	Samenhang	goed	
Facet 2.4:	Studieomvang	OK	
Facet 2.5:	Studietijd	voldoende	
Facet 2.6:	Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7:	Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8:	Masterproef	n.v.t.	
Facet 2.9:	Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel			voldoende
Facet 3.1:	Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2:	Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 3.3:	Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen			voldoende
Facet 4.1:	Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2:	Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg			voldoende
Facet 5.1:	Evaluatie resultaten	goed	
Facet 5.2:	Maatregelen tot verbetering	goed	
Facet 5.3:	Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten			voldoende
Facet 6.1:	Gerealiseerd niveau	goed	
Facet 6.2:	Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

KdG **Karel de Grote-Hogeschool**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica

Hoofdstuk 7 Katholieke Hogeschool Kempen

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding in de Toegepaste informatica aan de Katholieke Hogeschool Kempen

De professioneel gerichte bachelor in de Toegepaste informatica is gegroeid uit de opleidingen boekhouden-informatiek (1970) en boekhouden-informatica (1974) van het Technisch Instituut St.-Jozef, dat in 1987 werd opgesplitst in een school voor secundair onderwijs en een voor hoger onderwijs. Het nieuwe Hoger Instituut voor Economische Wetenschappen werd ondergebracht op de campus HIKempen. In 1990 werd de driejarige structuur in het hoger onderwijs van het korte type ingevoerd. Bij de start van het academiejaar 1990-1991 werd de afdeling EHOKTVL informatica omgevormd tot de afdeling Toegepaste informatica.
Bij de hervorming van het hoger onderwijs in 1994 werd het Hoger Instituut voor Economische Wetenschappen een onderdeel van de Katholieke Hogeschool Kempen.

De K.H.Kempen telt elf departementen op vier campussen. Organisatorisch behoren alle opleidingen aan de K.H.Kempen tot een departement. De bacheloropleiding Toegepaste informatica is een van de drie opleidingen van het departement Handelswetenschappen en Bedrijfskunde Geel. De andere twee zijn de opleidingen bachelor bedrijfsmanagement en bachelor office management. De opleiding bachelor in de Toegepaste informatica biedt geen afstudeerrichtingen aan.

Opleidingen werken inhoudelijk ook samen in departementsoverschrijdende clusters (aanwerving medewerkers, curriculum, projecten, externe lezingen, informatie voor abituriënten, , ...). De opleiding bachelor in de Toegepaste informatica maakt deel uit van het cluster ICT, waartoe ook de master en de bachelor in de Eelektronica-ICT behoren.

Op het ogenblik van de visitatie telde de opleiding 274 studenten waarvan 22 vrouwen en 252 mannen.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:
De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:
- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat het competentieleren op een doorgedreven en erg consistente manier, van definitie tot beoordeling, wordt toegepast. De doelstellingen van de opleiding zijn erg degelijk en correct geformuleerd.

De opleiding Toegepaste informatica van de K.H.Kempen heeft ervoor gekozen om algemene, algemeen beroepsgerichte, en beroepsspecifieke competenties niet te scheiden, maar als een geheel te behandelen. De TI-competenties zijn opgenomen in het document ‘Algemeen opleidingsprofiel Toegepaste informatica’, dat in november 2005 werd opgesteld door alle TI- opleidingen van de Associatie K.U.Leuven. Dit document bevat een controlematrix die de overeenstemming aantoont tussen het TI-competentieprofiel en het bamaprofiel, zoals dat beschreven is in art. 58 van het Structuurdecreet. Daarnaast werd ook rekening gehouden met de competentieprofielen van Agoria, en werd samengewerkt met het werkveld en de alumni (Resonantieraad).

Voor Toegepaste informatica werden acht kerncompetenties bepaald die werden uitgediept in deelcompetenties:

1	gegevens behandelen	Hard skills
2	analyseren	
3	oplossingen uitwerken	
4	beheren	
5	projectmatig werken	Soft skills
6	communiceren	
7	zijn eigen gedrag aanpassen	
8	kwaliteitsvol handelen	

Voor de acht kerncompetenties werden ook gedragsindicatoren of niveaus geformuleerd.

De communicatie naar alle partijen blijkt behoorlijk te functioneren. De te behalen competenties zijn gekend en doorleefd bij de studenten en het onderwijzende personeel. Alumni bevestigen dit. De stagebegeleiders in het werkveld zijn eveneens goed op de hoogte van de te beoordelen competenties. De competenties vormen overal de basis voor de evaluatie. Het slotstuk van de competentiemeting is de voorstelling van de competentieportfolio

van de studenten voor een jury van docenten én vertegenwoordigers van het werkveld, waarbij de student voor elke gedefinieerde competentie moet kunnen bewijzen dat hij ze behaald heeft en tot op welk niveau. In het kader van trajectbegeleiding worden de studenten doorheen de hele opleiding individueel begeleid om de vooropgestelde competenties te behalen. Daardoor blinkt de opleiding uit in competentiemanagement, maar ook in het meten van de competenties.

De commissie apprecieert de afstemming van de competenties op het beroepenveld en de sterke focus op internationalisering, wat tot uiting komt in de manier waarop 'internationalisering@home' is uitgewerkt. Ze meent ook dat de manier waarop met competentieleren wordt omgegaan, als voorbeeld kan genomen worden voor andere hogescholen en opleidingen in Vlaanderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:
- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De competenties voor de opleiding bachelor in de Toegepaste informatica van de K.H.Kempen beantwoorden aan de competenties die volgens het domeinspecifieke referentiekader verwacht worden van een beginnende beroepsbeoefenaar. Zij zijn op niveau één generiek geformuleerd. Op die manier zijn ze van toepassing in uiteenlopende werkveldcontexten. Op niveau twee worden de competenties verder geconcretiseerd, in functie van de domeinspecifieke context van de beginnende beroepsbeoefenaar Toegepaste informatica.

De doelstellingen zijn met alle partijen afgestemd, en alle partijen zijn ervan doordrongen. Dit geldt zowel voor het voltallige team van de opleiding (lectoren TI en ondersteunend kader, zowel administratief als OP), als voor de externe stagebegeleiders. De te behalen competenties voldoen dan ook aan de eisen gesteld door het werkveld. Er is enerzijds een officiële resonantieraad die zich bezighoudt met de langetermijnstrategie en die slechts om de vier jaar samenkomt. Hierin zijn zowel het CIO-forum (koepelorganisatie met IT-managers), als Agoria vertegenwoordigd. Voor de meer tactisch besprekingen organiseert de opleiding samenkomsten met de resonantiegroep op meer regelmatige basis (jaarlijks of 2 jaarlijks). Anderzijds zijn coördinatoren van de opleiding ook lid van de beide koepelorganisaties die regelmatig samenkomen. De opleiding maakt daarnaast gebruik van een uitgebreide set internationale contacten en contacten met het bedrijfsleven, om de doelstellingen te toetsen aan de eisen van het beroepenveld en ze op te volgen, zowel nationaal als internationaal. De opleiding speelt ook vlot in op de veranderende noden van het werkveld, en is goed op de hoogte van de vernieuwingen en nieuwe technologieën, zonder echter een voorloper te zijn in bepaalde domeinen.

De professionele bacheloropleiding TI van de K.H.Kempen is gericht op een zo breed mogelijk doelpubliek, waarbij de opleiding een evenwicht beoogt tussen businesskennis, technische vaardigheden en persoonlijkheidsvorming.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie apprecieert de werking van de Resonantieraad, maar meent dat deze wat vaker mag samenkomen.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie: goed
facet 1.2, domeinspecifieke eisen: goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:
- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma is een adequate vertaling van de doelstellingen van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. De doelstellingen en de inhoud zijn goed op elkaar afgestemd. De opleiding gebruikt de Cedefop-indeling (European Centre for the Development of Vocational Training) voor het formuleren van het niveau van de gedragsindicatoren. Voor een bachelor Toegepaste informatica is de standaard niveau 3: 'Heeft de kerncompetentie met een goed onderbouwde theoretische kennis'.

De opleiding bachelor Toegepaste informatica van de K.H.Kempen organiseerde verscheidene informatie- en werksessies om de docenten vertrouwd te maken met het begrip 'competenties' en de betekenis ervan voor het curriculum. Alle docenten werkten vervolgens mee aan het opstellen van gedragsindicatoren en aan het definiëren van leerlijnen en inhoud. Het opleidingsconcept van de K.H.Kempen beschrijft op een geïntegreerde wijze de organisatie van opleidingsonderdelen en onderwijsactiviteiten in termen van competenties, doelstellingen, inhoud, werkvormen, leermiddelen, evaluatievormen, studiebegeleiding en verwachtingen ten aanzien van de student, en verwachtingen ten aanzien van de docent.

De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerlijnen. Het werken met leerlijnen heeft als voordeel dat lectoren over de verschillende opleidingsjaren bespreken wat het aanvangs- en eindniveau voor een competentie zijn. Het gebruik van leerlijnen geeft alle lectoren ook een belangrijke ruggensteun in de curriculumwijzigingen. Deze worden afgewogen binnen de leerlijn, en correct in het programma geplaatst en consistent doorgevoerd. Alle opleidingsonderdelen en elke onderwijsactiviteit kregen ook een plaats in een competentie-vakkenmatrix. Deze oefening bracht de sterke en zwakke punten van het opleidingscurriculum aan het licht. De opleiding heeft de zwakke punten van het programma weggewerkt.

De leerdoelen zijn gekend en worden aan de studenten duidelijk gecommuniceerd. Zij gebruiken dit ook concreet voor hun eigen groeiproces. De leerdoelen zijn erg duidelijk omschreven in de 'Studeerwijzers'. De student weet hiermee te allen tijde wat hij moet kennen en doen voor elk opleidingsonderdeel, en hoe hij zal worden geëvalueerd. Het zou goed zijn, mochten ook de competenties zoals omschreven op de ECTS-fiches als dusdanig terug te vinden zijn in de Studeerwijzers.

Van bij de start van de opleiding wordt begonnen aan een portfolio, die de voorbereiding is van een degelijke toetsing van competenties, gedragen door het werkveld. De competenties zijn dan ook de basis van alle evaluaties. Zo is er een leidraad om op basis van de competenties de stages te evalueren, maar ook bij de internationale werking zijn de competenties de basis. De student moet groeien in zijn competenties, en moet via de portfolio zijn resultaten per competentie verdedigen op het einde van de rit.

Er is een erg duidelijke keuze gemaakt om slechts een beperkt aantal studiepunten (6) toe te wijzen aan de keuzetrajecten. Ze zijn, zoals een van de opleidingscoördinatoren het stelde, 'niet meer dan de kers op de taart'. Er wordt gestreefd naar een professionele bachelor die conceptueel heeft leren werken en studeren.

De opleiding doet heel wat inspanningen om disciplineoverschrijdend te werken, en hier gedurende de drie studiejaren een evolutie in te bouwen. Disciplineoverschrijdende elementen zijn aanwezig in de projecten en door het PWO (klare taal, maatschappelijke dienstverlening…). Om dit uit te werken, zijn er disciplineoverschrijdende werkgroepen.

Ook op het gebied van internationalisering zijn er heel wat activiteiten en duidelijke streefdoelen. De internationale dimensie is sterk aanwezig in het programma via internationalisation@home, Intensive Programs en buitenlandse stages. Er is ook een groot aantal studenten dat deelneemt aan internationale activiteiten.

Er zijn procedures voor curriculumherziening in voege via input van de Resonantieraad en van het werkveld. Dit blijft wel nog te veel een informeel gebeuren. Het is een iteratief proces, en er is geen echte 'owner' aangeduid, wat risico's inhoudt.

Het curriculum wordt erg snel aangepast aan de veranderende noden binnen de opleiding. Zo is het 'Econoshock', het boek van Geert Noels, al verwerkt in het lessenpakket.

Uit de gesprekken met de studenten en de lectoren bleek duidelijk dat de opleiding voldoende aandacht heeft voor flexibele leertrajecten. Zo konden studenten die laattijdig instroomden vanuit de universiteit of andere opleidingen, makkelijk aansluiten bij de groep die het normtraject volgt. De opleiding heeft er ook bewust voor gekozen om slechts advies te geven in verband met de volgtijdelijkheid.

De commissie meent dat het programma op zich eerder klassiek is, maar wel in lijn met recente ontwikkelingen. De opleiding is intelligent omgegaan met trajectbegeleiding en competentiemeting, door die onder te brengen in de verschillende vakken, waardoor de trajectbegeleiding ingebed is in het programma en er hiervoor geen bijkomende taakbelasting is.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de procedure in verband met de curriculumaanpassingen nog meer te formaliseren.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:
- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding besteedt veel aandacht aan de kennisontwikkeling bij de studenten. De professionele gerichtheid van de opleiding is volgens de commissie uitstekend. Opbouwend van het eerste naar het derde jaar worden steeds meer beroepsvaardigheden aangeleerd aan de studenten. Vooral in studieonderdelen als Professionele ontwikkeling en Businessproject worden echte beroepsvaardigheden getraind. Taalvakken, sollicitatietraining en sociale vaardigheden worden aanvullend in het curriculum aangeboden, en zorgen voor een gebalanceerde opleiding die een student aflevert die met de nodige maturiteit in het bedrijfsleven kan stappen.

De lectoren zijn erg begaan met recente ontwikkelingen. Het is de indruk van de commissie dat ze misschien zelfs iets te snel reageren en onvoldoende filteren, hoewel de commissie geen negatieve aspecten heeft kunnen vaststellen om dit te staven.

De studenten maken al vanaf het begin van de opleiding kennis met het werkveld door middel van bedrijfsbezoeken, projecten, interviews met stagelopende studenten en gastsprekers. Ze worden ook ingezet in real-life situaties: van het ontwikkelen van programma's die soms zelfs op hogeschoolniveau ' live' georganiseerd worden, tot het uitwerken van een businesscase voor een echte opdrachtgever. De deelname en support aan de Oracle Challenge biedt de studenten de kans om nog net voor de stage kennis te maken met tools die ze niet kregen aangeboden in de lessen.

De opleiding doet inspanningen om beroepsmatig en maatschappelijk beter te functioneren. Er wordt via projecten en stages duidelijk ingespeeld op het sociaaleconomisch en maatschappelijk werk. In het opleidingsonderdeel persoonlijke ontwikkeling leren studenten hun eigen studeergedrag kritisch bekijken. Zij bereiden functioneringsgesprekken voor en maken SMART- afspraken. Ook blijkt de maatschappelijke betrokkenheid uit de medewerking van de opleiding (zowel studenten als lectoren) aan de maatschappelijke dienstverlening en PWO zoals het 'WAI-NOT' –project, dat gebruikmaakt van de *A*ny*S*urfer-websitestructuurnorm. 'WAI-NOT' promoot ICT en internetgebruik bij de opleiding en begeleiding van mensen met verstandelijke beperkingen. De website werd getest op technische toegankelijkheid en klare taal, maar ook op de menu's en wat mensen met een verstandelijke handicap zagen en wat ze konden begrijpen. Studenten hadden de opdracht om hier gedurende een semester aan te werken. Wie niet slaagde voor deze opdracht, kon ook niet slagen voor webdesign. De commissie waardeert de sociale component van het onderzoek.

De opleiding werkt ook mee aan een zevende Kaderprogramma voor ICT naar jongeren met een verstandelijke beperking en aan het onderzoek naar 'Klare taal'. Ook hier werden studenten Toegepaste informatica ingeschakeld en hebben ze hierover een eindwerk gemaakt. De opleiding zou samen met de Stockholm University daar rond een gezamenlijke opleiding willen organiseren.

Er zijn ook twaalf docenten van de opleiding Toegepaste informatica (1,75 à 2 VTE) betrokken bij maatschappelijke dienstverlening. Er is een gestructureerde samenwerking met de VDAB en Cevora, waarbij werklozen worden geselecteerd en opgeleid als pc- en netwerkbeheerder (ongeveer 30 uur per week gedurende zes maanden). Er is ook een samenwerking met het volwassenenonderwijs. Daarnaast heeft de opleiding een zestigtal burotica- en technische opleidingen zelf georganiseerd, onder meer voor de Trappisten.

De maatschappelijke dienstverlening zorgt voor professionalisering van de medewerkers, maar ook voor inkomsten en het behouden van goede medewerkers. Er is een werkgroep opgericht om alle opleidingen maatschappelijke dienstverlening te coördineren. De werkgroep werkt aan gemeenschappelijke documenten (contracten enzovoort). In deze werkgroep zitten ook de postgraduaten. Er wordt gekeken naar opleidingscheques, certificaten en zo meer. De opleiding gaat ook een website ontwerpen voor maatschappelijke dienstverlening.

Zowel maatschappelijke dienstverlening als het onderzoek genereert middelen en tewerkstelling. Ongeveer 10 à 12 procent van het HWBK-personeel is tewerkgesteld in onderzoek en maatschappelijke dienstverlening.

De laatstejaarsstudenten lopen dertien weken stage in binnen- of buitenland. Deze stage duurt van begin maart tot eind mei, en valt dus volledig in het tweede semester van het derde jaar. Tijdens de stageperiode maakt de student een eindwerk over de uitgevoerde stage, dat hij aan het einde van het academiejaar presenteert voor een jury van docenten en vertegenwoordigers uit het werkveld. Het schrijven van het eindwerk en het presenteren ervan wordt het 'afstudeerproject' genoemd. Aan het begin van het academiejaar wordt een groepssessie over stages georganiseerd. Daarin worden het belang, de procedure en het praktische verloop toegelicht. In een tweede groepssessie komen het eerste contact met het stagebedrijf en het administratieve luik van de stage aan bod. Studenten maken een afspraak met het bedrijf om zichzelf voor te stellen en de administratie af te handelen (ondertekening stagecontracten, doornemen stagereglement…). De eindwerkbegeleider, de contactpersoon tussen het stagebedrijf en de opleiding, volgt dit proces mee op. Aan het einde van het eerste semester krijgen de studenten informatie over de structuur en de inhoud van het eindwerk, schrijftips en praktische richtlijnen voor het indienen. De eindwerkbegeleider volgt de vorderingen bij het schrijven van het eindwerk op.

Aan het begin van de stage bezoekt de eindwerkbegeleider het stagebedrijf. Hij licht persoonlijk de procedure voor de evaluatie van stagiairs toe, bekijkt de werkplek van de stagiair en controleert of de stageopdracht voor alle partijen duidelijk is. Tijdens de stage rapporteert de stagiair wekelijks via mail aan zijn eindwerkbegeleider over de uitgevoerde werkzaamheden en de planning voor de daaropvolgende week. Daarnaast komt de eindwerkbegeleider driewekelijks samen met al zijn stagiairs. Deze terugkomdagen zorgen ervoor dat de studenten hun stage-ervaringen kunnen delen met de medestudenten. Bij die gelegenheden presenteren de stagiairs hun plannen voor en vorderingen van hun stage en eindwerk. Deze onderlinge uitwisseling met feedback door de medestudenten en de begeleider helpt hen om hun opdracht in een bredere context te zien en in verband te brengen met de competenties. Het maakt ook snel ingrijpen mogelijk, als iets dreigt mis te lopen. Bovendien worden de studenten op deze manier voorbereid op de presentatie van hun stageopdracht voor een jury.

De stagebegeleider van het bedrijf staat in voor de dagelijkse begeleiding van de stagiair. Van de stagebegeleider wordt verwacht dat hij 10 tot 15 procent van zijn tijd besteedt aan de begeleiding van de stagiair. Hij behandelt de stagiair als een beginnende IT-werknemer en zorgt daarbij voor aangepaste ondersteuning. Aan de bedrijven wordt gevraagd om na ongeveer vier weken de studenten tussentijds te evalueren. Daarvoor ontvangen zij dezelfde vragenlijst die ook op het einde van de stageperiode wordt gebruikt. Deze tussentijdse evaluatie geeft stagiairs de kans om extra aan de aspecten te werken waarop zij minder goed scoorden.

Het eindwerk is een uitgebreide beschrijving van het resultaat dat tijdens de stage werd bereikt. In dit eindwerk bespreken de stagiairs uitvoerig de opdracht en de uitwerking ervan. In een bijlage lichten de studenten toe op welke manier zij elk van de acht hoofdcompetenties van TI hebben verworven tijdens hun studie en/of stage.

Het werkveld is erg tevreden over de stages die de studenten lopen, en biedt heel wat samenwerkingsmogelijkheden aan. Het stageproces wordt al vroeg gestart. Er is een groot aanbod van stages. Bedrijven kunnen informatie over hun bedrijf en de stageopdracht registreren via een webapplicatie. De studenten kunnen dan drie keuzes voorstellen. Soms vragen bedrijven om zelf de stagestudenten te selecteren.
Men gaat ervan uit dat de stage een leermoment is. Wat de begeleidende lectoren betreft, gebeurt er een 'stageveiling' op basis van de woonplaats van lector en zijn interesse om een bepaalde stage te begeleiden. Nieuwe lectoren doen het eerste jaar de begeleiding van de stage samen met een ervaren lector. Dat er heel wat flexibiliteit aan de dag wordt gelegd om in te gaan op opportuniteiten, blijkt uit het voorbeeld van een project bij Janssen Pharmaceutica (SAP-stage), waaraan zowel studenten als lectoren deelnamen buiten de normale stageperiode. Janssen Pharmaceutica was op zoek naar hogeschoolstudenten die konden meewerken aan het project. Om de veertien dagen ging er telkens een groep van studenten naar het bedrijf. De studenten zijn begonnen met SAP SR3. Zij hebben stresstesten en dergelijke moeten afleggen en hebben 'key users' getraind. Vanaf december hebben ze fulltime gewerkt in de verpakkingsafdeling – ze waren de helpdesk voor deze afdeling. Het departementshoofd toonde de nodige flexibiliteit om dit project mogelijk te maken. Zo moesten studenten die aan dit project meewerkten, niet deelnemen aan het businessproject. Studenten moesten voor Engels een PDP (Programmable Data Processor) uitwerken en daarover communiceren in het Engels.

Bij het einde van het academiejaar worden de voorbije stages besproken. Ook opmerkingen van studenten worden meegenomen. Momenteel wordt eraan gewerkt om de stages samen met de opleiding ICT te coördineren, omdat bedrijven soms de twee opleidingen van K.H.Kempen met elkaar verwarren in verband met de stages.

Omdat de beslissing voor een buitenlandse stage meer tijd vraagt, wordt de voorbereiding hiervan al aan het einde van het tweede jaar gestart. De studenten krijgen dan informatie over de leereffecten van buitenlandse stages, en geïnteresseerden worden uitgenodigd om contact op te nemen met buitenlandse stagiairs. De studenten kunnen kiezen uit een ruim aanbod van stageplaatsen, onder andere in Finland, Denemarken, Ierland, Italië en Schotland. De Europese stageplaatsen vindt de opleiding via de contacten met andere Europese hogescholen.
Buiten Europa biedt de opleiding stageplaatsen aan in Ethiopië, China, Japan en India. Daarnaast kunnen studenten ook zelf internationale stageplaatsen voorstellen. Voor alle internationale stages zoekt de coördinator Internationalisering een optimale beurs. Indien geen beurs beschikbaar is, voorziet de K.H.Kempen zelf middelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De studenten geven tips op de terugkommomenten van de stage. De commissie beveelt aan om hier nog meer rekening mee te houden.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:
- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat het opleidingsprogramma samenhangend is en dat er een goed evenwicht is tussen de technische en de algemene competenties. Het programma is klassiek en lineair opgebouwd. Ook het werken met leerlijnen is een goed initiatief, maar moet verder worden uitgebreid. De leerlijnen zijn duidelijk aanwezig en beschreven, en er is telkens een owner, maar de studenten kennen ze minder. Bij curriculumaanpassingen gaat men wel uit van de leerlijnen om overlap te vermijden. De leerlijnen vertrekken vanuit de beginsituatie, en geven aan hoe men komt tot het eindpunt dat het werkveld wil. Het gaat niet alleen over het inhoudelijke maar ook over het onderwijsconcept (meer zelfstandig leren). De leerlijn is het concept of het kader waarbinnen het curriculum wordt ingepast. In die zin zijn de leerlijnen stabieler dan het curriculum.

De opleiding biedt vooral een brede basisvorming aan. Er zijn drie keuzetrajecten maar met beperkte opties. Studenten doorlopen een gemeenschappelijk eerste en tweede jaar. In het derde jaar kunnen zij kiezen uit drie richtingen: multimedia en webdesign, softwaremanagement en systemen en netwerkbeheer. Het verschil tussen de keuzerichtingen vertegenwoordigt slechts zes studiepunten. Het aantal keuzevakken is op zich dus heel beperkt, en de commissie meent dat de keuzetrajecten iets meer diepgang zouden kunnen hebben. Sommige bedrijven vragen meer specialisatie. Ook is een aantal studenten vragende partij naar meer. Nochtans meent de commissie dat dit niet echt hoeft. Er zijn hier natuurlijk, omwille van deze duidelijke keuze, minder flexibele leertrajecten dan in de meeste andere opleidingen.

De opleiding heeft er ook voor gekozen geen volgtijdelijkheid in het programma in te bouwen. Studenten worden door de trajectbegeleiders alleen geadviseerd om bepaalde opleidingsonderdelen al dan niet te volgen. Flexibele leertrajecten zijn mogelijk en worden ook op individuele basis begeleid door de trajectbegeleiders.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan de leerlijnen nog beter uit te bouwen en vooral om ze beter te communiceren naar de studenten, omdat die zich blijkbaar niet bewust zijn van het bestaan van deze leerlijnen.

De commissie beveelt ook aan de keuzetrajecten iets meer diepgang te geven.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:
- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit 3 studiejaren van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:
- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Binnen de Associatie K.U.Leuven en de interne kwaliteitswerking van de K.H.Kempen werden de laatste vijftien jaar wetenschappelijke methodieken ontwikkeld om de werkelijke studietijd van studenten te meten. Aanvankelijk ging het om tijdschrijven, maar momenteel gaat het om de geschatte studietijd.

De commissie stelde vast dat bij de studietijdmetingen een grote afwijking werd vastgesteld tussen de begrote en reële studietijd. De reële studietijd bleek veel lager dan de begrote. Bij nader toezien bleek echter dat de studietijdmetingen niet altijd even betrouwbaar zijn. Zo heeft de commissie vragen over het moment waarop de meting werd gedaan (vlak na het laatste examen, als iedereen naar huis wil). Ook de statistische verwerking van de gegevens is nog niet zoals het hoort. Zo werd de studielast van studenten met vrijstellingen (nul uren studielast) meegeteld, waardoor de gemiddelde studielast daalde. Op basis van de randfactoren denkt de commissie wel dat de studielast van de opleiding voldoet, hoewel de indruk blijft dat hij aan de lage kant is – zoals bij de meeste bezochte opleidingen.

Daarom heeft de opleiding het aandeel permanente evaluatie verhoogd – vooral bij het begin van de opleiding – en worden de opleidingsonderdelen per semester afgerond. Uit gesprekken met studenten bleek dat zij, vooral bij het begin van de opleiding, problemen hebben met verre deadlines. Ook werd er bij coaching van de studenten op toegezien dat zij voldoende uren werkten.

Bij de curriculumherziening werd ook rekening gehouden met de resultaten van de studietijdmeting. Zo gingen de studiepunten voor stage naar 20 ECTS-punten, wat meer in overeenstemming was met de reëel gepresteerde werklast. De lectoren zijn zich bewust van het probleem en werken aan oplossingen, wat als positief kan worden bestempeld.

Een sterk studiebevorderend element in de opleiding is de erg persoonlijke opvolging van de studenten. Er wordt hard gewerkt om alle studenten een individuele begeleiding te kunnen bieden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan ervoor te zorgen dat de metingen in de toekomst betrouwbaarder zijn. Ze raadt aan om het moment van de meting aan te passen en de metingen liefst te spreiden over meerdere periodes, in plaats van één meting na het laatste examen.

De commissie wijst er ook op dat, om tot betrouwbare resultaten te komen, de statistische verwerking van de studietijdmetingen correct moet gebeuren (uitzuiveren van de resultaten).

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:
- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie apprecieert de afstemming tussen de gehanteerde werkvormen en de doelstellingen van de opleiding (competentieleren en een sterke nadruk op normen en waarden). De keuze voor een werkvorm wordt bepaald door enerzijds de competenties die de studenten moeten verwerven, en anderzijds de maturiteit van de studenten. Er is daarbij een evolutie van sterk begeleid leren naar zelfsturend leren. Het uitgangspunt is steeds dat die mix van werkvormen gekozen wordt, die het leerproces optimaliseert. De aandacht die geschonken wordt aan maatschappelijke waarden in de opleiding zorgt voor een extra dimensie.

De TI-opleiding hanteert een brede waaier aan didactische werkvormen. De ECTS-fiches en de leerlijndocumenten bevatten een inventaris van die werkvormen. De commissie meent dat de opleiding goed scoort wat de didactische werkvormen betreft. Naast de meer traditionele werkvormen – zoals hoorcolleges, werkcolleges en oefenpractica, klassikale bespreking van oefeningen en opdrachten, discussieseminaries en seminaries/workshops/presentaties – zijn er begeleide zelfstudie, projectwerk en cases, waarbij de studenten werken aan grotere taken of opdrachten. In het eerste jaar stuurt de docent het proces en legt hij tussentijdse deadlines vast. Tweedejaarsstudenten maken hun eigen projectplanning. De docenten coachen het proces en sturen bij. Derdejaarsstudenten werken zelfstandig en respecteren daarbij de deadlines.
De commissie meent dat de projecten die worden aangeboden op basis van reële situaties, gelinkt aan vragen uit het werkveld, een sterk toegevoegde waarde bieden aan de opleiding. Ze zorgen ook voor een sterke motivatie bij de studenten. Zo moesten de studenten een website rond Ethiopië ontwikkelen; een jaar later wilden drie studenten ernaartoe voor een stage. De commissie denkt hierbij ook aan innoverende werkvormen zoals de tweedaagse, het Businessproject en de Oracle Challenge. De tweedaagsen die voor elk studiejaar worden georganiseerd, zijn een sterk punt in deze opleiding en werken teambevorderend.

Zoals in de meeste opleidingen krijgen de studenten tijdens de stage de kans om in de praktijk alle competenties in te oefenen en te verbeteren. Zij maken ook een eindwerk over hun stage. Daarin moeten ze reflecteren over de verworven competenties. Het gebruik van een competentieportfolio is in deze opleiding erg doorgedreven. Tijdens de individuele trajectbegeleiding (individueel of in kleine groepen) reflecteren studenten over hun leerproces. Zo leren ze hun eigen handelen (bij) te sturen. Deze evaluatie gebeurt in de vorm van een schriftelijk reflectieverslag of een functioneringsgesprek. De trajectbegeleider helpt de studenten ook met de competentieportfolio. Van bij het begin van de opleiding dienen de studenten de verworven competenties te documenteren en bij het einde van de studie dienen zij aan de hand van hun portfolio aan te tonen dat zij alle vereiste competenties hebben verworven voor het behalen van een professioneel gericht bachelordiploma Toegepaste informatica.

De commissie meent ook dat het cursusmateriaal erg kwalitatief en actueel is, en op een erg overzichtelijke en studentvriendelijke manier ter beschikking wordt gesteld. Het elektronische leerplatform Toledo wordt hiervoor op een optimale manier gebruikt. Het online ter beschikking stellen van het studiemateriaal heeft als bijkomend – ecologisch – voordeel dat het overbodig papierverbruik voorkomt.

De studenten worden in onderwijsevaluaties bevraagd over de kwaliteit en studeerbaarheid van het studiemateriaal. In functioneringsgesprekken met collega's worden afspraken gemaakt over aanpassingen aan het cursusmateriaal, als de scores van de bevraging niet goed zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:
- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De toetsen van de opleiding zijn op het niveau van een professionele bachelor, transparant en competentiegericht. De commissie kon dit vaststellen bij het nalezen van de examens. Zij apprecieert ook de geïntegreerde manier van evalueren, onder andere via peer en self assessment. De commissie meent ook dat het concept van de e-portfolio aanzet tot het inzicht in de eigen competenties en het groeien daarin.

De studenten zijn goed geïnformeerd en worden goed begeleid voor, tijdens en na de toetsen en examens.
Het onderwijs- en examenreglement, dat deel uitmaakt van het studiecontract van elke student, vormt hiervoor de leidraad. Het wordt jaarlijks nauwkeurig opgevolgd en bijgestuurd. Belangrijke wijzigingen worden voor alle studenten door het departementshoofd toegelicht op de administratieve dag bij de start van het academiejaar. De studietrajectbegeleider licht ieder jaar de regeling toe voor de eerstejaarsstudenten. De docenten publiceren in de ECTS-fiches en de Studeerwijzers per opleidingsonderdeel en onderwijsactiviteit de wijze van examineren. Bij de start van de onderwijsactiviteit geeft de docent de studenten hierover toelichting. Schriftelijke examens en pc-examens worden zo gepland, dat studenten uit parallelgroepen hetzelfde examen kunnen afleggen. Docenten die parallel een onderwijsactiviteit geven, stellen samen een examen op en beraden zich vooraf over het beoordelingsschema. Dit is transparant qua beoordeling en moeilijkheidsgraad. Docenten zonder parallelcollega's laten de door hen opgestelde examens vaak kritisch nalezen door collega's.

Het examenrooster wordt zorgvuldig opgesteld en tijdig ter beschikking gesteld. Voor het opstellen van het examenrooster geven de betrokken docenten voor elke onderwijsactiviteit hun wensen in verband met de infrastructuur en de manier van examineren door. De docenten ontvangen voor elke examenperiode alle informatie over timing en procedures; de Studentenraad krijgt inspraak bij het opstellen van het examenrooster. Na een positief advies wordt het rooster via Toledo meegedeeld aan de studenten.

Het toetsbeleid in de opleiding is in volle ontwikkeling. Diverse evaluatievormen komen voor, maar dit gebeurt duidelijk op basis van de afgesproken competenties. De opleiding heeft immers duidelijk gekozen voor het competentiegericht toetsen. Dit is gekend en gedragen binnen de organisatie en door het werkveld. Zo is het competentiegericht evalueren bij de stage al goed uitgewerkt en doorgedrongen tot bij de stagebedrijven. Daarnaast wijzigen de evaluatievormen in de loop van het studietraject. De evaluaties gaan van gesloten boek naar open boek, open internet, en dan naar self en peer assessment.

Er is een sterk ondersteuningsbeleid met veel aandacht voor de individuele student. Studenten kennen hun sterktes en zwaktes, en kunnen hieraan werken vóór het uiteindelijke examen. Na de examens krijgen de studenten ook feedback.

Bij het evalueren van de stage worden een uitgeschreven procedure en een stage-evaluatieformulier gebruikt.
Aan het begin van de stage bezoekt de eindwerkbegeleider het stagebedrijf en licht hij de procedure voor de evaluatie van stagiairs toe. Aan de bedrijven wordt gevraagd om na ongeveer vier weken de studenten tussentijds te evalueren. Daarvoor ontvangen zij dezelfde vragenlijst die ook op het einde van de stageperiode wordt gebruikt. Deze tussentijdse evaluatie geeft stagiairs de kans om extra aan de aspecten te werken waar zij minder goed op scoorden. Het eindwerk is een uitgebreide beschrijving van het resultaat dat tijdens de stage werd bereikt. In dit eindwerk bespreken de stagiairs uitvoerig de opdracht en de uitwerking ervan. In een bijlage lichten de studenten toe op welke manier zij elke van de acht hoofdcompetenties van TI hebben verworven tijdens hun studie en/of stage. Om een uniforme beoordeling van de eindwerken mogelijk te maken, gebruiken de studenten een opgelegd sjabloon.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professioneel gerichte bachelor.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:
Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:
- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool volgt de wettelijke voorschriften met betrekking tot de toelatingsvoorwaarden. De studenten zonder diploma secundair onderwijs kunnen inschrijven, op voorwaarde dat zij via een assessment op hogeschoolniveau toelating krijgen om te starten. Voor buitenlandse studenten heeft de hogeschool een toelatingsbeleid ontwikkeld waarbij ze na een intakegesprek nog een taalexamen kunnen volgen. De hogeschool beschikt over een procedure om studenten met een functiebeperking faciliteiten te verlenen en de toepassing ervan op te volgen. Ook voor beursstudenten en studenten die een topsportstatuut wensen, heeft de hogeschool een regeling uitgewerkt. Studenten met een diploma of credits hoger onderwijs kunnen vrijstellingen aanvragen via een EVK-procedure. De hogeschool beschikt ook over een procedure voor vrijstellingen op basis van eerder verworven competenties (EVC).

De opleiding besteedt zeker veel aandacht aan de studenteninstroom; de opleiding heeft hiervoor zelfs een actieplan ontwikkeld. Er wordt goed ingespeeld op de vooropleidingen, en de opleiding is zich sterk bewust van het feit dat de K.H.Kempen als regionale hogeschool vaak studenten aantrekt vanuit de tweede lijn (sterke studenten kiezen misschien iets makkelijker voor de universiteit).

De opleiding focust sterk op gelijkekansenbeleid, instroom uit CVO, kansarmen, drop-outs van de universiteit en zo meer. Er wordt van bij de aanvang van de studie sterk geïnvesteerd in eerstelijnsbegeleiding. Er wordt rekening gehouden met hiaten uit de vooropleiding, door bijkomende cursussen (wiskunde, talen) te voorzien, of door via trajectbegeleiding en monitoraat de tekorten op te vangen. De opleiding heeft ook speciale aandacht voor studenten met een functiebeperking. Ze biedt hiervoor flexibele leertrajecten en begeleiding aan.
Het is de commissie opgevallen dat studenten die elders werd afgeraden aan hun studies te beginnen, hier toch een kans kregen en dankzij een intense begeleiding van bij de instroom toch konden doorstromen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De opleiding en het departement hebben zelf aangegeven dat er nog onvoldoende mogelijkheden zijn voor flexibele programma's. De commissie beveelt de opleiding aan om verder werk te maken van nog meer flexibele leertrajecten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	goed
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	goed
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	goed
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	goed
facet 2.8, masterproef:	niet van toepassing
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:
- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kennisgemaakt met een erg dynamisch en gemotiveerd team dat zijn enthousiasme doorgeeft aan studenten en het werkveld. De erg gedreven en deskundige lectoren die de commissie heeft ontmoet, zijn niet alleen op de hoogte van recente evoluties, maar besteden ook veel tijd en veel aandacht aan het welzijn van de studenten en zijn erg bereikbaar voor hen. Ook het ATP maakte een goede indruk op de commissie.

Wat het personeelsbeleid betreft, zijn heel wat procedures voorhanden voor budgettering, rekrutering, selectie en aanstelling. De algemeen directeur stelt jaarlijks het document met de contingentering op en onderzoekt hierin de financiële mogelijkheden. Het directiecomité bespreekt het document en legt het ter advies voor aan het Hogeschoolonderhandelingscomité (HOC). Het hogeschoolbestuur beslist op basis van de documenten en de adviezen, en bepaalt het contingent. In de maand april of mei kennen de departementen hun personeelscontingent. De departementsdirectie verdeelt in overleg met de opleidingsteams het departementale contingent. De commissie kon vaststellen dat hiervoor procedures voorhanden zijn in het Kwaliteitshandboek.

De opleidingteams stellen in mei een ‘behoefteplan’ op. Daarin budgetteren zij, op basis van de onderwijsvisie en de daaruit voortvloeiende prioriteiten, het aantal groepen en contacturen. Zowel beroepservaring als onderwijsdeskundigheid zijn belangrijke criteria.

De formele leiding van de opleiding ligt in de handen van het departementshoofd en de adjunct-departementshoofden. Het departementshoofd en het adjunct-departementshoofd, de departementsdirectie, worden via een procedure met een hernieuwbaar mandaat van vier jaar aangeduid. Bij het toekennen van opdrachten houdt de departementsdirectie rekening met de deskundigheid en interessegebieden van de docenten, de docentenbelasting, de samenhang van de opdrachten en de resultaten van functionerings- en planningsgesprekken.

Ook aanwerving en selectie zijn taken van de departementsdirectie. Het departementshoofd stelt een wervingscommissie samen, die bestaat uit de departementshoofden of adjunct-departementshoofden van de verschillende departementen die tot een cluster behoren, en uit één of meerdere coördinatoren van de opleiding waarvoor de vacature is geplaatst. De selectie verloopt in drie stappen. Een eerste selectie gebeurt op basis van het curriculum vitae. De geselecteerde kandidaten worden uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek, waarna een tweede selectie plaatsvindt. De overblijvende kandidaten worden uitgenodigd voor een laatste gesprek.

Bij het aanwerven van nieuwe medewerkers geldt als voornaamste beleidsoptie dat die medewerkers zo flexibel mogelijk inzetbaar zijn, niet alleen voor onderwijs maar ook voor onderzoek, projecten en/of maatschappelijke dienstverlening. Relevante beroepservaring is een belangrijk criterium bij de selectie van nieuwe medewerkers. Er bestaat een procedure voor de begeleiding van de nieuwe personeelsleden. Uit gesprekken met de nieuwe lectoren bleek dat ze goed werden opgevangen en begeleid.

De aanwerving van de statutaire personeelsleden gebeurt volgens de bepalingen van het decreet. Het hogeschoolbestuur beslist op advies van het directiecomité over de eerste aanstellingen in een vacant ambt.

De hogeschool heeft een ver doorgedreven taakbelastingsysteem uitgewerkt, maar wil dit nog verder verfijnen en linken aan de bestaande competentiewerking.

Het departementshoofd is verantwoordelijk voor de personeelsevaluatie, en organiseert die in overeenstemming met de procedure van de hogeschool. Er is een duidelijk verschil tussen begeleidende functioneringsgesprekken en de formele evaluatie. Alvorens geëvalueerd te worden, heeft elk personeelslid minstens één begeleidend functioneringsgesprek gehad. Nieuwe personeelsleden worden in hun eerste, tweede en derde dienstjaar geëvalueerd. Personeelsleden met meer dan drie dienstjaren worden om de vijf jaar geëvalueerd, maar krijgen wel een jaarlijks functioneringsgesprek. Bij de functionerings- en evaluatiegesprekken wordt rekening gehouden met de feedback van studenten, opleidingscoördinatoren en de Ombudsdienst.

Naast de departementsdirectie staat een team van vier opleidingscoördinatoren in voor de coördinatie van een aantal taken binnen de opleiding. Zij hebben echter geen beslissingsbevoegdheid. De commissie meent dat, hoewel dit coördinatorenteam momenteel erg goed op elkaar is ingespeeld, de gedeelde verantwoordelijkheden zonder bevoegdheden een risico inhouden voor de toekomst. De rol van coördinatoren zal in de toekomst aangepast worden van een uitvoerende geautoriseerde rol naar een rol met duidelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden, om de organisatie van een volledige vlakke structuur naar een hiërarchische structuur te brengen.

De commissie meent dat de professionalisering verder moet worden opgedreven. Volgens de lectoren en de directie is het grootste probleem voor het volgen van nascholingsactiviteiten het feit dat deze vaak worden aangeboden tijdens de lesuren.

Het beleid gaat creatief om met het inzetten van personeel voor verschillende taken, zoals trajectbegeleiding en dergelijke, die in het curriculum ingebed worden, waardoor deze taken niet als extra taakbelasting worden aangezien. De commissie apprecieert daarbij het sterk uitgewerkte gelijkekansenbeleid, met speciale nadruk op kansarmen en studenten met een functiebeperking.

De structuur op hogeschool- en departementaal niveau met raden en comités werkt goed, en zorgt voor kwaliteitsbewaking op het gebied van de processen. Door de vlakke organisatie is het personeel in meer of minderen mate betrokken bij het dagelijkse beleid en tactische beslissingen. Strategische wijzigingen worden vaak bottom-up aangebracht bij het departementshoofd, die momenteel de enige beslissingsgemachtigde is binnen het departement.

Aanbevelingen ter verbetering:

De enige belemmerende factor voor een goed personeelsbeleid is momenteel het informele karakter van de organisatie van de opleiding: vier coördinatoren met verantwoordelijkheden maar geen bevoegdheden. De commissie steunt het voornemen van de hogeschool en het departement om de opleidingscoördinatoren in de toekomst een plaats te geven in een hiërarchische structuur.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:
- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Professionele ervaring is een belangrijk selectiecriterium. Een groot aantal lectoren heeft dan ook praktijkervaring opgedaan in het werkveld waarvoor ze de studenten opleiden. Bijna alle lectoren worden betrokken bij stage- en eindwerkbegeleiding. Daarnaast begeleiden lectoren diverse projecten en bedrijfsbezoeken. Sommige lectoren hebben samen met de studenten stage gelopen in bedrijven. Zo zijn ze systematisch betrokken bij praktijkvakken en onderzoeksactiviteiten. De commissie stelde vast dat er een brede waaier is aan specialisaties binnen het personeel. Vooral wat begeleiding betreft, beschikt het personeel over verregaande specialisaties. Dit geldt zowel voor de begeleiding van studenten met functiebeperkingen, als voor de Sociale Dienst en onderzoek (PWO) met een sociale dimensie. Zo werken zij mee aan 'EasyIT' – een Europees project met partners uit Oostenrijk, Turkije, Polen en Vlaanderen (EasyIT ontwikkelt een platform waarmee de ICT-basisvaardigheden van individuele gebruikers kunnen worden getoetst) –, 'WAI-NOT', dat ICT en internetgebruik promoot bij de opleiding en begeleiding van mensen met verstandelijke beperkingen, en 'Internet Inclusief'. Verschillende lectoren zijn betrokken bij dit onderzoek en brengen het tot bij de student. De opleiding geeft hier blijk van een erg grote creativiteit.

De opleiding is ook als partner betrokken bij het dienstverleningsproject 'Opleiding tot netwerkbeheerder', dat Cevora en de VDAB op de Geelse campus organiseren. In samenwerking met Cevora geven verschillende lectoren in het kader van maatschappelijke dienstverlening les aan werkzoekenden en werknemers uit de informaticasector.

Hoewel de nascholingsactiviteiten niet altijd goed gedocumenteerd zijn, bleek uit de gesprekken dat het personeel veel bijscholing volgde of aan andere vormende activiteiten deelnam. In de cv's zijn echter alleen de activiteiten vermeld die boekhoudkundig werden genoteerd.

Verder geven alle lectoren blijk van een erg grote flexibiliteit en bereidheid tot leren, en het aangaan van uitdagingen die misschien niet zo evident zijn in het onderwijslandschap. Dat bleek onder andere uit de opdracht voor Janssen Pharmaceutica voor het testen van een SAP-roll-out.

Zoals gezegd, beschikt de opleiding over een sterk uitgebouwd internationaal netwerk en zijn er heel wat activiteiten en contacten op internationaal niveau, zowel op opleidings-, departementaal als hogeschoolniveau. Tijdens het bezoek van de commissie werden de 'Internationale dagen' georganiseerd, waarbij een vijftiental gastprofessoren waren betrokken.

In de opleiding bestaat ook een procedure om voor een beperkt aantal contacturen gastdocenten in te schakelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om meer aandacht te besteden aan het professionaliseringsbeleid van de lectoren. De commissie meent ook dat de lectoren hun professionalisering beter zouden moeten documenteren zodat het duidelijk is wie welke competentie en kennis heeft verworven. Op die manier zou de opleiding over een volledige competentiematrix van het onderwijzend personeel kunnen beschikken.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:
- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Bij de OP-leden zijn er 3 hoofdlectoren, 28 lectoren en 1 hoofdpraktijklector. Twee lectoren hebben een gemengd statuut (statutair OP en contractueel onderzoeker). Bij de ATP-medewerkers (administratief en technisch personeel) zijn er 2 met de graad B2. Het departement heeft ook 2 contractuele bedienden in dienst voor onderwijsondersteunende taken in het labo Informatica. Zes leden van het onderwijzende personeel en 1 lid van het ATP werken deeltijds aan de Katholieke Hogeschool Kempen.

De gemiddelde leeftijd van de lectoren van de opleiding bachelor in de Toegepaste informatica is 43 jaar.
Naast de medewerkers die rechtstreeks aan de bacheloropleiding Toegepaste informatica zijn verbonden, kan de opleiding ook een beroep doen op personeelsleden van de algemene diensten K.H.Kempen en de algemene diensten Geel.

De ratio lector-student is 1/16, wat in orde lijkt. Het taakbelastingsysteem is duidelijk en doorzichtig. Ondanks de hoge werkbelasting is het personeel erg gemotiveerd en is er weinig ziekteverzuim. De structuur blijft gebaseerd op informele teamwerking. Er is wel een aanzet naar duidelijke bevoegdheden bij de huidige coördinatoren.

De trajectbegeleiding binnen het curriculum (door er studiepunten aan toe te kennen) is een creatieve oplossing voor de hoge taakbelasting, en schijnt goed te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt aandacht te besteden aan de werkbelasting van de docenten

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	goed
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:
- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool heeft een langetermijn-infrastructuurplan (LTIP). Dit plan vertrekt vanuit de behoeften van de diverse opleidingen en van de drieledige opdracht van de hogeschool. De Infrastructuurdienst stelde het LTIP op na een bevraging van het personeel en na overleg met de departementshoofden. Het plan omvat de verdere uitbouw van de Geelse campus in functie van de toenemende onderzoeksactiviteiten. Voor het concrete ontwerp van de nieuwbouw zijn er bouwcommissies, waarvan de betrokken opleidingen deel uitmaken.

Het Campuscomité beheert de exploitatie van de infrastructuur op de Geelse campus. Via invulformulieren aan de receptie (meldingskaart defecten) of het kwaliteitshandboek kunnen lectoren, studenten en buitenstaanders problemen melden.

De commissie heeft de indruk dat er op de erg ruime campus echt wordt geleefd. De infrastructuur ziet er over het algemeen prima uit en wordt om de vier jaar geactualiseerd. In bepaalde lokalen kan er wel een verbetering zijn in verband met elektriciteitsvoorzieningen – zoals een gevaarlijke situatie met draden over de grond – en ook het computermateriaal is niet altijd up-to-date, zoals de Cisco-klas. De faciliteiten met betrekking tot het draadloze netwerk zijn nog niet voor de volledige campus doorgevoerd. K.H.Kempen is hier eigenlijk erg traag mee in vergelijking met andere hogescholen.

Het hele campusgebouw is uitgerust met speciale voorzieningen voor studenten met functiebeperkingen. Zo zijn er aangepaste deuropeningen, liften, aangepaste toiletten, parkeergelegenheid dicht bij de hoofdingang en een gelijkvloerse verdieping zonder treden. Studentengroepen met gehandicapten hebben alleen les op de gelijkvloerse verdieping.

In de mediatheek is een studieruimte voorzien. De studenten gebruiken die studieruimte vooral bij opgelegde taken en projectwerk. Het aanbod aan tijdschriften en boeken in de mediatheek is voldoende. De mediatheek is dagelijks open van 8 tot 18 uur. Er zijn een cd-romnetwerk, online raadpleegbare databanken en internetaansluiting. De studenten kunnen bibliotheekcatalogi en databanken in binnen- en buitenland raadplegen. De mediatheek verzorgt ook het interbibliothecair leenverkeer. Er is een nieuwe mediatheek voorzien in het plan voor de nieuwbouw.

In de refter en de cafetaria kunnen studenten tegen aantrekkelijke prijzen eten en drinken. De commissie stelde vast dat de refter en de cafetaria echte ontmoetingsruimtes zijn.

De Huisvestingsdienst geeft informatie over alle wettelijke, financiële en sociale aspecten waarmee kotstudenten te maken krijgen. Studenten vinden er mappen met foto's en beschrijvingen van studentenkamers die voldoen aan de wettelijke bepalingen. Die informatie is ook elektronisch beschikbaar. De dienst heeft ook een standaardhuurcontract om de afspraken tussen de student en de kotbaas zo duidelijk mogelijk te maken, en bemiddelt tussen huurders en verhuurders van studentenkamers.

De vzw Campinia Media zorgt onder andere voor de verdeling en/of productie van handboeken, cursussen en syllabi. De balies zijn dagelijks open van 8 tot 18 uur. Het volledige pakket cursussen en handboeken is er beschikbaar. Een groot aantal cursussen is online beschikbaar.

Het elektronische leerplatform Toledo wordt erg intensief gebruikt in de opleiding. Toledo is het standaardplatform van de Associatie K.U.Leuven, en wordt voortdurend uitgebreid met nieuwe functies.

De dienst Internationalisering ondersteunt en coördineert de internationale uitwisselings- en samenwerkingsprogramma's. Studenten kunnen op de dienst een beroep doen wanneer ze een deel van hun opleiding aan een van de partnerinstellingen in het buitenland willen volgen.

De Plaatsingsdienst centraliseert en coördineert het aanbod vacatures, en geeft deze informatie en info over jobevenementen van bedrijven en instellingen door aan alumni en laatstejaarsstudenten. De Jobdienst bemiddelt tussen werkgevers en kandidaat-jobstudenten voor werk tijdens het academiejaar en voor vakantiewerk.

De lectoren hebben een lectorenlokaal voor informele contacten. Tijdens de pauzes kunnen de studenten hen daar bereiken Elke docent heeft ook een eigen werkplek in de vorm van een bureau per team met intra- en internet-pc's.

De mobiliteit is geen knelpunt, maar vraagt wel aandacht in de huidige maatschappelijke context. De Geelse campus van de K.H.Kempen is bereikbaar met het openbaar vervoer. Het NMBS-station van Geel ligt op twee kilometer van de campus. Een permanente busdienst verzorgt van 8 tot 17.45 uur twee ritten per uur tussen het station en de campus. Studenten die carpoolen, zitten in dezelfde lesgroep. De campus heeft een studentenparking voor 1200 wagens. Er zijn ook overdekte fietsstallingen, douches en goedkope fietssloten.

De materiële voorzieningen zijn goed georganiseerd, en het budgetbeheer is degelijk via de budgetbeheerders en de Laboraad.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om verder te investeren in het draadloze netwerk en de beheerbaarheid van de pc-infrastructuur.

De commissie beveelt ook aan om de netwerkklas te vernieuwen en vooral om gevaarlijke situaties met elektriciteitsleidingen te vermijden.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: excellent

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie apprecieert het enorm dat de begeleidingsstructuur van de studenten op een innovatieve en creatieve manier geïntegreerd is in het curriculum. Zij heeft vastgesteld dat het hier niet alleen gaat om een geïntegreerde maar ook integrale vorm van begeleiding, die gekoppeld is aan competentieverwerving en kwaliteitszorg.
De intensieve studentenbegeleiding begint bij de instroom en zet zich verder tot bij de uitstroom van de studenten. De trajectbegeleiders volgen de studenten op aan de hand hun competentieportfolio. Over de drie modeltrajecten wordt het werken aan een competentieportfolio beschouwd als een opleidingsonderdeel van drie studiepunten (in totaal negen studiepunten). Daarbij wordt niet alleen aandacht besteed aan het verwerven van kennis en vaardigheden, maar ook aan attitudevorming. De trajectbegeleiders zorgen waar nodig voor inhoudelijke studiebegeleiding, of sturen de studenten door voor psychosociale begeleiding. De studenten bevestigen dat de trajectbegeleiders werkelijk fungeren als een klankbord bij het samenstellen van hun competentieportfolio.
Binnen de opleiding wordt bijzondere aandacht besteed aan waarden en normen, specifiek wat de integratie van studenten met een functiebeperking, allochtonen of sociaal minder bedeelden betreft. Studenten worden erop gewezen dat er niet wordt geduld dat men mensen beschimpt. Indien studenten zich hier niet aan houden, worden ze erop gewezen dat ze hun eigen gedrag moeten aanpassen (een van de te behalen competenties). Op deze manier slaagt de opleiding erin om ook studenten met beperkingen tot een hoger niveau op te tillen.

De informatie aan abituriënten/potentiële studenten verloopt heel behoorlijk via de informatie over de opleiding op de website van de K.H.Kempen, maar ook via opleidingsbrochures en folders, en deelname aan de Studie-Informatiedagen (SID-In's) in Vlaanderen. Tijdens infodagen in de maanden februari en maart, in de zomervakantie en tijdens de opendeurdag geven lectoren uitleg over de opleiding aan potentiële studenten.
Ook verleent de opleiding haar medewerking aan secundaire scholen, centra voor leerlingenbegeleiding of andere organisaties, door bijvoorbeeld sessies te verzorgen over studeren in het hoger onderwijs. Tijdens de 'Kempense Ontdek en Doe Dagen' (KODD) en de 'Vlaamse Wetenschapsweek' krijgen jongeren de kans om deel te nemen aan projecten en kennis te maken met de opleidingen. Geregeld worden ook sessies op maat georganiseerd voor secundaire scholen uit de regio. Ook de instroombegeleiding van studenten uit de Centra voor Volwassenenopleiding (CVO) of van andere zij-instromers is uitstekend georganiseerd. Wat de overgang van het CVO naar de PBATI betreft, is de opleiding er zich van bewust dat dit nog niet makkelijk verloopt, omdat er onvoldoende avond- en weekendcursussen voor deze studenten kunnen worden georganiseerd.

Het departement organiseert aan het begin van het academiejaar 'residentiële onthaaldagen'. Samen met de trajectbegeleiders doorlopen alle eerstejaars (veertien per trajectbegeleider) een programma dat begint bij de kennismaking met de klasgroep en eindigt met een studentikoze activiteit. Het doel van deze activiteiten is drievoudig: enerzijds het wegwijs maken en informeren van de studenten, en anderzijds het kennismaken met de groep en de groepsvorming. Ten slotte laat men de studenten ook kennismaken met het studentenleven, in samenwerking met de Studentenraad en Economica. Men wil elke student zo goed mogelijk individueel leren kennen en op deze manier proactief te werk gaan. Zo nodig worden studenten op dat ogenblik al doorverwezen naar de studentencoach of de psychosociale dienst.

Er zijn geen taaltesten, behalve voor anderstalige studenten. De hogeschool rekruteert heel regionaal en heeft veel studenten van wie de ouders niet hooggeschoold zijn. Daarom heeft de opleiding niet gekozen voor een taaltest, maar wil ze wel de taal aanpassen aan de student (principes van 'Klare Taal'). De LASSI-test wordt vervangen door een individueel gesprek. De verantwoordelijken menen dat deze test vrij beperkt correleert met de studieresultaten (slechts met motivering). De opleiding heeft gekozen voor een inclusief beleid. Soms is er een extra coach voor anderstalige studenten of studenten met functiebeperkingen.

Aan het begin van het academiejaar ontvangen de studenten via Toledo het onderwijs- en examenreglement. Bij de start van een onderwijsactiviteit licht elke lector de inhoud, doelstellingen, werkvormen en evaluatie van de onderwijsactiviteit toe. Voor elke onderwijsactiviteit is er naast de ECTS-fiche een 'Studeerwijzer' beschikbaar via Toledo. Toledo stelt ook alle nodige documenten, zoals het examenreglement, de jaarplanning, lessenroosters,

examenroosters enzovoort ter beschikking. Bij de samenstelling van de groepen wordt rekening gehouden met de postcode van de studenten, zodat zij eventueel kunnen carpoolen. Er wordt ook over gewaakt dat binnen de groepen een gezonde mix aanwezig is.

De studiebegeleiding gebeurt in de eerste plaats door alle vaklectoren. Via permanente evaluatie in de verschillende onderwijsactiviteiten wordt de werkwijze van de student geëvalueerd en eventueel bijgestuurd. Om de studiebegeleiding te intensifiëren, is er de afzonderlijke onderwijsactiviteit 'persoonlijk traject en portfolio'. Elke student heeft een 'persoonlijk begeleidingstraject', dat competentieverwerving koppelt aan persoonlijke noden en behoeften. Elke TI-vergadering start met de opvolging van groepen en studenten. Persoonlijke bevindingen van lectoren worden vergeleken met die van de collega's. Zo kunnen de docenten indien nodig tijdig en op een consequente manier remediëren.

Het is de commissie opgevallen dat de studenten enorm goed en persoonlijk worden opgevangen. Door deze persoonlijke manier van werken is er een uitermate goede doorstroom van studenten die (studie)begeleiding of advies nodig hebben naar gespecialiseerd personeel of naar de Sociale Dienst. Discretie en confidentialiteit wordt altijd in acht gehouden. De begeleiders ijveren ervoor dat studenten met een functiebeperking op dezelfde manier doorstromen als andere studenten.

Eerstejaarsstudenten werken in de trajectbegeleiding op twee momenten een thema uit in verband met hun studieloopbaan. Zij moeten daarvoor een cv en voorstellen uitwerken met nadruk op hun kwaliteiten en punten om aan te werken. De samenstelling van de groepen voor projecten wordt hier aangestuurd. Bij het begin van het tweede semester bekijkt de student met zijn trajectbegeleider of de studiekeuze gegrond was. Op het einde van het tweede semester toetsen de studenten hun keuzes aan de hand van concrete vacatures die hen interesseren.

In het tweede jaar komt de studiekeuze aan bod tijdens de 'Projectweek', die past in de onderwijsactiviteit 'persoonlijk traject en portfolio'. Tijdens een tweedaagse op de Hoge Rielen worden de studenten via functioneringsgesprekken voorbereid op het PHP-project. Tweedejaarsstudenten krijgen op het einde van het academiejaar een voorstelling van de keuzerichtingen van het derde jaar. Bij die gelegenheid worden ook de mogelijkheden voor binnen- en buitenlandse stages voorgesteld.

In het derde jaar ligt de nadruk van de trajectbegeleiding op teamvorming en assessment. Derdejaarsstudenten krijgen aan het begin van het academiejaar een voorstelling van het stageaanbod en adviezen bij de keuze van een geschikte stageplaats. Net voor het begin van de stage nemen de derdejaarsstudenten deel aan een sollicitatietraining: zij voeren sollicitatiegesprekken met echte bedrijven en krijgen rechtstreeks feedback. Door deze manier van werken is de trajectbegeleiding tevens een loopbaanbegeleiding.

Dat het hier wel degelijk gaat om geïntegreerde studentenbegeleiding blijkt ook uit het feit dat de Huisvestingsdienst erg betrokken is bij de opleiding en opvang van studenten, en uit de erg intensieve begeleiding van studenten die inschrijven voor een internationale stage of studie. Er is ook een sterke focus op kansarmen en studenten met functiebeperkingen. De begeleiders leveren grote inspanningen om deze doelgroep te laten slagen op het gebied van middelen (geld) en begeleiding (advies). Het lectorenkorps staat midden de studenten, vangt zo heel wat signalen op en stuurt bij waar nodig.

Hulpverlening is voor studenten vaak gratis, dankzij de tussenkomst van STUVO Geel, bij zware sociale, psychische, relationele, financiële of persoonlijke problemen. Zo zorgt STUVO onder andere voor spreidingsplannen van schoolbetalingen, voorschotten op studietoelagen enzovoort.

Daarnaast is er ook nog een Ombudsdienst, die vooral functioneert tijdens de examens en bemiddelt bij het verplaatsen van examens in het geval van ziekte en zo meer. Soms doen ze ook aan conflictbehandeling tussen de student en docent. Er wordt ook een internationale businessmodule georganiseerd om buitenlandse studenten op te vangen.

Elk jaar gebeurt ook een ‘afhakersonderzoek’: het adjunct-departementshoofd heeft een gesprek met elke afhaker. Op basis van deze gesprekken wordt een overzicht gemaakt met het aantal afhakers en de redenen ervoor. Deze cijfers betreffen dus alleen de officieel geregistreerde afhakers en niet de studenten die na een academiejaar afhaken.

De opleiding werkt ook voortdurend aan het verbeteren van de bestaande begeleiding. Zo wil zij nog een verdere begeleiding van sociaal zwakkere studenten om ze meer kansen te geven, en de verdere uitbouw van groepstrainingen voor studenten met stress en faalangst. De hogeschool wil de studentenbegeleiding ook nog verbeteren en verder uitbouwen, door de faciliteiten meer te stroomlijnen op K.H.Kempen- niveau en nog meer en beter te luisteren naar de gebruikers.

De commissie meent dan ook dat de erg efficiënte en doordachte manier waarop de studentenbegeleiding in het curriculum is geïntegreerd, een voorbeeld is voor andere opleidingen en hogescholen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:
- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De organisatie van de interne kwaliteitszorg van de opleiding is volledig geënt op het kwaliteitsbeleid en de -werking van de hogeschool. Centraal hierbij staan de EFQM/TRIS-methode en de PDCA-cyclus. Op het terrein van de kwaliteitszorg is de commissie tevreden over het erg uitgebreide en uitstekend uitgewerkte kwaliteitshandboek.

Het beleidsdomein 'kwaliteit' is een vast bestanddeel van de organisatiestructuur van het departement. Dit zorgt ervoor dat de kwaliteit in de opleidingen systematisch wordt bewaakt. De doelstelling, de verantwoordelijkheden en de taken die onder het beleidsdomein 'kwaliteit' vallen, zijn vastgelegd. Er is een centrale kwaliteitscoördinator die wordt bijgestaan door een kwaliteitsmedewerker, die zorgt voor het onderhoud van het kwaliteitshandboek. Het departement heeft eveneens een kwaliteitscoördinator en een kwaliteitsmedewerker. Samen voeren zij de acties in verband met kwaliteitszorg uit; de kwaliteitscoördinator rapporteert hierover in de stafvergaderingen.

De strategische doelen op het vlak van kwaliteit in het beleidsplan van de K.H.Kempen, het departementaal kwaliteitsplan en de concrete vragen van de opleiding vormen de input voor de acties in verband met kwaliteit. Tijdens de 'departementale beleidsdag' in de aanloop naar elk academiejaar worden deze voorstellen via het 'matrixoverleg' besproken met het TI-opleidingsteam en de opleidingsteams van de andere opleidingen van het departement. De resultaten van deze gesprekken worden vastgelegd in acties, die samen met de acties van de andere beleidsdomeinen en opleidingen het 'departementaal operationeel jaaractieplan' vormen. Elke actie is beschreven volgens de PDCA-cyclus. Er is een duidelijk kwaliteitsconcept uitgewerkt. Het proces daarvoor is beschreven en is al een tiental jaar operationeel

Er is een Hogeschoolkwaliteitsraad die ondersteunend werkt naar de departementen. In die raad is telkens een vertegenwoordiger van ieder departement (departementale coördinatoren) en de diensten aanwezig. De raad wordt voorgezeten door een van de departementshoofden. Daarnaast zijn er twee werkgroepen die werken aan strategische doelen, een werkgroep Indicatoren (meetinstrumenten) en een werkgroep voor het kwaliteitshandboek.
De commissie apprecieert deze degelijke organisatiestructuur voor kwaliteitszorg, die ook goed gekend is in alle geledingen. Ze stelt ook vast dat er een erg goed uitgewerkt kwaliteitsplan aanwezig is, en dat de kwaliteitzorg sterk gestuurd wordt vanuit de hogeschool en de associatie. Toch mist kwaliteitszorg soms nog wat maturiteit op opleidingsniveau. Ook moeten de KPI's (Key Performance Indicators) op hogeschoolniveau nog verder worden uitgewerkt. Zij zijn wel geïdentificeerd, en nu worden er twee per departement uitgerold en goede praktijken tussen departementen uitgewisseld. De verantwoordelijken zijn nagegaan welke indicatoren belangrijk zijn. Er zijn wel al definities, en men heeft beslist op welke manier ze worden opgenomen, met een link naar het kwaliteitsplan.

Het is duidelijk dat de opleiding hier volop mee bezig is, en dat er duidelijke beleidslijnen zijn vanuit de hogeschool en het departement. Zo worden de jaaractieplannen vooral op departementaal niveau opgesteld. De opleiding TI heeft in haar jaaractieplan gekozen voor het coachen van studenten en het verder ontwikkelen van de leerlijnen. De acties die betrekking hebben op de TI-opleiding zijn een vast agendapunt van de TI-vergadering.

Op die maandelijkse vergadering zijn alle TI-docenten uitgenodigd. Tijdens de afsluitende departementale beleidsdag gebeurt een round-up van het operationeel jaaractieplan. Elke verantwoordelijke licht de bereikte resultaten per actie toe en vergelijkt die met het oorspronkelijke doel. Zo wordt het slagingspercentage van elke actie vastgesteld en worden acties voorgesteld om bij te sturen. Die acties vormen de aanzet tot het volgende jaaractieplan.

Er zijn systematische bevragingen van alle betrokken partijen, meestal in een cyclus van vier jaar. Daarnaast beschikt de opleiding ook over gedepersonaliseerde jaarlijkse metingen voor de slaagcijfers (per onderwijsactiviteit en voor het eerste jaar per vooropleiding) van het voorbije academiejaar en een vergelijking met de vorige academiejaren, en nieuwe instroomcijfers (per vooropleiding) in vergelijking met de vorige academiejaren. Per opleiding zijn er ook totalen beschikbaar per gemeente, secundaire school en instroomrichting.

De opleiding beschikt ook over de resultaten van de studietijdmeting van het voorbije academiejaar en de vergelijking met vorige studietijdmetingen. De cijfers uit het verleden schommelen rond 17,3 uur per studiepunt, met een gemiddeld minimum van 14,5 en een gemiddeld maximum van 19,3 uur. De commissie merkte wel op dat er fouten waren gemaakt bij de berekening van de gemiddelde studietijd, en dat die daardoor systematisch de studielast van de studenten naar beneden haalde.

Ook de aanwezigheid op en de resultaten van de monitoraten, net als de resultaten van de evaluatie van de studiebegeleiding, worden geëvalueerd. Er wordt tevens gepeild naar de belangrijkste studiebelemmerende en -bevorderende factoren, en er is een ‘medewerkerstevredenheidsbarometer’: de medewerkers worden jaarlijks bevraagd over hun professionele welbevinden.

De opleiding bespreekt ook de resultaten van de onderwijsbevraging – een bevraging over onderwijsactiviteiten, docenten en alumni/werkveld. Ook deze bevragingen zitten in een rotatieplan en worden afwisselend georganiseerd.

Daarnaast zijn er onderwijsactiviteits- of activiteitsgebonden bevragingen, die de verantwoordelijke van de activiteit of onderwijsactiviteit bespreekt zodra de gegevens beschikbaar zijn, zoals de bevraging bij eerstejaarsstudenten over de onthaaldagen, de bevraging bij de tweedejaarsstudenten over teambuilding, de enquête bij de studenten over de ‘Assertiviteitsdagen’, de jaarlijkse enquête over de ‘Projectweek’ van de opleiding bachelor Toegepaste informatica en de jaarlijkse enquête over de ‘Internationale dagen’.

Lectoren voeren ook op individuele basis bevragingen uit bij studenten over de onderwijsinhoud en de werkvormen van bepaalde onderwijsactiviteiten. Zij kunnen dit doen op papier, via Toledo of in gesprekken met de studenten.

Er is ook nog een hogeschoolbrede enquête bij de eerstejaarsstudenten over de instroommotivatie (vierjaarlijks sinds 1998). Deze resultaten worden voornamelijk gebruikt om infoacties voor abituriënten efficiënt te organiseren. Er zijn ook een hogeschoolbrede enquête bij de eerstejaarsstudenten over de studentenbegeleiding (vierjaarlijks sinds 1997) en een alumnibevraging (sinds 1998) over hun tewerkstelling (vast werk, tijdelijk werk…), hun functie en hun tevredenheid over de opleiding.

Ten slotte zijn er de scoreoefeningen met TRIS, of naar aanleiding van een ZER of een SOR (Strategische Oriëntatieronde). Voor de invoering van het beleidsplan van de K.H.Kempen en van de beleidsdomeinen werden departementale scoreoefeningen of SOR’s georganiseerd om prioriteiten te stellen voor kwaliteitsacties, of om teksten en procedures aan te passen.

De resultaten van deze metingen worden gebundeld en monden uit in een jaaractieplan. De commissie stelde vast dat er een permanente en goede sturing is van de jaaractieplannen. Het kwaliteitsdenken is doorgedrongen op alle niveaus van de organisatie, wat zich onder andere uit in de permanente zelfreflectie over het eigen functioneren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan verder te werken aan de prestatie-indicatoren.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:
- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Als resultaat van de bevragingen en metingen zoals hierboven beschreven, is een proces aanwezig om verbeteracties te bundelen, te communiceren en op te volgen. De opleiding heeft duidelijke objectieven voor de realisatie van die acties.

De acties in het departementale jaaractieplan worden gestructureerd volgens de PDCA-structuur. Na het matrixoverleg tijdens de 'departementale beleidsdag' worden de acties formeel vastgelegd. De verantwoordelijke voor de actie (de verantwoordelijke van een beleidsdomein of de coördinator van de opleiding) beschrijft hierin niet alleen het doel (P) en de manier waarop hij dit wil bereiken (D), maar ook welke resultaten/streefdoelen moeten worden behaald om de actie geslaagd te noemen (C). Op basis van deze check wordt aan het einde van het academiejaar een afsluitende round-up van het operationele jaaractieplan georganiseerd. Elke verantwoordelijke licht toe wat gerealiseerd werd en vergelijkt het resultaat met de streefdoelen. Zo wordt het 'slaagpercentage' van elke actie vastgesteld. Voor het departement HWBK wordt gemiddeld ongeveer 70 procent van de operationele doelstellingen gehaald.

De slaagcijfers en instroom- en doorstroomcijfers van studenten worden van erg nabij opgevolgd, vergeleken en onderzocht. De opleiding bachelor Toegepaste informatica hanteert de volgende indicatieve slaagcijfers, gebaseerd op het aantal ingeschrevenen dd. 1 oktober: voor 1 TI is een slaagcijfer van 55 procent normaal, voor 2TI 75 procent en voor 3 TI 95 procent. Afwijkingen krijgen in de opleidingsvergadering bijzondere aandacht (oorzaken zoeken en remediërende maatregelen afspreken). Omdat de relevantie van slaagcijfers per jaar sinds het Flexibiliseringsdecreet afneemt, wordt intensiever gekeken naar de slaagcijfers per opleidingsonderdeel. Onderwijsactiviteiten met beduidend lagere slaagcijfers dan gemiddeld worden geanalyseerd. In de TI-vergadering worden vervolgens oorzaken gezocht en tegenmaatregelen bepaald.

Waar objectieven niet gehaald worden, kaart men duidelijk in detail aan met de betrokkenen. Er worden ook heel wat informele momenten georganiseerd bij de docenten om telkens constructieve verbeterpunten te lanceren.

Er is ook een operationeel verbeteringsplan aanwezig voor de opvolging. Zo heeft men een operationeel jaaractieplan (plan) tot op opleidingsniveau; dit wordt heel adequaat opgevolgd. Voor elke actie is er één verantwoordelijke, die binnen zijn takenpakket de eindverantwoordelijkheid opneemt. In de 'do' van zijn actie beschrijft hij de concrete planning (tussentijdse mijlpalen), eventueel de vereiste extra middelen en de eventuele deelverantwoordelijkheid van andere medewerkers. Als voorbereiding op de maandelijkse stafvergadering registreert elke verantwoordelijke de stand van zaken van zijn acties via een webapplicatie. De aansturing en opvolging van deze registratie gebeurt door de kwaliteitscoördinator (check). Er is ook een jaarlijkse revisie (act) van dit jaaractieplan, en daarover wordt bij het begin van het academiejaar gecommuniceerd.

De acties waarin de streefdoelen worden geformuleerd, worden intensief voorbereid en besproken met de betrokkenen. Daarna krijgen ze een plaats in het operationele jaaractieplan van het departement. Bij de voorbereiding van de acties baseert de verantwoordelijke van een beleidsdomein of een coördinator van een opleiding zich op verschillende bronnen: het beleidsplan van de K.H.Kempen (doelstellingen per domein geformuleerd volgens het TRIS-model), de departementale prioriteiten en speerpunten per domein en opleiding, de streefdoelen die in een vorig academiejaar geformuleerd waren en die aan het einde van het academiejaar te ambitieus of te beperkt bleken, en de ZER-scores en aanbevelingen in terugmeldingsrapporten of prioritaire acties uit ZER-scores. Deze kunnen eveneens de input vormen voor een actie (act). Daarnaast zal de verantwoordelijke van een beleidsdomein of de coördinator van een opleiding ook advies inwinnen bij de betrokken medewerkers over de concrete invulling en gedragenheid van de voorgestelde acties.

De commissie kon vaststellen dat alle aandachtspunten uit de vorige visitatie werden aangepakt, en dat ze ook werden gerealiseerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:
- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Er is een duidelijke structuur aanwezig waarbij de gevoerde acties besproken worden door de betrokkenen. De input voor het kwaliteitsbeleid van de K.H.Kempen wordt gegeven door de Kwaliteitsraad, zijn werkgroepen en gebruikersgroepen. In het verleden was ook een studentenvertegenwoordiger lid van de Kwaliteitsraad van de K.H.Kempen, maar dit bleek niet te werken, omdat de onderwerpen die op K.H.Kempen-niveau besproken worden, vrij ver van de student staan. Nu licht het hoofd van de Kwaliteitsdienst jaarlijks de kwaliteitswerking toe op de Algemene Studentenraad. In de Departementale Studentenraad gebeurt hetzelfde door de departementale kwaliteitscoördinator.

De betrokkenheid van de medewerkers bij het kwaliteitsbeleid is uitermate goed. De medewerkers zijn betrokken bij de besluitvormingen door de bottom-upadviezen, maar hebben geen beslissingsrecht. De stafvergadering is binnen het departement het beleidsorgaan dat acties van de verschillende beleidsdomeinen in de opleidingen integreert. Ze is samengesteld uit het departementshoofd, het adjunct-departementshoofd, de coördinatoren van de verschillende opleidingen, de verantwoordelijken van de vier beleidsdomeinen en de studentencoach. De organisatie en resultaten van metingen worden altijd eerst in de stafvergadering besproken. De stafvergadering bepaalt de opvolging van de resultaten. Vaak gebeurt dit tijdens de opleidingsvergaderingen en volgt de terugkoppeling over de opvolging in een van de volgende stafvergaderingen. De TI-coördinatoren organiseren maandelijks een opleidingsvergadering, waarin alle opleidingsgebonden punten aan bod komen, en studentgecentreerdheid en de PDCA-werking centraal staan.
Daarnaast participeren de medewerkers ook in de participatieorganen, zoals de Departementale Raad, het Departementaal Onderhandelingscomité, de Academische Raad en het Hogeschoolonderhandelingscomité.

De Departementale Studentenraad is het forum waarin studenten systematisch bij het beleid van de opleiding worden betrokken. De Departementale Studentenraad bestaat uit verkozen studenten en een docent-studentencoach die lid is van de stafvergadering. De Departementale Studentenraad vaardigt studenten af naar de Departementale Raad, de Hogeschoolstudentenraad, de Studentenraad van de K.H.Kempen, de Academische Raad en de vzw Studentenvoorzieningen (STUVO). De commissie stelde vast dat de studenten van de opleiding TI goed vertegenwoordigd zijn in de Departementale Studentenraad, maar dat dit niet geldt voor alle jaren (derdejaarsstudenten TI zijn niet vertegenwoordigd). Elk jaar, tijdens één van de eerste departementale studentenraden, geeft de kwaliteitscoördinator een uitgebreide uiteenzetting over de kwaliteitswerking in het departement en over het belang van de student daarbij. De studenten worden dan uitgenodigd om mee de check en de act in te vullen van de PDCA-cirkel voor de organisatie van de opleidingen. De rol van de studentencoach hierbij wordt toegelicht, net als de planning van de studentenbevragingen en de wijze waarop de studenten feedback krijgen over de resultaten.

Het werkveld participeert formeel door deelname aan de Departementale Raad en de Resonantieraad, en door deelname aan bevragingen. Daarnaast zijn er nog een heleboel informele contacten, zoals de contacten met het werkveld bij de stagebegeleiding, bij de verdediging van de eindwerken, met IT-personen van bedrijven tijdens de ‘Projectweek’, bij bedrijfsbezoeken en op de jobbeurs. Deze gesprekken leveren nuttige informatie op, en vormen vaak de input voor vakinhoudelijke aanpassingen of curriculumwijzigingen. Er zijn ook gesprekken met hr-managers tijdens de sollicitatiedagen en op de jobbeurs. Er zijn ook nog contacten met het werkveld in het kader van het lidmaatschap van de werkgroep ‘Recommendations to improve IT education’ van het CIO-forum.

De alumni worden bevraagd, en enkelen maken deel uit van de Departementale Raad. De opleiding ‘Toegepaste informatica’ neemt voor de bevragingen zelf het initiatief en organiseert deze om de 4 jaar. Toch kan de alumniwerking beter. Er is een goede respons indien de opleiding hen vraagt om voor studenten te komen spreken, maar er zijn verder geen acties voor de alumni gedefinieerd. Naast de formele contacten met het werkveld in de Resonantiecommissie en de Departementale Raad zijn er ook nog informele contacten.

Ten slotte worden ook de internationale partners betrokken bij het aftoetsen van het beleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan dat de Resonantieraad frequenter zou samen komen. Ze adviseert ook dat er meer acties worden opgezet om de alumni nog nauwer bij de werking van de opleiding te betrekken.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	goed
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	goed
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:
- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De resultaten voor de opleiding zijn goed. De opleiding werkt aan de te behalen competenties via een competentieportfolio. Bij het beëindigen van hun opleiding moeten de studenten de behaalde competenties ook bewijzen aan de hand van hun portfolio. De opleiding slaagt er ook in om studenten uit zwakke opleidingen of studenten met leermoeilijkheden naar een hoog niveau te brengen. Zij dienen daarbij te bewijzen dat ze al de beoogde competenties beheersen op het vereiste niveau. Dat de studenten deze competenties inderdaad beheersen, blijkt uit het volgende:
Er wordt systematisch bevraagd bij bedrijven over de kwaliteit van de stages; 92 procent is daarover erg tevreden. Ook tijdens de gesprekken bleek dat de vertegenwoordigers van het werkveld tevreden waren over de inzetbaarheid, de motivatie en de vaardigheden van de studenten. De opleiding heeft de stagebedrijven ook gevraagd of zij de studenten zouden aanwerven. Hieruit blijkt dat meer dan 80 procent (respectievelijk 84,7 procent, 80,9 procent en 81,9 procent) ‘eerder akkoord’, ‘sterk akkoord’ of ‘volledig akkoord’ is met de stelling. ‘Als ik een gepaste vacature had, zou ik deze student met een gerust hart aanwerven.’ Voor de opleiding bachelor Toegepaste informatica bewijst dit resultaat dat de studenten voldoen aan de wensen van het werkveld.

De goede resultaten blijken ook uit de aanpak en afwikkeling van de stage en het eindwerk. De hele aanpak is competentiegedreven. Er is heel wat opvolging door stagebegeleider en de betrokken docent. De opleiding ziet de stage en het eindwerk als een leermoment, met als doelstelling bedrijfservaring opdoen als referentie voor later. Het proces voor de stages en de eindwerken is duidelijk omschreven en start eind augustus. De studenten melden zich aan via een webapplicatie. Via de trajectbegeleiding doet men een mapping van de studenten op de bedrijven. Alle binnenlandse bedrijven worden bezocht om ze voor te bereiden op de evaluatie van de stages aan de hand van de te bereiken competenties. Bij de start van de stage gebeurt een competentiemeting. De beoordeling gebeurt op basis van de evolutie van de competenties.

Er wordt ook veel aandacht besteed aan de begeleiding van de stages vanuit de opleiding. Een begeleider kan slechts maximaal acht stages opvolgen. Ze worden ook steeds gegroepeerd per bedrijf. Een docent loopt ook eerst mee met een ervaren docent voor hij autonoom een stage begeleidt. Voor de opvolging is een sjabloon voorhanden met structuur en timing. Dit wordt evenwel niet systematisch gebruikt.

Zoals al eerder gesteld, doet de opleiding grote inspanningen om in te gaan op interessante voorstellen van bedrijven. Wij verwijzen hier naar de stages bij Janssen Pharmaceutica, waar een aantal studenten dankzij de grote drive en motivatie van studenten en lectoren kon deelnemen aan een uniek project. Om dit mogelijk te maken, werden onder meer alle lessen die normaal over vijf dagen lopen, geconcentreerd op drie dagen.

Tijdens de gesprekken met de oud-studenten stelden ze dat ze meenden dat hun achtergrond uitgebreider is dan bij andere studenten. Zij hebben vooral een betere kennis van Java en.net. De alumni vinden ook dat ze vaak verder stonden in het conceptueel denken dan collega-afgestudeerden van andere hogescholen. Toen hadden deze studenten (van andere hogescholen) meer communicatieve vaardigheden. Op aangeven van de leden van de Departementale Raad heeft de opleiding daarna meer aandacht besteed aan de soft skills. De vaststellingen

van de studenten worden bevestigd door de resultaten van een recente bevraging bij een beperkt aantal bedrijven, waaruit bleek dat de studenten de hard skills van de TI-competenties beheersen. De soft skills scoren voldoende, maar blijven een aandachtspunt.

Dat de resultaten van de opleiding goed zijn, blijkt ook uit de bevraging van afgestudeerden over hun tewerkstelling en hun tevredenheid over de aangeleerde competenties, het programma en de inhoud van de opleiding. Er waren 119 respondenten, van wie 60 procent de keuzerichting programmatie en analyse en 40 procent de richting systemen en netwerkbeheer volgde. De meest opvallende conclusie van deze bevraging is dat meer dan 90 procent van de afgestudeerden tevreden (59,6 procent) tot erg tevreden (31,9 procent) was over de opleiding bachelor Toegepaste informatica. Meer dan 78 procent van de afgestudeerden vond zichzelf goed voorbereid op de eerste job (18,5 procent 'heel zeker'; 59,6 procent 'eerder wel'). Respondenten die recent afgestudeerd zijn, voelen zich over het algemeen beter voorbereid op de arbeidsmarkt dan de collega's die al langer geleden afstudeerden.
Ook wat de tewerkstelling betreft, scoort de opleiding goed. Zo blijkt dat 21 procent een job had bij het afstuderen; 24 procent solliciteerde minder dan een maand; 38 procent solliciteerde minder dan 3 maanden. Slechts 3 afgestudeerden (2,68 procent) zochten 6 à 12 maanden naar een eerste baan. Van de recent afgestudeerden is 80,4 procent tewerkgesteld in de profitsector, overwegend in de diensten, met een uitschieter voor informaticadienstverlening (57 procent). Slechts 18,8 procent is tewerkgesteld in de industrie. Afgestudeerden werken vooral in de informatica-afdeling van de organisatie (86,6 procent).

Op het gebied van internationalisering is er een duidelijke visie en een duidelijk beleid op hogeschoolniveau, en boeken het departement en de opleiding erg behoorlijke resultaten. Momenteel wordt het beleidsplan voor internationalisering herwerkt. Een strategisch doel is het ontwikkelen van internationale competenties. Zij willen de 2020-norm halen (20 procent van de studenten mobiel tegen 2020). De doelstelling is om 15 procent van de studenten aan een lange mobiliteit (2 maanden) te laten deelnemen. Elke opleiding moet ook een aanbod hebben voor een korte buitenlandervaring, en alle studenten moeten internationalisation@home-ervaring hebben. Elke opleiding moet ook een concreet aanbod hebben voor inkomende studenten van 30 SP – soms met eigen studenten. De hogeschool wil 10 procent van de lectoren laten deelnemen aan mobiliteit, en alle docenten moeten betrokken worden bij internationalisering. In de toekomst wil de hogeschool internationalisering inbouwen in de opleiding. Zij wil ook de bijdrage aan ontwikkelingssamenwerking verhogen.

Momenteel is de opleiding TI al goed op weg om deze doelstellingen te halen. Ongeveer 15 procent (gemiddeld) van de studenten studeert of loopt stage in het buitenland. Drie TI-studenten die de commissie ontmoette, gaan in samenwerking met Mekele University de beveiliging van deze universiteit verhogen. Ook een docent gaat mee. De opleiding werkt ook al verschillende jaren mee aan International Programs (IP's).

De opleiding wil internationalisering nog meer inbedden in het programma door onder andere het aantal IP's waarin ze of als coördinator of partner aan deelneemt, te verhogen. Ze wil ook een 'zomeruniversiteit' organiseren om bijna iedereen erbij te betrekken. Op het ogenblik van de visitatie vonden de 'Internationale dagen' plaats. Internationalisation@home werd al voor de zesde keer georganiseerd. Er waren zestig buitenlandse gasten. Zo kan men ook studenten die niet mobiel zijn, een internationale ervaring geven. De opleiding profileert zich in het topkwadrant op het gebied van internationalisering, maar loopt hiermee niet te koop.

De opleiding heeft ervoor gekozen de relaties met strategische partners te verdiepen, eerder dan te zoeken naar een groot aantal partners. De docentenmobiliteit moet nog verder worden ontwikkeld. Er moet volgens de verantwoordelijke ook meer aandacht gaan naar Erasmus Belgica, naar mobiliteit buiten Europa en naar vakken internationaal ondernemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:
- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebeid en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding stelt als doel een hoog slaagcijfer en een hoge kwaliteit door goed onderwijs te behalen, en dit dankzij een aangepaste studie- en studentenbegeleiding. Ze organiseert een intensieve begeleiding voor alle studenten van de drie jaren. Zo krijgen alle studenten voldoende kansen op het vlak van persoonlijke ontwikkeling en bij het werken aan de beoogde competenties.

Concrete streefcijfers heeft de opleiding bachelor Toegepaste informatica niet geëxpliciteerd. De opleiding hanteert impliciet de in Vlaanderen gangbare 55 procent-regel voor studenten in het eerste jaar, 75 procent voor het tweede jaar en 95 procent voor het derde jaar.

In de periode 2003-2005 studeerde 56 procent van de studenten af na drie jaar. 36 procent deed er 1 jaar extra over, en 8 procent studeerde minstens 2 jaar langer. Na de invoering van de verdere flexibilisering in 2005 blijkt dat nu 67 procent (65 +2 procent) van de studenten in hoogstens drie jaar afstudeert; 24 procent studeert 1 jaar extra en 9 procent heeft 2 of meer jaar extra nodig. Dit lijkt de commissie een behoorlijke doorstroom.

Het aantal tweedejaarsstudenten dat niet aan alle examens deelnam, is gezakt. De commissie denkt dat dit een effect is van de trajectbegeleiding, die vanaf het academiejaar 2007-2008 ook voor tweedejaarsstudenten werd geïntroduceerd. De slaagcijfers van het eerste jaar Toegepaste informatica zijn verbeterd voor de studenten die aan alle examens hebben deelgenomen: van 68 procent naar respectievelijk 78 en 73 procent in de laatste twee jaar. Van de ingeschreven studenten slaagt respectievelijk 47, 51 en 58 procent. Dit is een verbetering met meer dan 10 procent over de laatste 3 jaar. Er hebben ook meer studenten deelgenomen aan alle examens, namelijk 68 procent (73/107) in 2005-2006 ten opzichte van 79 procent (97/123) in 2007-2008. De flexibilisering, samen met een intensieve begeleiding, heeft in de opleiding geleid tot een hoger slaagcijfer. Ook de slaagkansen voor TSO-leerlingen zijn significant gestegen: van 48 procent in 2005-2006 tot 61 procent in het voorbije academiejaar. In de afgelopen jaren hebben 5 studenten met een BSO-vooropleiding een diploma bachelor Toegepaste informatica behaald, meestal wel met enkele herkansingen.

Studenten die zich in de loop van het academiejaar willen uitschrijven, worden uitgenodigd voor een gesprek met het adjunct-departementshoofd. Uit de geregistreerde gesprekken van de afgelopen academiejaren blijkt een verkeerde studiekeuze de belangrijkste reden tot afhaken. Vaak beslissen deze studenten om werk te zoeken en daarnaast een CVO-opleiding te volgen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt aan om de reden van vroegtijdige uitstroom (drop-out) nog beter te onderzoeken en te bewaken.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	goed
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Het ZER was degelijk en bevatte erg relevante informatie. Toch werd het lezen van het ZER bemoeilijkt door de talrijke verwijzingen naar het kwaliteitshandboek, dat vooraf niet ter beschikking was van de commissie. Ter plaatse kon de commissie zich ervan vergewissen dat al deze documenten wel degelijk aanwezig waren in het kwaliteitshandboek.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Overzichtstabel van de oordelen

		score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding			voldoende
Facet 1.1:	Niveau en oriëntatie	goed	
Facet 1.2:	Domeinspecifieke eisen	goed	
Onderwerp 2: Programma			voldoende
Facet 2.1:	Relatie doelstelling en inhoud	goed	
Facet 2.2:	Eisen professionele en academische gerichtheid	goed	
Facet 2.3:	Samenhang	voldoende	
Facet 2.4:	Studieomvang	OK	
Facet 2.5	Studietijd	voldoende	
Facet 2.6:	Afstemming vormgeving en inhoud	goed	
Facet 2.7:	Beoordeling en toetsing	goed	
Facet 2.8:	Masterproef	niet van toepassing	
Facet 2.9:	Toelatingsvoorwaarden	goed	
Onderwerp 3: Inzet van personeel			voldoende
Facet 3.1:	Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2:	Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 3.3:	Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen			voldoende
Facet 4.1:	Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2:	Studiebegeleiding	excellent	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg			voldoende
Facet 5.1:	Evaluatie resultaten	goed	
Facet 5.2:	Maatregelen tot verbetering	goed	
Facet 5.3:	Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten			voldoende
Facet 6.1:	Gerealiseerd niveau	goed	
Facet 6.2:	Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.Kempen Katholieke Hogeschool Kempen

- professioneel gerichte bacheloropleiding Toegepaste informatica